

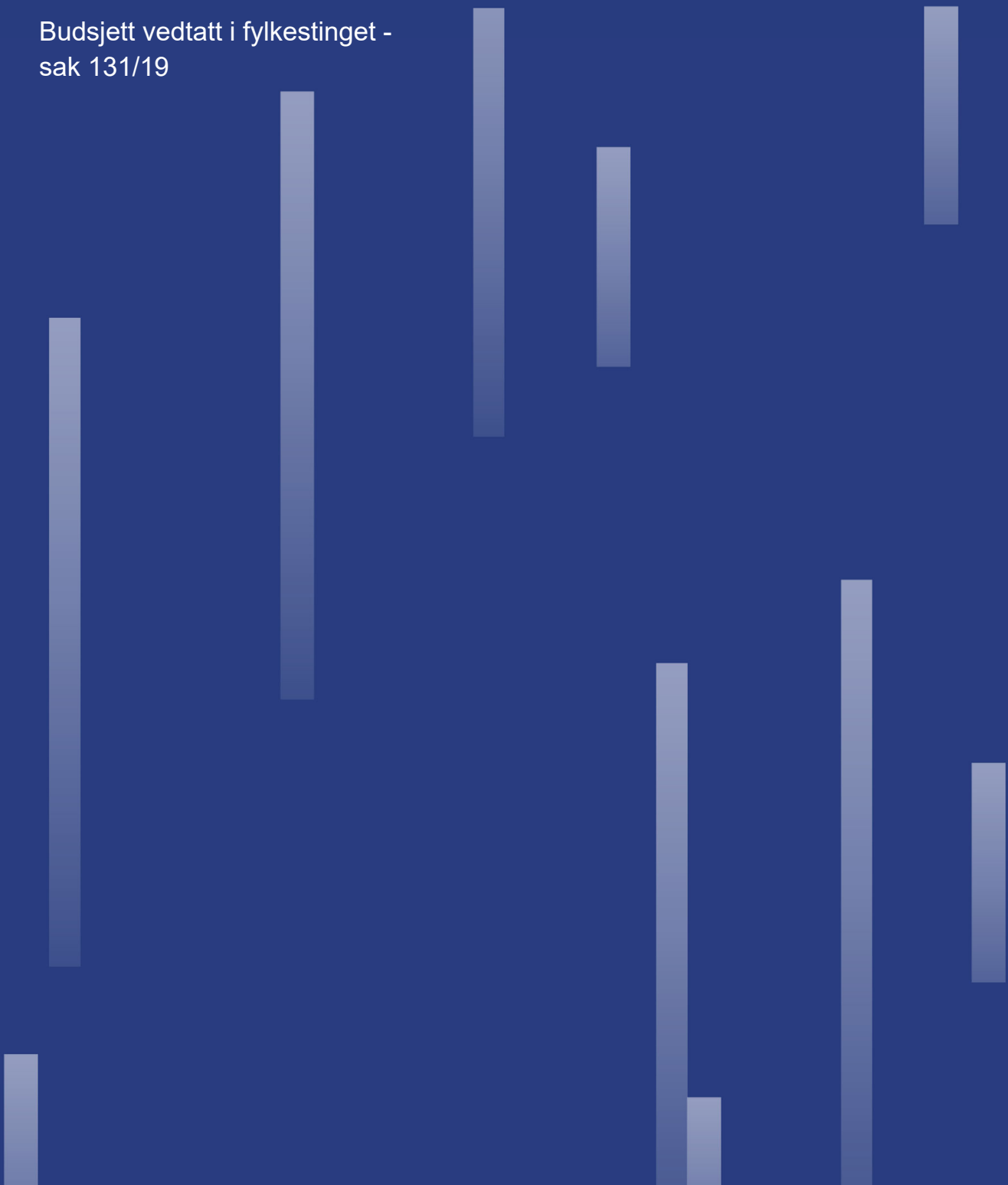

Rogaland
fylkeskommune

Økonomiplan 2020-2023

Årsbudsjett 2020

Budsjett vedtatt i fylkestinget -
sak 131/19

INNHold

Vedtak i FT-sak 131/19 Økonomiplan 2020-2023 – Årsbudsjett 2020.....	5
Vedtatt investeringsbudsjett 2020-2023 (-2027).....	15
Saksprotokoll FT-sak 131/19	21
Fylkesrådmannens saksutredning.....	49
Statsbudsjettet 2020 – Rundskriv fra KMD 08.01.20.....	55
Endringer i rammetilskuddet som følge av Stortingets behandling	60
Spesifiserte endringer etter fylkesrådmannens innstilling.....	61
Finansiell måloppnåelse i vedtatt økonomiplan 2020-2023	63
Fylkesrådmannens innstilling 4. november 2019	65
Vedtatt tallbudsjett	283
Bevilgninger i drift spesifisert per KOSTRA-funksjon (oversikter).....	307

Vedtak i FT-sak 131/19 Økonomiplan 2020-2023 – Årsbudsjett 2020
(fylkesrådmannens innstilling vedtatt, med justert låneopptak)

1. Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune for perioden 2020 - 2023 vedtas i samsvar med vedlagte hovedoversikter. Tallbudsjett for år 2020 (1. år i økonomiplanperioden) vedtas i samsvar med vedlegg.
2. Forslag til takstregulativ for kollektivtransport i 2020 vedtas i samsvar med vedlegg til egen sak om årsbudsjettet for 2020 for Kolumbus.
3. Den fylkeskommunale inntektsskattøren skal være lovens maksimalsats.
4. Det tas opp lån i 2020 til investeringer med til sammen **kr 358.958.000**.

Investeringer samt finansiering av disse foretas i henhold til vedlagte tabeller og tallbudsjett. Fylkesrådmannen får fullmakt til å innarbeide eksternt finansierte investeringer i fylkesveger forutsatt at dette ikke påvirker låneopptaket.

5. Årsbudsjett for 2020 baseres på følgende forutsetninger:
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele midler til inventar og utstyr i opplæringssektoren.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele avsatt beløp til dekning av pensjonsutgifter.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere budsjett mellom de enkelte skoler som følge av endret klasseordning fra og med høsten år 2020.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å innvilge søknader om økonomisk støtte fra RFK begrenset opp til kr 100.000 pr. søknad. Det forutsettes dekning på ansvar 130300 Tilfeldige utgifter fylkesutvalget – tjeneste 48002 Tilfeldige utgifter etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse. Oversikt over innvilgede søknader gis i forbindelse med revidertsaker.
6. Et eventuelt overskudd i 2019 forutsettes primært benyttet til følgende formål:
  - styrket soliditet (frie fond).
7. Budsjettert rammetilskudd økes med kr 99.266.000 som følge av Prop. 1 S Tillegg 1 (2019-2020).

Fylkestinget gir sin tilslutning til at det opprettes inntil 89 årsverk i drift inkl. støttefunksjoner, og det antallet årsverk som er nødvendig for å betjene investeringsprogrammet.

Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele rammetilskuddet mellom ansvar 141xxx Fylkesvegadministrasjon og ansvar 13xxxx - respektive stabs-/støtteavdelinger. Fordelingen skjer i tråd med saken, og beskrives i detalj i revidert budsjett april 2020.

Vedtak i FT-sak 131/19 Økonomiplan 2020-2023 – Årsbudsjett 2020

Fylkestinget vedtar fylkesrådmannens innstilling med følgende endringer:

Tekstpunkter:

Regional- og kultur:

Satsing på bibliotekene i Rogaland

Fylkeskommunen driver regional bibliotekutvikling gjennom rådgiving, prosjekter og utviklingstiltak sammen med folkebibliotekene i Rogalands kommuner. Bibliotekene er både en viktig del av den kulturelle grunnmuren, og de er viktige kulturarenaer og møteplasser. Dette er en viktig satsing som også regjeringen har understreket viktigheten av i den nasjonale bibliotekstrategien. Der legges det vekt på bibliotekenes viktige rolle som arena for kunnskap, danning og kritisk tenkning.

Økt satsing på Rogalands posisjon som matfylke

Fylkeskommunen får overført flere oppgaver fra fylkesmannens landbruksavdeling, og det er behov for en sterkere koordinering av oppgavene innen forvaltning og videreutvikling av landbruks- og havbruksnæringen. Fylkestinget er opptatt av at Rogalands posisjon som matfylke skal være oversiktlig, slagkraftig og bærekraftig i hele verdikjeden fra jord, fjord til bord, og være en del av løsningen i en mer miljø- og klimabevisst retning der også kortreist mat blir viktig.

Matjord er en avgrenset og uerstattelig ressurs som krever et sterkt jordvern med tanke på matvaresikkerhet i tråd med regionalt jordvernmål. En aktiv næringspolitikk som bidrar til trygg og bærekraftig matproduksjon i hele fylket er avgjørende for den største og mest komplette verdikjeden i fastlands-Norge.

Med bakgrunn i dette ber fylkestinget om en sak om hvordan fylkeskommunen skal satse på utviklingen av Rogaland som matfylke gjennom samarbeid om eksempelvis Gladmat, Regionalt matmanifest, Det norske måltid og Nordisk matfestival Fuud og fagmiljøet på Måltidets Hus.

Å sikre tilgang på nok og kompetent arbeidskraft er en grunnleggende forutsetning for et konkurransekraftig landbruk og havbruk. Med bakgrunn i dette ber fylkestinget også om at saken omfatter rekruttering til landbruks- og matfagene. Det bes om at det innarbeides i saken hvordan næringen kan bidra sterkere i forhold til fylkets klimaregnskap.

Pådriver for Akropolisvisjonen til Rogaland Teater og Must

Fylkestinget ber fylkesrådmannen om at det tas initiativ til samarbeid med Stavanger kommune for aktivt å bidra til at Akropolisvisjonen til Rogaland Teater og MUST videreutvikles.

Samferdsel:

HjemJobbHjem

Det bes om en sak om hvordan HjemJobbHjem-ordningen kan utvides til også å gjelde bedrifter utenfor Nord-Jæren. I første omgang ses det på mulighetene for å inkludere Jærkommunene og Strand kommune i ordningen. Saken legges fram i samferdselsutvalget våren 2020.

Kollektivløsninger

Rogaland fylkeskommune har som satsingsområde å jobbe for gode, miljøvennlige og billige alternativer til bil. Når forhandlingene om ny byvekstavgift er avsluttet og størrelsen på belønningsmidler er avklart, bes det om en sak til samferdselsutvalget våren 2020 med en utredning av:

- en funksjon i den nye mobilitets-appen som gir anledning til salg av ledig kapasitet
- billett- og takstsystemet med fokus på mulighet for takstreduksjoner
- kartlegging av ruter med behov for hyppigere avganger
- muligheten for å bytte ut bussruter med lave passasjertall med HentMeg-løsninger

Rogalandsmodellen for fylkesveier

Seriøsitetsreglene Rogalandsmodellen har hatt stor suksess med økt andel fagarbeidere og lærlinger i byggeprosjekter i regi av fylkeskommunen. Rogaland fylkeskommune overtar drift og utviklingsansvar for fylkesveiene fra 2020, og vil at Rogalandsmodellen skal brukes i veiprosjekter hvor fylkeskommunen er byggherre.

Opplæring:

Videreføring av nullvisjonen mot frafall

Rogaland er blant de beste i landet på gjennomføring i videregående opplæring. Vi fortsetter arbeidet med nullvisjonen og har et mål om å sikre oppfølging av elever og lærlinger som trenger mest støtte. Samtidig øker vi satsingen på å kvalifisere flere ungdommer til videreutdanning og arbeidsliv. Derfor er midler til vikartimer, oppfølgingstjeneste, sosialrådgiver, sommerskole og studiespesialisering for minoritetsspråkelige, prioritert videre.

Mobbeombudet utvides med én stilling, slik at det forebyggende arbeidet i videregående skole styrkes. Vi vil i løpet av våren 2020 avklare konsekvenser av reduksjon i kontaktlærertillegget i Vg2 og Vg3 på studieforberedende.

Vi vil ha økt satsing på fagutdanning med tettere kobling mellom utdanning og næringsliv. I budsjettet er det satt av midler til grunnfinansiering av velferdsteknologi og forpleiningsleder ved Fagskolen Rogaland. Mer involvering og mer praktisk tilnærming gjennom Ungt Entreprenørskap er viktige prioriteringer for å øke gjennomføringen i videregående opplæring.

Inkludering av friskoler i fylkeskommunens fagdager

Det er positivt at det er startet et samarbeid mellom fylkeskommunen og de videregående friskolene (under friskoleloven) om desentralisert kompetanseutvikling (DEKOMP). Samarbeidet mellom fylkeskommunen og de videregående friskolene styrkes ytterligere ved at disse skolene blir invitert med på fagdager som arrangeres av fylkeskommunen.

Formålet er at elever ved disse skolene skal dra nytte av kompetanseutviklingen og den pedagogiske utviklingen som skjer på disse fagdagene, gjennom at lærere og administrasjon deltar, på lik linje med elever i den offentlige skolen. Eventuelle merkostnader dekkes inn gjennom en deltakeravgift for de friskolene som velger å delta.

Tannhelse:**Bedre samarbeid om tannhelsetjenesten**

Tannhelsetjenesten skal leveres der folk bor, og endringer i klinikkstrukturen skal ta hensyn til reisetid og antall brukere tilknyttet den enkelte klinikk. Samarbeid med private tannleger må vurderes før eventuelt tilbud i distriktene svekkes.

For å ivareta dette ønsker fylkestinget en større grad av politisk styring av tannhelsetjenesten og vil derfor at endringer i klinikkstrukturen og Tannhelse Rogalands «Klinikkplan» skal til behandling i fylkestinget. Fylkestinget ber fylkesrådmannen legge frem en sak som foretar den nødvendige justeringen i delegering. Før denne saken foreligger skal det ikke gjøres endringer i klinikkstrukturen.

Personal og organisasjon:**Klimabelønning for klimamotiverende tiltak**

Det legges frem en sak om klimabelønning inspirert av metoden karbonavgift til fordeling (KAF). Belønningsmidlene baseres på en enkel og rettferdig intern klimaavgift som utarbeides i samarbeid med organisasjonene og økonomiavdelingen.

Hensikten er å belønne miljøvennlige valg og bedre fylkeskommunens klimaavtrykk. På denne måten ønsker vi at normer og regler endres til at de miljøvennlige valgene blir de foretrukne og naturlige og at hele fylkeskommunen bidrar. Målet er at vi skal nå klimamålene og være med å bidra til å prøve ut nye effektive ordninger som andre kan kopiere.

Gjennomgang av ansattgoder

I lys av fylkeskommunen sitt behov for innsparing og effektivisering ber fylkestinget fylkesrådmannen legge frem en sak om innsparing i ansattgoder, herunder seniortiltak.

Forhandlingspartienes forslag til budsjett og økonomiplan 2020-2023**Driftsbudsjett**

Tallene er justering ift rådmannens forslag

Tall er i hele 1000kr

		2020	2021	2022	2023
	Sum merutgifter/mindreinntekter	20 275	19 350	28 800	38 950
	Sum mindreutgifter / merinntekter	-25 350	-27 225	-30 375	-37 875
	Netto endring	-5 075	-7 875	-1 575	1 075
6.2	Diverse utgifter / inntekter				
	Mindreutgifter grunnet 5% reduksjon av byggekostnader skolebygg	-100	-800	-1 500	-2 600
	1,5% prisindeksjustering innkjøp	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000
6.3	Folkevalgte organer & Sentraladm				
	Konferanse i regi av fylkets eldreråd omkring lyttevennprosjektet (i samarbeid med Frivilligsentralene i Rogaland)	50			
	Personal og organisasjon				
	Redusert reisevirksomhet	-450	-900	-1 350	-1 800
	Klimarådgiver/-koordinator			450	900
	Klimaøkonom/regnskap	450	900	900	900
6.4	Regionalutvikling - generelt				
	Ryfylke friluftsråd - tilskudd - Båt til skjærgårdstjenesten	1 000			
6.5	Næringsutvikling				
	Klimapartner		950	950	950
	Klimapartner - bruker-/kundefinansiering	-250	-475	-475	-475
	Rogalands posisjon som matfylke	350	350	350	350
	Matmanifestet ses i sammenheng med Rogalands posisjon som matfylke	-250	-250	-250	-250

6.7	Samferdsel – veier				
	Ikke kutt i satsingen på trafikksikre kommuner	450	450	450	450
	Forskuttering skredssikring riksveg 13 Lovraeidet – Rødslane			1 500	5 000
	Vedlikehold trafikksikring/syssel- og gangsti, utvide veiskuldre		5 000	10 000	15 000
	Demografibasert vekst - til vedlikehold trafikksikring/syssel- og gangsti, utvide veiskuldre		-5 000	-10 000	-15 000
	Samferdsel – kollektiv				
	Opprettholde dagens hurtigbåttilbud	7 000			
	Deler av dagens hurtigbåttilbud dekkes innenfor budsjettet til Kolumbus	-2 000			
	Medlemskap lyntogforum	200	200	200	200
	Medlemskap lyntogforum - Inndekkes innenfor rammen	-200	-200	-200	-200
6.8	Kultur				
	100-årsmarkering til Rogaland Mållag i 2020	125			
	Tilskudd til bibliotekutvikling - styrke ordningen	300	300	300	300
	Altibox Norway Chess	100	100	100	
	Altibox Norway Chess - Dekkes innenfor rammen	-100	-100	-100	
6.9	Opplæring				
	Mobiltelefoniordning for ansatte	-5 000	-2 000		
	Kvalitetsutvikling realfag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
	Redusere midler til "vikar fra første time"	-3 500	-3 500	-3 500	-4 550
	Reduksjon i opplæringsavdelingen framskyndes ett år	-500	-1 000		
	Reversere kutt Skoleskipet Gann	1 250	1 250	1 250	1 250
	Reversere kutt Studieforbundene	750	750	750	750
	Styrking av mobbeombudet med en ekstra stilling (1/2 års effekt i 2020)	400	800	800	800
	Opprette kvalifiseringssenter på Haugalandet	500	2 000	3 500	3 500
	Etablering av studietilbud ved Fagskolen Rogaland - velferdsteknologi og forpleiningsleder	1 200	1 200	1 200	1 200

Opprettholde studspes. Minoritetsklasse	300	900	1 600	1 900
Opprettholde satsingen 0-visjonen	2 300	3 500	4 000	5 000
<i>Utvidelse av sommerskolen - inndeckes av nullvisjonen</i>				
<i>Sosialrådgiverressurs opprettholdes - inndeckes av nullvisjon</i>				
<i>Utvidelse av oppfølgingstjenesten (OT) - inndeckes av nullvisjon</i>				
Reduksjon i sammenslåing av fellesfag yrkesfag	3 000			
Styrke Ungt Entreprenørskap	500	500	500	500
Klimabelønningsordning for videregående skoler som innretter seg klimabevisst	50	200	0	0

Forhandlingspartienes forslag til budsjett og økonomiplan 2020-2023

Tallene er justering ift rådmannens forslag

Tall er i hele 1000kr

	2020	2021	2022	2023
Sum merutgifter/mindreinntekter	0	0	0	6 000
Sum mindreutgifter / merinntekter	-11 350	-15 950	-23 150	-22 950
Netto endring	-11 350	-15 950	-23 150	-16 950
Kai Utsira - samarbeid med kommunen				6 000
5% mindre kostnad nybygg skolebygg	-11 350	-15 950	-23 150	-22 950

Merknader til talldelen:

Mindre kostnad på 5% ved nybygg av skolebygg – investering

- Ved nybygg av skoler skal byggekostnaden reduseres med 5%.

Mindre utgifter grunnet 5% mindre kostnad ved nybygg av skolebygg – drift

- Som en konsekvens av reduserte kostnader til nye skolebygg forutsettes det økte midler.

1,5% prisindeksjustering innkjøp

- Det legges til grunn en prisindeksjustering på 1,5% i stedet for 2%.

Altibox Norway Chess

- Under forutsetning av at arrangementet tildeles statlig støtte vil Rogaland fylkeskommune bidra med en årlig støtte frem til 2022 pålydende kr 100 000,-.

Mobiltelefoniordning for ansatte

- Det bes om en sak våren 2020 angående mobiltelefoniordning for ansatte, hvor alternativene innkjøp og/eller kompensasjon belyses for å ivareta bruks- og sikkerhetsbehov.

Vedlikehold trafikkisikring/syssel- og gangsti samt utvidelse av veiskuldre

- Det settes av 30 mill. i perioden, ved omdisponering av demografibasert vedlikehold, til økt tilrettelegging for gang og sykkelveier. Det skal ha fokus på utbedring av flaskehals, utvidelse av veiskuldre mv.

Klimapartner:

- Satsningen fortsetter under forutsetning av at resultatene fra prøveperioden viser god utvikling. Det forutsettes delvis kunde-/brukerfinansiert gjennom eksterne oppdrag.

Medlemskap lyntogforum:

- Rogaland fylkeskommune ønsker å fortsette sitt medlemskap i lyntogforum forutsatt at det er fremgang i prosjektet, og at andre støttepartnere fortsatt er med. Vi ber derfor om å bli orientert om status i løpet av våren 2020.

Forskuttering skredssikring riksveg 13 Lovraeidet – Rødslane

- Det settes av midler til forskuttering, forutsatt at prosjektet prioriteres i første fireårsperiode i NTP 2022-2033.

Kai Utsira - samarbeid med kommunen

- Den fylkeskommunale kaien på Utsira utbedres, forutsatt at Utsira kommune samtidig utbedrer den kommunale delen av kaien.

Redusert reisevirksomhet

- Rogaland fylkeskommune skal redusere reisevirksomheten, spesielt for flyreiser for å få ned klimautslipp. Det må arbeides videre med mer bruk av videokonferanser.

Klimabelønningsordning for videregående skoler som innretter seg klimabevisst

- For å imøtekomme elevenes klimaengasjement ønsker vi en klimabelønningsordning på skolene våre. Det bes om en sak til ungdommens fylkesting/fylkesutvalg og opplæringsutvalget senest høsten 2020.

VEDTATT INVESTERINGSBUDSJETT 2020-2023

Forklaring til de enkelte kolonner i tabellen:

"Ref. til pkt. i tekst":

"Kostnad":

"Tidl. bevilget":

"Budsj. 2020" og "2021-2023":

Referanse til punkt i kapittel 5.3

Total kostnad for prosjektet

Bevilget tom. 2019

Budsjett for økonomiplanperioden

Ref. til pkt. i tekst Tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
					2021	2022	2023				
<u>SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER</u>											
I1	IKT-investeringer Felles, opplæring, sentraladm.			16,00	12,00	12,00	15,00	12,00	12,00	12,00	12,00
I2	Nytt skoleadministrasjonssystem	30,50	24,00	6,50							
I3	Digitaliseringsprosjekter / publiseringsløsning	19,00	5,00	5,00	3,00	3,00	3,00				
I4	Energiøkonomisering			8,21	8,21	8,21	8,21	8,21	8,21	8,21	8,21
I5	Tekniske forskrifter / off. pålegg			3,08	3,08	3,08	3,08	3,08	3,08	3,08	3,08
I6	Miljøtiltak - Sykkelparkering	19,66	13,50	3,08	3,08						
I7	Miljøtiltak - Miljøstasjon	9,16	3,00	3,08	3,08						
I8	Fylkeshuset, ombygging og uteareal			2,05	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05
I9	Fylkeshuset- utskiftning teknisk anlegg	12,25	2,00	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05			
I10	Fylkeshuset- fasaderehabilitering	44,05	3,00	3,08	10,26	10,26	5,13	3,08	3,08	3,08	3,08
I11	Fylkeshuset, rehabilitering tidligere lokaler Helse vest	20,26	10,00	10,26							
				62,39	46,81	40,65	38,52	30,47	28,42	28,42	28,42

Ref. til pkt. i tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
	Tekst				2021	2022	2023				
<u>SAMFERDSEL</u>											
	<u>FYLKESVEIER</u>										
I12	Fylkesveier - finansiert av egne midler			350,00	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00
I13	Helgøy bro			89,10							
I14	Fylkesveier - finansiert av eksterne midler			1142,20	2644,00	1844,00	1844,00	2500,00	2500,00	2500,00	2500,00
	<u>FYLKESVEIER - ANNET</u>										
I15	Fylkesveier (RFK) - aksjon skoleveg			17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
	<u>KOLLEKTIVTRANSPORT</u>										
I16	Kolumbus AS - Kapitalinnskudd investeringer			8,80							
I17	TrAM				54,00						
				1607,10	3115,00	2261,00	2261,00	2917,00	2917,00	2917,00	2917,00
<u>TANNHELSE</u>											
I18	Tannhelse - Med./tekn. utstyr			4,50	4,00	4,00	4,00	6,00	6,00	6,00	6,00
I18	IKT-utstyr			3,00	3,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
I18	Nye tannklinikker			21,00	20,80	14,30	11,30	5,00	5,00	5,00	5,00
				28,50	27,80	20,30	17,30	13,00	13,00	13,00	13,00
<u>DIVERSE</u>											
I19	Egenkapitaltilskudd KLP			4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40
FT	Kai Utsira - samarbeid med kommunen						6,00				
				4,40	4,40	4,40	10,40	4,40	4,40	4,40	4,40

Ref. til pkt. i tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
Tekst	2021				2022	2023					
OPPLÆRING											
I20	Inventar og utstyr for fagskole		0,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
I21	Kvalitetsforbedrende tiltak			15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
I22	Universell utforming			6,50	6,50	6,50	6,50	4,50	4,50	4,50	4,50
I23	Inventar og utstyr (opplæring)			14,50	14,50	14,50	14,50	14,50	14,50	14,50	14,50
I24	Inventar og utstyr renholdsmaskiner	6,00		2,00	2,00	2,00					
PÅGÅENDE PROSJEKTER											
I25	Sola vgs - Tilbygg	102,11	83,30	18,81							
	Inventar og utstyr	14,39	9,26	5,13							
I26	Dalane vgs - Ventilasjon / renovering teknisk anlegg	63,09	41,47	21,62							
I27	Ølen vgs - Renovering + tilbygg	83,55	66,49	17,06							
I28	Vardafjell vgs - Ny idrettshall + Nytt anneks for forskningslære	61,99	46,60	15,39							
I29	Haugaland vgs - Rehabilitering av tak	25,90	10,50	7,70	7,70						
I30	Godalen vgs - Rehabilitering og nybygg økt kapasitet	385,62	6,00	32,83	112,86	144,67	84,13	5,13			
I31	Dalane vgs - Rehabilitering gymsal	11,63	1,03	10,60							
I32	Haugaland vgs - Rehabilitering verksted	40,86	3,00	25,65	12,21						
I33	Ølen vgs - Ombygging av adm.lokaler og rehabilitering av gjenstående arealer i tråd med rom- og funksjonsprogrammet	54,25	5,00	10,26	35,91	3,08					
I34	Åkrehamn vgs - Rehabilitering arealer byggfag	89,00	5,00	20,00	59,00	5,00					
I35	Utviklingsplan - diverse skoler	9,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
I36	Tiltak lyddemping i kroppsøvingsanlegg	8,10	4,00	4,10							
I37	Trafikksikkerhetstiltak diverse skoler	15,31	3,00	7,18	5,13						

Ref. til pkt. i tekst	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
					2021	2022	2023				
	<u>AKTUELLE NYE PROSJEKTER</u>										
	<i>Prosjekter knyttet til kommende elevvekst:</i>										
I38	Hetland vgs - Nybygg for elevvekst, 270 elever	181,60		8,21	35,91	97,47	34,88	5,13			
I39	St. Olav vgs - Riving og nybygg økt kapasitet	206,23		3,08	5,13	44,12	102,60	46,17	5,13		
I40	Strand vgs - Rehabilitering og nybygg økt kapasitet	219,57			3,08	5,13	33,86	102,60	69,77	5,13	
I41	Øksnevad vgs - Riving og nybygg økt kapasitet	121,56	1,00			1,03	4,10	33,86	76,44	5,13	
I42	Midlertidig bygg for midlertid vekst (Hinna)	41,04		41,04							
	<i>Øvrige prosjekter:</i>										
I43	Skeisvang vgs - Rehabilitering og nybygg + (kulturskolen)	372,39	2,00	3,08	15,39	102,60	143,64	35,91	35,91	33,86	
I44	Jåttå vgs - Bytte av ventilasjonsanlegget	15,39		2,05	6,67	6,67					
I45	Sola vgs - Oppgradere teknisk anlegg	3,50	1,50	2,00							
I46	Dalane vgs - Ny resepsjon	8,21		8,21							
I47	Anslått tillegg Breeam vedtak	50,00		5,00	20,00	20,00	5,00				
I48	Anslått tillegg ("Vedlikeholds- og utviklingsplan 2020-2027")				20,00	40,00	50,00	90,00	130,00	250,00	300,00
FT	5 % mindrekostnad nybygg skolebygg			-11,35	-15,95	-23,15	-22,95				
SUM OPPLÆRING				298,15	363,54	487,12	473,76	355,30	353,75	330,62	336,50

Ref. til pkt. i tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
	Tekst				2021	2022	2023				
SAMMENDRAG											
				2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Sentrale styringsorganer og fellesutgifter				62,390	46,810	40,650	38,520	30,470	28,420	28,420	28,420
Samferdsel				1607,100	3115,000	2261,000	2261,000	2917,000	2917,000	2917,000	2917,000
Opplæring				298,150	363,540	487,120	473,760	355,300	353,750	330,620	336,500
Tannhelse				28,500	27,800	20,300	17,300	13,000	13,000	13,000	13,000
Diverse				4,400	4,400	4,400	10,400	4,400	4,400	4,400	4,400
Brutto utgifter				2000,540	3557,550	2813,470	2800,980	3320,170	3316,570	3293,440	3299,320
Salgsinntekter, refusjoner mv.				5,000	2,800	0,000	70,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Investeringsstilskudd fra stat				10,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Egenfinansiering FKF Tannhelse Rogaland				5,035	9,518	3,443	1,013	0,000	0,000	0,000	0,000
Dekkes ved bompenger / annen ekstern finansiering				1007,600	2247,000	1531,000	1531,000	2025,000	2025,000	2025,000	2025,000
Momsrefusjon eksternt finansierte prosjekter				134,600	397,000	313,000	313,000	475,000	475,000	475,000	475,000
Egenfinansiering - overføring fra drift				322,000	292,000	337,000	397,000	370,000	370,000	370,000	370,000
Egenfinansiering - bruk av disposisjonsfond (overføring fra drift)				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Egenfinansiering - bruk av investeringsfond				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Momsrefusjon				157,347	159,249	180,133	176,620	151,766	151,082	146,688	147,805
Låneopptak				358,958	449,983	448,894	312,347	298,404	295,488	276,752	281,515
Sum finansiering				2000,540	3557,550	2813,470	2800,980	3320,170	3316,570	3293,440	3299,320
Momskompensasjon spesifisert:											
Momskompensasjon fylkesveger SVV, generell finansiering				66,500	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000
Momskompensasjon fylkesveger for øvrig, generell finansiering				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Momskompensasjon FKF Tannhelse Rogaland				5,415	5,282	3,857	3,287	2,470	2,470	2,470	2,470
Momskompensasjon for øvrig				85,432	77,967	100,276	97,333	73,296	72,612	68,218	69,335
Delsum				157,347	159,249	180,133	176,620	151,766	151,082	146,688	147,805
Momskompensasjon fylkesveger SVV, ekstern finansiering				134,600	397,000	313,000	313,000	475,000	475,000	475,000	475,000
Totalsum				291,947	556,249	493,133	489,620	626,766	626,082	621,688	622,805
Korrigerte bruttoinvesteringer (eksl. momsutgifter for foretaket)				1 995,125	3 552,268	2 809,613	2 797,693	3 317,700	3 314,100	3 290,970	3 296,850

Fylkestingets behandling av sak 131/2019 i møte den 10.12.2019:

Behandling

Ole Ueland, H fremmet følgende forslag:

Årsbudsjett 2020

Rogaland – en attraktiv og bærekraftig region

Rogaland skal være et godt fylke å bo, jobbe og leve i. Vi er avhengige av trygge lokalsamfunn, attraktive arbeidsplasser, nyskapende næringsliv, god fremkommelighet og et mangfoldig kulturliv. Derfor er det viktig at fylkeskommunen er en leverandør av gode tjenester og en tilrettelegger for utvikling og mangfold i hele fylket.

Rogaland er, etter flere år med lav oljepris og økt arbeidsledighet, på vei inn i ny vekst. Satsingen på omstilling og nye næringer må fortsette. For å være konkurransedyktige i fremtiden må alle deler av Rogaland satse på å arbeide smartere og mer effektivt. Måten vi løser de fylkeskommunale oppgavene må endres og utvikles i årene fremover.

Klimaendringene representerer en grunnleggende utfordring for vårt samfunn og vår økonomi. Klimakampen er både et lokalt, nasjonalt og globalt anliggende, og det innebærer en moralsk forpliktelse. Rogaland skal være et bærekraftig fylke, og ta sin del av ansvaret for å nå målene i Paris-avtalen.

Vi er avhengige av at flere ønsker å bo og arbeide i Rogaland i fremtiden. For å sikre en positiv vekst og befolkningsutvikling i hele fylket må vi bli mer attraktive. Arbeidsplasser er det viktigste, men det må også være attraktivt å bo i Rogaland av flere årsaker. Et godt utdanningstilbud, effektiv og miljøvennlig transport, og spennende kultur og fritidstilbud spiller en stor rolle.

Barn og ungdom er bærebjelken i det fremtidige Rogaland. Derfor må vi ha et stort fokus på at flest mulig er i stand til å gjennomføre videregående opplæring. Vi har store ambisjoner for den enkelte elev og vil prioritere tilpasset opplæring, dyktige lærere og et trygt og godt læringsmiljø.

Et av de viktigste tiltaket for et med bærekraftig Rogaland er at flere reiser kollektivt i hele fylket, og at biltrafikken slik reduseres. Det er en positiv vekst innenfor kollektivtrafikken som må fortsette. Det settes derfor av betydelige friske midler i budsjettet til en kollektivpakke, som kommer i tillegg til det som allerede brukes i dag. 50 millioner fra reforhandlet byvekstavtale til takstreduksjoner og 50 millioner fra fylkesbudsjettet, totalt 100 millioner, skal blant annet sikre:

- Lavere priser på enkeltbilletter og kollektivkort i storbyområdet.
- At bysykkelordningen blir tilgjengelig i kollektivkortene.
- Sikre gode overganger mellom buss, tog, båt og sykkel.
- Utvidelse av tilbudet med 10-kroners billett til flere deler av fylket der dette kan gjøres etter modell fra ordningen i Haugesund og Egersund.
- Ingen kutt i hurtigbåttilbudet i Rogaland.
- Utvidelse av «Hent-meg» ordningen til flere deler av fylket med lav befolkningstetthet.
- Bedre frekvens på flere bussruter.

Driftsbudsjett - endringer i forhold til fylkesrådmannens forslag til økonomiplan 2020-2023 - Årsbudsjett 2020 (i 1000 kroner)
Driftsbudsjett - endringer i forhold til rådmannens forslag til økonomiplan 2020-2023 - Årsbudsjett 2020 - i 1000 kroner

Avdeling - tall i 1000 kroner	2020 budsjett	2021 budsjett	2022 budsjett	2023 budsjett
Folkevalgte styrer, utvalg og råd				
Økt ramme - Kontrollutvalget	500	500	500	500
SUM	500	500	500	500
Felles utgifter og annet				
Lavere sykefravær	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Fortsatt effektivisering ledelse og fagstab	-6 200	-6 200	-6 200	-6 200
Livsfasetiltak eldre - ekstra ferieuke	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Redusert lønnsvekst til 3,3%	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Lavere indeksjustering	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Klimabudsjett		500	500	500
Avsetning disposisjonsfond	879	5 279	-2 521	-1 221
SUM	-36 821	-31 921	-39 721	-38 421
Personal og organisasjon				
Økning annonser felles	-400	-400	-400	-400
SUM	-400	-400	-400	-400
Digital utvikling				
Effektivisering som følge av digitalisering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
SUM	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kultur				
Regionale idrettsanlegg - Redusert ventetid og etterslep	4 500	4 500		
Vestnorsk Jazzsenter	121	121	121	121
Sildajazzen	150	150	150	150
Altibox Norway Chess	500	500	500	

SUM	5 271	5 271	771	271
Næring				
Tredriverprosjektet	100	100	100	100
Inkubatortilbudet i Rogaland, Validé		1 700	1 700	1 700
Matsatsing i Rogaland (matmanifestet)	-250	-250	-250	-250
SUM	-150	1 550	1 550	1 550
Regional planlegging				
Tverrfaglig tettstedsprosjekt	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
SUM	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Samferdsel				
Omfordelingsvirkning båtsektoren fra 2021		-10 000	-10 000	-10 000
Samferdsel / fylkesveger				
Fylkesveger - økt dekkelegging	5 000	5 000	5 000	5 000
Kolumbus				
Takstsamarbeid Go-Ahead - forbedret avtale	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Reforhandling av byvekstavtalen - til lavere takst	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Lavere takster	50 000	50 000	50 000	50 000
Kollektivsatsing	43 000	43 000	43 000	43 000
Båtruter - ikke kutt i ruteproduksjon	7 000	7 000	20 000	20 000
Økt overføring fra belønningsmidler	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
SUM	43 000	33 000	46 000	46 000
Opplæring				
PC-ordningen - Enklere ordning	-12 500	-12 500	-12 500	-12 500
Karriereveiledning - Se på ny innretning	-2 600	-2 600	-2 600	-2 600
Studieforbundene	1 000	1 000	1 000	1 000
Skoleskipet Gann	1 500	1 500	1 500	1 500
Sommerskolen	1 500	1 500	1 500	1 500

Studieforberedende, ett kontaktlærertilskudd per klasse i Vg2 og Vg3	3 300	7 300	7 300	7 300
Oppgaver fra IMDi 2 årsverk	-500	-500	-500	-500
SUM	-8 300	-4 300	-4 300	-4 300
Tannhelse				
Saldering tannhelse	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
SUM	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Finansutgifter				
Reduserte finansutgifter (konsekvens av inv.)	-100	-700	-1 400	-2 200
SUM	-100	-700	-1 400	-2 200
SUM TOTAL	0	0	0	0

1. Som følge av at fylkeskommunen får en rekke nye oppgaver, nye ansatte og nye budsjetter økes rammen til kontrollutvalget. Det er også en kjensgjerning at Kontrollutvalget har hatt en langt svakere vekst i sine budsjetter gjennom de siste 4 årene i forhold til konsumprisindeksen og lønnsutviklingen. Det har medført at antallet timer til kontrollarbeid har falt. Denne trenden ønskes snudd, derfor tilføres det kr. 500 000 til økt ramme for kontrollutvalget.
2. Vi må sette i gang nye tiltak for å redusere sykefraværet i Rogaland Fylkeskommune. Det kan for eksempel dreie seg om nærværprosjekter, bedre fysisk tilrettelegging og et sterkere fokus på trivsel. Godt langsiktig arbeid for å redusere sykefraværet vil kunne gi reduksjoner både i kommende år og i perioden fremover. Nytt fokus og nytt arbeid for å redusere sykefraværet vil gi muligheter for små justeringer ned av utgiftene til sykelønn.
3. Lønnsveksten settes til 3,3 % i tråd med anslagene til Norges Bank i deres pengepolitiske rapport.
4. Fylkeskommunen har i regionalplan for energi og klima 2010 - 2020 satt seg ambisiøse klimamål. Denne planen forutsettes blir revidert i denne perioden. Fylkeskommunen har imidlertid et begrenset økonomisk handlingsrom. Klimatiltak må derfor prioriteres etter kost-/nyttevurderinger, og alternative tiltak som kan iverksettes innenfor et begrenset finansielt handlingsrom må vurderes. Det er derfor en forutsetning at klimatiltak blir gjenstand for økonomiske prioriteringer og at det brukes ressurser for å lage klimabudsjett hvor kostnader og nytteverdi er beskrevet. Det settes derfor av kr. 500 000 fra 2021 til utarbeidelse og videre utvikling av klimabudsjett og kost/nytte

vurderinger av ulike klimatiltak som kan gi grunnlag for prioriteringer. I 2020 forutsettes det at ressurser knyttet til prosjektet klimapartner benyttes for å utvikle klimabudsjett.

5. For å prioritere opp penger til andre viktige tiltak reduseres en rekke foreslåtte økninger i rådmannens budsjett. Det vil gi 1,9 millioner kroner som kan omprioriteres.
6. Det pågår et stort arbeid med digitalisering i fylkeskommunen, med vekst i både drift og investeringsnivå. Disse investeringene skal gi både kvalitative og kvantitative effekter. Slike gevinster kan blant annet komme gjennom automatisering av oppgaver, digital medarbeider eller selvbetjeningsløsninger. Det forutsettes at flere av løsningene som foreslås har kvantitative realiserbare gevinster.
7. Tilskuddsrammen til regionale idrettsanlegg økes i 2020 og 2021 for å redusere etterslep og ventetid.
8. Det settes av kr. 500 000 til Altibox Norway Chess i perioden 2020 -2022. Norway Chess har etablert seg som en av verdens sterkeste sjakk-turneringer, i tillegg til å ha store ambisjoner for satsing på barn og unge.
9. Økt bruk av tre har fått et stort fokus i løpet av de siste årene. Tre kan i mange tilfeller erstatte mer klimabelastende materialer, og blir stadig mer etterspurt. De regionale mål og rammene viser at Rogaland har et stort uforløst potensial når det gjelder bruk av tre som et bærekraftig materiale. Rogaland kan øke sin verdiskaping knyttet til utnyttelse av skog både gjennom bruk av tre i bygninger, bioenergi og foredling av tømmer. I 2018 ble Tredriverprosjektet startet opp med en toårig horisont. Det er behov for å jobbe mer langsiktig for å skape en rådgivningstjeneste som på sikt kan være selvfinansierende. Det settes derfor av kr. 100 000 til Tredriverprosjektet i perioden 2020 -2022.
10. Valide spiller en svært viktig rolle for innovasjon og gründervirksomhet i regionen. Det er funnet midler til støtte som tidligere gitt i 2020, men midlene til Valide er redusert med kr. 1,7 mill. i resten av økonomiplanperioden. Det vil være svært uheldig at organisasjonen ikke gis gode og forutsigbare rammevilkår. Derfor legges det inn kr. 1,7 mill. årlig i perioden 2021 - 2023.
11. Det legges til grunn en positiv omfordelingsvirkning for båtsektoren fra 2021 på ytterligere kr. 10 mill., i tråd med fylkesrådmannens forventninger.
12. Fylkesveiene binder Rogaland sammen, og er spesielt viktige for distriktene. Det er ikke akseptabelt å redusere midler til asfaltering av fylkesveier, slik rådmannen foreslår. Dette kan føre til dårligere fremkommelighet, redusert trafiksikkerhet og økt forfall. Det tilbakeføres derfor kr. 5 mill. til asfaltering av fylkesveier hvert år i perioden.
13. Takstsamarbeidet mellom fylkeskommunen og aktørene på Jærbanen er bra for innbyggerne i Rogaland, og fører til at flere reiser kollektivt. Derfor er det viktig at samarbeidet fortsetter. Men det er en for kostbar ordning for fylkeskommunen, og det forutsettes derfor at det både overføres mer midler fra Bymiljøpakken til å dekke slike utgifter, samt at fylkesordføreren tar initiativ til å reforhandle ordningen med Go-Ahead slik at kostnadene blir mer rettferdig fordelt.
14. Fylkesrådmannen bes legge frem en sak om hvordan kollektivpakken kan innrettes slik at enda flere velger å reise kollektivt. Det bes om at saken tar utgangspunkt i satsingene lansert i pakken.

15. Fylkesrådmannen bes legge frem en sak om hvordan vi kan forenkle PC-ordningen i løpet av våren 2020. Det bes utredes om man kan gå til innkjøp av rimeligere alternativer til dagens pc-er, for eksempel Chromebooker. Dette forventes finansiert innenfor gratisprinsippet.
16. Karrieresentrene ble opprettet i Rogaland i 2008 med tre avdelingskontorer, i Haugesund, Stavanger og Bryne. Disse kontorene var ment å dekke behovet for hele fylket. Tilbudet har frem til nå ikke vært lovpålagt. Det foreligger nå et forslag fra Regjeringen om lovfesting av karriereveiledning med et fylkeskommunalt ansvar. Karrieresentrene har tidligere vært finansiert med øremerkede tilskudd og fylkeskommunale driftsmidler. Fra neste år er finansieringen en del av rammetilskuddet. Beregningen viser at Rogaland Fylkeskommune bruker 2,6 millioner mer til dette enn det vi får tilført.

Tilbudet har fra starten hatt fokus på personlig oppmøte i møte med veileder. Fylkeskommunen bør gå i dialog med NAV Rogaland og se på nye måter å utføre karriereveiledning på. En digitalisert tilnærming, i kombinasjon med elementer fra dagens løsning, vil være mer treffsikker for dagens ungdom. Det vil dessuten være lettere å nå hele fylket. Rammetilskuddet er ment å dekke drift av karrieresentrene sammen med fylkeskommunalt samarbeid med andre interessenter innen karriereveiledningsfeltet. Kr. 2,6 mill. tas derfor ut.
17. Studieforbundene er et viktig supplement til fylkeskommens tilbud knyttet til både videregående opplæring og andre opplæringstilbud. Store deler av tilskuddene som går til studieforbundene er tilbud til de svakeste gruppene i samfunnet, eksempelvis psykisk utviklingshemmede. Å ta bort støtten vil også si at en tar bort dette viktige tilbudet. Rådmannens kutt reverseres og støtten til studieforbundene økes til kr. 1 000 000.
18. Skoleskipet Gann har en lang historie og tilbyr en unik videregående opplæring innenfor videregående utdanning i maritime fag. Elevene kommer fra hele landet, bor om bord i skipet og får erfaring med hvordan det faktiske livet på sjøen er. Store deler av praksisen foregår på båten som er skolens pedagogiske virkemiddel. Skoleskipet Gann satser på fremtiden og fremtidens teknologi gjennom grønn skipsfart. De har satt av store midler til et hybridiseringsprosjekt og det ligger dessuten inne tilskudd til dette i årets Statsbudsjett. Rogaland fylkeskommune satser videre på Skoleskipet Gann med å øke støtten til kr. 1 500 000.
19. Sommerskolen ble opprettet i 2009 og har vært et særdeles vellykket tilbud som har endret karakterene til store deler av deltakerne gjennom hardt arbeid et par sommeruker. Tilbud med sommerskole for elever med karakteren 1 ble fra juli 2019 utvidet til å også omfatte elever i studiespesialiserende utdanningsprogram og elever med ikke vurdering (IV) i begge utdanningsprogram. Dette gir et stort potensial (totalt 932 elever 2018/2019) for økt gjennomføring. Rogaland fylkeskommune vi sikre at dette tilbudet faktisk er mulig å gjennomføre ved å legge inn kr.1 500 000 i perioden.
20. Kontaktlærerne har en viktig funksjon for elevene våre. De er avgjørende for tett oppfølging av den enkelte elev og bidrar til å sikre gjennomføring. Ordningen med kontaktlærertillegg videreføres derfor også for Vg2 og Vg3.
21. Teknologiutviklingen innebærer utfordringer, men også store muligheter. Innbyggere og næringsliv skal oppleve fylkeskommunen som tilgjengelig og effektiv. For å bidra til en attraktiv region å utvikle nye digitale løsninger i, bør mer offentlig data gjøres

tilgjengelig. Videre bør nye nettsider utformes i samarbeid med brukere og fra deres behov, samt aktivt måle brukertilfredshet og involvere brukerne i utarbeidelse av fylkeskommunen sine tjenestetilbud. Det legges frem en sak som beskriver hvordan fylkeskommunen, i samarbeid med andre kommuner, kan tilgjengeliggjøre relevante offentlige data, og hvordan kan ta brukere av tjenestene mer aktivt inn i utvikling og forbedring av dem.

22. Nettskolen Rogaland gir elever en verdifull mulighet for å ta fag og kurs som skolen ikke tilbyr. Rogaland fylkeskommune ønsker at flere fag skal tilbys elevene, for å kunne ha et enda større utvalg i fag. Rådmann bes legge frem en sak som vurderer utvidelse av Nettskolen Rogaland, som vurderer aktuelle fag og kostnadene ved utvidelsen.
23. Elever som stryker til eksamen ender ofte opp med å miste ett år på skolen da de ikke får mulighet til å søke videre utdanning før eksamen er avholdt. Rogaland fylkeskommune vil arbeide for å få til et forsøk med rask eksamen for elever som har strøket til eksamen i videregående opplæring, slik at de får mulighet til å søke videre utdanning samme år.
24. Rogaland skal også være attraktivt for turister og tilreisende. Rådmannen bes utrede hvordan store reisemål som Lysefjorden og Ryfylke kan videreutvikles på en mer bærekraftig måte i samarbeid med kommunene og næringslivet.
25. Økonomiplan er et viktig styringsdokument som legger føringer for fylkeskommunens prioriteringer de neste årene. Det er viktig å sikre stor grad av åpenhet og transparens i hvilke prioriteringer som gjøres, ved at planen er lett tilgjengelig for alle fylkets innbyggere. Av den grunn bes rådmann lage en nettbasert økonomiplan som er tilpasset digitale løsninger, gjerne etter modell fra andre kommuner i fylket.

Investeringsbudsjett - endringer i forhold til fylkesrådmannens forslag til økonomiplan 2020-2023 - Årsbudsjett 2020 (i 1000 kroner)

Tekst - tall i 1000 kroner	2020 budsjett	2021 budsjett	2022 budsjett	2023 budsjett
Høyst nødvendig vedlikehold (I8-I11)	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Nye tannklinikker (I18)	-1 000	-1 000	-500	-500
Universell utforming (I22)				-2 000
Anslått tillegg Breeam-vedtak (I47)	-3 000	-12 000	-12 000	-3 000
Redusert låneopptak	9 000	18 000	17 500	10 500
SUM	0	0	0	0
Driftsbudsjettet - konsekvens				
Renteutgifter og avdrag				
Netto renteutgifter, endring	-100	-400	-700	-1 000

Avdrag, endring		-300	-700	-1 200
Finansutgifter - endring	-100	-700	-1 400	-2 200

26. Da det er uavklart hva som skal skje med dagens fylkeshus, og hvordan fylkeskommunens behov for lokaler i fremtiden skal dekkes, skal midlene som brukes til rehabilitering av dagens bygningsmasse reduseres til et minimum.

27. Tannhelse Rogaland får tilført betydelige midler også neste år til både drift og investering. Grunnet fylkeskommunens begrensede økonomiske rammer reduseres midlene noe.

28. Breeam – Det anslås en merkostnad som følge av krav til BREEAM-sertifisering på 2 %.

29. Reduksjon i investeringer brukes til redusert låneopptak i økonomiplanperioden.

Margrete Dysjaland, FrP fremmet følgende forslag:

Fremskrittspartiet prioriterer det viktigste først og trygger fylkeskommunens drift med styrket driftsresultat og lavere låneopptak.

FrPs forslag til budsjett- og investeringsplan tar den økonomiske situasjonen på alvor og tar ut prosjekter som kan vente. Dette vises gjennom et redusert låneopptak på ca 280 millioner kroner frem til 2027. Fremskrittspartiets prioriteringer reduserer gjeldsgraden med 2,2%-poeng, samtidig som vi styrker driftsresultatet hvert eneste år i perioden.

Fremskrittspartiet har likevel funnet rom for store satsinger i budsjettforslaget. Rådmannens budsjettforslag inneholder forslag til kutt i veivedlikehold som Fremskrittspartiet tilbakefører. FrPs forslag til budsjett inneholder en styrking av veivedlikeholdsbudsjettet på 70 millioner i perioden sammenlignet med rådmannens forslag.

Fremskrittspartiet ønsker å ivareta det rimelige og gode busstilbudet i Rogaland for barn og ungdom. Fremskrittspartiet er partiet for økt fremkommelighet og vi tror på positive incentiver for å styrke kollektivtilbudet i Rogaland. Fremskrittspartiet foreslår derfor å styrke kollektivtilbudet i Rogaland med 6 millioner kroner hvert år, 24 millioner i perioden.

Det er viktig å tidlig lære seg gode bussvaner og Fremskrittspartiet foreslår å senke aldersgrensen for ungdomskort til 14 år og Fremskrittspartiet beholder den lave prisen på ungdomskortet på 299,-

Fremkommelighet for alle i fylket er viktig for Fremskrittspartiet og vi vil derfor sikre utbygging av sykkelsti på Finnøy for å trygge myke trafikanter. Videre foreslår FrP å kutte kaileie på sambandet Oanes-Lauvik for å ta hele fylket i bruk på en bedre måte for de reisende.

Rådmannens budsjettforslag inneholder forslag til kutt av skoleskipet Gann. Fremskrittspartiet tilbakefører dette kuttet for å ivareta det gode utdanningstilbudet på skoleskipet Gann. I tillegg mener Fremskrittspartiet at det er på tide å melde seg ut av NDLA som er i en tilnærmet monopolsituasjon og heller bruke alternative læringsmidler. Fremskrittspartiet mener at man med en moderat innsparing på 20% vil få minst like gode læringsmidler for våre skoleelever.

Fremskrittspartiet viser at man gjennom smarte løsninger som bruk av modulbygg kan oppnå enorme besparelser på våre byggekostnader. Et konservativt anslag på 20% besparelse gjør at Rogaland fylkeskommune kan spare over 130 millioner i perioden.

Politikerne og administrasjonen i Rogaland fylkeskommune må også ta innover seg den økonomisk vanskelige situasjonen. Det legges derfor opp til kutt på politisk styring med 10% hvert år i perioden. Fylkeskommunens kommunikasjonsavdeling, samt politisk sekretariat må også ta en betydelig innsparing i løpet av perioden.

Fremskrittspartiets budsjettforslag tar også til orde for å benytte alternative lokasjoner for fylkeskommunens drift. Slik eiendomssituasjonen er i markedet nå, er det store muligheter for å drifte fylkeskommunen mer forsvarlig gjennom å hele tiden se på nye lokasjonsmuligheter.

Verbalforslag

1. Fylkestinget ber fylkesordfører reforhandle bypakke Nord-Jæren med det mål å fjerne bompengene.
2. Rådmannen bes legge frem sak om muligheten for å innføre mulighet for kortbetaling (NFC) på buss, tog og hurtigbåt i kortleserne.
3. Fylkestinget ber Kolumbus om å inngå samarbeid med Go Ahead slik at pendlere kan benytte regiontog som en del av fylkeskommunens samlede kollektivtilbud.
4. Rådmannen bes legge frem sak om å gjennomføre de politiske møtene på en mer effektiv og kostnadssparende metode.
5. Rådmannen bes legge frem sak om konkurranse for elever i VGS om å lage "filmen om Rogaland" fremfor kommunikasjonsavdelingen.
6. Fylkeskommunen avslutter sine avtaler med Greater Stavanger og Haugaland Vekst.
7. Rådmannen legge frem sak om bruk av flipped classroom for å sikre en nivådeling som er riktig og tilpasset hver enkelt elev.
8. Fylkestinget ber rådmannen legge frem sak om belønningsordning for ansatte som legger frem forslag til effektiviseringer innad i organisasjonen.
9. Fylkestinget ber rådmannen legge frem sak om å legge til rette for at Påbygg i videregående skole skal kunne tas over to år.
10. Fasaderehabilitering på fylkeshuset tas ut av investeringsplanen og det igangsettes arbeidet med å selge bygget.
11. Rådmannen bes legge frem sak hvor det ses på alternative eie- eller leieforhold hvor fylkeskommunens og fylkestingets virksomhet vurderes flyttes.
12. Fylkestinget ber rådmannen ta i bruk smarte løsninger som f.eks modul-bruk i prosjektene I38-I43 og det legges til grunn at dette skal gi en besparelse på minst 20% ref. erfaringer med bruk av modulbygg som har gitt besparelser på opp til 50%.
13. Fylkestinget ønsker å styrke den lokale selvråderetten i plansaker. Som et ledd i dette skal innsigelsesmengden reduseres og kuttet i planavdelingen gjenspeiler dette.
14. Fylkestinget ber om sak angående fastlandsforbindelse mellom Lauvik/Oanes. Fra 2020 blir det sammenslåing mellom Sandnes og Forsand og det bør i den forbindelse lages en bro.
15. Rådmannens bes legge frem sak om å innføre valgfritt sidemål i den videregående skolen i Rogaland.

16. Rådmannen bes legge frem sak om hvordan innføringen av differensiert opptak til den videregående skolen kan best gjennomføres.
17. Karrieresentrene er ikke en lovpålagt oppgave og det har kommet frem at dette kan løses på en mer effektiv måte i samarbeid med nav. Det gir muligheter for å nå ut til hele fylket fremfor avdelingene vi har i 3 kommuner. Gjennom digitalisering og effektivisering så velger vi å kutte 2.6 millioner som tas ut av ordningen da vi anser den som overfinansiert i dag.
18. Digitalisering er på fremmarsj og det er noe vi tar stilling til i alle sektorer. Fremskrittspartiet mener derfor vi må øke mulighetene elever har for å bruke mulighetene som Nettskolen Rogaland og andre leverandører gir for å sikre samt bedre fagene og kursene som gis i Rogaland. Rådmannen bes legge frem en sak som synliggjør behovet og mulighetene dette kan ha for Rogaland
19. Det er i dag slik at resultatet ved å stryke til eksamen ofte gir et ekstra år med ventetid før utdannelsen er i boks. Fremskrittspartiet mener at dette systemet må endres slik at det er mulig å raskere få ta opp fagene man strøk i for å sikre fremtidige søkemuligheter for videreutdanning. Fylkestinget ber rådmannen få på plass en «Rask eksamen» for elevene som tidligere har strøket.
20. Fylkestinget ber rådmannen legge frem en sak om retningslinjer for reisevirksomhet i tjeneste. Saken skal innebære klare avgrensninger på antall reiser pr virksomhet og sikre at det bare er riktig personell som er på tjenestereise til ulike arrangementer, messer og lignende til enhver tid.
21. Fylkestinget registrer at det er blitt gjort mye digitaliseringsarbeid og effektiviseringsarbeid. Fylkestinget ber derfor rådmannen legge frem en sak som tydeliggjør oppgaver som nå er redusert, endret og som bortfaller pga digitaliseringen. Hvordan har dette påvirket virksomhetene både i personell og tidsbruk.

	Beløp 2020 (FrP)	Beløp 2021 (FrP)	Beløp 2022 (FrP)	Beløp 2023 (FrP)
Folkevalgte organer og sentraladministrasjon				
Politisk styring	-4 068 300	-4 068 300	-4 068 300	-4 068 300
Bortfall studieturer	-660 000	-250 000		
Totalt	-4 728 300	-4 318 300	-4 068 300	-4 068 300
Kommunikasjon				
Reduksjon i kommunikasjonsavdelingen	-3 503 000	-3 503 000	-3 503 000	-3 503 000
Totalt	-3 503 000	-3 503 000	-3 503 000	-3 503 000
Utvalgssekretariatet				
Ikke nytt årsverk i utvalgssekretariatet.	-869 000	-869 000	-869 000	-869 000
Totalt	-869 000	-869 000	-869 000	-869 000

Personal og organisasjon				
Livsfaseorienterte tiltak (fjerne ekstra ferieuke, seniorkurs, seniorstipend)	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000
Lavere sykefravær (halvårsvirkning i 2020)	-1 500 000	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Lavere lønnsvekst	-7 000 000	-7 000 000	-7 000 000	-7 000 000
Totalt	-13 500 000	-15 000 000	-15 000 000	-15 000 000
Bygg og eiendomsavdelingen				
Alternative lokasjoner for RFKs drift	-3 500 000	-5 000 000	-7 500 000	-10 000 000
Totalt	-3 500 000	-5 000 000	-7 500 000	-10 000 000
Næring				
Tilskudd/støtte	-4 896 500	-3 690 000	-2 815 000	-2 815 000
Regionale idrettsanlegg - redusert ventetid og etterslep	4 500 000	4 500 000		
Blå kors kompasset	250 000	250 000	250 000	250 000
Norway Chess	500 000	500 000	500 000	500 000
Totalt	353 500	1 560 000	-2 065 000	-2 065 000
Regional planlegging				
Reduksjon årsverk plansaker (3 årsverk)	-2 700 000	-2 700 000	-2 700 000	-2 700 000
Reduksjon årsverk Kulturadministrasjon (3 årsverk)	-2 700 000	-2 700 000	-2 700 000	-2 700 000
Saldering utover rådmannens forslag (kultur, næring og regionalplan)	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Totalt	-6 400 000	-6 400 000	-6 400 000	-6 400 000
Opplæring				
Utmelding av NDLA	-13 000 000	-13 000 000	-13 000 000	-13 000 000
Karriereveiledning	-2 600 000	-2 600 000	-2 600 000	-2 600 000
Ikke kutte Skoleskipet Gann	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Alternative digitale læringsmidler	10 400 000	10 400 000	10 400 000	10 400 000
Totalt	-3 200 000	-3 200 000	-3 200 000	-3 200 000
Samferdsel				

Fylkesveger - drift/vedlikehold, reduksjon videreført fra ØP19-22	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
- Fylkesveger - saldering, red. dekkelegging, mer nøktern driftsstandard	5 000 000	10 000 000	15 000 000	20 000 000
Senke aldersgrense for ungdomskort til 14 år	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Økt kollektivsatsing	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Kaileie Oanes-Lauvik	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
- 1 årsverk - endring fra prosjektstilling til fast stilling	-1 112 000	-1 112 000	-1 112 000	-1 112 000
Totalt	18 888 000	23 888 000	28 888 000	33 888 000
Egne punkter				
Årlig effektiviseringsgevinst på 0,2% i alle avdelinger	-12 731 400	-12 720 200	-12 662 000	-12 660 600
Totalt	-12 731 400	-12 720 200	-12 662 000	-12 660 600
SUM TOTALT	-29 190 200	-25 562 500	-26 379 300	-23 877 900
Summert endringer i drift og mindre låneopptak	-30 390 200	-31 362 500	-33 079 300	-32 577 900

Reduserte låneopptatt i investeringsperioden 2020 - 2027

Investeringer	Investering – Alle endringer er i forhold til rådmannens forslag	Totalt
I8	Fylkeshuset, ombygging og uteareal	-kr 16 400 000
I9	Fylkeshuset- utskiftning teknisk anlegg	-kr 10 250 000
I10	Fylkeshuset- fasaderehabilitering	-kr 37 970 000
I11	Fylkeshuset, rehabilitering tidligere lokaler Helse vest	-kr 10 260 000
I13	Helgøy bro	kr -89 000 000,00
I21	Kvalitetsforbedrende tiltak	-kr 105 000 000
Eget forslag	Finnøy Kålkaien gang og sykkelsti	kr 20 000 000
	Besparelse på prosjektene I38-I43 v/bruk av modulbygg	
I38	Hetland vgs - Nybygg for elevvekst, 270 elever	-kr 27 966 400
I39	St. Olav vgs - Riving og nybygg økt kapasitet	-kr 31 759 420
I40	Strand vgs - Rehabilitering og nybygg økt kapasitet	-kr 33 813 780
I42	Midlertidig bygg for midlertid vekst (Hinna)	-kr 632 016
I43	Skeisvang vgs - Rehabilitering og nybygg + (kulturskolen)	-kr 37 131 556
	Totalt	-kr 380 183 172

Frode Myrhol, FNB fremmet følgende forslag:**FNBs alternative budsjett for Rogaland fylke for 2020**

FNBs alternative budsjett for 2020 gjør én viktig endring for det foreslåtte investeringsbudsjettet fra fylkesrådmannen:

- Bompengebelastningen skal ned i 2020 og fjernes fra 2021. Vi antar halverte bompengerinntekter fra Bymiljøpakken Nord Jæren i 2020, og ingen bompengerinntekter herfra i 2021. Rådmannen må prioritere fylkesvei-prosjekter innenfor disse rammene. Vi forutsetter at prosjektene Hove-Ålgård og Smiene-Harestad tas ut av bymiljøpakken, og at staten overtar finansieringen av riksvei gjennom Nye Veier AS.

Vi er sterkt imot det tidligere vedtaket i fylkestinget om at alle veiprosjekter i storbyregionen (Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg) skal finansieres med bompenger som hovedregel. Vi vil derfor endre fordelingen av fylkeskommunens midler til fylkesveiene i punkt I12, slik at rundt halvparten av de årlige 400 mill. kr blir brukt i storbyregionen.

Kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg bosetter mer enn 50 prosent av Rogaland fylke sin befolkning. Vi i FNB vil opprette en rettferdig balanse i bruken av fylkeskommunen sine midler og fordelingsnøkkelen blir derfor 50/50 mellom storbyregionen og resten av fylket. Fylkesrådmannen bes komme med en egen sak som viser omprioriteringer basert på denne fordelingsnøkkelen.

Vi tar Helgøy bro ut av vårt alternative budsjett, dette prosjektet er ikke i samfunnsøkonomisk forsvarlig, og fylkeskommunen må bruke midlene på prosjekter hvor vi får mer igjen for investeringene våre.

FNB ønsker å bidra til at nullvekstmålet i storbyregionen oppnås, dette vil vi gjøre ved å legge til rette for innføring av gratis buss i storbyregionen i løpet av 2021. Vi kan oppnå nullvekstmålet uten innkreving av bompenger eller ved å kreve en langt lavere bompengesats enn vi gjør i dag, fylkesrådmannen bes komme med en sak hvor ulike alternativer er utredet. Belønningsmidlene fra staten i bypakken, eventuelle inntekter til drift av kollektiv i bypakken med langt lavere takster og en brøkdel av fylkets driftsmidler til kollektiv vil kunne finansiere dette tiltaket.

Vi sparer inn utgifter i bypakken ved å gå bort fra konseptet om midtstilt bussvei, de delstrekningene som ikke er påbegynt omreguleres til sidestilt løsning. Vi dropper også den planlagte delstrekningen av bussveien fra Madlakrossen til Kvernavik.

Når det gjelder sykkelstamveien legges traseen i Sørmarka i stedet for via tunell i Auglendshøyden, dette gir også en vesentlig innsparing i prosjektet.

I tillegg beholder Stavanger sentrum dagens løsning for kollektiv, og vi skrinlegger planene om innkjøp av busser som ikke kan gå på vanlige veier, men kun i midtstilt bussvei.

Til sammen vil disse grepene gjøre at bompengene i Bymiljøpakke Nord-Jæren kan reduseres til et minimum og at vi i løpet av en kortere periode kan fjerne de helt.

Oppsummeringen under viser kun delene av budsjettet hvor FNB har endringer til fylkesrådmannens budsjett.

"Ref. til pkt. i tekst":	Tekst	Budsj 2020	Budsj.2021	Budsj.2022	Budsj 2023
<u>FYLKESVEIER</u>					
I12	Fylkesveier - finansiert av egne midler	434,10	400,00	400,00	400,00
I13	Helgøy bro	0,00			
I14	Fylkesveier - finansiert av eksterne midler	722,20	1804,00	1004,00	1004,00
<u>FYLKESVEIER - ANNET</u>					
I15	Fylkesveier (RFK) - aksjon skoleveg	17,00	17,00	17,00	17,00
<u>KOLLEKTIVTRANSPORT</u>					
I16	Kolumbus AS - Kapitalinnskudd investeringer	8,80			
I17	TrAM		54,00		
		1182,10	2275,00	1421,00	1421,00

SAMMENDRAG	2020	2021	2022	2023
Sentrale styringsorganer og fellesutgifter	62,390	46,810	40,650	38,520
Samferdsel	1182,100	2275,000	1421,000	1421,000
Opplæring	309,500	379,490	510,270	496,710

Tannhelse	28,500	27,800	20,300	17,300
Diverse	4,400	4,400	4,400	4,400
Brutto utgifter	1586,890	2733,500	1996,620	1977,930
Salgsinntekter, refusjoner mv.	0,000	2,800	0,000	70,000
Investeringsstilskudd fra stat	10,000	0,000	0,000	0,000
Egenfinansiering FKF Tannhelse Rogaland	5,035	9,518	3,443	1,013
Dekkes ved bompenger / annen ekstern finansiering	587,600	1407,000	691,000	691,000
Momsrefusjon eksternt finansierte prosjekter	134,600	397,000	313,000	313,000
Egenfinansiering - overføring fra drift	322,000	292,000	337,000	397,000
Egenfinansiering – bruk av disposisjonsfond (overføring fra drift)	0,000	0,000	0,000	0,000
Egenfinansiering - bruk av investeringsfond	0,000	0,000	0,000	0,000
Momsrefusjon	159,503	162,279	184,532	180,981
Låneopptak	368,152	462,903	467,645	324,936
Sum finansiering	1586,890	2733,500	1996,620	1977,930

Kontroll		0,000	0,000	0,00
0	0,000			

Heidi Bjerga, SV fremmet følgende forslag:

Folkevalgte organ og sentraladministrasjon

Lærlinger

Rogaland fylkeskommune tar ansvar for at flere lærlinger skal få lære plass, og utvider antallet i egen organisasjon. Fylket skal ha 85 lærlinger i løpet av 2020, og øke med fem hvert år til 100 i løpet av 2024.

Medlemskap Lyntogforum

Rogaland fylkeskommune støtter opp om arbeidet med etablering av lyntog i Norge, og opprettholder medlemskapet i Lyntogforum, og øker kontingenten til 250 000 fra 2021.

Næringsutvikling

Oppdrettsnæringen

Rogaland fylkeskommune vil arbeide for at nye tillatelser til oppdrett kun gis for lukkede anlegg, og mener at på sikt må alt oppdrett i sjø foregå i lukkede anlegg eller nye anlegg som garantert er bærekraftige med tanke på økosystemet. Dagens oppdrettsnæring er ikke bærekraftig, og videre vekst er ikke forsvarlig med dagens økologiske fotavtrykk. Rogaland fylkeskommune mener dette må legges til grunn for arbeidet videre med Regionalplan sjøareal havbruk, samarbeidet med Ryfylke IKS og oppfølging av handlingsplaner og strategier i næringsavdelingen når det gjelder arbeidet med bioøkonomi hvor havbruk er en av hoveddrivkreftene sammen med landbruksnæringen.

i Videre mener Rogaland fylkeskommune at forslaget fra lakseskattutvalget om grunnrenteskatt på profitten i oppdrettsnæringen må innføres. Næringen tjener penger på at de har tilgang på fellesskapets naturressurser, og må derfor bidra til fellesskapet.

Cruise

Rogaland fylkeskommune mener arbeidet med å gjøre cruisetrafikken mer bærekraftig må intensiveres, og at landstrøm må være krav til næringen. Dette følges opp i forbindelse med partnerskapsavtalene med Fjord Norge og Lysefjorden Utvikling, og kommunene som mottar cruiseskip til havnene.

Klimapartner

Rogaland fylkeskommune fortsetter arbeidet med Klimapartner og gjør stillingen permanent. FNs klimapanel har lagt fram rapporten om alvoret vi står overfor hvis vi ikke aktivt arbeider for å redusere utslippene. I tillegg har FNs artsmangfoldpanel lagt fram en rapport som sier at artsmangfoldet er under press, og over 2000 arter er utrydningstruet i Norge. Gjennom endret arealbruk, utnyttelse av organismer, klimaendringer, forurensing og spredning av fremmede arter er vi i ferd med å ødelegge artsmangfoldet. Dette må vi unngå.

Skal vi ha håp om å halvere utslippene innen 2030, samtidig som vi skal sikre artsmangfoldet må vi

styrke samarbeidet med næringslivet, og klimapartnerarbeidet vil være sentral i dette arbeidet.

Samferdsel

Ungdomspass

Rogaland fylkeskommune har registrert at satsingen på Ungdomspass er svært vellykket, og at det har vært en økning på 12% første halvdel av 2019 i forhold til samme periode i 2018. Fylkeskommunen vil derfor fortsette satsingen på Ungdomspasset og øke aldersgrensen opp til og med 23 år.

Studentrabatt hurtigbåt

Rogaland fylkeskommune vil arbeide for innføring av studentrabatt på hurtigbåten i Ryfylke, og ber om en sak i løpet av våren 2020.

Ombordstigningstillegg

Rogaland fylkeskommune mener det er urimelig at barn, unge, og personer som ikke har mobiltelefon med app som skal reise kollektivt må betale tillegg dersom de løser billett på bussen. Fylkeskommunen vil derfor be om en sak for å se på muligheten til å

fjerne ombordstigningstillegget, alternativt redusere tillegg for barn, unge og utsatte grupper.

Miljøkort

Rogaland fylkeskommune vil forenkle billettsystemet i hele fylket. Fylkestinget ber derfor om en sak hvor det blir utredet mulighet for å etablere et kollektivkort for voksne tilsvarende Ungdomspasset. Kortet skal være et bidrag for å få unngå at vi overstiger 0-vekstmålet i biltrafikken ved at vi får flere til å reise kollektivt. Miljøkortet skal være enkelt å bruke, og det skal gjelde på buss, båt og tog i hele fylket.

Hurtigbåt

Rogaland fylkeskommune forventer avklaring for eventuell endringen i kostnadsnøkkelen på hurtigbåter i løpet av våren 2020. I forbindelse med ny delkostnadsnøkkel for båtruter og ferjer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2018 fikk Rogaland reduksjon i overføring på over 100 millioner kroner. Fylkeskommunen reverserer forslaget på kutt på 7 millioner i 2020, og tar i tillegg ut foreslåtte kutt for 2021 og 2022 inntil avklaring om kostnadsnøkkel er ferdig og høring vedr eventuell konsekvens er gjennomført i de berørte kommunene.

Billettpriser

Fylkeskommunen legger til grunn en økt inntjening på billettinntekter på 10 millioner kroner utover budsjettet som er lagt fram fra Kolumbus. Rogaland fylkesting vil ikke øke prisen på enkeltbillett fra kroner 37 og forventer at dette dekkes inn ved økt antall reisende.

Rogfast

Rogaland fylkeskommune registrerer at det er stor uklarhet om, og eventuelt når Rogfast vil bli bygd, og vil derfor benytte anledningen til å se på alternative løsninger som er mer framtidsrettet og bærekraftig, med elektriske ferjer og oppgradering av eksisterende veianlegg med vekselfelt som alternativ. Dette vil spare staten for store kostnader, og bilistene for store utgifter, i tillegg til å redusere klimautslippene.

E39 Ålgård - Kristiansand

Rogaland fylkeskommune ser med bekymring på kostnadene og arealbruken rundt arbeidet med E39 mellom Ålgård og Kristiansand, og vil be om at en ser på alternativet med oppgradering av eksisterende veinett med vekselfelt som et alternativ til dagens forslag til løsning med fire felt og 110 km/t. Dette vil være i tråd med både Trygg Trafikk og NAF sine prioriteringer for framtidige veier.

Opplæring

Ungt Entreprenørskap

Rogaland fylkeskommune styrker arbeidet med Ungt Entreprenørskap. Dette har bidratt til at flere elever har fått nyttig erfaring som gir dem kvalifikasjoner som kommer dem til gode senere i livet.

0-visjonen

Rogaland fylkeskommune fortsetter arbeidet med 0-visjonen. Satsingen som allerede er gjort har vist gode resultat, og målsettingen om å få enda flere til å fullføre vidergående skole fortsetter. Fylkeskommunen fortsetter med styrket sosialrådgivning og studiespesialisering og øker de økonomiske ressursene.

Psykisk helse

Rogaland fylkeskommune viser til elevundersøkelsen hvor det kommer fram at flere elever rapporterer om psykiske utfordringer. Fylkestinget ber om en sak for å se på hvordan vi best kan ivareta elevene som trenger oppfølging utover det helsesykepleier kan tilby. Videre vil vi vurdere muligheten for miljøfagarbeidere som kan følge opp elever som står i fare for å slutte. Disse skal samarbeide med Oppfølgingstjenesten som styrkes utover foreslått budsjett.

Kantine

Rogaland fylkeskommune vil overta kantinedriften i skoler som i dag har private aktører inne. Dette gjøres i forbindelse med at avtaler går ut.

Praktisk forutsetning for budsjettarbeidet

Klimaregnskap

Rogaland fylkeskommune skal være et foregangsfylke, og vil derfor prioritere at økonomiplan og annet overordnet planverk har med et klimaregnskap slik at vi kan se om vi er på rett vei i forhold til målene om å redusere utslippene innen 2030, for å unngå at temperaturen øker mer enn 1.5 grader.

Rogfast

Rogaland fylkeskommune registrerer at det er stor uklarhet om, og eventuelt når Rogfast vil bli bygd, og vil derfor benytte anledningen til å se på alternative løsninger som er mer framtidsrettet og bærekraftig, med elektriske ferjer og oppgradering av eksisterende veianlegg med vekselfelt som alternativ. Dette vil spare staten for store kostnader, og bilistene for store utgifter, i tillegg til å redusere klimautslippene.

E39 Ålgård - Kristiansand

Rogaland fylkeskommune ser med bekymring på kostnadene og arealbruken rundt arbeidet med E39 mellom Ålgård og Kristiansand, og vil be om at en ser på alternativet med oppgradering av eksisterende veinett med vekselfelt som et alternativ til dagens forslag til løsning med fire felt og 110 km/t. Dette vil være i tråd med både Trygg Trafikk og NAF sine prioriteringer for framtidige veier.

		2020	2021	2022	2023
	Folkevalgte organ og sentraladministrasjon				
Endring	Utsatt studieturer	-660	660	0	0
Justering	Lærlinger	600	1200	1800	2400
Endring	6 nye årsverk – kulturminnevern tas ut	-5116	-5116	-5116	-5116
	Næringsutvikling				
Nytt	Greater Stavanger	-1000	-1000	-1000	-1000
Endring	Flyruteutvikling Haugalandet	-313			

Endring	Stavangerregionens Europakontor	-550	-550	-500	-550
Endring	Ny strategi flyruteutvikling Greater Stavanger	-313	-313		
Endring	Klimapartner - fast stilling		950	950	950
	Kultur				
Endring	Olympiatoppen	-200	-200	-200	-200
	Samferdsel				
Nytt	Ungdomskort utvidelse til og med 23 år	3600	3600	3600	3600
Nytt	Fjerne ombordstigningstillegg	300	300	300	300
Endring	Økte belønningsmidler	-20000	-20000	-20000	-20000
Endring	Takstøkning	8700	8700	8700	8700
Nytt	Miljøkort - utrede				
Endring	Reversere kutt i hurtigbåttilbudet Avvente avklaring fordelingsnøkkel	7000			
endring	Medlemskap i Lyntogforum	200	250	250	250
	Opplæring				
Endring	Uttrekk Ungt Entreprenørskap	450	450	450	450
Endring	Styrket sosialrådgivning	1100	2400	2400	2400
Endring	Studiespesialisering	300	900	1600	2000
Endring	Tiltak 0-visjonen	2300	3500	4000	5000
Endring	Ny mobiltelfonordning – halvt årseffekt	-3750	3750		
Endring	Styrking av maritim utdanning	-1000	-1000	-1000	-1000
	Tannhelse				
	Over/underskudd	-17052	-5269	-3766	-1816
	Investering				
	Redusert investering				

Daniel Rayner, H fremmet følgende forslag til endring i innstillingen, tekstforslag, under avsnittet "Inkludering av friskoler i fylkeskommunens fagdager":

Første avsnitt, andre setning som lyder: "Samarbeidet mellom fylkeskommunen og de videregående friskolene skal styrkes ved at disse skolene blir invitert...." endres til "Samarbeidet mellom fylkeskommunene og de videregående friskolene skal **ytterligere** styrkes ved at disse skolene blir invitert....."

Votering:

Bjergas forslag fikk 3 stemmer (SV, Rødt) og falt.

Myrholts forslag fikk 3 stemmer (FNB) og falt

Dysjalsands forslag fikk 6 stemmer (FrP) og falt.

Uelands forslag fikk 11 stemmer (H) og falt.

Innstillingen med Rayners endringsforslag ble vedtatt med 24 stemmer (AP, SP, KrF, MDG, V)

Vedtak

Fylkestinget vedtar fylkesrådmannens innstilling med endringer:

FYLKESRÅDMANNENS INNSTILLING:

1. Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune for perioden 2020 - 2023 vedtas i samsvar med vedlagte hovedoversikter. Tallbudsjett for år 2020 (1. år i økonomiplanperioden) vedtas i samsvar med vedlegg.
2. Forslag til takstregulativ for kollektivtransport i 2020 vedtas i samsvar med vedlegg til egen sak om årsbudsjettet for 2020 for Kolumbus.
3. Den fylkeskommunale inntektsskattøren skal være lovens maksimalsats.
4. Det tas opp lån i 2020 til investeringer med til sammen 358.958.000.
Investeringer samt finansiering av disse foretas i henhold til vedlagte tabeller og tallbudsjett. Fylkesrådmannen får fullmakt til å innarbeide eksternt finansierte investeringer i fylkesveger forutsatt at dette ikke påvirker låneopptaket.
5. Årsbudsjett for 2020 baseres på følgende forutsetninger:
  - ☐ Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele midler til inventar og utstyr i opplæringssektoren.
  - ☐ Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele avsatt beløp til dekning av pensjonsutgifter.
  - ☐ Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere budsjett mellom de enkelte skoler som følge av endret klasseordning fra og med høsten år 2020.
  - ☐ Fylkesrådmannen får fullmakt til å innvilge søknader om økonomisk støtte fra

RFK begrenset opp til kr 100.000 pr. søknad. Det forutsettes dekning på ansvar 130300 Tilfeldige utgifter fylkesutvalget - tjeneste 48002 Tilfeldige utgifter etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse. Oversikt over innvilgede søknader gis i forbindelse med revidertsaker.

6. Et eventuelt overskudd i 2019 forutsettes primært benyttet til følgende formål:
- styrket soliditet (frie fond).

7. Budsjettert rammetilskudd økes med kr 99.266.000 som følge av Prop. 1 S Tillegg 1 (2019-2020).

Fylkestinget gir sin tilslutning til at det opprettes inntil 89 årsverk i drift inkl. støttefunksjoner, og det antallet årsverk som er nødvendig for å betjene investeringsprogrammet.

Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele rammetilskuddet mellom ansvar 141xxx Fylkesvegadministrasjon og ansvar 13xxxx - respektive stabs-/støtteavdelinger. Fordelingen skjer i tråd med saken, og beskrives i detalj i revidert budsjett april 2020.

ENDRINGER:

Regional- og kultur:

Satsing på bibliotekene i Rogaland

Fylkeskommunen driver regional bibliotekutvikling gjennom rådgiving, prosjekter og utviklingstiltak sammen med folkebibliotekene i Rogalands kommuner. Bibliotekene er både en viktig del av den kulturelle grunnmuren, og de er viktige kulturarenaer og møteplasser. Dette er en viktig satsing som også regjeringen har understreket viktigheten av i den nasjonale bibliotekstrategien. Der legges det vekt på bibliotekenes viktige rolle som arena for kunnskap, dannelse og kritisk tenkning.

Økt satsing på Rogalands posisjon som matfylke

Fylkeskommunen får overført flere oppgaver fra fylkesmannens landbruksavdeling, og det er behov for en sterkere koordinering av oppgavene innen forvaltning og videreutvikling av landbruks- og havbruksnæringen. Fylkestinget er opptatt av at Rogalands posisjon som matfylke skal være oversiktlig, slagkraftig og bærekraftig i hele verdikjeden fra jord, fjord til bord, og være en del av løsningen i en mer miljø- og klimabevisst retning der også kortreist mat blir viktig.

Matjord er en avgrenset og uerstattelig ressurs som krever et sterkt jordvern med tanke på matvaresikkerhet i tråd med regionalt jordvernmål. En aktiv næringspolitikk som bidrar til trygg og bærekraftig matproduksjon i hele fylket er avgjørende for den største og mest komplette verdikjeden i fastlands-Norge.

Med bakgrunn i dette ber fylkestinget om en sak om hvordan fylkeskommunen skal satse på

utviklingen av Rogaland som matfylke gjennom samarbeid om eksempelvis Gladmat, Regionalt matmanifest, Det norske måltid og Nordisk matfestival Fuud og fagmiljøet på Måltidets Hus.

Å sikre tilgang på nok og kompetent arbeidskraft er en grunnleggende forutsetning for et konkurransekraftig landbruk og havbruk. Med bakgrunn i dette ber fylkestinget også om at saken omfatter rekruttering til landbruks- og matfagene. Det bes om at det innarbeides i saken hvordan næringen kan bidra sterkere i forhold til fylkets klimaregnskap.

Pådriver for Akropolisvisjonen til Rogaland Teater og Must

Fylkestinget ber fylkesrådmannen om at det tas initiativ til samarbeid med Stavanger kommune for aktivt å bidra til at Akropolisvisjonen til Rogaland Teater og MUST videreutvikles.

Samferdsel:

HjemJobbHjem

Det bes om en sak om hvordan HjemJobbHjem-ordningen kan utvides til også å gjelde bedrifter utenfor Nord-Jæren. I første omgang ses det på mulighetene for å inkludere Jær-kommunene og Strand kommune i ordningen. Saken legges fram i samferdselsutvalget våren 2020.

Kollektivløsninger

Rogaland fylkeskommune har som satsingsområde å jobbe for gode, miljøvennlige og billige alternativer til bil. Når forhandlingene om ny byvekstavtale er avsluttet og størrelsen på belønningsmidler er avklart, bes det om en sak til samferdselsutvalget våren 2020 med en utredning av:

- en funksjon i den nye mobilitets-appen som gir anledning til salg av ledig kapasitet
- billett- og takstsystemet med fokus på mulighet for takstreduksjoner
- kartlegging av ruter med behov for hyppigere avganger
- muligheten for å bytte ut bussruter med lave passasjertall med HentMeg-løsninger

Rogalandsmodellen for fylkesveier

Seriøsitetsreglene Rogalandsmodellen har hatt stor suksess med økt andel fagarbeidere og lærlinger i byggeprosjekter i regi av fylkeskommunen. Rogaland fylkeskommune overtar drift og utviklingsansvar for fylkesveiene fra 2020, og vil at Rogalandsmodellen skal brukes i veiprosjekter hvor fylkeskommunen er byggherre.

Opplæring:

Videreføring av nullvisjonen mot frafall

Rogaland er blant de beste i landet på gjennomføring i videregående opplæring. Vi fortsetter arbeidet med nullvisjonen og har et mål om å sikre oppfølging av elever og lærlinger som trenger mest støtte. Samtidig øker vi satsingen på å kvalifisere flere ungdommer til videreutdanning og arbeidsliv. Derfor er midler til vikartimer, oppfølgingstjeneste, sosialrådgiver, sommerskole og studiespesialisering for minoritetsspråkelige, prioritert videre.

Mobbeombudet utvides med én stilling, slik at det forebyggende arbeidet i videregående skole styrkes. Vi vil i løpet av våren 2020 avklare konsekvenser av reduksjon i kontaktlærertillegget i Vg2 og Vg3 på studieforberedende.

Vi vil ha økt satsing på fagutdanning med tettere kobling mellom utdanning og næringsliv. I budsjettet er det satt av midler til grunnfinansiering av velferdsteknologi og forpleiningsleder ved Fagskolen Rogaland. Mer involvering og mer praktisk tilnærming gjennom Ungt Entreprenørskap er viktige prioriteringer for å øke gjennomføringen i videregående opplæring.

Inkludering av friskoler i fylkeskommunens fagdager

Det er positivt at det er startet et samarbeid mellom fylkeskommunen og de videregående friskolene (under friskoleloven) om desentralisert kompetanseutvikling (DEKOMP). Samarbeidet mellom fylkeskommunen og de videregående friskolene styrkes ytterligere ved at disse skolene blir invitert med på fagdager som arrangeres av fylkeskommunen.

Formålet er at elever ved disse skolene skal dra nytte av kompetanseutviklingen og den pedagogiske utviklingen som skjer på disse fagdagene, gjennom at lærere og administrasjon deltar, på lik linje med elever i den offentlige skolen. Eventuelle merkostnader dekkes inn gjennom en deltakeravgift for de friskolene som velger å delta.

Tannhelse:

Bedre samarbeid om tannhelsetjenesten

Tannhelsetjenesten skal leveres der folk bor, og endringer i klinikkstrukturen skal ta hensyn til reisetid og antall brukere tilknyttet den enkelte klinikk. Samarbeid med private tannleger må vurderes før eventuelt tilbud i distriktene svekkes.

For å ivareta dette ønsker fylkestinget en større grad av politisk styring av tannhelsetjenesten og vil derfor at endringer i klinikkstrukturen og Tannhelse Rogalands «Klinikkplan» skal til behandling i fylkestinget. Fylkestinget ber fylkesrådmannen legge frem en sak som foretar den nødvendige justeringen i delegering. Før denne saken foreligger skal det ikke gjøres endringer i klinikkstrukturen.

Personal og organisasjon:

Klimabelønning for klimamotiverende tiltak

Det legges frem en sak om klimabelønning inspirert av metoden karbonavgift til fordeling (KAF). Belønningsmidlene baseres på en enkel og rettferdig intern klimaavgift som utarbeides i samarbeid med organisasjonene og økonomiavdelingen.

Hensikten er å belønne miljøvennlige valg og bedre fylkeskommunens klimaavtrykk. På denne måten ønsker vi at normer og regler endres til at de miljøvennlige valgene blir de foretrukne og naturlige og at hele fylkeskommunen bidrar. Målet er at vi skal nå klimamålene og være med å bidra til å prøve ut nye effektive ordninger som andre kan kopiere.

Gjennomgang av ansattgoder

I lys av fylkeskommunen sitt behov for innsparing og effektivisering ber fylkestinget fylkesrådmannen legge frem en sak om innsparing i ansattgoder, herunder seniortiltak.

Forhandlingspartienes forslag til budsjett og økonomiplan 2020-2023		Driftsbudsjett			
Tallene er justering ift rådmannens forslag					
Tall er i hele 1000kr					
		2020	2021	2022	2023
	Sum merutgifter/mindreinntekter	20 275	19 350	28 800	38 950
	Sum mindreutgifter / merinntekter	-25 350	-27 225	-30 375	-37 875
	Netto endring	-5 075	-7 875	-1 575	1 075
6.2	Diverse utgifter / inntekter				
	Mindreutgifter grunnet 5% reduksjon av byggekostnader skolebygg	-100	-800	-1 500	-2 600
	1,5% prisindeksjustering innkjøp	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000
6.3	Folkevalgte organer & Sentraladm				
	Konferanse i regi av fylkets eldreråd omkring lyttevennprosjektet (i samarbeid med Frivilligsentralene i Rogaland)	50			
	Personal og organisasjon				
	Redusert reisevirksomhet	-450	-900	-1 350	-1 800
	Klimarådgiver/-koordinator			450	900
	Klimapøkonom/regnskap	450	900	900	900
6.4	Regionalutvikling - generelt				
	Ryfylke friluftsråd - tilskudd - Båt til skjærgårdstjenesten	1 000			
6.5	Næringsutvikling				

	Klimapartner		950	950	950
	Klimapartner - bruker- /kunde finansiering	-250	-475	-475	-475
	Rogalands posisjon som matfylke	350	350	350	350
	Matmanifestet ses i sammenheng med Rogalands posisjon som matfylke	-250	-250	-250	-250
6.7	Samferdsel - veier				
	Ikke kutt i satsingen på trafikksikre kommuner	450	450	450	450
	Forskuttering skredssikring riksveg 13 Lovraeidet - Rødslane			1 500	5 000
	Vedlikehold trafikksikring/sykel- og gangsti, utvide veiskuldre		5 000	10 000	15 000
	Demografibasert vekst - til vedlikehold trafikksikring/sykel- og gangsti, utvide veiskuldre		-5 000	-10 000	-15 000
	Samferdsel - kollektiv				
	Opprettholde dagens hurtigbåttilbud	7 000			
	Deler av dagens hurtigbåttilbud dekkes innenfor budsjettet til Kolumbus	-2 000			
	Medlemskap lyntogforum	200	200	200	200
	Medlemskap lyntogforum - Inndeckes innenfor rammen	-200	-200	-200	-200
6.8	Kultur				
	100-årsmarkering til Rogaland Mållag i 2020	125			
	Tilskudd til bibliotekutvikling - styrke ordningen	300	300	300	300
	Altibox Norway Chess	100	100	100	
	Altibox Norway Chess - Dekkes innenfor rammen	-100	-100	-100	
6.9	Opplæring				

	Mobiltelefonordning for ansatte	-5 000	-2 000		
	Kvalitetsutvikling realfag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
	Redusere midler til "vikar fra første time"	-3 500	-3 500	-3 500	-4 550
	Reduksjon i opplæringsavdelingen framskyndes ett år	-500	-1 000		
	Reversere kutt Skoleskipet Gann	1 250	1 250	1 250	1 250
	Reversere kutt Studieforbundene	750	750	750	750
	Styrking av mobbeombudet med en ekstra stilling (1/2 års effekt i 2020)	400	800	800	800
	Opprette kvalifiseringssenter på Haugalandet	500	2 000	3 500	3 500
	Etablering av studietilbud ved Fagskolen Rogaland - velferdsteknologi og forpleiningsleder	1 200	1 200	1 200	1 200
	Opprettholde studspes. minoritetsklasse	300	900	1 600	1 900
	Opprettholde satsingen 0-visjonen	2 300	3 500	4 000	5 000
	<i>Utvidelse av sommerskolen - inndeckes av nullvisjonen</i>				
	<i>Sosialrådgiverressurs opprettholdes - inndeckes av nullvisjon</i>				
	<i>Utvidelse av oppfølgingstjenesten (OT) - inndeckes av nullvisjon</i>				
	Reduksjon i sammenslåing av fellesfag yrkesfag	3 000			
	Styrke Ungt Entreprenørskap	500	500	500	500
	Klimabelønningsordning for videregående skoler som innretter seg klimabevisst	50	200	0	0

**Forhandlingspartienes forslag til
budsjett og økonomiplan 2020-2023**

*Tallene er justering ift rådmannens
forslag*

Tall er i hele 1000kr

		2020	2021	2022	2023
Sum merutgifter/mindreinntekter		0	0	0	6 000
Sum mindreutgifter / merinntekter		-11 350	-15 950	-23 150	-22 950
Netto endring		-11 350	-15 950	-23 150	-16 950
	Kai Utsira - samarbeid med kommunen				6 000
	5% mindre kostnad nybygg skolebygg	-11 350	-15 950	-23 150	-22 950

Mrknad til talldelen:

Mindre kostnad på 5% ved nybygg av skolebygg – investering

- Ved nybygg av skoler skal byggekostnaden reduseres med 5%.

Mindre utgifter grunnet 5% mindre kostnad ved nybygg av skolebygg – drift

- Som en konsekvens av reduserte kostnader til nye skolebygg forutsettes det økte midler.

1,5% prisindeksjustering innkjøp

- Det legges til grunn en prisindeksjustering på 1,5% i stedet for 2%.

Altibox Norway Chess

- Under forutsetning av at arrangementet tildeles statlig støtte vil Rogaland fylkeskommune bidra med en årlig støtte frem til 2022 pålydende kr 100 000,-.

Mobiltelefoniordning for ansatte

- Det bes om en sak våren 2020 angående mobiltelefoniordning for ansatte, hvor alternativene innkjøp og/eller kompensasjon belyses for å ivareta bruks- og sikkerhetsbehov.

Vedlikehold trafiksikring/sykel- og gangsti samt utvidelse av veiskuldre

- Det settes av 30 mill. i perioden, ved omdisponering av demografibasert vedlikehold, til økt tilrettelegging for gang og sykkelveier. Det skal ha fokus på utbedring av flaskehalser, utvidelse av veiskuldre mv.

Klimapartner:

- Satsningen fortsetter under forutsetning av at resultatene fra prøveperioden viser god utvikling. Det forutsettes delvis kunde-/brukerfinansiert gjennom eksterne oppdrag.

Medlemskap lyntogforum:

- Rogaland fylkeskommune ønsker å fortsette sitt medlemskap i lyntogforum forutsatt at det er fremgang i prosjektet, og at andre støttepartnere fortsatt er med. Vi ber derfor om å bli orientert om status i løpet av våren 2020.

Forskuttering skredssikring riksveg 13 Lovraeidet – Rødsliane

- Det settes av midler til forskuttering, forutsatt at prosjektet prioriteres i første fireårsperiode i NTP 2022-2033.

Kai Utsira - samarbeid med kommunen

- Den fylkeskommunale kaien på Utsira utbedres, forutsatt at Utsira kommune samtidig utbedrer den kommunale delen av kaien.

Redusert reisevirksomhet

- Rogaland fylkeskommune skal redusere reisevirksomheten, spesielt for flyreiser for å få ned klimautslipp. Det må arbeides videre med mer bruk av videokonferanser.

Klimabelønningsordning for videregående skoler som innretter seg klimabevisst

- For å imøtekomme elevenes klimaengasjement ønsker vi en klimabelønningsordning på skolene våre. Det bes om en sak til ungdommens fylkesting/fylkesutvalg og opplæringsutvalget senest høsten 2020.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2019/45434- 1
Saksbehandler: Anne-Line Aarland
Avdeling: ØKONOMI

Økonomiplan 2020-2023 - Årsbudsjett 2020**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Ungdommens fylkesutvalg
		Fylkesrådet for funksjonshemmede
		Eldrerådet
		Opplæringsutvalget
		Samferdselsutvalget
		Regional- og kulturutvalget
		Fylkesutvalget
		Hovedarbeidsmiljøutvalget
		Fylkestinget

Vedlegg:

- 1 Økonomiplan 2020-2023 - Årsbudsjett 2020
- 2 Økonomiplan 2020-2023 - Årsbudsjett 2020 - Presentasjon

Sammendrag**Fylkesrådmannens innstilling**

1. Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune for perioden 2020 - 2023 vedtas i samsvar med vedlagte hovedoversikter. Tallbudsjett for år 2020 (1. år i økonomiplanperioden) vedtas i samsvar med vedlegg.
2. Forslag til takstregulativ for kollektivtransport i 2020 vedtas i samsvar med vedlegg til egen sak om årsbudsjettet for 2020 for Kolumbus.
3. Den fylkeskommunale inntektsskattøren skal være lovens maksimalsats.
4. Det tas opp lån i 2020 til investeringer med til sammen **kr 368.152.000**.

Investeringer samt finansiering av disse foretas i henhold til vedlagte tabeller og tallbudsjett. Fylkesrådmannen får fullmakt til å innarbeide eksternt finansierte investeringer i fylkesveger forutsatt at dette ikke påvirker låneopptaket.

5. Årsbudsjett for 2020 baseres på følgende forutsetninger:

- Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele midler til inventar og utstyr i opplæringssektoren.
- Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele avsatt beløp til dekning av pensjonsutgifter.
- Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere budsjett mellom de enkelte skoler som følge av endret klasseordning fra og med høsten år 2020.
- Fylkesrådmannen får fullmakt til å innvilge søknader om økonomisk støtte fra RFK begrenset opp til kr 100.000 pr. søknad. Det forutsettes dekning på ansvar 130300 Tilfeldige utgifter fylkesutvalget – tjeneste 48002 Tilfeldige utgifter etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse. Oversikt over innvilgede søknader gis i forbindelse med revidertsaker.

6. Et eventuelt overskudd i 2019 forutsettes primært benyttet til følgende formål:
- styrket soliditet (frie fond).

7. Budsjettert rammetilskudd økes med kr 99.266.000 som følge av Prop. 1 S Tillegg 1 (2019-2020).

Fylkestinget gir sin tilslutning til at det opprettes inntil 89 årsverk i drift inkl. støttefunksjoner, og det antallet årsverk som er nødvendig for å betjene investeringsprogrammet.

Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele rammetilskuddet mellom ansvar 141xxx Fylkesvegadministrasjon og ansvar 13xxxx - respektive stabs-/støtteavdelinger. Fordelingen skjer i tråd med saken, og beskrives i detalj i revidert budsjett april 2020.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Øyvind Langeland
økonomisjef

Bakgrunn for saken

Det vises til fylkesrådmannens innstilling datert 04.11.19.

Fylkesrådmannen viser også til egne bestillingssaker vedrørende Tannhelse Rogaland FKF og Kolumbus AS, samt egen sak om fylkesveibudsjettet for 2020. Det vises også til sak om tilbudsstrukturen for skoleåret 2020/2021 innen videregående opplæring, samt egen sak om rullering av skolebruksplanen.

Justerte forutsetninger i fylkesrådmannens innstilling

Fredag 8. november la Regjeringen Solberg fram Prop. 1 S Tillegg 1 (2019-2020) som endring av Prop. 1 S (2019-2020) Statsbudsjettet 2020 under Samferdselsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (overføring av administrasjon av fylkesveier fra Statens vegvesen til fylkeskommunene m.m.). Tilleggsproposisjonen er vedlagt saken.

Fylkesrådmannen har redegjort for den sannsynlige fordelingen i innstillingen til økonomiplan 2020-2023, kapittel 4.2 – under særskilt om oppløsningen av Sams vegadministrasjon. Tilleggsproposisjonen legger opp til det som fylkesrådmannen forventet (utdrag fra tilleggsproposisjonen):

Regjeringen legger til grunn at overføringen av ressurser fra Statens vegvesen til fylkeskommunene skal være basert på det Statens vegvesen har beregnet at etaten brukte til oppgaver knyttet til fylkesvei i 2018, dvs. 1 850 hele stillinger. Fylkeskommunene har delvis finansiert disse stillingene ved at Statens vegvesen har fakturert for arbeid til planlegging av og investering i fylkesveier. Staten har finansiert de resterende stillingene knyttet til drift og vedlikehold mv. av fylkesvei over kap. 1320 Statens vegvesen, beregnet til 1 075 stillinger i 2018.

Regjeringen foreslår at fylkeskommunenes rammetilskudd økes med 1.199 mill. kroner, tilsvarende de 1.075 årsverkene. Midlene foreslås fordelt særskilt mellom fylkeskommunene ut fra ressursbruken til oppgaver knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold under Sams vegadministrasjon i den enkelte fylkeskommune i 2018.

Fylkeskommunens andel av ovennevnte rammetilskudd er 99.266.000 kroner, som i teorien skal dekke 82 årsverk i drift knyttet til kjerneoppgaver, samt 7 årsverk knyttet til tilhørende støttefunksjoner.

Årsverkskostnaden er anslått til 1.115.000 kroner og skal dekke følgende utgifter:

Nøkkeltall – gjennomsnittlige kostnader	Beløp per årsverk	Beløp totalt (89 årsverk)
Årslønn (lønn, arbeidsgiveravgift, overtid, pensjon)	842.000	74.918.000
IKT-kostnad knyttet mot en ansatt	53.000	4.682.000
Eiendomskostnad per ansatt	158.000	14.047.000
Reisekostnad per ansatt	47.000	4.214.000
Rekvisita, mobil og øvrige felleskostnader	16.000	1.405.000
Beregnet kostnad	1.115.000	99.266.000

Mesteparten av budsjettmidlene vil bli henført til KOSTRA-funksjon 722 – fylkesveger, men deler vil også bli henført til KOSTRA-funksjon 420 – administrasjon (administrativ ledelse og styring) og ev. andre funksjoner i tråd med KOSTRA-veilederen.

I økonomiplanen er det også beskrevet et opplegg med dimensjonering av årsverk knyttet til investeringer og tilhørende støttefunksjoner, henholdsvis 93 årsverk til kjerneoppgaver og 10 årsverk knyttet til støttefunksjoner. Kalkulatoriske lønnsutgifter vil bli henført til investeringsprosjekter i budsjettet for 2020 i tråd med beregnet ressursinnsats i fylkesvegadministrasjonen og organisasjonen for øvrig. På grunn av et stort omfang av investeringsoppgaver er det lagt opp til at 120-125 årsverk vil bli dekket over investeringsbudsjettet, og ikke 103 som Statens vegvesen beregnet for Rogaland på grunnlag av aktiviteten i 2018. Etter 2019 må fylkeskommunen selv løpende vurdere nivået av bemanningsmessige ressurser ut fra omfanget av investeringsprosjekter.

Stabs- og støtteavdelingene har kartlagt sine behov for økte budsjetttrammer i forbindelse med overføringen av fylkesvegadministrasjonen. Kartleggingen er vist i kapittel 6.6.1 i økonomiplanen. Samlet er det foreløpig anslått et behov for 10 årsverk i stabs-/støtteapparatet. Disse skal i prinsippet ses på som støtte til både drift og investeringer, og framstår som nøkterne anslag sett i forhold til de 17 årsverkene som Statens vegvesen anslo at støttefunksjonene samlet utgjorde under Sams vegadministrasjon. Antallet årsverk i støttefunksjoner framstår som realistisk sett i lys av at enkelte støttefunksjoner også er knyttet til vegenheten i påvente av nærmere organisatoriske avklaringer.

Det kan ikke utelukkes at det vil påløpe overgangskostnader eller varige merutgifter utover det som inngår i årsverkskostnaden. Det er satt av 15 mill. kroner til å dekke omstillingskostnader i revidert budsjett 2019. I den grad dette ikke kommer til anvendelse i 2019, vil regnskapsmessig mindreforbruk alt annet likt påvirkes positivt. Det er ikke satt av midler i 2020-budsjettet til å dekke omstillingskostnader eller varige merutgifter i drift, for eksempel knyttet til IKT-fagsystemer. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette i revidert budsjett april 2020.

Konklusjon

Fylkesrådmannen fremmer følgende forslag til vedtak:

1. Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune for perioden 2020 - 2023 vedtas i samsvar med vedlagte hovedoversikter. Tallbudsjett for år 2020 (1. år i økonomiplanperioden) vedtas i samsvar med vedlegg.

2. Forslag til takstregulativ for kollektivtransport i 2020 vedtas i samsvar med vedlegg til egen sak om årsbudsjettet for 2020 for Kolumbus.
3. Den fylkeskommunale inntektsskattøren skal være lovens maksimalsats.
4. Det tas opp lån i 2020 til investeringer med til sammen **kr 368.152.000**.

Investeringer samt finansiering av disse foretas i henhold til vedlagte tabeller og tallbudsjett. Fylkesrådmannen får fullmakt til å innarbeide eksternt finansierte investeringer i fylkesveger forutsatt at dette ikke påvirker låneopptaket.

5. Årsbudsjett for 2020 baseres på følgende forutsetninger:
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele midler til inventar og utstyr i opplæringssektoren.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele avsatt beløp til dekning av pensjonsutgifter.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere budsjett mellom de enkelte skoler som følge av endret klasseordning fra og med høsten år 2020.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å innvilge søknader om økonomisk støtte fra RFK begrenset opp til kr 100.000 pr. søknad. Det forutsettes dekning på ansvar 130300 Tilfeldige utgifter fylkesutvalget – tjeneste 48002 Tilfeldige utgifter etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse. Oversikt over innvilgede søknader gis i forbindelse med revidertsaker.
6. Et eventuelt overskudd i 2019 forutsettes primært benyttet til følgende formål:
  - styrket soliditet (frie fond).
7. Budsjettert rammetilskudd økes med kr 99.266.000 som følge av Prop. 1 S Tillegg 1 (2019-2020).

Fylkestinget gir sin tilslutning til at det opprettes inntil 89 årsverk i drift inkl. støttefunksjoner, og det antallet årsverk som er nødvendig for å betjene investeringsprogrammet.

Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele rammetilskuddet mellom ansvar 141xxx Fylkesvegadministrasjon og ansvar 13xxxx - respektive stabs-/støtteavdelinger. Fordelingen skjer i tråd med saken, og beskrives i detalj i revidert budsjett april 2020.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Regjeringen.no

Rundskriv H-1/20 Statsbudsjettet for 2020 - Det økonomiske opplegget for kommuner og fylkeskommuner

Rundskriv | Dato: 08.01.2020 | [Kommunal- og moderniseringsdepartementet](https://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/id504/)
(<http://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/id504/>)

Mottager:

Kommuner

Fylkeskommuner

Fylkesmenn

Nr: H-1/20

Dette rundskrivet orienterer om det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2020 etter Stortingets budsjettvedtak.

Regjeringen Solberg la 7. oktober 2019 fram budsjettforslaget for 2020 i Prop. 1 S (2019–2020). Stortingets finanskomité avga 20. november 2019 Innst. 2 S (2019–2020) med forslag til rammevedtak for 2020. Innstillingen ble vedtatt av Stortinget 27. november. Videre avga finanskomiteen 6. desember 2019 Innst. 3 S (2019–2020) Skatte-, avgifts- og tollvedtak 2020. På bakgrunn av innstillingen vedtok Stortinget 13. desember kommunale og fylkeskommunale skattører. Vedtaket var i tråd med innstillingen og regjeringens forslag. Stortingets kommunal- og forvaltningskomité avga 28. november Innst. 16 S (2019–2020). På bakgrunn av innstillingen vedtok Stortinget 5. desember rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner for 2020 i tråd med regjeringens forslag i Prop. 1 S (2019–2020) og Innst. 16 S (2019–2020). For nærmere detaljer om budsjettopplegget for kommunesektoren 2020 vises det til ovennevnte budsjettdokumenter som er tilgjengelige på [Stortingets nettsider](https://www.stortinget.no/no/) (<https://www.stortinget.no/no/>).

Grønt hefte 2020 er beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2019–2020) og viser regjeringens forslag til fordeling av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner. Vedtatt rammetilskudd til kommunene for 2020 er i tråd med forslaget i Prop. 1 S (2019–2020).

Under punkt 2 er det redegjort for endringer i rammetilskuddet for 2020 for fylkeskommunene som følge av Stortingets budsjettvedtak. Under punkt 3 gis en oversikt over datoer for utbetaling av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner i 2020.

1. Kommunesektorens inntektsrammer i 2020

Veksten i kommunesektorens samlede inntekter anslås å bli 3,2 mrd. kroner i 2020, tilsvarende 0,6 pst. Dette er i tråd med anslaget i Prop. 1 S (2019–2020). Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2019 i revidert nasjonalbudsjett for 2019. Av veksten i kommunesektorens inntekter er 1,3 mrd. kroner vekst i frie inntekter, tilsvarende 0,3 pst. Veksten i de frie inntektene er i tråd med regjeringens forslag i Prop. 1 S (2019–2020).

2. Endringer – Kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner

Fra 2020 overføres fylkesveiadministrasjonen (den delen av sams vegadministrasjon som gjelder fylkesvei) fra Statens vegvesen til fylkeskommunene. I Prop. 1 S Tillegg 1 (2019–2020) ble det foreslått at fylkeskommunene får overført budsjettmidler tilsvarende de stillingene som staten har finansiert knyttet til drift og vedlikehold mv. av fylkesvei over kap. 1320 Statens vegvesen. Dette tilsvarer 1 199 mill. 2020-kroner. Midlene er i 2020 gitt en særskilt fordeling mellom fylkeskommunene ut fra ressursbruken til oppgaver knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold under sams vegadministrasjon i den enkelte fylkeskommune i 2018.

Vedlegg 1 viser vedtatt rammetilskudd for 2020 på fylkesnivå.

3. Utbetaling av rammetilskudd i 2020

I 2020 vil rammetilskuddet være på mottakers konto på følgende datoer: 7. januar, 4. februar, 3. mars, 3. april, 4. mai, 4. juni, 3. juli, 3. september, 5. oktober og 4. november.

Termin 11 for 2019 ble utbetalt 23. desember: [Utbetaling av rammetilskudd termin 11 2019](http://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/utbetaling-av-rammetilskudd-til-kommuner/terminutbetalinger/id548801/) (<http://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/utbetaling-av-rammetilskudd-til-kommuner/terminutbetalinger/id548801/>).

Med hilsen

Thor Bernstrøm (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege Rønning
seniorrådgiver

Vedlegg:

1. [Rammetilskudd til fylkeskommuner etter saldert budsjett 2020 \(pdf\)](http://www.regjeringen.no/contentassets/d24665f9fed34a5bba6d13eea97626d8/rammetilskudd_til_fylkeskommunene_etter_saldert_budsjett_2020.pdf)
(http://www.regjeringen.no/contentassets/d24665f9fed34a5bba6d13eea97626d8/rammetilskudd_til_fylkeskommunene_etter_saldert_budsjett_2020.pdf)
2. [Statlige overføringer til kommunesektoren, nysaldert 2019 og saldert budsjett 2020 \(pdf\)](http://www.regjeringen.no/contentassets/d24665f9fed34a5bba6d13eea97626d8/statlige_overforinger_til_kommunesektoren_i_2019_og_2020.pdf)
(http://www.regjeringen.no/contentassets/d24665f9fed34a5bba6d13eea97626d8/statlige_overforinger_til_kommunesektoren_i_2019_og_2020.pdf)

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

TEMA

Kommuner og regioner

Kommuneøkonomi

KONTAKT

[Kommunalavdelingen](#)

(<http://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/org/avdelinger/kommunalavdelingen/id1497/>)

E-post: postmottak@kmd.dep.no (<mailto:postmottak@kmd.dep.no>)

Telefon: 22 24 72 01

Adresse: Postboks 8112 Dep., 0032 Oslo

Besøksadresse: Akersgt. 59 , Oslo

Ansvarlig for [Kommunal- og moderniseringsdepartementets sider:](#)

Ansvarlig redaktør: [Kjersti Bjørge](#)

Nettredaktør: [Henrik Enevold](#)

Tlf. 22 24 90 90

E-post: postmottak@kmd.dep.no

Ansatte i KMD: [Depkatalog](#)

Organisasjonsnummer: 972 417 858

Vedlegg 1: Rammetilskudd til fylkeskommuner etter saldert budsjett 2020

Kolonne 1: Rammetilskudd i Prop 1. S (2019-2020), Grønt hefte (1000 kr)

Kolonne 2: Økning i innbyggertilskuddet pga. overføring av sams vegadministrasjon. Særskilt fordeling (1000 kr)

Kolonne 3: Rammetilskudd etter saldert budsjett 2020 (1000 kr)

Fylke	Rammetilskudd Grønt hefte 2020 (1000 kr)	Økning innbyggertilskudd pga. sams vegadmin. (1000 kr)	Rammetilskudd saldert budsjett 2020 (1000 kr)
	1	2	3
30 Viken	5 228 930	201 877	5 430 807
03 Oslo	2 754 090	0	2 754 090
34 Innlandet	2 760 671	119 342	2 880 013
38 Vestfold og Telemark	2 365 524	118 227	2 483 751
42 Agder	2 098 368	89 228	2 187 596
11 Rogaland	2 784 843	99 266	2 884 109
46 Vestland	5 555 113	181 802	5 736 915
15 Møre og Romsdal	2 690 777	84 767	2 775 544
50 Trøndelag	3 477 455	120 458	3 597 913
18 Nordland	3 581 263	88 113	3 669 376
54 Troms og Finnmark	3 494 376	95 920	3 590 296
Ufordelt skjønnstilskudd	50 000		50 000
Sum, inkl. ufordelt skjønnstilskudd	36 841 410	1 199 000	38 040 410

Fylkestingets behandling - endringer ift. fylkesrådmannens innstilling

Driftsbudsjett

Tallene er justering ift rådmannens forslag
Tall er i hele 1000kr

	2020	2021	2022	2023	Ansvar
Sum merutgifter / mindreinntekter	20 275	19 350	28 800	38 950	
Sum mindreutgifter / merinntekter	-25 350	-27 225	-30 375	-37 875	
Netto endring (endring bruk / avsetning disposisjonsfond)	-5 075	-7 875	-1 575	1 075	110000
6.2 Diverse utgifter / inntekter					
Mindreutgifter grunnet 5% reduksjon av byggekostnader skolebygg	-100	-800	-1 500	-2 600	110000
1,5% prisindeksjustering innkjøp	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000	1*
6.3 Folkevalgte organer & Sentraladm					
Konferanse i regi av fylkets elderråd omkring lyttevennprosjektet (i samarbeid med Frivilligsentralene i Rogaland)	50				130000
Personal og organisasjon					
Redusert reisevirksomhet	-450	-900	-1 350	-1 800	1*
Klimarådgiver/-koordinator			450	900	180000
Klimaøkonom/regnskap	450	900	900	900	180000
6.4 Regionalutvikling - generelt					
Ryfylke friluftsråd - tilskudd - Båt til skjærgårdstjenesten	1 000				180000
6.5 Næringsutvikling					
Klimapartner		950	950	950	153300
Klimapartner - bruker-/kundefinansiering	-250	-475	-475	-475	153300
Rogalands posisjon som matfylke	350	350	350	350	153000
Matmanifestet ses i sammenheng med Rogalands posisjon som matfylke	-250	-250	-250	-250	153000
6.7 Samferdsel - veier					
Ikke kutt i satsingen på trafikksikre kommuner	450	450	450	450	140830
Forskuttering skredssikring riksveg 13 Lovræidet - Rødslane			1 500	5 000	140000
Vedlikehold trafikksikring/syssel- og gangsti, utvide veiskuldre		5 000	10 000	15 000	141*
Demografibasert vekst - til vedlikehold trafikksikring/syssel- og gangsti, utvide veiskuldre		-5 000	-10 000	-15 000	141*
Samferdsel - kollektiv					
Opprettholde dagens hurtigbåttilbud	7 000				140600
Deler av dagens hurtigbåttilbud dekkes innenfor budsjettet til Kolumbus	-2 000				140600
Medlemskap lyntogforum	200	200	200	200	140000
Medlemskap lyntogforum - Inndekkes innenfor rammen	-200	-200	-200	-200	140000
6.8 Kultur					
100-årsmarkering til Rogaland Mållag i 2020	125				15*
Tilskudd til bibliotekutvikling - styrke ordningen	300	300	300	300	15*
Norway Chess	100	100	100		15*
Norway Chess - Dekkes innenfor rammen	-100	-100	-100		15*
6.9 Opplæring					
Mobiltelefoniordning for ansatte	-5 000	-2 000			16*
Kvalitetsutvikling realfag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	16*
Redusere midler til "vikar fra første time"	-3 500	-3 500	-3 500	-4 550	16*
Reduksjon i opplæringsavdelingen framskyndes ett år	-500	-1 000			16*
Reversere kutt Skoleskipet Gann	1 250	1 250	1 250	1 250	16*
Reversere kutt Studieforbundene	750	750	750	750	16*
Styrking av mobbeombudet med en ekstra stilling (1/2 års effekt i 2020)	400	800	800	800	16*
Opprette kvalifiseringssenter på Haugalandet	500	2 000	3 500	3 500	16*
Etablering av studietilbud ved Fagskolen Rogaland - velferdsteknologi og forpleiningsleder	1 200	1 200	1 200	1 200	16*
Opprettholde studspes. minoritetsklasse	300	900	1 600	1 900	16*
Opprettholde satsingen 0-visjonen	2 300	3 500	4 000	5 000	16*
Utvidelse av sommerskolen - inndekkes av nullvisjonen					
Sosialrådgiverressurs opprettholdes - inndekkes av nullvisjon					
Utvidelse av oppfølgingstjenesten (OT) - inndekkes av nullvisjon					
Reduksjon i sammenslåing av fellesfag yrkesfag	3 000				16*
Styrke Ungt Entreprenørskap	500	500	500	500	16*
Klimabelønningsordning for videregående skoler som innretter seg klimabevisst	50	200	0	0	16*

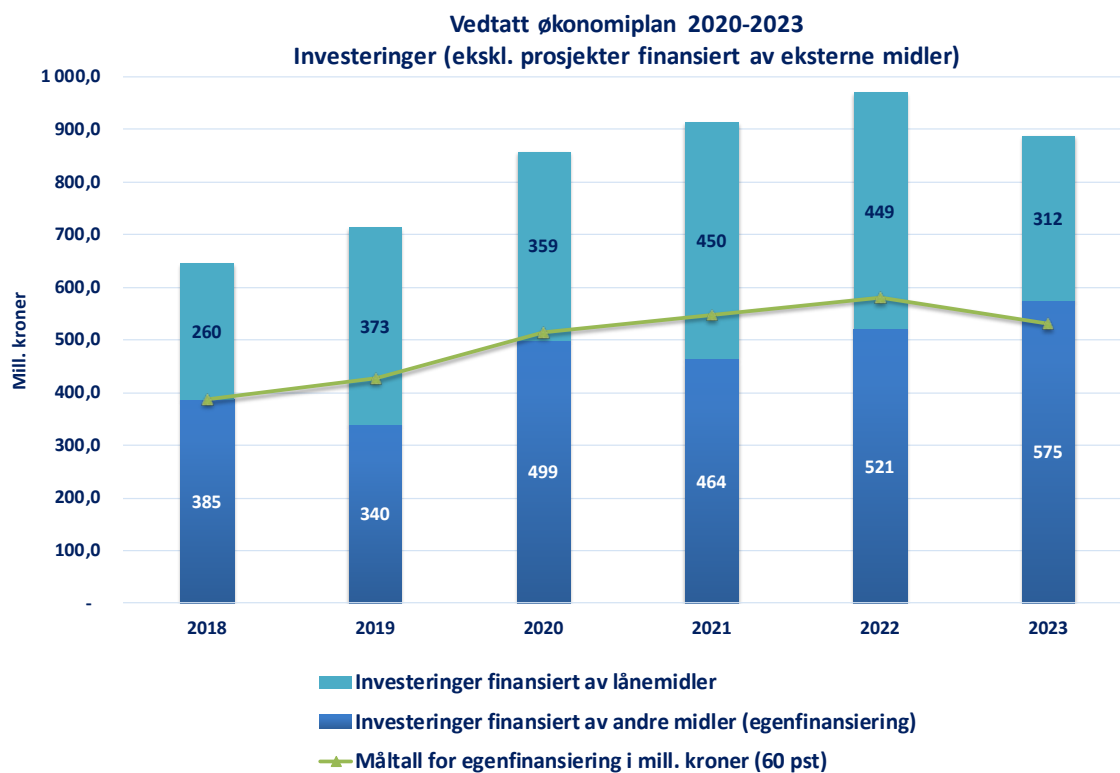
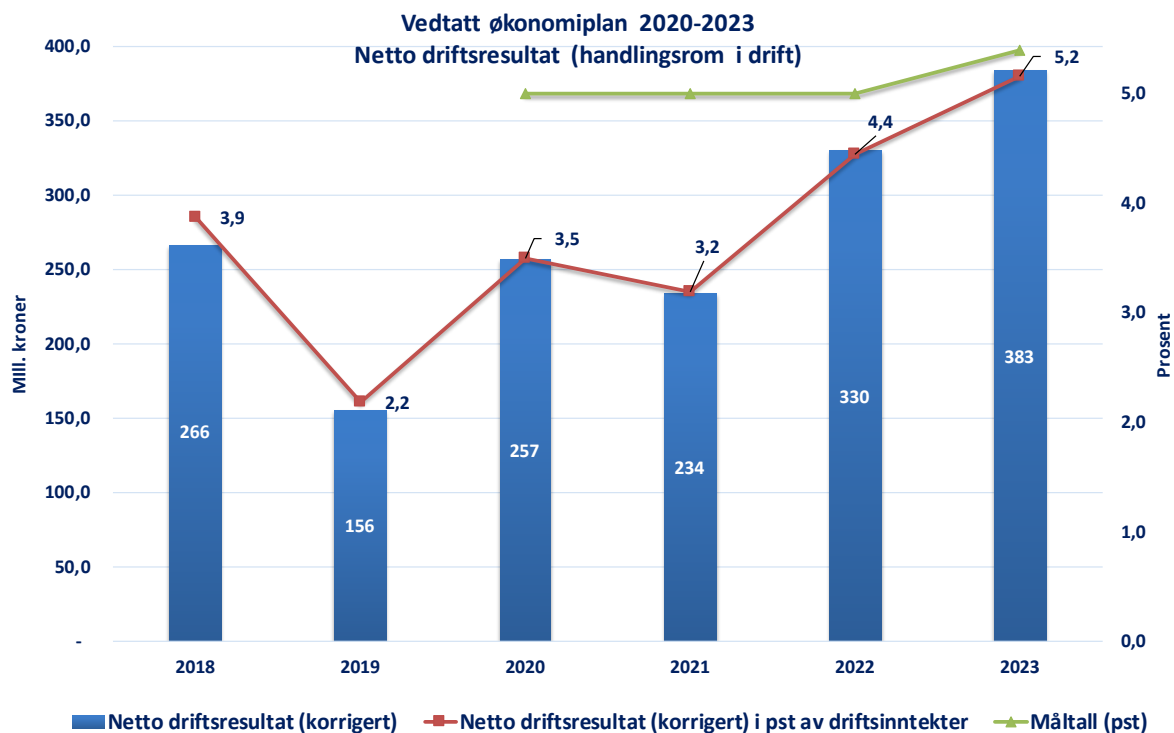
Fylkestingets behandling - endringer ift. fylkesrådmannens innstilling

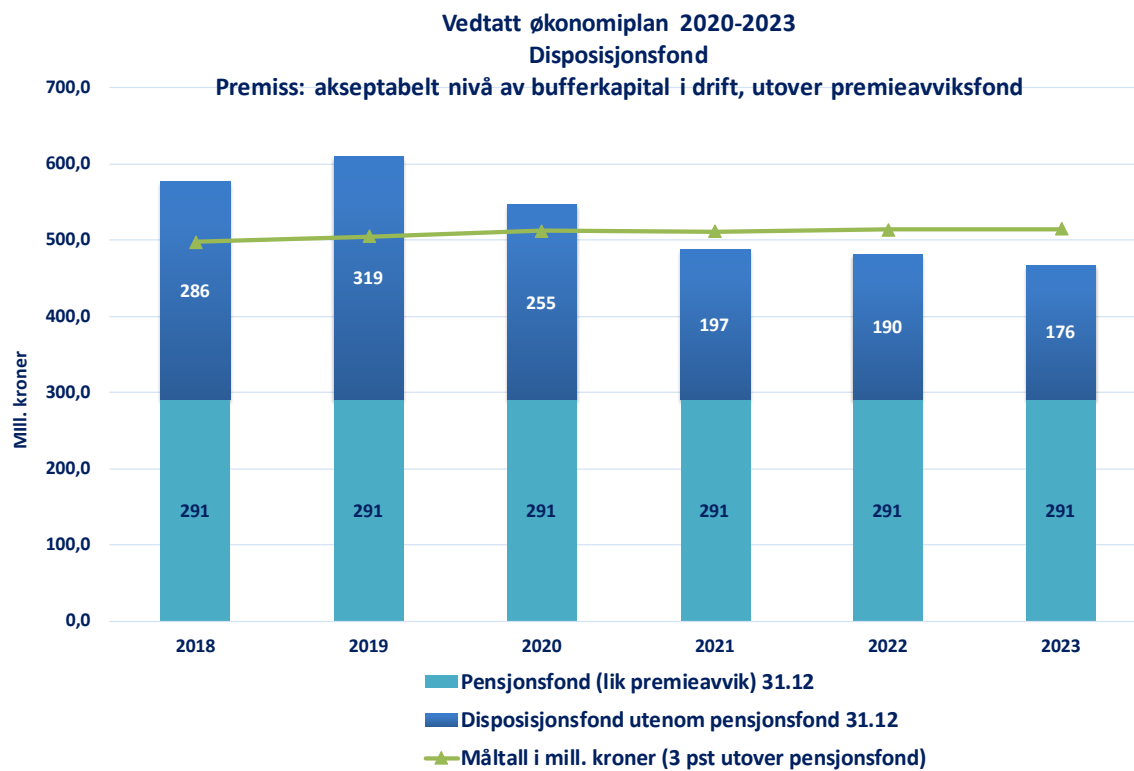
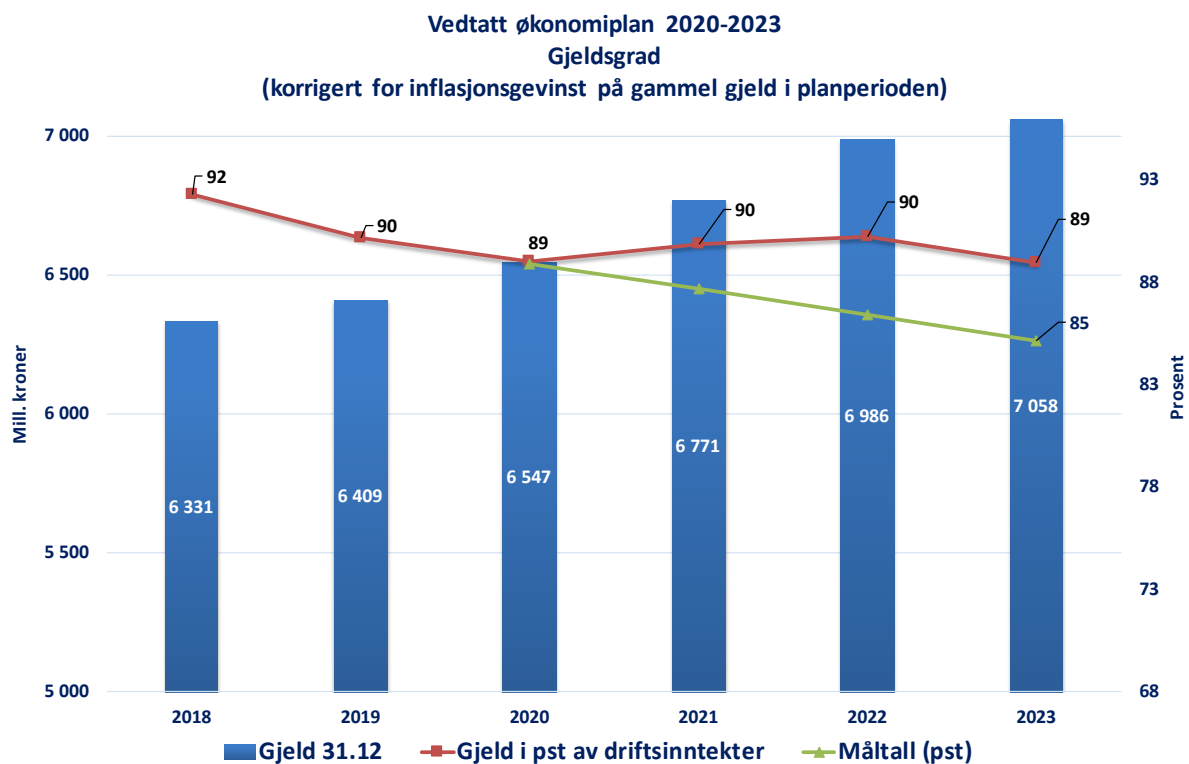
Investeringsbudsjett

Tallene er justering ift rådmannens forslag
Tall er i hele 1000kr

	2020	2021	2022	2023	Ansvar
Sum merutgifter / mindreinntekter	0	0	0	6 000	
Sum mindreutgifter / merinntekter	-11 350	-15 950	-23 150	-22 950	
Netto endring	-11 350	-15 950	-23 150	-16 950	
Kai Utsira - samarbeid med kommunen				6 000	010000
5% mindre kostnad nybygg skolebygg	-11 350	-15 950	-23 150	-22 950	037000

Fylkesrådmannens innstilling 4. november 2019:**Innholdsfortegnelse**

1	INNLEDNING	5
2	SAMMENDRAG	7
2.1	HOVEDTREKK I BUDSJETTFORSLAGET FOR 2020	7
2.2	UTVIKLING OG PRIORITERING I ØKONOMIPLANPERIODEN	12
2.3	HOVEDPRIORITERINGER I PLANPERIODEN	17
2.4	OPPBYGGING AV BUDSJETTDOKUMENTET	19
3	SALDERING AV ØKONOMIPLANEN	20
3.1	GENERELT OM EFFEKTIVISERINGSKRAV	20
3.2	SALDERINGSBEHOV – FORKLARING	21
3.3	HVORDAN FORHOLDER VI OSS TIL SALDERINGSBEHOVET?	22
3.4	KUTT OG EFFEKTIVISERING VIDEREFRØRT FRA TIDLIGERE	24
3.5	UTGANGSPUNKTET FOR VIDERE SALDERING I TALL	25
3.6	NYE SPARETILTAK OG KRAV TIL EFFEKTIVISERING MV.	26
3.7	IKKE-LOVPÅLAGTE OPPGAVER – HJEMMELSGRUNNLAG	35
4	PREMISSER FOR BUDSJETTARBEIDET	36
4.1	FORSLAG TIL STATSUDSJETT FOR 2020	36
4.2	REGIONREFORMEN	39
4.3	BEFOLKNINGSPROGNOSER	43
4.4	KLIMABUDSJETT	48
4.5	ØKONOMISKE MÅL OG PRIORITERINGER	52
4.6	FINANSIELLE MÅLTALL / HANDLINGSREGLER – PROGNOSE	56
4.7	TEKNISKE BUDSJETTFORUTSETNINGER	59
5	INVESTERINGSBUDSJETTET	63
5.1	GENERELLE KOMMENTARER	63
5.2	FORSLAG INVESTERINGSBUDSJETT 2020-2023	65
5.3	KOMMENTARER TIL DE ENKELTE PROSJEKTER	70
6	DRIFTSBUDSJETTET	95
6.1	DIVERSE UTGIFTER / INNTEKTER	95
6.2	FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	100
6.3	FOLKEVALGTE ORGANER OG SENTRALADMINISTRASJONEN	103
6.4	NÆRINGSUTVIKLING	124
6.5	REGIONAL PLANLEGGING	131
6.6	SAMFERDSEL	143
6.7	KULTUR	156
6.8	OPPLÆRING	176
6.9	TANNHELSE	208
6.10	OPPSUMMERING ENDRINGER ØKONOMIPLAN 2020-2023	210
7	FORSLAG TIL VEDTAK	219

VEDLEGG:

Hovedoversikter for økonomiplanperioden

Spesifisert tallbudsjett for år 2020

Skriv fra kontrollutvalget datert 13.09.19 om Budsjett for kontroll og tilsyn

ØKONOMIPLAN 2020-2023 – ÅRSBUDSJETT 2020

1 INNLEDNING

I FT-sak 84/19 – «Økonomiplan 2020-2023 – økonomiske mål og prioriteringer» redegjorde fylkesrådmannen for hovedutfordringer i årene framover. Saken listet dessuten opp hovedprioriteringer i planperioden og langtidsprioriteringer utover planperioden.

Fylkeskommunens kjerneoppgaver er blant annet videregående opplæring, fylkesveger, kollektivtransport, kulturformidling og tannhelse. Rogaland fylkeskommune (RFK) får veldig mye ut av knappe ressurser, og også denne økonomiplanen beskriver et godt tjenestetilbud til innbyggerne i Rogaland. Økonomiplanen for årene 2020 til 2023 inneholder årsbudsjettet for neste år (2020).

I lys av regionreformen har fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler fått større innhold fra 2020. Dette innebærer flere helt nye oppgaver, satsinger og et mer fullstendig inntektssystem. Overtakelsen av fylkesvegadministrasjonen fra Statens vegvesen representerer en stor faglig og organisatorisk utfordring for RFK. Det blir spennende og inspirerende å ta imot ca. 200 nye medarbeidere som skal arbeide både med forvaltning, drift og vedlikehold av fylkeveger, samt planlegging og gjennomføring av nye investeringsprosjekter.

Fylkesrådmannen er fornøyd med at vi har fått til gode kollektivsatsninger og at flere benytter tilbudet til daglig. Fylkeskommunen har bygget ut rutetilbudet for buss vesentlig og tar dessuten betydelig klima- og miljøansvar innenfor et begrenset økonomisk handlingsrom. Videre utbygging av Bussvegen og opprettholdelse av det gode kollektivtilbudet krever økt statlig finansiering gjennom byvekstavtalen. Fylkeskommunen bruker også store ressurser på ferjesamband og båtruter i kommende fireårsplan.

Siden 2015 har oljenedturen medført en vekst i den videregående opplæringen. Når flere mister jobben, velger de utdanning. Det er positivt for samfunnet, men slår negativt ut for den fylkeskommunale økonomien. Vi gir i dag et opplæringstilbud til langt flere enn for noen år siden. Bredden i tilbudet videreføres i hovedsak på samme nivå i 2020. For skolebygg er det også en egen utviklings- og vedlikeholdsplan.

Fylkesrådmannen er opptatt av det langsiktige perspektivet: Vi må ikke tøye strikken så langt at det går utover framtidige generasjoner. Konsekvensene av kutt i tjenestetilbudet på kort sikt må veies opp mot dette langsiktige perspektivet. Hvis økonomien styres fornuftig over tid, skapes det økonomisk og politisk handlingsrom. En oppfordring fra fylkesrådmannen er å tenke lenger fram i tid enn neste års budsjett. Arbeidet med økonomiplanen gir også mulighet for å tenke lenger fram i tid enn fire år. Det er bekymringsfullt at vi ikke har lyktes med å redusere gjeldsgraden i en periode med høy inntektsvekst og lave renter. Arbeidet med økonomiplanen handler om prioriteringer. En av de mest krevende prioriteringene er avveiningen mellom kortsiktige og langsiktige hensyn.

Finansielle handlingsregler, som den nye kommuneloven krever, kan bidra til et større fokus på langsiktighet. En sentral forutsetning er at RFK over tid greier å styre etter vedtatte finansielle måltall / handlingsregler. Fylkesrådmannen betrakter dette som en sentral premiss i fylkeskommunens økonomistyring i årene framover.

Rogaland fylkeskommune har pådratt seg betydelig økte driftsutgifter gjennom behandlingen av enkeltsaker i budsjettåret 2019. Dette har gjort det mer krevende å balansere gode formål i økonomiplanen på en slik måte at fylkestingets finansielle måltall kan innfris. For å greie å dekke inn merutgifter i økonomiplanen, legger fylkesrådmannen fram en fireårig plan for innsparing som berører alle tjenesteområder. Ett av særtrekkene med den fylkeskommunale økonomien er at inntektene ikke kan påvirkes i nevneverdig grad. Størrelsen på kaken som står til fordeling i driftsbudsjettet er i realiteten utenfor fylkeskommunens påvirkning. Økonomiplanen må derfor i høyeste grad ses på som et verktøy for prioritering mellom tjenesteområder og mellom ulike gode formål. Prioritering er «hardt arbeid».

De siste 15 årene har det blitt investert i nye, flotte skolebygg flere steder i fylket. Forvaltningsreformen i 2010 ga fylkeskommunene ansvaret for store investeringer også i fylkesveganlegg, en oppgave som har blitt høyt prioritert i Rogaland. Hvert år får fylkeskommunen 300-400 millioner kroner i frie driftsinntekter som det forutsettes at brukes til direkte egenfinansiering av investeringer. Det kreves derfor at ikke mer enn om lag 95 prosent av driftsinntektene brukes til drift. Den resterende delen må brukes til å finansiere investeringer i skolebygg og fylkesveger mv. for at den fylkeskommunale økonomien skal være bærekraftig. Til forskjell fra regnskapsprinsippene i privat sektor, dekker fylkeskommunen kun et begrenset minimumsavdrag i drift, og ikke avskrivninger.

Fylkeskommunen er i ferd med å oppnå en bedre balanse mellom drift og investering, selv om aktivitetsnivået i drift vurderes å være 2,0 – 3,0 % for høyt ved inngangen til planperioden. Investeringsnivået framstår som normalisert i denne økonomiplanen, etter høye investeringer gjennom mange år. Fylkesrådmannen vil si at økonomiplanen inneholder et nivå av investeringer som det både er mulig og nødvendig å opprettholde over tid. Vi skal fortsette å levere et godt tjenestetilbud til framtidige generasjoner, og da må vi være nøkterne, samtidig som egenfinansieringen av investeringer er stor nok til at den høye gjeldsgraden kan reduseres. Det er også viktig at vi tar godt vare på formuen vår gjennom planmessig vedlikehold av skolebygg og fylkesveger.

Dette dokumentet er supplert av en presentasjon, som i realiteten er en kortversjon av økonomiplanen. Presentasjonen inneholder flere illustrasjoner som vil være egnet til å øke leserens forståelse. Fylkesrådmannens innstilling til økonomiplan 2020-2023 er utarbeidet i faste 2020-kroner.

For relevant statistikk viser fylkesrådmannen til FT-sak 84/19, hvor historiske nøkkeltall for Rogaland fylkeskommune ble gjennomgått. I tillegg inneholdt saken sammenligninger mellom RFK og øvrige fylkeskommuner med bakgrunn i oppdaterte KOSTRA-tall.

Årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 blir endelig vedtatt i fylkestinget 10. og 11. desember 2019.

2 SAMMENDRAG

2.1 HOVEDTREKK I BUDSJETTFORSLAGET FOR 2020

Kort om økonomien i 2019

Rogaland fylkeskommune har styrt mot et svakt netto driftsresultat i 2019, anslått til 115 mill. kroner i opprinnelig budsjett 2019, eller 1,6 pst. av driftsinntektene. Det budsjetterte resultatet i revidert budsjett november 2019 (fylkesrådmannens innstilling) er styrket med 0,6 prosentpoeng fra opprinnelig budsjett, på tross av merutgifter knyttet til tjenesteproduksjonen som er regulert inn i revidert budsjett i løpet av 2019. Hovedårsaken til at netto driftsresultat har trukket i positiv retning er forventede merinntekter fra skatteinngangen for landets fylkeskommuner også i 2019. Skatteanslaget for fylkeskommunene i 2019 ble oppjustert med 157 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2019 og deretter hevet med ytterligere 700 mill. kroner ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2020.

Frie inntekter i 2020

Det understrekes at skatteinntekter utover nivået som ble anslått i RNB 2019 er engangsinntekter for kommunesektoren. Realveksten i frie inntekter fra nivået i RNB 2019 til 2020 er satt til null i statsbudsjettet. Teoretisk sett får fylkeskommunene en liten økning i det finansielle handlingsrommet på grunn av lavere utgiftsbehov knyttet til demografi i den videregående opplæringen. Flere fylkeskommuner opplever at denne effekten er vanskelig å ta ut. Omstillingskostnader og merutgifter knyttet til oppløsningen av Sams vegadministrasjon, samt flere eksempler på underfinansiering av nye oppgaver, betyr at det økonomiske opplegget for fylkeskommunene i realiteten er stramt. Fylkesrådmannen har omtalt statsbudsjettet for 2020 i et eget kapittel (kapittel 4.1).

Rogaland fylkeskommune får en positiv fordelingsvirkning av ny kostnadsnøkkel i 2020 anslått til 114 mill. kroner i statsbudsjettet for 2020. Virkningen blir faset inn med $\frac{1}{4}$ per år i perioden 2020-2023 i form av en overgangsordning. Merinntektene er dermed 28,5 mill. kroner i 2020. På den annen side er Rogaland fylkeskommune ett av tre fylker som ikke lenger får et skjønnstilskudd i inntektssystemet fra og med 2020, som for RFKs del betyr et uforutsett inntektsbortfall på 15 mill. kroner.

Den reelle veksten i frie inntekter fra 2019 til 2020 er samlet sett om lag i tråd med forventningene i forrige økonomiplan, på tross av nullvekst i makroopplegget. Lav befolkningsvekst i Rogaland sett i forhold til landet har påvirket inntektene negativt gjennom flere år. Det siste året (fra juli 2018 til juli 2019) har imidlertid veksten i innbyggertallet vært 0,6 pst. både i landet og i Rogaland.

Nivået av frie inntekter er justert i samsvar med departementets forutsetninger i forslag til statsbudsjett. I beregningen er det tatt hensyn til utviklingen i skatteinntekter hittil i 2019. Fylkesrådmannen forutsetter at skatteinngangen i Rogaland i 2020 får om lag samme prosentvise utvikling som landet for øvrig. Fra 2019 til 2020 forventes en vekst i innbyggertallet om lag på høyde med landsgjennomsnitt.

Anslått nettobidrag fra konsesjonskraft er redusert fra 73,4 mill. kroner i opprinnelig budsjett 2019 til 54,0 mill. kroner i 2020. I budsjettåret er dette isolert sett en svekkelse av den finansielle situasjonen.

Kostnadsveksten i 2020 er høyere enn forventet

Den viktigste årsaken til at årsbudsjettet for 2020 nå framstår som mer krevende å saldere, er at kostnadsveksten er høyere enn forventet. I samferdselssektoren er kostnadsveksten langt høyere enn tidligere budsjettert, både som følge av tiltredelse av nye transportanbud våren 2019 og merutgifter knyttet til bundne driftskontrakter for fylkesveg og hurtigbåt- og ferjekontrakter. Nye bussanbud for Sør-Ryfylke (med Ryfast) og Haugalandet har isolert sett økt kostnadsbasen med nærmere 70 mill. kroner, uten at dette får betydning for nivået av frie inntekter. Den økte ruteproduksjonen som følger av åpningen av Ryfast må ses i sammenheng med nedleggelsen av båtruten Stavanger-Jørpeland og ferjesambandet Stavanger-Tau.

Budsjettåret 2019 er isolert sett et utfordrende finansielt år på grunn av opprettholdelsen av ferjesambandet Stavanger-Tau, som har vesentlig høyere netto driftsutgifter i 2019 enn den normative finansieringen i inntektssystemet gir av uttelling for sambandet. Oppdateringen av kriteriene i inntektssystemet har en innebygget forsinkelse, slik at finansieringen av sambandet ikke forsvinner før i 2021. Forrige økonomiplan baserte seg også på denne forutsetningen.

Ferjesambandet Stavanger-Tau legges ned med virkning fra 2020. For våre gjenværende ferjesamband er det en økning i budsjetterte netto driftsutgifter som overstiger utviklingen i frie inntekter fra 2019 til 2020. Prisøkningen i kontraktene, herunder ny kontrakt for sambandet Mekjarvik-Kvitsøy, er med andre ord høyere enn ordinær pris- og kostnadsvekst i kommunal tjenesteyting. Også båtruter har en indeksregulering av kontraktene som gir seg utslag i en prisøkning som overstiger ordinær pris- og kostnadsvekst.

Likeledes har fag- og funksjonskontrakter for drift og vedlikehold av fylkesveger en prisutvikling som overstiger den generelle pris- og kostnadsveksten. Her er det først og fremst en ny driftskontrakt for Nord-Rogaland som gir seg utslag i økte utgifter.

Fylkesrådmannen har satt av ytterligere 6 mill. kroner til å dekke et forventet sluttoppgjør for Ryfast utover 20 mill. kroner i revidert budsjett november 2019. Det vises til Prop. 109 S (2011-2012) fra Samferdselsdepartementet, som forutsetter at bompengeselskapet (Ferde AS) og lokale tilskuddsgivere skal ta sine respektive deler av merutgifter utover den opprinnelige styringsrammen. Opprinnelig har Rogaland fylkeskommune bidratt med 112 mill. kroner (2012-kroner).

Det er en viktig premiss for fylkestinget at den økte satsingen på kollektivtransport i hovedsak må finansieres av belønningsmidler. Den generelle finansieringen av buss (og bane) i inntektssystemet tar ikke i tilstrekkelig grad høyde for sterke kostnadsdrivere i landets storbyområder. Den største finansielle utfordringen er økte vederlag for takstsamarbeid som i 2019 og 2020 overstiger den faktiske økningen i salgsinntekter «for andre». Dette gjør det påkrevd med økt statlig understøttelse av driften gjennom øremerkede tilskudd, for at den allerede innarbeidede økningen i netto driftsutgifter skal framstå som økonomisk bærekraftig. Økte belønningsmidler er

en usikker premiss all den tid byvekstavtalen ikke er reforhandlet, men er et klart behov sett i lys av den underliggende kostnadsutviklingen og nullvekstmålet i byvekstavtalen. For budsjettåret 2020 er det en spesielt usikker forutsetning å basere seg på en stor økning i belønningsmidler. Fylkesrådmannen har likevel forutsatt 30 mill. kroner i økt bruk av belønningsmidler i 2020 utover det som Kolumbus i utgangspunktet har innarbeidet i sitt forslag. Fylkesrådmannen omtaler dette i kapittelet som omhandler salderingen av økonomiplanen, og beskriver også alternative tilnærminger som kan bli nødvendige å vurdere nærmere.

Departementets beregnede utgiftsbehov for videregående opplæring forteller oss at kostnadsveksten i teorien skulle vært lavere enn den faktisk er. Det har vært en trend i flere år at svakere konjunkturelle forhold har økt etterspørselen etter videregående opplæring i Rogaland. Nivået av undervisningstjenester speiler det faktum at flere benytter seg av retten til videregående opplæring enn tidligere. Fylkesrådmannen viser også til økte utgifter knyttet til spesialundervisning.

Utvidelsen av ungdomsretten til videregående opplæring (for aldersgruppen 21-24 år) påfører fylkeskommunen merutgifter i et kort/mellomlangt perspektiv. Fylkesrådmannen baserer seg på den statlige forutsetningen om at dette ikke skal påføre sektoren merutgifter i et lengre perspektiv. Rogaland er også blant fylkene med flest deltakere i voksenopplæringen.

Økt omfang av tilskudd til bedrifter som tegner lærekontrakt eller opplæringskontrakt med lærlinger og praksisbrevkandidater som er 21 år eller eldre, og som inngår lærekontrakt eller opplæringskontrakt med full opplæring i bedrift, er en betydelig kostnadsdriver for fylkeskommunen inn mot 2020-budsjettet.

Satsing på målrettede tiltak for å øke gjennomføringsgraden i videregående opplæring er en kostnadsdriver både direkte og indirekte. Den fylkeskommunale økonomien anstrenghes ytterligere dersom Rogaland over tid oppnår resultater som overgår landet for øvrig, som målsettingene baserer seg på at man skal greie. I dette ligger det noen krevende motsetninger mellom villet politikk, resultatoppnåelse og konsekvenser for fylkeskommunens økonomi, og evnen til å opprettholde en høy tjenestestandard over tid.

Fylkesrådmannen vil også framheve en formidabel satsing på videreutdanning for lærere gjennom programmet kompetanse for kvalitet. Programmet gir høy verdi for skoleeier i kraft av statlige finansieringsbidrag og økt pedagogisk kompetanse, men forutsetter betydelige regionale bidrag. Økt formalkompetanse i sektoren medfører dessuten økt lønnsglidning.

I beskrivelsen av hovedtrekk har fylkesrådmannen omtalt endrede rammebetingelser og noen kostnadsdrivere. I sum er dette krevende å håndtere sett i lys av vedtatte finansielle måltall. Det er begrenset mulighet for å realisere ambisjonsnivået i vedtatte planer. For å kunne realisere de høyest prioriterte nye tiltak, er det gjort omprioriteringer i eksisterende budsjett. Forslag til omdisponeringer og sparetiltak/budsjettreduksjoner framgår av avdelingenes redegjørelse og av en samlet tabell i kapittel 6.10.

Netto driftsresultat, investeringer og egenfinansiering av investeringer

Fylkesrådmannen legger fram et forslag til driftsbudsjett som viser balanse mellom utgifter og inntekter. I kraft av nye sparetiltak har budsjettforslaget for 2020 et netto driftsresultat om lag på høyde med det fjorårets økonomiplan la opp til, på tross av høyere kostnadsvekst fra 2019 til 2020 enn forventet. Det foreslåtte netto driftsresultatet er 252,4 mill. kroner, som er knapt 20 mill. kroner mer enn det kronebeløpet som ble anslått for 2020 i fjorårets økonomiplan (233,7 mill. kroner). Tidligere øremerkede investeringstilskudd til skredsikring (26,7 mill. kroner i 2020) er nå innlemmet i rammetilskuddet som frie inntekter i drift, slik at dette påvirker netto driftsresultat positivt. Budsjettert netto driftsresultat i 2020 er 3,4 pst.

Nedleggelsen av ferjesambandet Stavanger-Tau forventes isolert sett å løfte netto driftsresultat med om lag to prosentpoeng fra 2019 til 2020. Fylkesrådmannen må ta høyde for at den normative finansieringen av ferjesambandet Stavanger-Tau tas bort med virkning fra 2021. Alt annet likt antas det at bortfallet av inntekter for sambandet svekker netto driftsresultat med om lag ett prosentpoeng fra 2020 til 2021.

Investeringsnivået knyttet til skolebygg er betydelig redusert gjennom 2019, uten at nivået er økt tilsvarende i 2020. Det er lagt inn 309,5 mill. kroner i foreslåtte investeringer i skolebygg i 2020, som er et litt høyere volum av investeringer enn fjorårets økonomiplan la opp til for 2020. Investeringsnivået for fylkeshuset er noe oppjustert på grunnlag av konkrete behovsvurderinger.

Samlet er det i 2020 lagt inn 456,1 mill. kroner i fylkeskommunale investeringer i veganlegg. Dette er en betydelig økning fra forrige økonomiplan. Det er lagt inn 89,1 mill. kroner ekstra knyttet til byggingen av Helgøy bro, jf. fylkestingets vedtak i sak 111/19.

I budsjettforslaget for 2020 har fylkesrådmannen satt egenfinansieringen av investeringer – i form av overføringer fra driften, til 322,0 mill. kroner. Dette må ses i sammenheng med driftsresultatet på 252,4 mill. kroner og i tillegg 69,6 mill. kroner i bruk av disposisjonsfond. I forrige økonomiplan var det lagt opp til 35 mill. kroner i bruk av disposisjonsfond i 2020.

Den samlede egenfinansieringen i 2020 er tilstrekkelig for å holde gjeldsgraden om lag uendret. Bruken av tilgjengelig bufferkapital (disposisjonsfond) kan eventuelt økes for å sikre et høyere nivå av egenfinansiering av investeringer i 2020. Fylkesrådmannen vil ikke tilrå dette, og viser til behovet for å sikre driften mot uforutsette innslag på lengre sikt.

I forhold til handlingsregelen for egenfinansiering av investeringer, er det samlede nivået av egenfinansiering 30-40 mill. kroner for lavt i 2020.

Kort om endringene i driftsbudsjettet for 2020

Fylkesrådmannen har utarbeidet forholdsvis detaljerte oversikter over endringer i driftsbudsjettet, jf. kapittel 6.10. Det er utarbeidet en egen tabell over nye tiltak eller styrking av eksisterende tiltak som synliggjør de endringene som antas å være mest interessante i politiske prioriteringsdiskusjoner. Nye tiltak eller styrking av tiltak utgjør 37,8 mill. kroner utenom regionreformen. Samlet er avdelingenes budsjetter også økt med 38,5 mill. kroner som følge av regionreformen og nye oppgaver. En del av dette følger det med finansiering for – i form av økte frie inntekter. Det er lagt inn nye salderinger/effektivisering i størrelsesorden 78,5 mill. kroner det første året i planperioden.

I sum er 26,3 mill. kroner kategorisert som konsekvensjusteringer i forhold til 2019-budsjettet. Endringer som følge av overføring av fylkesvegadministrasjon vises ikke i tabellen, da finansieringen fortsatt ikke er endelig avklart. Oppsummert for fylkeskommunen er tallene (ekskl. frie inntekter, finansposter, lønnsvekst mv.):

Nye tiltak eller styrking av eksisterende tiltak (N)	37,8 mill. kr
Nye oppgaver ifm. regionreformen	38,5 mill. kr
Salderinger / effektivisering (S)	-78,5 mill. kr
Sum nye tiltak/salderinger	-2,2 mill. kr

Konsekvensjusteringer:	
Uttrekk i forhold til 2019-budsjettet (U)	-46,5 mill. kr
Demografiske endringer og justerte anslagsposter (D)	5,3 mill. kr
Kostnadsendringer knyttet til eksisterende drift (K)	28,4 mill. kr
Indeksjustering (pris) (P)	88,9 mill. kr
Inntektsendringer (I)	-44,7 mill. kr
Annet, omdisponering, innsparing (A)	-5,0 mill. kr
Sum konsekvensjusteringer	26,3 mill. kr

2.2 UTVIKLING OG PRIORITERING I ØKONOMIPLANPERIODEN

Svake netto driftsresultater i planperiodens første del

Fylkesrådmannen legger fram en økonomiplan med stramme prioriteringer. Likevel bryter denne økonomiplanen til dels med de retningsgivende finansielle måltallene. I dette ligger det en erkjennelse av at også denne økonomiplanen oppfattes som svært krevende å saldere. For at ikke konsekvensene av kutt i tjenestetilbudet skal oppleves som for drastiske på kort sikt, er det fylkesrådmannens anbefaling at fylkeskommunen gir seg noe lenger tid til å gjennomføre den omstillingen som vil kreves for å sikre økonomisk bærekraft på lang sikt. Foreslått netto driftsresultat er 3,4 pst. i 2020, videre 3,1 pst. i 2021, 4,4 pst. i 2022 og 5,2 pst. i 2023. Korrigert for midler til skredsikring, som har blitt omgjort fra øremerkede investeringstilskudd fra staten til frie inntekter i drift fra 2020, er resultatgraden om lag 0,4 prosentpoeng lavere enn oppgitt.

Fireårig plan for saldering

Fylkestinget har vedtatt at det må frigjøres minimum 5 pst. av driftsinntektene til egenfinansiering av investeringer innen 2023.

For å bringe budsjett og økonomiplan mest mulig i balanse samtidig som fylkeskommunen øker netto driftsresultat til et mer bærekraftig nivå i løpet av planperioden, er det innarbeidet en fireårig plan for saldering i tråd med premissene i FT-sak 84/19. Planen inneholder nye sparetiltak i form av nødvendige tilpasninger i tjenestetilbudet i løpet av planperioden, men også noen effektiviseringskrav som kan oppnås på gitte vilkår, samt en forutsetning om økte statlige bidrag til forpliktelser som fylkeskommunen allerede har påtatt seg i kollektivtransporten.

Fylkesrådmannen viser til omtale av nye sparetiltak og krav til effektivisering mv. i kapittel 3.6. Den fireårige planen for saldering har et omfang på nærmere 200 mill. kroner i 2023 og utgjør om lag 2,5 pst. av driftsinntekter. Sparetiltak i et betydelig omfang oppfattes som helt nødvendig for å oppnå et akseptabelt netto driftsresultat.

Inntektssystemet

Fylkeskommunenes frie inntekter blir gjenstand for omfordeling på grunnlag av kriteriedata som skal speile utgiftsbehov. I statsbudsjettet for 2020 blir det innført en ny kostnadsnøkkel for fylkeskommunene.

Mens Rogaland fylkeskommune i 2019 har et teoretisk beregnet utgiftsbehov på 96,79 pst. av landsgjennomsnitt, er dette tallet for 2020 økt med 1,91 prosentpoeng til 98,70 pst. Endringen fra 2019 til 2020 skyldes en positiv omfordelingsvirkning knyttet til innretningen av ny delkostnadsnøkkel, samt oppdateringen av kriterier og ny vekting mellom sektorene som inngår i kostnadsnøkkel. Fylkesrådmannen viser til FU-sak 33/19 *Høring – Forslag til nytt inntektssystem for fylkeskommunene*. Den positive omfordelingsvirkningen er anslått til 114 mill. kroner, som fases inn med ¼ hvert år i perioden 2020-2023.

Fire av de viktigste kriteriene i den nye kostnadsnøkkelen er «antall 16-18-åringer», «søkere høykostnads utdanningsprogram, «fylkesvegfaktor drift og vedlikehold (MOTIV-data¹)» og «sysselsatte etter arbeidssted».

Fylkeskommunenenes økonomiske handlingsrom blir i stor grad definert av sentrale myndigheter, som fastsetter nivået av frie inntekter (skatt og rammetilskudd). For den enkelte kommune/fylkeskommune er også de mer tekniske sider ved inntektssystemet av vesentlig betydning. Det er viktig å operere med oppdaterte fordelingsmekanismer som speiler dagens realiteter.

Hovedkriteriet for båtruter – antall km kystlinje – som inngår i sektornøkkelen for ferjesamband og båtruter med virkning fra 2018 gjør seg gjeldende også i 2020, og representerer en betydelig underfinansiering av båtruter. I kapittel 3.2 – i forklaringen av salderingsbehovet – går fylkesrådmannen gjennom mulige oppsider i inntektssystemet basert på kommuneproposisjonen for 2020. Fylkesrådmannen har lagt inn forholdsvis optimistiske forutsetninger om økte frie inntekter i både 2021 og 2022 som følge av endringer i kriteriene for båtruter og den særskilte fordelingen av midler knyttet til opprusting og fornying av fylkesveger. Uten disse forutsetningene hadde økonomiplanen vært enda mer krevende å saldere.

Til satsingen på kollektivtransport i byene kreves varig finansiering langt utover det som per nå tilføres gjennom inntektssystemet. Forutsetningen om betydelige statlige bidrag til finansiering av den iverksatte økte ruteproduksjonen i kollektivtransporten, mobilitetsfremmende tiltak og utstrakt takstsamarbeid, samt en sannsynlig kostnadsdrivende heving i teknologi- og miljøstandard i årene framover, er avgjørende viktige premisser for fylkesrådmannens budsjettforslag.

Utviklingen i frie inntekter vil være avgjørende for framtidig handlingsrom og våre muligheter for å opprettholde ønsket finansiell handlekraft, og for å realisere ambisjonsnivået i vedtatte planer.

Konsesjonskraft

I planperioden må det tas høyde for at inntektene fra konsesjonskraft vil ligge på et noe lavere nivå enn i 2019. Fra 2020 legger fylkesrådmannen til grunn at drøyt ¼ av inntektsgrunnlaget (volum) faller bort i forbindelse med endringer i kommunestrukturen. Det spiller også inn på anslagene at kraftprisene forventes å være noe lavere i perioden 2020-2023 enn i perioden 2018-2019.

Fylkesrådmannen viser til NOU 2019:16 Skattelegging av vannkraftverk. Et ekspertutvalg har gjort en helhetlig vurdering av kraftverksbeskatningen. Utvalget anbefaler blant annet å avvikle ordningene med konsesjonskraft og konsesjonsavgift og øke grunnlaget for naturressursskatt som tilfaller kommuner og fylkeskommuner. Endringer i tråd med utvalgets anbefalinger vil kunne føre til store omfordelinger i kommunesektoren, men vil ikke nødvendigvis være en ulempe for RFK.

---

¹ MOTIV (SINTEF-verktøy) som brukes til å beregne vedlikeholdsbehovet for blant annet riksveger.

Miljø og klima

Fylkesrådmannen har viet et eget kapittel til arbeidet med å utvikle et klimabudsjett basert på status og målsettinger. Det understrekes at denne økonomiplanen ikke i seg selv innebærer en prioritering av økte bevilgninger til klimaforebyggende tiltak.

I rapporten «Kostnader ved overgang til fossilfri kollektivtransport» har Menon og Transportøkonomisk institutt, i forbindelse med et forsknings- og utviklingsprosjekt i KS-regi, anslått fylkeskommunenes årlige merutgifter til inntil 1,3 mrd. kroner dersom sektoren erstatter all kollektivtransport med fossilfrie løsninger. Her inngår også økte kapitalkostnader. Foreløpig er det ikke gitt vesentlige finansielle bidrag over statsbudsjettet for at fylkeskommunene skal gå foran i teknologiutviklingen og dekke merutgifter til satsing på ny kostnadskrevende miljøteknologi i transportsektoren.

Investeringer

Konkrete investeringsprosjekter gjennomføres i samsvar med tidligere vedtak i fylkestinget. Utgifter og tidsprofil er som vanlig oppdatert i tråd med kostnadsutvikling og faktisk framdrift. Det er innarbeidet noen periodiseringsendringer i tråd med revidert budsjett 2019 og prioriteringer i skolebruksplanen, som fremmes parallelt. De foreslåtte rammene for investeringer er om lag på høyde med det fjorårets økonomiplan la opp til, med en økning i fylkesveganlegg i første del av planperioden.

Fylkeskommunen har et begrenset finansielt handlingsrom på grunn av forholdsvis lave driftsresultater og høy lånegjeld. Det betyr at skattefinansierte investeringer må tilpasses en nøktern standard. Fylkesrådmannen har gjort strenge prioriteringer av aktuelle investeringer. Det vises i denne sammenheng til behovet for renovering av enkeltskoler og nødvendigheten av å planlegge for økt elevtallskapasitet. Førstnevnte er også helt nødvendig for å tilfredsstille lovkrav og unngå forvitring av realformuen.

Fylkesrådmannen legger til grunn at det nå er en mer riktig balanse mellom drift og investering i økonomiplanen. Investeringer i skolebygg og veganlegg har vært høyt prioritert i Rogaland de siste 10-15 årene. Skolebruksplanen viser at Rogaland samlet sett har mange forholdsvis nye skolebygg som holder høy standard. Fylkesrådmannen legger opp til et mer moderat nivå av investeringer i skolebygg i årene 2020-2027 enn det som tradisjonelt har vært tilfelle. Investeringene vil være noe høyere i årene 2022-2023 for å sikre elevdekning fra midten av 20-tallet.

Et hovedtrekk fra økonomiplanperioden som ligger bak oss er at fylkestinget har innarbeidet nødvendig renovering/standardheving av gamle ventilasjons- og varmeanlegg som spesifikke prosjekter. Også flere av de store prosjektene dreier seg i betydelig grad om styrket innemiljø (arbeidsmiljøet for elever og lærere) og kostnadseffektivisering i kraft av energiøkonomisering. I driftsbudsjettet har sistnevnte til en viss grad dannet motvekt til økte kapitalkostnader.

Fylkesrådmannen har tidligere antydnet at dersom ønsket er å gjøre tilpasninger i investeringsbudsjettet, er vegsektoren den mest nærliggende å vurdere. Dokumentasjonen av forfall, som viste at Rogaland har et forholdsvis lavere behov for opprusting og fornying av fylkesveger, er en faktor i prioriteringsdiskusjoner. I

økonomiplaner etter forvaltningsreformen (2010) er det innarbeidet store beløp til investeringer i samferdsel.

I handlingsprogrammet for fylkesveger er det lagt opp til at nivået av bompengefinansiering øker betydelig i planperioden.

Lånegjeld og renterisiko

I inneværende år (2019) øker lånegjelden med bare 77 mill. kroner og gjeldsgraden går ned fra 92 til 90 pst. Fra et nivå på ca. 6,4 mrd. kroner ved utløpet av 2019, vil gjelden øke til drøyt 7,1 mrd. kroner ved utløpet av 2023. Et normalt nivå av investeringer kombinert med forholdsvis lav egenfinansiering i første del av planperioden, vil altså medføre en betydelig økning i lånegjelden.

Sett i forhold til forrige økonomiplan er de foreslåtte investeringene på om lag samme nivå i denne økonomiplanen, samtidig som andelen egenfinansiering er økt i tråd i med fylkestingets prioriteringer i FT-sak 84/19. Dette hadde ikke vært mulig uten en krevende plan for saldering. Ved planperiodens utløp i 2023 er gjeldsgraden anslått til 89 pst. Inflasjonsgevinsten på gammel gjeld er tatt hensyn til. Det oppnås ikke en reduksjon av gjeldsgraden til 85 pst. i planperioden i tråd med vedtatte finansielle måltall. Trekker vi ut den delen av gjeldsporteføljen som staten gir rentekompensasjon for, stiger gjeldsgraden fra 68 pst. i 2019 til 75 pst. i 2023.

Med historisk lave renter og høy lånegjeld er renterisikoen høy i kommende økonomiplaner. En høy andel rentesikring innebærer at denne risikoen er nøytralisert de nærmeste årene.

Fylkesrådmannen viser til en langvarig trend med lavere renter enn inntektsvekst i kommunerammene. Denne situasjonen har i praksis medført at renteutgiftene ikke har blitt mer krevende å betjene for sektoren selv om lånegjelda har økt kraftig. Et trendskifte vil få store økonomiske konsekvenser for sektoren, og spesielt for de kommuner og fylkeskommuner som har høy lånegjeld. Rogaland fylkeskommune er i denne kategorien.

Generelt er økte minimumsavdrag en krevende faktor i salderingen av økonomiplanen. Budsjetterte minimumsavdrag er anslått å øke med om lag 31 mill. kroner gjennom hele planperioden (fra 2019 til 2023).

Fylkesrådmannen opererer med en rentebane som speiler Norges Banks rentesyn, og legger til grunn at flytende renter stiger med drøyt 0,4 prosentpoeng fra 2019 til 2023. Fastrenter forventes å være stabile i økonomiplanperioden.

Budsjetterte netto renteutgifter (renteutgifter på lån fratrukket renteinntekter og rentekompensasjon mv.) øker også med drøyt 31 mill. kroner fra 2019 til 2023.

Sparing (disposisjonsfond)

Ved utløpet av 2019 vil den samlede beholdningen av disposisjonsfond være i overkant av 610 mill. kroner. Dette beløpet inkluderer avsetninger til premieavviksfond, per dato om lag 291 mill. kroner, som er identisk med betalte pensjonspremier som ennå ikke er dekket inn i bevilgningsregnskapet.

Foreslått bruk av disposisjonsfond i planperioden er drøyt 156 mill. kroner, herav 135 mill. kroner de to første årene i planperioden. Foreslått bruk av disposisjonsfond er økt fra forrige økonomiplan, hvor fylkestinget la opp til å bruke 60 mill. kroner av disposisjonsfond i 2020 og 2021. Fylkesrådmannen finner det forsvarlig å øke bruken av disposisjonsfond i lys av meravsetninger i 2019. Slik fylkesrådmannen vurderer det begrensede handlingsrommet i drift i planperioden 2020-2023, vil disposisjonsfond fungere som en «støtdemper» for å oppnå en mer akseptabel grad av egenfinansiering av investeringer i starten av planperioden.

Den delen av disposisjonsfondet som ikke er satt av til dekning av premieavvik, reduseres fra ca. 319 mill. kroner i 2019 til om lag 163 mill. kroner i 2023. Dette utgjør 2,2 pst. av driftsinntekter ved utløpet av planperioden, som er lavere enn fylkestingets ønske om å ha en bufferkapital på 3,0 pst. Eventuelle budsjettoverskudd i 2019 eller påfølgende år vil kunne benyttes til å fylle opp disposisjonsfondet. Et minimumsnivå av disposisjonsfond er viktig for å «forsikre» fylkeskommunen mot regnskapsmessige merforbruk som følge av uforutsette merutgifter eller mindreinntekter.

Realisme og langsiktighet

Fylkesrådmannen har videreført arbeidet med å fremstille en realistisk økonomiplan for de fire årene som inngår i planen, og da med stor oppmerksomhet rettet også mot årene som følger etter budsjettåret (2020). Dette speiles i fagavdelingenes analyser, med innslag av demografiske variabler og andre forhold som sannsynliggjør en realøkning eller -nedgang på utgiftssiden. Fylkesrådmannen mener først og fremst at dette er viktig for ikke å undervurdere utgiftene. Vårt ønske er å unngå at marginene blir for små i årene framover.

2.3 HOVEDPRIORITERINGER I PLANPERIODEN

Fylket står i dag overfor langsiktige utfordringer blant annet knyttet til infrastruktur, byspredning og byutvikling, lav bostedsattraktivitet, en forholdsvis ensidig næringsstruktur, og en relativt lavt utdannet befolkning.

Disse utfordringene vil kreve tydelige og langsiktige prioriteringer fra en rekke aktører, men hvor fylkeskommunen kan spille en sentral rolle som samfunnsutvikler og tjenesteleverandør.

For å lykkes med dette må fylkeskommunen konsentrere sin innsats, og det ble i FT-sak 84/19 foreslått fire felles innsatsområder (tidligere omtalt som hovedprioriteringer) fremover:

- *Omstilling mot en ny normal*
  - Prioritere langsiktige faktorer som stimulerer til en mer mangefasettert regional utvikling og et mer bærekraftig og robust grunnlag for både nærings- og samfunnsutvikling.
- *Klima og energi*
  - Bidra positivt i arbeidet med å redusere klimagassutslipp og legge til rette for utvikling av utslippsfrie energiformer.
- *Kultur og bostedsattraktivitet*
  - Dyrke vår egenart og synliggjøre fylkets kvaliteter for å styrke vår attraktivitet.
- *Digitalisering*
  - Både innen egen virksomhet og som kraftfull driver i samfunnsutviklingen

Fylkesrådmannen viser til omtale i FT-sak 84/19 og oppfølgingen av hovedprioriteringene i denne økonomiplanen slik dette kommer til uttrykk i fylkesrådmannens beskrivelser av prioriteringer i investerings- og driftsbudsjettet, jf. kapitlene 5 og 6.

Fylkesrådmannen legger i sin innstilling frem et forslag til økonomiplan med stramme prioriteringer. Målsettingen om en stabil og forutsigbar utvikling, der kvalitet og dekningsgrader innen fylkeskommunens kjerneoppgaver opprettholdes på et forsvarlig nivå, henger nøye sammen med ønsket om langsiktig økonomisk handlefrihet. Det er lagt til grunn at midler til styrking av budsjettposter og realisering av nye tiltak i drift, herunder naturlig aktivitetsvekst som følge av demografiske endringer, i så stor grad som mulig må finansieres ved omprioritering av gjeldende budsjetttrammer samt effekt av omstillings- og effektiviseringstiltak.

2020 vil til en viss grad preges av endringer i organisasjonen grunnet regionsreformen, og vil være et år hvor en ny rolle må utmeisles. Med det som utgangspunkt er det vanskelig å foreslå større endringer i de økonomiske prioriteringene for 2020, og man kan også spørre seg om det vil være klokt gitt at ny rolle og nye oppgaver da også må reflekteres i nye prioriteringer?

Selv om omfanget av regionreformen i stor grad er kjent i forslag til statsbudsjettet (med unntak av overføringen av oppgaver innenfor fylkesvegadministrasjon), er det

fortsatt usikkert hvordan konsekvensene av overføringen av nye oppgaver og tilskuddsordninger vil legge føringer og begrensninger på fylkeskommunen. Fylkeskommunens langtidsprioriteringer vil i stor grad påvirkes av hvilken rolle og ansvar den har. Prioriteringer er svaret på utfordringer man kan og skal ha ansvar for å løse. Fylkeskommunen tilstreber å oppnå høy prioriteringseffektivitet i anvendelsen av frie midler.

Det må legges til grunn at fylkeskommunenes rolle vil endres vesentlig de kommende årene. Dette vil påvirke hele organisasjonen, både folkevalgte og administrasjon, og det vil være nødvendig å videreutvikle organisasjonen for best mulig å kunne ivareta nye oppgaver og en ny rolle.

Samtidig er det naturligvis mer generelle trekk i samfunnsutviklingen som også vil påvirke fylkeskommunene.

2.4 OPPBYGGING AV BUDSJETTDOKUMENTET

Kapittel 3 redegjør for **salderingen** av økonomiplanen, herunder kutt og effektivisering videreført fra tidligere og nye sparetiltak og krav til effektivisering som er innarbeidet.

Kapittel 4 omhandler **premisser for budsjettarbeidet**. Det gis en vurdering av framlagt forslag til statsbudsjett og hvilken effekt dette har for fylkeskommunens økonomi. Det er i tillegg redegjort for befolkningsprognoser og tekniske budsjettforutsetninger. Kapitlet gir også et bilde av premissene for budsjettarbeidet i sak om økonomiske mål og prioriteringer (FT-sak 84/19), samt en tilbakemelding om hvordan de enkelte punkter i fylkestingets vedtak er håndtert. Fylkesrådmannen tar for seg vedtatte finansielle måltall / handlingsregler, og illustrerer utviklingen det nå legges opp til i perioden fram mot 2023.

Investeringsbudsjettet er omtalt i **kapittel 5**. Det gis en oversikt over de faktorer som har påvirket størrelse og sammensetning av investeringsbudsjettet. Videre presenteres det konkrete forslaget til investeringsbudsjett for perioden samt en nærmere omtale av de enkelte prosjektene.

Driftsbudsjettet er nærmere omtalt i **kapittel 6**, med sektorvis beskrivelse av det framlagte forslaget. I kapittel 6.10 oppsummeres forslag til budsjett og økonomiplan, herunder forventede eller sannsynlige realendringer i planperiodens tre siste år.

Forslag til vedtak framgår av **kapittel 7**.

Konkret forslag til bevilgning i 2020 samt prioriteringer for resten av økonomiplanperioden framgår av vedlagt **tallbudsjett**.

Det vises til egne «bestillingssaker» som fremmes til fylkestinget for henholdsvis kollektivtrafikk, tannhelsetjenester og eventuelt fylkesveger. Det vises også til egne saker om tilbudsstrukturen for skoleåret 2020/21 og om skolebruksplanen.

3 SALDERING AV ØKONOMIPLANEN

3.1 GENERELT OM EFFEKTIVISERINGSKRAV

Regjeringen stiller effektiviseringskrav til egne virksomheter og viser til effektiviseringspotensialet som også ligger i kommunesektoren. «Det gjennomføres i dag et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid i kommunesektoren, og bedre organisering av tjenestene kan frigjøre midler som vil styrke handlingsrommet ut over veksten i frie inntekter», heter det i statsbudsjettet.

I denne sammenheng er det viktig å huske på at Rogaland fylkeskommune har både tjenester og administrative støttefunksjoner som i KOSTRA-statistikken framstår som generelt kostnadseffektive. Innretningen av inntektssystemet har gjennom mange år tvunget fylkeskommunen til å sette «tæring etter næring». På ett område – hurtigbåter og ferjer – har det oppstått skjevheter som innebærer at driftsutgiftene nå er vesentlig høyere enn finansieringen gjennom inntektssystemet.

Hvorvidt prioriteringene kan bli mer effektive, eller om det kan oppnås større effekt og måloppnåelse gjennom økt kvalitet, er ofte viktigere spørsmål enn vurderinger av ren produktivitet eller enhetskostnader i tjenesteytingen. Fylkeskommunen tilstreber å oppnå høy prioriteringseffektivitet i bruken av frie midler. Noen ganger må også effektiviseringskrav lede til rene kutt i tjenesteproduksjonen.

En fylkeskommune kan ikke i nevneverdig grad påvirke egne inntekter. I inntektssystemet gis det heller ingen incitamenter for å øke satsingen på et gitt tjenesteområde. Fordelingen av frie inntekter mellom fylkeskommunene skjer på grunnlag av objektive og upåvirkelige kriterier, som skal legge grunnlaget for likeverdige tjenester i hele landet. Fylkeskommunene står fritt til å prioritere en sektor på bekostning av en annen, uten at dette skal bety noe for inntektsnivået. Når fylkeskommunene ikke kan påvirke det samlede nivået av frie inntekter, ligger det i sakens natur at det må gjøres aktive prioriteringer. En fylkeskommune kan ikke være best på alt. Effektivitet i måten oppdraget løses på er selvsagt også en faktor i vurderingen av tjenestestandard og kvalitet, ikke bare ressursinnsats i kroner.

Merutgifter som ikke kan henføres til naturlige demografiske endringer og/eller kompensasjon gjennom inntektssystemet krever i utgangspunktet omprioritering mellom tjenester. Vesentlige påplussinger som følge av økte kostnader eller standardheving eller nye satsinger er intet unntak i så måte. Fylkeskommunen må generelt sett bli bedre til å ta stilling til hvordan merutgifter på ett område skal dekkes gjennom mindreutgifter på et annet. Når endringene i premissene for kommende års budsjetttrammer framstår som vesentlige, kan det være aktuelt at fylkestinget stiller selvpålagte krav om slik bevissthet og at det tas stilling til inndekning også i enkeltsaker.

Fylkeskommunen skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivarettatt over tid. For å sikre dette skal fylkestinget blant annet vedta finansielle måltall for utviklingen av fylkeskommunens økonomi. Dette er lovfestet i den nye kommuneloven som trer i kraft fra budsjettåret 2020. Fylkestinget i Rogaland har vedtatt finansielle måltall for kommende planperiode i FT-sak 84/19. Det ligger i

sakens natur at vedtatte finansielle måltall bør være retningsgivende for den faktiske salderingen av økonomiplanen.

3.2 SALDERINGSBEHOV – FORKLARING

Rogaland fylkeskommune har et betydelig salderingsbehov i denne økonomiplanen. Dette er beskrevet i FT-sak 84/19 *Økonomiplan 2020-2023 – økonomiske mål og prioriteringer*. I saken beskrives de viktigste kostnadsdriverne, herunder kjente merutgifter knyttet til tiltredelse av buss- og ferjeandbud våren 2020. I hovedsak kan det økte salderingsbehovet tilskrives økt satsing på kollektivtransport og videregående opplæring, uten tilsvarende reduksjoner i utgiftene på andre områder. Innen kollektivtransport er generell kostnadsvekst, økt ruteproduksjon og ny miljøteknologi blant faktorene som forklarer den økte prioriteringen. For videregående opplæring forklares merutgiftene først og fremst gjennom økt etterspørsel etter fylkeskommunens tjenester, men også forebyggende tiltak for å hindre frafall fra videregående opplæring. Stigende kapitalkostnader og økte minimumsavdrag som følge av forholdsvis høy lånegjeld er også en faktor.

Fylkesrådmannen pekte i forrige økonomiplan på reduserte frie inntekter som en av årsakene til et økt salderingsbehov. Dette gjør seg fortsatt gjeldende. Lav vekst i innbyggertallet i perioden 2016-2019 er et finansielt problem. Situasjonen har blitt avhjulpet på kort sikt gjennom forholdsvis høye strømpriser og derav økte inntekter fra konsesjonskraft.

Analyser av finansielle måltall i kapittel 4.5 og 4.6 danner grunnlag for det beregnede salderingsbehovet. I FT-sak 84/19 anslo fylkesrådmannen at det ville være behov for å redusere driftsutgiftene med om lag 140 mill. kroner på årsbasis for å oppnå et netto driftsresultat på 5 prosent av driftsinntekter innen 2023. Dette var etter at fylkesrådmannen hadde lagt inn igjen 70 mill. kroner i saldering fra innstillingen til økonomiplan 2019-2022, salderinger som ikke ble vedtatt av fylkestinget i desember 2018. Det samlede salderingsbehovet var således over 200 mill. kroner sammenlignet med vedtatt økonomiplan 2019-2022.

Etter at premissaken (FT-sak 84/19) ble behandlet i juni, har det også vist seg at kostnadsveksten er høyere enn den generelle pris- og kostnadsveksten tilsier på noen områder. Dette er blant annet tilfelle for bundne kostnader til drift og vedlikehold av fylkesveger, såkalte fag- og funksjonskontrakter. For kollektivtransport er den nominelle økningen knyttet til det etablerte tjenestetilbudet høyere enn først antatt, blant annet som følge av økte vederlag for takstsamarbeid som ikke er dekket inn gjennom statlige finansieringsbidrag (belønningsmidler).

I arbeidet med økonomiplan 2020-2023 har fylkesrådmannen gjort en ny vurdering av inntektssystemet og tilhørende forutsetninger. Departementets forslag til ny kostnadsnøkkel for fylkeskommunene fra 2020 ble omtalt i egen høringssak og i premissaken, og er innarbeidet i økonomiplanen med en opptrapping av frie inntekter fram mot 2023. I statsbudsjettet er de positive omfordelingsvirkningene for RFK større enn det som ble presentert i kommuneproposisjonen i vår.

Videre har fylkesrådmannen valgt å budsjettere frie inntekter «på den litt optimistiske siden» i lys av to konkrete forhold:

- I Nasjonal transportplan 2014-2023 ble det satt av en totalramme på 10 mrd. kroner til opprusting av fylkesvegene. *«Departementet foreslår at midlene til opprusting av fylkesveg videreføres med særskilt fordeling i 2020 og 2021, og at en fordeling etter vegnøkkelen i inntektssystemet vrderes når neste Nasjonal transportplan trer i kraft fra 2022. Den særskilte fordelingen til fylkesveg utgjør 1,49 mrd. kroner i 2019».* **Fylkesrådmannen forventer at innlemming skjer i 2022, med et potensial for 37,5 mill. kroner i merinntekter.**
- Det er ingen vesentlige endringer i kriteriene for båttruter, men departementet har satt ut et prosjekt til Møreforskning og Transportøkonomisk institutt (TØI) som tar sikte på å gjennomgå kriteriene for båttruter. *«Departementet har satt ut et prosjekt for å finne mer treffsikre kriterier for båtsektoren, og vil gjøre en ny vurdering av båt-kriteriene når resultatene fra dette prosjektet foreligger. I høringen er det særlig én fylkeskommune som er kritisk til dagens båt-kriterier, og som mener det må gjøres snarlige endringer i dagens nøkkel. Det er også flere kommuner som har innvendinger mot dagens båt-kriterier.» .... «Departementet vil komme tilbake til Stortinget med en ny vurdering av kriteriene og vektene når prosjektet som vurderer mer treffsikre båt-kriterier er ferdigstilt».* Fylkestinget har forventninger om at det nå utvikles en modell som i likhet med «kostnadsnøkkelen» for ferjeruter er behovs- og sambandsbasert. Denne vil i så fall få virkning fra 2021. **Fylkesrådmannen forventer en positiv omfordelingsvirkning fra 2021 på minst 40-50 mill. kroner.**

3.3 HVORDAN FORHOLDER VI OSS TIL SALDERINGSBEHOVET?

Det er fylkesrådmannens plikt å skissere et samlet volum av budsjettreduksjoner i drift som anses som nødvendig for å sikre et driftsresultat som er i tråd med fastsatte måltall, og ivareta kommunelovens krav om at kommuner og fylkeskommuner skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Det må dessuten tas utgangspunkt i en realistisk fordeling av sparetiltak. Etter fylkesrådmannens vurdering må det knyttes forventninger til hvor raskt det kan og bør oppnås effekt. Dette må tallfestes og inngå i en fireårig plan for saldering.

Fylkesrådmannen må vise mulighetsrommet for reduksjoner i tjenestetilbudet i den enkelte sektor og gi rom for politiske prioriteringsdiskusjoner. Fordeling per sektor og eventuelt KOSTRA-funksjon kan anses for å være et minimumskrav i innstillingen til økonomiplan. Krav til konkretisering av sparetiltak bør være større i budsjettåret (2020). Årsbudsjettet er fylkestingets bindende plan for disponering av frie inntekter i økonomiplanens første år – budsjettåret.

Fylkesrådmannen må ta hensyn til at konkrete sparetiltak kan kreve en prosess for drøfting og involvering av ansatte, og at det kan være hensiktsmessig å utrede tiltak nærmere med tanke på mulig iverksettelse i planperiodens senere år. Det kan også være naturlig å tilrå at fylkestinget delegerer noe arbeid til sektorutvalg. Som tidligere nevnt, må fylkesrådmannen sørge for at økonomiplanen er mulig å gjennomføre, altså er realistisk.

Fylkesrådmannen må i utgangspunktet innarbeide sparetiltak som kan bidra til å redusere driftsutgiftene. Dette bør ses på som et forslag til en helhetlig plan for

saldering, med noen detaljerte forslag som eventuelt kan byttes ut med andre sparetiltak. For fylkesrådmannen er det viktig å understreke at det ikke er tilrådelig med et lavere samlet volum av budsjettreduksjoner enn det som fremgår av fylkesrådmannens skisse. Et netto driftsresultat på 5 prosent i år fire (2023) bør ses på som et minimum når det i tillegg er lagt inn et noe optimistisk anslag for frie inntekter. Fylkesrådmannen viser til analysen av finansielle måltall.

Fylkesrådmannen har ikke strukket forutsetningene om effektivisering og reduksjoner i tjenesteproduksjonen lenger enn det som oppfattes som realistisk på kort sikt. Det gis således et signal om at kortsiktige hensyn bør vektlegges til en viss grad, og at det må skje en mer gradvis tilpasning til et redusert handlingsrom. Fylkesrådmannen mener at fylkestinget bør ta seg tid til at salderingsbehovet løses fram mot siste del av planperioden. I realiteten er anbefalingen å akseptere lave netto driftsresultater i flere påfølgende år, med de uheldige konsekvenser dette får for blant annet utviklingen i gjeldsgraden, som allerede er høy. I en overgangsperiode kan fylkeskommunen akseptere lavere netto driftsresultat enn 5 pst.

For å sikre finansiell måloppnåelse, kreves varige tilpasninger i driften i den størrelsesorden som er listet opp i dette kapittelet. Budsjettåret 2019 var et spesielt krevende år på grunn av høye ferjeutgifter. På grunn av naturlig forsinkelse i oppdateringen av kriterier i inntektssystemet forutsettes et visst nivå av statlige overføringer knyttet til Tau-sambandet også i 2020, på tross av den forutsatte nedleggelsen 31.12.19. Alt annet likt bør netto driftsresultat i 2020 være tilsvarende høyere på grunn av denne «engangseffekten».

Sentrale spørsmål er hvor lav resultatgrad fylkeskommunen kan akseptere i en overgangsperiode og i hvilken grad bufferkapital (disposisjonsfond) kan kompensere for svake driftsresultater. I kraft av budsjettoverskuddet i 2018 og engangsinntekter i 2019, har fylkesrådmannen lagt inn en forutsatt økning i bruken av disposisjonsfond fra vedtatt økonomiplan (2019-2022). Rogaland fylkeskommune har ikke spesielt mye bufferkapital stående på fond fra tidligere år, mindre enn gjennomsnittet av fylkeskommuner. Fylkeskommunen kan likevel bruke mer av reservene enn det som allerede er lagt opp til i vedtatt økonomiplan, men vi må være oppmerksomme på at dette er engangsmidler og at risikoen for å bli slått ut av uforutsette merutgifter eller mindreinntekter da øker.

Det er også mulig å kutte nivået av investeringer. Dette vil være en kortsiktig løsning fordi nivået av investeringer i planperioden 2020-2027 vurderes å være på et nøkternt og normalisert nivå – det som kreves for å sikre bevaring av realformuen og øke elevtallskapasiteten de nærmeste årene. Fylkeskommunens anleggsmidler – i hovedsak skolebygg og fylkesveganlegg – har en gjennomsnittlig levetid på om lag 30 år, og det sier seg selv at fylkeskommunen må være i stand til å opprettholde et akseptabelt investeringsnivå i all framtid.

Det vises til egne oversikter i kapittel 6.10 som dekomponerer endringene i økonomiplanen og skiller mellom tiltak og reell styrking på den ene siden, og justeringer og kostnadsvekst utover generell indeksjustering på den andre siden. Kun tiltak og styrking som vurderes som helt nødvendig er innarbeidet. Realøkninger er fortrinnsvis dekket inn gjennom omdisponeringer i resultatenehetene.

3.4 KUTT OG EFFEKTIVISERING VIDEREFØRT FRA TIDLIGERE

I perioden 2014-2017 ble det gjennomført og dokumentert reelle reduksjoner i driftsbudsjettet på om lag 125 mill. kroner, herav 75 mill. kroner i den videregående opplæringen. Dette er videreført i påfølgende økonomiplaner. Fylkesrådmannen viser også til vedtak om sparetiltak og omdisponeringer i de tre siste økonomiplanene, som er videreført i økonomiplan 2020-2023 med varig virkning.

Fylkesrådmannen har jobbet med effektivisering av administrative funksjoner i lang tid, som har gitt seg utslag i høy kostnadseffektivitet i den offisielle KOSTRA-statistikken. Generelt er fylkesrådmannen av den oppfatning at ytterligere kutt i administrative stabs-/støttefunksjoner vil virke mot sin hensikt.

I tråd med fylkestingets vedtak i økonomiplan 2014-2017 er det videreført stillingsreduksjoner i sentraladministrasjonen tilsvarende 15 årsverk med helårsvirkning fra 2015. I tillegg er det innarbeidet helårsvirkning av ytterligere 5 årsverk fra 2016. Samlet utgjør reduksjonene om lag 10,5 mill. kroner fra 2016, alt annet likt.

Går vi lenger tilbake i tid, er det i 2012 og 2013 samlet innarbeidet konkrete besparelser på drøyt 16 mill. kroner knyttet til lønnsutgifter, herunder innføring av drøyt 2 pst. vakansebudsjettering i alle administrative funksjoner. Økonomiplanen for perioden 2014-2017 inneholdt en oversikt over disse reduksjonene.

Fylkesrådmannen har god kontroll på opprettelsen av stillinger i organisasjonen, og legger til grunn at nye stillinger som hovedregel forankres i politiske vedtak. Når antallet årsverk øker i fagavdelingene, vil det normalt dreie seg om oppgavekorreksjoner – nye oppgaver eller økt tjenesteomfang som følge av statlige eller regionale prioriteringer. Det kan også dreie seg om løpende arbeidsoppgaver som tidligere er løst av konsulenter og som fylkesrådmannen har funnet det hensiktsmessig å løse i egen regi.

Livsfaseorienterte tiltak

Fra 2013 til 2020 er årlige bevilgninger til livsfaseorienterte tiltak redusert med om lag 12 mill. kroner. Det vises først og fremst til avviklingen av seniortillegg og 80/90-ordninger for småbarnsforeldre og seniorer. En tredel av denne reduksjonen (4 mill. kroner) inngikk i sparetiltakene som ble implementert som følge av vedtatte reduksjoner i økonomiplan 2014-2017. Senere er effekten om lag tredoblet gjennom nye tiltak som har redusert livsfaseorienterte tiltak til «et minimum». Gjenværende avsetninger omtales senere.

Eiendomsforvaltning og IKT-drift

I økonomiplan 2018-2021 la fylkestinget inn forutsetninger om effektivisering knyttet til den nye eiendomsstrategien og tilhørende faglig samordning av drifts- og vedlikeholdsaktiviteter. Likeledes er det videreført en forutsetning om generell effektivisering knyttet til optimalisering av IKT-drift for videregående skoler. Samlet er det lagt inn en forventet besparelse på 10 mill. kroner per år fra 2021, med følgende plan for realisering.

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2019	2020	2021->
Eiendomsstrategi – faglig samordning av drift og vedlikehold	-1,0	-3,0	-5,0
Optimalisering av IKT-drift for videregående skoler	-1,0	-3,0	-5,0

Vedtatt effektivisering av ledelses- og fagstaber

Fylkestinget vedtok i økonomiplan 2018-2021 at nye oppgaver i sentraladministrative funksjoner (nye årsverk) skulle finansieres gjennom effektivisering av ledelses- og fagstaber. I 2018 ble deler av beløpet dekket inn gjennom delårsvirkning av nye årsverk og utsatt opprettelse av nødvendige funksjoner. Beløpet står foreløpig uten inndekning i 2019. Fylkesrådmannen ser på dette som en stor utfordring, og har ikke vurdert det som realistisk å videreføre budsjettreduksjonen i økonomiplanen.

Nivået av administrative stabs-/støttefunksjoner er så lavt i Rogaland fylkeskommune sammenlignet med andre fylkeskommuner at det heller bør vurderes en styrking av sentraladministrative funksjoner for å fremme kvalitet og effektive arbeidsprosesser.

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2018	2019	2021->
Effektivisering av ledelses- og fagstab (ikke videreført)	-5,0	-6,2	0,0

3.5 UTGANGSPUNKTET FOR VIDERE SALDERING I TALL

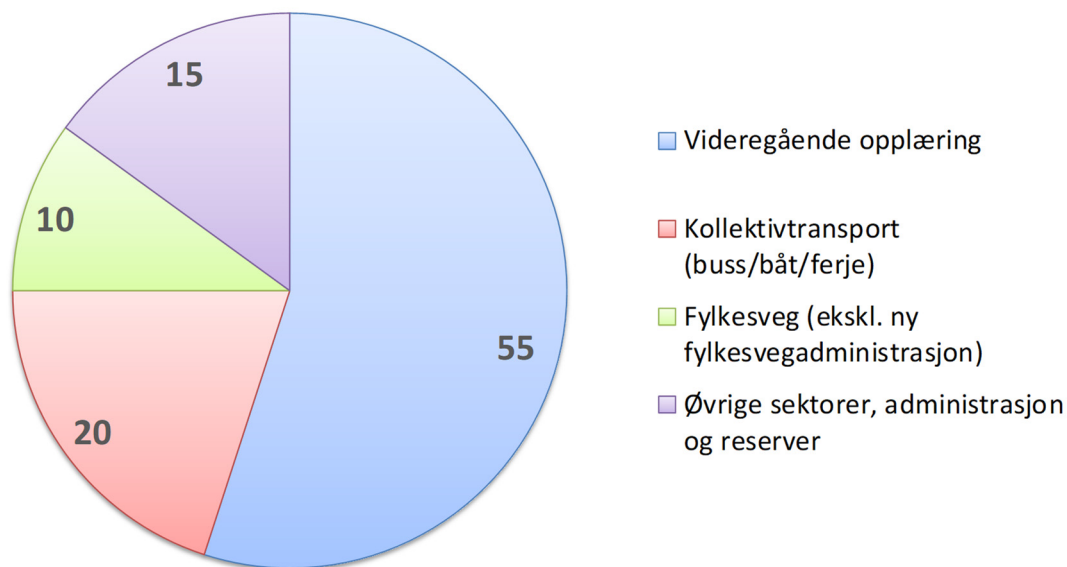
Oppsummert kan salderingsbehovet fremstilles slik:

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Netto driftsresultat i økonomiplan 2019-2022	234	173	191	191
I prosent av driftsinntekter (2019-kroner)	3,3	2,4	2,7	2,7
Anslått netto driftsresultat i økonomiplan 2020-2023 i FT-84/19	197	98	129	141
I prosent av driftsinntekter (2019-kroner)	2,8	1,4	1,8	2,0
Netto driftsresultat i økonomiplan 2020-2023 (denne innstillingen) før ytterligere saldering	174	110	167	193
I prosent av driftsinntekter (2020-kroner)	2,4	1,5	2,3	2,6
Anbefalt mål på netto driftsresultat (5,0 pst. innen 2023)	369	367	371	372
Innlemmet øremerket tilskudd til skredsikring	+27	+27	+27	+27
Anbefalt mål på netto driftsresultat (5,4 pst. innen 2023)	396	394	398	399
Salderingsbehov ut fra finansielt måltall	222	284	231	206
Salderingsplan (kapittel 3.7)	-79	-117	-162	-192
Gjenværende salderingsbehov ut fra finansielt måltall	143	167	69	14

Det gjenværende salderingsbehovet kompenseres delvis ved bruk av oppsparte midler, som tidligere omtalt.

3.6 NYE SPARETILTAK OG KRAV TIL EFFEKTIVISERING MV.

I en vurdering av sektorenes mulige bidrag til realisering av målsatt nivå for effektivisering og kutt, må volum av tjenester til en viss grad speiles i fylkesrådmannens innstilling. Sektorenes forholdsmessige andel av driftsbudsjettet kan grovt illustreres slik:

Båtruter – reduksjoner i tjenestetilbudet

Kostnadsnøkkelen for båtruter og ferjesamband innebærer kraftig underfinansiering av båtruter, anslått til mellom 80 og 90 mill. kroner også etter nedleggelsen av båtruten Stavanger-Jørpeland. I dagens situasjon er det i realiteten nødvendig å omprioritere betydelige midler fra andre deler av samferdselsbudsjettet eller andre sektorer i fylkeskommunen for å greie å opprettholde et anstendig tilbud.

Fylkestinget har i økonomiplan 2018-2021 lagt som premiss at båtrutene må gis en mer kostnadseffektiv innretning som reduserer tjenestetilbudet over en treårsperiode fra 2019 til 2021. Salderingen hadde følgende justerte innretning i fylkesrådmannens innstilling til økonomiplan 2019-2022, men ble tatt ut av fylkestinget i påvente av en høringsrunde.

Økonomiplan 2019-2022 - mill. kroner	2019	2020	2021	2022
Saldering som følge av underfinansiering av båtruter	-1,5	-7,0	-7,0	-40,0

Fylkesrådmannen viser til FT-sak 111/18 – «Hurtigbåttilbudet i Rogaland – alternativer for rutekutt», hvor fylkesrådmannen gjorde en vurdering av hvor raskt det er mulig og hensiktsmessig å gjennomføre reduksjoner i rutetilbudet. En eventuell målsatt virkning utover det som framgår for perioden 2019-2021 ville måtte innebære at det måtte startes forhandlinger om endringer i gjeldende kontrakter. Dette ville trolig få som konsekvens at det må betales kompensasjon til dagens leverandør(er).

Utsikter til en sambandsbasert modell for normativ finansiering av båtruter, med et sett av kriterier som tar utgangspunkt i faktiske båtruter som det er et definert behov for, kan aktualisere et noe lavere nivå av reduksjoner i dagens tjenesteproduksjon når kriteriene forhåpentlig endres med virkning fra 2021. Kollektivtransport til sjøs er mer kostnadskrevende enn alternative transportmidler. En naturlig premisse for departementets arbeid med nye kriterier, er at det skal være et incitament for å kutte eller effektivisere båtruter uten at dette automatisk påvirker nivået av frie inntekter. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette i oppfølgingen av FT-sak 111/18.

I lys av inntektsforutsetningene som er lagt inn og ovennevnte endring i premissene, har fylkesrådmannen ikke funnet det rimelig eller realistisk å videreføre en forutsetning om å kutte båtrutene med 40 mill. kroner per år. Det estimerte potensialet for saldering knyttet til båtruter som «det ikke er et definert behov for» er redusert til halvparten av det som fremgår av tabellen over (år 3 og 4):

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Båtruter – finansiell tilpasning, kutt i ruteproduksjonen	-7,0	-7,0	-20,0	-20,0

Tiltaket forutsettes gjennomført uten at kriteriene i en sambandsbasert modell for finansiering av båtruter blir vesentlig påvirket av endringene i tjenestetilbudet. Det understrekes at finansieringen av båtruter er beheftet med større usikkerhet enn øvrige sektorer.

Kollektivtransport (buss/båt/ferje)

I tillegg til ovennevnte må fylkestinget vurdere generelle kutt i bevilgningene til kollektivtransport. Sektoren, og da særlig busstransport, har et betydelig volum i fylkeskommunens driftsbudsjett, og er vanskelig å skjerme når nivået av tjenesteyting må reduseres for å frigjøre en forsvarlig del av driftsinntektene til egenfinansiering av investeringer. Delkostnadsnøkkelen for buss er ikke påvirkelig, slik at reduksjoner på utgiftssiden vil kunne gjøres uten at finansieringsgrunnlaget i det nye inntektssystemet reduseres. I en vurdering av mulige budsjettreduksjoner må også ambisjonsnivået for kollektivtransport inngå i en kritisk prioriteringsdiskusjon.

Kolumbus har en betydelig nominell økning i rammene fra 2019 til 2020 (og 2021). Det økte utgiftsbehovet for Kolumbus er blant annet en konsekvens av anbudsprosesser våren 2019 og kostnadsvekst knyttet til særskilt indeksregulering. For sjøfart er det en klar tendens i revidert budsjett 2019 og i forslaget for 2020 at indeksene for pris- og kostnadsvekst i sektoren gir vesentlig høyere påslag i kontraktene enn ordinær prisvekst i kommunesektoren ville ha utgjort.

En begrenset andel av kollektivsatsingen er finansiert gjennom dekningsbidrag fra passasjerer. Fylkesrådmannen har som prinsipielt utgangspunkt at det er viktig å prisjustere takstene for å sikre at dekningsbidraget fra passasjerer opprettholdes på minst samme reelle nivå som tidligere. Rent finansielt kan det også argumenteres for at dekningsbidraget fra passasjerer bør økes for å løfte tjenestestandarden i en region med lav arealeffektivitet, og for å unngå for store budsjettreduksjoner på andre tjenesteområder. Det er dessuten prinsipielt viktig at takstene i størst mulig grad speiler grunnlaget for avtaler om takstsamarbeid med andre transportører.

I tråd med tidligere økonomiplaner, er det en klar forutsetning for fylkesrådmannen at statlige midler (belønningsmidler) til økt ruteproduksjon med buss fra 1. juli 2016, mobilitetstiltak og takstsamarbeid, skal kompensere fullt ut for fylkeskommunens merutgifter i den perioden satsingen på kollektivtransport trappes opp gjennom byvekstavtalen. Kolumbus' budsjettforslag for 2020 har en profil som innebærer at utgiftene til forpliktende takstsamarbeid over år har økt mer enn summen av økte passasjerinntekter, uten at dette kompenseres gjennom økt statlig finansiering. Dette må ses i sammenheng med at det ennå ikke har blitt fremforhandlet en ny byvekstavtale for Nord-Jæren.

I økonomiplanen legger fylkesrådmannen til grunn at staten må dekke merutgifter knyttet til blant annet takstsamarbeid og økt volum av «samordnet billettsalg» fram mot 2020. Fylkesrådmannen legger også til grunn for økonomiplanen at takstene eller dekningsbidraget fra passasjerer ikke kan reduseres uten at dette eventuelt finansieres gjennom en ytterligere økning i statlige bidrag. En reell økning i takstene for enkelte billettyper, herunder reversering av tidligere reduksjoner, kan også være en mulighet i salderingen. Fylkeskommunen må også vurdere om sammensetningen av tiltak som finansieres av belønningsmidler er målrettet nok med tanke på den finansielle situasjonen i fylkeskommunen. Det vises blant annet til tiltak som inngår i mobilitetssatsingen, men som ikke direkte understøtter finansieringen av kollektivtransport. I ytterste konsekvens kan også det utstrakte takssamarbeidet måtte bli gjenstand for en ny vurdering ut fra rene økonomiske hensyn.

Forventninger om økte finansielle bidrag fra staten kan/må tallfestes ut fra realistiske forutsetninger. Det vil kreves minst 30 mill. kroner i økte belønningsmidler utover det som er innarbeidet i forslaget fra Kolumbus for at den samlede nominelle økningen i rammen for kollektivtransport skal framstå som rimelig etter at vi har foretatt enkelte korreksjoner, blant annet for merutgifter som fylkeskommunen har pådratt seg ved tiltredelse av transportanbud gjennom 2019.

Forutsatt økt finansieringsbidrag utover det som er lagt inn i forslaget til årsbudsjett for 2020 fra Kolumbus, og/eller alternativ bruk av belønningsmidler eller annen saldering:

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Kollektivtransport – økte finansielle bidrag fra staten og/eller alternativ bruk av belønningsmidler eller annen saldering	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0

I leveranseavtalen med Kolumbus legger fylkesrådmannen opp til å innarbeide et generelt årlig effektiviseringskrav på 10 mill. kroner. Det første året kan dette ses i sammenheng med noen av styrkingstiltakene som er foreslått av Kolumbus, og som fylkesrådmannen finner det krevende å dekke inn.

Et samlet effektiviseringskrav i løpet av planperioden vil komme i forlengelsen av en lang rekke effektiviseringstiltak i kollektivtransporten de senere år. Dette vil få konsekvenser for tjenestestandarden og må ses i sammenheng med fordyrende anbudsprosesser i 2019 og en tilhørende styrking av tjenestetilbudet i deler av fylket. Konkurransesgrunnlagene for fremtidige anbud må etter fylkesrådmannens vurdering innrettes med sikte på å oppnå reduksjoner i løpende driftsutgifter.

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Kollektivtransport (buss, båt, ferje) – kutt i nye tiltak, generelt effektiviseringskrav, reduksjoner i tjenestetilbudet	-10,0	-20,0	-30,0	-40,0

I tillegg til ovennevnte er potensialet for finansiell tilpasning knyttet til tilbudet av båtruter altså foreløpig anslått til 20 mill. kroner innen 2022.

Fylkesveger

Rogaland fylkeskommune har det finansielle ansvaret for drift og vedlikehold av fylkesveger. Fra 1. januar 2020 overtar fylkeskommunen det praktiske og finansielle ansvaret for fylkesvegadministrasjonen. I lys av regionreformen og oppløsningen av Sams vegadministrasjon, er det i utgangspunktet ikke ønskelig å foreslå drastiske endringer i rammevilkårene for drift og vedlikehold av fylkesveger.

Det vises til parallell sak om fylkesvegbudsjettet for 2020, hvor Statens vegvesen blant annet redegjør for normative krav til vedlikehold. Her fremkommer det at Rogaland fylkeskommune har et betydelig etterslep i vedlikeholdet når vi baserer oss på den årlige dokumentasjonen av dekketilstand på vegnettet i Rogaland. Utviklingen har imidlertid vært positiv gjennom mange år og tilstanden er vesentlig bedre enn i de fleste andre fylker. Prioriteringen av opprusting og fornying av fylkesveger gjennom handlingsprogrammet for investeringer har bidratt til denne positive utviklingen.

Fylkesrådmannen må aktualisere en reduksjon i bevilgningene til drift og vedlikehold av fylkesveger. I utgangspunktet er det innarbeidet en betydelig kostnadsøkning knyttet til inngåelsen av en ny driftskontrakt i Nord-Rogaland med virkning fra 1. januar 2020. En generell reduksjon vil gå utover nivået av øvrig vedlikehold og kanskje spesielt dekkelegging.

I planperioden vil det være et poeng at fylkeskommunen utarbeider gode kontraktsstrategier og sikrer bevaring av egen realformue på området, samtidig som kostnadsbasen kontrolleres i den grad det lar seg gjøre under omskiftelige konjunkturrelle forhold. Også på dette området må det vurderes om konkurransegrunnlagene for fremtidige anbud kan innrettes på en mer nøktern og kostnadseffektiv måte, med sikte på å oppnå reduksjoner i løpende driftsutgifter.

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Fylkesveger – redusert dekkelegging, mer nøktern driftsstandard mv.	-10,0	-15,0	-20,0	-25,0

Her inngår 5 mill. kroner i økte sparetiltak med virkning fra 2020 i tråd med vedtatt økonomiplan for perioden 2019-2022.

Videregående opplæring

Videregående opplæring står for over halvparten av netto driftsutgifter i Rogaland fylkeskommune. Tjenesteområdet har høy underliggende struktureffektivitet, som er en viktig kvalitet i Rogaland. Dette muliggjør større grad av måloppnåelse i undervisningen enn landsgjennomsnitt, på tross av noe lavere netto driftsutgifter per

tjenestemottaker og en høyere andel yrkesfaglige utdanningsprogram. Studieforberevende utdanningsprogram har som kjent høyere gjennomføringsgrad.

Rogaland fylkeskommune har nådd 78 pst. andel fullført og bestått etter 5 år, som er tredje best av 19 fylkeskommuner. En gjennomføringsgrad på 78 pst. er et nasjonalt mål som alle fylkeskommuner måles etter. Dette nasjonale måtet er imidlertid satt uten at den vesentlige forbedringen det forutsetter for landets fylkeskommuner har blitt gjenstand for tildeling av økte ressurser gjennom statsbudsjettet. Å få til den økningen vi har sett de siste årene krever ressurser. Fylkestinget har også høye ambisjoner om å stimulere ytterligere til økt gjennomføringsgrad. Flere av kuttforslagene vil gå ut over denne satsingen, og det beklager fylkesrådmannen. Med knappe ressurser må de lovpålagte oppgavene skjermes. Fylkesrådmannen er av den generelle oppfatning at det må arbeides systematisk for å oppnå høyest mulig effekt i den ordinære undervisningen.

De finansielle forutsetningene tatt i betraktning, er det ikke mulig å komme utenom sparetiltak i den videregående opplæringen. For å skjerme denne store delen av fylkeskommunens tjenesteyting fra finansielle tilpasninger, vil det eventuelt kreves drastiske kutt i andre sektorer.

Korrigert for demografiske endringer viser fylkesrådmannen til at videregående opplæring over flere år har opplevd høy kostnadsvekst som følge av økt etterspørsel etter opplæringstjenester og derav høyere dekningsgrader i målgruppen. Dette må kunne sies å være ønskede merutgifter, men er like fullt en finansiell utfordring.

Fylkesrådmannen har tatt utgangspunkt i en gradvis oppnåelse av 60 til 90 mill. kroner i årlige reduserte utgifter i den videregående opplæringen. Et slikt omfang av budsjettreduksjoner vil utgjøre 2 til 3 prosent av samlede driftsutgifter i sektoren. Det vil være svært krevende å oppnå virkningen uten gjennomgripende endringer i etablerte undervisningsopplegg. Det vises til at over 90 prosent av driftsutgiftene i den videregående opplæringen er lønnsutgifter.

Under forutsetning av at fylkestinget til en viss grad vil prioritere å skjerme videregående opplæring for budsjettreduksjoner, har fylkesrådmannen tatt utgangspunkt i nedre del av ovenstående intervall, som gir et visst rom for å velge mellom alternative sparetiltak.

For å tilpasse utgiftene til et redusert finansielt handlingsrom, mener fylkesrådmannen det er nødvendig å innlede en prosess med blant annet følgende kategorier av sparetiltak på listen over aktuelle tiltak. Listen er ikke uttømmende, men gir et handlingsrom for prioriteringer de neste 4 årene:

- Gjennomgang og kritisk vurdering av ikke-lovpålagte oppgaver.
- Økt fleksibilitet i størrelse av undervisningsgrupper:
  - muligheten til å slå sammen undervisningsgrupper i flere fellesfag innen yrkesfaglige utdanningsprogram
  - øke gruppestørrelsen i enkelte programfag på yrkesfag som ikke krever verksted
  - andre alternative undervisningsopplegg som kan åpne for å redusere lærertettheten

- Slå sammen klasser der elevtallet er lavt i løpet av skoleåret
- Kritisk gjennomgang av tilbudsstrukturen:
  - Redusere tilgangen til dyre utdanningsprogram
  - Redusere bruken av delte klasser
- Arbeide videre med organiseringen og effektivisering av tjenester som ikke er undervisning – renhold, driftsledere, bibliotekarer, ikt-teknikere, merkantilt personale osv.
- Vurdere ressursbruken på skolesentrene
- Vurdere ressursbruken i spesialundervisning.

En foreløpig plan for realisering av kutt i videregående opplæring som inngår i fylkesrådmannens innstilling framgår av tabellen under. De foreslåtte sparetiltakene er konkrete, men kan eventuelt erstattes av andre tiltak. Det viktigste i denne omgang er at fylkestinget tar stilling til et samlet volum av innsparing i RFK og i den enkelte sektor.

I forslag til årsbudsjett vil fylkesrådmannen foreslå kutt for kommende år. Fylkesrådmannen anbefaler at det legges en profil på kuttene som skjermer de elevene som trenger mest støtte. Derfor anbefales det å opprettholde 15 elever per kontaktlærer på yrkesfag og på Vg1 på studieforberedende programområder. På yrkesfaglige utdanningsprogram foreslås å øke elevtallet i noen grupper. Her gis skolene et handlingsrom for å skjerme grupper som trenger mest oppfølging. Sparetiltak som i stor grad gjelder enkeltskoler og enkelttilbud vil rådmannen utrede grundigere og komme med forslag til i seinere årsbudsjett.

For budsjettåret 2020 vil fylkesrådmannen konkret foreslå følgende kutt:

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Støtte til skoleskipet Gann og studieforbundene	2,0	2,0	2,0	2,0
Prosjekt styrking av sosialrådgivere	1,1	2,4	2,4	2,4
Studiespesialisering for minoritetsspråklige (Sola) legges ned	0,3	0,9	1,6	2,0
En innføringsklasse legges ned	0,7	1,4	1,4	1,4
Yrkesfag, slå sammen grupper i fellesfag, større grupper i programfag	5,3	11,5	17,8	17,8
Studieforberedende, ett kontaktlærertillegg per klasse i Vg2 og Vg3	3,3	7,3	7,3	7,3
Tiltak knyttet til 0-visjonen	2,3	3,5	4,0	5,0
Stillingsreduksjon i opplæringsavdelingen	0,0	1,0	2,0	2,0
Kutt med innslag fra og med 2021 eller seinere	0,0	0,0	6,5	20,1
Sum	15,0	30,0	45,0	60,0

Flere av budsjettreduksjonene har innvirkning på hele budsjettperioden. Dette er derfor tatt med i tabellen.

I tillegg til det som er listet opp i tabellen over, er det forutsatt et omfang av administrativ gevinstrealisering fram mot 2022 som ses i sammenheng med innføringen av nytt skoleadministrativt system og en mobiltelefonordning for alle ansatte. Denne antatte gevinstrealiseringen er omtalt i kapittel 6.8 i tekstdelen for opplæringsavdelingen.

Kommentarer til tabellen:

Skoleskipet Gann og studieforbundene er ikke en del av kjerneoppgavene til Rogaland fylkeskommune. Alle privatskolene finansieres direkte over statsbudsjettet, og fylkeskommunen trekkes tilsvarende i rammeoverføringen.

6 skoler har deltatt i prosjektet styrket sosialrådgiving med ½ stilling hver. Dette er finansiert av de såkalte 0-visjons midlene. Prosjektet skal avsluttes og evalueres våren 2020. Videreføring av tiltaket vil kreve ekstra ressurser.

Sola vgs har en parallell studiespesialisering for minoritetsspråklige elever. For å oppnå høy grad av tilpasset opplæring er det bare 15 elever i klassen. Elevene søker frivillig på tilbudet. Elevene vil nå få tilbud om å gå i ordinære klasser.

Innføringsklassene er et tilbud for minoritetsspråklige elever som trenger mer norskopplæring før de begynner på videregående opplæring. Tilbudet er frivillig, og elevene bruker ikke av retten. I Rogaland har vi dette skoleåret 10 innføringsklasser. En reduksjon på en klasse gjør at kravet for å komme inn skjerpes.

Elever på yrkesfaglige utdanningsprogram er 15 elever i klassen, både i programfag og i fellesfag med unntak av kroppsøving der 2 klasser slås sammen. For å redusere ressursbruken foreslår fylkesrådmannen at 2 klasser slås sammen i ytterligere 2 timer fellesfag, samt at skolene vurderer større grupper i programfag der elevene ikke er avhengig av verksted.

På alle studieforberedende utdanningsprogram er det 30 elever per klasse. I dagens ordning har disse klassene 2 kontaktlærere. Fylkesrådmannen foreslår at alle klasser har 1 kontaktlærer, men at 30 elevers klasser beholder dobbel tidsressurs. I tillegg til tidsressurs får alle kontaktlærere et funksjonstillegg på p.t. 25 000 kr. Ved å redusere antall kontaktlærere beholdes tidsressursen per elev, men antallet funksjonstillegg reduseres med færre kontaktlærere. For å prioritere de nye elevene i Vg1, foreslår fylkesrådmannen at ordningen innføres i Vg2 og Vg3.

0-visjonen ble etablert av fylkestinget i 2015. Midlene er brukt til tiltak for å styrke yrkesfaglige program, tiltak for å hindre skoleårsslutting og tiltak for psykisk helse. Fylkesrådmannen foreslår å redusere ressursbruken.

I den videregående opplæringen som i øvrige sektorer er fylkesrådmannen opptatt av å styrke kunnskapsgrunnlaget og oppnå høyere prioriterings- og kostnadseffektivitet uten å gjennomføre flere «ostehøvelkutt». Fylkesrådmannen vil arbeide videre med forslag til innsparinger som får virkning fra 2021 eller senere. Et sentralt spørsmål vil være om alle sidene ved den etablerte tjenesteytingen må være som de er i dag. Med utsikter til en strammere finanspolitikk i årene framover, må fylkeskommunene være forberedt på å bli utfordret på å drive også videregående opplæring med et lavere ressursgrunnlag enn i dag.

Fylkesrådmannen vil etablere ei administrativ gruppe som skal konkretisere forslag til kutt for seinere år i økonomiplanen. Sak om prioriteringer i framtidige kutt legges fram for opplæringsutvalget. Fylkestinget kan vurdere om opplæringsutvalget skal få et mandat til å behandle sparetiltak innenfor en gitt ramme av kutt.

Øvrige sektorer og administrasjon

Sparetiltak som er innarbeidet i fylkesrådmannens innstilling:

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Kulturformidling, Næringsutvikling, Regional planlegging – avvikling av oppgaver	0,0	-6,0	-6,0	-6,0
Tannhelse	-6,5	-6,5	-6,5	-6,5
IKT/opplæring: fase ut It's learning ved implementering av nytt skoleadministrativt system (Visma InSchool)	0,0	-2,0	-4,0	-4,0
Sum	-6,5	-14,5	-16,5	-16,5

Fylkesrådmannen vil være tydelig på at krav om sparetiltak i Kulturformidling, Næringsutvikling og Regional planlegging må være knyttet til en konkretisering av bestemte oppgaver som utgår. Inntil videre forutsettes en jevn fordeling mellom avdelingene i påvente av en nærmere utredning og fremleggelse av sak for RKU, derav forutsatt virkning fra år 2 i planperioden.

Generelle effektiviseringskrav av typen «ostehøvelkutt» er lite hensiktsmessig. Eksempler på tilnærminger til oppfyllelse av et samlet kutt på 6,0 mill. kroner innen kulturformål, næringsutvikling eller regional planlegging:

- Redusert ambisjonsnivå for politikkområdene, for eksempel konkret planarbeid som utgår fra regional planstrategi.
- Kutt i generelle tilskuddsordninger som ikke er knyttet til bindinger fra staten, for eksempel tilskudd knyttet til kultur- og idrettsområdet eller bidrag til næringsutvikling.

For Tannhelse vises til egne vurderinger i kapittel 6.9.

Generelle effektiviseringskrav i rene administrative funksjoner eller stabs-/støttefunksjoner har fylkesrådmannen omtalt som lite realistisk uten at dette vil få økonomiske konsekvenser for organisasjonen som overstiger den isolerte verdien av å kutte i bestemte støttefunksjoner.

Samlet oppsummering

Nye sparetiltak og krav til effektivisering som er innarbeidet i fylkesrådmannens innstilling:

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Båtruter – finansiell tilpasning, kutt i ruteproduksjonen	-7,0	-7,0	-20,0	-20,0
Kollektivtransport – økte finansielle bidrag fra staten og/eller alternativ bruk av belønningsmidler eller annen saldering	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Kollektivtransport (buss, båt, ferje) – kutt i nye tiltak, generelt effektiviseringskrav, reduksjoner i tjenestetilbudet	-10,0	-20,0	-30,0	-40,0
Fylkesveger – redusert dekkelegging, mer nøktern driftsstandard mv.	-10,0	-15,0	-20,0	-25,0
Videregående opplæring inkl. opplæringsavdelingen sentralt	-15,0	-30,0	-45,0	-60,0
Øvrige sektorer og administrasjon	-6,5	-14,5	-16,5	-16,5
Totalsum	-78,5	-116,5	-161,5	-191,5

I tillegg kan bruk av engangsmidler eller uttak bufferkapital fra disposisjonsfond ses på som en del av salderingen:

Økonomiplan 2020-2023 - mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Bruk av disposisjonsfond (neg. = bruk av disposisjonsfond)	-69,6	-65,7	-8,5	-12,5

Andre mulige sparetiltak

Fylkesrådmannen lister opp andre mulige sparetiltak som ikke er utredet særskilt:

- Redusere investeringer i fylkesveger eller skolebygg. Dette vil påvirke ambisjonsnivået i handlingsprogrammet for fylkesveger og i skolebruksplanen.
- Unngå standardhevinger i størst mulig grad. Standardhevinger genererer økte driftsutgifter i påfølgende år, ref. innarbeidede «demografikostnader» knyttet til fylkesveger.
- Reduserte bevilgninger også til drift/vedlikehold av skolebygg, som i realiteten betyr en svekket tilstandsgrad og derav økte årskostnader i et mer langsiktig perspektiv.
- Ytterligere kutt i tiltak til livsfasepolitikk. Det er satt av 4,5 mill. kroner per år til en syvende ferieuke for seniorer. I tillegg er det satt av 0,5 mill. kroner i personal- og organisasjonsavdelingen til seniorkurs og seniorstipend.
- Lederutvikling og kompetanseutviklingstiltak. Det er satt av 1,5 mill. kroner i personal- og organisasjonsavdelingen til målrettede tiltak. I lys av regionreformen og tilhørende organisatoriske endringer, vurderes det i utgangspunktet ikke som tilrådelig å svekke ordningene, snarere tvert imot.
- I større grad innarbeide oppgavekorreksjoner knyttet til regionreformen uten at handlingsrommet i drift (budsjetterte utgifter) speiler økningen i frie inntekter. Overføringen av oppgaver knyttet til ny fylkesvegadministrasjon er i så måte desidert størst i omfang.
- Generelt: Reduksjoner i ikke-lovpålagte oppgaver eller omfang av lovpålagte oppgaver.

3.7 IKKE-LOVPÅLAGTE OPPGAVER – HJEMMELSGRUNNLAG (LOVGRUNNLAG FOR SEKTORENES AKTIVITETER)

Ved behandlingen av FT-sak 72/12 – Økonomiplan 2013-2016 – Årsbudsjett 2013 fattet fylkestinget slikt vedtak:

Fylkestinget ber om en oversikt over ikke-lovpålagte oppgaver som blir utført av fylkeskommunen. Kostnader, besparelsesmuligheter og ev. konsekvenser ved nedleggelse.

Ved oppfølging av dette vedtaket måtte fylkesrådmannen gjøre en avgrensning mellom lovpålagte og ikke-lovpålagte oppgaver. Fylkesrådmannen vurderer det slik at manglende lovfesting ikke alltid betyr at fylkeskommunen står fritt til å kutte ut oppgavene/tjenestene.

Fylkeskommunene er gjennom stortingsmeldinger, rundskriv, forventningsbrev og tildeling av statlige midler med mer, tildelt en rolle i norsk forvaltning som fylkeskommunene er forpliktet til å fylle med innhold, selv om dette ikke er direkte lovpålagt. Ikke minst gjelder dette i rollen som regional utviklingsaktør, der de statlige forventningene til fylkeskommunene har økt betydelig de senere år, blant annet i forbindelse med forvaltningsreformen fra 2010.

Rollen som regional utviklingsaktør omfatter hele bredden av fylkeskommunens oppgaver, både lovpålagte og ikke-lovpålagte.

Som eget vedlegg til økonomiplan 2014-2017 fulgte en gjennomgang av hjemmelsgrunnlaget for avdelingenes aktivitet med vekt på de begrensninger lovverket og andre føringer gir for fylkeskommunens handlefrihet. Ikke-lovpålagte oppgaver ble kartlagt og forsøkt satt inn i rett kontekst som gir en mer detaljert beskrivelse av lovgrunnlaget for de ulike delene av den fylkeskommunale virksomhet.

Fylkesrådmannens konklusjon var at det neppe var realistisk å tro at reduksjoner i nivået av ikke-lovpålagte oppgaver kan gi vesentlige bidrag til salderingen av fremtidige driftsbudsjett.

For å løse utfordringene i forbindelse med fremtidige budsjettbehandlinger og saldering, anser fylkesrådmannen det som viktig å gjøre løpende vurderinger av volum og dimensjonering i både det lovpålagte og ikke-lovpålagte tilbudet.

Fylkesrådmannen la blant annet til grunn at kartleggingen ga en nyttig oversikt over hjemmelsgrunnlaget for den fylkeskommunale virksomhet, og at den kan brukes som grunnlag for å avgrense og definere bestemte problemstillinger og områder som ønskes nærmere belyst ved senere rullinger av økonomiplanen.

For øvrig viser fylkesrådmannen til økonomiplan 2014-2017 med vedlegg.

4 PREMISSE FOR BUDSJETTARBEIDET

4.1 FORSLAG TIL STATSUDSJETT FOR 2020

Skatteanslaget for fylkeskommunene ble i statsbudsjettet for 2020 hevet med 0,7 mrd. kroner i forhold til det som ble lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett for 2019. Bakgrunnen er økende sysselsetting og tilpasninger til økt utbyttebeskatning. Det nye nasjonale anslaget tilsvarer en vekst på 4,2 pst. i forhold til regnskap 2018. I sak til fylkestinget vedrørende revidert budsjett november 2019 heves anslaget for Rogaland fra 4,2 pst. vekst til 6,0 pst. vekst.

Opplegget for 2020 følger i hovedsak de premisser som ble presentert i kommuneproposisjonen i mai. Det vises til omtale i FT-sak 84/19. Økonomien for å ivareta de ulike oppgavene synes undervurdert. At fylkeskommunenes rammer for 2020 er svært stramme bidrar ytterligere til at fylkeskommunene vil kunne få betydelige økonomiske utfordringer.

Lønnsveksten fra 2019 til 2020 anslås til 3,5 pst, mens prisveksten på varer og tjenester anslås til 2,4 pst. Anslått kommunal deflator (veid lønns- og prisvekst) er på 3,1 pst. Lønnsandelen er i overkant av 60 pst.

Den fylkeskommunale skattøren i 2020 nedjusteres relativt mye med 0,15 prosentpoeng til 2,45 pst. I utgangspunktet er det ikke grunn til å forvente vesentlige merinntekter fra skatt i 2020. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre om lag 40 pst. av kommunesektorens samlede inntekter også i 2020. Rammetilskuddet tilpasses for å oppnå den målsatte realveksten sett i forhold til RNB19.

Fylkeskommunene får nullvekst i frie inntekter fra 2019 til 2020, regnet fra revidert budsjett juni 2019. Dette er om lag som forventet. Isolert sett skal reduserte demografikostnader (færre innbyggere i målgruppen for videregående opplæring) og reduserte pensjonskostnader gi fylkeskommunene større handlingsrom i 2020, slik departementet fremstiller det i premissene. Dette er generelt et krevende utgangspunkt med alt som skjer av endringer og utvikling i tilknytning til regionreformen.

Merutgiftene til demografi vil være betydelige i perioden 2022-2027, også for fylkeskommunene. En forventet nødvendig innstramning i finanspolitikken vil gjøre den finansielle situasjonen mer krevende for kommunesektoren.

Det nye inntektssystemet har fått den innretning som ble foreslått i kommuneproposisjonen. Kriteriedata og sektorvekt er imidlertid oppdatert, sammen med oppjusteringen til nytt samlet utgiftsbehov i 2020-kroner. I kommuneproposisjonen ble den positive omfordelingsvirkningen for Rogaland fylkeskommune anslått til 50 mill. kroner. Dette er nå økt til 114 mill. kroner i grønt hefte for 2020. Omfordelingsvirkningen fases inn med ¼ per år fra 2020 til 2023.

Indeks for beregnet utgiftsbehov er 98,7 pst. i 2020 (ny kostnadsnøkkel). Til sammenligning var kostnadsnøkkel 96,79 pst. i 2019.

Den nominelle veksten i fylkeskommunenes frie inntekter anslås til 2,0 pst. i 2020, regnet fra anslag på regnskap for 2019. Når skatteanslaget oppjusteres på høsten, slik tilfellet er også i 2019, får ikke kommunene beholde inntekter utover nivået i revidert nasjonalbudsjett. Med en deflator på 3,1 pst. for pris-/kostnadsvekst representerer dette en realnedgang på 1,1 pst. for fylkeskommunene samlet. For RFK er tilsvarende tall i statsbudsjettet 2,1 pst. nominell vekst og 1,0 pst. realnedgang.

Overføringen av årsverk til å ivareta oppgavene er lavere enn det fylkeskommunene selv ser som behov. En del oppgaver overføres uten kompensasjon i form av årsverk. Flere ordninger er øremerkede slik at fylkeskommunenes mulighet til omprioriteringer mellom formål reduseres. Det legges i tillegg opp til statlige føringer, retningslinjer og forskrifter som ytterligere begrenser fylkeskommunenes handlefrihet. Det vises til ytterligere omtale i kapittel 4.2.

KS har i sitt brev til Kommunal- og forvaltningskomiteen etter fremleggelsen av statsbudsjettet bedt om at det må arbeides videre med å tilføre fylkeskommunene nye oppgaver og virkemidler slik at man kan ivareta den samfunnsutviklerrollen som har vært intensjonen med regionreformen.

Det vises til kapittel 6.1 vedrørende spesifikasjon av midler som fordeles særskilt i inntektssystemet og spesifikasjon av andre oppgavekorrigeringer utenom den særskilte fordelingen. Oppgavekorrigeringer holdes generelt utenfor angitt realvekst i frie inntekter.

Midler til opprusting og fornying av fylkesvegnettet gis som rammetilskudd med en særskilt fordeling. Den årlige bevilgningen til formålet utgjør i 2020 1.538,8 mill. kroner, herav 67,5 mill. kroner til RFK (en økning på 2,0 mill. kroner i forhold til 2019). Midlene fordeles forholdsmessig mellom fylkeskommunene på grunnlag av en kartlegging av vedlikeholdsetterslepet på fylkesveger gjennomført av Statens vegvesen. Bevilgningen er i 2020 justert med endringen i deflator (3,1 pst.). RFK får i tillegg 27,6 mill. kroner i kompensasjon knyttet til forskrift om tunnelsikkerhet, en økning fra 15,8 mill. kroner fra 2019. RFK har fått en høyere andel i lys av nye beregninger. Begge disse postene skal i realiteten sette fylkeskommunene i stand til å prioritere flere tiltak i investeringsregnskapet.

Samlet foreslår Regjeringen å bevilge om lag 44,6 mrd. kroner til den brede distriktpolitikken, en vekst på om lag 2 pst. fra 2019. Regjeringen foreslår at det bevilges om lag 1,3 mrd. kroner under programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk. Departementet foreslår en del endringer under programkategorien som følge av regionreformen. Fylkeskommunenes andel utgjorde 682,7 mill. kroner i saldert budsjett 2019 og i foreløpig rammer for 2020 er det økt til 930,7 mill. kroner. Rogaland fylkeskommune får 31,7 mill. kroner av de nye endrede regionale utviklingsmidlene i 2020, noe som er en økning på 20,8 mill. kroner fra saldert budsjett 2019. KMD redegjør for mål og rammer i 2020 og kriterier for den foreløpige fordelingen mellom fylkeskommunene i et eget brev² som følger framlegget til statsbudsjett. Det vises til omtale i kapittel 6.4.

² Brev datert 07.10.19 fra KMD: Statsbudsjettet 2020 – Orientering om foreløpige rammer for programkategori 13.50 Regional- og distriktpolitikk

Rentekompensasjonsordningen for skolebygg/svømmehaller kompensere kommuner og fylkeskommuner for renteutgifter for investeringer innenfor en totalramme på 30 mrd. kroner i perioden 2002-2016. Rogaland fylkeskommune har utnyttet sin del av totalrammen, om lag 596 mill. kroner i perioden 2003-2011. I statsbudsjettet for 2017 ble det vedtatt en harmonisering som i realiteten innebar at rentesatsene ble senket til et nivå som er om lag 0,5 prosentpoeng lavere enn markedsrente. Dette var en klar svekkelse av inntektsgrunnlaget når vi ser denne og neste ordning under ett.

I tilknytning til Nasjonal transportplan (NTP) 2010-2019 ble det innført en rentekompensasjonsordning for transporttiltak i fylkene fra 2010. For årene 2010-2014 var den årlige lånerammen på 2 mrd. kroner. For årene 2015-2017 var den årlige rammen på 3 mrd. kroner. RFKs «andel» var 220,2 mill. kroner årlig for 2015-2017. Som for 2019, foreslås ingen ny låneramme for 2020. Nedjusteringen av renten, som følge av ovennevnte harmonisering, har medført et betydelig inntektsbortfall per i år i planperioden. Det er viktig å ha klart for seg at hovedstol (avdrag) uansett finansieres av fylkeskommunene selv.

4.2 REGIONREFORMEN

Regionreformen innebærer at fylkeskommunen får nye oppgaver som blir gjenstand for såkalte oppgavekorrigeringer i inntektssystemet. Noen av endringene fordeles på grunnlag av antall innbyggere mens andre fordeles på et særskilt grunnlag. I tillegg innlemmes enkelte øremerkede tilskudd i rammetilskuddet. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette, men understreker at økte frie inntekter knyttet til nye oppgaver må ses i sammenheng med utgiftene de er ment å finansiere.

Det vises til Meld. St. 6 (2018-2019) – «*Oppgaver til nye regioner*» – fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Stortingsmeldingen av 19.10.2018 ga en oversikt over samlede forslag til nye oppgaver til fylkeskommunene i forbindelse med regionreformen. Stortinget behandlet meldingen 18.12.2018, og sluttet seg til forslagene, jf. Innst. 119 S (2018–2019). Stortinget sluttet seg også til å overføre oppgaver til fylkeskommunene ved behandlingen av Prop. 84 S (2016–2017), jf. Innst. 385 S (2016–2017).

Oppgavemeldingen ble fulgt opp av departementet i Prop. 113 S (2018-2019) – «Kommuneproposisjonen for 2020», som inneholdt en status for arbeidet med å følge opp Stortingets behandling i desember 2018.

KMD skriver følgende i sin fagproposisjon til statsbudsjettet for 2020: «Regjeringen gjennomfører regionreformen. Færre fylkeskommuner vil gi grunnlag for sterkere regioner som kan gi bedre tjenester og drive en mer samordnet samfunnsutvikling. Dette legger til rette for utbygging av attraktive bo- og næringsområder og gode, miljøvennlige transportløsninger». «Når fylkeskommunene blir større, skal de også få flere oppgaver og virkemidler til å utvikle fylkene i tråd med regionale behov og muligheter innenfor områder der fylkeskommunene allerede har ansvar og kompetanse. Fylkeskommunene får fra 2020 nye oppgaver og virkemidler blant annet på områder som samferdsel, kompetanse og integrering, folkehelse, klima og miljø, næringsutvikling, landbruk og styrking av Nord- Norge. Dette er viktige områder for utviklingen av samfunnet i det enkelte fylket og er oppgaver som fylkeskommunene har gode forutsetninger for å løse».

Ved behandlingen av kommuneproposisjonen for 2020 sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag til nytt inntektssystem for fylkeskommunene. Fylkesrådmannen viser til FU-sak 33/19 Høring – Forslag til nytt inntektssystem for fylkeskommunene. Forslaget må ses i sammenheng med regionreformen og behovet for å tilpasse inntektssystemet til den nye fylkesinndelingen som trer i kraft neste år. Kostnadsnøkkelen er oppdatert for å gjøre den sammenslåingsnøytral, slik at sammenslåingene i seg selv ikke gir fordelingsvirkninger mellom fylkeskommunene. Denne økonomiplanen er i prinsippet utarbeidet med utgangspunkt i ny oppgaveportefølje og nytt inntektssystem.

Fylkesrådmannen la i utgangspunktet til grunn at det finansielle ansvarsprinsippet gir fylkeskommunene full finansiell dekning for nye oppgaver med virkning fra 2020, men det er en rekke eksempler på at nye oppgaver framstår som underfinansiert.

Særskilt om oppløsningen av Sams vegadministrasjon

For overtakelsen av administrative oppgaver knyttet til fylkesvegadministrasjon fremmer KMD en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet innen 10.11.19. Statens vegvesen har anslått følgende ressursbruk knyttet til fylkesvegoppgaver i 2018. Det forventes at anslagene vil danne grunnlag for finansieringen av oppgaveoverføringen.

Antall hele stillinger	Rogaland	Landet
Oppgaver knyttet til drift	89	1 074
Herav støttefunksjoner	7	102
Oppgaver knyttet til investering	103	776
Herav støttefunksjoner	10	77
Totalt drift og investering	192	1 850
Herav støttefunksjoner	17	179

Basert på beregningene fra Statens vegvesen om dokumentert ressursbruk knyttet til administrasjon av henholdsvis fylkesveger og riksveger, forventes det at statsbudsjettet vil gi finansiell kompensasjon for minst 89 nye årsverk i drift i Rogaland fylkeskommune fra 2020. Oppgaver knyttet til investeringer, og tilhørende støttefunksjoner, finansieres allerede i dag gjennom rammene for investeringsprosjekter. Ressursbruk i form av interne lønnsutgifter vil bli henført til det enkelte prosjekt også i fortsettelsen.

Etter 2019 må fylkeskommunen selv løpende vurdere nivået av bemanningsmessige ressurser ut fra omfanget av investeringsprosjekter. Fylkeskommunen må naturligvis også etablere egne støttefunksjoner for fylkesvegadministrasjonen.

I grunnlaget for en fastsatt kostnad per årsverk på knapt 1,1 mill. kroner per årsverk er det også gjort påslag for sosiale utgifter, eiendoms- og IKT-utgifter mv. I utgangspunktet er det forutsatt fullfinansiering, men det kan ikke utelukkes at det vil påløpe overgangskostnader som må dekkes gjennom omdisponering av frie inntekter. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette i forkant av den politiske behandlingen av økonomiplanen når tilleggsproposisjonen foreligger.

Særskilt om kulturminneforvaltning

Stortinget vedtok under behandlingen av regionreformen en betydelig overføring av oppgaver, ansvar og myndighet fra Klima- og miljødepartementet og Riksantikvaren til fylkeskommunene på kulturminneområdet med virkning fra 1.1.2020. Overføringer av oppgaver til fylkeskommunen innen kulturminnevernet er fulgt opp og nedfelt i ny Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven, som ble vedtatt av Kongen i statsråd 15. februar 2019. Det samlede behovet er beregnet etter den statlige kapasitets- og kompetansemalen utarbeidet for dette formålet. Denne viser at Riksantikvaren i dag bruker om lag 20 årsverk på disse områdene. I tillegg påpeker departementet at fylkeskommunene grunnet bortfall av stordriftsfordeler og spesialisert kompetanse hos Riksantikvaren må påregne større ressursbruk enn dette. Ressursbehovene i Rogaland forsterkes av at Stavanger er én av fire middelalderbyer i Norge.

Regjeringen har forutsatt at fylkeskommunene forbereder reformen, og sikrer at den regionale kulturminneforvaltningen har nødvendig kapasitet og kompetanse fra 1.1.2020 for å løse de nye oppgavene. Som oppfølging av dette vedtok fylkestinget

under fjorårets budsjettbehandling at oppbemanningen som følger av nye tildelte oppgaver i forbindelse med regionreformen skal skje som forutsatt i løpet av 2019. Dette ble fulgt opp i revidert budsjett i april, hvor det ble lagt til grunn halvårsvirkning på kr 2,6 mill. kroner i 2019 i tråd med tidligere anslag om et oppbemanningsbehov på 6 årsverk grunnet nye oppgaver på kulturminneområdet. Statsbudsjettet legger opp til at fylkeskommunene skal få overført ressurser tilsvarende 10 stillinger med en opptrapping over tre år. Ifølge regjeringen vil finansieringen av de nye oppgavene dels skje gjennom en slik direkte omdisponering av bevilgninger som hittil har finansiert oppgavene på nasjonalt nivå, og dels gjennom overføringer fra staten gjennom det generelle inntektssystemet og rammetilskuddet til fylkeskommunene.

Fylkesrådmannen mener regjeringen med dette gjør finansieringsgrunnlaget mindre transparent enn ønskelig og nødvendig. Fylkesrådmannen legger imidlertid til grunn at Stortinget har vedtatt en betydelig oppgaveoverføring på området, og som videre er nedfelt i forskrifts form. Dette vil fordre en oppbygging av kompetanse og kapasitet til årsskiftet. Som tidligere forutsatt er dette iverksatt og gjennomført i Rogaland fylkeskommune, og er implementert i økonomiplanen.

Særskilt om årsverk og økonomisk kompensasjon, andre overføringer

For flere av de nye oppgavene som overføres, skjer dette med enten lavere årsverk enn hva staten selv har benyttet på oppgaven, eller med en beregning av kostnad per årsverk som vil medføre en underfinansiering:

- *IMDi*: Det er lagt til grunn at 33 årsverk overføres fylkeskommunene, noe som framstår som en rimelig overføring gitt dagens ressursbruk på overførte oppgaver. Imidlertid legger staten til grunn en gjennomsnittlig årsverkkostnad som er klart lavere enn hva den reelle kostnaden faktisk er.
- *Forvaltning av bredbåndsmidler* – Ingen årsverk.
- *Eierskap til og forvaltningsansvar for fiskerihavneanlegg* – Ingen årsverk.
- *Arbeidsmarkedstiltaket bedriftsintern opplæring (BIO)* – Ingen årsverk.
- *Forvaltning av tilskudd til friskliv, læring og mestring* – Ingen årsverk.
- *Oppgaver innen skjærgårdstjenesten og statlig sikrede friluftsområder* – Midler tilsvarende til sammen 2,7 årsverk for fylkeskommunene samlet, og en undervurdering av behovet.
- *Oppgaver på kulturminnevernområdet*. Behovet er av Riksantikvaren og Klima- og miljødepartementet anslått til 22-25 årsverk. Det legges opp til overføring av 10 årsverk over tre år, de første to årsverkene i 2020.
- *Oppdragsgiveransvaret for til sammen fem ordninger i Innovasjon Norge og Siva* – Ingen årsverk.
- *Forvaltning av tilskuddsordninger og prosjektmidler innen landbruket* – I alt 10 årsverk, noe som er en klar undervurdering av behovet.

Statlige føringer, retningslinjer og forskrifter

I tillegg til at flere ordninger er øremerkede med reduserte muligheter for egne regionale prioriteringer, nevnes:

- Det er bebudet høring om «nasjonale føringer for fylkesvegnettet», noe man til nå ikke har hatt.
- I Prop. 2L (2019-20) Midlertidig lov om ansettelse i stillinger med regionale integreringsoppgaver, foreslår regjeringen en generell forskriftshjemmel til Kongen i statsråd om ensidig å kunne gi «bestemmelser om hvor mange ansatte en fylkeskommune skal ta over, hvordan utvelgelsen av ansatte skal foretas, bestemmelser om de ansattes rettigheter i forbindelse med overføringen og eventuelt regulering av andre bestemmelser som viser seg nødvendige for å få gjennomført overføringen av de ansatte fra IMDi til fylkeskommunene.»
- Det er vedtatt en svært detaljert forskrift om fylkeskommunenes ivaretagelse av oppgavene innen skjærgårdstjenesten og statlig sikrede friluftsområder.
- Der er på høring en detaljert forskrift om fylkeskommunenes forvaltning av midlene på landbruksområdet.
- Fylkesmennene skal fortsatt ha samme faglige rolle innenfor frisklivsområdet selv om tilskuddsordningen skal forvaltes av fylkeskommunene.

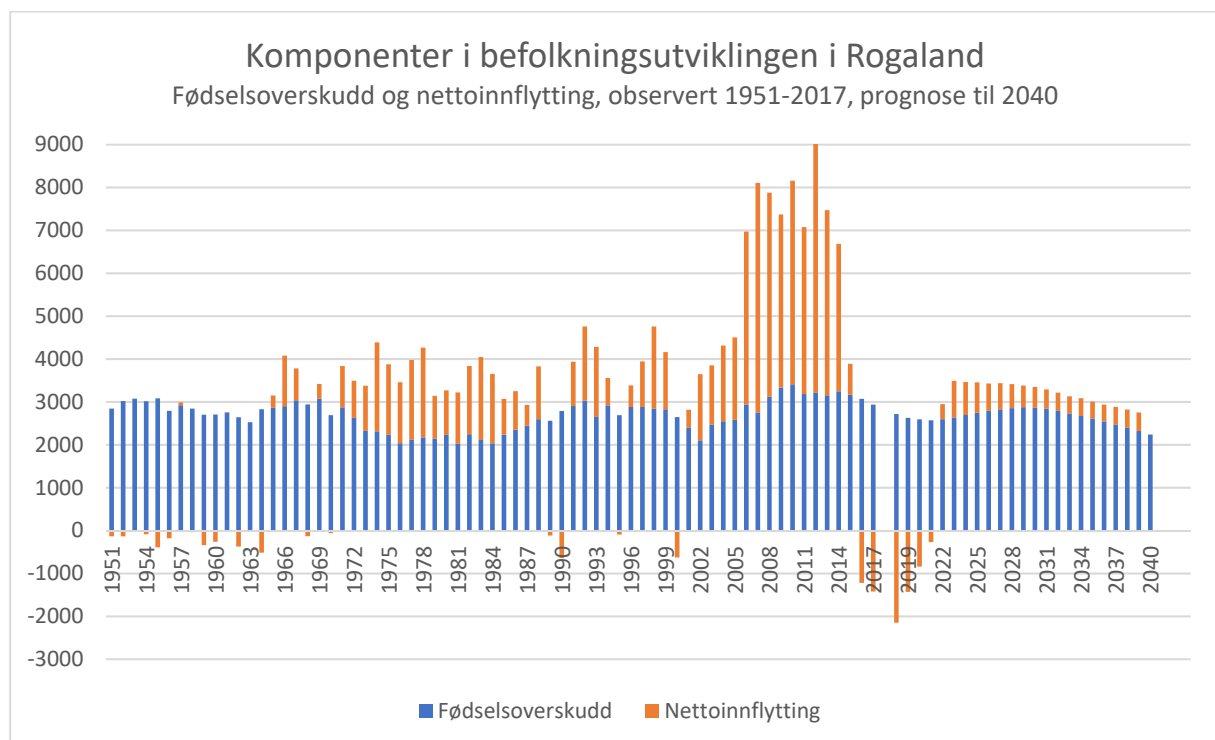
4.3 BEFOLKNINGSPROGNOSER

Befolkningsprognoser er viktige for planleggingen av fylkeskommunens tjenester, økonomi og investeringer. Både inntekter og utgifter blir påvirket av demografiske størrelser. Samtidig vil framskrivningen av befolkningsutviklingen alltid være beheftet med stor usikkerhet.

SSB lager befolkningsprognoser for hele Norge og deler deretter den antatte fremtidsutviklingen inn i regioner. Kommuner og fylker kan laste ned befolkningsscenarioer fra statistikkbanken til SSB. Fordelen med å bruke dette er at det er enkelt, lett tilgjengelig, og gjennomskiktig. Alle og enhver kan laste ned tallene, og modellen er grundig dokumentert. Ulempen med dette er at i SSBs framskrivinger styres et av de viktigste elementene, flyttematrisen, kun av kjølvannet. Dette fører til at hvis trenden har vært oppadgående, vil prognosekurven også peke oppover, og en nedadgående trend vil også bli forlenget inn i framtiden. Modellen tar ikke inn tidlige signaler på oppgang. Flyttematrisen er dessuten gruppert og glattet på en måte som gjør den lite presis på noen aldersgrupper, spesielt for gruppen 16-18 år, som er viktig for fylkeskommunens planlegging.

Hvordan ser SSBs 2018-prognose ut i Rogaland?

SSBs prognosemodell tegner den negative trenden fra 2016 og 2017 videre nedover i 2018 og 2019. Fylket får ikke positiv nettoinnflytting før i 2022, ifølge SSBs framskrivinger. I figur 1 vises fødselsoverskuddet i blå og nettoflytting i oransje.

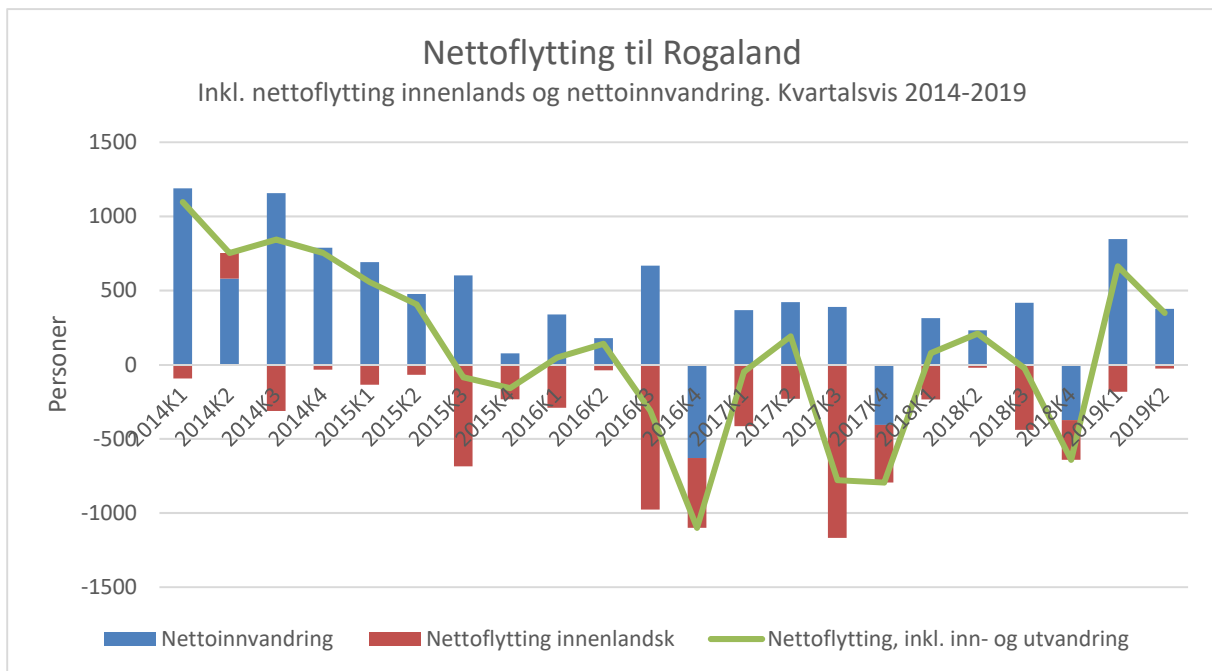

Figur 1 – Fødselsoverskudd og nettoinnflytting i Rogaland, observert 1951-2017, framskrevet fra 2018 til 2040 (SSBs mellomalternativ, i 2018-prognosen). Kilde: SSBs statistikkbank, tabellene 07549, 11667 og 11674.

SSB-modellen bruker de ti siste årene som referanseperiode, men vektet det nyeste året (her 2017) størst. Det nyeste året blir styrende for prognosen i den nærmeste perioden, mens det som ligger lengre tilbake i tid, tillegges gradvis større vekt i langtidsutviklingen.

Hva er situasjonen nå?

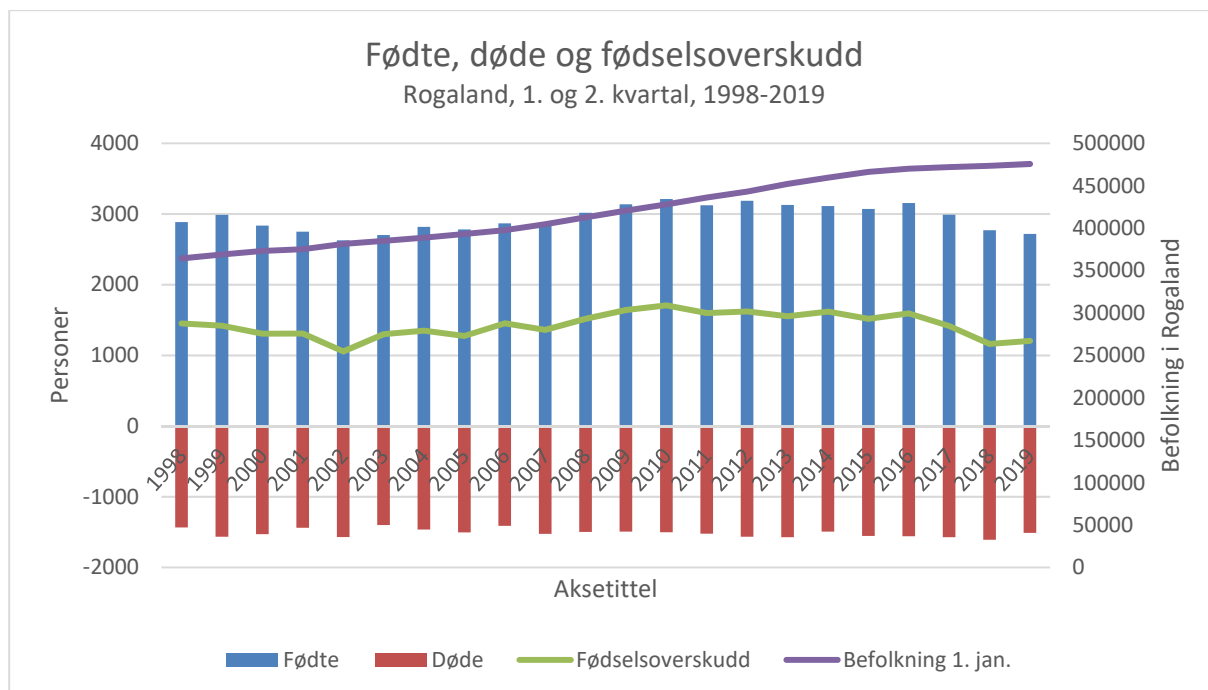
Etter to år med stor nettofraflytting fra fylket, hadde nettoinnflyttingen i 2018 en klart oppadgående trend. Dette fortsetter i 2019. I årets første og andre kvartal ser vi den største nettoinnflyttingen siden 2014.

Figur 2 – Folketilvekst, fødselsoverskudd og nettoinnflytting, kvartalsvis 2014-2019. Kilde: SSBs statistikkbank, tabell 01222.

Fruktbarheten faller, her som i resten av Norge. På to år har fødselstallet falt med svimlende 9,3 %, fra 6109 i 2016 til 5539 i 2018. Så langt i år tyder alt på at fødselstallet blir like lavt som i 2018.

Det er ikke blitt født færre barn i Rogaland siden 2005. Da bodde det 385 000 mennesker i Rogaland, nå er vi 475 000. Befolkningen blir eldre. Kvinner i fruktbar alder utgjør en fallende andel av befolkningen, samtidig som hver kvinne får i gjennomsnittet færre barn. Samtidig vil dødeligheten stige, spesielt når de store kullene som ble født etter krigen blir eldre.

Figur 3 – Fødte, døde og fødselsoverskudd – 1998-2019. Kilde: SSBs statistikkbank, tabell 01222.

Fylkeskommunens egne prognoser – begrunnelse og evaluering

SSBs prognosemodell er en lettvinnt måte å få standardiserte og godt kjente prognosetall på. I en periode med stabil utvikling vil den være mer enn tilstrekkelig for de fleste bruksområder. Måten modellen er skrudd sammen på, gjør den lite nøyaktig på framskrivingen av aldersgruppen 17-18 år, som er særs viktig for fylkeskommunens planlegging.

I perioder med store omveltninger er SSB-modellen mindre egnet. Den styres kun etter kjølvannet og vurderer ikke tidlige signaler på endringer. Selv oppfordrer SSB brukere av de regionale framskrivingene til å vurdere disse opp mot lokal kunnskap.

Fylkesrådmannen laget derfor en egen befolkningsprognose i 2018, i forbindelse med økonomiplan 2019-2022, ved hjelp av prognosemodellen Panda. I utgangspunktet var målet å endre korttidsprognosen. På sikt skulle prognosen nærme seg langtidsvekstnivået i SSBs hovedalternativ (MMMM).

Vår egen befolkningsframskriving har følgende veksttakt for aldersgruppene som inngår i det nye inntektssystemet for fylkeskommunene.

Aldersgruppe	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Innbyggere i alt	0,4 %	0,9 %	1,1 %	0,9 %	0,8 %	0,7 %
Innbyggere 1-18 år	-0,4 %	-0,2 %	0,3 %	0,2 %	-0,1 %	0,0 %
Innbyggere 16-18 år	-2,8 %	-0,8 %	0,7 %	1,5 %	2,4 %	1,5 %
Innbyggere 19-20 år	1,3 %	0,0 %	-1,5 %	-3,3 %	0,4 %	1,5 %
Innbyggere 67 år og over	3,1 %	3,3 %	3,5 %	3,2 %	3,3 %	3,1 %
Innbyggere 18 år og over	0,8 %	1,1 %	1,3 %	1,1 %	1,0 %	0,9 %

Tabell 1 – Veksttakt i respektive kalenderår. Kilde: Rogaland fylkeskommune.

Befolkningsprognoser er i grunn et anslag, basert på beste tilgjengelige informasjon. I 2019 er fødselstallet i prognosen justert ned for å gjenspeile det store fallet i 2018. Et svakt 4. kvartal i 2018 gjorde også at flyttetallene i prognosen var for høye. Så langt i 2019 kan det se ut som befolkningsprognosen vil treffe ganske godt for inneværende år. Etter en vurdering av forutsetningene i oktober 2019, velger vi å videreføre befolkningsprognosen for planperioden.

Forutsetninger for 2020

Fødselsoverskudd: Det er lite som tilsier at fødselstallet faller ytterligere med det første. Tobarnsnormen står fortsatt sterkt i Norge. De fleste kvinner som får barn, får to barn eller flere. Det er mulig at det brå fallet i fødselstallet er påvirket av økonomisk usikkerhet i fylket de siste årene. Dersom det er tilfelle, kan det stige igjen når folk opplever en større økonomisk trygghet. I tillegg er det mulig at økt tilflytting av folk i fruktbar alder også gir utslag på fødselstallene. I prognosen legger vi likevel til grunn at fødselstallet stabiliserer seg på et lavt nivå ut økonomiplanperioden. Dødsratene er stabile. Det ventes ingen særlig endring i økonomiplanperioden.

Nettoinnflytting: I 1. og 2. kvartal 2019 har Rogaland den høyeste nettoinnflyttingen siden 2014. De siste to kvartalene i året, kan fortsatt by på overraskelser. Vi forutsetter likevel et stabilt nivå, og snarere en forsterkning av den oppadgående trenden.

Blant annet legger vi til grunn følgende forutsetninger:

- Perioder med høy arbeidsinnvandring blir ofte etterfulgt av en høy utvandring. Så langt i år har Rogaland hatt den laveste utvandringen på ti år. Det kan tyde på at en god del av utvandringen som stammer fra 2006-2014 er unnagjort.
- Bosettingen av flyktninger er stabil fra i fjor, og det er lite som tyder på at det blir noen overraskelser her i 2020. Nivået av familiegjenforening kan være høyere nå enn normalt, men sannsynligvis stabilt fra i fjor.
- Nettoinnflyttingen vil avhenge sterkt av situasjonen i arbeidsmarkedet. Arbeidsledigheten er lav og nivået av utlyste stillinger er stabilt høyt, ifølge NAV. Det er lite ledig kapasitet i arbeidsmarkedet, og i flere yrker er det blitt vanskeligere å rekruttere lokalt. Mye tyder på at arbeidslivet nå igjen trenger en høyere grad av tilflytting for å kunne tilfredsstille sine kompetansebehov.
- SR-banks konjunkturbarometer viser stigende optimisme i september, særlig i oljebransjen. Vestlandsindeksen likeså. Men optimismen fluktuerer noe. Begge indeksene lå på et mer forsiktig nivå i mai.

Gitt disse forutsetningene regner vi med at den oppadgående trenden fortsetter inn i 2020, og at nettoinnflyttingen fortsetter å øke. Vi forutsetter likevel et lavere vekstnivå enn i høyvekstperioden 2006-2014, men noenlunde tilsvarende som på 1990-tallet.

Usikkerhet: Det er en stor underliggende usikkerhet, både på lokalt og globalt nivå. Vi ser en uro i globale finansmarkeder og fallende økonomisk vekst hos noen av våre fremste handelspartnere. I skrivende stund er utfallet av Brexit-prosessen fortsatt ukjent, og fremtiden til Norges og Rogalands økonomiske forhold til Storbritannia er usikker. På lokalt nivå ser vi at selv om optimismen stiger i oljebransjen, sliter flere selskaper med følgene av konjunkturedgangen. Egenkapitalen er lav, og nå stiger lønnskostnadene igjen. Dette fører til lavere marginer enn forventet, og en sårbar

situasjon. Disse faktorene kan ha en direkte og indirekte effekt på næringslivet og arbeidsmarkedet i Rogaland, og dermed også befolkningsutviklingen.

Vi velger å ikke tegne opp en alternativ, lavere bane for befolkningsprognosene, basert på usikkerheten. Men det er viktig å være bevisst på den i økonomiplanleggingen.

4.4 KLIMABUDSJETT

Hva er et klimabudsjett?

Det finnes foreløpig ingen bestemte retningslinjer for hvordan en fylkeskommune eller kommune skal utarbeide et klimabudsjett. Oslo kommune har i 2019, sammen med andre kommuner, fått Klimasats-midler fra miljødirektoratet for å utvikle en nasjonal veileder for klimabudsjett og -styring.

Et klimabudsjett regner med CO2-ekvivalenter i stedet for (eller i tillegg til) kostnader for tiltak. Klimabudsjettet kan være en del av budsjett/økonomiplan og integrert i kommunebudsjettet. Klimabudsjettet kan bestå av nasjonale, regionale og lokale tiltak. Budsjettet gir informasjon om hvem som har ansvar for tiltaket, når det skal gjennomføres, hvilken kostnad tiltaket har og beregnet utslippsreduksjon.

Klimabudsjettet skal vise om vedtatte klimamål blir fulgt opp med tiltak som gir tilstrekkelige utslippskutt. Det finnes antakelig ikke enkelttiltak eller enkeltaktører som kan skape tilstrekkelige utslippskutt. Klimamålene må nås gjennom et bredt spekter av tiltak og gjennom innsats fra hele fylkeskommunen.

En tilnærming til et klimabudsjett kan være å ta utgangspunkt i vedtatte klimamål, for eksempel gjennom en regionalplan for energi og klima. En annen tilnærming kan være å ta utgangspunkt i klimaregnskapet for å fastsette klimamål. Klimaregnskapet gir oss en status på hvor vi er og en mulighet til å sette kursen for hvor vi skal. Men klimamål må settes ut fra kost-/nyttevurderinger og vurderinger av alternative tiltak som kan iverksettes innenfor et begrenset finansielt handlingsrom. Et begrenset handlingsrom, og manglende statlig prioritering i statsbudsjettet, tilsier i utgangspunktet at målsettingene ikke bør være for ambisiøse på kort/mellomlang sikt. Det er en forutsetning at tiltakene blir gjenstand for økonomiske prioriteringer.

I FT-sak 25/19 ble et foreløpig klimaregnskap lagt fram og i FT-sak 85/19 Klimaregnskap/-budsjett – status ble det lagt fram et klimaregnskap med utslippstall for oppvarming, reisevirksomhet og transporttjenester (ferjer, hurtigbåt og buss) for hele fylkeskommunen. Avfallstall ble ikke inkludert i saken fordi det ikke kom inn tilstrekkelig tallgrunnlag fra alle skolene. Klimaregnskapet inkluderer foreløpig ikke utslippstall på investeringer, vedlikehold og driften av veg og bygg. Dette er områder hvor kartleggingen av klimagassutslipp er krevende. I saken ble også metoden for målingen av klimagassutslippene på de ulike områdene presentert, og det vises til saksframlegget.

Fylkestinget vedtok i FT-sak 114/16 følgende: *«Fylkestinget ber om at framtidige økonomiplaner inneholder vurderinger av klimaeffekten av de ulike postene og en kartlegging av klimagassutslipp fra de forskjellige delene av virksomheten til fylkeskommunen.»*

Fylkeskommunen har jobbet systematisk og langsiktig med å redusere energibruk og reduksjon av klimagassutslipp for egen bygningsmasse, i tråd med regionalplan for energi og klima. Regional plan for energi og klima 2010-2020 ble vedtatt i 2010, og gir regionale føringer for bærekraftig produksjon av fornybar energi, og tiltak for effektiv energibruk og reduksjon av klimagasser i Rogaland. Handlingsprogram for

fylkeskommunens virksomheter 2015-2020 ble vedtatt i 2014. Programmet konkretiserte klima- og energiltak som fylkeskommunen skulle utføre i egne virksomheter.

Klimamålene i regionalplan for energi og klima 2010 – 2020 er:

- Rogaland skal produsere 4 TWh ny, fornybar energi innen 2020
- Rogaland skal redusere sitt energiforbruk med 20 % innen 2020
- Rogaland skal innen 2020 redusere sine utslipp av klimagasser med 600 000 til 750 000 tonn CO₂-ekvivalenter – når storindustrien holdes utenfor

I forbindelse med utarbeidelse av et klimabudsjett for Rogaland fylkeskommune må følgende gjøres:

- Fastsette klimamål
- Avklare eget ambisjonsnivå
- Avklare hvilke tiltak som gir størst effekt
- Prioritere mellom tiltak ut fra kost-/nyttevurderinger

Erfaringer fra andre kommuner viser at det krever en viss ressursinnsats for å oppnå ønsket kvalitet i arbeidet med klimaregnskap og -budsjett.

Fylkesrådmannen anser oppfølgingen av vedtak i FT-sak 114/16 – første del: *«framtidige økonomiplaner inneholder vurderinger av klimaeffekten av de ulike postene»* som vanskelig å gjennomføre. Å foreta en konkret vurdering av klimaeffektene for hver enkelt budsjettpost i økonomiplanen er både praktisk utfordrende og økonomisk vanskelig å gjennomføre.

For nær sagt alle klimatiltakene er det vanskelig å tallfeste klimaeffekten. En slik tallfesting for alle tiltakene krever mer systematisk samhandling internt i organisasjonen og utvikling av felles verktøy.

Bygg og eiendom

Fylkeskommunen er en viktig regional eiendomsforvalter, og har høyt fokus på både energibruk, energibærere og materialbruk. Det er gjennomført mange tiltak innenfor energiøkonomisering som del av målsetningen om å redusere energiforbruket med 20 % fra 2005 til 2020.

Det gjennomføres også tiltak som bygging av sykkelparkering og miljøstasjoner og økt pris for parkering på jobb med fokus på å ivareta klima og miljø. Det er vanskelig og ressurskrevende å måle klimaeffekten av disse tiltakene.

Videregående opplæring

Miljøbevissthet og respekt for naturen er gjennomgående tema i Opplæringsloven, i overordnet del om verdier og prinsipper for grunnopplæringen og i fagspesifikke læreplaner. Nye fagspesifikke læreplaner for videregående opplæring er under utvikling i forbindelse med fagfornyelsen og vil bli klare for elevene til skolestart høsten 2020. Bærekraftig utvikling vil bli ett av tre gjennomgående temaer som skal inngå i alle nye læreplaner. Det forventes at klima og miljøutfordringer vil bli et enda mer sentralt tema, enn hva det er i dagens læreplaner.

Miljøsertifisering av skolene pågår. To av skolene har vært pilotskoler, og har fått status som Miljøfyrtårn. Fylkestinget har i FT-sak 119/19 vedtatt å utvide miljøsertifiseringen til å gjelde alle skolene.

Samferdsel

Fylkeskommunens samferdselsvirksomhet er innen kollektivtrafikk og mobilitet og bygging og vedlikehold og drift av veg. Fylkeskommunens kollektivtilbud er innen buss, ferje og hurtigbåt.

En styrking av et fylkeskommunalt kollektivtilbud vil kunne gi økte utslipp fra vår egen virksomhet. Men med en overgang til null- og lavutslippsdrivstoff kan vi klare å redusere utslippene på tross av økt tjenesteproduksjon. Et styrket tjenestetilbud innen samferdsel vil normalt gi mindre utslipp fra privat sektor. Men størrelsen på utslippsreduksjonen fra privat sektor avhenger av hvorvidt et styrket kollektivtilbud gir færre biler på vegene eller færre syklist og fotgjengere.

Vegbygging og vegvedlikehold medfører direkte utslipp i byggeprosessen, samt indirekte utslipp knyttet til materialene som benyttes. Nye og bedre veger kan gi drivstoffbesparende kjøring og derfor lavere utslipp fra privat sektor. Bedre veger kan også gi økt trafikk og derfor høyere utslipp. Nettoeffekten er derfor usikker. Reduserte klimautslipp fra samferdsel er knyttet til nye teknologiske løsninger innen kollektivtrafikken.

Satsing på miljøteknologi genererer merutgifter for fylkeskommunene. Fylkesrådmannen minner om at det er ingen vesentlige statlige bidrag til finansiering av økte driftskostnader som følger med satsingen på ny miljøteknologi.

Aktuelle tiltak innenfor samferdsel kan være:

- overgang til biogass/biodiesel og elektrisk drift (hybridteknologi)
- elektrifisering av ferjene
- overgang til nullutslippsfartøy
- overgang til lav- og nullutslippsbusser med biodrivstoff og elektrifisering

Øvrig virksomhet

Aktuelle tiltak innenfor hele virksomheten kan være:

- redusere reisevirksomheten, inkludert flyreiser, endrede reisevaner til jobb og skole er et viktig klimatiltak
- bruk av digital teknologi i arbeidshverdagen som et alternativ til reiseaktivitet (vanskelig å fastslå hvor mange fysiske møter som blir erstattet med digital teknologi)
- fortsatt elektrifisering og overgang til biodrivstoff for kjøretøy og maskiner

Kostnadene ved gjennomføring av et klimatiltak må veies opp mot hvor mye utslippsreduksjoner tiltakene gir. Fylkeskommunen må avveie kostnader knyttet til klimatiltak opp mot klimaeffekt og innovasjonsgrad. Der det er mulig søkes det på eksterne finansieringsordninger innen miljø og klima.

Klimasatsingen i statsbudsjettet

Det er en beskjedent vekst i kommunale klimamidler i forslaget til statsbudsjettet. Det er lagt inn midler til byvekstavtaler i tråd med NTP og bompengeforliket og 80 mill.

kroner til utslippsfrie hurtigbåter, men ingen midler til merkostnader for el-ferjer. Klimasatsmidlene reduseres med 20 mill. kroner til totalt 182 mill. kroner.

Norge er langt unna å nå målet på utslippsreduksjonen som var satt for 2020, og foreløpig ligger vi også langt bak målet for 2030, som er en reduksjon på 40 % ift. 1990-nivået (ligger an til å nå 20 % innen 2030). Dagens politikk vil føre til at vi ikke når klimamålet i 2030. Det er behov for et taktskifte og virkemidler som sørger for at det blir en klar forandring på kursen.

Det viktigste området som kommunesektoren selv kan påvirke direkte er kollektivsektoren. De fylkeskommunene som går foran (spesielt innenfor ferjesektoren, hvor elektrifiseringen av ferjene fører til kraftige utslippsreduksjoner), har samtidig pådratt seg merutgifter i drift på flere hundre millioner kroner. En viktig forutsetning for å få til et taktskifte for hele sektoren, er å se på inntektssystemet for fylkeskommunene. Det må være en underliggende finansiering som sikrer at man ikke taper uforholdsmessig mye på å gå foran i klimaskiftet for at vi skal nå de målene som Norge som nasjon har forpliktet seg til i samarbeid med EU.

4.5 ØKONOMISKE MÅL OG PRIORITERINGER

Fylkestinget fattet følgende vedtak i FT-sak 84/19:

Arbeidet med økonomiplan 2020-2023 skal baseres på følgende premisser:

1. *Investeringer skal gjennomføres i samsvar med vedtak i saker om*
  - økonomiplan 2019-2022 / årsbudsjett 2019
  - revidert budsjett april 2019
  - revidert budsjett juni 2019
2. *Det er et mål å sikre en stabil og forutsigbar utvikling der kvalitet og dekningsgrader innen fylkeskommunens kjerneoppgaver opprettholdes på et forsvarlig nivå.*
3. *Fylkestinget legger til grunn at midler til styrking av budsjettposter og realisering av nye tiltak i drift, herunder naturlig aktivitetsvekst som følge av demografiske endringer, i så stor grad som mulig må finansieres ved omprioritering av gjeldende budsjetttrammer samt effekt av omstillings- og effektiviseringstiltak.*
4. *Tidligere vedtatte sparetiltak opprettholdes og gjennomføres som planlagt. Om nødvendig må det gjennomføres nye sparetiltak for å styre mot oppnåelse av handlingsregler for netto driftsresultat og egenfinansiering av investeringer.*
5. *Følgende finansielle måltall / handlingsregler vedtas som retningsgivende for økonomiplan 2020-2023:*
  - a) *Netto driftsresultat i pst av driftsinntekter trappes opp til 5 pst innen 2023.*
  - b) *Årlig egenfinansiering av investeringer skal utgjøre minimum 60 pst av investeringer innen 2023. Prosjekter som i sin helhet finansieres av eksterne midler holdes utenfor ved fastsettelsen av øvre ramme for investeringer i et budsjettår.*
  - c) *Gjeldsgraden – langsiktig lånegjeld i prosent av driftsinntekter – reduseres til 85 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2020-2023 og videre til 80 pst innen 2027.*
  - d) *Finansielt måltall for disposisjonsfond (utenom pensjonsfond) fastsettes til 3 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2020-2023. Eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk anvendes til å styrke disposisjonsfond til måltallet er nådd.*

Fylkesrådmannen vil kort kommentere oppfølgingen av punktene ovenfor:

Investeringer i samsvar med tidligere vedtak

De planlagte investeringene er i hovedsak konsistente med økonomiplan 2019-2022. I tråd med revidert budsjett november 2019 er det innarbeidet noen forskyvninger fra 2019 til kommende planperiode. Prosjektrammen for enkelte investeringer justeres i tråd med omtale i kapittel 5.3. Gjennom 2019 er budsjetterte investeringer i skolebygg redusert med 79,5 mill. kroner. I forrige økonomiplan ble det vedtatt brutto investeringer i skolebygg i 2020 på 289,0 mill. kroner (2019-kroner). Det er nå lagt inn 309,5 mill. kroner i tilrådingen for 2020, som nominelt er 20,5 mill. kroner mer enn i forrige økonomiplan. Samlet betyr dette at fylkesrådmannen har skjøvet et betydelig volum av investeringer i skolebygg noe ut i tid. Fylkesrådmannen viser spesielt til prosjekter som dreier seg om utvidelser av elevkapasiteten på Nord-Jæren.

For fylkesveger er volumet av skattefinansierte investeringer i planperioden i tråd med fjorårets økonomiplan. Volumet av investeringer i 2020 innebar i utgangspunktet noe strammere prioriteringer i handlingsprogram for fylkesveger enn i en antatt normalsituasjon. Nå er imidlertid Helgøy bro lagt inn i tillegg til det volumet som var planlagt i 2020 i forrige økonomiplan. Planlagte investeringer i veganlegg er 439,1 mill. kroner i 2020 og 400,0 mill. kroner per år i påfølgende år. En ramme på 17 mill. kroner for investeringer knyttet til aksjon skoleveg kommer i tillegg.

Aktuelle investeringsprosjekter som ennå ikke er igangsatt er spesielt viktige å utrede grundig. For store investeringer i bygg eller anlegg bør det endelige konseptvalget være preget av strenge prioriteringer, grundige behovsvurderinger og alternativanalyser, høy utnyttelse av eksisterende bygninger/tomter, oppfyllelse av minimumskrav og et grunnlag for kostnadseffektiv drift.

Stabil og forutsigbar utvikling og et forsvarlig nivå av tjenester

Målsettingen om en stabil og forutsigbar utvikling, der kvalitet og dekningsgrader innen fylkeskommunens kjerneoppgaver opprettholdes på et forsvarlig nivå, henger nøye sammen med ønsket om langsiktig økonomisk handlefrihet. Handlefrihet bidrar til å skape tillit til det lokale selvstyret slik at ressursene forvaltes på beste måte også for kommende generasjoner.

Den nye kommuneloven som trer i kraft fra 2020 stiller et grunnleggende krav til kommuner og fylkeskommuner om å forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Fylkeskommuner skal blant annet utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for regionens utvikling. Fra 2020 plikter fylkestinget å vedta finansielle måltall for utviklingen av fylkeskommunens økonomi.

Finansielle måltall vil fungere som et viktig verktøy i den langsiktige styringen av fylkeskommunens økonomi, og fylkesrådmannen er av den oppfatning at den nye kommuneloven legitimerer nødvendigheten av en noe mer langsiktig tenkning. Fylkestingets finansielle målsettinger betinger disiplinert styring over tid. Ingen kommuner eller fylkeskommuner kan i det lange løp anvende ressurser de ikke har. Finansiell bufferkapital vil være viktig for å unngå at det tvinges fram brå omstilling.

Fylkesrådmannen må tilrå tilpasninger i økonomiplanperioden for å sikre finansiell bærekraft i en situasjon med høy lånegjeld og forholdsvis svakt handlingsrom i drift.

Omprioritering og effekt av omstillings- og effektiviseringstiltak

Nye tiltak og økte kostnader er til en viss grad finansiert ved at det er omdisponert midler fra andre budsjettposter. Det vises til sektorvis omtale.

Behovet for nøktern håndtering av demografibaserte utgiftsbehov og andre behov for styrking gjennomgås i omtalen av driftsbudsjettet.

Tidligere vedtatte sparetiltak / nye sparetiltak

Tjenestekvalitet og tjenestestandarder/dekningsgrader settes under press når handlingsrommet i drift reduseres som følge av vesentlige kostnadsendringer, økt volum av lovpålagte oppgaver eller endringer i inntektsgrunnlaget. I denne økonomiplanen må fylkeskommunen ta konsekvensen av de retningsgivende måltallene og ønsket om å etablere et tilfredsstillende handlingsrom i drift i løpet av den kommende fireårsperioden. Fylkesrådmannen foreslår nye reelle reduksjoner og sparetiltak i planperioden. Det vises til gjennomgangen av nye sparetiltak og krav til effektivisering i kapittel 3.6.

Retningsgivende finansielle måltall / handlingsregler

Fylkesrådmannens økonomifaglige anbefaling er å benytte seg av måltallene for å tilføre den langsiktige styringen mer konsekvenstenkning. Formålet med å kvantifisere måltall er nettopp å unngå å bryte med generasjonsprinsippet, som i praksis innebærer at overforbruk på kort sikt får utilsiktede konsekvenser for fremtidige brukere av fylkeskommunale tjenester.

Fylkeskommunene har blitt langt mer kapitalintensive virksomheter etter forvaltningsreformen (i 2010). Inntektssystemet har lagt til rette for at fylkeskommunene skal reservere en større andel av driftsinntektene til investeringer, og dette bildet er forsterket gjennom tilførsel av økte frie midler i drift til opprusting og fornying av fylkesveger og nå senest innlemming av tilskudd til skredsikring i rammetilskuddet.

I 2014 fant TBU det nødvendig å differensiere mellom kommuner og fylkeskommuner ved fastsettelse av måltall for netto driftsresultat – den primære indikatoren for økonomisk handlingsrom. Anbefalingene gjelder ikke for den enkelte fylkeskommune, men over tid for fylkeskommuner samlet. Det anbefalte nivået for fylkeskommunene ble satt til 4,0 prosent av driftsinntektene, og er nå trolig minst 5,0 - 5,5 prosent alt annet likt.

Høyere prioritering av investeringer enn gjennomsnittet av fylkeskommuner tilsier høyere måltall. Også høyere lånegjeld/gjeldsgrad enn gjennomsnittet er et argument for høyere måltall, fordi marginene er mindre i en slik situasjon. Høy renterisiko tilsier dessuten at det bør budsjetteres med større marginer i sektoren samlet. I FT-sak 84/19 gis det en grundig redegjørelse for hvorfor netto driftsresultat bør være minimum 5,0 pst. i RFK hvert år i overskuelig framtid.

Fylkestinget har vedtatt at det reelle handlingsrommet i drift må økes til minimum 5,0 pst. av driftsinntekter i løpet av planperioden. Et netto driftsresultat på 5,0 pst. av driftsinntekter utgjør om lag 369 mill. kroner i 2020 og 372 mill. kroner (2020-kroner) i 2023. I oversiktene under er også forhøyelsen av rammetilskuddet knyttet til skredsikring lagt til, slik at målsatt netto driftsresultat økes til 5,4 pst. av driftsinntekter.

I planperioden er aktivitetsnivået i drift objektivt sett for høyt sett i forhold til driftsinntektene. Dette kommer til uttrykk gjennom et forholdsvis lavt netto driftsresultat i første del av planperioden. Resultatgradene framstår som akseptable i lys av bufferkapitalen i drift (disposisjonsfond) og utviklingen framover i tid, forutsatt at den fireårige planen for saldering, eller budsjettreduksjoner i et tilsvarende omfang, faktisk gjennomføres.

Fylkesrådmannen tilrår noe høyere bruk av disposisjonsfond enn vedtaket i FT-sak 84/19 legger opp til. Eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk i 2019 eller 2020 bør derfor settes av til disposisjonsfond.

Når det gjelder måltallet for gjeldsgrad, vil fylkeskommunen være på etterskudd i forhold til vedtatt måltall for planperioden. Vesentlig lavere grad av egenfinansiering svekker den planlagte nedbyggingen av relativ lånegjeld (gjeldsgraden). Ved beregningen av gjeldsgrad blir også inflasjonsgevinsten for gammel gjeld hensyntatt.

Balansekravet i kommuneloven innebærer at kun investeringer kan lånefinansieres, og at låneforpliktelser (renter og avdrag) skal dekkes av løpende driftsinntekter. For å opprettholde et akseptabelt investeringsnivå i framtiden må lånegjelden holdes på et nivå som innebærer at renter og avdrag kan betjenes uten å måtte redusere aktiviteten i drift vesentlig. Alternativet er å ta konsekvensen av at investeringer prioriteres høyere, og redusere omfanget av oppgaver og tjenester i drift ytterligere. På kort sikt er det mulig å operere med et lavere handlingsrom i drift enn ønskelig, for å unngå kraftige reduksjoner i tjenestestandard eller dekningsgrader.

Fylkesrådmannen vil understreke at finansielle måltall og handlingsregler er ment å være retningsgivende. Måltallene som ble vedtatt i premissaken forutsetter strenge prioriteringer gjennom planperioden.

På neste side følger en prognose for utviklingen i måltallene, som en konsekvens av fylkesrådmannens innstilling til økonomiplan 2020-2023 og de prioriteringene som det redegjøres for i dette kapittelet.

4.6 FINANSIELLE MÅLTALL / HANDLINGSREGLER – PROGNOSE

FINANSIELLE MÅLTALL / HANDLINGSREGLER	2018	2019	2020	2021	2022	2023
DRIFT						
Driftsinntekter, fast justering etter budsjettår (ca-tall)	6 874,0	7 120,0	7 370,0	7 330,0	7 420,0	7 440,0
Overføring fra drift til investeringer	246,2	122,6	322,0	292,0	337,0	397,0
Netto avsetning til disposisjonsfond (drift)	-55,5	113,7	-69,6	-65,7	-8,5	-12,5
Regnskapsmessig overskudd, bruk (-) / fremført (+)	46,2	-66,3	-	-	-	-
Overskudd skoler, bruk (-) / fremført (+)	29,4	-14,4	-	-	-	-
Netto driftsresultat (korrigert)	266,2	155,6	252,4	226,3	328,5	384,6
Netto driftsresultat (korrigert) i pst av driftsinntekter	3,9	2,2	3,4	3,1	4,4	5,2
Måltall (pst)			5,0	5,0	5,0	5,4
Overføring til investering i pst av driftsinntekter	3,6	1,7	4,4	4,0	4,5	5,3

Netto driftsresultat i pst av driftsinntekter trappes opp til 5 pst innen 2023.

INVESTERINGER						
Investeringer (ekskl. prosjekter finansiert av eksterne midler)	645,8	713,0	869,7	929,5	992,6	903,9
a) Overføring fra drift til investeringer	246,2	122,6	322,0	292,0	337,0	397,0
b) Momskompensasjon fra investeringer	102,1	123,5	159,5	162,3	184,5	181,0
c) Investeringssinntekter (salg/refusjoner)	-	3,0	5,0	2,8	-	-
d) Investeringstilskudd fra stat (f.eks. til skredsikring)	6,0	5,6	10,0	-	-	-
e) Netto bruk av fondsmidler (positivt = bruk)	31,2	84,9	5,0	9,5	3,4	1,0
Sum a)-e): Egenfinansiering av investeringer	385,5	339,6	501,5	466,6	525,0	579,0
=> Øvre ramme for investeringer i budsjettåret	642,4	566,1	835,9	777,7	875,0	965,0
Differanse (pluss = overinvestert i mill. kroner)	3,3	146,9	33,8	151,8	117,7	-61,1
Investeringer finansiert av lånemidler	260,3	373,4	368,2	462,9	467,6	324,9
Investeringer finansiert av andre midler (egenfinansiering)	385,5	339,6	501,5	466,6	525,0	579,0
Måltall for egenfinansiering i prosent	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Måltall for egenfinansiering i mill. kroner (60 pst)	387,5	427,8	521,8	557,7	595,6	542,4

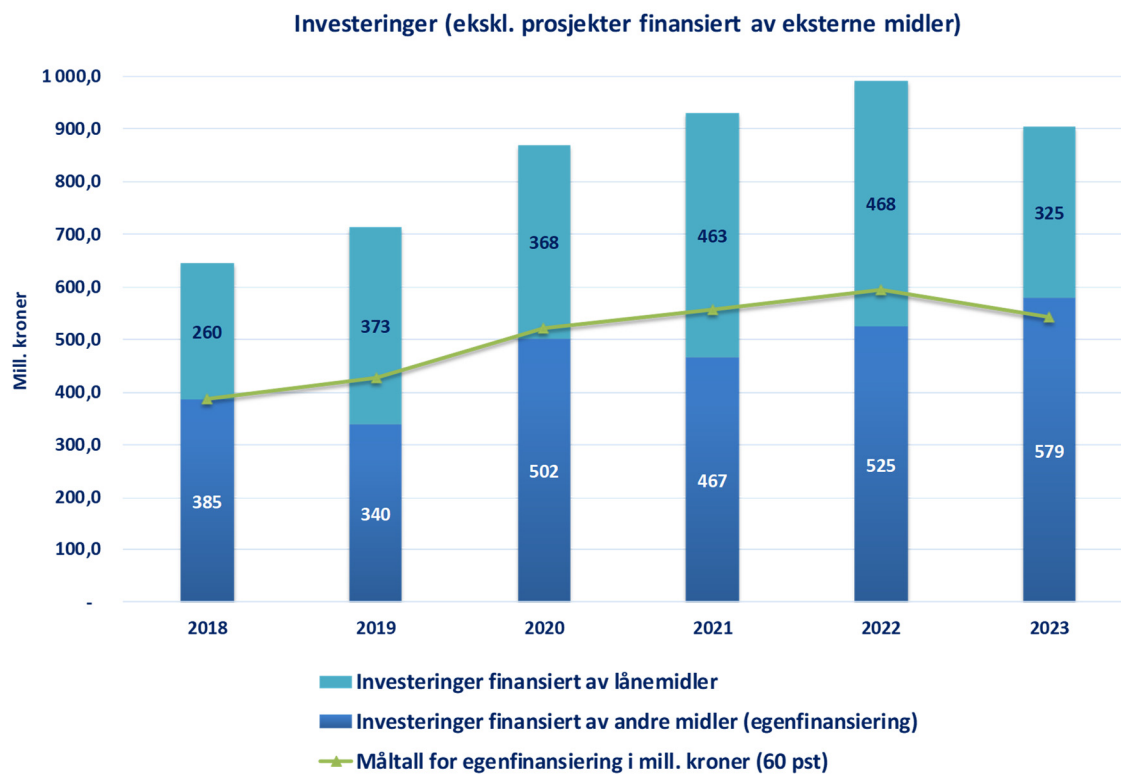
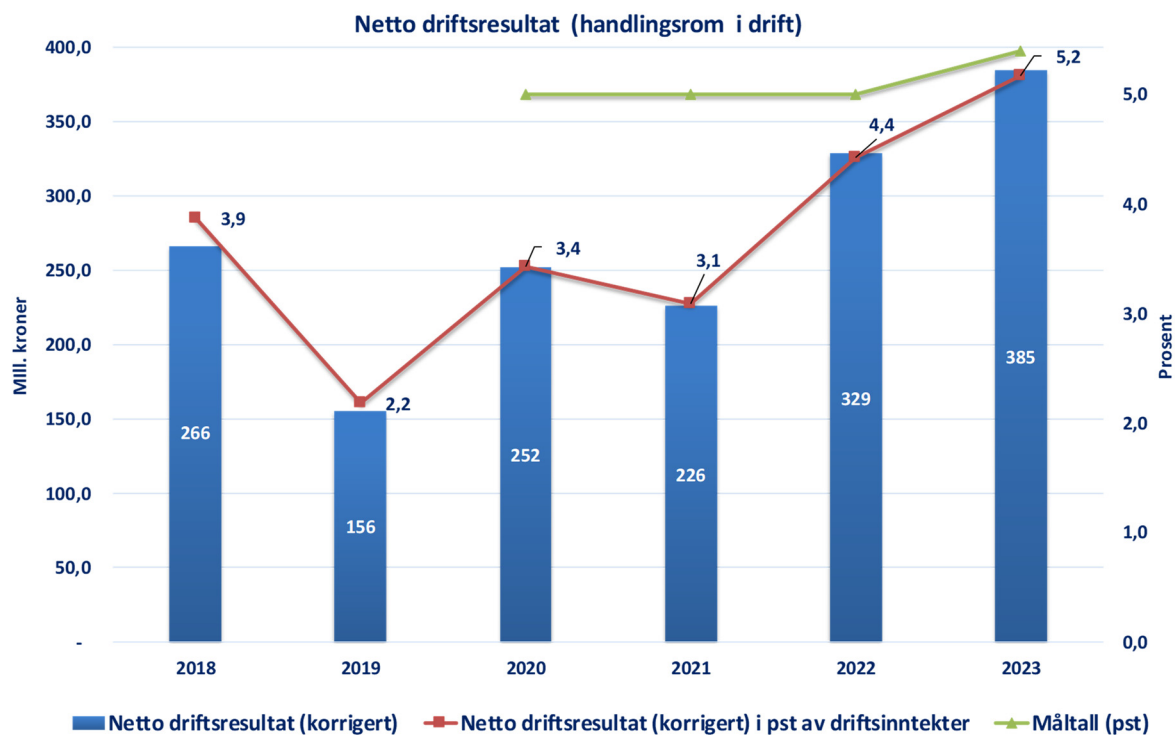
Årlig egenfinansiering av investeringer skal utgjøre minimum 60 pst av investeringer innen 2023. Prosjekter som i sin helhet finansieres av eksterne midler holdes utenfor ved fastsettelsen av øvre ramme for investeringer i et budsjettår.

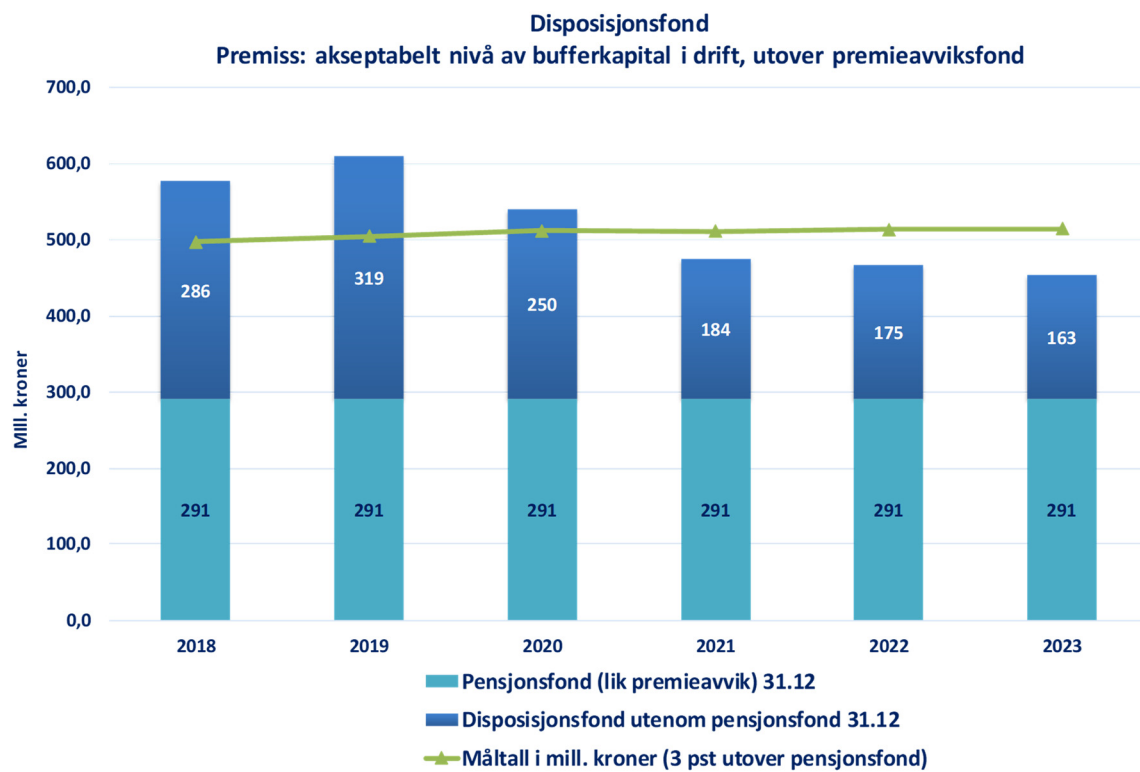
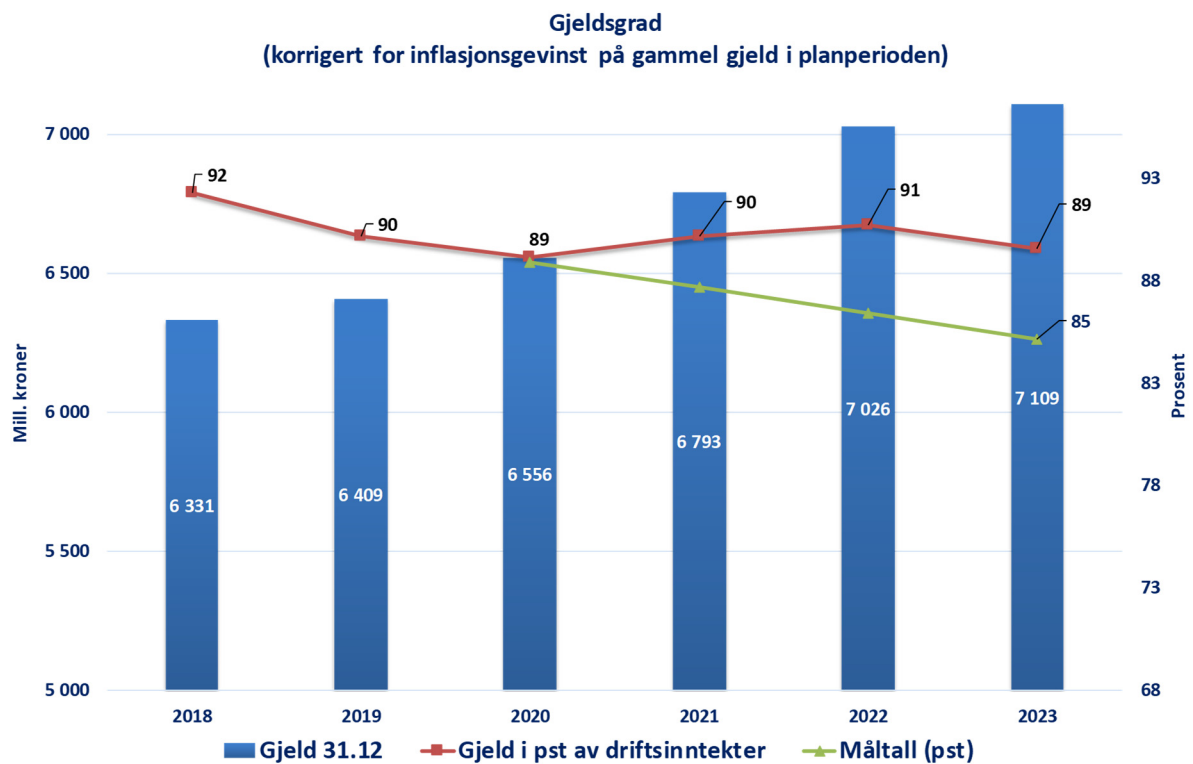
GJELD						
Driftsinntekter, kombinasjon av løpende/fast justering (ca-tall)	6 874,0	7 120,0	7 370,0	7 550,0	7 760,0	7 950,0
Gjeld 31.12	6 331,4	6 408,6	6 555,8	6 792,6	7 026,0	7 108,6
Låneopptak	244,2	288,2	368,2	462,9	467,6	324,9
Avdrag på langsiktig lånegjeld	209,9	211,0	221,0	226,1	234,2	242,3
Gjeld i pst av driftsinntekter	92,1	90,0	89,0	90,0	90,5	89,4
Måltall (pst)			88,8	87,5	86,3	85,0

Gjeldsgraden – langsiktig lånegjeld i prosent av driftsinntekter – reduseres til 85 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2020-2023 og videre til 80 pst innen 2027.

SOLIDITET (OVERSKUDD FRA TIDLIGERE ÅR)						
Disposisjonsfond utenom pensjonsfond 31.12	285,9	319,2	249,6	183,9	175,5	163,0
Pensjonsfond (lik premieavvik) 31.12	291,0	291,0	291,0	291,0	291,0	291,0
Disposisjonsfond inkl. pensjonsfond 31.12	576,8	610,2	540,5	474,9	466,4	454,0
Måltall i mill. kroner (3 pst utover pensjonsfond)	497,2	504,6	512,1	510,9	513,6	514,2
Disposisjonsfond (eks. pensjonsfond) i pst av driftsinntekter	4,2	4,5	3,4	2,5	2,4	2,2

Finansielt måltall for disposisjonsfond (utenom pensjonsfond) fastsettes til 3 pst av brutto driftsinntekter i planperioden 2020-2023. Eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk anvendes til å styrke disposisjonsfond til måltallet er nådd.

Grafiske illustrasjoner av finansielle måltall / handlingsregler

4.7 TEKNISKE BUDSJETTFORUTSETNINGER

Prisforutsetninger

I regjeringens forslag til nasjonalbudsjett er økningen i konsumprisindeksen anslått til 1,9 pst. fra 2019 til 2020. Ifølge Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi har prisveksten på kommunenes kjøp av varer og tjenester vært 0,5 prosentpoeng høyere enn veksten i KPI de siste 10-15 årene. I regjeringens prognoser legges det til grunn at forskjellen vil ligge på dette nivået også i 2020.

Den samlede pris- og kostnadsveksten for kommunal tjenesteyting i 2020 anslås til 3,1 pst., hvorav årslønnsveksten utgjør ca. 3,5 pst. og prisveksten for kjøp av varer og tjenester vil være om lag 2,4 pst. Lønnsandelen er i overkant av 60 pst. i den såkalte deflatoren for samlet pris- og kostnadsvekst.

Som hovedregel er det innarbeidet kompensasjon for neste års prisstigning på varer og tjenester når dette er nødvendig for å opprettholde avtaler eller forpliktelser mv. Generelt har fylkesrådmannen anmodet virksomhetene om å ta høyde for inntil 2,5 pst. prisstigning på varer og tjenester for å opprettholde reell kjøpekraft. Indeksjustering er ikke gjennomført konsekvent.

Budsjettet for de videregående skolene er i utgangspunktet justert for den generelle prisutviklingen på husleie, energi og kommunale avgifter, før det er korrigert for faktiske endringer. Posten ble flyttet til avdeling Bygg og eiendom fra 2018 som et ledd i optimaliseringen av eiendomsforvaltningen. Skolene er kompensert for inntil 2,5 pst. pris- og kostnadsvekst innen de øvrige deler av driftsbudsjettet. Budsjettposter innen opplæring til kjøp av tjenester, bruk av B-timer, gratis læremidler, samt fagprøver, er indeksregulert. Bedriftstilskudd er indeksjustert med 2,5 pst.

Tilskudd til kulturinstitusjoner er i hovedsak prisjustert i henhold til avtaler og anslått pris- og kostnadsvekst i offentlig sektor (anslått til 3,0 pst.).

Tilskudd til selskapene innen kollektivtransport er regulert i samsvar med avtalenes bestemmelser om justering i henhold til lønnsvekst, generell prisvekst samt endring i drivstoffpriser. Indeksjustering inngår naturligvis i budsjettet leveranse fra Kolumbus.

Budsjettet for vedlikehold av bygninger og utstyr er prisregulert. Det er i utgangspunktet lagt inn en prisjustering av ordinært og spesielt vedlikehold om lag i tråd med byggekostnadsindeksen (ca. 2,6 pst. fra 2019 til 2020). For spesielt vedlikehold er det i tillegg foreslått en realøkning i rammen for 2021 og de påfølgende årene i planperioden. Dette gis nærmere omtale i kapittel 6.3.

Budsjettet for drift og vedlikehold av fylkesveger vil normalt bli regulert i henhold til anslått kostnadsvekst for spesifikke fag/funksjonskontrakter som skal fornyes i løpet av budsjettåret. For neste år overstiges den ordinære indeksjusteringen (3,2 pst.) i estimert nominell økning for kontraktene. Utover dette er det også lagt inn ordinær indeksjustering (3,2 pst.) av andre behov/tiltak.

For investeringer vises til egne kommentarer.

Lønnsforutsetninger

I budsjettet er det forutsatt full dekning av lønnsutgifter i 2020. Alle lønnsoppgjør til og med 2019 som har virkning for lønnsnivået i 2020, er innarbeidet.

I forslag til statsbudsjett er det forutsatt en generell lønnsvekst i 2020 på 3,5 pst. i kommunesektoren. Dette er gjennomsnittstall og gir rom for variasjoner mellom ulike grupper av lønsmottakere. I budsjettforslaget er det innarbeidet et beløp som tilsvarer en årslønnsvekst om lag i tråd med forutsetningene i statsbudsjettet.

Sentrale lønnstillegg i kapittel 4 per 01.05.19 er innarbeidet i virksomhetenes lønnsbudsjett, med unntak av de videregående skolene, hvor ingen lønnstillegg så langt i 2019 er tatt med i basisbudsjettet for skolene.

Den anslåtte årsvirkningen av årets lønnstillegg i skoleverket inngår i en egen lønnsreserve på 66,2 mill. kroner i driftsbudsjettet for opplæringsavdelingen.

Endringer i lønnsutgifter som følge av lokale forhandlinger er som hovedregel ikke inkludert i avdelingenes budsjett. For politisk nivå og selvsagt Kolumbus AS er det lagt inn anslag på samlet lønnsvekst i budsjettet for virksomhetene. For Tannhelse Rogaland FKF er estimert årsvirkning av årets lønnsoppgjør lagt inn i foretakets budsjettforslag for 2020, mens delårsvirkningen av neste års lønnsoppgjør inngår i fylkeskommunenes generelle lønnsreserve.

Estimert årseffekt av lokale forhandlinger i kapittel 3 og 5 høsten 2019 er ellers tatt høyde for ved fastsettelsen av konto for reservert til tilleggsbevilgninger ut fra kjennskap til kostnadsrammer for de enkelte oppgjør. Det samme gjelder virkninger av neste års hovedoppgjør.

I tillegg til ovennevnte reserve for årets forhandlinger i skoleverket, er det satt av totalt 82,8 mill. kroner på reservertkonto for å dekke lønnsmerutgifter. Det er grunn til å understreke at lønnsreservene er mer tekniske forordninger enn uttrykk for lønnsvekst, ettersom de i stor grad finansierer helårsvirkninger av sentrale og lokale forhandlinger i 2019, og i tillegg er anslag på lønnsvekst utover lønnsoverheng fra 2019 til 2020.

Livsfaseorienterte tiltak – avsetning

I tråd med prioriteringer i økonomiplan 2019-2022, har fylkesrådmannen beregnet at det i kommende år er behov for å sette av et beløp til å dekke livsfaseorienterte tiltak i Rogaland fylkeskommune. Gjenværende ordning er:

- Ekstrauke ferie for eldre arbeidstakere.

Utgiftsbehovet anslås til 4,5 mill. fra 2020. Dette innebærer en reduksjon på 2,0 mill. kroner fra nivået i 2019 som følge av at tidligere ordninger nå forutsettes å være endelig faset ut. Det er satt av 0,5 mill. kroner i personal- og organisasjonsavdelingen til seniorkurs og seniorstipend.

Utgifter til pensjonsordninger

En stor økonomisk utfordring for kommunesektoren er vedvarende høye pensjonspremier/-kostnader. Nivået på pensjonspremiene må ses i sammenheng med forholdsvis høy lønnsvekst, lavt rentenivå og behovet for å styrke soliditeten i pensjonsordningene. Innføring av økt levealder i beregningsforutsetningene har økt nivået på løpende premier fra 2014. Det samlede premienivået er noe redusert i perioden 2015-2019, blant annet på grunn av moderat lønnsvekst og høyere avkastning fra forvaltningen av pensjonsmidler i KLP.

Premiesats i Statens pensjonskasse (SPK) er for 2020 innarbeidet med 12,7 pst. Dette inkluderer utgifter til AFP-ordning, men ikke arbeidstakers andel på 2 pst. Premiesatsen ble anslått til 13,2 pst. i opprinnelig budsjett 2019, men er senere nedjustert til 12,6 pst. i revidert budsjett april 2019.

Ved fastsettelsen av virksomhetenes budsjett har fylkesrådmannen lagt til grunn en premiesats på 20 pst. for Kommunal landspensjonskasse (KLP) også i 2020. Denne inkluderer premie til AFP-ordningen, men ikke arbeidstakers andel på 2 pst. I 2020 anslås arbeidsgivers samlede premiebeløp til KLP til om lag 23,1 pst. av pensjonsgrunnlaget. Til sammenligning anslås premienivået til 21,8 pst. av pensjonsgrunnlaget i inneværende år (2019), før bruk av premiefond.

Det er satt av en sentral reserve på 16 mill. kroner som tar høyde for differansen mellom 23,1 pst. og 20 pst.

KLP har anslått at den årlige avkastningen i form av en avsetning til pensjonsfond som kan brukes til å dekke løpende pensjonspremier, vil tilsvare størrelsen på egenkapitaltilskuddet (knappt 5 mill. kroner).

Saldoen på premiefond i KLP (fellesordningen) var ca. 36,2 mill. kroner ved inngangen til tredje kvartal 2019. Av dette er 8,8 mill. kroner planlagt disponert i 2019. Fylkesrådmannen tilrår at 20 mill. kroner av avkastningen fra tidligere år brukes i planperioden 2020-2023. Beløpet er spart på premiefond i KLP-systemet. I planperioden vil dette kunne redusere premiebelastning med om lag 22,8 mill. kroner når vi også tar hensyn til arbeidsgiveravgift.

For planperioden er forutsetningene slik, basert på KLPs økonomiplanprognose:

Forutsetninger for pensjonspremien (KLP)	2020	2021	2022	2023
Årslønnsvekst	3,50 %	3,30 %	3,30 %	3,30 %
Samlet pensjonspremie i prosent av pensjonsgrunnlaget	25,14 %	25,14 %	25,14 %	25,14 %
Arbeidsgivers andel	23,14 %	23,14 %	23,14 %	23,14 %
Utgangspunkt for pensjonsreserven	23,14 %	23,14 %	23,14 %	23,14 %
Basisbudsjettet for virksomhetene	20,00 %	20,00 %	20,00 %	20,00 %
Bruttoreserve (tusen kroner)	16 000	16 000	16 000	16 000
Avkastning i KLP til finansiering av egenkapitalinnskudd	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Bruk av tidligere års premiefond i KLP (tusen kroner)	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Reserve (tusen kroner)	6 000	6 000	6 000	6 000

Retningslinjene for regnskapsføring av pensjonsutgifter innebærer at det er beregnet «normalpremie» som skal kostnadsføres, mens eventuelle avvik i forhold til faktiske utgifter det enkelte år kan avregnes/amortiseres over en 7-års-periode. For

premieavvik til og med 2010 gjaldt det en 15-års-periode for amortisering, og for premieavvik i årene 2011-2014 en 10-årsperiode.

I RFK er det etablert en fondsreserve til 100 pst. dekning av udekkede pensjonspremier - tidligere års premieavvik. Også i 2019 vil faktiske premier bli dekket inn. En naturlig oppfølging av dette er å budsjettere inndekning av faktiske pensjonspremier i planperioden 2020-2023. Amortisering eller inndekning av tidligere års premieavvik vil skje i kraft av fondsavsetninger.

Endring i kontoplaner

Fylkeskommunen fører regnskapet i henhold til KOSTRA-standard. KOSTRA er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet.

I KOSTRA er utgangspunktet at kommunenes og fylkeskommunenes oppgaver og ressursbruk relateres til dekning av innbyggernes behov. Dette knytter oppgaver og ressursbruk til begrepene funksjoner og brukergrupper. Begrepet funksjon fokuserer på hvilke typer behov tjenestene skal dekke og hvilke grupper disse tjenestene primært henvender seg til.

Fra 1. januar 2019 ble det innført en standardisert tjenestekontoplan hvor de tre første sifrene er identisk med KOSTRA-funksjon. Beveggrunnene var ønsket om forenkling, økt bevissthet, styrket internkontroll og støtte til prioriteringsdiskusjoner basert på mer aktiv bruk av KOSTRA-funksjon i økonomiplanarbeid. En tydeligere bruk av KOSTRA-funksjon gjør at en allerede i budsjettprosessen kan få bedre styringsinformasjon om hvordan fylkeskommunen prioriterer mellom de ulike funksjonene / oppgavene.

Det ble også innført en ny ansvarskontoplan, med nye ansvar for de ulike resultatenehetene. Dimensjonen ansvar er utelukkende et internt konteringsbegrep som speiler resultatenehetene i fylkeskommunens budsjettorganisasjon.

Fra 1. januar 2020 gjennomføres betydelige endringer i kontoplanen for å innlemme konteringsdimensjoner fra Statens vegvesen som skal dekke interne og eksterne styringsbehov knyttet til administrasjon av fylkesveger. Dette innebærer opprettelse av flere nye begreper i fylkeskommunens kontoplan.

5 INVESTERINGSBUDSJETTET

5.1 GENERELLE KOMMENTARER

Kapittel 5.1 inneholder generell kommentar vedrørende finansieringen av investeringer og økonomiske konsekvenser av forslag til investeringer. I kapittel 5.2 er forslaget til investeringsbudsjettet listet i tabellform. Kapittel 5.3 gir en nærmere beskrivelse av de enkelte prosjekter. Prosjektene er nummerert med I1, I2, I3 osv. i både tabell (kapittel 5.2) og i beskrivelsen av hvert prosjekt (kapittel 5.3).

FINANSIERINGEN AV INVESTERINGER

Investeringsbudsjettet settes opp etter bruttoprinsippet, med bygg- og anleggskostnader inkl. merverdiavgift på utgiftssiden og den generelle finansieringen på inntektssiden, herunder bruk av lån og finansiering ved bruk av fond eller overføringer fra drift. Eventuelle øremerkede inntekter framgår også av inntektssiden.

Med virkning fra 2014 skal momsrefusjon fra investeringer per definisjon betraktes som investeringsinntekter. Forslag til investeringsbudsjett inneholder anslag på tilhørende momskompensasjon som direkte finansieringskilde. Fylkesrådmannen benytter seg av sjablongmessige satser, hvor det maksimale potensialet for momsrefusjon er 25/125 (20 pst.) av bruttoutgifter. Den vanligste satsen er 19 pst, altså en liten avkortning fra maksimalt nivå. Det er anvendt metode å bruke denne satsen både for fylkesveg og skolebygg. Når vesentlige innslag av grunnerverv eller kjøp av tomter (eller lignende) reduserer nivået av momsrefusjon, kan det være aktuelt å tilpasse forbruket til en lavere reell nettobevilgning. I motsatt fall vil fylkesrådmannen måtte fremme forslag om budsjettendringer. Det kan også være aktuelt å se et merforbruk i sammenheng med tidligere ubrukte lånemidler.

Den samlede finansieringen av investeringsbudsjettet framgår av oppstillingen i kapittel 5.2.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV FORSLAG TIL INVESTERINGER

Fylkesrådmannen har også ved denne rulleringen av økonomiplanen brukt de kommende åtte år som investeringshorisont. Dette skyldes dels at et åtteårig perspektiv gir en bedre oversikt enn lovens minimumskrav om en fireårig plan. En annen viktig grunn er at konsekvensene av de beslutninger som tas nå, ikke fullt ut kommer til syne i løpet av de fire neste årene.

Fylkesrådmannens innstilling innebærer følgende utvikling for investeringer, lånegjeld og kapitalkostnader:

Tall i mill. kroner	³⁾ 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Investeringer ¹⁾	713	870	930	993	904	820	817	793	799
Låneopptak	288	368	463	468	325	298	295	277	282
Gjeld 31.12.	6.409	6.556	6.793	7.026	7.109	7.162	7.210	7.239	7.271
Gjeldsgrad ²⁾	90	89	90	91	89	88	86	84	81
Kapitalkostnader	322	339	350	366	381	387	395	399	403

- 1) Brutto eksklusive vegprosjekter finansiert med eksterne midler.
- 2) Beregningen av gjeldsgrad er sjablongmessig.
- 3) Revidert budsjett ved framleggelse av forslag.

Til grunn for framskrivingen ligger det en forutsetning om et antatt «normalnivå» av fylkeskommunale investeringer i fylkesveger og skolebygg også i perioden 2024-2027, jf. oversikter i kapittel 5.2.

En forutsetning om 5,0 pst. netto driftsresultat / overføring fra drift til investering ligger til grunn i perioden 2024-2027. Dette er i tråd med netto driftsresultat det siste året i planperioden 2020-2023.

Forutsetninger for egenfinansiering og rentenivå framgår av senere omtale. Det er innarbeidet antatt effekt av rentekompensasjonsordninger for skolebygg og fylkesveger, samt avtalt rente- og avdragskompensasjon for TkVest/Rogaland.

FORSLAG INVESTERINGSBUDSJETT 2020-2023

Forklaring til de enkelte kolonner i tabellen:

"Ref. til pkt. i tekst":

"Kostnad":

"Tidl. bevilget":

"Budsj. 2020" og "2021-2023":

Referanse til punkt i kapittel 5.3

Total kostnad for prosjektet

Bevilget tom. 2019

Budsjett for økonomiplanperioden

Ref. til pkt. i tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
	Tekst				2021	2022	2023				
<u>SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER</u>											
I1	IKT-investeringer Felles, opplæring, sentraladm.			16,00	12,00	12,00	15,00	12,00	12,00	12,00	12,00
I2	Nytt skoleadministrasjonssystem	30,50	24,00	6,50							
I3	Digitaliseringsprosjekter / publiseringsløsning	19,00	5,00	5,00	3,00	3,00	3,00				
I4	Energiøkonomisering			8,21	8,21	8,21	8,21	8,21	8,21	8,21	8,21
I5	Tekniske forskrifter / off. pålegg			3,08	3,08	3,08	3,08	3,08	3,08	3,08	3,08
I6	Miljøtiltak - Sykkelparkering	19,66	13,50	3,08	3,08						
I7	Miljøtiltak - Miljøstasjon	9,16	3,00	3,08	3,08						
I8	Fylkeshuset, ombygging og uteareal			2,05	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05
I9	Fylkeshuset- utskiftning teknisk anlegg	12,25	2,00	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05			
I10	Fylkeshuset- fasaderehabilitering	44,05	3,00	3,08	10,26	10,26	5,13	3,08	3,08	3,08	3,08
I11	Fylkeshuset, rehabilitering tidligere lokaler Helse vest	20,26	10,00	10,26							
				62,39	46,81	40,65	38,52	30,47	28,42	28,42	28,42

Ref. til pkt. i tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
	Tekst				2021	2022	2023				
<u>SAMFERDSEL</u>											
	<u>FYLKESVEIER</u>										
I12	Fylkesveier - finansiert av egne midler			350,00	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00
I13	Helgøy bro			89,10							
I14	Fylkesveier - finansiert av eksterne midler			1142,20	2644,00	1844,00	1844,00	2500,00	2500,00	2500,00	2500,00
<u>FYLKESVEIER - ANNET</u>											
I15	Fylkesveier (RFK) - aksjon skoleveg			17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
<u>KOLLEKTIVTRANSPORT</u>											
I16	Kolumbus AS - Kapitalinnskudd investeringer			8,80							
I17	TrAM				54,00						
				1607,10	3115,00	2261,00	2261,00	2917,00	2917,00	2917,00	2917,00
<u>TANNHELSE</u>											
I18	Tannhelse - Med./tekn. utstyr			4,50	4,00	4,00	4,00	6,00	6,00	6,00	6,00
I18	IKT-utstyr			3,00	3,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
I18	Nye tannklinikker			21,00	20,80	14,30	11,30	5,00	5,00	5,00	5,00
				28,50	27,80	20,30	17,30	13,00	13,00	13,00	13,00
<u>DIVERSE</u>											
I19	Egenkapitaltilskudd KLP			4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40
				4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40

Ref. til pkt. i tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
Tekst	2021				2022	2023					
OPPLÆRING											
I20	Inventar og utstyr for fagskole		0,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
I21	Kvalitetsforbedrende tiltak			15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
I22	Universell utforming			6,50	6,50	6,50	6,50	4,50	4,50	4,50	4,50
I23	Inventar og utstyr (opplæring)			14,50	14,50	14,50	14,50	14,50	14,50	14,50	14,50
I24	Inventar og utstyr renholdsmaskiner	6,00		2,00	2,00	2,00					
PÅGÅENDE PROSJEKTER											
I25	Sola vgs - Tilbygg	102,11	83,30	18,81							
	Inventar og utstyr	14,39	9,26	5,13							
I26	Dalane vgs - Ventilasjon / renovering teknisk anlegg	63,09	41,47	21,62							
I27	Ølen vgs - Renovering + tilbygg	83,55	66,49	17,06							
I28	Vardafjell vgs - Ny idrettshall + Nytt anneks for forskningslære	61,99	46,60	15,39							
I29	Haugaland vgs - Rehabilitering av tak	25,90	10,50	7,70	7,70						
I30	Godalen vgs - Rehabilitering og nybygg økt kapasitet	385,62	6,00	32,83	112,86	144,67	84,13	5,13			
I31	Dalane vgs - Rehabilitering gymsal	11,63	1,03	10,60							
I32	Haugaland vgs - Rehabilitering verksted	40,86	3,00	25,65	12,21						
I33	Ølen vgs - Ombygging av adm.lokaler og rehabilitering av gjenstående arealer i tråd med rom- og funksjonsprogrammet	54,25	5,00	10,26	35,91	3,08					
I34	Åkrehamn vgs - Rehabilitering arealer byggfag	89,00	5,00	20,00	59,00	5,00					
I35	Utviklingsplan - diverse skoler	9,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
I36	Tiltak lyddemping i kroppsøvingsanlegg	8,10	4,00	4,10							
I37	Trafikksikkerhetstiltak diverse skoler	15,31	3,00	7,18	5,13						

Ref. til pkt. i tekst	Tekst	Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett						
					2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	<u>AKTUELLE NYE PROSJEKTER</u>										
	<i>Prosjekter knyttet til kommende elevvekst:</i>										
I38	Hetland vgs - Nybygg for elevvekst, 270 elever	181,60		8,21	35,91	97,47	34,88	5,13			
I39	St. Olav vgs - Riving og nybygg økt kapasitet	206,23		3,08	5,13	44,12	102,60	46,17	5,13		
I40	Strand vgs - Rehabilitering og nybygg økt kapasitet	219,57			3,08	5,13	33,86	102,60	69,77	5,13	
I41	Øksnevad vgs - Riving og nybygg økt kapasitet	121,56	1,00			1,03	4,10	33,86	76,44	5,13	
I42	Midlertidig bygg for midlertid vekst (Hinna)	41,04		41,04							
	<i>Øvrige prosjekter:</i>										
I43	Skeisvang vgs - Rehabilitering og nybygg + (kulturskolen)	372,39	2,00	3,08	15,39	102,60	143,64	35,91	35,91	33,86	
I44	Jåttå vgs - Bytte av ventilasjonsanlegget	15,39		2,05	6,67	6,67					
I45	Sola vgs - Oppgradere teknisk anlegg	3,50	1,50	2,00							
I46	Dalane vgs - Ny resepsjon	8,21		8,21							
I47	Anslått tillegg Breeam vedtak	50,00		5,00	20,00	20,00	5,00				
I48	Anslått tillegg ("Vedlikeholds- og utviklingsplan 2020-2027")				20,00	40,00	50,00	90,00	130,00	250,00	300,00
SUM OPPLÆRING				309,50	379,49	510,27	496,71	355,30	353,75	330,62	336,50

Ref. til pkt. i tekst		Kostnad	Tidl. bevilget	Budsj. 2020	Budsjett			2024	2025	2026	2027
Tekst	2021				2022	2023					
SAMMENDRAG				2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Sentrale styringsorganer og fellesutgifter				62,390	46,810	40,650	38,520	30,470	28,420	28,420	28,420
Samferdsel				1607,100	3115,000	2261,000	2261,000	2917,000	2917,000	2917,000	2917,000
Opplæring				309,500	379,490	510,270	496,710	355,300	353,750	330,620	336,500
Tannhelse				28,500	27,800	20,300	17,300	13,000	13,000	13,000	13,000
Diverse				4,400	4,400	4,400	4,400	4,400	4,400	4,400	4,400
Brutto utgifter				2011,890	3573,500	2836,620	2817,930	3320,170	3316,570	3293,440	3299,320
Salgsinntekter, refusjoner mv.				5,000	2,800	0,000	70,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Investeringsstilskudd fra stat				10,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Egenfinansiering FKF Tannhelse Rogaland				5,035	9,518	3,443	1,013	0,000	0,000	0,000	0,000
Dekkes ved bompenger / annen ekstern finansiering				1007,600	2247,000	1531,000	1531,000	2025,000	2025,000	2025,000	2025,000
Momsrefusjon eksternt finansierte prosjekter				134,600	397,000	313,000	313,000	475,000	475,000	475,000	475,000
Egenfinansiering - overføring fra drift				322,000	292,000	337,000	397,000	370,000	370,000	370,000	370,000
Egenfinansiering - bruk av disposisjonsfond (overføring fra drift)				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Egenfinansiering - bruk av investeringsfond				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Momsrefusjon				159,503	162,279	184,532	180,981	151,766	151,082	146,688	147,805
Låneopptak				368,152	462,903	467,645	324,936	298,404	295,488	276,752	281,515
Sum finansiering				2011,890	3573,500	2836,620	2817,930	3320,170	3316,570	3293,440	3299,320
Momskompensasjon spesifisert:											
Momskompensasjon fylkesveger SVV, generell finansiering				66,500	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000	76,000
Momskompensasjon fylkesveger for øvrig, generell finansiering				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Momskompensasjon FKF Tannhelse Rogaland				5,415	5,282	3,857	3,287	2,470	2,470	2,470	2,470
Momskompensasjon for øvrig				87,588	80,997	104,675	101,694	73,296	72,612	68,218	69,335
Delsum				159,503	162,279	184,532	180,981	151,766	151,082	146,688	147,805
Momskompensasjon fylkesveger SVV, ekstern finansiering				134,600	397,000	313,000	313,000	475,000	475,000	475,000	475,000
Totalsum				294,103	559,279	497,532	493,981	626,766	626,082	621,688	622,805
Korrigerte bruttoinvesteringer (eksl. momsutgifter for foretaket)				2 006,475	3 568,218	2 832,763	2 814,643	3 317,700	3 314,100	3 290,970	3 296,850

5.3 KOMMENTARER TIL DE ENKELTE PROSJEKTER

INNLEDNING

Som det framkommer i kommentarene til de enkelte investeringsprosjektene, varierer graden av nøyaktighet på kostnadstallene. Dette har sammenheng med forskjellig detaljeringsgrad i kalkylegrunnlaget som foreligger. Kostnadene som angis for de enkelte prosjekter er forventet kostnadsramme i 2020-kroner.

Prisjusteringsfaktoren fra 2019 til 2020 er basert på Statistisk sentralbyrås byggekostnadsindeks og erfaringstall fra Byggfakta, samt vurderinger knyttet til det lokale markedet.

SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER

Postene under sentrale styringsorganer og fellesutgifter samt kvalitetsforbedrende tiltak og universell utforming, har gjort det mulig å gjennomføre mange nødvendige tiltak ved skolene.

Budsjettpostene disponeres av fylkesrådmannen. En del av investeringene fører til klare besparelser i driften, selv om dette ofte ikke er hovedgrunnen til at tiltaket gjennomføres.

INFORMASJONS- OG KOMMUNIKASJONSTEKNOLOGI – SENTRALT STYRTE TILTAK

I1-I3 IKT-investeringer

Avdeling for digital utvikling har overordnet ansvar for planlegging og gjennomføring av aktiviteter innenfor IKT, digitalisering og arkivområdet i fylkeskommunen. Dette innebærer bl.a. strategiutvikling, arkivutvikling, drift av maskiner, systemer og fylkesrådmannens dokumentsenter.

Investeringsbudsjettet dekker innkjøp av utstyr, nye programmer og konsulentttjenester for sentraladministrasjonen og skolene. Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF har egne investeringsmidler.

Hovedutfordringer

Det er vedtatte strategier og årsplaner som legger føringer for de satsinger som blir gjort.

I digitaliseringsstrategien, vedtatt av AU i 2016 legges det opp til at RFK skal bruke ressurser til nye tiltak og løsninger. Samtidig forventes det at digitaliseringstiltak skal føre til effektivisering og/eller reduserte kostnader. Mange av gevinstene fra digitaliseringstiltak vil likevel heller være kvalitative enn økonomiske.

Hovedoppgaven for avdelingen vil være å gi ansatte og brukere i organisasjonen stabile og forutsigbare IKT-systemer. Det vil derfor være et kontinuerlig behov for å fornye/oppgradere fylkeskommunens IKT-infrastruktur og plattform.

For 2020 vil det være knyttet investeringer til både de videregående skolene, tannhelse og til tiltak i fylkeskommunen for øvrig.

Viktige tiltak i 2020:

- Implementering av ny digital strategi.
- Utbygging/oppgradering av utstyr i sentraladministrasjonen og videregående skoler (servere, pc, skrivere, kommunikasjonsutstyr)
- Utbygging/oppgradering av IKT-systemer og infrastruktur, spesielt knyttet til behov for nytt kjernenettverk og overføring av løsninger til skytjenester.
- Implementering av felles skoleadministrativt system (VIS)
- Investeringer knyttet til ny publiseringsløsning (internett)
- Investeringer knyttet til digitalisering av tilskuddsordningen i RFK
- Andre digitaliseringsprosjekter

Investeringsbudsjett:

Tiltak	Kommentar	2020	2021	2022	2023
Investeringer innen IKT og arkiv	I henhold til tiltak nevnt over	16 mill.	12 mill.	12 mill.	15 mill.
Nytt felles skoleadministrativt system (VIS)	Utviklings- og opplæringsmidler og lønn til lokal prosjektleder + frikjøp av instruktører og merkantil ressurs	6,5 mill.	0	0	0
Digitaliseringsprosjekter og publiseringsløsning	Påbegynte prosesser der hovedtyngden av utgiftene vil komme i 2020	5 mill.	3 mill.	3 mill.	3 mill.
Sum		27,5 mill.	15 mill.	15 mill.	18 mill.

Det foreslås en investeringsramme på 27,5 mill. kroner for 2020. Den planlagte investeringsrammen for 2020 var 19 mill. kroner i forrige økonomiplan.

For årene 2021-2022 foreslås det en ramme på 15 mill. kroner for investeringer innen IKT og arkiv. Innen utgangen av 2020 forventes det at ny publiseringsløsning og intranettløsning er på plass, samt at hovedtyngden av investeringer knyttet til VIS er gjennomført. For 2022 legges det opp til å øke investeringen på IKT-infrastruktur igjen, da disse utgiftene går i sykluser.

Slik planene p.t. foreligger blir 2020 et år med tunge investeringer knyttet til både nytt pc-utstyr for mange ansatte, kjernenettverk for hele RFK, trådløse nettverk, overføring av løsninger til skytjenester og ikke minst implementering av nytt skoleadministrativt system (VIS).

Fylkesrådmannens forslag til investeringsbudsjett for IKT-virksomheten dekker behov innen videregående opplæring og fylkeskommunen for øvrig.

EIENDOMSFORVALTNING- SENTRALT STYRTE TILTAK

I4 Energiøkonomisering

Budsjettposten går til tiltak basert på «Handlingsplanen for energi og klima i Rogaland». Overordnet målsetning i handlingsplanen er at energiforbruket skal reduseres med 20 % fra 2005 til 2020.

Prosjekter som har vært gjennomført med ENØK-midler har vist svært god lønnsomhet. Investeringer gir ofte driftsbesparelser som betaler investeringen over få år. I denne budsjettposten inngår flere ulike ENØK-tiltak, og alle har til hensikt å redusere energiforbruk:

- Bytte ut gammel energikrevende belysning med lavenergi LED-belysning.
- Konvertere fra elektrisk til vannbåren varme.
- Behovsstyring av varme og ventilasjonsanlegg.
- Ferdigstille oppgradering av gamle ventilasjonsanlegg.
- Solfangere, solcellepanel, integrerte løsninger i fasade og tak.
- Tilknytning fjernvarme

En gjennomgang av energiregnskapet for fylkeskommunale bygg i Rogaland viser at energiforbruket er redusert med om lag 19 % i perioden 2005-2015.

Det er tidligere montert kun mindre anlegg med solceller på noen av skolene. Man vil nå også se på muligheten for å montere et større anlegg på en av skolene som et prøveprosjekt for å kartlegge viktige faktorer som driftskostnader og tilbakebetalingstiden.

Det er lagt til grunn et behov på 8,21 mill. kr årlig i investeringsperioden 2020-2027 som samsvarer med forrige økonomiplan etter prisjustering

I5 Tekniske forskrifter/off. pålegg

Budsjettposten omfatter fylkeskommunal bygningsmasse hvor RFK er eier eller har driftsansvar. Budsjettposten går til å dekke nye offentlige pålegg knyttet til brannsikring, elektriske anlegg, sprinkler-anlegg, heiser, gasskjeleanlegg mv. Eksempler på planlagte tiltak: Oppgradering av brannsentraler, brannmeldere, nødlys og strobelys.

Det er lagt til grunn et behov på 3,08 mill. kr årlig i investeringsperioden 2020-2027 som samsvarer med forrige økonomiplan etter prisjustering.

I6 Miljøtiltak – sykkelparkering

Klimaforliket legger til grunn nullvekst i biltrafikken, som blant annet fører til at det legges til rette for færre parkeringsplasser ved nybygg/påbygg. Fylkeskommunen er medlem av HjemJobbHjem-ordningen, som skal oppmuntre til mer bruk av gange, sykkel eller kollektivtrafikk til og fra jobb.

Det er et behov for bygging av sykkelparkering for ansatte ved noen videregående skoler som ikke har dette i dag. I tillegg må sykkelparkeringen ved fylkeshuset utvides. Arkitektarbeidene er igangsatt og byggearbeidene starter opp i 2020. Det bør også tilrettelegges for garderobe- og dusjmuligheter i de tilfellene hvor dette ikke er tilfredsstillende.

Det er innarbeidet om lag 6,2 mill. kr fordelt på de neste to årene. Kostnadsanslaget er basert på konkrete prosjekter knyttet til utbygging av sykkelparkering og garderobe- og dusjanlegg.

Økonomiplan 2020-2023 er prisjustert og samsvarer med forrige økonomiplan.

I7 Miljøtiltak – miljøstasjoner

Investeringsposten skal dekke kostnader knyttet til oppføring av nye miljøstasjoner for de skolene som ikke har dette i dag. Skolene har meldt om nye behov knyttet til oppføring av miljøstasjoner, og nye krav til sortering og søppelhåndtering gjør at også eksisterende anlegg må modifiseres.

Det er i økonomiplan 2020-2023 innarbeidet om lag 6,2 mill. kr til dette arbeidet fordelt på de neste to årene som samsvarer med forrige økonomiplan etter prisjustering.

I8 Fylkeshuset – ombygging og uteareal

Fylkesrådmannen gjennomførte høsten 2017 en tilstandskartlegging av hele den fylkeskommunale bygningsmassen i samarbeid med rådgivningsselskapet Multiconsult og ved bruk av deres kartleggingsverktøy Multimap. Resultatene viste blant annet at deler av fylkeshuset havner i den dårligste tilstandskategorien (3). Dette er bygningselementer som må byttes ut/renoveres innen kort tid for å unngå kollaps eller større følgeskader. Fylkesrådmannen tilrår derfor at det settes av nok midler til å skifte ut og renovere bygningsdeler og -elementer i kategori 3, slik også forvaltningsrevisjonen tilrår i sin forvaltningsrevisjonsrapport «Vedlikehold av fylkeskommunale bygg».

Til tiltaket «Fylkeshuset, ombygging og uteareal» er det inkludert tiltak knyttet til uteområdene/parken, samt arealeffektiviserende tiltak innendørs. I 2019 ble arbeidene med å ferdigstille et auditorium fullført. I 2020 vil gangstien i parken fornyes.

Det er lagt til grunn et behov på 2,05 mill. kr årlig i investeringsperioden 2020-2027 som samsvarer med forrige økonomiplan etter prisjustering.

I9 Fylkeshuset – utskiftning teknisk anlegg

Det tekniske anlegget på fylkeshuset er gammelt og overholder ikke dagens krav til luftmengder og luftutskiftning. Det er også stor risiko for at deler av anlegget kan kollapse helt. Deler av anlegget er allerede byttet ut, men mye står igjen. Infrastruktur for nettverk og data er også svært dårlig i deler av bygget og bør skiftes ut. Det er ikke mulig å ta utskiftningen i en én-gang, ettersom bygget er i full bruk. Adgangskontrollanlegget og innbruddsalarmanlegget må også fornyes. To av ventilasjonsanleggene ble byttet i 2019 og dette arbeidet fortsetter utover i 2020.

Fylkesrådmannen tilrår at det bevilges 2,05 mill. kr årlig til dette arbeidet i perioden 2020-2024 som samsvarer med forrige økonomiplan etter prisjustering.

I10 Fylkeshuset – rehabilitering fasade

At bygningsskallet, herunder fasade, vinduer og tak, er tett er svært viktig for å unngå vann- og råteskader. Deler av vinduene er skiftet ut, men mange av vinduene er gamle og skadet. Noen av vinduene er provisorisk fuget igjen for å unngå trekk og vanninntrengning. Deler av fasaden er ikke rehabilitert siden forrige århundre, og har store skader. Fasade mot parken i A-bygg er særlig dårlig og må renoveres innen kort tid.

Det er behov for utskifting av vinduer på flere av bygningene, verst er A og C bygget. I samråd med kulturavdelingen og byantikvar er det enighet om at vinduer skal føres tilbake til byggeåret, som var 1893.

Det er flere takflater som må legges om. Det er iverksatt sikringstiltak mot taknedfall ved flere av fasadene. Renner, takhatter og beslag utført i sink må rehabiliteres. Hvite partier utvendig på A og C bygg må males. En del av fasadesteinen må skiftes ut, og det er behov for å bestille murstein på spesialmål.

Fylkesrådmannen har innarbeidet en ramme på 44,05 mill. kr for rehabilitering av fasade, tak og vinduer, i tråd med vedtatt økonomiplan etter prisjustering.

I11 Fylkeshuset – rehabilitering tidligere arealer for Helse Vest

Siden det var sykehusdrift i bygningen, har Helse Vest leid en fløy i 3. etg til bruk for helse. Helse Vest sa i 2017 opp sitt leieforhold og flyttet ut ved årsskiftet 2017/2018. Arealene er ikke renovert siden det var sykehusdrift i arealene, og er nedslitte.

Fylkesrådmannen har valgt, i påvente av vedtak knyttet til pågående studiearbeid for fylkeshuset, å ikke rehabilitere hele arealet, men kun de deler det er behov for i dag til kontordrift. Byggearbeidene er påstartet og vil bli ferdigstilt i 2020. Arbeidene har vært mer omfattende og tidkrevende enn anslått. Total kostnadsramme er på 20,26 mill. kr etter prisjustering og samsvarer med tidligere økonomiplan.

X «Mulighetsstudie fylkeskommunens sentraladministrasjonsbygg»

Det vises til verbalpunkt i gjeldende økonomiplan 2019-2022 om behovet for økt kontorkapasitet for sentraladministrasjonen i Stavanger:

«Fylkeskommunen får økt antall ansatte i forbindelse med regionreformen. Fylkestinget ber om at det lages en mulighetsstudie før fremleggelse av neste økonomiplan som ser på alternativ bruk, leie, mulig salg, utvidelse og nybygg av fylkeskommunes sentraladministrasjonsbygg.»

Fylkesrådmannen har i 2019 satt i gang et arbeide for å utrede ulike alternativer i tråd med fylkestingets bestilling. Som et ledd i denne prosessen er det også bestilt en ekstern utredning. Norconsult har levert et studieunderlag knyttet til følgende problemstillinger:

1. Tilrettelegging og utvidelse av fylkeshuset for å gi plass til 550 arbeidsplasser
2. Fordeler og ulemper med å flytte fylkesadministrasjonen til ny tomt
3. Alternativ bruk av fylkeshuset

Fylkesrådmannen har også utført en grundig tilstandskartlegging av fylkeshuset, og har i denne prosessen fått bistand fra eksterne entreprenører knyttet til ulike fagområder. Kartleggingen vil bli et viktig element i kostnadsvurderinger knyttet til ulike alternativer for et «nytt» fylkeshus.

Det har vært gjennomført dialogmøter med Stavanger kommune, universitetet og byantikvar, for å avklare begrensninger, muligheter, eventuell sambruk og alternative formål. Fylkestinget vil få forelagt en sak om arbeidet i deres møte i desember.

Kostnader knyttet til en ombygging/utvidelse av dagens fylkeshus, eller nybygg på annen tomt, er ikke innarbeidet som eget tiltak i økonomiplan 2020-2023, ettersom valg av løsning ikke er avklart.

Eventuelle byggekostnader knyttet til en ombygging/utvidelse eller et nybygg må vurderes i en nåverdiberegning, hvor forvaltnings-, vedlikeholds- og driftskostnader i et 60-års perspektiv beregnes og presenteres som årskostnader. Fylkeskommunens årlige utgifter knyttet til renter, avdrag, forvaltning, vedlikeholds- og driftskostnader i et alternativ med et nybygg, må sammenholdes med alternativet hvor fylkeskommunen bruker lokalene slik de brukes i dag og hvor det leies lokaler til SAMS.

Kostnadsanalyser, mulig sambruk, eventuelle alternative formål er eksempler på områder som bør utredes nærmere før det tas stilling til løsning for et «nytt» fylkeshus. Kostnader knyttet til nødvendig ekstern bistand i prosessen dekkes gjennom investeringstiltaket «Utviklingsplaner – diverse bygg».

SAMFERDSEL (I12-I17)

Det er et stort behov for investeringsmidler på fylkesvegnettet. I vedtatt handlingsprogram for fylkesveger 2018 – 2021(23) er behovet for midler til å gjennomføre alle tiltak som anses nødvendige for å nå de mål som er satt, anslått til fra 600 til 800 mill. kroner årlig. Det er en særskilt utfordring å kunne oppgradere tunnelene våre i henhold til nasjonale krav. Fylkeskommunen har fått utsatt frist til 2025 med å gjennomføre tiltakene.

Økonomiplan 2020-2023 er videreført på om lag samme reelle nivå når det gjelder investeringer i fylkesveger. Rammene fra forrige økonomiplan er oppjustert med en indeks på 2,5 pst, som er om lag sammenfallende med den foreløpige prisomregningsfaktoren som Vegdirektoratet opererer med (2,4 pst.). For det enkelte investeringsprosjekt har Statens vegvesen (SVV) støttet seg på egne indekser ved utarbeidelse av investeringsbudsjettet for 2020.

For 2020 er den ordinære rammen i økonomiplan 2020 - 2023 for regionalt finansierte prosjekter satt til 350 mill. kroner (2020-kroner). For 2021 og årene som følger etterpå forutsettes et normalnivå på 400 mill. kroner finansiert av fylkeskommunen (I12).

I planperioden 2020-2023 er det planlagt en stor portefølje av bompengefinansierte

prosjekter og statlige investeringstilskudd knyttet til Bymiljøpakke Nord-Jæren, som øker fra 1.142,2 mill. kroner i 2020 til 3.688 mill. kroner i sum for årene 2022/2023 (I14).

Fylkesrådmannen legger til grunn at alle momsutgifter knyttet til fylkesveger finansieres av fylkeskommunen og ses i sammenheng med tilhørende momskompensasjon. For eksternt finansierte prosjekter – for eksempel prosjekter finansiert av bompenger, er dette et «nullsumspill». Bompengeselskaper finansierer konsekvent nettoutgifter, altså anleggskostnader ekskl. mva. I dette forslaget til økonomiplan legger fylkesrådmannen til grunn det samme prinsippet ved anvendelse av eksterne tilskudd eller forskudd. Prinsippet gjennomføres også ved delt finansiering. Momsutgifter knyttet til eksternt finansiering vil altså (rent teknisk) komme i tillegg til den ordinære bevilgningen fra RFK. For ordens skyld presiseres fylkesrådmannen at momsrefusjon knyttet til bompengefinansierte prosjekter er en fylkeskommunal investeringsinntekt som i prinsippet ikke er bundet til finansieringen av bestemte prosjekter. Finansieringsavtaler kan likevel ha bestemte bindinger når det gjelder bruken av momsrefusjon som genereres fra de konkrete prosjektene.

For øremerkede investeringstilskudd fra staten er det generelt slik at fylkesrådmannen ser tilskudd i sammenheng med bruttoutgifter inkl. merverdiavgift.

Helgøy bro (I13)

Fylkestinget vedtok i FT-sak 111/19 *Helgøy bro – forslag til finansiering* å realisere byggingen av Helgøy bro. Det ble vedtatt at prosjektet skal gjennomføres med en tilleggsbevilgning som innarbeides i investeringsbudsjett 2020 og økonomiplanen 2020 - 2023 for fylkesvegnettet.

Prosjektet er lagt inn i budsjettforslaget med en kostnadsramme på 89,1 mill. kroner (bruttokostnad på 91,1 mill. kroner fratrasket 2 mill. kroner i estimert dugnadsarbeid fra Helgøysamfunnet). Det er også lagt inn et investeringsbidrag fra Hjelmeland kommune på 5 mill. kroner. Det vises for øvrig til saksfremlegget og notatet som var vedlegg til saken i fylkestinget 15. november for ytterligere omtale av finansieringen.

Fylkesvegadministrasjon inn i sentraladministrasjonen

Fylkesrådmannen viser til generell omtale av organisatoriske endringer på samferdselsområdet i kapittel 6.6. Fylkeskommunen oppretter fire seksjoner for planlegging og utbygging med om lag 121 ansatte. Oppgaver knyttet til investering finansieres allerede i dag av fylkeskommunen gjennom konkrete investeringsprosjekter og belastning av kalkulatoriske lønnsutgifter gjennom Sams vegadministrasjon. Rent teknisk og vil nå fylkeskommunen selv få ansvaret for å henføre lønnsutgifter til kostnadsbærende prosjekter i handlingsprogrammet for fylkesveger. Over tid må fylkeskommunen selv vurdere dimensjoneringen av bemanningsmessige ressurser knyttet til investering.

Vegprosjekter finansiert med eksterne midler

Bominntekter fra Bymiljøpakke Nord-Jæren, Haugalandspakken og Gjesdalspakken bidrar vesentlig til realisering av fylkeskommunal veginfrastruktur. Hver av de tre finansieringspakkene er en samfinansiering basert på bompenger, statlige midler og fylkeskommunale midler. Prosjekter som er satt i gang i Jærenpakke 1 fullføres med midler fra Bymiljøpakke Nord-Jæren. Nye større vegprosjekter som er planlagt

finansiert med midler fra Bymiljøpakke Nord-Jæren er E39 Ålgård - Hove, Fv. 409 Transportkorridor Vest og E39 Smiene – Harestad.

I forslaget til investeringsbudsjett for 2020 er det lagt opp til 821,6 mill. kroner i samlet anvendelse av bompenger (ekskl. mva) knyttet til investeringer i fylkesvegnettet. Bruk av bompenger har ingen direkte betydning for RFKs finansieringsbehov gitt ovennevnte premisser om nøytralitet mellom momsutgifter og momskompensasjon.

Det er budsjettert med tilskudd fra Staten til Bussveien med 186 mill. kroner.

Planlagt omfang av bompengeprojekter vises i fremlagt forslag til handlingsprogrammet for fylkesveger 2018-2021(23). Bruk av bompenger og tilhørende utgifter er i grove trekk innarbeidet i denne økonomiplanen i tråd med dette. Gjennomsnittlig årlig bruk av eksterne midler til investeringer i fylkesvegnettet er anslått til knapt 1,5 mrd. kroner i årene 2020-2023.

Byvekstavtalen

Byvekstavtalen er under reforhandling. Det forutsettes lokalpolitisk enighet. Blir den lokalpolitiske enigheten akseptert av Staten med hensyn til inntekt og oppfylling av nullvekstmålet kan det bli inngått ny avtale. Inntil videre gjelder inngått avtale.

Samferdselsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Rogaland fylkeskommune samt Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommuner inngikk i september 2017 en byvekstavtale som skal legge til rette for at veksten i persontransporten på Nord-Jæren skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Byvekstavtalen omfatter transporttiltak, finansiering og arealplanlegging. Den er basert på Nasjonal transportplan 2014–2023, og gjelder for perioden 2017–2023. Reforhandling av avtalen startet våren 2018 og tar utgangspunkt i rammene og føringene i Nasjonal transportplan 2018–2029.

I avtalen inngår porteføljen i Bymiljøpakke Nord-Jæren, jernbaneinvesteringer, riksvegtiltak for kollektivtransport, sykkel og gange, samt tiltak finansiert med belønningsmidler. I tillegg inngår statlig delfinansiering av 50 pst. av projektkostnadene for Bussveien. I byvekstavtalen er det lagt til grunn at statens halvpart av kostnadene for Bussveien utgjør 5,1 mrd. 2016-kroner.

I henhold til inngått Byvekstavtale videreføres belønningsordningen innenfor en ramme på 700 mill. kroner, som tilsvarer 100 mill. kroner pr. år i perioden 2017–2023. I 2017 ble det tildelt 70 mill. kroner ekstra i belønningsmidler, slik at samlet beløp ble 170 mill. kroner dette året. Fylkesrådmannen har basert økonomiplanen på en forutsetning om at det årlige nivået av belønningsmidler til statlig understøttelse av den planlagte kollektivsatsingen i Rogaland må tilsvare 180 mill. kroner framover. I reforhandlingene av Byvekstavtalen forventer fylkeskommunen et årlig bidrag på 220 mill. kroner.

Forutsetningen om betydelige statlige bidrag til finansiering av den iverksatte økte ruteproduksjonen i kollektivtransporten, mobilitetsfremmende tiltak og utstrakt takstsamarbeid, samt en sannsynlig kostnadsdrivende heving i teknologi- og miljøstandard i årene framover, er avgjørende viktige premisser for

fylkesrådmannens budsjettforslag. Til satsingen på kollektivtransport i byene kreves varig finansiering langt utover det som per nå tilføres gjennom inntektssystemet.

Særskilte tilskudd – skredsikring mv.

Det statlige tilskuddsprogrammet for skredsikring på fylkesvegnettet 2018-2023 innebærer at en årlig ramme på 745 mill. 2017-kroner i årlig gjennomsnitt fordeles mellom fylkeskommunene. Statens vegvesen har foreslått at RFK får tildelt 102 mill. kroner i fireårsperioden 2020-2023 til prosjektene fv. 45 Bergsura og fv. 45 Nebbatjern. I 2020 er tildelingen på 26,7 mill. kroner i tilskudd til skredsikring nå lagt inn i ordinært rammetilskudd. Fylkesrådmannen har ikke funnet å kunne øke investeringsrammen til fylkesveger tilsvarende.

Fylkesrådmannen gjør oppmerksom på at de to skredsikringsprosjektene i utgangspunktet ikke var prioritert i handlingsprogrammet. Det vises til vedtatt handlingsprogram for fylkesveger 2018 – 2021(23), som dokumenter et behov som langt overstiger budsjetterte investeringer.

I tillegg er det i forslag til Statsbudsjett 2020, i saker med særskilt fordeling som nå inngår i rammetilskuddet, lagt inn 27,6 mill. kroner i kompensasjon knyttet til forskrift om tunnelsikkerhet. Det er antatt at 2020 er siste året med særskilt kompensasjon for tiltak knyttet til forskriften. Fylkesrådmannen har ikke funnet å kunne øke investeringsrammen til fylkesveger tilsvarende.

Investeringsprosjekter i egen regi

Fylkesveger (RFK)- Trafikksikkerhetsmidler (I15)

Trafikksikkerhetsmidler (tidligere Aksjon Skoleveg) som brukes til delfinansiering av fylkeskommunale skolevegprosjekter av mindre omfang per tiltak. Fylkesrådmannen har lagt inn basisnivå på 17 mill. kroner i 2020 i tråd med fylkestingets vedtak i FT-sak 94/15. Tilskudd til kommunale investeringer er henført til driftsbudsjettet. Det budsjetteres ikke momskompensasjon i tilknytning til bevilgningen.

Kollektivtransport – Kolumbus AS, kapitalinnskudd investeringer (I16)

Fylkestinget vedtok i FT-sak 61/19 *Opsjoner i bussanbud Nord-Rogaland* å bestille batterielektriske busser til byrutene i Haugesund når neste anbudsperiode starter sommeren 2020. I den forbindelse må det investeres i ladeinfrastruktur. Prisoverslaget er som følger:

Vy Buss ladeinfrastruktur ekskl. entreprenørkostnader ved nettoppgradering	10,7 mill. kr
Entreprenørkostnader ved nettoppgradering	2,0 mill. kr
15 % usikkerhet med utgangspunkt i prisoverslag fra Haugaland kraft	0,6 mill. kr
<i>Sum investeringskostnader</i>	<i>13,3 mill. kr</i>
- støtte fra Enova ca.	5,0 mill. kr
<i>Investeringsbehov for ladeinfrastruktur for elektriske busser</i>	<i>8,3 mill. kr</i>

Kolumbus har behov for kapitalinnskudd på 8,3 mill. kroner til ladeinfrastruktur for elektriske busser på Haugalandet.

Kundebehandlingssystemet til Kolumbus må fornyes. Det er behov for 0,5 mill. kroner til anskaffelse av nytt system.

Samlet er det budsjettert et kapitalinnskudd på 8,8 mill. kroner i 2020.

Om deltakelse i og finansiering av EU-prosjektet TrAM (I17)

Fylkesrådmannen viser til vedtak i FT-sak 62/18:

«Rogaland fylkeskommune forplikter seg til å innarbeide inntil 54 mill. kroner mot slutten planperioden 2019-2022 til finansiering av batteridrevet båt i Hommersåksambandet. Summen skal dekke sluttoppgjør med Fjellstrand AS, etter at EU-bidrag fra TrAM-prosjektet er utbetalt».

I investeringsbudsjettet for 2021 er det innarbeidet et kapitalinnskudd til Kolumbus AS på 54 mill. kroner. Foreløpig er det ikke lagt inn økte avskrivninger eller reduserte driftsutgifter fra 2022 i driftsbudsjettet.

Det foregår høsten 2019 forhandlinger om endelig pris på kontrakten som omfatter alle arbeider som ikke er del av kontrakt mellom EU-kommisjonen, Rogaland fylkeskommune som koordinator og de øvrige partnerne. Kontraktsforhandlingene er påvirket av at båten er et utviklingsprosjekt. Båten er forlenget og har fått en utforming som skal gjøre den bedre egnet for batteridrift og redusere energibehovet for fremdrift.

Det ventes nytt prisoverslag fra Fjellstrand AS (hovedleverandør) medio oktober. Denne vil ta hensyn til justeringer i oppgaver mellom ulike leverandører.

Båtens design vil testes i basseng i løpet av november, i etterkant av dette vil det være mulig å beregne endelig batteri- og motorkapasitet. I etterkant av dette kan det gis et nytt og riktigere prisoverslag for båt og ladestruktur. Fylkesrådmannen tar sikte på å kunne levere en sak for fylkestinget senest i løpet av første kvartal 2020.

Bussveien / fremtidig bussteknologi

Fylkesrådmannen viser til vedtak i FT-sak 15/17 – «Fremtidig bussteknologi på Bussveien».

Det er vedtatt at Bussveien skal planlegges og bygges med mål om nullutslipp. Bussveien åpnes som eget konsept, fortrinnsvis med nyinnkjøpte batteribusser. Nødvendig infrastruktur bygges ut for batteribusser fra åpningen i 2023. Nullutslippsteknologi for bussveien innebærer en økonomisk risiko mht. investering og drift som det forutsettes at staten må være med å dele ut fra statlige målsettinger.

Fylkesrådmannen har ikke innarbeidet økonomiske konsekvenser i den 8-årige økonomiplanen for investeringer. Det vises til sakens premisser om hovedsakelig kostnadsnøytralitet i forhold til mer tradisjonelle løsninger.

TANNHELSE (I18)

De foreslåtte investeringsrammene for Tannhelse Rogaland er samlet sett i tråd med vedtatt økonomiplan for perioden 2019-2022.

Behovet er generelt sett noe høyere i denne økonomiplanen på grunn av tidligere års mindreforbruk.

Fylkesrådmannen tilrår at det bevilges midler til nye tannklinikker i tråd med foretakets eget budsjettforslag og egen klinikkplan, samt til medisinteknisk utstyr og IKT- utstyr i tråd med tidligere praksis, totalt 28,5 mill. kroner i 2020. Bevilgningene til medisinskteknisk utstyr følger en noe mer spesifisert plan for bruk enn tidligere.

Investeringer i foretakets regi er gitt nærmere omtale i den parallelle bestillingssaken. Foretaket har utarbeidet et fullstendig investeringsbudsjett, som også inneholder den delen av investeringer som finansieres av egenkapital – disposisjonsfond i foretakets balanseregnskap. Det er presentert et samlet brutto investeringsbudsjett for foretaket, som budsjettforskriften krever. Fylkesrådmannen viser til foretakets redegjørelse for bruk av frie fondsmidler til finansiering av blant annet nye tannklinikker.

DIVERSE

I19 Egenkapitaltilskudd KLP

Pensjonsfondene i KLP øker hvert år. Det medfører behov for økt egenkapital fra eierne. Egenkapitaltilskuddet for 2019 tilsvarer 0,30 prosent av premiereserven og utgjør 4 310 863 kroner. Fylkesrådmannen har satt av 4,4 mill. kroner per år, som krever finansiering ved bruk av egenkapital (ikke lån).

OPPLÆRING

Forslaget er basert på følgende forutsetninger:

- Innhold i gjeldende økonomiplan 2019-2022
- Vedtak i revidert budsjett oktober 2019 og noen enkeltsaker
- Parallell sak om skolebruksplanen

Fylkesrådmannens innstilling er i hovedsak basert på gjeldende økonomiplan. Skolebruksplanen speiler prioriteringene i økonomiplan 2019-2022 og trekker i tillegg opp mer langsiktige premisser.

Det er på vanlig måte foretatt en gjennomgang av framdriftsplanen for de enkelte prosjektene, og kostnadsprofilen for det enkelte prosjekt er justert i samsvar med denne gjennomgangen. Resultatet av dette er at det planlegges et noe lavere nivå av investeringer i skolebygg i første del av planperioden.

I denne økonomiplanen anslår fylkesrådmannen at nærmere 350 mill. kroner per år kan være et bærekraftig normalnivå på lang sikt når det gjelder dekning av

investeringsbehov i skolesektoren utover faste «sekkepostbevilgninger». Av hensyn til realismen i analyser av finansielle måltall mv. ble det også i forrige økonomiplan forutsatt et slikt investeringsnivå i årene som fulgte etter planperioden. Dette oppfattes som et nøkternt men forsvarlig nivå.

Rulleringen av skolebruksplanen må baseres på et realistisk handlingsrom og de variasjoner som inntreffer i kapasitetsbehov. Fram mot midten av 20-tallet er det behov for vesentlig flere elevplasser, og da hovedsakelig på Nord-Jæren. Etter dette vil samlet kapasitetsbehov reverseres gradvis. Fylkesrådmannen viser til skolebruksplanen for en grundig gjennomgang av forutsetningene og prioriteringer som ligger til grunn for økonomiplanen.

Investeringsbudsjettet i økonomiplan 2020-2023 knyttet til opplæring er innarbeidet i tråd med de siste to års økonomiplaner. Den totale kostnadsrammen i kommende 8-års periode er noe høyere enn den tilsvarende kostnadsrammen vedtatt for de to siste økonomiplanene, justert for prisstigning.

For kalkulering av rehabiliterings- og utbyggingsprosjekter er det lagt til grunn høy arealutnyttelse, nøktern standard og kostnads- og tidseffektiv prosjektgjennomføring. I beregningen av arealer er det benyttet arealberegningsmodellen «FEF arealmodell», utviklet for og av fylkeskommunenes eiendomsforum, som bygger på effektiv, framtidsrettet og fleksibel arealbruk. I begrepet nøktern standard legges det vekt på bestandig og funksjonsrettet kvalitet, og bruk av kjent teknologi. Fremdriftsplanen forutsetter effektive bruker- og involveringsprosesser. Det er også lagt til grunn at skolen gjennomfører skoledrift på eksisterende skole parallelt med utbygging, for i størst mulig grad å unngå kostnader og ulemper med erstatningslokaler.

For beregning av prosjekt- og kostnadsramme er det benyttet «Anslagsmetoden». I metoden beregnes kostnader for «best case», «most likely case» og «worst case». Kostnadsrammen som er innarbeidet i økonomiplan 2019-2022 gjenspeiler et såkalt «p85» nivå, som i prinsippet betyr at det skal være 85 % sikkerhet for at de faktiske utgiftene ikke overgår rammen. Fylkesrådmannen vil presisere at kostnadsrammen generelt ikke tar høyde for eventuelt økt arealbehov. Fylkesrådmannen erfarer at det ofte stilles brukerkrav knyttet til arealbehov, og at det kan være vanskelig å få gjennomslag for høy arealutnyttelse. Arealutnyttelse er svært viktig med hensyn til total investeringskostnad og fremtidige årskostnader. Lite effektiv arealutnyttelse medfører økte investeringskostnader og fremtidige årskostnader.

Kostnadsrammen tar heller ikke høyde for markedssvingninger, unormale klimaforhold, streik etc.

I forbindelse med årets rullering av skolebruksplanen framstår en større andel av volum som konkret, i den forstand at prosjektene er under planlegging. «Anslått tillegg» i åtteårsperioden er ment å fange opp behov som ikke er spesifisert i egne prosjekter, men som er knyttet til vedlikeholds- og utviklingsplanen. Fra vedlikeholds- og utviklingsplan 2020-2027 fremkommer et totalt investeringsbehov på 1 149 mill. kr som ikke er innarbeidet i økonomiplanen med egne tiltak. Av dette er 880 mill. kr innarbeidet gjennom budsjettposten «Anslått tillegg». Fylkesrådmannen har ikke klart å finne dekning for det totale investeringsbehovet i kommende investeringsperiode,

som tilsier at det vil være utfordringer knyttet til bygningsmassen som ikke kan løses de nærmeste 8 årene.

I20 Inventar og utstyr fagskole

Fagskolen Rogaland har behov for å finansiere egenandel til utviklingsmidler. Regjeringen lyste i 2017 og 2018 ut utviklingsmidler til fagskoleutdanning. Målet med midlene er økt kvalitet i fagskoleutdanningene og godt samsvar mellom utdanningstilbudene og den kompetansen arbeidslivet etterspør. For søknader om tilskudd til investeringer i utstyr, infrastruktur, simulatorer, laboratorieutstyr og lignende blir det ved tildeling av tilskudd lagt vekt på om søker bidrar med inntil 50 prosent egenfinansiering, og/eller om det foreligger annen finansiering. Det ble for 2019 avsatt 500 000 kroner i budsjettet som Fagskolen Rogaland kan søke skoleeier om til egenandel. Hensikten var å gi Fagskolen Rogaland og skoleeier en viss forutsigbarhet ved søknadsprosessen for inneværende år. Skolen ble i 2019 tildelt 2,94 mill. kroner i fra Diku. Andre fagskoler har fått tildelt høyere beløp, men det krever også høyere egenfinansiering. Fylkesrådmannen ønsker å videreføre støtten til egenandel som en permanent ordning, og øker beløpet til 1,5 mill. kroner årlig til dekning av fylkeskommunens bidrag til finansiering av utstyr.

I21 Kvalitetsforbedrende tiltak

Posten går til å realisere mindre prosjekter som er omtalt i skolebruksplanen, men ikke oppført med egen post i økonomiplanen. Dette kan gjelde mindre prosjekter på inntil 5 mill. kroner. Midler til mindre ombygginger begrunnet med endringer i tilbudsstrukturen hentes også fra denne posten. Det blir på forhånd sendt ut brev til skolene hvor de kan komme med ønsker og prioriteringer.

Fylkesrådmannen foreslår at 15 mill. kroner settes av årlig til kvalitetsforbedrende tiltak i samsvar med forrige økonomiplan.

I22 Universell utforming

Fylkesdelplanen for universell utforming forutsetter at alle videregående skoler skal være universelt utformet innen 2022. Basert på kravene i fylkesdelplanen ble det utformet en handlingsplan og egne budsjetter for skoler og bygg i fylkets eie. Mange av skolene har, med bakgrunn i dette, blitt betydelig mer tilgjengelige enn de var tidligere. Ved utgangen av 2019 er det fremdeles arbeid som gjenstår. For noen skoler vil det også være svært utfordrende å møte samtlige krav i handlingsplanen. Dette gjelder blant annet for Stavanger Katedralskole, som er underlagt strenge bevaringsbestemmelser. Fylkesrådmannen vurderer at tiltakene i handlingsplanen, med unntak av Stavanger Katedralskole, vil være ferdigstilt innen 2022.

Av tiltak som er planlagt utført på de videregående skolene i neste budsjettperiode kan nevnes oppgradering av heiser for bedre tilrettelegging og tilkomst, tilrettelegging av handicap-toalett og utbedring av inngangsparti. Budsjettposten for universell utforming gjelder ikke for uforutsette ombygginger knyttet til elever med særlige behov. I saker angående elever med særlige behov vil fylkesrådmannen ta dette i revidert budsjett.

Fylkesrådmannen foreslår at 6,5 mill. kroner settes av årlig til universell utforming i årene 2020-2023, og at posten reduseres med 2 mill. kr fra 2024.

I23 Inventar og utstyr i videregående skoler

Bevilgningen har i flere år være på 14,5 mill. kroner, men ble økt i 2019 slik at noe av verkstedutstyret til utdanningsprogrammet teknikk og industriell produksjon kunne oppdateres og fornyes. Dette ble også gjort i 2018. Det betyr at skolene for 2018 og 2019 fikk økt sine bevilgninger med 25 mill. kroner. Begrunnelsen var at noen av skolene som tilbyr teknikk og industriell produksjon i flere år har slitt med gammelt utstyr på verkstedene.

Fylkesrådmannen foreslår at det settes av 14,5 mill. kr årlig til inventar og utstyr ved de videregående skolene i samsvar med forrige økonomiplan.

I24 Inventar og utstyr til renholdsmaskiner

Det er tilsatt renholdskoordinator, og en av primæroppgavene til koordinatoren er å utarbeide nye renholdsplaner. Tidligere kjøpte fylkeskommunen denne tjenesten fra et eksternt firma. Nye renholdsplaner krever nytt og moderne utstyr. Ved dagens tildeling av midler til inventar til skolene er det skoler som ikke søker om midler til renholdsmaskiner. For å kunne innføre ny renholdsplan kreves nytt og moderne utstyr.

Det har ikke vært tatt høyde for nye renholdsmaskiner i tidligere budsjettforslag. Nytt utstyr vil føre til mindre belastning for de ansatte. Forhåpentligvis kan dette også føre til redusert sykefravær.

Fylkesrådmannen tilrår at det bevilges 2 mill. kroner årlig i årene 2020-2022 til renholdsmaskiner.

Pågående byggeprosjekter**I25 Sola vgs – tilbygg**

Det vises til vedtatt forprosjekt, FT-sak 97/17 «Sola vgs - forprosjekt Sola vgs tilbygg». Prosjektet omfatter påbygg av eksisterende skole og inkluderer nye realfagsrom, klasserom, møterom, arbeidsplasser for lærerne samt sykkelgarderober for ansatte. I tillegg skal trafo og hovedtavle flyttes. Prosjektet gjennomføres som en totalentreprise og byggestart var 01.07.2018. Arbeidene følger planlagt fremdrift. Byggearbeidene har kommet langt og det gjenstår å ferdigstille arbeidene innendørs og utomhus. Prosjektet skal være ferdigstilt 1. kvartal 2020.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I26 Dalane vgs – Ventilasjon/renovering teknisk anlegg

Det tekniske anlegget ved Dalane vgs er utdatert og det er behov for å skifte ut ventilasjonsanlegget, vannrør og SD-anlegg. I 2019 er byggetrinn 3 og 4 som innebar tekniske oppgraderinger av klasserom og fellesarealer ferdigstilt. Byggetrinn 5 startet opp i sommerferien og ble ferdigstilt i september. Disse arbeidene omfatter en omfattende ombygging av lokalene som brukes til tilrettelagt opplæring. Byggetrinn 6 hadde oppstart i oktober 2019. Dette arbeidet omfatter administrasjon og lærergarderober med flere toaletter.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I27 Ølen vgs – renovering og tilbygg (nytt verkstedbygg)

Det vises til vedtatt forprosjekt, FU-sak 11/18 «Forprosjekt Ølen vgs - Nytt verksted», samt FU-sak 152/18 «Ølen vgs - nytt verkstedbygg- høye tilbudspriser».

Lokalene for byggfag ved Ølen vgs er nedslitt og fyller ikke kravene til innemiljø. Det er også ønskelig å utvikle undervisningen i leide bygg, og samle undervisningen på skolen. Prosjektet omfatter påbygg med verksteder samt noe renoveringsarbeider i eksisterende bygg.

Prosjektet gjennomføres som en totalentreprise og byggestart var 21.01.2019. Arbeidene følger planlagt fremdrift. Prosjektet skal være ferdigstilt 1. kvartal 2020.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I28 Vardafjell vgs – Ny idrettshall (inkl. nytt annekst for forskningslære)

Det vises til FU-sak 25/18 «Bygging av ny idrettshall for elevene ved Haugaland vgs og Vardafjell vgs med nye krav til utforming av bygget».

Arbeidene er igangsatt på byggeplass og planlagt ferdigstillelse av prosjektet er til skolestart høsten 2020. Fylkesrådmannen er i dialog med Haugesund kommune om mulig sambruk i den nye hallen.

Budsjettrammen for prosjektet Vardafjell vgs – Nytt annekst for forskningslære slås sammen med prosjektet Vardafjell vgs – Ny idrettshall da dette er mest hensiktsmessig for prosjektgjennomføringen.

Det er medberegnet at prosjektet blir støttet med 10 mill. kr i tippemidler. Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I29 Haugaland vgs – rehabilitering tak

Takene på hovedskolen er fra 1982, og er av aluminium. Etter mer enn 30 års bruk har taket begynt å lekke. I 2014 ble det utført noen tiltak for å stoppe vanninntrengning. Det ble i økonomiplanen 2018 – 2021 innarbeidet en kostnadsramme for utbedring av takene på 25 mill. kroner fordelt over to år. Første del av prosjektet som gjelder arbeidet med å utbedre taket på sveiseverkstedet i østre del er fullført. Da mye av resterende arbeider gjelder tak i korridoren som går gjennom hele bygget, er det ønskelig å utføre dette i skolens ferie når det ikke er elever på bygget fordi arbeid i høyden med glass kan utgjøre en risiko. Prosjektet vil derfor måtte gå over flere år enn tidligere antatt.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I30 Godalen vgs – Rehabilitering og nybygg for økt kapasitet

Det vises til OU-sak 42/19 «Rom- og funksjonsprogram for Godalen vgs».

I skolebruksplanen – 2018 har fylkesrådmannen forklart hvordan en skal ta høyde for de store elevkullene som kommer. Det ble vedtatt å bygge om og renovere 5 av skolene for å gi plass til ca. 800 flere elever. Godalen vgs. er en av disse skolene. I økonomiplan for 2019 – 2022 er det vedtatt en kostnadsramme for prosjektet på 376 mill. kroner.

I tråd med skolebruksplanen er prosjektet satt i gang. Fylkesrådmannens anbefaling å rehabilitere deler av eksisterende bygningsmasse i tillegg til å føre opp et nybygg for å øke kapasiteten ved skolen er grunnlaget for prosjektet. Som følge av prosjektet vil elevkapasiteten ved skolen økes med 180 plasser innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogrammene bygg- og anleggsteknikk, teknikk og industriell produksjon.

I desember 2018 ble det startet en omfattende brukerprosess ved Godalen vgs. Resultat av denne prosessen er et omforent rom- og funksjonsprogram (RFP) for prosjektet.

Parallelt med planleggingen av utvidelsen ved skolen har det pågått en prosess med å avklare mulighetene for å etablere nytt areal for kroppsøving ved skolen. En ny idrettshall i samarbeid med Stavanger kommune var sett på som et samfunnsnyttig prosjekt. Den idrettshallen skulle erstatte kommunale barnehagen som var planlagt på deler av tomten. I den forbindelse var det møter mellom representanter fra Stavanger kommune og fylkeskommunen for å se på mulighetene. Tilbakemeldingene var at dette ikke var noe Stavanger kommune ville prioritere, og i løpet av prosessen er det derfor avklart at den planlagte idrettshallen tas ut av prosjektet. I ettertid har Stavanger bystyre (sak 57/19 - 17.06.2019) vedtatt følgende: *«Bystyret ber rådmannen gå i dialog med Rogaland fylkeskommune rundt utbyggingsbehov ved Godalen vgs. med mål om å få realisert en idrettshall i dette området.»*

Fylkesrådmannen påpeker at prosjektet med å bygge om og renovere Godalen vgs. allerede er forsinket, og det haster med å komme i gang dersom skolen skal stå klar med 180 nye elevplasser høsten 2023. Det betyr at fylkesrådmannen ikke kan vente med byggearbeidene for å se om bygging av ny idrettshall kan realiseres. Prosjektet har funnet gode løsninger for å utvide dagens arealer for kroppsøving uten ny idrettshall.

Bygget er planlagt innflyttingsklart til skolestart 2023/2024.

Det er i kostnadsrammen inkludert en usikkerhetsmargin på 52 mill. kr som utgjør om lag 16 % av projektkostnaden. Byggets beliggenhet og tomteforhold er utfordrende og tilsier at det bør legges til grunn økt usikkerhetsavsetning. Området må sannsynligvis omreguleres og eventuelle merkostnader og utfordringer knyttet til dette er uavklart. Rehabiliteringsdelen er generelt forbundet med høyere kostnadsrisiko enn nybygg. Rehabilitering må gjennomføres parallelt med driften på skolen, og medfører risiko for avbrytelser og lengre byggetid. Det er ikke tatt høyde for potensielle endringer i markedssituasjonen.

Detaljerte kalkyler medfølger forprosjektet som skal utarbeides på bakgrunn av rom- og funksjonsprogrammet.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I31 Dalane vgs – Rehabilitering gymsal

Fylkesrådmannen har inngått avtale med Eigersund kommune om leie av nyoppført idrettshall på nabotomten. Dalane vgs får kun tilgang på deler av idrettshallen på

dagtid og har følgelig behov for å bruke den gamle gymsalen i tillegg. Skolens gymsal er slitt og overholder ikke krav til lyddemping. Garderobelokalene er gamle og slitte, og har fuktskader. Fylkesrådmannen vurderer at det er behov for å rehabilitere gymsalen i kommende økonomiplanperiode.

Dette prosjektet sees i sammen med prosjektet «Dalane vgs – Ventilasjon / renovering teknisk anlegg». Arbeider er tenkt utført 2020.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I32 Haugaland vgs – rehabilitering verksted

I januar 2016 ble de nye lokalene til kjøretøy tatt i bruk ved Haugaland vgs. Det er nå bare verkstedhall for industrideknologi som ikke er renovert. Verkstedene er gamle og slitte, og må renoveres. Det er også mye synlige riss i bygningen. Dette ble først omtalt i skolebruksplanen 2015-2017.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan. Det er planlagt oppstart av prosjektering i 2019. Fylkesrådmannen planlegger å legge fram sak om forprosjekt våren 2020.

I33 Ølen vgs – Ombygging av adm. lokaler og rehabilitering av gjenstående arealer i tråd med rom- og funksjonsprogrammet

Det er i gjeldende økonomiplan innarbeidet en kostnadsramme for ombygging av lokaler til administrasjon (tidligere tannlegefløyen) og rehabilitering av de gjenstående arealene i tråd med rom- og funksjonsprogrammet med oppstart prosjektering 2019.

Statusen i prosjektet er at tannlege funksjonen har flyttet ut og fløyen er ryddet og innerveggene er revet. Intern brukerprosess er nesten avsluttet og et 1. utkast av skisseprosjekt er laget. Prosjekteringen fortsetter ut året. Det vurderes om arbeidene i administrasjonen kan starte opp i siste del av 2019.

Fylkesrådmannen planlegger å legge fram sak om forprosjekt høsten 2019.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

I34 Åkrehamn vgs – Rehabilitering arealer for byggfag (F bygget)

Det vises til FU-sak 175/19 «Forprosjekt Åkrehamn vgs - rehabilitering og nybygg», som ble lagt fram for FU 01.10.19.

Det ble tidlig vår 2018 utarbeidet en bygningsteknisk rapport for bygget, som konkluderte med at deler av bygget er i en slik tilstand at det må rives. Ny kalkyleberegning viste at kostnadsrammen, som følge av behov for rivning og delvis nybygg, måtte økes fra opprinnelig 25 mill. kr til 46 mill. kr.

I FT-sak 27/18 ble det vedtatt at prosjektet må sees i sammenheng med behov for renovering av gammel gymsal, og gi en helhetlig utbygging av skolen. I fylkestinget 5.3.2019 ble rom- og funksjonsprogram for en helhetlig plan godkjent.

I FU-sak 175/19 viser fylkesrådmannen til at det er utarbeidet en helhetlig plan for skolen, og at flere utfordringer kan løses ved å se arealene i F-bygg i sammenheng med øvrige problemstillinger ved skolen. Ved å løse prosjektet slik det framkommer av forprosjekt vil også vedlikeholdsetterslep og andre byggebehov beskrevet i «vedlikeholds- og utviklingsplan 2019-2026» bli løst. Kostnadsrammen er foreslått økt fra 46 mill. kroner i forrige økonomiplan til 89 mill. kr, hvorav 2,8 mill. kr er forventet dekket gjennom støtte fra Enova. Økningen representerer ikke en økning i den totale økonomirammen, ettersom vedlikeholdsetterslepet og øvrige byggebehov allerede er innarbeidet i gjeldende økonomiplan gjennom investeringstiltaket «Anslått tillegg».

I35   Utviklingsplan – diverse skoler

En stor andel av skolene er totalrehabiliterte eller bygget nye de siste 10-15 år, men fremdeles er det skoler med større rehabiliteringsbehov. Samtidig er det på noen av skolene hensiktsmessig med en overordnet vurdering før det tas stilling til eventuelle rehabiliterings- og utbyggingsbehov. Areal- og funksjonsbehov må vurderes i et langsiktig perspektiv mht. bl.a. tilbudsstruktur og utdanningsprogram.

Fylkesrådmannen har vurdert at det i denne forbindelse er behov for å utarbeide utviklingsplaner for:

- *Stavanger Offshoretekniske skole*
Skolen brukes i dag hovedsakelig av Fagskolen Rogaland og til voksenopplæring, men har også i overkant av 100 elever i videregående skole. Det må tas stilling til hvilke tilbud skolen skal levere og om det er behov for rehabilitering og utbyggingen som følge av dette. Fylkesrådmannen har i 2019 fått utarbeidet en areal- og funksjonsanalyse for skolen, som avdekker at det er behov for et større ombyggingsarbeid for å tilpasse bygget til fagskole og voksenopplæring. Det vil i 2020 bli sett nærmere på hvordan dette skal løses, og når konkrete prosjektarbeider kan starte.
- *Stavanger katedralskole*
Deler av skolen er flere hundre år gammel og underlagt strenge vernebestemmelser. Elevene har ikke tilgang på eget spiserom, noe som elevorganisasjonen har påpekt ved flere anledninger. Universell tilrettelegging er også utfordrende på skolen. I en utviklingsplan må det sees nærmere på behovene og hva som er mulig innenfor gjeldende bestemmelser. Fylkesrådmannen vil i løpet av høsten 2019 gjennomføre en kartlegging av skolen mht. universell utforming. Styringsgruppen for universell utforming ønsker at det legges fram en sak i etterkant av kartleggingen om skolens egnethet mht. dette.
- *Karmsund vgs*
Skolen er delvis bygget ny, men har rehabiliteringsbehov i de gamle lokalene. Avdeling for tilrettelagt opplæring er spredt på flere steder på skolen, og det er behov for å se på en bedre løsning for dem. Det er også store verksteder på skolen som er lite funksjonelle og utdaterte. Det må tas stilling til fremtidig bruk før det iverksettes rehabilitering av arealer.

- *Dalane vgs*

Skolen benytter to mindre bygninger i nærheten av skolen, hvorav en er leid og en er eid. Bygningene er innredet og brukes til verksted, men lokalene er utdaterte og lite funksjonelle. Før det tas stilling til rehabilitering, bør det vurderes om aktivitetene alternativt skal samles nærmere hovedbygget i form av et tilbygg.

Fylkesrådmannen tilrår at det settes av 1 mill. kr årlig ut hele planperioden for arbeid med utviklingsplaner.

I36 Tiltak lyddemping i kroppsøvingsanlegg

I forbindelse med HAMU-sakene 28/13 og 11/14 om støy i forbindelse med kroppsøvingsaktivitet er det gjennomført målinger i 9 idrettshaller. Det er foreløpig gjort tiltak i et par haller og utover høsten 2019 vil ytterligere tiltak bli gjennomført på Bergeland, Jåttå og Bryne vgs. De mest omfattende tiltakene må utsettes til skoleferiene og arbeidene fortsetter inn i 2020.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og er i samsvar med forrige økonomiplan.

I37 Trafikksikringstiltak videregående skoler

Trafikksikkerheten ved de videregående skolene i Rogaland er kartlagt med bakgrunn i vedtak i fylkestrafikksikkerhetsutvalget, og det er behov for utbedring ved 13 av skolene. Dette er omtalt i skolebruksplan 2018-2019.

Det ble i økonomiplanen 2018-2021 innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på totalt 15 mill. kroner fordelt over 3 år etter at trafikksikkerheten ved de videregående skolene ble kartlagt. For større tiltak hvor reguleringsplan har innvirkning har tiltakene tatt lenger tid før de blir ferdigstilt. Dette gjelder f.eks. Jåttå vgs hvor tiltakene må tilpasses bussveitraseen. Det planlegges ferdigstillelse av prosjektet innen utgangen av 2021.

Kostnadsrammen er justert for prisstigning, og i samsvar med forrige økonomiplan.

Aktuelle nye prosjekter foreslått innarbeidet i planperioden

Prosjekter knyttet til kommende elevvekst:

I38 Hetland vgs – Nybygg for økt kapasitet

I tråd med skolebruksplanen tilrår fylkesrådmannen å føre opp et nybygg på 2980 m² for 270 elever ved studiespesialiserende studieprogram. Skolen leier i dag gymsalarealer i Hetlandshallen, og etter samtaler med Stavanger kommune kan det ikke forventes å leie betydelig mer. I kostnadsrammen er det innarbeidet oppføring av ny gymsal. Planlagt gymsal er dimensjonert til hele skolens behov, men det kan vurderes om skolen fortsatt skal leie til deler av skolen. I så fall kan kostnadsrammen reduseres noe.

Behovet for økt kapasitet ved skolen kommer tidligere enn først antatt og prosjektet fremskyndes derfor med 1 år. Prosjekteringsstart er planlagt i 2020 med oppstart bygggearbeider i 2021. Bygget er planlagt innflyttingsklart til skolestart 2023/2024.

Det er innarbeidet en prisjustert kostnadsramme for prosjektet på 181,6 mill. kr.

I39 St. Olav vgs – Riving og nybygg for økt kapasitet

I tråd med skolebruksplanen tilrår fylkesrådmannen å bygge ut skolekapasiteten med 180 elevplasser ved studiespesialiserende studieprogram. 3 av de 5 byggene som skolen består av er i meget dårlig stand og har behov for totalrenovering. I prosjektet er det medtatt å rive disse og føre opp et nybygg på 3100 m² som skal romme arealer for elevtallsøkningen, samt arbeidsplasser for lærere som sitter i de gamle byggene i dag. I prosjektet er det medtatt oppføring av en ny gymsalenhet med tilhørende garderober, samt rehabilitering av eksisterende gymsal. Det er lagt til grunn meget nøktern arealbruk.

Vår første kontakt med byantikvaren, resulterte i at de 2 eneboligene vi opprinnelig ønsket å rive, må stå. De må integreres i et nybygg og vi har derfor bedt LINK arkitektur om å lage en mulighetsstudie for å finne gode løsninger som kan svare på dette kravet. De vil også vurdere plasseringen av gymsal, både ny og gammel. Det er mulig vi må ta en større ombygging enn forutsatt i forrige utkast.

Prosjekteringsstart er planlagt i 2020 med oppstart byggearbeider i 2022. Bygget er planlagt innflyttingsklart til skolestart 2024/2025.

Det er innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 206,2 mill. kr. Konklusjonen fra mulighetsstudien vil gi svar på om kostnadsrammen må økes som følge av at bolighusene må vernes.

Det er i kostnadsrammen inkludert en usikkerhetsmargin på 22 mill. kr som utgjør om lag 12 % av projektkostnaden. Tomteforholdene er godt kjent ettersom store deler av skolen nylig er rehabilitert, og grensesnitt mot eksisterende bygg er begrenset. Usikkerhetsavsetningen tar ikke høyde for økt arealbruk, eller potensielle endringer i markedssituasjonen.

Kostnadsrammen tilsier en byggekostnad på 1,14 mill. kr per nye elevplass. Riving og gjenoppføring av om lag 2000 m², samt rehabilitering av om lag 1000 m², fører til økte investeringskostnader og økt byggekost per nye elevplass. Det er anslått at om lag 45 mill. kr av total kostnadsramme er knyttet til nødvendig rehabilitering/nybygg av eksisterende arealer.

I40 Strand vgs – Renovering og nybygg for økt kapasitet

I tråd med skolebruksplanen tilrår fylkesrådmannen å rehabilitere deler av eksisterende bygningsmasse i tillegg til å føre opp et nybygg på 4000 m² for å øke kapasiteten ved skolen. Eksisterende verksteder er for små til dagens elevtall og lite funksjonelle. Som følge av prosjektet vil elevkapasiteten ved skolen økes med 150 plasser fordelt på 90 plasser innenfor studiespesialiserende fag og 60 plasser innenfor «tunge» yrkesfag. Det er i prosjektet tatt høyde for at det må bygges ny gymsal i tillegg til nye garderober og dusjanlegg. Det er i dag mangel på dusjer og garderober for elever, noe kommunen har påpekt på tilsyn.

Prosjekteringsstart er planlagt i 2021 med oppstart byggearbeider i 2023. Bygget er planlagt innflyttingsklart fra skolestart 2025/2026.

Det er innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 219,6 mill. kr i perioden 2021-2026.

Det er i kostnadsrammen inkludert en usikkerhetsmargin på 25 mill. kr som utgjør om lag 13 % av prosjektkostnaden. Rehabiliteringsdelen er generelt forbundet med høyere kostnadsrisiko enn nybygg. Rehabilitering gjennomføres parallelt med driften på skolen som innebærer risiko for avbrytelser og lengre byggetid. Kommunen stiller tomt til disposisjon og området er allerede regulert til skoleformål, og det er ikke forventet større merkostnader knyttet til reguleringsarbeid. Det er ikke tatt høyde for potensielle endringer i markedssituasjonen.

Kostnadsrammen tilsier en byggekostnad på om lag 1,46 mill. kr per nye elevplass. Prosjektet inkludere både etablering av arealeffektive lokaler til studiespesialiserende utdanningsprogram, samt etablering av arealkrevende lokaler til «tunge» yrkesfag. Det er også innarbeidet ny gymsal som bidrar til økt investeringskost. Rehabilitering og ombygging av om lag 850 m² i eksisterende skolebygning bidrar til økte investeringskostnader, men dette må sees i sammenheng med reduserte forvaltnings, drifts- og vedlikeholdskostnader på sikt og mer arealeffektive lokaler. Det er anslått at om lag 30 mill. kr av total kostnadsramme er knyttet til nødvendig rehabilitering av eksisterende arealer.

I41 Øksnevad vgs – Riving og nybygg for økt kapasitet

I tråd med skolebruksplanen tilrår fylkesrådmannen å rive to gamle lagerbygg for å gi plass til et nybygg på 2500 m² for 60 elever ved bygg og anlegg, samt nytt klasserom for elever ved anleggsgartnerfag. Det er i prosjektet tatt høyde for å rive to gamle lagerbygg. Prosjekteringsstart er planlagt i 2022 med oppstart byggearbeider i 2024. Det nye bygget er planlagt innflyttingsklart fra skolestart 2026/2027.

I økonomiplanen 2020-2023 er prosjektet Øksnevad vgs – renovere gamle bygg innlemmet i prosjektet Øksnevad vgs – Riving og nybygg for økt kapasitet. Dette fordi man så det som ugunstig å kjøre disse to prosjektene uavhengig av hverandre. De nødvendige tiltakene som omhandlet HMS-tiltak, ble gjennomført i 2019.

Det er innarbeidet en prisjustert kostnadsramme for prosjektet på 121,6 mill. kr i planperioden 2022-2026.

Det er i kostnadsrammen inkludert en usikkerhetsmargin på 12 mill. kr som utgjør om lag 12 % av prosjektkostnaden (forventet kostnad). Det er ikke avdekket store risikoer i prosjektet. Rivearbeidet er ansett som enkelt, og lav sannsynlighet for asbest. Det er ikke tatt høyde for potensielle endringer i markedssituasjonen.

Kostnadsrammen tilsier en byggekostnad på om lag 1,8 mill. kr per nye elevplass. Prosjektet omfatter etablering av arealkrevende lokaler til «tunge» yrkesfag, samt kostnadskrevende utstyr. I tillegg inkluderer prosjektet riving av gamle lagerbygg som uansett hadde hatt behov for renovering/ombygging. Re-etablering av klasserom i lager er også medberegnet i kostnadsrammen og bidrar til økt investeringskost.

I42 Jåttå vgs avd. Hinna – midlertidig vekst

Fylkesrådmannen har, i tråd med fylkestingets vedtak i FT-sak 23/18 «Rullering av skolebruksplanen 2017 – ny sak», sett nærmere på muligheten for å bruke det gamle skolebygget på Hinna mht. kommende elevvekst. Rådgivingsselskapet Rambøll har på oppdrag for fylkeskommunen vurdert og kostnadsberegnet nødvendige tiltak for midlertidig bruk i et 10-15 års perspektiv. Det er i prosjektet kun medberegnet utskiftning av deler av det tekniske anlegget, samt renovering av overflater i denne forbindelse. Det er ikke medberegnet renovering av andre overflater, utbygging eller ombygging. «Nybygget» fra 1990-tallet er vurdert som ikke-nyttbart areal i denne sammenheng, og det er følgelig ikke tatt med kostnader for dette. I utredningene er det lagt til grunn at skolen kan romme mellom 180-270 elever ved studieforbereidende utdanningsprogram og «lette» yrkesfag. Kostnadsrammen for de mest nødvendige renoveringsarbeidene er anslått til 41 mill. kr.

Dersom Hinna skal benyttes må det forutsettes at gymsal må leies, ettersom skolen ikke har egen gymsal i dag. Dette er ikke avklart med kommunen og må undersøkes nærmere. Dersom det ikke er ledig kapasitet, må skolen søke løsning i egen hall ved Jåttå vgs eller andre skoler. Årlig leiekostnad for leie i idrettshall anslås til 1,2 mill. kr.

Det har fremkommet stort behov for arealer til Fagskolen og Voksenopplæring. En god løsning vil være å bruke Hinna sammen med SOTS i perioden fram til endelig alternativ for SOTS er utredet. Ved å bruke Hinna til disse virksomhetene, trenger vi ikke leie gymsal.

Det er innarbeidet en kostnadsramme for prosjektet på 41 mill. kr i 2020. Prosjektering er planlagt høsten 2019 med ferdigstilling til skolestart 2020.

Øvrige prosjekter:**I43 Skeisvang vgs – Rehabilitering og påbygg**

Store deler av bygningsmassen trenger rehabilitering. Det er kun realfagrommene i underetasjen som holder dagens standard. Det tekniske anlegget er gammelt og utdatert og må skiftes ut. En renovering må også inkludere utskiftning av taktekking og vinduer, i tillegg til utbedring av fasadekonstruksjon.

Skolen er svært trangbodd, og det er behov for blant annet mer arbeidsplass for ansatte. Skolen tilbyr utdanningsprogrammet musikk, dans og drama og det er behov for å mer og bedre arealer til musikkhall/black box og øvingsrom. Det er også mangel på klasserom og grupperom.

Skolen mangler flere funksjonsrom som det er vanskelig å realisere innenfor eksisterende bygningsmasse. I tillegg er det for få klasserom og grupperom, og mangel på nok arbeidsplasser for lærere. Fylkesrådmannen vurderer at det er behov for å rehabilitere eksisterende skole samt føre opp et tilbygg.

Haugesund kommune har behov for lokaler til Kulturskolen, og har vært i kontakt med fylkesrådmannen om leie i det planlagte tilbygget ved Skeisvang vgs. Kulturskolen holder i dag til i et gammelt bygg i Haugesund sentrum. De ønsker en samlokalisering med den videregående skolen i moderne lokaler på Skeisvang. Av estimert prosjektmfang ønsker Haugesund kulturskole å leie om lag 1000 m² til

eget bruk, samt 500 m² i fellesarealer. Kommunen behandlet høsten 2016 en sak om leie av arealer på Skeisvang, og vedtok følgende:

«Basert på mottatt tilbud fra Rogaland fylkeskommune inngås en forpliktende samarbeidsavtale/leieavtale med Rogaland fylkeskommune med tanke på fremtidig samlokalisering av Kulturskolen med Musikk- dans- og dramalinjen ved Skeisvang videregående skole.»

Fylkesrådmannen har vært i dialog med kommunen om prinsipper i en leie- og driftsavtale. I møtene med kommunen legger fylkesrådmannen til grunn at kommunen gjennom en langsiktig leieavtale må dekke investeringskostnader for «eget» areal, samt rettmessig andel av sambruks-fellesareal. Driftskostnader for samme areal må også fordeles rettmessig og vil bli regulert gjennom en driftsavtale.

Tilbygget inkludert areal som kommunen ønsker å leie er i denne fasen estimert til 4283 m², med en prisjustert kostnadsramme på 372,4 mill. kr. Det er lagt til grunn en usikkerhetsmargin på om lag 15 %. Dersom det legges til grunn at kommunen dekker investering- og kapitalkostnader for eget areal, samt sin andel av felles- og sambruksareal, utgjør kommunens bidrag ca. 70 mill. kr av den totale projektkostnaden på 372,4 mill. kr.

Fylkesrådmannen har vært i dialog med kommunen om en fordelingsnøkkel for investerings- og driftskostnader som vil ha innvirkning på fylkeskommunens endelige finansieringsbidrag i prosjektet. Kommunen utredet våren 2019 andre alternativer for bygging av en kulturskole, men har i ettertid gitt signaler om at de ønsker å vurdere nærmere en samlokalisering med Skeisvang vgs. Det er avholdt et møte med rådmannen 22/10-19 om videre prosess. Resultatet fra møtet tas inn i rullering av skolebruksplanen 2019.

Kostnadsrammen og prosjektinnholdet som er presentert og innarbeidet i økonomiplan 2020-2023 er lik det som ble presentert i økonomiplan 2019-2022, kun justert for prisvekst. Prosjektet er utsatt 1 år med bakgrunn i at kommunen trengte tid til å utrede alternativ lokasjon for kulturskolen.

I44 Jåttå vgs – Bytte av ventilasjonsanlegget

Ventilasjonsanlegget på Jåttå videregående skole er basert på 2 stk ventilasjonsaggregater plassert i ett teknisk rom i kjelleren. Disse aggregatene er hvert på 100.000 m³/h.

Det er i dag problemer med å få fordelt luften på en tilfredsstillende måte, og det er arealer som har betydelig innemiljøproblemer pga. for lite tilført friskluft. I tillegg har ventilasjonsaggregatene en temperaturvirkningsgrad på 30 – 40 %, mens dagens krav/forventning til virkningsgrad er 85 %. Det er dermed et betydelig energiøkonomiseringspotensial ved å bygge om dagens ventilasjonsanlegg.

Det er i økonomiplan 2020-2023 lagt inn en ramme på 15,4 mill. kr for bytte av ventilasjonsanlegg.

I45 Sola vgs – Oppgradere teknisk anlegg

I FT-sak 97/17 «Sola vgs - forprosjekt Sola vgs - tilbygg» belyses behov knyttet til oppgradering av teknisk anlegg i eksisterende bygg, som foreslås gjennomført i eget prosjekt. Arbeidene omfatter nytt ventilasjonsanlegg, omlegging til vannbåret varme, ny belysning i klasserom, nytt SD-anlegg og nytt dataspredenett. Klasserom må også oppgraderes i tråd med dagens lydkrav. Før fylkesrådmannen tar stilling til kostnadsramme for prosjektet må det utarbeides prosjekteringsgrunnlag.

Det anslås at kostnaden for arbeidene som må gjøres er i størrelsesorden 60 mill. kr. Det legges opp til at arbeidene gjennomføres over flere år og at de legges til skolens ferier. Det er foreløpig satt av 2 mill. kr i 2020. Resterende kostnader forutsettes dekket av investeringstiltaket «Anslått tillegg».

I46 Dalane vgs – Ny resepsjon

Skolen har i dag en resepsjon som er uoversiktlig og vanskelig å finne for besøkende. I forbindelse med arbeidet med den tekniske oppgraderingen ved skolen er det hensiktsmessig og også oppgradere resepsjonen på skolen. Arbeidet med å oppgradere resepsjonen for å gjøre den mer åpen og tilgjengelig er ferdig prosjektert og kan fullføres i 2020 sammen med de resterende arbeidene på skolen.

Arbeidene sees i sammenheng med det pågående arbeidet med bytte av teknisk anlegg på skolen. Det er i økonomiplan 2020-2023 innarbeidet en ramme på 8,2 mill. kr for arbeider med ny resepsjon.

I47 Anslått tillegg Breeam vedtak

I 2019 vedtok fylkestinget nye retningslinjer for miljøsertifisering for alle større ombyggings- og nybyggprosjekter. Følgende ble vedtatt:

- 1. Det utarbeides miljøprogram i alle nye større ombyggings- og nybyggprosjekter*
- 2. Nybygg over 1000 m2 skal som hovedregel føres opp med tilsvarende BREEAM (Building Research Establishment Environment Assessment Method) sertifisering eller bedre. Eventuelle avvik fra hovedregelen skal omtales i sak om forprosjekt.*
- 3. Miljøambisjoner, anslått klimagassreduksjoner og eventuelle utfordringer knyttet til krav om BREEAM sertifisering, redegjøres for i sak om forprosjekt.*
- 4. Merkostnader knyttet til utarbeidelse av miljøprogram, BREEAM sertifisering og eventuelle høyere miljøambisjoner, må komme frem i sak om forprosjekt, sammen med virkning på LCC (Life cycle cost) kostnader.*

Fylkesrådmannen finner det vanskelig å anslå merkostnaden som følge av krav til BREEAM sertifisering. Dersom det legges til grunn at prosjektkostnadene økes med i gjennomsnitt 5 %, vil det innebære en total merkostnad for kommende prosjekter innarbeidet i økonomiplan 2020-2023 på 50 mill. kr (av en investeringsportefølje på om lag 1 mrd. kr).

I48 Anslått tillegg

Fylkesrådmannen har i forarbeidet til økonomiplan 2020-2023 og sak om skolebruksplan utarbeidet en 8-årig vedlikeholds- og utviklingsplan. Planen omhandler vedlikeholds- og utviklingsbehov i den kommende 8-årsperioden. Tiltakene er prioritert utfra hensyn til HMS, oppfyllelse av lovpålagte oppgaver, verdibevarende forvaltning og utviklings- og moderniseringsbehov. Planen skal rulleres årlig, og legges ved sak om skolebruksplan.

Tiltak hvor det foreligger et tilstrekkelig kalkulasjonsgrunnlag er innarbeidet med egen ramme i økonomiplan 2020-2023. Øvrige tiltak er ikke nevnt særskilt, men innarbeidet i kostnadsrammen for «Anslått tillegg».

Vedlikeholds- og utviklingsplanen tilsier at det er et gjenstående vedlikeholds- og utviklingsbehov på om lag 1 450 mill. kr etter at alle innarbeidete tiltak (tiltak med egen ramme i økonomiplan) er gjennomført. Fylkesrådmannen har ikke funnet rom for å innarbeide dette fullt ut i økonomiplan 2020-2023 (-2027). Om lag 800 mill. kr av beregnet behov er innarbeidet i økonomiplanen under «Anslått tillegg» i den kommende 8-årsperioden. Det gjenstående behovet skyves i tid til etter år 2027.

6 DRIFTSBUDSJETTET

6.1 DIVERSE UTGIFTER / INNTEKTER

Frie inntekter – skatteinntekter og rammetilskudd

Beløpene for frie inntekter er i forslag til statsbudsjett i 2020-kroner, dvs. justert i henhold til forventet pris- og kostnadsvekst på 3,1 % (kommunal deflator).

Samlet nominell vekst i fylkeskommunenes frie inntekter antas å bli på 2,0 % i forhold til anslag på regnskap 2019 (korrigert for oppgaveendringer). Vekst i skatteinntekter forutsettes å bli på 1,6 %, mens rammetilskuddet øker med 2,5 % i forhold til 2019.

Den fylkeskommunale skattøren foreslås redusert med 0,15 prosentpoeng til 2,45 pst. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre om lag 40 pst. av kommunesektorens samlede inntekter også i 2020. Samlede skatteinntekter for fylkeskommunene er neste år forutsatt å bli 34.850 mill. kroner. Ut fra Rogalands andel av samlede skatteinntekter, vil dette medføre et skatteanslag på **3.376,5 mill. kroner** for 2020. Fylkesrådmannen har justert vår andel av samlede skatteinntekter basert på inntektsutviklingen fram til og med august 2019, som for øvrig også ligger til grunn for skatteanslaget i revidert budsjett november. Videre er det lagt til grunn en forutsetning om tilnærmet lik vekst i skatteinngangen fra 2019 til 2020 i RFK som i fylkeskommunene samlet.

Rammetilskuddet for 2020 for RFK utgjør i forslag til statsbudsjett **2.784,8 mill. kroner**. Beløpet er et bruttotall hvor konsekvenser av skatteutjevningen ikke er inkludert. Skatteinngangen i Rogaland er høyere enn landsgjennomsnittet per innbygger. Systemet med løpende inntektsutjevning innebærer at det underveis i året blir gjort fradrag i rammetilskuddet. Fylkeskommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet blir trukket 87,5 pst. av differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet. Anslått skatteutjevning er basert på forholdet mellom regionalt og nasjonalt skatteanslag samt prognose for befolkningstall per 01.01.20.

I planperioden anslås følgende utvikling for rammetilskuddet:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2020	2021	2022	2023
Innbyggertilskudd	2.835,1	2.850,5	2.868,4	2.881,2
Utgiftsutjevning	-71,5	-94,1	-97,7	-78,6
Nettovirkning statlige/private videregående skoler	-42,1	-42,1	-42,1	-42,1
Saker med særskilt fordeling – nye i 2020	44,9	46,2	46,2	46,2
Saker med særskilt fordeling – videreført fra 2019	103,9	76,3	76,3	76,3
Opprusting og fornying fylkesveger – forutsatt omfordeling	0,0	0,0	37,5	37,5
Ordinært skjønn	0,0	0,0	0,0	0,0
Overgangsordning nytt inntektssystem fra 2020	-85,5	-57,0	-28,5	0,0
Sambandsbasert finansiering av båtruter – forutsatt omfordeling	0,0	40,0	40,0	40,0
Normert finansiering av Stavanger-Tau – forutsatt bortfall	0,0	-70,0	-70,0	-70,0
SUM rammetilskudd ekskl. skatteutjevning	2.784,8	2.749,8	2.830,2	2.890,5
Skatteutjevning	-184,5	-185,9	-186,7	-187,4
SUM rammetilskudd inkl. skatteutjevning	2.600,3	2.563,9	2.643,4	2.703,1

Forutsatt årlig realvekst i makrorammen for fylkeskommuner i årene 2021-2023 er 200 mill. kroner, herav 100 mill. i rammetilskuddet og 100 mill. kroner i skatteinntekten. Det er generell usikkerhet knyttet til realveksten i frie inntekter, som først og fremst har sammenheng med den demografiske utviklingen. Fra 2019 til 2020 er det lagt opp til reell nullvekst i frie inntekter for fylkeskommunene.

Nivået av frie inntekter (skatt og rammetilskudd) blir etter dette:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2020	2021	2022	2023
Skatteinntekter	3.376,5	3.401,0	3.417,0	3.429,0
Rammetilskudd inkl. skatteutjevning	2.600,3	2.563,9	2.643,4	2.703,1
SUM frie inntekter	5.976,8	5.965,0	6.060,5	6.132,1

Den nominelle økningen i 2020 fra opprinnelig budsjett 2019 er 277,5 mill. kroner. Økningen tar blant annet opp i seg pris- og kostnadsjustering, merinntekter på 28,5 mill. kroner som konsekvens av den nye kostnadsnøkkelen (1/4 av samlet effekt i planperioden, mindreinntekter på 15 mill. kroner som følge av bortfall av skjønnsmidler, innlemming av øremerket tilskudd for skredsikring på 26,7 mill. kroner og en lang rekke oppgavekorrigeringer knyttet til regionreformen. Det vises til tabellene på neste side. Merinntekter for overtakelsen av administrative oppgaver knyttet til fylkesveger er foreløpig holdt utenfor oversikten.

Rammetilskuddet til den enkelte fylkeskommune fastsettes på grunnlag av såkalte kriteriedata og prinsippet om at «lett-drevne» fylkeskommuner får mindre tilskudd enn «tung-drevne». Fylkesrådmannen viser til tidligere omtale av kostnadsnøkkelen og de ulike sektornøkklene i FT-sak 84/19 og i dette dokumentet. Det vises også til FU-sak 33/19 Høring – Forslag til nytt inntektssystem for fylkeskommunene. Fra 2020 gjelder en ny kostnadsnøkkel som er tilpasset den nye regionstrukturen.

Sektorindeksene har utviklet seg slik fra 2019 til 2020:

Rogaland fylkeskommune (vekt fra 2020 i parentes)	Indeks 2019	Indeks 2020
Videregående opplæring (teller 54,48 pst.)	105,99 pst	106,52 pst
Fylkesveg (teller 17,84 pst.)	75,24 pst	76,30 pst
Buss og bane (teller 17,04 pst.)	90,77 pst	100,25 pst
Båt og ferje (teller 6,36 pst.)	86,94 pst	84,59 pst
Tannhelse (teller 4,28 pst.)	107,59 pst	107,56 pst
Samlet for alle kriterier (100 pst.)	96,79 pst	98,70 pst

Fylkesrådmannens framskriving av befolkningstall og øvrige kriterier innebærer følgende utvikling i kostnadsindeksen for Rogaland fylkeskommune. Det understrekes at forutsatte endringer i båt- og ferjenøkkelen som følge av nedleggelse av ferjesambandet Stavanger-Tau og en forventet innføring av en sambandsbasert modell for båtruter, ikke er tatt med her:

Utgiftsbehov (prognose etter 2019)	2018	2019	2020	2021	2022	2022
Kostnadsindeks i prosent	97,09	96,79	98,70	98,3	98,25	98,6
Utgiftsutjevning i mill. kroner (tillegg/trekk)	-149,2	-168,6	-71,5	-94,1	-97,7	-78,6

Fylkesrådmannen vil kunne spesifisere årlige utslag for hver enkelt av de fem delkostnadsnøklerne. Også endret vektning mellom sektorene påvirker fordelingen og bidrar til å forklare samlede variasjoner i utgiftsbehovet.

Utenom dette trekkes RFK netto 42,1 mill. kroner for elever i statlige/private skoler, mot 45,8 mill. kroner i 2019.

Spesifikasjon av midler som fordeles særskilt i inntektssystemet:

Mill. kroner	2019	2020
Nasjonal transportplan 2014-2023 – opprusting og fornying av fylkesvegnettet	65,4	67,5
Kompensasjon forskrift om tunnelsikkerhet (siste år)	15,8	27,6
Ras- og skredsikring fylkesveg (innlemmet)	0,0	26,7
Kompensasjon for økning i CO2-avgift (endring 1.7.15) (nå innbyggertilskudd)	0,2	0,0
Kompensasjon for oppheving fritak CO2-avgift (nå innbyggertilskudd)	7,0	0,0
Ferjeavløsningsordning (Finnfast)	8,6	8,8
Fiskerihavner	0,0	4,8
Distrikts- og regionalpolitiske tilskudd (innlemmet)	0,0	2,1
Fagskoler (omgjort til øremerket statstilskudd, ref. tidligere omtale)	0,0	0,0
Styrking båt og ferje fordelt etter ny nøkkel (2018) (nå innbyggertilskudd)	8,0	0,0
Forvaltning av tilskudd på landbruksområdet	0,0	0,6
Tilskuddsordningen Jobbsjansen del B	0,0	8,8
Fylkesvise partnerskap for karriereveiledning	0,0	1,9
Sum	105,1	148,7

Spesifikasjon av oppgavekorrigeringer utenom den særskilte fordelingen. Utenom de tre første linjene, som er fordelt etter spesifikke sektornøkler, er øvrige linjer fordelt mellom fylkeskommunene etter antall innbyggere og generell utgiftsutjevning:

Mill. kroner	2020
Tilskudd til opplæring av lærlinger mv. spesielle behov (sektornøkkel opplæring)	6,2
Innlemming av øremerket tilskudd til gang og sykkelveier (sektornøkkel fylkesveg)	2,2
Veibruksavgift naturgass (sektornøkkel buss og bane)	0,8
Arbeidsmarkedstiltaket bedriftsintern opplæring	4,9
Oppgaver fra IMDi	2,6
Tilskuddsordning mentor- og traineeordning	0,9
Innlemming av tilskuddsordning etablereropplæring innvandrere	0,6
Styrking arbeid med karriereveiledning	0,5
Tverrfaglig innsats på rusfeltet	0,3
Statlig sikrede friluftslivsområder og skjærgårdstjenesten	0,2
Oppgaver på kulturminneområdet	0,2
Pensjonspremie SPK	-0,1
Nettogevinst gjennomføring av prøver	-0,1
Tre særskilte tilskudd i 2019 som er innlemmet i innbyggertilskuddet (negativ virkning)	-4,3
Sum	14,8

Konsesjonskraft

Rogaland fylkeskommune har rettigheter til konsesjonskraft. RFK kjøper og selger i overkant av 352 GWh konsesjonskraft i 2019. Til sammenligning er forbruket i egne bygg om lag 1/10 av dette.

Det er inngått enkle avtaler om salg av konsesjonskraft i spotmarkedet gjennom 2019, uten noen form for prissikring. Fylkesrådmannen tar sikte på å inngå tilsvarende avtaler for 2020. Inntektene mottas i Euro.

I opprinnelig vedtatt budsjett for 2019 var det forutsatt en netto inntekt på 73,4 mill. kroner. Anslaget i revidert budsjett november 2019 er 79,8 mill. kroner. I nevnte sak er prisanslaget for året sett under ett 39,1 euro per MWh.

Basert på markedet for future-kontrakter i uke 42, anslås spotprisen i 2020 til om lag 35,6 euro per MWh. Spotprisene forventes å gå ned i perioden 2021-2023. Markedsprisene for lange kontrakter har vært litt fallende gjennom høsten, som er negativt for fylkeskommunens inntektsanslag.

Det er tatt hensyn til en sammenslåing av Forsand og Sandnes som følger av kommunereformen. Vi har i dag tre kraftverk som er lokalisert i Forsand kommune: Lysebotn, Tjodan og Flørli. Til sammen står anleggene for 24 % (98,7 GWh) av total produksjon for RFK, som faller bort fra 2020 som følge av kommunereformen.

Med hensyn til en videreføring av avtalen om tilskudd til Ryfylkefondet fra 2020, har fylkesrådmannen tatt utgangspunkt i det bestående, det vil si de anleggene som inngår i nåværende avtale og med gjeldende prosentsats av nettoinntekter fra det enkelte kraftverk. Det vises til FT-sak 94/19.

Følgende utvikling legges til grunn:

Budsjettforslag (beløp i mill. kroner)	2020	2021	2022	2023
Pris (EUR/MWh)	35,6	34,1	32,7	32,5
EUR/NOK (inkl. terminavtaler fram til og med 2021)	10,0	10,0	10,0	10,0
Salg av konsesjonskraft (fratrasket tilskudd Ryfylkefondet)	90,4	86,5	83,1	82,7
Kjøp av konsesjonskraft inkl. overføringskostnader mv.	-36,4	-35,6	-36,0	-36,0
Nettoinntekter	54,0	50,9	47,1	46,7

Per dato anslår fylkesrådmannen at anslaget kan settes til netto 54 mill. kroner i 2020. Det er i grove trekk tatt hensyn til gjeldende terminavtaler om valutasikring, samt tilskudd til Ryfylkefondet.

Det er ikke tatt hensyn til ekspertutvalgets vurdering om beskatningen av vannkraftverk (NOU 2019:16). Utvalget ble gitt et mandat der hovedoppgaven var å vurdere om dagens vannkraftbeskatning hindrer at samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltak i vannkraftsektoren blir gjennomført. Utvalgets forslag kan medføre vesentlige endringer i fordelingen av skatteinntekter mellom staten, kommuner og fylkeskommuner. En ønsket fordeling kan oppnås ved egne ordninger for omfordeling, enten gjennom naturressursskatten eller gjennom direkte

inntektsfordeling. Fordelingsspørsmålet skal vurderes nærmere ved oppfølgingen av utvalgets forslag.

Utvalgets forslag er antatt å gjelde fra 1. januar 2021, og oppsummert er det foreslått følgende:

- Konsesjonskraftordningene foreslås avviklet.
- Naturressursskatten foreslås økt fra 1,3 til 4,6 øre, for kommunesektoren som helhet. I dag får fylkeskommunen 0,2 øre av naturressursskatten.
- Eiendomsskatten foreslås endret til samme regelverk som øvrig næringsliv.
- Grunnrenteskatten foreslås økt fra 37 til 39 %. Utvalget er delt om innretningen av friinntektsrenten, som gir en skattelette i investeringsfasen.
- Det foreslås å redusere innslagspunktet på småkraft fra 10 til 1,5 MW installert effekt.
- Det tilrås en vurdering av grunnrenteskatt på vindkraft.

Fylkeskommunene opplever at grunnlaget for sekundærrettigheter fra konsesjonskraft reduseres i takt med økte forsyningsbehov i kommunene, og med endringer i kommunestrukturen som en særskilt uheldig og tilfeldig driver. For Rogaland fylkeskommune vil det kanskje ikke bety så mye om konsesjonskraften bortfaller, ettersom vårt grunnlag for naturressursskatt – som da eventuelt skal erstatte konsesjonskraften – er om lag på fylkesgjennomsnitt målt per innbygger. Fylkesrådmannen har basert inntektsanslagene på gjeldende ordning med konsesjonskraftrettigheter.

6.2 FINANSIERINGSTRANSAKSJONER

Eksterne finansieringstransaksjoner – renter og avdrag

Rentekostnader er budsjettet ut fra foreslått låneopptak, betingelser for eksisterende lån og forutsetninger om renteutvikling. Brutto renteutgifter er ført opp med et beløp på **172,7 mill. kroner**.

Ordinære renteinntekter er budsjettet med et beløp på **28,9 mill. kroner**. Beløpet inkluderer refusjon fra Sandnes kommune i forbindelse med avtale om Vågen vgs. Fra 2019 er innskuddsvilkår svekket som følge av ny hovedbankavtale, som krever mer aktiv forvaltning av overskuddslikviditet.

Som inntekt fra rente- og avdragskompensasjonsordninger er det for 2019 ført opp et beløp på **25,8 mill. kroner**. Dette omfatter både rentekompensasjon for skolebygg og veger/transporttiltak (2010), samt rente- og avdragskompensasjon for TkVest/Rogaland.

Netto renteutgifter blir dermed på **118,0 mill. kroner**. Til sammenligning var netto renteutgifter budsjettet med 112,2 mill. kroner i opprinnelig vedtatt budsjett for 2019. I forhold til 2019 innebærer dermed budsjettforslaget for 2020 en nettoøkning på 5,8 mill. kroner.

Gjennomsnittlig rentesats i budsjettet for 2020 er økt med om lag 0,5 prosentpoeng fra opprinnelig budsjett 2019. I økonomiplanen anslås flytende markedrente (3 mnd. Nibor) å utvikle seg som følger: 2020: 1,98 (2,58) pst. – 2021: 1,99 (2,59) pst. – 2022: 1,94 (2,54) pst. – 2023: 1,94 (2,54) pst. Flytende innlånsrente etter påslag/margin er oppgitt i parentes.

Utgifter til **avdrag** er ført opp med **221,0 mill. kroner**. Dette tilsvarer et anslått minimumsnivå i forhold til krav i gjeldende lov/forskrift. Fra 2020 anslås en årlig økning i fylkeskommunens minimumsavdrag som følge av ny kommunelov. Fylkesrådmannen har innarbeidet dette i avdragsplanen, som også påvirkes av stigende lånegjeld.

Nivå for låneopptak i perioden framgår av kapittel 5 om investeringer. Tabellen nedenfor viser utvikling for gjeld og kapitalutgifter i perioden:

Beløp i mill. kroner	¹⁾ 2019	2020	2021	2022	2023
Låneopptak	288,2	368,2	462,9	467,6	324,9
Renteutgifter (brutto)	160,5	172,7	178,0	183,2	187,4
Renteinntekter	-24,3	-28,9	-28,8	-28,1	-27,9
Rentekompensasjon mv.	-25,6	-25,8	-25,0	-23,1	-21,2
Avdrag	211,0	221,0	226,1	234,2	242,3
Lånegjeld pr. 31.12	6.409	6.556	6.793	7.026	7.109

¹⁾ Revidert budsjett ved framleggelse av forslag.

Interne finansieringstransaksjoner

Dekning av tidligere års negativt driftsresultat

Det er heller ikke for 2020 ført opp noe beløp til dette formål. Et eventuelt regnskapsmessig underskudd i 2019 skal i utgangspunktet dekkes inn i 2020. Fra regnskapsåret 2020 skal imidlertid et merforbruk dekkes inn samme året som merforbruket oppstår, dersom dette er mulig i kraft av oppsparte frie midler. Også et eventuelt underskudd i et foretak må dekkes inn av konsernet.

Avsetning til / bruk av disposisjonsfond

I kraft av engangsinntekter i 2019 har fylkesrådmannen oppjustert årets budsjetterte netto driftsresultat med 52,8 mill. kroner i revidert budsjett november 2019. Korrigert netto driftsresultat i 2019 er 155,6 mill. kroner (eller 2,2 pst. av driftsinntekter). I lys av tidligere revidertsaker, herunder også disponeringen av regnskapsmessig mindreforbruk i 2018, har budsjettert avsetning til disposisjonsfond i drift i 2019 nå økt til 113,7 mill. kroner. I opprinnelig driftsbudsjett for 2019 lå det inne 5,8 mill. kroner i bruk av disposisjonsfond. Budsjettert bruk av disposisjonsfond til finansiering av investeringer i 2019 er økt marginalt fra 80 mill. kroner i opprinnelig budsjett til 80,3 mill. kroner i revidert budsjett.

Det er av betydning hvor store oppsparte akkumulerte overskudd (frie fond) som står til disposisjon og sikrer finansiell stabilitet ved inngangen til 2020.

I RFK er det etablert en fondsreserve til 100 pst. dekning av udekkede pensjonspremier - tidligere års premieavvik. Dette «premieavviksfondet» utgjorde 291,0 mill. kroner per 31.12.18. Fylkesrådmannen anslår det samlede disposisjonsfondet til 610,2 mill. kroner ved utløpet av 2019, herunder 319,2 mill. kroner utover premieavviksfondet.

Den delen av disposisjonsfond som overstiger premieavviksfondet, utgjør 4,5 pst. av driftsinntekter ved årets utløp. Dette muliggjør anvendelse av disposisjonsfond til finansiering av investeringer i første del av planperioden 2020-2023 for delvis å kompensere for svake netto driftsresultater.

Fylkesrådmannens tilråding tar sikte på å redusere disposisjonsfond (ekskl. pensjonsfond) fra 319,2 mill. kroner ved utløpet av 2019 til 163,0 mill. kroner ved utløpet av 2023. Disposisjonsfond bør styrkes i kraft av eventuelle regnskapsmessige mindreforbruk (budsjettoverskudd) i perioden. Fra 2020 er kommuneloven endret slik at bruk av disposisjonsfond bare kan skje i driftsbudsjettet, som grunnlag for en budsjettert overføring av midler fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet.

Følgende avsetning til / bruk av disposisjonsfond ble vedtatt i forrige økonomiplan:

Beløp i mill. kroner	2019	2020	2021	2022
Avsetning til disposisjonsfond (drift)	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond (drift)	5,8	0,0	0,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond (investering)	80,0	35,0	25,0	0,0

For kommende økonomiplanperiode tilrås følgende beløp:

Beløp i mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Avsetning til disposisjonsfond (drift)	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond (drift)	69,6	65,7	8,5	12,5
Bruk av disposisjonsfond (investering), ikke lenger tillatt	0,0	0,0	0,0	0,0

Overføring til investeringsregnskapet

Følgende utvikling i netto driftsresultat ble vedtatt i forrige økonomiplan:

Beløp i mill. kroner	2019	2020	2021	2022
Netto driftsresultat (korrigert)	115,3	233,7	172,7	191,3
Herav overføring fra drift til investeringer	121,1	233,7	172,7	191,3
Herav avsetning til disposisjonsfond (neg. = bruk)	-5,8	0,0	0,0	0,0

For økonomiplanperioden tilrås følgende nivå av netto driftsresultat, med tilhørende disponering:

Beløp i mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Netto driftsresultat (korrigert)	252,4	226,3	328,5	384,6
Herav overføring fra drift til investeringer	322,0	292,0	337,0	397,0
Herav avsetning til disposisjonsfond (neg. = bruk)	-69,6	-65,7	-8,5	-12,5

Beløp i mill. kroner	2020	2021	2022	2023
Sammenligning: Netto driftsresultat ved 5 pst. resultatgrad	369,0	367,0	371,0	372,0
Sammenligning: Netto driftsresultat ved skjerming av midler til skredsikring (nå innlemmet i rammetilskuddet)	396,0	394,0	398,0	399,0

Fylkesrådmannen viser til kapittel 4.5 og 4.6 om økonomiske mål og prioriteringer samt finansielle måltall / handlingsregler.

6.3 FOLKEVALGTE ORGANER OG SENTRALADMINISTRASJONEN

Politisk styring – folkevalgte styrer, utvalg og råd

Budsjettforslaget er på ca. 40,6 mill. kroner. Rammen er totalt økt med om lag 1,5 mill. kroner i forhold til vedtatt budsjett for 2019.

Fastsettelsen av lønnsbudsjettet er basert på en konkret beregning av godtgjørelser til de folkevalgte og støtteordninger til partiene. Nytt reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår ble vedtatt av fylkestinget 15.10.19 i FT-sak 92/19. Vedtak gjort i FT-sak 114/17 om fryst partistøtte, gruppestøtte og godtgjørelse i 2017-kroner opphører.

Folkevalgte med minimum 1/3 av full godtgjørelse er innlemmet i den ordinære pensjonsordningen for våre ansatte i KLP. Det er også inngått avtale om AFP 62-64 for de folkevalgte.

Det er lagt til arbeidsgiveravgift på støtte til leder-/organisasjonsarbeid. Støtten utbetales til de politiske partiene.

Når det gjelder andre driftsutgifter enn godtgjørelse til folkevalgte og støtteordninger til partiene, er det lagt inn en antatt pris- og kostnadsvekst på 2,5 %, samt foretatt justeringer i tråd med antatt aktivitet for 2020.

Budsjettforslag 2020	Møtegodtgjørelse	Kjøp av varer og tjenester	Totalt
Fylkesordfører inkl. pol.rådgiver	1 753 000	848 000	2 601 000
Fylkesvaraordfører	1 402 000	-	1 402 000
Politiske parti/Gruppestøtte	2 292 000	9 610 000	11 902 000
Gruppeleder	2 454 000	-	2 454 000
Støtte til politiske parti (art 14708)	-	2 320 000	2 320 000
Ungdommenes fylkesting		446 000	446 000
Fylkestinget	4 073 000	1 756 000	5 829 000
Fylkesutvalget	3 887 000	2 022 000	5 909 000
Administrasjonsutvalget	308 000	94 000	402 000
Regional- og kulturutvalget	1 087 000	427 000	1 514 000
Samferdselsutvalget	1 112 000	427 000	1 539 000
Trafikksikkerhetsutvalget	238 000	63 000	301 000
Opplæringsutvalget	1 062 000	177 000	1 239 000
Yrkesopplæringsnemnda	393 000	138 000	531 000
Inntaksnemnda	78 000	9 000	87 000
Fagskolen Rogaland	93 000	72 000	165 000
Klagenemnda	267 000	15 000	282 000
Eldrerådet	160 000	206 000	366 000
Fylkesrådet for funksjonsh.	434 000	330 000	764 000
Andre utvalg	350 000	234 000	584 000
Arbeidsmiljøutvalgene	-	2 000	2 000
Div. (ikke utvalgsrelatert)	-	25 000	25 000
Sum	21 443 000	19 221 000	40 664 000

Valgutgifter

Det er ikke valg i 2020 og 2022. I økonomiplan 2020-2023 er det likevel lagt inn utgifter knyttet til faglig oppdatering og mulighet for å medvirke i arbeidet med videreutvikling av valgdatasystemene. Kostnadene knyttet til dette er med utgangspunkt i regnskapstall for 2018 (da det heller ikke var valg) stipulert til kr 19.000.

Endelige utgifter knyttet til gjennomføring av stortingsvalget i 2021 og kommune-/fylkestingsvalget i 2023 er vanskelig å forutsi. I økonomiplan for 2019-2022 er det innarbeidet i underkant av 1,7 mill. kroner. Som følge av økte kostnader knyttet til trykking av stemmesedler og annonsering, er det i økonomiplan 2020-2023 foreslått en økning på kr 335.000 til totalt 2 mill. kroner.

Kontroll og tilsyn

Budsjettrammen for 2020 er i samsvar med vedlagte innstilling fra kontrollutvalget (KKU-sak 33/19) på kr 5.300.000, hvorav kr 532.000 er utgifter knyttet til kontrollutvalgets virksomhet. Rammen for kjøp av revisjonstjenester er i utgangspunktet videreført med samme timeramme som budsjettert for 2016-2019. Revisor har varslet en økning i antall timer, om lag 200 timer, som følge av ny lovpålagt oppgave, jf. § 24-9 i ny kommunelov. Foreslått budsjettramme for 2020 er en videreføring av rammen for 2019, justert for prisstigning og arbeid med ny lovpålagt oppgave for revisor.

Tilfeldige utgifter fylkesutvalget

Posten for *Tilfeldige utgifter etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelser* tilrås opprettholdt på samme nivå som i 2019, 1 mill. kroner i 2020.

I henhold til Økonomireglementet har fylkesrådmannen fullmakt til å avgjøre søknader innen en økonomisk ramme på kr 100.000 i hvert enkelt tilfelle.

Posten *Til disposisjon for fylkesutvalget*, tilrås også opprettholdt på samme nivå som i 2019, 2,0 mill. kroner.

Fylkesordfører har fullmakt til å ta avgjørelser i forbindelse med fylkeskommunale vertskapsforpliktelser for beløp inntil kr 100.000 i hvert enkelt tilfelle.

Reservert for lønnsmerutgifter

	2020	2021	2022	2023
Lønnsmerutgifter, årsvirkning lokale forhandlinger (2019) kapittel 3.4.x og 5 ¹⁾	17,8	17,8	17,8	17,8
Lønnsmerutgifter, hovedoppgjør 2020 (3,5 pst. vekst fratrukket overheng) ¹⁾	65,0	65,0	65,0	65,0
Livsfaseorienterte tiltak (anslagspost, reserve) ¹⁾	4,5	4,5	4,5	4,5
Sum reservert for lønnsmerutgifter (ses under ett)	87,3	87,3	87,3	87,3

1) Inkl. skoleverket, jf. omtale i kapittel 3.4 – tekniske budsjettforutsetninger.

I tillegg er det satt av 66,2 mill. kroner sentralt i opplæringsavdelingen til dekning av sentrale oppgjør i kapittel 4 som ennå ikke er innarbeidet i skolenes basisbudsjett.

For fylkesvegadministrasjonen forutsettes beregnet årslønnsvekst i 2020 å være inkludert i den finansielle rammen som innlemmes i kommuneopplegget gjennom varslet tilleggsproposisjon.

Fylkesrådmannen

Budsjett 2020 for fylkesrådmannen består av lønnsmidler til fylkesrådmann, assisterende fylkesrådmann og seniorrådgiver stab samt diverse fellesutgifter/kjøp av tjenester.

Budsjett 2020 for fylkesrådmannen er videreført på om lag samme reelle nivå og er fastsatt til kr 8.014.000.

Kommunikasjonsavdelingen

Innledning

Fylkeskommunen er lovpålagt å drive aktiv informasjon om fylkeskommunen og legge til rette for åpenhet og innsyn i forvaltningen av fellesskapets ressurser, i tråd med kommuneloven § 4.

Kommunikasjonsavdelingen består av fem årsverk: kommunikasjonssjef, senior kommunikasjonsrådgiver og tre rådgivere. Et av årsverkene ble i 2019 overført fra samferdselsavdelingen med tilhørende budsjettmidler.

Kommunikasjonsavdelingens hovedoppgaver er forankret i kommunikasjonsstrategien med følgende kommunikasjonsmål: Vi skal bidra til å gjøre fylkeskommunen mer synlig og forståelig, legge til rette for dialog og selvbetjening, gjøre medarbeiderne til gode ambassadører og dele kunnskap og kompetanse internt og eksternt.

Hovedoppgaver

- formidle fylkeskommunens oppgaver, tjenester og politiske saker enkelt og tydelig
- bruke relevante kanaler og arenaer for å synliggjøre fylkeskommunens rolle, oppgaver og resultater, herunder sosiale medier
- bidra til digitalisering i fylkeskommunen
- gi råd til ledere og medarbeidere strategisk og kommunikasjonsfaglig som bidrar til synliggjøring av fylkeskommunens tjenester, og sikrer inkludering og medvirkning
- videreutvikle «klarspråk» i fylkeskommunen
- utvikle og bruke effektive kommunikasjonsverktøy og nettplattformer, også i de videregående skolene
- skape stolte medarbeidere gjennom kompetansebygging og videreutvikle felles faglige møteplasser og digitale plattformer

- ta felles ansvar for god informasjonsflyt internt
- styrke organisasjonens krisekommunikasjon

Hovedutfordring 2020-2023: En synlig og forståelig fylkeskommune

Omgivelsene stiller stadig større krav til åpenhet, gjennomsiktighet og tilgjengelighet. Effektive og gode nettsted, både eksternt og internt, er viktige for å imøtekomme kravene og skal bidra til økt digitalisering i fylkeskommunen. Det handler om å bruke teknologi til å fornye, forenkle og forbedre, tilby nye og bedre tjenester, som er enkle å bruke, og samtidig er effektive og pålitelige. Det stiller krav til utvikling, og krever kompetanse og tett samarbeid mellom ulike fagmiljøer for å lykkes.

Bygging av tillit og et fortjent omdømme

Fylkeskommunens omdømme bør gjenspeile organisasjonen. For å henge med i utviklingen ellers i samfunnet, er det viktig å fortsette de digitale satsingene og videreutvikle kanalene våre - også på sosiale medier. Fokus på klart språk og visuell kommunikasjon er også viktig for å skape tillit og bygge omdømme. God og kanaltilpasset kommunikasjon gjør at vi når ut med budskap som tydeliggjør fylkeskommunens tjenester og resultater - og rollen som samfunnsutvikler.

Ny stilling designer

Fylkeskommunen utarbeider planer og strategier på en rekke områder. Det er viktig at disse er godt designet, blant annet ved bruk av infografikk, slik at stoffet er lettere å forstå og mengden tekst kan reduseres. Det er behov for en stilling som designer i kommunikasjonsavdelingen. Denne stillingen vil komme alle avdelingene til gode. Fylkesrådmannen har derimot ikke funnet dekning for å legge dette inn i budsjettet. Hvis stillingen skal opprettes, må det skje gjennom en omdisponering av budsjettmidler fra flere avdelinger.

Kurs og rådgivning

I fylkeskommunen følger kommunikasjonsansvaret av fagansvaret. Derfor legger vi vekt på løpende opplæring, rådgivning og veiledning i hele organisasjonen. For å gjøre komplekse saker mer forståelige for folk flest og for å bidra til et språkrikt Rogaland, skal det tilbys kurs i klarspråk og nynorsk til saksbehandlere og andre. Det skal også gjennomføres medietrening av ledere og rektorer. Det er ikke funnet dekning for å øke budsjettet til kurs og opplæring og fortsatt satsing må skje innenfor eksisterende budsjetttrammer.

Kampanjearbeid og omdømmebygging

God kommunikasjon internt og i offentligheten skaper stolte medarbeidere og gode ambassadører. Vi skal videreføre satsingen på kampanjearbeid i befolkningen og blant våre elever og medarbeidere. Vi jobber også videre med å synliggjøre fylkeskommunen og fylket, som i kampanjene for å øke valgdeltakelsen i 2019. I 2020 skal vi blant annet lage «filmen om Rogaland». Denne skal presentere fylket vårt på en måte som skaper stolthet og samtidig er informativ, og gi folkevalgte, ledere og andre ambassadører et sterkt verktøy til hjelp i formidlingen av Rogaland.

Foreslått driftsbudsjett for 2020 er på kr 7.006.000. Det er i tillegg budsjettert med 2 nye årsverk grunnet overføringen av fylkesvegadministrasjon. Disse er inkludert i tabellen i kap. 6.6.1.

Fylkesadvokaten

Fylkesadvokaten består i dag av 3 årsverk.

Fylkesadvokaten er en støtte- og stabsfunksjon hos fylkesrådmannen som bistår hele den fylkeskommunale virksomhet, herunder også det fylkeskommunale foretaket. Arbeidsområdene er varierte, og saksbehandling, veiledning og rådgivning, utredning, kurs og foredragsvirksomhet, samt prosedyre inngår i arbeidsoppgavene.

Fylkesadvokaten er også sekretariat for den fylkeskommunale klagenemnd.

Hovedmålet for 2020 er å bistå organisasjonen på en grundig, effektiv og samordnet måte.

Advokater er underlagt regler om obligatorisk etterutdanning. Kravet er 80 timer kurs/etterutdanning i løpet av en femårs periode. Rammen for reisevirksomhet og kurs/opplæring er av denne grunn videreført på om lag samme nivå som for 2019.

Foreslått driftsbudsjett for 2020 er kr 3.941.000. Dette innebærer hovedsakelig en videreføring av 2019-budsjettet på om lag samme reelle nivå. Det er tillegg budsjettert med 1 nytt årsverk grunnet overføringen av fylkesvegadministrasjon. Årsverket er inkludert i tabellen i kap. 6.6.1.

Utvalgssekretariatet

Utvalgssekretariatet utgjør 4,6 årsverk (5 ansatte). I forslag til budsjett 2020 er det lagt inn et forslag om å øke ressursene med 1 årsverk.

Utvalgssekretariatets ansvarsområde er i all hovedsak knyttet til koordinering og drift av det folkevalgte nivå i vid forstand. Hovedutfordringen er å serve dette på best mulig måte.

Foreslått budsjett 2020 er på totalt kr 4.156.000, og innebærer en videreføring av 2019-budsjettet justert for ny stilling.

Økonomiavdelingen

Økonomiavdelingen består av følgende faggrupper (totalt 23 årsverk):

Regnskap	6,0 årsverk (inkl. regnskapssjef)
Lønn	6,0 årsverk (inkl. lønningsleder)
Offentlige anskaffelser	5,0 årsverk (inkl. innkjøpsleder)
Budsjett/analyse/systemstøtte	5,0 årsverk (inkl. budsjettleder)
Økonomisjef	1,0 årsverk

Hovedoppgaver:

- Økonomisk planlegging
- Budsjettoppfølging og økonomirapportering
- Analyser/utredninger
- Finansforvaltning
- Likviditetsstyring
- Økonomisk internkontroll
- Systemdrift- og utvikling (Agresso mv.)
- Løpende avtaleforvaltning (virksomhetsovergrepene avtaler mv.)
- Teknologisk- og organisatorisk utvikling av anskaffelsesprosessen
- Forankring av anskaffelsesstrategi/-regelverk
- Lønnsadministrative funksjoner
- Regnskapsadministrative funksjoner

Avdelingens bemanning er økt med 1 årsverk i løpet av 2019 innenfor anskaffelser. Stillingen vil delvis bli dekket inn gjennom rammen for investeringer i skolebygg og delvis gjennom nye oppgaveoverføringer (regionreformen/vegadministrasjon). For øvrig er driftsbudsjettet videreført på om lag samme reelle nivå som i 2019.

Foreslått driftsbudsjett for 2020 er på knapt 19,0 mill. kroner. Det er tillegg budsjettert med en økning på 2,5 årsverk (inkl. styrkingen som allerede er foretatt) grunnet overføringen av fylkesvegadministrasjon. Årsverkene er inkludert i tabellen i kap. 6.6.1.

Personal og organisasjonsavdelingen***Innledning***

Avdelingens budsjett omfatter:

- lønn til ansatte, fylkeshovedtillitsvalgte, fylkeshovedverneombud, samt alle læringer i fylkeskommunens egne virksomheter
- driftsmidler, som også inkluderer noen fellesutgifter
- tiltaksmidler knyttet til vedtatt arbeidsgiverpolitikk, HMS, bedriftshelsetjeneste, beredskap og IA.

Avdelingen har følgende årsverk fordelt på faggruppene:

- personal- og organisasjonssjef og stab/støttefunksjoner, 2,2 årsverk
- kompetanse- og lederutvikling, 2 årsverk
- forhandling, lønn og tariff, 3 årsverk
- HMS, beredskap og IA, 5 årsverk
- Ekspedisjon/sentralbord på fylkeshuset 2 årsverk

Ressurs til fylkeshovedtillitsvalgte gis etter bestemmelsene i Hovedavtalen. Dette utgjør samlet 6,7 årsverk i tallbudsjettet for 2020. Fylkesrådmannen er i en prosess hvor man reviderer nivået av forpliktelser i henhold til Hovedavtalen, og vil komme tilbake til justeringer i revidert budsjett 2020. De fylkeshovedtillitsvalgte lønnes på egen arbeidsplass mot kompensasjon fra budsjettmidler i personal- og organisasjonsavdelingen. Tilsvarende ordning gjelder for fylkeshovedverneombudet.

Øvrige driftsutgifter:

Fellesannonsering av alle fylkeskommunale stillinger både i lokalavisene og på nett er den største utgiftsposten. Det er lagt inn en økning på 0,4 mill. kroner til annonsering basert på faktiske utgifter. I tillegg føres avdelingens ordinære driftsutgifter samt fylkeskommunens kontingent til KS her. KS kontingenten øker med i underkant av 1,9 mill. kroner grunnet ny finansieringsmodell etter regionreformen og reduksjon i antall fylkeskommuner.

Arbeidsgiverpolitikk – utfordringer 2020-2023

Som arbeidsgiver er det viktig for Rogaland fylkeskommune å ha ansatte med god kompetanse til å utføre de tjenester som ligger innenfor fylkeskommunens tilbud. Med regionreformen er fylkeskommunens oppgaver og ansvar i endring. Dette betyr at vi trenger ny kompetanse, mange nye medarbeidere og at vi blir en endret organisasjon. Regionreformen og utviklingsarbeid vil dermed være sentrale utfordringer i årene fremover.

Arbeidsmarkedet i Rogaland varierer, og det vil i perioder være stor konkurranse om kompetent arbeidskraft. Vi vil som følge av at vi får tilført nye oppgaver ha behov for å rekruttere også en annen type kompetanse enn den vi har hatt behov for frem til nå. Særlig gjelder dette innen vegadministrasjon. Her vil vi måtte konkurrere både med andre offentlige aktører (eks. Statens vegvesen) og entreprenørbransjen. Dette gir oss nye utfordringer. Samtidig går vi inn i en tid hvor vi som organisasjon skal endre oss, både som følge av nye oppgaver, nye medarbeidere og endrede omgivelser. Fylkeskommunen som arbeidsgiver må være en aktiv pådriver for utviklingsprosesser i tiden fremover. Det er krevende prosesser, og personal- og utviklingsavdelingen må være rustet til å møte disse utfordringene. Dette krever økt bemanning, som er tatt høyde for i form av en ny stilling mv.

Også opplæringssektoren / de videregående skolene står overfor utfordringer knyttet til endringer i demografien.

Arbeidsgivertiltak som er budsjettet i personal- og utviklingsavdelingen, er delt på tre hovedområder:

(1) Kompetanseutvikling

I vedtatt arbeidsgiverstrategi er det bl.a. satset på lederopplæring og lederutvikling. For 2020 vil dette gjelde ulike typer ledersamlinger i tråd med fylkeskommunens plattform for ledelse, samt spesifikke utdanningsprogrammer som rektorskole (betalt av staten) og masterutdanning i skoleledelse.

Personal- og utviklingsavdelingen driver en rekke kompetanseutviklende tiltak, bl.a. ulike kurs for ledere og verneombud innen HMS og IA-arbeid, personalforum for ledere, introduksjonskurs for nye ledere, kurs i rekruttering, ledernettsverk for mellomledere i sentraladministrasjonen etc. I tillegg har avdelingen ansvar for ordningen med utdanningsstipend for ansatte i sentraladministrasjonen, samt for de nye medarbeiderne knyttet til fylkesvegadministrasjonen.

De øvrige midlene er hovedsakelig knyttet til hovedområdene beholde og rekruttere, til kompetanseutvikling for ansatte og ledere, samt til tiltak knyttet til utføring og fylkeskommunen som IA-bedrift.

Det er også budsjettert med midler til kompetanseutvikling for andre ansattgrupper, samt noe midler til likestilling og mangfold. Dette kan blant annet gjelde tiltak for ansattgrupper som kvalifiserer seg ved å ta fagutdanning (fagbrev) og nødvendig norskopplæring. I skoleåret 2019/2020 ser vi på om det er et ønske om å igangsette norskkurs for renholdere igjen. 24 ansatte deltok på norskkurs skoleåret 2018/2019. Dette var i hovedsak kvinner ansatt i stilling som renholder. 7 ansatte fullførte fagbrev for renholdsoperatører i 2018 arrangert av Rogaland fylkeskommune.

En styrking av aktivitets- og redegjørelsesplikten på likestillingsområdet har medført økte oppgaver, herunder rapportering av iverksatte tiltak til offentlige myndigheter.

I budsjettet for arbeidsgiverpolitiske tiltak utgjør pålagte FOU-midler til KS 2,0 mill. kroner. Beløpet faktureres fra KS etter faste satser ut fra antall ansatte i Rogaland fylkeskommune.

(2) Beholde og rekruttere ansatte

Fylkeskommunens lønnspolitikk er fastsatt i vårt lønnspolitiske dokument. Lønnspolitikken skal være et virkemiddel for å oppnå organisasjonens mål og skal bidra til å rekruttere og beholde ansatte i fylkeskommunen.

Fylkeskommunens livsfasetiltak gjelder pr. i dag i hovedsak seniorer. De avsatte midlene går til å dekke seniorkurs for ansatte over 60 år, samt en ordning om seniorstipend til ansatte over 55 år.

Det er budsjettert med midler for å kunne ivareta ansatte som blir overtallige som følge av nødvendige justeringer mht. undervisningstilbud og klasser ved den enkelte skole. Basert på de demografiske forholdene i Rogaland er det påregnelig at det vil kunne bli flere overtallige i de nærmeste årene enn det det har vært til nå. Dette skyldes bl.a. at det er synkende elevtall i flere deler av fylket.

(3) HMS, beredskap og IA

Personal- og organisasjonsavdelingen arbeider aktivt og kontinuerlig for å styrke og videreutvikle HMS-arbeidet på alle nivåer i organisasjonen. Dette omfatter systematikk på overordnet og strategisk nivå, samt koordinering, bistand, veiledning og opplæring knyttet til virksomhetenes lokale HMS-arbeid. Nye oppgaver og flere ansatte som følge av regionreformen vil medføre nye oppgaver også innen HMS, beredskap og inkluderende arbeidsliv (IA).

Fylkeskommunen er tilknyttet en godkjent bedriftshelsetjeneste (BHT). Alle våre virksomheter er forpliktet til å inngå en samarbeidsavtale med BHT om hvilke tjenester som skal leveres i perioden. For skolene gjelder dette for det enkelte skoleår mens det for sentraladministrasjonen gjelder pr. kalenderår.

Budsjetterte midler til BHT forventes å være på tilnærmet samme nivå i 2020 som i 2019. Det knytter seg likevel usikkerhet til et eventuelt økt behov for fakta-

undersøkelser i forbindelse med eventuelle personal- og konfliktsaker, varslingssaker mv.

Personal- og organisasjonsavdelingen er tillagt ansvar for koordinering av det sentrale beredskapsarbeidet i organisasjonen. I ny lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) er det en klar endring fra objektsikkerhet til funksjonssikkerhet. Det pågår et arbeid i departementene med å identifisere hvilke grunnleggende nasjonale funksjoner som opprettholdes i den enkelte sektor, samt hvilke virksomheter som er av vesentlig og avgjørende betydning for grunnleggende og nasjonale funksjoner. Ny sikkerhetslov gir fylkeskommunen et klart ansvar. Fylkeskommunen må derfor påregne at når departementene har gjennomgått og identifisert hvilke grunnleggende nasjonale funksjoner som skal opprettholdes i den enkelte sektor, vil det kunne føre til flere nye oppgaver som fylkeskommunen vil få ansvaret for å ivareta.

Rogaland fylkeskommune er en IA-bedrift. Personal- og organisasjonsavdelingen er ansvarlig for at IA-handlingsplan for hele organisasjonen blir utarbeidet. IA-handlingsplanen som gjelder for perioden 2017-2019 skal revideres høsten 2019 og ny IA-handlingsplan vil være gjeldende fra januar 2020. I arbeidet med oppfølging av saker arbeider avdelingen tett med ledere, NAV-arbeidslivssenter, BHT og de ansattes organisasjoner for å forebygge og hindre sykefravær.

Lærlinger

Fylkestinget vedtok i økonomiplan 2019-2022 at Rogaland fylkeskommune skal ha 95 lærlinger i egen organisasjon innen utgangen av 2021. Det ble lagt inn en forutsetning i økonomiplanen om 85 lærlinger i 2019, 90 lærlinger i 2020 og 95 lærlinger i 2021. Dette var en oppjustering av målsettingen fra økonomiplan for 2016-2019, hvor målet var 75 lærlinger innen 2018.

Pr 24. oktober 2019 er det 74 lærlinger i Rogaland fylkeskommune. Dette er forholdsvis langt fra målsettingen om 95 lærlinger i 2021. Det har i enkelte perioder vært flere lærlinger. Hvor mange lærlinger det til enhver tid er realistisk å ha i organisasjonen er avhengig av flere faktorer, se egen parallell sak «Lærlinger i egen organisasjon» for en utdypende forklaring. Ut fra en ren sannsynlighetsvurdering har fylkesrådmannen videreført budsjettrammen for lærlinger i egen organisasjon (85 lærlinger) i hele planperioden 2020-2023. Det er ikke tatt høyde for en opptapping i tråd med fylkestingets vedtak i økonomiplan 2020-2023.

I parallell sak om «Opplæringskontor i Rogaland fylkeskommune» skisseres tiltak som kan fremme rekruttering av lærlinger til egen organisasjon.

Det er stor usikkerhet knyttet til hvor mange lærlinger det er realistisk at fylkeskommunen kan rekruttere og hvor mange man har kapasitet til å ta inn. Denne problemstillingen belyses også nærmere i sak «Lærlinger i egen organisasjon» og «Opplæringskontor i Rogaland fylkeskommune».

Personal- og organisasjonsavdelingen arrangerer i samarbeid med opplæringsavdelingen, elev- og lærlingeombudet og kommunikasjonsavdelingen en årlig introduksjonsdag for nye lærlinger.

Oppsummering av budsjettforslaget

Budsjettforslaget for 2020 er i hovedsak basert på en videreføring av 2019-nivå, kostnadsjustert for lønnsvekst, pensjonsutgifter og videreføring av sparetiltak. Øvrige justeringer er kommentert i teksten.

Foreslått driftsbudsjett for 2020 er på 50,71 mill. kroner og er fordelt slik:

Tjeneste (mill. kr)	Beløp
Pers./org. stab – avdeling	12,27
Pers./org. – fellesutgifter og tiltak ¹⁾	18,67
Tillitsvalgte	5,57
HMS, beredskap og IA	2,48
Lærlinger	10,53
Sentralbord	1,19
Sum	50,71

¹⁾ Inkluderer fellesutgifter som KS-kontingent (9 mill. kroner)

Det er tillegg budsjettet med 1 nytt årsverk og en økning i stipend og velferdsmidler grunnet overføringen av fylkesvegadministrasjon. Dette er inkludert i tabellen i kap. 6.6.1.

Bygg og eiendomsavdelingen

1. Innledning

Bygg- og eiendomsavdelingen har et overordnet ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av fylkeskommunens bygninger og eiendommer, med unntak av bygninger tilknyttet tannklinikker (leide lokaler) og bussdrift. Fellestjenester på fylkeshuset, med renhold, kantine og drift, inngår under ansvarsområdet for avdelingen. Det er om lag 30 årsverk i avdelingen, hvorav 14 årsverk er knyttet til Fellestjenester.

2. Dagens situasjon - hovedutfordringer 2020-2023

Eiendomsforvaltning

Generelt

Fylkeskommunen har en stor eid bygningsmasse på omlag 380 000 m², med en anslått gjenanskaffelsesverdi på 15 mrd. kr. For å sikre forsvarlig og bærekraftig forvaltning er det viktig at bygningsmassen er effektiv og funksjonell, og understøtter kjernevirksomheten på en god måte. Inngående kunnskap og rett kompetanse er også viktig for å kunne prioritere riktig mellom ulike tiltak, og for å vite når tiltak må iverksettes for å unngå bygningsforvitring og akkumulering av vedlikeholdsetterslep.

Eiendomsstrategi

Fylkestinget vedtok i sak 173/18 en strategi for forvaltning av fylkeskommunens eiendommer:

1. Fylkestinget vedtar eiendomsstrategien slik den her foreligger
2. Fylkesrådmannen innarbeider nødvendig investerings- og budsjettbehov i årlig sak om økonomiplan
3. Fylkesrådmannen redegjør for status måloppnåelse i samme sak
4. Strategien revideres etter 4 år. Ved neste revisjon, forutsettes det at strategien forenkles og at de ulike strategiske grepene kommer tydeligere frem.

I tråd med vedtakspunkt 3 vil fylkesrådmannen i det følgende redegjøre for statusoppnåelse for effektmål og resultatmål som er vedtatt i forbindelse med eiendomsstrategien. Effektmålene er de overordnede målene som er presentert for å drive god eiendomsforvaltning, mens resultatmålene er underordnede og konkrete mål for å oppnå effektmålet.

Effektmålene for fylkeskommunen er:

- Eiendoms-forvaltningen i Rogaland FK skal understøtte kjerne-virksomheten på best mulig måte
- Rogaland fylkeskommune skal drive verdibevarende vedlikehold
- Eiendomsstrategien skal bidra til økt kompetanse i Rogaland fylkeskommune

I tabell under gir fylkesrådmannen status for måloppnåelse for resultatmålene.

STATUS MÅLOPPNÅELSE 2019	
Resultatmål	Status
<i>Skolebygg skal være effektive og tilpasset bruken - i god dialog med brukerne</i>	Det er utarbeidet areal- og funksjonsanalyser på Godalen, SOTS, Haugaland og Skeisvang. Eksisterende bygningsmasse sammenholdes med estimert arealbehov som følger av FEF arealmodell, som er et beregningsverktøy for videregående skole. Resultatet gir oss en pekepinn på hvor mye det er nødvendig å bygge ut, eller om eks arealer er tilstrekkelig dersom arealene bygges om. Analysene sier også noe om hvor godt bygget er egnet for funksjonene som skal drives på skolen. St. Olav og Hetland skal analyseres neste år, i forbindelse med utbyggingsprosjektene som er planlagt.
<i>Alle skolene* skal innen år 2023 kunne bli godkjent innen miljørettet helsevern (bygningsteknisk)</i>	Dette er en pågående prosess, som styres av den enkelte kommune. BE arbeider i etterkant med eventuelle byggtekniske avvik som fremkommer ved tilsyn. Forebyggende arbeid er en del av vår vedlikeholdsplan. Gjennomført tilsyn er registrert for 10 skoler; Strand, Møllehagen, SOTS, Randaberg, Gand, Dalane, Vågen, Hetland, Åkra, Karmsund. Av disse har vi ikke fått svar på godkjenning for SOTS, Gand, Hetland og Åkra.
<i>Eiendomsforvaltningen skal følge fylkets til enhver tid gjeldende energi- og miljøplan</i>	Energi og miljøplanen danner grunnlaget for vårt arbeid innenfor dette feltet. BE har også et samarbeid med regionalplanavdelingen i forbindelse med miljøfyrtårnprosjektet.
<i>Alle skoler skal innen 2020 være universelt utformet i tråd med fylkesdelplanen for universell utforming</i>	Tiltak på lyddemping/akustikk har blitt prioritert i perioden. I tillegg har det i år vært behov for flere større spesialtilfeller i forbindelse med at spesialelever skal begynne på vgs. Disse må prioriteres. Det gjenstår arbeid med skilting. I revidert fylkesdelplan er fristen utsatt til 2022.
<i>Det skal være tilrettelagt for god og</i>	Det er utført en analyse med tanke på trafikksikkerhet. Det er

<i>sikker tilkomst til alle skoler</i>	fremkommet prosjekter som nå er utført eller er under planlegging og utførelse. BE styrer ikke alle da arbeidet faller inn under den enkelte kommunes reguleringsplaner. Vi venter på flere av disse planene.
<i>Gjennomsnittlig tilstandsgrad for bygningsporteføljen skal holdes på maksimum 1,2.</i>	Eventuelle avvik vil følge av den planlagte tilstandskartleggingen høsten 2019.
<i>Det skal gjennomføres årlige tilstandskartlegginger av bygningsmassen</i>	Frem mot jul 2019 skal det gjennomføres ny tilstandskartlegging av RFKs eiendommer.
<i>Alle tegninger og FDV-dokumentasjon skal innen 2021 være oppdatert og tilgjengelig i Facilit**</i>	Pågående prosess. Tegninger er under oppdatering og blir lagt til i fagsystemet Facilit fortløpende.
<i>Alle skoler skal innen 2020 ha oppdaterte digitale renholdsplaner som bygger på felles kvalitetsnivå og – standard</i>	8 skoler har fått oppdaterte planer, planer for 2 skoler er under ferdigstillelse, 7 skoler står igjen med helt utdaterte renholdsplaner. Fylkesrådmannen har satt i gang et pilotprosjekt på bruk av digitale renholdsplaner på nettbrett. 2 skoler har vært med så langt, prosjektet skal framover utvides med 5 skoler.
<i>Det skal utarbeides 8-årige vedlikeholds- og utviklingsplaner for å sikre forutsigbar økonomistyring</i>	Det ble til skolebruksplanprosessen i 2018 utarbeidet en 8-årig vedlikeholds- og utviklingsplan for bygningsmassen. Planen beskriver alt identifisert arbeid som må gjennomføres som investeringstiltak i perioden, herunder oppgraderings- og utbyggingsbehov. Planen ble vedlagt skolebruksplan 2019.
<i>80 prosent av driftspersonellet skal innen 2020 ha relevant fagbrev</i>	Målet er nådd.
<i>Det skal stilles krav om relevant fagbrev ved nytilsettinger av driftsledere</i>	Målsetningen er oppnådd, inngår i stillingsutlysninger.
<i>Bygg- og eiendomsavdelingen skal utarbeide og presentere opplæringsprogram for brukere og eiere innen 2019</i>	BE har høsten 2019 presentert for rektorgruppen oppgaver og lovkrav knyttet til teknisk drift og vedlikehold av skolene. Det skal utarbeides et opplæringsprogram for nye folkevalgte høsten 2019. Det skal legges en plan for opplæring av brukere av byggene, f.eks. gjennom innlegg på rektorsamlinger.
<i>Det skal innen 2019 etableres regionale faggrupper på tvers av skolene for å sikre økt erfaringsdeling mellom driftspersonell og økt felles faglig tilhørighet.</i>	Dette er på plass i midtfylket, under etablering i nordfylket, mangler i sørfylket. Vi vil utfordre Sandnes vgs eller Vågen vgs på dette.
<i>Eiendomsavdelingen skal videreføre og utvikle samarbeidet med øvrige fylkeskommuner for å utveksle kompetanse og «benchmarke» egen eiendomsdrift opp mot øvrige fylkeskommuner</i>	Fylkeskommunene inngår i et samarbeidsforum kalt fylkeskommunalt eiendomsforum, FEF. Samhandlingen i gruppen er de senere år styrket, og utvidet med flere arbeidsgrupper. RFK har det siste året hatt fokus på involvering i arbeidsgrupper, og på utviklingen av FEF generelt. RFK deltar i alle arbeidsgrupper, leder én arbeidsgruppe knyttet til teknisk drift og har styreverv i FEF-styret. Det må jobbes videre med å få på plass systemer og rapportering for å kunne ta ut nøkkeltall for eiendomsforvaltning, f.eks. knyttet til vedlikeholdskostnader pr m2, driftskostnader pr m2.
<i>Eiendomsavdelingen skal tilegne seg kunnskap for å drive fremtidsrettet, bærekraftig eiendomsforvaltning</i>	Lærer av andre gjennom aktiv deltakelse på FEF-samlinger, i arbeidsgrupper, befaringer til nye skoler. Delta på Udir sin årlige konferanse om fysisk læringsmiljø.

Vedlikehold

Det ble høsten 2017 gjennomført en tilstandskartlegging av den fylkeskommunale bygningsmassen. Med bistand fra Multiconsult og med bruk av kartleggingsverktøyet Multimap ble bygningsmassens tekniske tilstand kartlagt og det tekniske oppgraderingsbehovet beregnet. Den kortsiktige delen av behovet (0-5 år) ble beregnet til 632 mill. kr og utgjør kostnaden for å løfte tilstandsgraden fra 3 (stort eller alvorlig avvik) til 1 (akseptabelt nivå). Det langsiktige behovet (5-10 år) ble kostnadsberegnet til 688 mill. kr. Totalt teknisk oppgraderingsbehov, kortsiktig og langsiktig, utgjør 1,32 mrd. kr.

Det er spesielt viktig at tiltakene som framkommer som kortsiktig behov prioriteres for å unngå merkostnader knyttet til følgeskader eller teknisk kollaps. Kostnaden knyttet til utbedring av bygg eller bygningselementer i tilstandskategori 3 er betydelig høyere enn utbedring av tilsvarende bygg i tilstandskategori 1 eller 2. I vedtatt eiendomsstrategi er det innarbeidet en øvre grense lik 1,2 for gjennomsnittlig teknisk tilstandsgrad for bygninger. På skalaen som går fra 0-3, hvor 0 representerer nybygg med ingen avvik og 3 representerer stort eller alvorlig avvik, representerer 1,2 en god standard med kun moderate avvik. En gjennomsnittlig tilstandsgrad dårligere enn 1,2 kan føre til akkumulering av vedlikeholdsetterslep og fordyrende vedlikehold på sikt. Budsjettering og prioritering i tråd med et slikt prinsipp kan sies å representere et verdibevarende vedlikehold.

Fylkesrådmannen redegjorde i økonomiplan 2019-2022 for at vedlikeholdsbudsjettet i flere år har ligget en god del under det som kan anses som et verdibevarende vedlikehold, og viste til en underdekning på om lag 20 mill. kr årlig for å sikre et verdibevarende vedlikehold. Det ble i økonomiplan 2019-2022 lagt opp til en opptrapping av budsjettet for *spesielt vedlikehold*, med en styrking av budsjettposten med 5 mill. kr årlig i en treårsperiode. I 2019 ble budsjettposten styrket med 5 mill. kr i tråd med innstillingen. I fylkesrådmannens innstilling til økonomiplan 2020-2023 er den videre opptrappingen utsatt ett år av finansielle årsaker, slik at det er innarbeidet en styrking på 5 mill. kr i 2021, og en ytterligere styrking med 5 mill. kr 2022. Budsjettposten vil da være styrket med 15 mill. kr sammenlignet med budsjettåret 2018.

Teknisk drift

Riktig styring og vedlikehold av de tekniske anleggene som ventilasjons- og varmeanleggene er av stor betydning for å sikre prosjektert levetid og optimal utnyttelse. Tekniske anlegg som ikke driftes optimalt, eller ikke er tilstrekkelig vedlikeholdt, kan medføre store ekstrakostnader. Nye tekniske anlegg er teknisk avanserte og krever høy kompetanse hos drifter. Det er viktig at drifteren har nødvendig kompetanse og erfaring, slik at energi-, vedlikeholds- og utskiftningskostnadene holdes på et minimum.

Bygg- og eiendomsavdelingen overtok fra budsjettåret 2018 fag- og budsjettansvaret for teknisk drift, herunder drift av tekniske anlegg og ordinært vedlikehold. Fram til 2018 var fagansvaret for drift av skolebygg tillagt den enkelte skolevirksomhet. Det ble i løpet av 2018 utarbeidet tjenestenivåavtaler med alle skolene, med hensikt å avklare ansvar og myndighet knyttet til bruk av byggene og bygningstekniske spørsmål.

Fylkesrådmannen viser til vedtak i sak 20/19 (16.10.19) i administrasjonsutvalget om evaluering av dagens styringsmodell for drift og vedlikehold. I evalueringsprosessen vurderes flytting av personalansvaret for driftspersonell til bygg- og eiendomsavdelingen. Dette for å sikre tilstrekkelig administrativ oppfølging av lovpålagte oppgaver knyttet til optimal drift, utnyttelse av kompetanse på tvers av virksomhetene og kompetanseutvikling. Eventuelle økonomiske konsekvenser vurderes og redegjøres for i økonomiplan 2021-2024.

Mulighetsstudie for fylkeshuset

I forbindelse med at fylkeskommunen får flere ansatte som følge av regionreformen, har fylkestinget i sak 139/18 om Økonomiplan 2019-2022 bedt om at det vurderes leie, alternativ bruk, salg, utbygging og nybygg for sentraladministrasjonsbygg. Fylkesrådmannen planlegger å legge fram sak til fylkestinget i desember.

Innleie og utleie av arealer til videregående opplæring og administrasjon

Fylkeskommunen leier per tid ca. 30 000 m² areal til videregående opplæring og administrasjon. Bygg- og eiendomsavdelingen overtok fra budsjettåret 2018 ansvaret for innleieavtaler, herunder kontraktsinngåelse, avtaleoppfølging, budsjett og regnskap. I tillegg har avdelingen administrativt ansvar for enkelte utleieavtaler, herunder avtalen med Sandnes kommune for Vågen vgs og avtaler ved fylkeshuset.

For å kunne sikre effektive skolebygg som er tilpasset bruken, må bygningsmassen kunne skaleres opp og ned. Behov av midlertidig karakter søkes dekket gjennom leie. Varige behov bør dekkes inn gjennom ombygging og effektivisering av eksisterende lokaler og/eller utbygging.

Fylkestinget vedtok i sak 56/19 at kommuner som låner fylkeskommunale haller og gymsaler på kveldstid må bidra med å dekke merkostnader knyttet til renhold, energi og vedlikehold som følge av økt bruk. Fylkesrådmannen har i løpet av høsten 2019 vært i dialog med de aktuelle kommunene i saken.

Energi og klima

Som følge av gjeldende plan «Regionalplan for energi og klima i Rogaland» (2009) ble det utarbeidet en handlingsplan med tiltak for egne bygg. Ulike ENØK-tiltak de siste 5-10 årene har medført at energiforbruket i egne bygg er redusert med nesten 19 %, hvor målet i regionalplanen er 20 % innen 2020. De viktigste ENØK-tiltakene har vært utskiftning av gamle ventilasjonsanlegg med lav virkningsgrad, overgang fra elektrisk til vannbåren varme ved bruk av fjernvarme, biogass eller flisfyring.

Kjøp av fjernvarme har vært den foretrukne løsningen for oppvarming av bygg. I områder hvor dette ikke leveres blir det lagt opp til andre løsninger som varmepumpe eller lokal oppvarming av vann med bruk av biogass. Nytt varmeanlegg ved bl.a. fylkeshuset drives med varme fra biogass.

Fylkestinget vedtok i sak 80/19 at alle større nybygg over 1000 m² skulle BREEAM-sertifiseres. BREEAM (Building Research Establishment Environment Assessment Method) er en miljøsertifisering med fem nivå; Pass, Good, Very good, Excellent og Outstanding. Det er et bredt spekter av parametere knyttet til både ytre og indre miljø som avgjør hvilket nivå et bygg ender på.

Prosjekter som utbygging av Godalen, Hetland og St. Olav skal alle etter planen BREEAM-sertifiseres.

Det nye bygget som fylkesrådmannen ønsker å leie i forbindelse med økt bemanning i nord-fylket, skal etter planen oppnå sertifiseringen BREEAM Excellent. Bygget er lokalisert i Haugesund sentrum, og skal iht. plan ferdigstilles ved årsskiftet 2020/21.

3. Endringer i budsjettperioden

Systematisk vedlikehold

I innstillingen til økonomiplan 2020-2023 er budsjettposten for *spesielt vedlikehold* justert for prisstigning, samt styrket med 5 mill. kr fra 2021. Det er foreslått en ytterligere opptrapping på 5 mill. kr i 2022.

Leiekostnader og -inntekter

Leiekostnadene er i hovedsak knyttet til videregående opplæring og skolesentrene, men inkluderer også administrative bygg. Husleieforslaget for 2020 går opp med 6,0 millioner sammenlignet med 2019.

- Regionreform: RFK får om lag 200 nye ansatte fra 1.1.2020, som følge av at SAMS vegadministrasjon overføres RFK. Det er i budsjett 2020 innarbeidet leieutgifter for leide lokaler i Haugesund, Stavanger og Egersund. Avtaleforholdene er ikke avklart enda, men kostnadene er anslått til totalt 15,6 mill. kr.
- Bergeland Tanke Sviland: Fylkestinget innarbeidet i gjeldende økonomiplan en besparelse i 2019, med bakgrunn i at Stavanger kommune sannsynligvis ville fremleie bygget. Kommunen er imidlertid forsinket mht. sitt behov og trenger ikke lokalene i 2020. RFK bruker lokalene selv i 2020. Kvalifiseringssenteret legges til lokaler ved Møllehagen, og opplæring flyttes til Tanke Svilandsgate. Dette fører til en økning på 2,9 mill. kr i 2020.
- St. Svithun vgs: RFK leier idrettshallen «Ynglingen». Driftskostnadene med hallen har økt med 0,8 mill. kr årlig etter krav fra utleier. Økningen er innarbeidet i planperioden.
- Åkrahamn vgs: Den nye kommunale idrettshallen står ferdig til jul 2019 og full leie for 2020 gir en økning på 1 mill. kr.
- Jåttå vgs avd Hinna: Bygget leies i dag av Stavanger kommune, men de flytter ut i slutten av 2019. Leieinntekter på 0,5 mill. kr er tatt ut i kommende periode.
- Diverse «mindre» leieendringer for 2020 gir en økning på rundt 0,3 mill. kr.

Fylkesrådmannen forventer følgende større endringer utover i planperioden:

- Bergeland vgs, avdeling ved Tanke Sviland: Fra 2021 opphører leiekontrakt. Forventet budsjettreduksjon er på 8,3 mill. kr, med halvårseffekt fra 2021.
- Bryne vgs: RFK har inngått intensjonsavtale med Bryne FK om leie i ny dobbelthall ved Bryne fotballstadion. Dette prosjektet har imidlertid stoppet opp. Kommunen ser nå på en løsning sammen med Bryne FK, men det er ikke avklart hvordan hallen skal realiseres. RFK er i dialog med kommunen om dette. Bryne vgs har behov for mer hallkapasitet. Det er i økonomiplan innarbeidet økt leieutgift på 1,7 mill. kr fra 2021, som følge av leie i en ny hall. Dette selv om vi ikke enda vet hvilken hall det blir i.

- Som følge av forventet elevvekst må det i årene 2022-2033 leies mellom 350-450 elevplasser. Det må i tillegg påberegnes leie til gymsalarealer for denne gruppen, samt reisekostnader for transport til/fra skole/gym. Fylkesrådmannen ser på flere løsninger her, som omtales i skolebruksplanen. Det er fra 2022 anslått en årlig leiekostnad på 8 mill. kr.

Energikostnader

Det er innarbeidet en estimert økning i energibudsjettet med 3,7 millioner kr i 2020 sammenlignet med 2019. Økningen skyldes i hovedsak at det totale bygningsvolumet til fylkeskommunen øker, som følge av nytt tilbygg på Sola vgs, ny idrettshall ved Vardafjell vgs og nybygget ved Ølen vgs. I tillegg er det lagt til prisstigning.

Endringer i driftskostnader som følge av utbygging og rehabilitering

Som følge av fylkesrådmannens tilråding i skolebruksplanen vil det være behov for å bygge ut med om lag 15 000 m² i den 8-årige planperioden. Fylkesrådmannen har anslått en forventet økning i årlige kostnader knyttet til forvaltning, drift (renhold og energi) og vedlikehold på om lag 7 mill. kr/år. Økningen innarbeides etter hvert som nybyggene tas i bruk. Nybygg ved Godalen vgs og nybygg ved Hetland vgs er forventet ferdigstilt til høsten 2023. Det er innarbeidet en økning på ca. 1,1 mill. kr i planens siste år 2023 som følge av dette.

4. Oppsummering/konklusjon

Sammenlignet med 2019 utgjør endringene i budsjett 2020, utover prisstigning, i hovedsak økte leiekostnader og økte energikostnader som følge av økt bygningsvolum.

Foreslått driftsbudsjett for 2020 er på 164,9 mill. kroner. Det er i tillegg budsjettet en økning i leiekostnader på 15,6 mill. kroner grunnet overføringen av fylkesvegadministrasjon. Kostnaden er inkludert i tabellen i kap. 6.6.1.

Avdeling for digital utvikling

Innledning

Avdelingen har ansvar for IKT- og arkivtjenester til alle deler av RFKs organisasjon inkl. Tannhelse Rogaland FKF og Kolumbus AS. Avdelingen leverer tjenester til ca. 4.000 ansatte og brukere og 17.000 elever.

Avdelingen har 27 ansatte fordelt slik:

- Faggruppe IKT-drift – 9 ansatte
- Faggruppe IKT-tjeneste – 6 ansatte
- Faggruppe arkiv/dokumentsenter – 8 ansatte
- Prosjektstilling knyttet til implementering av Visma InSchool
- Rådgiver informasjonssikkerhet og personvernombud
- Rådgiver digitalisering
- Avdelingssjef, digital utvikling

I tillegg har avdelingen 4 IKT-læringer.

Innholdet i tjenestetilbudet er:

- Utvikling og oppfølging av strategier og arkivplaner
- Drift og utvikling av IKT fellestløsninger
- Drift av utstyr på serverrom
- Drift av løsning for Tannhelse Rogaland FKF
- Drift av fylkesrådmannens arkiv- og dokumentcenter
- Drift av arkiv depottjenester
- Drift av posttjenesten
- Inngå og følge opp rammeavtaler
- Innkjøp av utstyr og tjenester innen IKT
- Ivareta sikkerhetskrav i henhold til lover og forskrifter
- Ansvar for informasjonssikkerhetsarbeidet i RFK

Det er vedtatte strategier og årsplaner som legger føringer for de satsinger som blir gjort. Digitaliseringsstrategien legger opp til at RFK skal bruke ressurser til nye tiltak og løsninger for å forbedre, forenkle og effektivisere organisasjonen.

Driftsbudsjettet dekker:

- Lønn til ansatte i avdelingen
- Drift av programvare, maskinvare, telefoni, bredbåndslinjer (RFK inkludert Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF)
- Lisens-, service- og vedlikeholdsavtaler til fagsystemer og annen programvare (RFK inkludert Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF)
- Konsulenttjenester (RFK inkludert Kolumbus AS og Tannhelse Rogaland FKF)

Hovedutfordringer og oppgaver for avdelingen i 2020

- I juni 2016 vedtok administrasjonsutvalget Digitaliseringsstrategi for 2016-2019. Digitaliseringsstrategien, sammen med Digitaliseringsveileder, beskriver hva RFK ønsker å oppnå med digitalisering i nevnte periode og hvordan.
- I 2020 vil arbeidet med å implementere ny digital strategi iverksettes.
- Integrasjon og dataflyt mellom fagsystemer – implementere offentlige standarder og felles komponenter i vår integrasjonsarkitektur.
- Oppgavene i avdelingen endrer seg raskt og påvirkes av teknologiendringer, nye systemer som tas i bruk, nye sikkerhetskrav og strengere krav til ivaretagelse av informasjonssikkerheten.
- Brukere forventer mobile og digitale løsninger som har høy oppetid og tilgjengelighet også utenfor arbeidsplassen. Stasjonære pc-er byttes ut med mobilt utstyr.
- Behov som må håndteres ganske raskt kan oppstå i ulike avdelinger i RFK, noe som tilfører avdelingens budsjett et usikkerhetsmoment.
- Ivareta personvern og informasjonssikkerhet. Implementere nytt personvernregelverk.
- Øke graden av samhandling mellom avdelinger, skoler og fagsystemer ved hjelp av digitaliseringsprosesser.
- Overføring av oppgaver fra Statens Vegvesen (SVV) til fylkeskommunene.
- Implementering av Visma InSchool.

Nærmere omtale av noen tema:

Digitalisering

Effektiv digitalisering av offentlig sektor er en av regjeringens hovedprioriteringer i IKT-politikken. Det vises til FT-sak 84/19 og bred omtalte av digitalisering som en av fire hovedprioriteringer.

Her står også følgende om hovedutfordringer i årene framover:

«Digitalisering er et virkemiddel for å utvikle organisasjonen og tjenestetilbudet, og krever at RFK investerer, både økonomisk og kunnskapsmessig. Investeringer som på sikt vil gi effektiviseringsgevinster, bedre og mer tilgjengelige tjenester. Det innebærer også en vilje og forpliktelse for å legge til rette for digital utvikling. I den kommende økonomiperioden vil det være behov for satsing/midler for å legge til rette for utviklingen som svarer på forventninger og krav, både eksternt og internt. Lovkrav til informasjonssikkerhet og personvern vil kreve stadig mer kompetanse, utstyr og kapasitet.»

For å få til økt digitalisering og høyere grad av effektivitet og økt tjenestestandard, må følgende områder prioriteres:

- Øke bruken av felles IKT-løsninger og nasjonale felleskomponenter. Ved å ta i bruk fellesløsninger kan oppmerksomheten rettes mot faglige utfordringer, heller enn å bruke tid og krefter på å utvikle løsninger som allerede eksisterer. Fellesløsninger bidrar til å øke datakvalitet og reduserer kostnader ved etablering og drift av digitale tjenester. Løsningene kan også bidra til at innbyggerne mottar mer enhetlige tjenester på tvers av forvaltningen. Eksempler på felleskomponenter er ID-porten, folkeregisteret, Altinn og enhetsregisteret.
- Få god kontroll på lokale og nasjonale data og gjøre dem lett tilgjengelige for ansatte. Mange offentlige organisasjoner har lokale kopier av nasjonale grunndataregistre. Det er en stor fordel å etablere integrasjoner mot nasjonale grunndataregistre som sikrer kontinuerlig oppdatering av data. Dette vil sikre høy datakvalitet og spare tid knyttet til dobbeltføring og feilretting.
- Sikre informasjonsflyten mellom systemene våre slik at vi ikke må innhente informasjon vi allerede har. Integrasjoner mot nasjonale grunndataregistre, eksempelvis Folkeregisteret og Matrikkelen, er ulike på tvers av organisasjoner. Samordning av integrasjonene vil forenkle oppdatering av registrene, gjenbruk av data og eventuelt systembytte.
- Tilby gode digitale tjenester med selvbetjeningsløsninger for innbyggere, næringsliv og ansatte. Forenkling av søknadsprosesser og saksbehandling gir stort potensiale i både kvalitet og prosess. For å få til dette må RFK ha en effektiv nettportal som skal være det sentrale treffpunktet inn mot RFKs fagsystemer. Saksbehandlerne vil kunne frigjøre tid de bruker på manuelle, administrative operasjoner.

For å lykkes med dette stilles det krav til kompetanse innen virksomhets-, integrasjons- og arkitekturforståelse. Videre må det være kompetanse som kan bidra aktivt til å analysere hvilke data som kan omdannes til styringsdata. For å få til de endringene en god digitaliseringsprosess krever, må det jobbes med kartlegging og analyse i forkant av eventuelle systemendringer.

I gjeldende økonomiplan ble det avsatt midler til oppfølging av digitaliseringsstrategien:

	2019	2020	2021	2022
Oppfølging av digitaliseringsstrategien	1,0	1,0	1,0	0,0

Budsjettposten ble opprinnelig lagt under sentrale fellesutgifter, men er for 2020 og 2021 lagt inn på avdeling for digital utvikling.

Informasjonssikkerhet – nytt personvernregelverk

EUs forordning for personvern ble norsk lov fra 2018. Det betyr nye regler for personvern i Norge. Det nye regelverket har gitt virksomheter nye plikter og enkeltpersoner nye rettigheter. For RFK betyr dette at det stilles strengere krav på flere områder som varsling, avvik og risikovurderinger.

I tillegg ble offentlige virksomheter pålagt å etablere personvernombud. Et personvernombud er virksomhetens personverneksperter. Personvernombud i RFK ble ansatt i april 2018.

Personvern og økonomi er to områder som blir utfordret av cyberkriminalitet og dataangrep mot mange virksomheter, også offentlige organisasjoner. Det er derfor svært viktig at RFK har kompetanse og ressurser til å arbeide med informasjonssikkerheten og sørge for at lovverk og gode sikkerhetsløsninger er implementert på alle nivå i RFKs organisasjon. Dette er prosesser som er påbegynt, men ikke slutført.

Tiltak som er innarbeidet i handlings- og økonomiplan 2020-2023

Fylkesrådmannen viser til en samlet opplisting av nye tiltak og konsekvensjusteringer av driftsbudsjettet i kapittel 6.10. Her knyttes kommentarer til noen av endringene.

Serviceavtaler – drift av Visma InSchool (VIS)

På grunn av forsinkelser, har fylkeskommunene foreløpig forlenget avtalene med IST på skoleadministrasjonssystemer til utgangen av august 2020. Det betyr at det ikke vil påløpe driftskostnader på VIS for Rogaland før i 2020. Rogaland er etter planen i drift 3. kvartal 2020. Årlig kostnad på forlengelsen er om lag det samme som vi betaler i dag. Det er i budsjettforslaget lagt inn en økning på 2 mill. kroner fra og med 2021 til drift av VIS.

Justerte utgiftsanslag

Over noen år har vi sett en økning i driftsutgiftene som følge av nye digitale verktøy. Kostnadsanslaget har blitt oppjustert i tråd med faktiske forhold, herunder økning i lisensavgifter som overstiger ordinær pris- og kostnadsvekst. Faste avgifter, lisenser og driftsavtaler mv. er oppjustert med 1,9 mill. kroner utover prisjustering i forhold til budsjettet for 2019.

For å sikre at innføringen av Visma InSchool blir best mulig ivare tatt bruker avdelingen, i samråd med Opplæringsavdelingen, en del ressurser på implementering og opplæring i VIS i 2020. Dette inngår i investeringsbudsjettet.

På grunn av avdelingens bemanningssituasjon og kompleksiteten i fagsystemene er det også økt behov for konsulentttjenester. Posten for konsulentttjenester økes derfor med i overkant av 1,2 mill. kroner i budsjettet for 2020, ut over budsjettet for 2019.

Avdelingen har i en årrekke basert noe av 2. linje support for dagens skoleadministrative system på en frikjøpsordning med enkelte skoler. Grunnet ordningens varighet og det vedvarende behovet for support på skoleadministrative system fra DU-avdelingen, foreslås det å opprette en fast stilling knyttet til support fra 2020 av. Stillingen finansieres gjennom omdisponering av budsjettmidler avsatt til konsulentttjenester.

Prosjekt – ordning av eldre arkiv

I revidert budsjett juni (FT-sak 83/19) ble prosjektet ordning av eldre arkiv forlenget. Det var opprinnelig planlagt fullført i 2019 med en kostnad i 2019 på 0,5 mill. kroner. Jobben med å ordne fylkeskommunens eldre arkiver viste seg å være betydelig større enn først antatt. Det ble dermed vedtatt å øke budsjettet i 2019 med 0,85 mill. kroner og tilsvarende beløp i 2020 for å ferdigstille prosjektet.

Generell effektivisering, sentralisering av IKT-drift eller lignende

I tråd med FT-sak 138/18, har fylkesrådmannen videreført en forutsetning om generell effektivisering knyttet til sentralisering av IKT-drift for videregående skoler.

Relevant bestillerkompetanse, gjennomføring av standardiserte anskaffelser og lojalitet til rammeavtaler er aktuelle momenter i arbeidet.

Den mulige effekten av tiltak er lagt inn med følgende profil i vedtatt økonomiplan, og blir videreført i budsjettforslaget:

Tiltak innarbeidet i budsjettet	2019	2020	2021	2022
Generell effektivisering, sentralisering av IKT-drift eller lignende	-1,0 mill.	-3,0 mill.	-5,0 mill.	-5,0 mill.

Oppsummering av budsjettforslaget

Avdelingens driftsbudsjett består hovedsakelig av utgiftsartene:

- Lønn til ansatte
- Telefon/teleutgifter/bredbåndslinjer
- Faste avgifter, lisenser og gebyrer
- Leie av driftsmidler
- Driftsavtaler
- Konsulentttjenester

Beløpene innen hver art blir gjennomgått årlig i forbindelse med budsjettbehandlingen og varierer når det gjelder system- og lisensporteføljen, driftsavtaler, bruk av konsulenter osv. til enhver tid.

På grunn av at avdelingen har en minimumsbemanning sett opp mot andre fylkeskommuner, spesielt når det gjelder spisskompetanse innen enkelte IKT-områder, vil det ikke være tilrådelig å redusere bruken av konsulentttjenester.

Heller ikke på de andre postene kan en se muligheter for saldering uten at det går ut over den daglige driften innen IKT-området.

Budsjettforslaget er basert på at dagens interne tjenestetilbud minst opprettholdes også i 2020.

Ovennevnte innebærer et samlet driftsbudsjett for 2020 på 56,1 mill. kroner.

Budsjettforslag (mill. kroner)	2019	2020	2021	2022	2023
Lønn inkl. sosiale utgifter	20,0	21,1	21,1	21,1	21,1
Øvrige driftsutgifter	33,0	37,1	38,2	38,0	38,0
Sum	53,0	58,1	59,3	59,1	59,1
Oppfølging av digitaliseringsstrategien	¹⁾	1,0	1,0	0	0
Generell effektivisering, sentralisering av IKT drift eller lignende (økt effekt)	0	-2,0	-4,0	-4,0	-4,0
Saldering – fase ut It's learning	0	0	-2,0	-4,0	-4,0
Sum budsjettforslag	53,0	57,1	54,3	51,1	51,1

¹⁾ I 2019 lå 1 mill. kroner til oppfølging av digitaliseringsstrategien budsjettet på ansvar 110000 sentrale utgifter og inntekter. For 2020 og 2021 er budsjettposten lagt på avdeling for digital utvikling.

Det er tillegg budsjettet med 2 nye årsverk grunnet overføringen av fylkesvegadministrasjon. Årsverkene er inkludert i tabellen i kap. 6.6.1.

6.4 NÆRINGSUTVIKLING

1. Innledning

Næringsavdelingen legger til rette for næringsutvikling i Rogaland. Arbeidet er forankret i regionale planer for næringsutvikling, landbruk og klima. I tillegg forvalter avdelingen tildeling/endringer av akvakulturkonsesjoner i Rogaland basert på føringer gitt av sentrale myndigheter.

Hovedmålet for næringsavdelingen: Målet er omstilling, økt konkurransekraft og sysselsetting. For 2020 er arbeidet med Smart spesialisering gitt særlig fokus, målet er at dette arbeidet skal ende opp med en «Strategi for smart spesialisering». Dette kan enkelt beskrives som en dynamisk næringsplan og vil etter planen erstatte gjeldene regionale plan for næringsutvikling.

Overføring av oppgaver fra NAV, IMDi, fylkesmannens landbruksavdeling, Innovasjon Norge, SIVA, bedriftsnettverk og andre statlige oppgaver vil medføre en justering av oppgaveporteføljen i næringsavdelingen. Hvordan disse oppgavene skal innarbeides i avdelingens drift vil avklares i forbindelse med omorganisering mellom kultur- og næringsavdelingen.

Oppgaver knyttet til gjennomføring av regionreformen er delvis finansiert av øremerkede tilskudd. Forventningene til fylkeskommunen vil blant annet bli formidlet gjennom oppdragsbrev, og det er i statsbudsjettet ikke overført midler for flere av oppgavene.

Stillingsoversikt:

Funksjon	Årsverk
Næringssjef	1,0
Arbeidsoppgaver innen akvakulturforvaltning	2,0
VRI (forskningsrådsprogrammet Virkemidler for regional FoU og innovasjon)	1,0
Regionalt forskingsfond Vestlandet og Horizon 2020	1,0
Gjennomføring av regionalplan næring, regionalplan landbruk og felles handlingsprogram for næring	1,0
Planlegging (regionalplan for sjøareal havbruk, heieplan mv) og utviklingsoppgaver innen landbruk	1,0
Mat og energi, samt EU-prosjekter (Tram, mat, kraftkrevende industri)	1,0
Saker innen reiseliv	1,0
Oppgaver innen forvaltning og økonomi i avdelingen	1,0
Oppgaver innen eierskapsutvikling og selfangst	1,0
Smartspesialisering / Plan & Samferdselskontakt	1,0
Klimapartner (prosjektstilling 2018-2020)	1,0
Ny stilling – landbruksoppgaver overført fra fylkesmannen	0,5
Ny stilling – RFF Rogaland, administrativ ressurs for nye oppgaver	1,0
Ny oppgave overført fra NAV – Bedriftsintern Opplæring (BIO-midler)	0,5
Sum	15,0

Nye stillinger knyttet til overføring av oppgaver er tenkt bemannet i løpet av første halvår 2020. Organisering av arbeidet fra Regionalt Forskningsfond Vestland (RFF) til nytt fond, RFF Rogaland, har for budsjettåret 2020 en tilgjengelig ressurs på om lag ett nytt årsverk. Landbruksoppgavene er innlemmet i rammetilskuddet gjennom særskilt fordeling i tabell C i statsbudsjettet i 2020. Det forutsettes at denne ressursen ikke er midlertidig. Overføring av NAV sitt tiltak med bedriftsintern opplæring er ført opp som inntil et halvt årsverk. Oppgaven skal over til fylkeskommunen fra 2020, men plassering i organisasjonen er ikke endelig avklart, men det budsjetteres med inntil et halvt årsverk i nye oppgaver i avdelingen. Det overføres 4,8 millioner i rammetilskudd til denne oppgaven. Overføring av oppgaver knyttet til IMDi, integreringsarbeid av arbeidstakere, er foreløpig lagt til opplæringsavdelingen, men vil kunne medføre nye oppgaver også i næringsavdelingen.

2. Dagens situasjon – hovedutfordringer 2020 – 2023

Olje og gass er fortsatt den dominerende næringen i Rogaland og det er lite som tyder på at andre næringer vil vokse seg forbi denne næringen de neste årene. Næringen opplever ved utgangen av 2019 mangel på kompetent arbeidskraft og det observeres et noe øket lønnspress for å skaffe folk til servicesektoren.

Omstilling, forskning og utvikling, og satsing på nye næringer er viktig også de neste årene. Fylkeskommunen vil gjennom sine virkemidler støtte opp om virksomheter som vil bidra til omstilling, økt verdiskaping og å sikre eller skape nye arbeidsplasser innen bærekraftige næringer. Nye oppgaver knyttet til virkemidlene innen IN, SIVA, Næringshagene og Bedriftsnettverk (blant andre) vil gi næringsavdelingen større mulighet for å se egne og andres virkemidler i sammenheng. Egne aktiviteter som Skape, Handlingsprogram Næring, VRI Rogaland og Regionalt forskningsfond Rogaland (ny organisasjonsmodell følger de nye fylkene) vil kunne samordnes ved den økte innflytelsen som følger av regionreformen. Næringsavdelingen vil i løpet av 2020 etablere en felles drift og styring av disse virkemidlene.

Strategi for bioøkonomi peker på utviklingspotensialet for vekst i nye næringer basert på landbruk og særlig havbruk. Næringsavdelingen fortsetter arbeidet med gjennomføring av strategien og prioriterer ressurser fra rammen for handlingsprogram næring inn mot denne satsingen. Bidrag til Sjøkartverkets arbeid med marine grunnkart er eksempel på tilrettelegging for vekst i næringer knytta til sjøarealene i fylket.

Næringsavdelingens engasjement knyttet til utvikling av ny virksomhet basert på vannkraft har bidratt til etablering av New Kaupang AS. Selskapet startet opp sommeren 2019 og vil fortsette innsatsen for etablering av nye virksomheter i regionen. Utvikling av arealer og klargjøring av tomter for etablering av ny virksomhet er fokus for dette arbeidet. Etablering av ny fiberkabel fra Rogaland direkte til England er forankret i samarbeidet med Ryfylke IKS og har resultert i selskapet No-Uk Com AS. Fiberkabel med høy kapasitet vil være viktig infrastruktur for fremtidig etablering av ny datavirksomhet i Rogaland.

3. Statsbudsjettet 2020 – omorganisering av tilskudd

I statsbudsjett 2020 skjer det endringer i programkategori 13.50 Regional- og distriktpolitikk sammenlignet med tidligere år. Ny post i kap. 553, **post 61 «Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling»** blir en samlepost for en rekke virkemidler fylkeskommunen får oppdragsgiveransvaret for når regionreformen trer i kraft i 2020. Inkludert i denne nye posten er den tidligere kap. 553, post 62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene. Det nye kap. 553, post 61 innbefatter i tillegg til bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene, virkemidlene *bedriftsnettverk*, *mentortjenesten for gründere* og deler av *etablerertilskuddet* i regi av Innovasjon Norge, og *inkubasjonsprogrammet* og *næringshageprogrammet* i regi av SIVA. Det er i forslag til statsbudsjett gitt en ramme på 26,7 mill. kroner til Rogaland for denne samleposten.

Midlene skal fordeles til fylkeskommunene med en distriktsdel og en regionaldel. Distriktsdelen skal utgjøre om lag 70 % av bevilgningen. Den regionale andelen fordeles med utgangspunkt i tilskuddsprofilen i 2018 for inkubasjonsprogrammet, bedriftsnettverk, mentortjenesten og det landsdekkende etablerertilskuddet.

Inntil oppdragsbrev fra departementet kommer er det uklart om dette medfører en reell forsterking på området. Det er forventet at det i oppdragsbrevet angis hvor mye ressurser som er tenkt til administrasjon av oppdragene. Foreløpig ser det ikke ut til at oppgavene omtalt under programkategori 13.50 medfører økte ressurser til fylkeskommunen.

Omstillingskommuner

Rogaland har i forslag til statsbudsjett 2020 fått 5 mill. kroner til omstillingsarbeid via programkategori 13.50, kap. 553 post 65. Av disse foreslås 2 mill. kroner disponert gjennom VRI, med innretning mot distriktskommunene. Omstillingsarbeid kan omfatte andre tiltak enn støtte til omstillingskommuner. Omstillingsmidlene i kap. 553 post 65 gis på bakgrunn av innspill fra fylkeskommunene. Eigersund kommune er av fylkestinget (FT-sak 139/18) gitt omstillingsstatus ut 2021. Det er budsjettert med 2,5 millioner kroner til Eigersund i 2020.

Sokndal kommune har søkt fylkeskommunen om omstillingsstatus og har fått bevilget kr 250 000 (FU-sak 58/19) til en avklaringsfase som må gjennomføres, før fylkestinget tar endelig stilling til om Sokndal kommune skal gis omstillingsstatus.

Saker med særskilt fordeling for fylkeskommunen

Tidligere kap. 550, post 64 *Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn* og kap. 553, post 60 *Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og tilgang til kompetanse* (programkategori 13.50), blir innlemmet i rammetilskuddet for fylkeskommunen med særskilt fordeling. Midlene ble tidligere brukt i HP Næring over programkategori 13.50. I statsbudsjett 2020 er det foreslått en ramme på litt i overkant av 2 mill. kroner til Rogaland til disse to postene.

4. Hovedprioriteringer, inkl. politiske vedtak og føringer for 2020 – 2023

PRIORITERTE TILTAK – TILSKUDD/STØTTE 2020

Tall er i hele 1000

Oppfølging av politiske vedtak:	Vedtak:	2019	2020	2021	2022	2023
Fjord Norge, samarbeidsavtalen	FU sak 146/16	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Greater Stavanger - partnerskapsavtale	FT sak 72/19	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Haugaland Vekst IKS - partnerskapsavtale	FT sak 102/18	400	400	400	400	400
Ny strategi for flyruteutvikling, Greater Stavanger	FU sak 131/17	313	313	0	0	0
Gründere i Rogaland	FT sak 28/17	150	150	150	0	0
RP sjøareal havbruk - marine grunnkart ¹⁾	FT sak 41/17	500	1 500	0	0	0
RP sjøareal havbruk - gjennomføring av handlingsprogram	FT sak 41/17	100	100	100	0	0
Omstillingsmidler Eigersund kommune ²⁾		2 500	0	0	0	0
Omstillingsmidler Sauda kommune		500	0	0	0	0
Ryfylke IKS Kraftkrevende industri	FT sak 139/18	1 500	1 500	1 500	0	0
Stiim Aqua Cluster	FT sak 139/18	600	600	0	0	0
Matregion Rogaland (matmanifestet)	FT sak 114/17	250	500	500	500	500
Oppfølging av bioøkonomiplanen	FT sak 139/18	600	300	300	300	300
Oppfølging av handlingsplaner og strategier (brukes konkret på Heiplanen)	FT sak 139/18	400	200	200	200	200
Magma Geopark - driftstilskudd		230	230	230	230	230
Sum tilskudd/støtte		12 043	9 793	7 380	5 630	5 630

¹⁾ Det var budsjettert 500 000 kroner til tiltaket i 2018 og 2019, men midlene er ikke brukt. Totalrammen legges dermed inn i budsjettforslaget for 2020.

²⁾ Omstillingsmidler til Eigersund kommune ble i 2018 og 2019 finansiert av fylkeskommunale midler avsatt til tilskudd og støtte innenfor næringsavdelingen. I 2020 får fylkeskommunen øremerkede statlige midler til omstilling som bl.a. skal gå til Eigersund kommune.

Oppfølging av politiske vedtak:	Vedtak:	2020	2021	2022	2023
Lysefjorden Utvikling	FT sak 102/19	700	0	0	0
Magma Geopark	RKU sak 13/19	500	0	0	0
Inkubatortilbudet i Rogaland, Validé	RKU sak 13/19	1 700	0	0	0
Haugalandet som en ledende energiregion, Haugaland Vekst IKS. 4-årig hvor 2020 er siste år.	RKU sak 46/17	800	0	0	0
Flyruteutvikling - Haugesund lufthavn Karmøy	FT sak 101/19	313	0	0	0
Sum – finansieres av bundne fondsmidler *		4 013	0	0	0

Fylkesrådmannen har funnet dekning for disse aktivitetene i 2020, ved å omdisponere bundne fondsmidler fra tidligere år. Det er imidlertid ikke funnet dekning innenfor budsjettammen for årene 2021 – 2023.

Haugaland som ledende energiregion er i 2020 inne i sitt siste år etter fire års støtte fra HP Næring, finansieringen avsluttes i 2020.

Lysefjorden Utvikling og Magma Geopark er viktige regionale reiselivstiltak som fylkesrådmannen ikke klarer å finne dekning for utover 2020. Begge tiltak har stort potensiale for økt omsetning fra reiselivet lokalt og bør på sikt være finansielt selv bærende.

Inkubatortilbudet i Rogaland, Validé er et tiltak fylkesrådmannen ønsker å kunne finansiere med eksterne fondsmidler. Det søkes fremmet forslag for å utløse slike midler i første halvdel av 2020.

Prosjektet med flyruteutvikling på Haugalandet, som fylkestinget vedtok i sitt møte i oktober, er det ikke funnet midler til utover første år.

Tiltak som tidligere søkte årlige tilskudd fra HP næring har i 2019 vært gjenstand for politisk behandling med vedtak om tilskudd. Dette fremkommer som nye tiltak i budsjettet for 2020.

NYE TILTAK BUDSJETT 2020 – HP NÆRING

Tall er i hele 1000

Støtte til utviklingsaktører	Vedtak:	2020	2021	2022	2023
Stavangerregionens Europakontor	FT sak 73/19 RKU sak 13/19	550	550	550	550
Inkubatortilbudet i Rogaland, Validé	RKU sak 13/19	800	800	800	800
Delice-nettverket	RKU sak 13/19	50	50	50	50
Partnerbidrag til klyngene (7 klynger)	RKU sak 13/19	700	700	700	700
Blink-festivalen	RKU sak 13/19	200	200	200	200
Gladmat ¹⁾	RKU sak 40/19	200	200	200	200
Det Norske Måltid ¹⁾	RKU sak 40/19	200	200	200	200
Gjennomføring av regionale planer og strategi					
Smart Spesialisering	FT sak 31/19	450	450	450	450
Strategi for bioøkonomi	FT sak 100/18	700	700	700	700
Regionalplan sjøareal havbruk. Gjennomføring av handlingsprogrammet					
Tiltak: Interkommunalt samarbeid - prosjekt	FT 41/17	450	450	450	450
RP næringsutvikling, RP energi og klima, RP landbruk. Gjennomføring					
Handlingsprogram Næring 2020 (HPN) ²⁾		0	63	563	563
Kunnskaps og tilretteleggingsprosjekt					
Travel like the locals	FU 169/18	200	200	200	200
Climate Future	FU 165/19	200	200	200	200
Norgescup kokk	RKU sak 61/17 og 30/18	50	50	50	50
Uropatrulje	FT sak 71/19	500	500	0	0
Hydrogensatsing - Vestlandsrådet		100	0	0	0
Sum HP næring – egne midler		5 313	5 313	5 313	5 313

Andre saker	Vedtak:	2020	2021	2022	2023
Klimapartner	FT-sak 114/16	950	0	0	0

¹⁾ Næringsavdelingen har manglet stillingsressurs til å følge opp matsatsing siden mai 2019. Arbeidet med utvikling av strategi for Matregion Rogaland skulle vært levert til politisk behandling høsten 2019. Det fremmes sak om denne satsingen tidlig i 2020.

²⁾ Handlingsprogram Næring (HPN) – avsatt midler til HP Næring for 2020 er allerede anvendt gjennom diverse tildelinger i løpet av 2019 (og tidligere). Det medfører at det ikke vil bli en egen utlysning av nye midler til tiltak i 2020. I årene 2021-2023 blir det noe tilgjengelige midler for en eventuell ny utlysning.

VRI Rogaland

VRI har fått en bevilgning på kr 5 mill. fra Forskningsrådet som del av prosjektet For Region. Dette fordrer at Rogaland fylkeskommune har tilsvarende bevilgning. For året 2020 blir VRI finansiert ved bruk av følgende midler:

- Kr 2 mill. fra kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), Distrikts- og regionalpolitiske tilskudd innlemmet i rammetilskuddet som frie midler
- Kr 2 mill. fra KMD, kap. 553 post 65, Omstilling (bundne midler som kan anvendes til formålet)
- Kr 0,6 mill. fra Regionale tilretteleggingsmidler i landbruket
- Kr 0,4 mill. fra frigitte midler fra tidligere år i VRI

Øremerkede tilskudd til landbruksområdet

Fra 1. januar overføres to tilskuddordninger fra Landbruks- og matdepartementet:

- Regionale tilretteleggingsmidler i landbruk – 3,8 mill. kroner
- Kompetansenettverksordningen – 2,4 mill. kroner

I tillegg forvalter fylkeskommunen allerede ordningen Rekruttering og kompetanseheving i landbruket (1,12 mill. kroner).

0,6 mill. kroner av regionale tilretteleggingsmidler brukes i 2020 til VRI.

Etablering av regionalt næringsfond

Fylkesrådmannen viser til FT-sak 89/19 Etablering av regionalt næringsfond. Regionalt næringsfond erstatter regionalutviklingsfondet. Fylkesrådmannen har ikke satt av midler til formålet i planperioden utover fondsmidler (engangsmidler) i det gamle regionalutviklingsfondet. Tilbakebetaling av utestående lån og tilhørende renteinntekter inngår også i handlingsrommet.

I økonomiplan 2019-2022 ble det lagt inn en styrking av regionale utviklingsmidler HP Næring med en engangsbevilgning på 5,9 mill. kroner i 2019 og en fast årlig økning på 1,5 mill. kroner fra 2020. Disponeringen av den permanente økningen inngår i tabellen over (HP Næring).

5. Oppsummering av budsjettforslaget

Forslag til samlet netto driftsbudsjett for 2020 er 34 540 000 kroner til næringsavdelingen. Klimapartners budsjett på 950 000 kroner er ført som eget budsjett. Opprinnelig budsjett 2019 var 33 396 000 kroner til næringsavdelingen, mens klimapartner også i 2019 hadde 950 000 kroner i eget budsjett.

Se oppsummeringstabellen i kapittel 6.10 for detaljer vedrørende endringer fra 2019 til økonomiplanperioden 2020-2023.

6. For etablerere i Rogaland – partnerskapet Skape

Skape er et partnerskap mellom kommunene i fylket, Fylkesmannen i Rogaland ved landbruksavdelingen og Rogaland fylkeskommune. Innovasjon Norge bidrar økonomisk. Skape har som mål å tilby kompetanse og veiledning til dem som vil starte egen bedrift i Rogaland (www.skape.no).

Rogaland fylkeskommune er administrativt ansvarlig for Skape: daglig leder (1 årsverk), to rådgivere, styringsgruppeleder og en styringsgrupperepresentant. Situasjonen i Rogaland har krevd en fornying av tilbudet fra Skape, noe som medfører at flere kommuner fra 2020 inngår et utvidet samarbeid med Skape.

Årlig driftsbudsjett for Skape er på om lag 3,7 mill. kroner.

Fylkesrådmannen tilrår at ordningen med samarbeid om kurs og veiledningstjenester for etablerere videreføres gjennom Skape. Dette innebærer at RFK bevilger 1,2 mill. kroner i 2020, som er nominelt uendret fra 2019.

6.5 REGIONAL PLANLEGGING

1. Innledning

Regionalplanavdelingen har et bredt og mangesidig ansvarsområde innen samfunnsutvikling og miljø, herunder ansvar for energi, klima, vannforvaltning, vilt- og fiskeforvaltning, friluftsliv, kart, statistikk og analyse, folkehelse, universell utforming og koordinering av det internasjonale arbeidet samt for kommunal plansaksbehandling og regional planlegging.

I tillegg til de fast ansatte, vil avdelingen fortsatt ha 1 prosjektstilling knyttet til det nasjonale prosjektet «Fremtidens byer» i 2020. Stillingen er finansiert av statsmidler og prosjektperioden løper til 01.01.21.

Det statlig finansierte prosjektet «Kartlegging av områder for friluftsliv» vil etter planen avsluttes i løpet av 2019. Hvis prosjektet blir forlenget inn i 2020 vil ressursbruken tilpasses dette.

I siste halvdel av 2019 er det betydelig utskifting av personalet i avdelingen. For å møte utfordringer knyttet til opplæring av nye medarbeidere og for å dekke bortfall av kompetanse, vil det bli foretatt justeringer i bemanningen mellom sektorene i avdelingen. I tillegg må avdelingen rustes for nye oppgaver fra 1. januar 2020 som følger av regionreformen. Omfanget av de nye oppgavene er fortsatt ikke kjent. 2020 vil bli et år med betydelige ressursutfordringer for personalet i avdelingen.

Stillingsoversikt:

Faste stillinger	
Administrasjon og ledelse	2
Stab/Merkantilt	1
Kommunal og regional planlegging	8
Kart/analyse/statistikk (KAS)	5
Folkehelse og Universell utforming	4,4
Vannforvaltning, klima, miljø, geofag og friluftsliv	7,5
Internasjonalt	1
Sum årsverk faste stillinger	28,9
Engasjement:	
Fremtidens byer (regional planlegging)	1
Sum årsverk i alt	29,9

2. Dagens situasjon – hovedutfordringer 2020-2023

Innenfor regionalplanavdelingens ansvarsområder har fylkeskommunen en viktig rolle som samfunnsutvikler. I Meld. St. 22 (2015-2016) «Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver» løfter regjeringen fram denne rollen som en viktig begrunnelse for overføring av oppgaver til fylkeskommunene. Samfunnsutviklerrollen

påhviler hele fylkeskommunen og skal løses i samspill med rollene som tjenesteleverandør og myndighetsutøver.

Gjennom denne rollen gis fylkeskommunen ansvar for å skape en helhetlig og ønsket utvikling i egen region. Samfunnsutvikling handler om summen av innsats rettet mot klima og miljø, folkehelse, kompetanse, kultur, ressursforvaltning, samferdsel og næringsutvikling. I det ligger særlig at fylkeskommunen skal;

1. gi strategisk retning til samfunnsutviklingen tilpasset regionale og lokale forhold
2. mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn
3. samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

Regionale planer er løftet fram som et sentralt verktøy for å ivareta samfunnsutviklerrollen. Regjeringen gir uttrykk for at de ønsker å styrke den regionale planleggingen.

Global oppvarming, klimaendringer og konsekvenser for naturmangfold, matvareproduksjon og livet på jorden er tema som stadig kommer høyere på dagsorden. Urovekkende rapporter om konsekvensene dersom vi ikke bremser utviklingen har ført til økt politisk oppmerksomhet og ønsker om tiltak. Fylkeskommunen har også mottatt underskriftskampanje som ber fylkeskommunen om å erklære klimakrise. En del av bildet er også økende engasjement om vindkraftkonsesjoner og debatten om «grønn» energiproduksjon mot naturinngrep.

Rogaland fylkeskommune har økt sine ressurser til arbeid for å redusere klimagassutslipp og for å tilpasse regionen til endringer i klima som allerede har skjedd eller som sannsynligvis kommer. Til sistnevnte arbeides det med Regionalplan for klimatilpasning som skal vedtas i løpet av 2020. Klima er vist som ett av fire satsningsområder for fylkeskommunen i fylkeskommunens premissak. Arbeidet bør trolig på sikt styrkes ytterligere.

Samtidig med et økende fokus på klimautfordringer har regionen opplevd et massivt opprør mot bompenger som virkemiddel for å nå nullvekstmål i privatbilismen. Framover vil det være viktig å planlegge byer og tettsteder slik at det tilrettelegges for at flere kan gå, sykle eller bruke kollektivtransport. Med økt tilgjengelighet vil behovet for bil og avgifter ved bilbruk reduseres.

Konjunkturutviklingen i regionen peker oppover, men er usikker på lang sikt. For å møte regionens arealbehov for boliger, veger, arbeidsplasser, skoler og annen infrastruktur fram mot 2050 stilles det store krav til prosesser og utredningsbehov. Regionen er preget av vesentlige arealkonflikter knyttet til landbruk og miljøinteresser på den ene siden og behovet for utbygging på den andre siden. For en mest mulig effektiv utnyttelse av arealene er det avgjørende å vurdere utnyttelse på tvers av kommunegrensene. Rogaland fylkeskommune sitter i førersetet for denne regionale planleggingsprosessen i forpliktende samarbeid med kommunene. Arbeidet har høy prioritet gjennom arbeidet med regionalplan Jæren og er svært ressurskrevende.

Fylkeskommunen har også et vesentlig ansvar for å opprettholde høy livskvalitet for fylkets innbyggere og å utjevne forskjeller i levekår. Fylkeskommunen har vedtatt regionalplan for folkehelse som rettesnor for dette arbeidet. I tillegg ivaretas

fylkeskommunens ansvar for friluftsliv blant annet med oppfølging av Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning. Planen skal sikre innbyggerne tilgang til natur og friluftsliv.

3. Arbeidsportefølje og prioriteringer –2020-2023

Avdelingen har følgende ansvarsområder:

- Regional planstrategi
- Klima (Klimaomstillingsarbeid og Klimatilpasning)
- Folkehelse
- Universell utforming
- Friluftsliv
- Internasjonalt arbeid
- Naturforvaltning (Vilt og innlandsfiske, Vind og vannkraft, Vannmiljø, Geologi og massehåndtering)
- Regional areal- og transportplanlegging (Stedsutvikling og Kommunal veiledning)
- Utredning og analyse (Kart – GIS og Statistikk og analyse)

Regional planstrategi

Regional planstrategi skal vedtas innen ett år etter at nytt fylkesting er konstituert. Regional planstrategi skal inneholde mål for fylkeskommunens virksomhet og skal også gjøre rede for utfordringer og muligheter i fylket. Brukt riktig vil planstrategien fungere som en overordnet politisk strategi for fylkeskommunens arbeid i neste fireårsperiode og vil kunne gi retning for både politikk og administrativt arbeid. Planstrategien stiller fylkeskommunen overfor store kompetansekrav og er i stor grad bestemmende for hvordan arbeidskraften i avdeling Regionalplan disponeres.

Igangsatt planarbeid etter gjeldende planstrategi er i slutføringsfasen, og betydelige planoppgaver er enten gjennomført eller i slutfasen. Nye, ressurskrevende planoppgaver kan starte opp i 2021 og det må settes av midler i økonomiplanen for å dekke utgifter til eventuelle arbeid med de nye prosessene.

Planstrategien skal revideres hvert 4. år. I 2023 er det tid for å starte arbeidet med neste planstrategi. Ressursene til utarbeiding av selve planstrategien fases ut etter 2020, og inn igjen i 2023. Det settes av 240 000 kroner i 2019 til å fullføre regional planstrategi, og 500 000 kroner i 2021 og 1 000 000 kroner årlig i 2022 og 2023 til arbeidet med nye regionale planer.

Klimaomstillingsarbeid

En permanent stilling som klimakoordinator ble opprettet høsten 2017 gjennom omdisponering av eksisterende ressurser. Arbeidet med miljøsertifisering ble igangsatt i 2018. Den politiske «bestillingen» omfattet miljøsertifisering av sentraladministrasjonen pluss 2 videregående skoler. Dette arbeidet er startet opp i 2018 og fullført i 2019. I mellomtiden er det fattet vedtak i fylkesutvalget (FU-sak 119/19) om å trappe opp miljøsertifiseringen ved å inkludere alle videregående skoler pluss to skolesentre. Arbeidet er påbegynt, men det er en tidkrevende og langvarig prosess. I tillegg til kostnadene ved sertifisering av nye skoler påløper det driftsutgifter (gebyrer) for de bygningene som allerede er sertifisert for å vedlikeholde og beholde sertifikatet. Det vil være behov for midler knyttet til miljøsertifisering i hele økonomiplanperioden. For videreføring av arbeidet med fylkeskommunens

miljøsertifisering ble det lagt inn 100.000 kroner for fullføring av trinn 1, dvs. sentraladministrasjonen og 2 videregående skoler i 2019. Budsjettposten foreslås økt til 240.000 kroner i 2020 og deretter mellom 220.000 og 230.000 kroner i økonomiplanperioden.

Klimatilpasning

Arbeid med Regionalplan for klimatilpasning startet opp våren 2018 og skal avsluttes i løpet av 2020. Planprogrammet ble vedtatt våren 2019. For budsjettåret 2020 vil det fortsatt være behov for noe konsulenthjelp, samt midler til å dekke egenandel ved prosjekter som styrker kunnskapsgrunnlaget, inkludert viktige pionerprosjekter med statsstøtte. Etter at planen er vedtatt høsten 2020, er det nødvendig å sette av midler til tiltak og arbeid knyttet til gjennomføring av nye tiltak som prioriteres i planen. I økonomiplanforslaget for 2020-2023 er det derfor lagt inn en fortsatt prioritering av klimatilpasning. Midlene vil primært bli brukt til delfinansiering av oppgaver som det gis statstilskudd til og hvor det normalt kreves en egenandel på 50 %. Den årlige rammen til klimatilpasning er foreslått redusert fra 800 000 kroner i 2020 og 2021 til 200 000 kroner i 2022 og 2023. «Spleiselag» med andre, samt tiltaksstøtte fra staten gjør at våre klimatilpasningsmidler, i realiteten, blir mer enn fordoblet.

Folkehelse

Fylkesrådmannen legger til grunn en enda høyere tjenesteproduksjon i perioden 2020-2023 enn for økonomiplanperioden 2019-2022 som følge av nye oppgaver knyttet til regionreformen. Budsjettrammen for folkehelsearbeid anbefales videreført relativt uendret for 2020, med unntak av «Program for folkehelse». Det er sterke statlige føringer som gjør at fylkene har måttet påta seg ansvar for organisering og drift av det nasjonale «Program for folkehelse» i eget fylke. Fra og med juni 2019 er samtlige fylker/regioner nå omfattet av programmet. Programmet er en storstilt satsing på psykisk helse i kommunene med særlig vekt på barn og unge. Fra høsten 2019 er folkehelsearbeidet styrket med en hel stilling for å ivareta tilleggsoppgaver knyttet til programmet og til de nye oppgavene som følger med regionreformen. Fordi alle midler fra staten går direkte til kommunene, må fylkeskommunene finne midler både til økt bemanning og til økte driftsutgifter. Bemanningen er på plass, men fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for å øke driftsmidlene til folkehelse i økonomiplanen, utover det som er innarbeidet av lønnsutgifter.

Som en del av regionreformen overføres ordningen med tilskuddsmidler til tverrfaglig innsats på rusfeltet til fylkeskommunene. Tilskuddordningen forvaltes i dag av Helsedirektoratet og har som mål å bidra til at kommunene etablerer en struktur for tverrfaglig samhandling som er tilpasset lokale forhold og tjenester. Arbeidet knyttes til «Program for folkehelsearbeid» som driftes av regionalplanavdelingens folkehelse team. Fylkeskommunen har et regionalt koordineringsansvar for programmet som er en tiårig satsing for å utvikle kommunens arbeid med bl.a. rusforebygging til aldersgruppen 0-24. Fylkeskommunen får økt rammetilskuddet med 282 000 kr til tilskuddsordningen.

Universell utforming

Universell utforming er et grunnleggende premiss i planleggingen slik at alle skal få lik mulighet til å delta i samfunnet. Arbeidet har vært et viktig satsingsområde over lengre tid og budsjettet anbefales videreført på samme nivå som for 2019.

Friluftsliv

Fylkesrådmannen legger til grunn en enda høyere tjenesteproduksjon i perioden 2020-2023 enn for økonomiplanperioden 2019-2022 som følge av nye oppgaver knyttet til regionreformen. Fagfeltet bør gis en høyere prioritet ved avdelingens interne fordeling av økte personalressurser knyttet til regionreformen. Budsjettet videreføres til 2020 med samme nivå som for 2019.

Som en del av regionreformen, overføres fylkesmannens oppgaver knyttet til Skjærgårdstjenesten og statlig sikrede friluftsområder til fylkeskommunene. Også Miljødirektoratets oppgaver knyttet til forvaltningsansvaret for de statlig sikrede friluftsområdene overføres. Ansvar for disse oppgaver skal primært legges til Regionalplanavdelingen. Fylkeskommunen får økt rammetilskuddet med 238 000 kr til å ivareta de nye oppgavene, som innarbeides i avdelingens ramme.

Frilager Haugalandet

I økonomiplanen 2019-2022 ble det lagt opp til å gi tilskudd til Frilager for Ryfylke og Jæren over 4 år. I ordningen blir det inngått driftsavtale med utlånssentralen for friluftsutstyr, Frilager, og tilskudd går til driftsmidler for å styrke utlånssentralens arbeid. I år er det arbeidet videre med en avtale for Haugalandet som vil være klar til oppstart i 2020. Budsjettet tilrås økt med 250 000 kr til Frilager på Haugalandet gjennom en omprioritering av midler innenfor budsjettrammen til avdelingen. Det arbeides videre for å sikre en felles digital plattform for hele Rogaland.

Internasjonalt arbeid

Arbeidet med Rogaland fylkeskommunes internasjonale plattform er ferdigstilt og ble vedtatt av fylkesutvalget i FU-sak 22/18. Den ordinære rammen til drift er ca. 0,3 mill. kroner, samt en mindre ramme til oppfølging av tidligere internasjonale prosjekter og oppstart av eventuelt nye prosjekter. Lite tyder på at det blir vesentlige endringer i engasjement og forpliktelser i 2020. I tillegg vil usikkerheten knyttet til Brexit-prosessen gjøre det mindre aktuelt for avdelingen å inngå avtaler om EU-prosjekter nå, selv om det alltid vil være en mulighet for å bli invitert med i utvikling av nye prosjekter. Ressursbehovet for 2020 kan dermed løses innenfor eksisterende rammer. Endringer i forutsetningene (økning av internasjonale kontingenter, mv.) tas opp ved behov i økonomiplanperioden.

Geologi og massehåndtering

Regionalplan for massehåndtering på Jæren ble endelig vedtatt av fylkestinget i desember 2017. En ny geologstilling ble opprettet høsten 2018 med hovedansvar for oppfølging av regionalplan for massehåndtering og med støttefunksjoner for regionalplan for klimatilpasning. Gjennomføring av viktige tiltak i handlingsprogrammet ble gjennomført med statlige midler i 2019, uten annen støtte fra avdelingens budsjett for 2019. I juni 2019 ble fylkeskommunen innvilget 2 850 000 kr i klimasatsmidler for prosjektet «Sentrale mottaksanlegg for overskuddsmasser». Kravet er at fylkeskommunen stiller med tilsvarende beløp. Det er beregnet at 1 500 000 kr kan dekkes av lønnsmidler til fylkesgeologstillingen over en to-årsperiode. Det resterende beløpet dekkes ved omdisponering av totalt 1 250 000 kr over en to-årsperiode (2020-2021). Prosjektet er viktig også på nasjonalt nivå for å håndtere økende mengder overskuddsmasser og for å sikre økt gjenbruk og reduserte kjøreavstander. I 2022 og 2023 er det foreslått satt av 200 000 kr årlig til tiltak og arbeid prioritert i planens handlingsprogram.

Vannforvaltning

Arbeidet med rullering av regional plan for vannforvaltning ble igangsatt i 2018. Planprogrammet ble sendt på høring med frist 4. juli 2019. Planprogrammet skal legges fram for fylkesutvalget i november 2019. Arbeidet med selve regionalplanen intensiveres når planprogrammet er vedtatt. Den nasjonale fristen for endelig vedtatt regionalplan er satt til 01.07.2021. Det er behov for å engasjere konsulent til deler av nødvendig konsekvensutredningsarbeid. Det estimeres et behov på 400 000 kr i 2020.

I tillegg til arbeidet med selve regionalplanen er det betydelige oppgaver knyttet til oppfølging av vannregionrådet i Rogaland og de 4 vannområdene (Nord-Rogaland, Ryfylke, Jæren og Dalane) og annet løpende arbeid innenfor fagområdet. Avdelingen har 1 fast ansatt medarbeider knyttet til vannforvaltingsarbeidet og det er behov for å styrke fagområdet til 2 hele årsverk.

Naturforvaltning

Fylkeskommunen har forvaltningsoppgaver knyttet til flere natur og miljøområder blant annet vilt og innlandsfiskeforvaltning. I tillegg har fylkeskommunen tilskuddsordning for miljøtiltak som skal bidra til å oppfylle målene i Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning fra 2017 og Regionalplan for energi og klima (2010). Alle kan søke, men kommuner, samt frivillige lag og organisasjoner gis prioritet. Det kan søkes om støtte til informasjon/formidling, kartlegging/dokumentasjon og fysiske tiltak med klar miljøprofil. Budsjettet for tilskuddsordningen anbefales videreført på samme nivå som for 2019.

Regional areal- og transportplanlegging – Jæren, Dalane, Haugalandet og Ryfylke

Oppdateringsarbeid for Regionalplan for Jæren startet opp høsten 2016. Etter en vellykket prosess ble fase 1 av planarbeidet vedtatt i juni 2019. Arbeid med fase 2 pågår og endelig plan forventes vedtatt i løpet av 2020. Utlegg til drift av planarbeidet i 2020 reduseres til 500 000 kroner i forhold til vedtatt økonomiplan. Det settes av tilsvarende beløp årlig i hele planperioden. Budsjettmidlene vil dekke utredningsbehov og egenandel ved regionale spleiselag, i tillegg til ren drift av prosjektet.

Regionalplanen for Dalane ble endelig vedtatt av fylkestinget i juni 2019 og oppfølging av planen, i tillegg til de andre gjeldende areal- og transportplanene for Haugalandet og Ryfylke, bør være en kontinuerlig prosess. Det er behov for å sette av midler til oppfølging av handlingsprogrammene og fylkesrådmannen har til en viss grad tatt høyde for det.

Stedsutvikling

Et nyskapende 3-årig prosjekt ble igangsatt høsten 2016 etter vedtak i fylkesutvalget i sak 92/16. Prosjektet har fått navnet «Attraktive tettsteder i distriktene i Rogaland» og er et tverrfaglig samarbeidsprosjekt mellom kommunene og 4 avdelinger i fylkeskommunen (regionalplan-, kultur-, samferdsel- og næringsavdelingen). Etter en søknadsrunde ble det valgt ut 4 pilotkommuner; Sokndal, Hjelmeland, Suldal og Sauda. Prosjektet avsluttes høsten 2019, men det er kommet sterke henvendelser fra kommunene som ønsker å utvide prosjektet. Prosjektet har vist seg også å være

viktig for å synliggjøre fylkeskommunens innsats i distriktene. Det er ønskelig å styrke prosjektet og å videreføre et tett internt samarbeid mellom de fire avdelingene. Vi har valgt å avslutte prosjektets første fase som forutsatt.

Det er foreslått at prosjektet videreføres for perioden 2020-2024, ref. omtale i revidert sak november som behandles av fylkestinget parallelt med økonomiplanen. Det har blant annet vært gjennomført konferanse med workshop på Hjelmeland 24.-25. september der fylkesrådmannens forslag til videreføringsprosjekt ble svært godt mottatt. I dette prosjektet skal fylkeskommunen i tillegg til å gi utviklingsstøtte gjennom RUM (Regionale utviklingsmidler), gi økt mulighet for i større grad å kunne bidra i de utvalgte kommunenes satsinger på gjennomføringsprosjekter som eksempelvis kan få nye forbilder på flerfunksjonelle aldersvennlige bygg i sentrum, nye møteplasser på tvers av generasjoner i sentrum, ny innovativ bruk av bygg og kunst i det offentlige rom. Dette er konkrete svar som ble etterspurt da politikerne i RKU ble orientert om forslaget til videreføring av tettstedsprosjektet i mars 2019. Midlene disponeres innenfor rammen av det nye tettstedsprosjektet.

Ved oppstart av et trinn 2 skal det være 1 fast stilling for å koordinere arbeidet på regionalplanavdelingen. Fylkesrådmannen tilrår at det settes av 2,5 mill. kroner årlig i 2020-2023 til drift av prosjektet. I lys av reversering av tidligere fremskutte utgiftsføringer som omtales i revidert saken november, kan prosjektet ses i sammenheng med bruk av disposisjonsfond.

Kart, statistikk, analyse (KAS)

KAS er blitt fylkeskommunens ressurscenter for kart, analyser og statistikk. Utviklingen i KAS de siste årene har gitt økt kompetanse til fylkeskommunen og har spart inn betydelige summer ved å redusere behovet for kjøp av konsulenttjenester. Driftsutgiftene i KAS omfatter bl.a. trykningsutgifter til statistikkheftet «Regionale utviklingstrekk» og innkjøp av rådata/statistikk fra Statistisk Sentralbyrå (SSB), og annen kompetanseheving. I tillegg til dette kommer nødvendige lisenser og innkjøp av programvare, som ikke dekkes over IKT-avdelingens budsjett. Budsjettet er relativt lavt og en intern omdisponering av midler fra prosjekt til KAS kan bli aktuelt.

Driftsstøtte

Kirkens SOS

Kirkens SOS tildeles en årlig driftsstøtte på kr 220 000 i hele økonomiplanperioden, (ref. FT-sak 114/17).

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)

FFO tildeles en årlig driftsstøtte på kr 300 000 i hele økonomiplanperioden, (ref. FT-sak 114/17).

Kirkelig dialogsenter

Kirkelig dialogsenter tildeles en årlig driftsstøtte på kr 120 000 i hele økonomiplanperioden, (ref. FT-sak 114/17).

Eksterne inntekter

Inntekter fra staten

Det er ventet at Regionalplanavdelingen vil motta støtte fra staten ved Miljødirektoratet, Kommunal- og Moderniseringsdepartementet og NAV også i 2020. I motsetning til tidligere år, er det ikke signaler om størrelse på beløp for neste år, og det er derfor ikke lagt inn i budsjettet. For 2020 blir det trolig ikke gitt tilsagn for ordningene før tidligst februar/mars, og det er usikkert om og eventuelt hvor mye fylkeskommunen vil få i tilskudd. Dette vil fylkesrådmannen eventuelt komme tilbake til i revidert budsjett i 2020.

Andre inntekter

Regionalplanavdelingen er «vertskap» for flere statlige tilskuddsordninger, bl.a. innen friluftsliv og vannforvaltning. Dette er midler som tilføres avdelingen og som i sin helhet fordeles til kommuner og andre etter politisk behandling i regional- og kulturutvalget eller fylkesutvalget. Beløpenes størrelse varierer relativt mye fra år til år. De siste årene har samlet tilskudd ligget mellom 5 og 7 mill. kroner. Beløpet for 2020 vil ikke være kjent før avdelingen mottar tilsagnsbrev. Disse kommer vanligvis i februar eller mars.

Tiltak som det ikke er funnet dekning for

Fylkeshelseundersøkelse

Deler av de regionale utviklingsmidler som i revidertsak november tilrås omdisponert var opprinnelig avsatt til folkehelseiltak. Det er ønskelig å gjennomføre en fylkeshelseundersøkelse, høst 2020, eventuelt vår 2021. Arbeidet vil undersøke hvordan innbyggerne opplever sin helse og livskvalitet. I gjeldende forskrift for oversikt over folkehelsen står at «Folkeshelseinstituttet skal legge til rette for samordning av fylkeshelseundersøkelsene». Folkeshelseinstituttet har utarbeidet maler for innhold og gjennomføring av undersøkelsene. Det følger av forskriftens § 7 at «undersøkelsene skal gjennomføres i samsvar med malene». Undersøkelsen ventes å koste om lag 1 mill. kroner. Undersøkelsen vil supplere kunnskapsgrunnlaget til oversikt over helsetilstanden, som igjen er et kunnskapsgrunnlag for planstrategien og nyttig når vi skal rullere eller lage ny regionalplan for folkehelsen i Rogaland. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for tiltaket i forslaget til økonomiplan for 2020-2023.

Ryfylke friluftsråd - båt til bruk i skjærgårdstjenesten

Ryfylke friluftsråd har søkt om bidrag til ny båt til bruk i skjærgårdstjenesten. Friluftsrådet opptre i stor grad som utfører for regionale strategier. Deres oppgave er å sikre, tilrettelegge og drive områder for friluftsliv av forskjellige slag til allmenn bruk. I skjærgårdssamarbeidet deltar staten, kommunene og fylkeskommunen med økonomiske bidrag som danner grunnlaget for tjenesten. En effektiv drift av friluftslivsområdene nær sjøen sikrer allmennheten tilgang til et utstrakt nett av friområder langs kysten.

Ryfylke friluftsråd ber om 2,1 millioner kr til ny båt og rehabilitering av den gamle. Det er tradisjon for at fylkeskommunen bidrar med midler til denne viktige tjenesten. I en normal situasjon ville det blitt foreslått å bevilge 1 million kroner. I lys av en krevende 4-årig plan for saldering, er det ikke funnet dekning for et finansielt bidrag til formålet.

4. Oppsummering og virkning av budsjettforslaget

Fylkesrådmannen legger til grunn en enda høyere tjenesteproduksjon i perioden 2020-2023 enn for økonomiplanperioden 2019-2022, blant annet som følge av nye oppgaver knyttet til regionreformen. Det er særlig innenfor fagområdene folkehelse, friluftsliv og naturforvaltning at oppgaveporteføljen blir utvidet som følge av reformen. I tillegg kan det komme vedtak om nye strategier eller planer i regional planstrategi. Omfanget av de nye arbeidsoppgavene er fortsatt ikke kjent på alle områder.

Det er et uttrykt ønske fra folkevalgte og fra kommuner og andre medspillere i vårt arbeid at fylkeskommunen bør og må bruke vesentlig mer ressurser på gjennomføring av innholdet i planene enn hva som har vært praksis til nå. Arbeidet med oppfølging og gjennomføring av vedtatte strategier og planer er en viktig jobb som har vært nedprioritert på noen områder. Ikke fordi arbeidet anses som lite viktig, men fordi det har vært nødvendig å bruke personalressursene til å møte krav, og forventning, om jevnlig rulleringer og utarbeiding av nye planer og strategier (ref. vedtatt regional planstrategi).

Det er begrensede midler til oppfølging av vedtatte strategier og planer. Noen satsingsområder har øremerkede oppfølgingsmidler, men mange har det ikke. Styrket innsats på gjennomføring kan bety at fylkesrådmannen må omprioritere både stillingsressurser og midler i økonomiplanperioden for å oppnå en bedre ressursfordeling mellom utarbeiding av nye planer og oppfølging av de som er vedtatt. Omstillingsarbeid gis prioritet og videreføres i hele økonomiplanperioden.

I tillegg til styrket gjennomføring har de politiske føringene også blitt tydeligere på at administrasjonen må bruke mer tid på lokal og regional medvirkning i plan- og utviklingsprosesser. Økt ressursbruk på involvering og forankring har allerede ført til bred deltakelse i arbeidet med regionalplan for Jæren, både fra interesseorganisasjoner, eiendomsutviklere og næringsaktører og representanter for innbyggerne i kommunene. Slik bred medvirkning er viktig for plan- og utviklingsarbeid, men er også ressurskrevende. Uten endring i arbeidsporteføljen eller ressurs situasjonen vil det være utfordrende å forene ambisjoner om økt innsats på gjennomføring på noen områder samtidig som medvirkningsarbeidet skal styrkes på andre. Løpende prioritering blir en viktig del av omstillingsarbeidet i økonomiplanperioden.

Forslag til netto driftsbudsjett for 2020 er 60 153 000 kroner. Opprinnelig budsjett i 2019 var 56 822 000 kroner.

Budsjettendringer – regionalplanavdeling:

Endringer i forhold til 2019 budsjettet (tall i hele tusen)	Vedtak	2020	2021	2022	2023
Miljø					
Miljøsertifisering og oppfølging av regionalplan for energi og klima	FT 114/17	140	120	130	130
RP Vannforvaltning Revisjon	FT 106/15	400			
RP Massehåndtering Gjennomføring av tiltak i handlingsprogram	FT 130/17	625	625	200	200
RP Klimatilpasning Gjennomføring av tiltak i handlingsprogram		0	0	-600	-600
Friluftsliv og folkehelse					
Frilager Haugalandet Driftsstøtte		250	250	250	250
Statlige sikrede friluftsområder og skjærgårdstjeneste	Stats- budsjetten	238	238	238	238
Tverrfaglig innsats på rusfeltet	Stats- budsjetten	282	282	282	282
Samordnet areal og transport & By- og stedsutvikling					
RP Jæren Gjennomføring av tiltak i handlingsprogram	FT 66/19	-500	-500	-500	-500
RP ATP Haugalandet Gjennomføring av tiltak i handlingsprogram	FT 62/16	-200	-200	-200	-200
RP ATP Ryfylke Gjennomføring av tiltak i handlingsprogram	FT 121/16	150	150	150	150
RP ATP Dalane Gjennomføring av tiltak i handlingsprogram	FT 67/19	-50	-50	-50	-50
Attraktive tettsteder – nytt prosjekt, videreføring fase 2 Felles med Samferdsel, Kultur & Næring		2 500	2 500	2 500	2 500
Regional planstrategi					
Regional planstrategi Utarbeidelse av planstrategien og igangsetting av planarbeid som resultat av ny planstrategi 2021-2024	Forventet vedtak FT høsten 20	140	400	900	900

Se også oppsummeringstabellen i kapittel 6.10 for flere detaljer vedrørende endringene fra 2019 til økonomiplanperioden 2020-2023.

Tilskuddsordninger – oversikt på neste side

Tabellen viser samlet oversikt over avdelingens tilskuddsordninger. Tallene i tabellen er fra 2019, da beløpene for 2020 ikke er tilgjengelige før etter nyttår.

Tilskuddsordninger – regional planlegging, tillegg til avdelingens budsjett 2020 (tall i tusen kroner)

Friluftsliv – Fylkestilskudd

Nr.	Tilskudds-ordning	Formål	Målgruppe	Merknader	Søknads-beløp 2019	Tildelt beløp 2019
F1	Fylkestilskudd til friluftslivs-formål, del I	Sikre tilretteleggingen av de regionale friluftslivsområder	Friluftsråd,	Fordeles etter fast fordelingsnøkkel		4 545
F2	Fylkestilskudd til friluftslivs-formål, del II	Gjennomføre handlingsplanen i <i>Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning</i>	Friluftsråd, Kommuner, Naturlos ordning i sør og i nord	Fordeles årlig av RKU	8 470	2 200
F3	Fylkestilskudd til vegvedlikehold	Vedlikehold av bestemte adkomstveger til regionale friluftslivsområder	Jæren Friluftsråd, Ryfylke Friluftsråd, Friluftsrådet Vest	Fordeles etter fast fordelingsnøkkel basert på regnskap fra forrigg år		515
F4	Tilskudd til fremme av innlandsfiske i Rogaland	Motivere til innlandsfiske, forbedre innlandsfiske-bestandene og informasjon tiltak	Kommuner, grunneier-lag, frivillige org., mv.			100

Friluftsliv – Statstilskudd

Nr.	Tilskudds-ordning	Formål	Målgruppe	Merknader	Søknads-beløp 2019	Tildelt beløp 2019
F5	Statlig tilskudd til friluftslivsaktivitet	Motivere innbyggerne i Rogaland til å bruke friluftslivs-områdene aktivt.	Friluftsråd, frivillige org.	Fordeles årlig av RKU	3 911	1 950
F6	Statlig tilskudd til tilrettelegging av statlig sikret friluftslivs-områder	Tilrettelegge områder for et aktivt friluftsliv	Friluftsråd, kommuner	Ordningen er begrenset til statlig sikret områder. Fylkesmidlene (F2) er et viktig supplement	13 752	2 780

Folkehelse – Fylkestilskudd

Nr.	Tilskudds-ordning	Formål	Målgruppe	Merknader	Søknads-beløp 2019	Tildelt beløp 2019
FH1	Partnerskap for folkehelse	Kompensasjon for arbeid utført i <i>Partnerskap for folkehelse</i>	Friluftsråd, kommuner, frivillige org.	Fordeles i henhold til retningslinjer		3 901
FH2	Tilskudd til forebyggende og helsefremmende tiltak i vgo	Styrke elevenes rett til et trygt og godt læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring.	Videregående skoler	Midlene er omdisponert og ordningen nedlagt		

Folkehelse – Statstilskudd

Nr.	Tilskudds-ordning	Formål	Målgruppe	Merknader	Søknads-beløp 2019	Tildelt beløp 2019
FH3	Fiskesprell					200

Miljøtiltak – Fylkestilskudd

Nr.	Tilskudds-ordning	Formål	Målgruppe	Merknader	Søknads-beløp 2019	Tildelt beløp 2019
M1	Fylkestilskudd til vannmiljøtiltak	Bidra til å bedre miljø-tilstanden i ferskvanns- og kystvanns-forekomster. Samt til å øke kunnskapen.	Kommuner, grunneier-lag, mv.	Øremerket tiltak i Jæren vannområde. Fordeles på bakgrunn av søknad i forhold til innstilling i vannregion-utvalget		1 700
M2	Tilskudd til Vilttiltak	FK's andel. Støtter opp om den statlige ordningen (M5)	Kommuner, frivillige org.	Fordeles etter søknad		75
M3	Miljøtiltaksmidler	Oppfølging av ulike regionale planer og vedtak	Kommuner, frivillige org.		1 643	592

Miljøtiltak – Statstilskudd

Nr.	Tilskudds-ordning	Formål	Målgruppe	Merknader	Søknads-beløp 2019	Tildelt beløp 2019
M5	Tilskudd til Vilttiltak	Statlig støtteordning via Miljødirektoratet	Kommuner, frivillige org.	Fordeles etter søknad		350

Utviklingsprosjekter – Fylkestilskudd

Nr.	Tilskudds-ordning	Formål	Målgruppe	Merknader	Søknads-beløp 2019	Tildelt beløp 2019
U1	Ute planen: Friluftsliv og Naturforvaltning	Gjennomføre handlingsplanen i <i>Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning</i>	Friluftsråd, Kommuner, frivillige org.	Forvaltes via RUM Inngår i sum U2		
U2	Regionale Utviklingsmidler (RUM)	Fellesprosjekter innen friluftsliv, naturforvaltning, folkehelse, universell utforming og stedsutvikling	Friluftsråd, Kommuner, frivillige org	Det gjennomføres en andre utlysning med frist 6. okt. som vil øke det tildelte beløp	9 453	4 045

6.6 SAMFERDSEL

1. Innledning

Rogaland fylkeskommunes samferdselspolitikk er nedfelt i *Samferdselsstrategien for Rogaland 2018 – 2029*. Samferdselsstrategien med tilhørende handlingsprogrammer for veg, kollektiv og trafikkisikkerhet viser behovsnivå for investeringer og drift, og danner grunnlag for arbeidet med prioriteringer i økonomiplanen. Samferdsel er en sentral oppgave for fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Fylkeskommunen utøver denne rollen både gjennom investeringer og drift i transportsektoren, og gjennom et utstrakt planarbeid. Regionalplanene for areal og transport i fylket blir særlig vektlagt.

Lovpålagte oppgaver og tjenester innenfor samferdselssektoren er:

- Ansvar for *fylkesvegene* der vegloven sikrer fylkeskommunens styrende rolle som vegeier og myndighet.
- Ansvar etter vegtrafikkloven for å tilrå og samordne tiltak for å fremme *trafikkisikkerheten* i fylket.
- Ansvar for *lokal rutetransport i fylket og ferjer i fylkesvegsamband* etter yrkestransportloven.
- Ansvar for *skoleskyss* i samråd med kommunene etter opplæringsloven.
- *Løyvemyndighet* etter yrkestransportloven.
- Ansvar for å sikre og tilrettelegge for en nødvendig og regionalt tilpasset *sivil transportberedskap* i fylket etter yrkestransportloven.

Selv om oppgavene er lovpålagt, gir lovene som regel ikke uttrykk for hvordan og i hvilket omfang oppgavene skal løses.

Tilrettelagt transport for personer som av ulike årsaker ikke kan bruke ordinære kollektive transportmidler (TT-ordningen) er en ikke-lovpålagt oppgave for fylkeskommunene. Som for den lokale kollektivtransporten for øvrig, er det fylkeskommunen som fastsetter standarden i tilbudet.

Dagens samferdselsavdeling endres som følge av regionreformen. Fra 1. januar 2020 vil samferdselsavdelingen bestå av to enheter:

- Transport og mobilitet (i hovedsak dagens samferdselsavdeling)
- Veg og forvaltning (ny enhet overført fra Sams vegadministrasjon)

I tillegg vil det være en stabsenhet, bestående av samferdselssjef og 2 årsverk i staben.

Enheten Transport og mobilitet får 13 stillinger (12,9 årsverk).

- Ledelse: 1 årsverk
- Planlegging, saksbehandling samferdsel: 11,9 årsverk

2,6 årsverk flyttes fra 1. januar fra dagens samferdselsavdeling og over til den nye enheten Veg og forvaltning. Stillingene skal fortsatt finansieres av fylkeskommunens ordinære fri inntekter og ikke av overføringen til ny fylkesvegadministrasjon.

1. januar 2020 overføres den delen av Sams vegadministrasjon som gjelder fylkesvegene til fylkeskommunene. I Rogaland fylkeskommune vil en fylkesvegadministrasjon med om lag 210 ansatte organiseres i en enhet, Veg og Forvaltning, i den nye Samferdselsavdelingen. Enheten blir delt inn i en seksjon for forvaltning, to seksjoner for drift- og vedlikehold og fire seksjoner for planlegging og utbygging. Om lag 121 ansatte vil være knyttet til planlegging og utbygging, som allerede i 2019 finansieres av fylkeskommunene gjennom investeringsprogrammet. Resterende ca. 89 ansatte ses i sammenheng med oppgavekorrigeringer i statsbudsjettet – den forventede overføringen av midler til finansiering av driftsoppgaver. Deler av den økte finansieringen gjennom statsbudsjettet skal også ses i sammenheng med nødvendige stabs-/støttefunksjoner for vegenheten.

Stab- og støtteavdelingene har kartlagt sine behov for økte budsjetttrammer i forbindelse med overføringen av fylkesvegadministrasjonen fra 1. januar 2020:

Kartlagt behov fra stab- og støtteavdelingene (mill. kroner)	2020
2 årsverk – kommunikasjonsavdelingen	1,6
1 årsverk – fylkesadvokatkontoret	1,0
3 årsverk – økonomiavdelingen	2,4
1 årsverk – personal- og organisasjonsavdelingen	0,9
Økte utgifter til opplæring og velferdstiltak – personal- og organisasjonsavdelingen	0,4
2 årsverk IT drift – avdeling for digital utvikling	1,8
1 årsverk arkiv – avdeling for digital utvikling	0,7
Leie av lokaler	15,6
Sum kartlagt behov fra stab- og støtteavdelingene	24,4

Det vil bli foretatt en oppsplitting mellom drift og investering av kostnadene når endelig finansiering foreligger. Fylkesrådmannen legger til grunn at det finansielle ansvarsprinsippet vil gjelde, og at fylkeskommunen får full utgiftsdekning gjennom tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet om oppløsningen av Sams vegadministrasjon, både for kjerneoppgaver og henførbare støttefunksjoner.

2. Dagens situasjon - hovedutfordringer 2020 – 2023

Kollektivtrafikk

Kollektivtrafikken i Stavangerregionen er inne i en positiv utvikling med sterk vekst i antall passasjerer. Kolumbus har som mobilitetsleverandør fokus på å få til en god samordning mellom kollektivtransport, sykkel og gange. Fra sommer 2016 ble ruteproduksjonen økt med rundt 20 prosent. Denne forbedringen vil sammen med mobilitetsfremmende tiltak bidra til ytterligere passasjervekst framover.

Det ble i 2017 inngått en byvekstavtale for perioden 2017 – 2023 mellom Staten, ved Jernbanedirektoratet og Statens vegvesen, og Rogaland fylkeskommune, Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommuner. Målet er at veksten i persontransporten skal tas med kollektivtransport, sykling og gåing. Planen var at denne avtalen skulle reforhandles i 2018 for å tilpasse den inngåtte avtalen til rammene som ble vedtatt i

Nasjonal Transportplan 2018 – 2029. Forhandlingene har ikke kommet i mål ennå og det er helt nødvendig med en reforhandlet avtale for å videreføre satsingen på løsninger som vil bidra til å nå nullvekstmålet. Det er en forventning om at det i 2020 blir inngått en avtale. Fra tidligere er det varslet 180 mill. kroner i belønningsmidler og man regner med at det tilbudet står ved lag. Det er derfor budsjettert, under stor usikkerhet, med ca. 100 + 80 mill. kroner i belønningsmidler for 2020. Regjeringen har inngått bompengeforlik, men det er ikke klart hva dette vil bety for Rogaland. Midler som følge av bompengeforliket vil komme i tillegg til belønningsmidler, men det er foreløpig ikke avklart hvor stor del av dette som eventuelt kan henføres til drift.

Busstrafikken i byområdet på Haugalandet har etter ruteomlegging og innføring av 10 kroners-takst i Haugesund og på deler av fastlands-Karmøy i 2015, hatt en meget god utvikling i antall passasjerer. Den positive utviklingen knyttet til lavpristilbudet i Haugesund har fortsatt også i 2019, og passasjertallene på bybussene nærmer seg nå 60 % over 2015-nivået. Generelt sett gjelder det å sikre både en kontinuerlig videreutvikling av et konkurransedyktig rutetilbud og bussenes framkommelighet. Rutetilbudet vil utvides fra nytt anbud i 2020 og fylkeskommunen vil også starte en kartlegging av framkommelighets-situasjonen for bussene i Haugesund.

Forsøket med 10 kroners-takst i Egersund har også vist en betydelig passasjervekst. Det må bemerkes at 10 kroners-takstene både i Haugesund og i Egersund har hatt som utgangspunkt at busstilbudet i disse to byene hadde betydelig ledig kapasitet og at takst i disse tilfellene er benyttet som verktøy for å kunne forsvare opprettholdelsen av kollektivtilbudet.

Hurtigbåttilbudet i og til/fra Ryfylke har i 2019 hatt en god utvikling i antall reisende.

Fylkeskommunene får sitt utgiftsbehov beregnet ved hjelp av kostnadsnøkkelen. Dette er en indeks for hvor dyr en fylkeskommune er å drive i forhold til landsgjennomsnittet. Beregnet utgiftsbehov vil som oftest avvike fra faktiske kostnader, særlig for enkeltkriterier eller delkostnadsnøkler. Avvik kan skyldes variasjoner i inntektsnivå, ulike prioriteringer, variasjoner i effektivitet og ellers forhold som ikke fanges opp av kostnadsnøkler. Båt/ferje er en av fem kostnadsnøkler med kriterier og vektorer. Kommunal- og moderniseringsdepartementet tok i 2018 i bruk en ny kostnadsnøkkel for båt og ferje basert på mer objektive kriterier. Endringen førte til at fylket fikk et betydelig lavere tilskudd til båtruter ved innføringen av et kystlinjekriterium.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gitt Møreforskning/TØI et utredningsoppdrag med mål om å legge fram forslag til ny kostnadsnøkkel for båtruter med utgangspunkt i et objektive behov. Rapporten er ventet ferdig 1. desember 2019 og eventuell ny kostnadsnøkkel vil få virkning fra 2021.

Kolumbus har hatt sak med forslag til rutetilpasninger for hurtigbåt ute på høring hos kommunene. Det vil parallelt med budsjettet bli lagt fram en sak for fylkestinget om mulige tilpasninger av rutetilbudet på hurtigbåt.

I Kolumbus' rapport for 1. halvår 2019 er det opplyst at det har vært en økning i antall reiser sammenlignet med samme periode i 2018 for hele fylket på 11,9 prosent. De

grep som er gjort med oppgradering av rutenett, bussmateriell og mobilitetsfremmende tiltak viser en tydelig positiv effekt.

I Byvekstavtalen 2017-2023 er det satt av 170 mill. kroner i 2017 og 100 mill. kroner årlig i perioden 2018-2023 i belønningsmidler til drift av kollektivtrafikk på Nord-Jæren. Beløpet fra og med 2018 vil bli gjenstand for forhandling under reforhandlingen av avtalen. Et årlig beløp i belønningsmidler som er lavere enn 180 mill. kroner vil gjøre det vanskelig å opprettholde det aktivitetsnivå som anses nødvendig for å nå nullvekstmålet. Fylkeskommunen har i forhandlingene satt fram en forventning om at det årlige beløpet blir økt til 220 mill. kroner årlig, men av forsiktighetshensyn er det lagt inn ca. 180 mill. kroner i budsjettforslaget.

I vedlegg 6 til avtalen er behovet for midler til drift av kollektivtrafikken nærmere spesifisert. I vedlegget er det listet opp at økt driftstilskudd kreves i forbindelse med:

- Økt rutetilbud på Nord-Jæren med Bussveien og oppgraderte bybussnettverk i Stavanger og Sandnes som sentrale elementer. I lys av de senere års positive erfaringer, inkluderer satsingen tiltak for mobilitetspåvirkning.
- Styrket innsats for en miljøvennlig ruteproduksjon (el-mobilitet, hydrogen, biodiesel, biogass med mer). Beløpet må ses i sammenheng med resultatene fra teknologivalget for Bussveien. Det kan økes betydelig avhengig av valgt teknologi, og avhengig av hvor raskt og i hvilken grad en vil gå inn på batteribasert el-mobilitet.
- Fullstendig billettsamordning tog/buss.
- Økt satsing på nyintroduserte teknologier (sanntidsinformasjon, billettautomater med mer).

Om brukerbetaling i kollektivtrafikken

Som et vesentlig element i den langsiktige strategien for utviklingen av takstsystemet, har faste brukere og brukere over lengre distanser vært forsøkt skjermet ved takstøkningene siden 2007. Ungdomspass omfatter ungdom t.o.m. 22 år og er et prismessig meget gunstig produkt ved at det tillater bruken av alle buss-, hurtigbåt-, ferje- og lokaltogtilbudene i fylket i en måned for 299 kroner. Salg av ungdomspass har økt med 12 prosent 1. halvår 2019 sammenlignet med samme periode i 2018.

Fylkesrådmannen legger prinsipielt til grunn at det bør oppnås en gjennomsnittlig reell prisjustering for hele takstporteføljen om lag tilsvarende pris- og kostnadsveksten i offentlig tjenesteyting – den såkalte deflatoren (3,1 pst.). Kolumbus har lagt inn en gjennomsnittlig vektet takstøkning på om lag 3 prosent for buss og båt. En eventuell takstøkning utover deflatoren kan også begrunnes i indeksene for transport, som har en høyere stigningstakt. Tilskuddsandelen i forhold til brukerbetalingen har de siste årene økt betydelig, slik at dekningsbidraget (andelen) fra passasjerer har gått ned.

På generelt grunnlag vil fylkesrådmannen understreke at det er et behov for å øke dekningsgrad/passasjergrunnlag for at dekningsbidraget fra brukere ikke skal gå ytterligere ned. Fylkesrådmannen viser til foreslått takstregulativ for 2020, som viser sammenhengene mellom ulike produkter og foreslåtte endringer i takstene målt i både kroner og prosent.

Omfang av ruteproduksjon

Ruteproduksjonen i byregionene Stavanger og Haugesund ligger grovt sett på 70 og 55 busskilometer pr. innbygger pr. år. I tillegg kommer produksjonen til bybåtene (fylkeskommunalt ansvar) og lokaltog (statlig ansvar) i Stavangerregionen. Denne produksjonen resulterer i en markedsandel på ca. 9 prosent i Stavangerregionen og noe mer enn 3 prosent i Haugesundsregionen. Ruteproduksjonen i Stavangerregionen er av sammenlignbar størrelse med produksjonen i Trondheim og noe mindre enn den i Bergen.

Hvis en måler effektiviteten av ruteproduksjonen (målt i antall passasjerer / busskilometer pr. innbygger pr. år), har Trondheim ca. 40 prosent høyere effektivitet. Det vil si at en har 40 prosent flere passasjerer pr. busskilometer. Sammenlignet med mer kompakte europeiske byer av sammenlignbar størrelse, er rutetilbudets effektivitet i Stavangerregionen i noen eksempler 1/3 eller 1/4. I Stavangerregionen og for den del Haugesundsregionen betaler fylkeskommunen en høy pris for en ekstensiv arealbruk og desentral senterstruktur som ikke er i favør av kollektivtrafikken.

Det er nødvendig at staten bidrar mer til driften av fylkeskommunal kollektivtrafikk i byområdene som omfattes av nullvekstmålet, siden kollektivtrafikken må øke langt ut over befolkningsveksten. På sikt må dette hovedsakelig skje gjennom rammetilskuddet til fylkeskommunene. Fylkeskommunene har understreket behovet for økte midler til drift av kollektivtransport, og ønsker i hovedsak at dette gjøres gjennom rammetilskuddet.

Fylkesvegene

Som en del av arbeidet med Nasjonal transportplan (NTP) for 2014-2023 har Statens vegvesen i samråd med fylkeskommunene foretatt en kartlegging av hvor mye det vil koste å fjerne forfallet på fylkesvegnettet. Rapporten ble offentliggjort våren 2013. For Rogaland ble det registrert et samlet behov på om lag 2,4 mrd. kroner for å fjerne forfall og gjøre tilhørende nødvendige oppgraderinger av fylkesvegnettet i Rogaland. Av dette er om lag 700 mill. kroner knyttet til tunneler, om lag 560 mill. kroner gjelder vegoverbyggingen (vegfundament og vegdekke), om lag 370 mill. kroner gjelder vegutstyr og miljøtiltak og om lag 170 mill. kroner gjelder drenerings- og avløpsanlegg.

I NTP for 2018 – 2029 legger regjeringen opp til å videreføre midlene til opprusting og fornying av fylkesvegnettet. Midlene fordeles forholdsmessig mellom fylkeskommunene på grunnlag av kartleggingen av vedlikeholdsetterlepet på fylkesveger gjennomført av Statens vegvesen i februar 2013. Fylkeskommunen får 67,5 mill. kroner via ordningen med særskilt fordeling (utenom kostnadsnøkkelen) i rammetilskuddet for 2020. I særskilt fordeling får fylkeskommunen i tillegg 27,6 mill. kroner i kompensasjon forskrift for tunnelsikkerhet (siste år), 2,2 mill. kroner til gang- og sykkelveger og 26,7 mill. kroner til ras- og skredsikring som også inngår i rammetilskuddet.

For å kunne stanse forfallet og begynne å rette på etterslepet foreslås i handlingsprogrammet for fylkesvegnettet for perioden 2018-2021 (2023) å fortsette

med fornyingsprogrammet der en kombinerer «mindre utbedringer» på investeringsbudsjettet på systematisk vis med drifts- og vedlikeholdsinnsatsen. Programmet vil på det vis gi effekter i alle deler av fylket.

Det vil framover fortsatt være fokus på bygging av gang- og sykkelveger og trafikksikkerhetstiltak.

Utviklingen av fylkesvegnettet er dessuten av sentral betydning for å få flere til å sykle. Sykkeltrafikk i byområdene kan ta betydelig større transportandeler forutsatt at det bygges ut et godt sammenhengende sykkelvegnett. Infrastrukturutbygging må kombineres med bedre drift/vedlikehold, holdningskampanjer med mer.

Fiskerihavner

Med regionreformen har fylkeskommunen fått ansvaret for drift- og vedlikehold og bygging av fiskerihavner i Rogaland. Dette ansvaret vil inngå i oppgavene til seksjon Veg og forvaltning. Eventuell avhending av fiskerihavner vurderes og håndteres av Næringsavdelingen iht. næringspolitiske kriterier. Det er avsatt 4,8 mill. kroner i Statsbudsjettet for 2020 til fiskerihavner.

Oppløsning av Sams vegadministrasjon

Fra 1. januar 2020 overføres oppgavene for fylkesveger fra Statens vegvesen og sams vegadministrasjon til Rogaland fylkeskommune. Oppgavene medfører en utvidelse av sentraladministrasjonen i fylkeskommunen fra ca. 350 ansatte til i størrelsesorden 560 ansatte. Arbeidet med overføring av personell fra Statens vegvesen er slutført, og vi har i den prosessen ikke fått besatt alle stillinger. Det er i størrelsesorden 50-70 stillinger som må rekruttere eksternt. Arbeidet med rekruttering pågår og vil sannsynligvis pågå et stykke inn i 2020. Parallelt med oppbygging av en egen administrasjon arbeides det med å få på plass avtaler og overgangsordninger i samarbeid med Statens vegvesen. IKT-system, laboratorietjenester og felles driftskontrakter er eksempler på områder der vi er i dialog med Statens vegvesen for å finne gode løsninger. I utgangspunktet forventes det at vegreformen blir fullfinansiert av Staten. Det blir lagt fram et tillegg til forslag til Statsbudsjett 2020 før 11. november 2019 som vil gi status på dette. Fylkesrådmannen vil belyse finansielle forhold i forkant av den politiske behandlingen av økonomiplan 2020-2023.

TT-ordningen

TT-ordningen (tilrettelagt transport) har et relativt stabilt antall godkjente brukere. Det blir lagt vekt på å sikre at prioriterte brukergrupper sikres et godt tilbud.

Trafikksikkerhet

Trafikksikkerhet er en betydelig utfordring også i vårt fylke. Fokus på økt trafikksikkerhet gjennom infrastrukturtiltak samt å forsterke innsatsen på holdningsskapende kampanjer er derfor viktig. Fylkeskommunen har et overordnet ansvar for trafikksikkerhetsarbeidet i fylket og arbeider ut fra Handlingsprogram for trafikksikkerhet i Rogaland 2018 – 2023.

3. Oppsummering/konklusjon – fastsettelse av budsjett / økonomiplan

Kollektivtransport – tilskudd til Kolumbus AS mv.

Selskapets styre har vedtatt å anmode RFK om at rammen i leveranseavtalen settes til 1 086,5 mill. kroner. En økning av budsjettrammen fra 873,4 mill. kroner innebærer en økning på 213,1 mill. kroner fra opprinnelig budsjett 2019, inkludert overføring av fylkesvegferjer med 102,2 mill. kroner. Øremerket finansiering i form av belønningsmidler er innarbeidet i tillegg til tilskuddet fra Rogaland fylkeskommune. Det er budsjettert med til sammen 152,0 mill. kroner til mobilitetstiltak som HJH-billetten, utvikling av digitale tjenester, videreføring av økt ruteproduksjon fra 2016, takstsamarbeid om enkeltbillett med GoAhead og prosjektet Bussveien. Mobilitetssatsingen finansieres av Byvekstavtalen og er definert i FT-sak 47/17.

Forslaget for 2020 er i hovedsak en videreføring av aktivitetsnivået fra siste halvår 2019. I tillegg kommer nytt anbud på Haugaland med elektriske bybusser fra juli 2020 og økning i produksjon, og Ryfylke Sør inkl. Ryfast der det har blitt mer/ny omfattende produksjon.

Kolumbus har inngått et takstsamarbeid med Jernbanedirektoratet i tråd med tidligere fylkestingsvedtak om fullstendig samordning av takstene mellom tog og buss. Jernbanedirektoratet har ansvaret for å transportere avtalen videre til den som til enhver tid er operatør på Jærbanen. Fra 1. desember 2019 er det GoAhead som er operatør på Jærbanen. Det er to kanaler for salg av billetter på Jærbanen, Entur og Kolumbus og salget er fordelt ca. 50/50. Entur sender billettinntektene videre til GoAhead og inntektene tas derfor ikke med som billettinntekt i budsjettet til Kolumbus. Kolumbus viderefører sine billettinntekter i sitt budsjett. På den måten kommer ikke hele inntektsbildet fram i budsjettet, uten at det påvirker beløpsstørrelsen som Kolumbus må kompensere operatøren for. I gjeldende avtale skal Kolumbus kompensere operatøren for inntektsdifferansen ved at det på Jærbanen benyttes Kolumbus sitt takstregulativ framfor ellers gjeldende togregulativ. Den kompensasjonen skjer basert på avtalt modell der antall reisende, turlengde per reisende og brukt billetttype inngår etter et vektet gjennomsnitt. Dermed er kostnaden som per tur som skal kompenseres gitt. Utover muligheten for å reforhandle avtalen på et generelt grunnlag, kan fylkeskommunen påvirke kompensasjonen ved rett prising av de ulike billetttypene i Kolumbus sitt takstregulativ.

Når det gjelder investeringer i Kolumbus' regi vil dekning av avskrivninger innenfor rammen gjøre det mulig med fornying (reinvestering). Det er i forslag til budsjetttramme lagt inn en økning i avskrivninger med utgangspunkt i selskapets planlagte investeringer.

Det skal bygges ladeinfrastruktur til batterielektriske busser i Haugesund. Dette gir en økning i årlige avskrivninger med 718 000 kroner. For 2020 får dette halvårseffekt.

Fylkesvegferjer

Kolumbus vil som følge av overføring av fylkesvegdelen av Sams vegadministrasjon til fylkeskommunene fra 1. januar 2020 overta ansvaret for ferjesambandet Kvitsøy – Mekjarvik og Finnøysambandet fra Statens vegvesen. De to fylkesvegsambandene

blir overflyttet fra fylkesvegbudsjettet til Kolumbus og utgjør 102,2 mill. kroner for 2020.

Ferjesambandet Kvitsøy – Mekjarvik vil få noe økt ruteproduksjon når ny kontraktperiode starter 1. desember 2019. Hovedferjen har krav om lavutslipp og ved bruk av biodiesel vil klimabelastningen ventelig bli ca. 1900 tonn CO₂/år. Dette er ca. en halvering av CO₂-utslipp sett i forhold til bruk av marin gassolje.

Anbud – Finnøy ferjesamband ble behandlet av fylkestinget i juni 2018 (FT-sak 60/18). Finnøysambandet blir fra 2021 delt i to anbud. To store ferjer (ca. 60 PBE) betjener de mest trafikkerte strekningene i sambandet (Judaberg, Helgøy N, Eidsund, Halsnøy og Fogn). For disse ferjene ble det vedtatt krav om lavutslippsteknologi. I tillegg til de to store ferjene skal en mindre ferje (ferje 3, minimum 25 PBE og 2 VTE) betjene den nordlige delen av Finnøysambandet samt Fisterøyruta (med noen endringer).

For realisering av ferje 3 var det vesentlig å holde kostnadene lavest mulig. Derfor ble det i saksframlegget presisert at det ikke skulle stilles kostnadsdrivende krav til miljø. Dette for å gi mulighet til å benytte eldre, eksisterende materiell i sambandet. Ferje 3 ble vedtatt som beskrevet i saksframlegget (med enkelte presiseringer for ruteplan).

Ferje 3 i Finnøysambandet er nå ute på anbud med tilbudsfrist i slutten av november. Når ny ferje blir satt i drift vil Fisterøyruta som betjenes med kombibåten utgå.

Budsjettforslag (mill. kroner)	2019	2020	2021	2022	2023
Stavanger – Tau	136,7	-	-	-	-
Mekjarvik – Kvitsøy	37,3	48,8	48,8	48,8	48,8
Finnøysambandet 2 store ferjer	50,2	53,4	69,6	69,6	69,6
Finnøysambandet 1 mindre ferje – foreløpig anslag		-	10,0	10,0	10,0
SUM	224,2	102,2	128,4	128,4	128,4

Tauferja legges ned når Ryfast åpner i slutten av 2019.

Det er for øvrig lagt inn indeksregulering i samsvar med gjeldende avtaler med transportselskapene.

Spesifikt om båtruter

Fra 2018 tok Kommunal- og moderniseringsdepartementet i bruk en ny delkostnadsnøkkel for båtruter og ferje som for Rogaland ga et stort negativt utslag for tilskudd til båtruter. Det rutetilbudet som gis i dag er som følge av ny kostnadsnøkkel betydelig underfinansiert. Fylkeskommunen foretar skjønnsmessige prioriteringer i bruken av frie midler, og kan velge å opprettholde dagens tilbud utfra forhold som blant annet geografi og bosettingsmønster. Fylkestinget har i økonomiplan 2018-2021 lagt til grunn at det må skje en finansiell tilpasning av rutetilbudet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har satt i gang et prosjekt med mål om å finne fram til ny modell for båtruter. Det er forventning om en ny modell som blant annet tar hensyn til behovet for båtruter der det ikke er fastlandsforbindelse eller som ikke kan erstattes av alternative transportmiddel som buss/bil/tog uten betydelig tidstap. En ny modell vil etter planen få virkning fra 2021 og vil ventelig gi et økt tilskudd til båtruter, som fylkesrådmannen har tatt høyde for ved fastsettelsen av budsjetterte frie inntekter.

Kolumbus har på oppdrag fra fylkesrådmannen utredet fylkeskommunens handlingsrom for mulige tilpasninger i tjenestetilbudet. Det vises til FT-sak 111/18 Hurtigbåttilbudet i Rogaland – alternativer for rutekutt. Utredningen har vært til høring i berørte kommuner våren 2019. Det skal legges fram sak i fylkestinget i desember 2019.

I økonomiplan 2020 – 2023 er det lagt inn besparelser innen båtruter med 7 mill. kroner årlig i 2020 og 2021 med en opptrapping til 20 mill. kroner fra og med 2022.

Fylkesrådmannen har fra 2021 innarbeidet en demografikomponent i framskrivingen av fylkeskommunale tilskudd til Kolumbus som i grove trekk tilsvarer realveksten i frie inntekter som følger av økt innbyggertall (om lag 1,0 pst. per år).

Fylkesrådmannen foreslår følgende driftsbudsjett/økonomiplan for fylkeskommunale rammetilskudd til Kolumbus (inkludert ferjer):

Budsjettforslag (mill. kroner)	2020	2021	2022	2023
Styrets budsjettforslag	1086,5	1086,5	1086,5	1086,5
Helårsvirkning busskontrakt Haugalandet		17,5	17,5	17,5
Ny kontrakt Finnøy-sambandet		16,2	16,2	16,2
3. ferje Finnøy-sambandet – foreløpig anslag		10,0	10,0	10,0
Korrigert budsjettforslag	1086,5	1130,2	1130,2	1130,2
Demografibasert vekst (om lag 1,0 pst. årlig realøkning)	0,0	10,0	20,0	30,0
Økte finansielle bidrag fra staten og/eller alternativ bruk av belønningsmidler eller annen saldering	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Kutt i nye tiltak, generelt effektiviseringskrav, reduksjoner i tjenestetilbudet	-10,0	-20,0	-30,0	-40,0
Båtruter – finansiell tilpasning, kutt i ruteproduksjonen	-7,0	-7,0	-20,0	-20,0
SUM	1039,5	1083,2	1070,2	1070,2

Fylkesrådmannen foreslår en nettoramme for Kolumbus AS på 1069,5 mill. kroner i 2020, som tilsvarer en nominell økning i rammen på om lag 10,7 pst. når fylkesvegferjene som overføres fra fylkesvegbudsjettet til Statens vegvesen holdes utenfor. Nettorammen er 30 mill. kroner lavere når det forutsettes økte belønningsmidler fra staten e.l. Kolumbus har inngått nye busskontrakter på Haugalandet og i Ryfylke Sør (inkl. Ryfast) der produksjonen er økt. I byområdene i Haugesund vil det bli satt i elektriske busser fra juli 2020. Anbudene har hatt en større kostnadsøkning enn forventet. Det er også en større kostnadsøkning i den nye ferjekontrakten i Finnøysambandet som starter opp fra 2021. For ytterligere detaljer om innretning av rammetilskuddet til Kolumbus AS vises til sak om budsjett- og

leveranseavtale for selskapet, og en mer detaljert forklaring av forslaget til konsekvensjustert 2020-ramme for Kolumbus AS i kapittel 6.10.

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2020 (Prop. 1 LS 2019 – 2020, punkt 10.5) innføres det veibruksavgift på alt flytende biodrivstoff, både innenfor og utenfor omsetningskravet, samtidig som omsetningskravet økes til 20 %. Biodiesel er et viktig tiltak for å redusere klimautslipp fra kollektivsektoren, og Kolumbus har busser som går på biodiesel i Ryfylke Nord og på en del av flåten på Nord-Jæren. Når nytt anbud starter på Haugalandet vil de bussene som ikke er elektriske gå på biodiesel. Dette er ikke medtatt i budsjettet til Kolumbus. Det pågår en avklaring for å avdekke hva denne endringen betyr for økning i utgifter. Fylkesrådmannen forventer en kompensasjon i revidert nasjonalbudsjett hvis den foreslåtte endringen blir vedtatt.

På Haugalandet er det busser som går på naturgass første halvår 2020. Økning i avgift på naturgass blir kompensert i forslaget til statsbudsjett. Økningen er ikke lagt inn i forslaget til budsjett fra Kolumbus.

Kolumbus har omdefinert sin rolle fra å være kollektivtrafikksselskap til å være en mobilitetsleverandør. Dette innebærer at Kolumbus fra kun å tilby kollektivtransport, nå har fokus på hele reisen. Kolumbus er i FT-sak 49/17 gitt ansvaret for å planlegge, gjennomføre og evaluere mobilitetstiltakene som iverksettes gjennom byvekstavtalen. Byvekstavtalen gjør det mulig å øke satsningen på Nord-Jæren på kollektiv og kollektivfremmende tiltak ut over fylkeskommunens budsjett.

I tillegg til rammetilskudd fra Rogaland fylkeskommune foreslås det at Kolumbus får belønningsmidler fra byvekstavtalen til disposisjon:

Budsjettforslag (mill. kroner), eksterne midler	2020	2021	2022	2023
Økt ruteproduksjon	66,3	66,3	66,3	66,3
Mobilitetssatsing	50,0	50,0	50,0	50,0
Bussveien	8,6	18,1	18,1	18,1
Takstsamarbeid 2020	9,7	9,7	9,7	9,7
Digitale tjenester	7,4	7,9	7,9	7,9
Avslutning av aktiviteter knyttet til tidligere belønningsavtale	10,0	0,0	0,0	0,0
SUM	152,0	152,0	152,0	152,0

Motiv og Drift og vedlikehold på fylkesveger

For å opprettholde dagens drifts- og vedlikeholdsstandard på fylkesvegene i Rogaland, samt stanse forfallet, har Statens vegvesen i sitt budsjettforslag gått inn for en ramme på 488,4 mill. kroner (603 mill. kroner fratrukket 114,6 mill. kroner i mva.) i 2020. Statens vegvesen har tatt utgangspunkt i oppdaterte MOTIV-data, eksklusiv behovet for midler til utskifting av tyngre tunnelutstyr. Rogaland har et større antall tunneler som ikke har den standard tunnelforskriften fastsetter. For 2020 utgjør beregnet behov i MOTIV knyttet til utskifting av tunnelutstyr 67,7 mill. kroner ekskl. mva. (2019-kr) Behov for midler til drift og vedlikehold for 2020, eksklusiv tunnelutstyr, beregnet ved bruk av MOTIV, utgjør 637,6 mill. kroner ekskl. mva. (2020 kr).

MOTIV (modell for tildeling av vedlikeholdsmidler) er en normativ beregningsmodell. MOTIV beregner årlige utgifter for en rekke drifts- og vedlikeholdsoppgaver basert på registrerte data om vegnettet og normative kostnadsmodeller. Den styrer også fordelingen mellom fylkeskommunene – altså andelen av et samlet utgiftsbehov for landet, slik det kommer til uttrykk i et av kriteriene i delkostnadsnøkkelen.

Tabellen viser forholdet mellom MOTIV-beregnet behov og Fylkestingets bevilgninger til drift- og vedlikehold av fylkesveger ekskl. tyngre tunnelutstyr siste fire år.

År (tall i mill. løpende kr)	MOTIV, ekskl. mva.	Faktisk bevilget av FT, ekskl. mva.	Bevilgning i pst. av MOTIV
2019	621,6	443,4	71 %
2018	573,6	421,9	74 %
2017	540,0	420,4	78 %
2016	540,8	418,9	77 %

En bevilgning under beregnede utgiftsbehov (MOTIV) vil i prinsippet gi seg utslag i økt vedlikeholdsetterslep. Det er en uttalt målsetting å unngå at vedlikeholdsetterslepet øker. Kartlegginger har vist at vedlikeholdsetterslepet i Rogaland er vesentlig mindre enn i landet ellers og at andelen fylkesveger i Rogaland som dårlig eller svært dårlig dekketilstand har gått ned. Fylkesrådmannen legger til grunn at vedlikeholdsetterslepet i praksis reduseres i kraft av investeringer knyttet til eksisterende infrastruktur.

Statens vegvesens budsjettforslag på 488,4 mill. kroner ekskl. mva. for 2020 tilsvarer om lag 76 pst. av MOTIV. Det er i forslaget fra Statens vegvesen ikke tatt med MOTIV-beregnet behov for midler til utskiftning av tyngre tunnelutstyr.

Fylkesrådmannen har for 2020 lagt inn en økning på om lag 14,2 mill. kroner, som tilsvarer 3,2 pst. samlet indeksjustering i forhold til fjorårets bevilgning. I tillegg kommer reell prisøkning på faste kontrakter med om lag 27,5 mill. kroner. Det framheves at faste kontrakter (bundne kostnader) utgjør en vesentlig del av drifts-/vedlikeholdsbudsjettet – ca. 62 pst. i 2020. Det er også lagt inn 10 mill. kroner i reduksjon som følge av vedtatt innsparing og behov for saldering.

Fylkesrådmannen tilrår at det fastsettes en nettoramme på 475,0 mill. kroner, som er en nominell økning på 31,6 mill. kroner fra vedtatt ramme i 2019. Fylkesrådmannens viser til behovet for generell innsparing og vil tilrå en reduksjon på 13,4 mill. kroner netto i forhold til forslaget fra Statens vegvesen for drift og vedlikehold av fylkesveg. Reelt kutt er 10 mill. kroner når pris- og kostnadsutviklingen er tatt hensyn til, herunder også økningen utover indeks for faste kontrakter.

Det er satt av 10,4 mill. kroner (avrundet) i ferjeavløsningsmidler i 2020 (Finnfast). Vi kan legge til grunn at 8,8 mill. kroner av dette blir kompensert gjennom statsbudsjettet som en del av rammetilskuddet.

Fylkesveger – demografibasert vekst (1 pst. årlig realøkning)

I prinsippet bør demografikostnader som følge av økt veglengde/-standard og økt

trafikk mv. inkluderes i en fireårig økonomiplan. Begrepet demografi kan være litt misvisende i denne sammenhengen, men komponenten er ment å fange opp volumendringer og planlagt økning i standard som følge av ny infrastruktur. Tilsvarende er også inkludert på inntektssiden (som vekst i frie inntekter). Størrelsen på en slik demografikomponent må nødvendigvis baseres på skjønn.

Statens vegvesen har lagt fram forslag om en samlet ramme for drift og vedlikehold av fylkesveger på 488,4 mill. kroner ekskl. mva. for 2020. Vedtatt budsjett for 2019 er på 443,4 mill. kroner (ekskl. mva.).

Fylkesrådmannen foreslår følgende driftsbudsjett/økonomiplan:

Budsjettforslag (mill. kroner)	2020	2021	2022	2023
Forslag fra Statens vegvesen: Fylkesveger, drift og vedlikehold inkl. tillegg til tunnelsikkerhet (603 mill. kroner fratrukket forventet momskomp. 114,6 mill. kroner)	488,4	488,4	488,4	488,4
Nye tiltak utover ordinær prisøkning og realjustert økning i bundne driftskontrakter (foreslått av SVV)	-3,4	-3,4	-3,4	-3,4
Innsparinger vedtatt i Økonomiplan 2019 – 2022	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Fylkesveger – redusert dekkelegging, mer nøktern standard	-5,0	-10,0	-15,0	-20,0
Fylkesveger, demografibasert vekst (1 pst. årlig økning)	0,0	5,0	10,0	15,0
SUM netto driftsutgifter (ekskl. mva)	475,0	475,0	475,0	475,0
Finnfast, ferjeavløsning	10,4	10,4	10,4	10,4

For investeringer på fylkesveger vises til kommentarer i kapittel 5.

Sykkelftrafikk

Sykkelsatsingen er søkt ivaretatt i investerings- og drifts-/vedlikeholdsbudsjettet for fylkesveger. Det satses videre på Sykkelfbyene Haugesund og Egersund og det arbeides med en ny ordning for sykkelbyer der også Sauda er med.

TT-ordningen

Driftsbudsjettet er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2019. Pris- og kostnadsvekst er innarbeidet med et påslag på 2,5 pst.

Universell utforming

På nyanlegg og i nye anbudsprosesser skal universell utforming være en premis.

Trafikksikkerhet

Det bevilges 12,8 mill. kroner i tråd med vedtatt økonomiplan til diverse trafikksikkerhetstiltak og holdningsskapende kampanjer samt tilskudd til fysiske tiltak på kommunale veger. Av tiltak som støttes inngår drift av Sykkelfgården i Sandnes.

Arbeidet med å få flere kommuner til å bli godkjent som trafikksikker kommune fortsetter. I tråd med vedtatt økonomiplan er midler til trafikksikker kommune redusert

med 450 000 kroner.

Fylket bidrar med 1 mill. kroner årlig til Prosjekt for sykkelopplæring av barn og unge i nordfylket. Prosjektet har en varighet på fire år og 2020 er siste år.

Ryfast

Det vises til omtale i revidert budsjett november som behandles i fylkestinget parallelt med økonomiplanen. Etter St. Prop. 109 S (2011-2012) om utbygging og finansiering av Rv 13 Ryfast og fastsettelse av styrings- og kostnadsramme for E39 Eiganestunnelen skal det fordeles en sluttregning til alle lokale tilskuddsgivere. Fylkesrådmannen anslår at det for fylkeskommunen dreier seg om et restbeløp i overkant av 25 mill. kroner. I revidertsaken er det satt av 20 mill. kroner i 2019 til fylkeskommunens andel av påløpte kostnader utover styringsrammen, i påvente av et forventet endelig oppgjør. Den resterende utgiftsføringen, 6 mill. kroner, legges inn i budsjettforslaget for 2020.

Øvrige budsjettposter samferdsel

Øvrige budsjettposter innen samferdsel er videreført på 2019-nivå.

Samferdselsavdelingen deltar i samarbeidsprosjekt om elektrifisering og vil også i 2020 aktivt søke etter relevante europeiske samarbeidsprosjekter (Interreg³).

Budsjettforslag samferdsel oppsummert (mill. kroner)	2020
Samferdselsavdelingen	25,4
Samferdsel egenregi (inkl. fiskerihavner og tilskudd Ryfast)	49,9
Belønningsmidler Bymiljøpakken (nullsum)	0
Interreg samferdsel	0,7
Trafikksikringstiltak (FTU)	12,8
Ny fylkesvegadministrasjon kan ikke spesifiseres jfr. tekst	
Fylkesveger (drift og vedlikehold)	475,0
Kolumbus (buss, ferjer og båt)	1039,5
SUM	1 603,3

Se oppsummeringstabellen i kapittel 6.10 for detaljer som gjelder endringer fra 2019 til økonomiplanperioden 2019-2022.

³ Interreg er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid.

6.7 KULTUR

1. Innledning

Kulturavdelingens hovedansvarsområder er allmenn kultur, idrett, og kulturvern. Avdelingen har operativt ansvar for fylkesbiblioteket, Den kulturelle skolesekken og ivaretar fylkeskommunens ansvar som sektormyndighet innen kulturminnevern.

Fylkeskommunen har også en viktig rolle i forvaltningen av statlige virkemidler innenfor kultursektoren. Dette gjelder både driftsoppgaver som Den kulturelle skolesekken, forvaltning av spillemidler til idrettsanlegg og kulturbygg, og midler fra Riksantikvaren til kulturminneforvaltning. Dette er betydelige oppgaver, og arbeidsdelingen er i hovedsak at staten stiller til disposisjon midler til tiltak, mens det forventes at fylkeskommunen bekoster driften av ordningen/arbeidsoppgavene.

Fylkestinget vedtok i april 2015 Regional kulturplan for Rogaland 2015 – 2025 med tilhørende handlingsprogram. Kulturplanen angir følgende overordnede mål for kulturpolitikken i Rogaland fylkeskommune:

- *Kulturen skal være et viktig element i utviklingen av et attraktivt Rogaland med høy livskvalitet for dens innbyggere.*
- *Alle i Rogaland skal ha tilgang til et mangfold av kulturopplevelser av høy kvalitet og ha mulighet for kulturutøvelse med utgangspunkt i egne forutsetninger.*
- *Rogaland fylkeskommune skal bidra til en god forvaltning av Rogalands nasjonale og regionale kultur- og naturarv, og gjennom dette skape grunnlag for innsikt og forståelse for vår egen historie og identitet.*
- *Kulturens egenart skal ivaretas gjennom profesjonelle aktører med høy kompetanse og forutsigbare og akseptable rammer.*

Rammer

Kulturavdelingen består av to seksjoner: seksjon for kulturarv med til sammen 37 faste årsverk, inklusive 14 feltarkeologer, og seksjon for allmennkultur med 19 årsverk. Seksjon for kulturarv har dessuten feltarkeologer tilsatt i engasjement. Feltarkeologene utfører opp mot 100 oppdrag i året, og antallet varierer etter oppdragsmengde.

Den fylkeskommunale budsjettrammen for kulturavdelingen var i 2019 kr 174 941 000 (revidert budsjett). I tillegg forvaltet avdelingen om lag 175 millioner kroner i statlige midler, og avdelingens samlede budsjett er derfor om lag dobbelt så stort. I budsjettforslaget er det tatt hensyn til relevante deler av forslag til statsbudsjett for 2020.

2. utfordringer

Regionreform – konsekvenser for kultursektoren

Gjennom regionreformen er kultursektoren inne i en betydelig endringsprosess. Dette gjelder både innen kulturminneforvaltningen, og innen det generelle kulturfeltet hvor Kulturmeldingen legger opp til et større ansvar også i økonomisk forstand for kulturinstitusjoner og andre tiltak. Den nasjonale politikken for området er lagt om, og

fylkeskommunenenes rolle, ansvar og oppgaver på området blir langt større og tyngre enn tidligere.

Stortingsmeldingen *Kulturens kraft - kulturpolitikk for framtida (Meld.St.8 (2018-2019))* ble lagt fram i desember 2018, og behandlet av Stortinget i mai 2019. Kulturmeldingen behandlet også ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene på dette området, og det legges opp til et utvidet ansvar for fylkeskommunene, blant annet for finansiering og oppfølging av kulturinstitusjoner og andre tiltak. Kulturmeldingen legger opp til at fylkeskommunene/regionene fremover skal ha ansvaret for hoveddelen av finansieringen for museene og andre kulturinstitusjoner hvor delt finansiering videreføres, og overtar statens finansiering i sin helhet for enkelte andre institusjoner og tiltak (jf. også omtale av dette i pkt.3.5 *Kulturinstitusjoner - driftstilskudd* under). Det er også signalisert at fylkeskommunene skal ta et særlig ansvar for kreative næringer.

Det legges opp til en prosess med drøftinger mellom Kulturdepartementet og fylkeskommunene, og også drøftinger med sektor og kommuner høsten 2019. De skisserte oppgave- og ansvarsoverføringene til fylkeskommunen vil omfatte til dels betydelige beløp. I utgangspunktet vil dette skje innenfor en uendret utgiftsside for fylkeskommunen ved at den statlige finansieringsandelen overføres til fylkeskommunen. Den endelige avklaringen av statens finansieringsandel for de ulike institusjonene og tiltakene vil derfor bli lagt fram i kommuneøkonomiproposisjonen i mai 2020, vedtas i statsbudsjettet, og trå i kraft fra 2021.

Parallelt med dette følges Kulturmeldingen opp av en rekke delmeldinger og strategier som legges fram fortløpende de neste to årene. Disse vil i stor grad også påvirke fylkeskommunens prioriteringer og politikk på området. Dette omfatter følgende meldinger og strategier:

- museums melding
- barne-/ungdomskulturmelding
- kunstnermelding
- språkmelding
- idrettsmelding
- frivillighetsmelding
- strategi for kultur og reiseliv (Kulturdepartementet og Næringsdepartementet)
- internasjonal strategi for kulturpolitikken (Kulturdepartementet og Utenriksdepartementet)
- bibliotekstrategi
- scenekunststrategi
- strategi for dataspill
- Det vil i tillegg legges fram en ny kulturminnemelding (Klima- og miljødepartementet)

Når det gjelder kulturminnefeltet vedtok Stortinget under behandlingen av regionreformen en betydelig overføring av oppgaver, ansvar og myndighet fra Klima- og miljødepartementet og Riksantikvaren til fylkeskommunene med virkning fra 1.1.2020. I tråd med dette ble ny forskrift om myndighet etter kulturminneloven vedtatt av Regjeringen i februar. Denne styrer ansvarsfordelingen på kulturminneområdet. Departementet satte videre som forutsetning for overføring av oppgaver og myndighet at den enkelte fylkeskommune har tilstrekkelig kapasitet og

kompetanse til å overta nye oppgaver på området. Som oppfølging av dette vedtok Fylkestinget under fjorårets budsjettbehandling at oppbemanning som følger av nye tildelte oppgaver i forbindelse med regionreformen skal skje som forutsatt i løpet av 2019. Dette ble fulgt opp av fylkesrådmannen i revidert budsjett i april, hvor det ble lagt til grunn halvårsvirkning på 2,6 mill. kroner i 2019 i tråd med tidligere anslag om et oppbemanningsbehov på 6 årsverk grunnet nye oppgaver på kulturminneområdet. Oppbemanningen er i rute, og er innarbeidet i avdelingens budsjett i økonomiplanperioden.

I tillegg til dette har Kulturdepartementet besluttet å overføre et utvidet ansvar for forvaltningen av spillemidler til idrettsanlegg til fylkeskommunene, og beskriver dette slik:

«Hovedtrekkene ved endringene er at departementet som hovedregel ikke skal saksbehandle diverse forhold gjeldende enkeltsøknader i ordningen. Tilskuddsordningen er stor og omfangsrik, og det er hensiktsmessig å legge til rette for at fylkeskommunene får en tydeligere rolle som saksbehandlende organ for tilskudd. Dessuten er det uhensiktsmessig at søkere for mange saker i dag må forholde seg til alle tre forvaltningsnivåer for en enkelt tilskuddssøknad.»

Fylkesrådmannen mener det er positivt at fylkeskommunene gis et større ansvar for å forvalte spillemiddelordningen regionalt. Dette innebærer imidlertid også en betydelig økning i arbeidsoppgaver på området, og arbeidsmåter og bemanning må tilpasses endret ansvar. Dette blir nærmere drøftet i omtalen av idrettsfeltet under.

Overordnet sett mener fylkesrådmannen at de omleggingene av sektoren som nå er iverksatt som følge av regionreformen er riktige og nødvendige. Endringene innebærer en endring av nasjonal politikk på området fra et relativt ensidig statlig fokus til et bredere perspektiv som er oppsummert slik:

«Det er også viktig å spreie makt i den offentlige kultursatsinga. Fylkeskommunane skal få meir ansvar for kulturoppgåvene. Den nasjonale kulturpolitikken skal i større grad bli utforma i samspel og dialog med kommunane og fylkeskommunane»

Fylkesrådmannen vil fremheve potensialet kultursektoren har for å styrke fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler. Kultur har en opplagt egenverdi som det er viktig å hegne om. Samtidig kan kulturområdet også ses i sammenheng med andre oppgaver og virkemidler med betydning for regional utvikling, herunder innovasjon og næringsutvikling, stedsutvikling og attraktivitet, folkehelse, og opplæring. For å kunne ivareta denne brede rollen som samfunnsutvikler fordrer dette imidlertid at fylkeskommunen har langt flere virkemidler til disposisjon på området enn i dag, og de endringene som nå er igangsatt er viktige steg i denne retningen.

Konsekvenser og videre oppfølging i 2020

Sammen med SAMS vegadministrasjon er kultursektoren det området som i størst grad er i endring som følge av regionreformen, og hvor fylkeskommunenes rolle, ansvar og oppgaver endres og utvides vesentlig fremover. 2020 vil derfor bli et år preget av endring, omstilling og videreutvikling av fylkeskommunens politikk og arbeid innen kultur, kulturminnevern og idrett.

Dette vil også fordre at fylkeskommunens politikk, strategier og planer på disse områdene vurderes og legges på nytt. De største oppgavene vil være å utarbeide ny kulturplan og kulturminneplan, men siden hele sektoren er i endring vil det også være nødvendig å vurdere egne strategier for enkelte delområder. Som det fremgikk av fylkesrådmannens budsjettforslag for 2019, og i nærmere omtale i revidert budsjett juni 2019 (FT-sak 83/19), vil arbeidet påbegynnes høsten 2019, og det ble da også avsatt et engangsbeløp til dette. I tillegg til nye planer og strategier på området, vil arbeidet innebære å utarbeide et nytt kunnskapsgrunnlag for sektoren, og etablering av dialogarenaer med kommuner og sektor. Parallelt med dette må arbeidet med å videreutvikle og tilpasse organisasjonen til porteføljen av nye oppgaver som blir overført til fylkeskommunene innen kulturminnevernet, og når det gjelder forvaltningen av spillemidler til idrettsanlegg, prioriteres fremover.

De betydelige endringene sektoren står overfor, vil også være en god anledning til å vurdere fylkeskommunens ambisjoner på området. KOSTRA-tallene viser at Rogaland over tid har prioritert kultur og idrett lavere enn sammenlignbare fylkeskommuner målt som andel av fylkeskommunenes samlede budsjett. Den mest relevante sammenligningen er med andre fylker med storbyområder, siden storbyer huser større institusjoner, flere kunstnere, men også tar et betydelig ansvar for kultur og idrett – også regionalt. For Rogaland vil da Hordaland, Sør-Trøndelag, og Vest-Agder være et naturlig sammenligningsgrunnlag. Selv om KOSTRA-tallene er beheftet med en viss usikkerhet, gir de likevel en god indikasjon på prioriteringer. Disse viser at Rogaland prioriterer kultur lavest av disse fylkeskommunene om man legger andel av netto driftsbudsjett til grunn. Et konservativt estimat vil være om lag 0,5 prosentpoeng lavere, som andel av samlede driftsutgifter, enn de nevnte fylkeskommunene. For Rogalands del vil det tilsa at kulturbudsjettet årlig ville vært 25-30 millioner kroner høyere om sektoren hadde vært prioritert på tilsvarende nivå. Fylkesrådmannen mener derfor det vil være naturlig at Rogaland fylkeskommune også bør ha som ambisjon å styrke kultursektoren i årene fremover når politikk, planer og strategier skal utformes.

At kulturbudsjettet er stramt, samt at brorparten av midlene er bundet opp i faste tilskudd til institusjoner, tilskuddsordninger og andre faste tiltak, gir lite handlingsrom og fleksibilitet til nye satsinger. Behovet og forventningene til fylkeskommunens rolle som koordinator, kompetanseleverandør og utviklingsaktør på kulturområdet er sentralt, men må til dels nedprioriteres for å kunne gjøre nødvendig saks- og søknadsbehandling knyttet til lovpålagte oppgaver, statlige oppgaver, og forvaltning av egne ordninger.

Overordnet gjenspeiler budsjettforslaget de endringene for avdelingens ansvarsområder som er beskrevet over. Forvaltningen av spillemidler til idrettsanlegg må styrkes som følge av vesentlig økt ansvar og medfølgende arbeidsmengde. Endringer av fylkeskommunens oppgaver, rolle og ansvar som er signalisert gjennom kulturmeldingen vil først endelig avklares i 2020, og implementeres fra budsjettåret 2021. Fylkesrådmannen foreslår derfor mindre endringer på dette området i påvente av at dette avklares nærmere.

3. Prioriteringer - politiske vedtak og føringer for 2020-2023

3.1 Oppfølging av fylkestingets budsjettvedtak

Fylkestinget vedtok i sak 139/18 Økonomiplan 2019-2022 – årsbudsjett 2019 følgende punkter som er videreført i forslaget til budsjett og økonomiplan:

- Økt driftstilskudd til MUST kr 500 000
- Økt driftstilskudd til regionmuseene kr 500 000 (jf. også RKU-sak 11/19)
- Økt driftstilskudd til Opera Rogaland kr 50 000
- Ny satsing innen det frie kunstfeltet kr 1 000 000 (jf. også RKU-sak 47/19)
- Forprosjekt Kystpilegrimsenter Avaldsnes kr 200 000

3.2 Regional kulturplan for Rogaland 2015-2025 – oppfølging av handlingsprogram

Som nevnt over vedtok fylkestinget *Regional kulturplan for Rogaland* med tilhørende handlingsprogram i april 2015 (FT-sak 19/15). Kulturplanen angir følgende overordnede prioriteringer som er lagt til grunn for prioriterte tiltak for kultursektoren i handlingsprogrammet i planperioden:

- Styrke kunnskapsgrunnlaget i og om kultursektoren i Rogaland.
- Bidra til økt publikumsinteresse for kulturtilbud.
- Styrke økonomiske rammevilkår for kulturinstitusjoner og kulturutøvere.
- Bidra til at et representativt utvalg av verneverdige bygg, fartøy og kulturmiljø blir bevart gjennom ny bruk.
- Styrke innsatsen på kulturarvfeltet gjennom en samlet strategi med vekt på rollen som regional utviklingsaktør, koordinator og tilrettelegger.
- Bidra til å ta vare på eller reise regionale kulturbygg av god kvalitet for alle kulturfelt.
- Styrke samarbeidet/dialogen mellom kulturaktørene.
- Bidra til å styrke den frivillige innsats innen kultursektoren.
- Styrke samarbeidet med kommuner og statlig forvaltning for å oppnå samordnet innsats på prioriterte områder.
- Bidra til å skape gode regionale overbygninger for ulike kunstfelt:
  - Styrke STAR Rogaland som regional aktør innen det frie musikkfeltet.
  - Styrking og samordning av regionale overbygninger innen dansefeltet.
  - Styrke teatrene som kompetansesenter.
  - Videreføre satsingen på filmfeltet gjennom Filmkraft.
- Styrking av arbeidet med kultur og næring med fokus på bedring av kunstneres arbeidsvilkår gjennom styrking av Kulturinkubatoren, og etablering av et kultur- og næringsprogram med fokus på samarbeid mellom kultur og næringsfeltet lokalisert til Ipark/Validé.

Handlingsprogrammet vil bli rullert hvert år. Den regionale kulturplanen omfatter alle deler av kulturavdelingens virksomhet, og vil derfor være retningsgivende for avdelingens oppgaver og prioriteringer. Det er tidligere utarbeidet egne planer for henholdsvis museum og bibliotek. Mål og tiltak i disse planene samordnes i den årlige rulleringen av handlingsprogrammet.

Fylkesrådmannen har i arbeidet med kulturplanen lagt til grunn de økonomiske rammer som er gitt i Rogaland fylkeskommunes vedtatte økonomiplan. Dette betyr nøkternhet i vurderingen av nye tiltak, og i hovedsak legger fylkesrådmannen opp til at nye tiltak i kulturplanen og handlingsprogrammet skal finansieres ved omdisponering innenfor rammene vedtatt i økonomiplanen.

Allmenn kultur – kunst, bibliotek, idrett og frivillig sektor

Barn og unge

Frivillige organisasjoner innen kulturfeltet

Regional- og kulturutvalget behandlet 2018 forslag til revisjon av tilskuddsordningen, og besluttet at forslaget ble sendt på høring. Høringsrunden ble avholdt på vårparten og et revidert forslag ble vedtatt av Fylkestinget i sak 79/19 i juni 2019. Målsetting har vært å gjøre tilskuddsordningen for de regionale frivillige organisasjonene innen kulturfeltet mer forutsigbar, enklere, og lettere å håndtere både for fylkeskommunen og de frivillige organisasjonene. Modellen som nå er lagt til grunn vil også ha en klarere barne- og ungdomsprofil og dermed gi økt tilskudd til denne type organisasjonsarbeid. Dette vil styrke fylkeskommunens arbeid mot denne gruppen ytterligere.

Den Kulturelle skolesekken (DKS)

Rikskonsertene har som organisasjon blitt nedlagt og erstattet av Kulturtanken med endret ansvar, oppgaver og målsettinger. Som følge av dette ble også ordningene med skolekonserter og barnehagekonserter avviklet for Rogaland i 2019. Tidligere fremforhandlet Rikskonsertene honoraravtaler med organisasjonene for kunstnere og utøvere. Denne oppgaven er nå overført til fylkeskommunene. I 2018 forhandlet Kommunenes Sentralforbund (KS) på vegne av fylkeskommunene og Musikernes fellesorganisasjon (MFO) frem en ny rammeavtale som gir betydelig høyere utgifter til honorar til medvirkende utøvere i ordningen. Denne avtalen gjelder også de øvrige kunstfeltene som har oppdrag i DKS, i tillegg til musikkområdet. Som følge av dette anslår fylkesrådmannen en økning av utgifter på minst kr 1 000 000 per skoleår. Avtalen er videre forhandlet for skoleåret 2019/2020 med en lønns- og prisvekst på 3,2 %. Ingen av økningene i honorarsatsene er kompensert fra statlig hold. Hvis ikke dette blir kompensert fra Kulturtanken/Kulturdepartementets side vil dette medføre færre forestillinger og et redusert tilbud for elevene fremover. Endringen i Kulturtankens ansvarsområde har også fått betydning for TONO-avgiften. Dette var tidligere knyttet opp mot skolekonserterne, men da disse nå er lagt ned vil disse utgiftene belastes fylkeskommunene direkte. Med den nye TONO-avtalen vil Rogaland fylkeskommune få en ekstra utgift på kr 144.000 i 2020. Kulturtanken arbeider med en ny fordelingsnøkkel for fordeling av statlige spillemidler til DKS i fylkeskommunene og kommunene. Det er på nåværende tidspunkt uklart hvordan denne vil slå ut for Rogaland. Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet har signalisert at de sammen vil legge frem en ny stortingsmelding om barne- og ungdomskultur høsten 2020. Denne meldingen vil også kunne få innvirkning på ansvarsfordeling og arbeidsoppgaver mellom Kulturtanken og fylkeskommunene. Som en oppfølging av punktene over, og resultatet av stortingsmeldingen, vil fylkesrådmannen legge frem en sak i løpet av 2020 om status og det videre arbeidet med Den kulturelle skolesekken sett i lys av endrede økonomiske rammer for ordningen. For Rogaland fylkeskommune vil det være viktig å sikre at tilbudet til elevene ikke forringes eller reduseres.

Litteratur/fylkesbiblioteket

Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål. Fylkesbiblioteket er

en lovpålagt oppgave hjemlet i Lov om folkebibliotek, og driver regional bibliotekutvikling gjennom rådgiving, prosjekter og utviklingstiltak sammen med folkebibliotekene i Rogalands 26 kommuner. Bibliotekene er både en viktig del av den kulturelle grunnmuren, og de er viktige kulturarenaer og møteplasser.

Ved å koordinere og administrere fellestjenester og felles prosjekter for bibliotekene, gjør fylkeskommunen det mulig for små kommuner å bruke sine personalressurser mer målrettet til formidling, arrangement, samarbeid, innbyggerinvolvering og aktivitet for å oppfylle biblioteklovens krav om å være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt i sitt lokalsamfunn. Fylkesbiblioteket fyller allerede denne rollen til en viss grad, og administrerer, i tillegg til kursvirksomhet og nettverksmøter, en liten portefølje av gode og relevante fellestjenester for bibliotekene:

- bibliotektransport
- biblioteksystem
- nettsideløsning
- system for utlån av e-bøker
- abonnement på avistjenesten Pressreader
- administrasjon av lesekampanjer og formidlingstiltak som Hele Rogaland leser, nynorske Lesegledarar og Sommerles
- tilskuddsordning
- arrangerer kurs og konferanser for bibliotekansatte

Høsten 2019 må Fylkesbiblioteket lyse ut anbud på nytt utlånssystem for e-bøker, fordi nåværende system, eBokBib, avvikles. Den nye løsningen vil medføre en prisøkning som er anslått til kr 200.000. For å opprettholde og videreutvikle fellestjenestene foreslås det å styrke disse med kr 200.000 for 2019. En videre styrking av fylkesbiblioteket må vurderes i lys av endringer av kulturpolitikken, og økonomiske rammer beskrevet tidligere.

Film

Rogaland fylkeskommune markerer seg sterkt som filmfylke, og legger med sine eierandeler i mediefondet Zefyr, Filmkraft Rogaland og Den Norske Filmfestivalen i Haugesund til rette for en sterk bransje og næring i fylket.

Zefyr - landets største mediefond eies av Rogaland fylkeskommune sammen med Bergen kommune med 50 % hver. I forbindelse med regionreformen er det naturlig og ønskelig å vurdere muligheten for om Vestland fylkeskommune også kan tre inn som deleier, for slik å skape grunnlag for en enda sterkere bransje og næring innen produksjon av film, tv-serier og dataspill i regionen.

Kortfilmfestivalen KORT ble av styret i Sandnes kunst- og kulturhus AS nedlagt i mars. Det er tidligere avsatt kr 200.000 til dette formålet i økonomiplanperioden. Midlene tas ut av budsjettet som en konsekvens av nedleggelsen.

Idrett

Idrett er et prioritert område for Rogaland fylkeskommune, og gjennom å fordele spillemidler til idrettsanlegg, gjennom vesentlige bidrag til prosjekter som Folkepulsen og Olympiatoppen Sør-Vest, og ikke minst gjennom en langsiktig støtte til Rogaland Idrettskrets, er fylkeskommunen en solid støttespiller for idretten.

På idrettsfeltet videreføres kr 400.000 til Olympiatoppen (OLT) sørvest som er et regionalt kompetansesenter for toppidrett på Vestlandet. OLT Sørvest organiserer et fagnettverk bestående av lege, idrettspsykolog, ernæringssekspertise og treningsveiledere. Nettverket er tilgjengelig for prioriterte utøvere som går under definisjonen «morgendagens toppidrettsutøvere. Tilbudet har allerede blitt et flott tilbud for elever/utøvere på Talenter Mot Toppen (TMT). Rogaland idrettskrets og OLT Sørvest har et tydelig ønske om å styrke og videreutvikle denne satsingen. Fylkesrådmannen anser dette som et viktig tiltak for idretten i fylket, og foreslår derfor at prosjektet styrkes ytterligere med kr 200 000 årlig i perioden 2020 – 2023. Dette forutsetter at vertskommunen Stavanger også bidrar med fast tilskudd.

Folkepulsen er et folkehelseprosjekt som skal skape økt fysisk aktivitet for målgruppene inaktive unge og eldre, nye landsmenn og mennesker med nedsatt funksjonsevne i Rogaland. Folkepulsen skal bidra til å etablere nye formelle samarbeidsformer mellom det offentlige og idretten slik at en sammen skaper varige fysiske aktivitetstilbud for ovennevnte målgrupper. Folkepulsen videreføres med samme beløp (kr 850.000) og forutsetninger som i fjor.

Det har vært avsatt kr 250.000 til hver av NM-ukene i 2018 og 2019. Det skal ikke avholdes ytterligere NM-uker i fylket de nærmeste årene, og tilskuddet er derfor ikke videreført i økonomiplanen fra 2020.

Kunstgressbaner - granulat

I Regional- og kulturutvalgets behandling av sak 48/19 om Fordeling av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2019 ble det gjort følgende vedtak:

Utfordringen med miljøkonsekvenser av kunstgress er stor. Regional- og kulturutvalget ber om at administrasjonen i sitt arbeid, arbeider for bærekraftige løsninger for alternativer til dagens kunstgress.

Dette er et nasjonalt debattert tema. Det finnes rundt 1700 kunstgressbaner i Norge i dag. Ved de fleste brukes det gummigranulat fra oppmalte bildekk som fyll. Mikroplast som spres fra gummigranulat brukt i kunstgressbaner er blant de største landbaserte kildene til spredning av mikroplast i Norge. Også i form av andre miljøutslipp, f.eks. tungmetaller, er gummigranulat fra kunstgressbaner en betydelig utfordring. Fylkeskommunene Akershus, Østfold og Trøndelag har etablert Kunstgress21 – et prosjekt om framtidens kunstgressbaner. Kulturdepartementet har sagt ja til å gå inn i prosjektet med tilsvarende beløp som fylkeskommunene. Prosjektet er organisert som et samarbeidsprosjekt med sikte på utvikling og utprøving av nye og mer miljøvennlige fyllmaterialer, og konsept for bygging og drift av kunstgressflater. Samarbeidet er organisert med fylkeskommunene og Senter for idrettsanlegg og teknologi (SIAT) ved NTNU som overordnede parter, og med kommuner og lag som deltakere.

Videre foreslår Miljødirektoratet en ny forskrift som skal forhindre spredning av gummigranulat. I korte trekk inneholder den foreslåtte forskriften blant annet krav om en fysisk barriere rundt banen, håndtering av drenerings- og overvann og ansvarlig håndtering av snø. Banens eiere må også informere brukere og spillere om hvordan de kan bidra til å redusere spredningen, og sørge for å ha god oversikt over hvor mye fyllmaterieell som er tatt i bruk. Forskriften peker også på at det ikke finnes

erstatningsmateriale som er gode nok til at alle baner kan bytte ut gummigranulat i dag, men forskriften vil bidra til utvikling av gode erstatninger over tid. Det settes derfor også krav om at gummigranulater skal erstattes med mindre miljøskadelige materialer der det er mulig.

Fylkesrådmannen mener at de betydelige miljøutfordringene som gummigranulat i kunstgressbaner utgjør må tas på største alvor. Dette er også en problemstilling hvor samarbeid mellom fylker vil være viktig, både for å bidra til å finne nye og miljøvennlige løsninger, og for å være pådrivere for at spillemidler til idrettsanlegg understøtter dette. Det pågår for tiden mange positive prosjekt og tiltak rundt omkring i kommunene og idrettslagene for å finne tilfredsstillende løsninger både for idretten og miljøet. I samlingene og dialogen med kommunene og idrettslagene bør fylkeskommunen ta en viktig koordinerende rolle i arbeidet med disse problemstillingene og fremtidige løsninger.

Regionale idrettsanlegg

Fylkeskommunens tilskuddsordning for investeringer i regionale idrettsanlegg har gitt et insentiv for kommuner om å gå sammen for å bygge store, kostnadskrevende idrettsanlegg. Det har blitt bygget en rekke slike anlegg de siste årene, og flere er under planlegging. I så måte må ordningen sies å være vellykket. Samtidig har fylkeskommunens vilje til å støtte disse anleggene vært stor, og man har derfor pådratt seg økonomiske forpliktelser som i omfang er av en størrelsesorden som kun kan innfris innenfor en svært lang tidshorisont med dagens budsjettammer. Med bakgrunn i dette, vedtok Fylkesutvalget (sak 223/17) at det fra 2018 ikke åpnes opp for nye søknader og tilskudd til regionale idrettsanlegg, og at midlene inntil videre avsettes til å følge opp tidligere forpliktelser.

Etter at årets midler er fordelt i henhold til prioriteringslisten er gjenstående forpliktelser 46,1 millioner kroner, jf. tabell under. Forutsatt at budsjettammen for ordningen opprettholdes på dagens nivå på i underkant av 4,4 millioner kroner årlig, vil det ta i overkant av 11 år å oppfylle disse.

Pri.	Idrettsanlegg	Type anlegg	Status	Region	Gjenstående forpliktelse
1	Randaberg Arena	Fotballhall	Ferdigstilt 2012	Nord - Jæren	5 129 000
2.	Storhall Karmøy	Fotballhall	Ferdigstilt 2015	Haugalandet	6 000 000
3.	Forus bedriftsidrettsarena	Flerbrukshall	Ferdigstilt 2018	Nord – Jæren	10 000 000
4.	Sola Arena	Velodrom	Under bygging	Nord – Jæren	10 000 000
5.	Haugaland hestesport	Hestesport	Under bygging	Haugaland	5 000 000
6.	KNA motorsportanlegg	Motorsport	Under planlegging	Dalane	10 000 000
					46 129 000

I FT – sak 89/16 ble det vedtatt at tilskuddet til regionale idrettsanlegg skulle utbetales over 5 år. Dette ble gjort for at fylkeskommunen skulle være en forutsigbar bidragsyter i de ulike prosjektene, og for å sikre bedre økonomisk styring av tilskuddsordningen ved at handlingsrommet ble tydeliggjort når det ble fattet

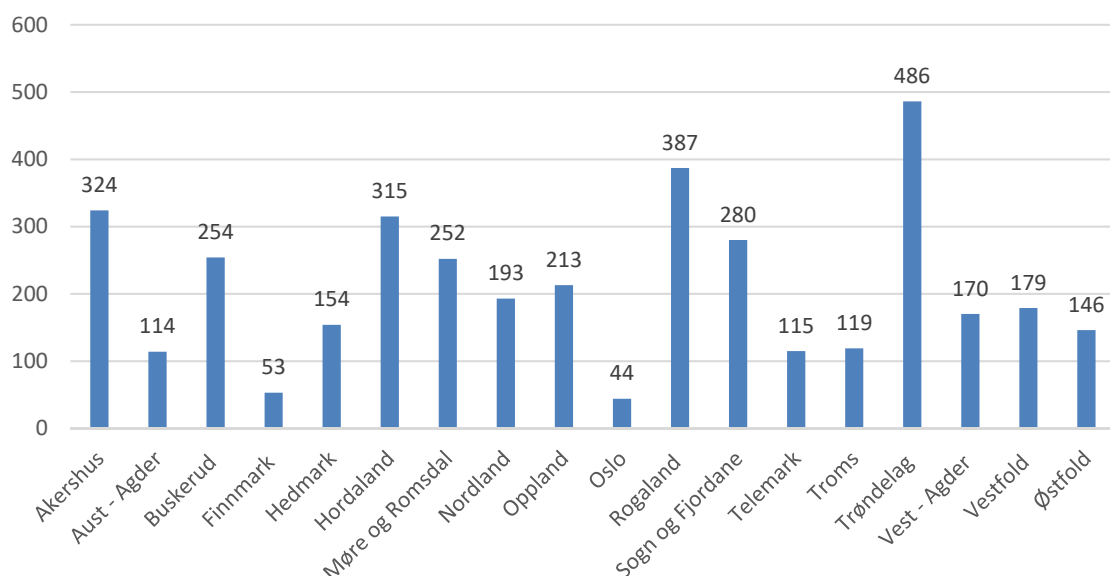
beslutninger om nye tildelinger. Med nåværende økonomiske rammer og gjenstående forpliktelser vil det ikke være mulig å imøtekomme føringen om at prosjektene skal utbetales i sin helhet over 5 år. Fylkesrådmannen vil derfor utbetale tilskuddene fortløpende i den rekkefølge som fremgår av den vedtatte listen over, innenfor de økonomiske rammene som er til disposisjon til formålet.

Selv om det ikke er funnet rom for det i dette budsjettforslaget, mener fylkesrådmannen det bør vurderes å øke rammen for tilskuddsordningen i kommende økonomiplaner for å redusere etterslep og ventetid.

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Rogaland fylkeskommune er bemyndiget av Kulturdepartementet til å fordele de spillemidler som hvert år stilles til disposisjon for bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv, i Rogaland. Rogaland er et svært aktivt fylke når det gjelder anleggsutbygging. Fylkeskommunen mottar gjennomsnittlig ca. 390 spillemiddelsøknader hvert år. I 2019 var totalt godkjent søknadssum 622 mill. kroner, og det ble fordelt om lag 139 millioner kroner i spillemidler. I 2019 var det bare Trøndelag (Nord- og Sør-Trøndelag) som mottok flere spillemiddelsøknader enn Rogaland.

Antall spillemiddelsøknader per fylke 2019

For i størst mulig grad sikre at detaljfordelingen følger overordnede målsettinger i den statlige idrettspolitikken, blir prosedyrer og krav fastsatt av Kulturdepartementet. Departementet har på kort varsel foreslått endringer i tilskuddsordningen, noe som må sees i lys av regionreformen og overføring av oppgaver til fylkeskommunene. Hovedtrekkene ved endringene er at departementet som hovedregel ikke skal saksbehandle diverse forhold gjeldende enkeltsøknader i ordningen. Tilskuddsordningen er stor og omfangsrik, og det er hensiktsmessig å legge til rette for at fylkeskommunene får en tydeligere rolle som saksbehandlende organ for tilskudd. Dessuten er det uhensiktsmessig at søkere for mange saker i dag må forholde seg til alle tre forvaltningsnivåer (departement, fylkeskommune og kommune) for en enkelt tilskuddssøknad.

Fylkeskommunene tillegges med andre ord flere oppgaver og mer ansvar innenfor spillemiddelordningen. Som departementet påpeker, er tilskuddsordningen stor og omfangsrik. I tillegg til å saksbehandle og forvalte spillemidlene, har fylkeskommunen en viktig rolle som rådgivende og koordinerende ledd for kommunene og utbyggere når det gjelder planlegging og bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Denne rollen vil bli enda viktigere fremover ettersom fylkeskommunen nå skal overta en rekke krevende vurderinger rundt diverse forhold gjeldende enkeltsøknader og anleggsprosjekt. Enkelte endringer vil medføre at fylkeskommunen må være mer proaktiv i form av møter, befaringer og nødvendige avklaringer før oppstart av ulike anleggsprosjekt. Idrett er et prioritert område for Rogaland fylkeskommune. I tillegg til spillemiddelordningen er idrettsarrangementer, regionale idrettsanlegg og ulike samarbeid med Rogaland idrettskrets viktige satsingsområder innenfor idrettsfeltet. Inn under dette ansvarsområdet ligger også tilskudd til kulturbygg. Per dags dato har fylkeskommunen 1 ¼ årsverk til å følge opp spillemiddelordningen og idrettsfeltet generelt. Sammenlignet med andre fylker, har f.eks. Akershus og Trøndelag henholdsvis tre og fire årsverk til å følge opp dette. Som en konsekvens av denne oppgaveoverføringen mener fylkesrådmannen det er nødvendig å tilføre idrettsfeltet en ny fast stilling for å kunne opprettholde og videreutvikle arbeidet med forvaltningen av spillemiddelordningen, og idrettsfeltet generelt.

Internasjonale idrettsarrangement

Fylkestinget vedtok i sak 24/19 Revidert budsjett april 2019 ekstraordinær støtte på kr 100 000 til både Tour des Fjords og EM i friidrett for lag. Fylkesrådmannen har ansett dette som ettårige bevilgninger, og disse er derfor ikke videreført, eller lagt inn som en styrking av tilskuddsordningen for internasjonale idrettsarrangement.

3.3 Tilskuddsordninger

Samlet sett forvalter Rogaland fylkeskommune betydelige midler som kanaliseres til sektoren gjennom ulike tilskuddsordninger. I 2019 forvaltet avdelingen følgende tilskuddsordninger og priser:

Tilskuddsordning	Beløp	Type midler
Støtte til allment kulturarbeid	3 000 000	Fylkeskommunale midler
Frie kunstfeltet	1 000 000	Fylkeskommunale midler
Drifts- og tiltaksstøtte til frivillige organisasjoner (innen det kulturpolitiske området)	4 500 000	Fylkeskommunale midler
Festivalstøtte	1 000 000	Fylkeskommunale midler
Støtte til internasjonale idrettsarrangement	500 000	Fylkeskommunale midler
Tilskudd til regionale idretts- og kulturbygg	9 000 000	Fylkeskommunale midler
Tilskudd til bibliotekutvikling	400 000	Fylkeskommunale midler
Kulturstipender	650 000	Fylkeskommunale midler
Kulturpris	50 000	Fylkeskommunale midler
Bragdprisen	50 000	Fylkeskommunale midler
Utlån av kunstnerbosteder	120 000	Fylkeskommunale midler
Tilskudd til verneverdige bygg og anlegg	1 150 000	Fylkeskommunale midler
Støtte til fartøyvern	1 900 000	Fylkeskommunale og statlige midler (50/50)
Tilskudd til fredete bygg og anlegg	4 000 000	Statlige midler
Spillemidler til kulturbygg	4 143 000	Statlige midler

Spillemidler anlegg for idrett og fysisk aktivitet	138 938 000	Statlige midler
Den kulturelle spaserstokken	2 486 000	Statlige midler – rammeoverføring
Totalt	172 887 000	Statlige og fylkeskommunale midler

Fylkeskommunens midler til tilskuddsordninger og priser på kulturfeltet foreslås videreført på samme nivå i 2020.

3.4 Særskilte statlige bevilgninger – statsbudsjett 2020

For kulturavdelingens ansvarsområde er Kulturdepartementets forslag til statsbudsjett av størst betydning siden ulike finansieringsnøkler og avtaler om samfinansiering av tiltak og institusjoner også vil forplikte fylkeskommunen. Klima- og miljødepartementet har ansvar for kulturminnevern, og også dette budsjettforslaget har derfor betydning for fylkeskommunens prioriteringer.

I store trekk videreføres bevilgninger på disse områdene på om lag samme nivå neste år, justert for pris- og lønnsvekst. Regjeringen har imidlertid foreslått enkelte særlige bevilgninger til kulturinstitusjoner i Rogaland, og satsinger som vil få betydning fremover:

Investeringsstilskudd

Det foreslås investeringstilskudd til:

- Jøssingfjord vitenmuseum/Dalane folkemuseum. Det er foreslått en bevilgning på 10 millioner kroner til formidling for: "å synliggjøre sammenhengen mellom natur, mennesker og teknologi i Jøssingfjord og Dalane, samt å formidle dette på måter som vekker interesse for realfag blant barn og unge. Museet skal formidle både naturvitenskap og kulturhistorie, med fokus på geologi og bergverk. Like ved det nye museumsbygget ligger den gamle husmannsplassen Hellenen under en fjellhammer, med trehus som trenger bedre tilrettelegging for formidling til besøkende."

- Museum Stavanger (MUST). Det er foreslått en bevilgning på 11,2 millioner kroner til: "å fornye basisutstillingene i den naturhistoriske avdelingen av gamle Stavanger museum samt i Stavanger maritime museum. De to nye utstillingene vil komplementere hverandre og formidle historier som til sammen bidrar til en bedre forståelse av endringsprosesser i klimaet, miljøet og samfunnet, særlig rettet mot de oppvoksende generasjonene."

Fylkesrådmannen mener det er positivt at disse to institusjonene foreslås tildelt investeringstilskudd. Prosjektet Jøssingfjord Vitenmuseum har kommet i en krevende økonomisk situasjon, og et økt statlig investeringstilskudd vil bidra til at prosjektet kan la seg realisere. Rogaland fylkeskommune har allerede bidratt med 15 millioner kroner til prosjektet. I fylkesrådmannens budsjettforslag foreslås det for øvrig også en økning av driftstilskuddet til MUST på kr 500 000, jf. under.

Driftstilskudd:

Det er foreslått en økning av driftstilskuddet til Jærmuseet på kr 850 000 knyttet til drift av Vitenfabrikken og nytt magasin.

I fylkesrådmannens budsjettforslag foreslås det også en økning av driftstilskuddet til Jærmuseet på kr 500 000, jf. under.

Film

Regjeringen foreslår å øke tilskuddene til de regionale filmvirksomhetene med 17,5 millioner kroner. Av disse får de regionale filmsentrene 7 millioner kroner, mens de regionale filmfondene får en økning på 10,5 millioner kroner. Minst 3 millioner kroner av økningen til de regionale filmfondene skal gå til en satsing på dataspill. Det statlige tilskuddet til de regionale filmvirksomhetene Filmkraft Rogaland og Mediefondet Zefyr vil øke som følge av dette.

Kultur som næring

Som en del av en satsing på kultur som næring har Kulturdepartementet bevilget 4,1 millioner kroner til bedriftsnettverk på området. Midlene har vært forvaltet av Innovasjon Norge. Som oppfølging av regionreformen foreslås denne bevilgningen og oppdragsgiveransvaret overført til fylkeskommunene fra 2020.

Kulturelle og kreative næringer har stort potensiale i Rogaland. Fylkesrådmannen er positiv til denne overføringen, men må klarlegge nærmere hva dette konkret vil innebære for Rogaland fylkeskommune.

Mangfold

Regjeringen vil styrke arbeidet med inkludering og mangfold i kultursektoren. Blant annet vil Kulturrådet få en koordinerende rolle i dette arbeidet, og Kulturtanken vil få i oppdrag å etablere en søknadsbasert ordning for inkludering i kulturliv rettet mot barn og unge. Det foreslås avsatt 5 mill. kroner til denne ordningen

Fritidskort

Regjeringen foreslår å bevilge 60 mill. kroner til forsøk med fritidskort og til videreføring av den igangsatte piloten i Arendal og Vadsø. Formålet er å finne ut hvordan en fritidskortordning kan innrettes på en treffsikker og effektiv måte som fører til at flere barn deltar i fritidsaktiviteter, og hva som hindrer dette. Forsøket vil starte i 2020 og gå over i 2021.

3.5 Kulturinstitusjoner - driftstilskudd

Finansieringen av kulturinstitusjoner, men også en rekke andre tiltak, er som oftest basert på samfinansiering mellom stat, fylkeskommune og kommune(r). Men fylkeskommune og kommune har imidlertid i begrenset grad strategisk innflytelse, og er i realiteten redusert til kun å være medfinansør gjennom rollen staten hittil har tatt i denne sektoren. Dette låser fylkeskommunens handlingsrom og beslutninger i stor grad til statlige beslutninger som normalt kun gjøres kjent gjennom de årlige statsbudsjettene.

Denne problemstillingen er anerkjent i Kulturmeldingen, og følges opp slik:

- Prinsippet om delt finansiering mellom stat og region for «*et nasjonalt nettverk av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner med minst én institusjon i hvert fylke, i tillegg til musea i det nasjonale museumsnettverket*» videreføres
- «*Avslutte ordninga med faste fordelingsnøklar knytte til statens budsjettvedtak.*»
- «*Auke den fylkeskommunale prosentdelen, slik at den regionale prosentdelen normalt utgjør hovuddelen av tilskotet til kulturinstitusjonar med delt finansiering*»

Dette innebærer at fylkeskommunene/regionene vil ha ansvaret for hoveddelen av finansieringen for museene og andre kulturinstitusjoner hvor delt finansiering videreføres, og overtar statens finansiering i sin helhet for enkelte andre institusjoner og tiltak om dette gjennomføres i tråd med prinsippene i kulturmeldingen. Som nevnt over vil den endelige avklaringen av statens finansieringsandel for de ulike institusjonene og tiltakene bli lagt fram i kommuneøkonomiproposisjonen i mai 2020, og trå i kraft fra 2021.

Ved å få ansvar for disse oppgavene vil fylkeskommunen kunne få grunnlag for en langt mer kraftfull rolle, både som eier og tilskuddsgiver overfor institusjonene. Fylkeskommunen er allerede en vesentlig økonomisk bidragsyter til disse institusjonene, og en overføring av et slikt ansvar vil gi langt større mulighet til strategisk dialog med institusjonene, og til å kunne se tiltak og bidrag i større sammenheng for å kunne utvikle sektoren ut fra regionale behov. Institusjonene vil også oppleve at tilgang til avklaringer og dialog styrkes vesentlig, sammenlignet med samhandlingen med statlig nivå.

Inntil dette er endelig avklart mener fylkesrådmannen at det ikke vil være naturlig å foreslå større endringer av fylkeskommunens bevilgninger til kulturinstitusjonene for 2020, og disse foreslås i hovedsak videreført på om lag samme nivå som i år justert for lønns- og prisvekst. Enkelte mindre endringer kommenteres under.

Kulturinstitusjoner – forslag 2020

Fylkesrådmannen tilrår at følgende prioriteres i 2020:

Rogaland Teater –Sceneskiftet, videre utredning

Rogaland Teaters konseptvalgutredning (KVU) fra 2017 anbefalte et nytt teaterhus med fire scener og tilhørende produksjons- og publikumsfasiliteter. Kvalitetssikringen (KS1) fra 2018 støtter samme konsept og anbefalte teateret å utrede mulighetene for å realisere et nytt teaterhus på eksisterende tomt. Teateret gjennomførte i 2018 en mulighetsstudie om realisering av nytt bygg på egen tomt som konkluderte med at dette kun kan realiseres ved reduksjon av areal, flytting av areal eller bruk av nabotomter. På bakgrunn av dette gjennomførte Rogaland teater og Museum Stavanger våren 2019 en mulighetsstudie med arkitektfirmaet Helen & Hard om en felles tomteutnyttelse og felles utbygging i Kannik ('Akropolis-visjonen'). Den igjen konkluderte med behov for ytterligere avklaringer om tomt, grunnforhold, bevaringsspørsmål med mer. Denne delen av prosjektet har et budsjett på kr 2.855.000 hvor den fylkeskommunale andelen utgjør kr 286.000 basert på fordelingsnøkkel som følger eierandel. Rogaland Teater og Museum Stavanger samfinansieres mellom Kulturdepartementet, Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune, og det er viktig å få fremdrift og avklaring i det betydningsfulle prosjektet som Sceneskiftet utgjør. Fylkeskommunen har i tråd med samfinansieringsprinsippet bidratt med sin andel i de tidligere fasene av prosjektet, og har derfor også innarbeidet fylkeskommunens andel i denne fasen i budsjettforslaget for 2020.

Museene

Alle regionmuseene har ambisiøse planer, og har i en årrekke søkt om til dels betydelige økninger av sine driftstilskudd, langt mer enn eksempelvis teatrene eller symfoniorkesteret. Hverken stat eller fylkeskommune har hatt muligheter til å innfri forventninger om økninger i en slik størrelsesorden som museene har lagt til grunn. Fylkesrådmannen vil derfor oppfordre regionmuseene til å gjøre tydeligere og mer realistiske prioriteringer. Fylkesrådmannen vil også se positivt på prioriteringer og tiltak og satsinger som innebærer samarbeid mellom flere museer, og vil om mulig prioritere slike tiltak i vurderingen av tilskudd til museene.

Fylkesrådmannen noterer videre at de regionale museene har ambisiøse planer for nye bygg og visningsarenaer, noe som vil kreve svært store investeringer. Det må da også forutsettes at museene har realistiske anslag over hvilke økninger av driftskostnader dette vil medføre, og hvordan disse skal dekkes. Fylkesrådmannen vil understreke at en slik økning av driftstilskuddet fra fylkeskommunens side må vurderes fra sak til sak i budsjettbehandlingen innenfor de økonomiske rammene fylkeskommunen har til disposisjon.

Museumsfeltet er i endring, og det er igangsatt prosesser og dialog med statlig nivå for å drøfte framtidig overføring av ansvar og finansiering på feltet, og arbeidet med en ny stortingsmelding om museum er startet opp. På bakgrunn av dette, og den gjennomgangen av fylkeskommunens rolle og økonomiske bidrag som er igangsatt, foreslås det i hovedsak at fylkeskommunens ordinære driftstilskudd til museene videreføres på samme nivå i 2020, justert for lønns- og prisvekst. Fylkesrådmannen vil imidlertid gi en særskilt kommentar til enkelte søknader og tiltak i tilknytning til museene.

Haugalandmuseet AS

I løpet av 2018 forpliktet eierkommunene i det rekonsoliderte Haugalandmuseet AS seg til å øke sine tilskudd til årlig drift, og i likhet med foregående år, søkes det igjen om at fylkeskommunen øker sitt bidrag i tråd med økningen fra kommunene. Fylkesrådmannens vurdering i forbindelse med fjorårets økonomiplan var at søknaden inntil videre skulle avslås, og at en ny vurdering skulle gjøres i år, når ny organisering av museet var iverksatt og behov og planer konkretisert. I søknaden for 2020 viser Haugalandmuseet til ulike tiltak som kan settes i gang/verk, dersom søknaden til fylkeskommunen innfris. Haugalandmuseet begrunner behovet for økte driftsmidler slik: *Grunnbemanningen må styrkes slik at museumsavdelingene har et bedre publikumstilbud. Videre er også markedsføring/IT, formidling, frivillighetskoordinering, arkivering, rengjøring, registrering og fotografering og mange flere oppgaver i framtida. Vi ser for oss flere faste stillinger, men også prosjektmidler som kan settes inn i perioder for å løse oppgaver.* For å konkretisere søknaden har Haugalandmuseet i tillegg lagt inn/beskrevet tre konkrete eksempler; utstillingsbudsjett, grunnbemanning formidling, og bygningsantikvar.

På tross av en betydelig økning av kommunale tilskudd, utgjør fylkeskommunens bidrag fremdeles en stor andel av det samlede offentlige tilskuddet, og det er på nivå med det de andre regionmuseene får. Haugalandmuseet har i løpet av høsten satt i gang et arbeid med å utarbeide en ny strategi for museet som etter planen skal ferdigstilles februar 2020. Fylkesrådmannen anbefaler å avvente strategiarbeidet og tydeligere prioriteringer før økning i driftstilskudd vurderes.

Jærmuseet og Museum Stavanger

I 2016 åpnet 2. byggetrinn av Vitenfabrikken, Sandnes, med 2500 m² fordelt på 5 plan. Merkostnadene til drift av dette er på ca. 1,5 millioner kroner. I forbindelse med åpningen økte Sandnes kommune sitt tilskudd med kr 500.000. Rogaland fylkeskommune ga kr 500.000 i ekstra tilskudd i 2017 og 2018, men midlene ble ikke videreført som fast driftstilskudd. I søknaden for 2020 søker Jærmuseet om kr 500.000 til å dekke merutgifter i tilknytning til åpningen av byggetrinn 2.

Museum Stavanger skal i 2020 åpne nytt Grafisk museum i tilknytning til Hermetikkmuseet. I likhet med byggetrinn 2 på Jærmuseet, betyr åpningen av Grafisk museum en betydelig økning i aktivitet og forvaltningsansvar, og for å sikre drift og utvikling søker de fylkeskommunen om kr 500.000 til dette. Museum Stavanger har også prioritert dette tiltaket i sine budsjettsøknader til kommune og stat.

I begge tilfeller har Rogaland fylkeskommune bidratt med investeringsmidler til byggene. Det er ved tidligere anledninger også gitt klare signaler om at det ikke kan forventes automatikk i at tilskudd til nye bygg også vil følges opp av ekstra driftsmidler. Fylkesrådmannen ser likevel at det i mange tilfeller er krevende å finne dekning for alle de økte kostnadene til helt nye satsinger innenfor eksisterende rammer, og foreslår derfor at det gis et økt tilskudd på kr 500.000 til både Museum Stavanger og Jærmuseet på bakgrunn av dette. Bidraget til Museum Stavanger forutsetter at også kommune og/eller stat følger opp med økt tilskudd.

Konsekvensjustering av driftstilskudd

I tidligere budsjettvedtak er det slått fast at pris- og lønnsjustering skal gis til regionale kulturinstitusjoner og organisasjoner, hvor det er avtaler/sedvane med gjensidige forpliktelser mellom tilskuddspartene. Brorparten av disse har betydelig statlig finansieringsandel, men det er også enkelte andre institusjoner som anses å ha en viktig regional betydning, og hvor kommuner eller fylkeskommuner er de sentrale tilskuddspartene. Den forutsigbarhet som denne justeringen gir institusjonene er viktig og viser at fylkeskommunen følger opp disse på en god måte, men ikke minst bidrar det til å sikre at tilbudet til befolkningen i fylket kan opprettholdes.

I tabellen under vises fylkesrådmannens samlede forslag til driftstilskudd til kulturinstitusjoner og tiltak for 2020. Tilskuddene er indeksjustert med deflator for kommunal sektor på 3 %, og forslagene over er også innarbeidet:

Institusjon og tiltak	Ordinært tilskudd 2019	Tilskudd 2020
KAMMERMUSIKKFESTIVALEN	590 000	608 000
OPERA ROGALAND	300 000	309 000
DYBWIKDANS	110 000	113 000
DE UNGES ORKESTERFORBUND	80 000	82 000
SYMFONIORKESTER I N-ROG.	67 000	69 000
JÆREN SYMFONIORKESTER	47 000	48 000
FOLKEN	109 000	112 000
I/O LAB	106 000	109 000
REGIONAL ARENA SAMTIDSDANS	655 000	675 000
MUNOR	3 070 000	3 162 000
KUNSTSKOLEN I ROGALAND	585 000	603 000
ROGALAND KUNSTSENTER	1 491 000	1 536 000
RYFYLKE KUNSTLAG	188 000	194 000
ROM FOR KUNST	111 000	114 000
VESTLANDSUTSTILLINGEN	142 000	146 000
ROGALAND TEATER	9 342 000	9 908 000
HAUGESUND TEATER	1 868 000	1 924 000
STAVANGER SYMFONIORKESTER	12 925 000	13 313 000
VESTNORSK JAZZSENTER	125 000	129 000
FILMKRAFT ROGALAND	4 600 000	4 738 000
ZEFYR	1 827 000	1 882 000
STAR	474 000	488 000
NUART	317 000	327 000
FELLESTJENESTER MUSEENE	4 562 000	4 699 000
MUSEUM STAVANGER	15 474 000	16 438 000
HAUGLANDSMUSEENE	5 272 000	5 430 000
DALANE FOLKEMUSEUM	3 849 000	3 964 000
RYFYLKEMUSEET	4 039 000	4 160 000
JÆRMUSEET	9 346 000	10 126 000
NORSK OLJEMUSEUM	1 143 000	1 177 000
FELLES MAGASIN	2 031 000	2 092 000
FILMFESTIVALEN	2 317 000	2 387 000
ROGALAND MUSIKKRÅD	1 897 000	1 954 000
ROGALAND IDRETTSKRETS	2 825 000	2 910 000
SUM	91 584 000	95 626 000

3.6 Annet

Hafrsfjord 2022 Rikssamlingsjubileum

Markering av jubileer i Rogaland ble drøftet i egen sak i RKU og FU i 2018 (FU-sak 187/18), og ble fulgt opp i budsjettsammenheng (FT-sak 139/18) med midler til et forprosjekt for markering av rikssamlingsjubileum/slaget ved Hafrsfjord i 2022. Sola og Stavanger kommune gjorde på nyåret 2019 vedtak om å delta i forprosjektet. Sammen med kommunene utarbeidet fylkesrådmannen et mandat for forprosjektet, og det ble hentet inn ekstern bistand/prosjektleder som i tråd med mandatet utarbeidet rapporten «Hafrsfjord 2022. Jubileum for vikingslag og kongemakt i Rogaland» med forslag til overordnet konsept og organisering av et rikssamlingsjubileum. Forprosjektet/rapporten ble behandlet i egen sak i Regional- og kulturutvalget og i Fylkesutvalget 1.10.19, sak 192 /19, hvor følgende ble vedtatt:

Utvalget er positive til de anbefalinger som fremkommer i rapporten, og til videre deltakelse i arbeidet med å gjennomføre et Rikssamlingsjubileum i 2022.

Fylkeskommunen vil bidra økonomisk til gjennomføringen i tråd med foreslått finansieringsmodell, forutsatt deltakelse og økonomisk bidrag fra kommunene:

2020: kr 500.000   2021: kr 500.000   2022: kr 2.000.000

Endelig organisering og finansieringsmodell må avklares når videre deltakelse og finansiering er vedtatt/avklart hos de fire kommunene.

Utvalget ber om at midler til videre arbeid med et Rikssamlingsjubileum i 2022 vurderes i budsjettsammenheng.

I tråd med dette foreslås det å sette av kr 500.000 i 2020, kr 500.000 i 2021, og kr 2.000.000 i 2022 i økonomiplanen.

Kystpilegrimsleia

Kystpilegrimsleia har vært organisert som prosjekt fram til 2018, da den ble godkjent og åpnet som offisiell pilegrimsled. Etter dette har prosjektet blitt videreført som to delprosjekter, hvorav delprosjekt 1 «Kystpilegrimsleden over i en ny fase» har hatt som mål å finne fram til en interregional modell for finansiering, organisering og drift. Parallelt med dette har Nasjonalt pilegrimssenter, på oppdrag fra Kulturdepartementet, utarbeidet en langtidsplan for pilegrimsledene som var på høring våren 2019 (FU-sak 102/19). Langtidsplanen la opp til at kystpilegrimsleden organiseres og finansieres på samme måte som øvrige leder, med regionale sentre og en deling av kostnadene på stat og region/kommuner. Rogaland fylkeskommune var tidlig på banen med å foreslå Avaldsnes som lokasjon for et slikt regionalt senter, og i budsjettet for 2019 ble det vedtatt å sette av kr 200.000 til dette arbeidet: *I forlengelse av Rogaland fylkeskommune sin satsing på Kystpilegrimsleia startes et forprosjekt med å etablere et Kystpilegrimssenter på Avaldsnes. Prosjektet forutsetter deltakelse fra Karmøy kommune, som også bidrar med tilsvarende beløp. Prosjektet vil knytte til seg andre samarbeidspartnere, for å fremme turisme langs kysten.*

Karmøy kommune har bekreftet at de vil stille med tilsvarende sum, og arbeidet vil starte opp i oktober 2019 og avsluttes ca. april 2020. I tråd med vedtak og utarbeidet mandat, skal forprosjektet avklare hvordan et regionalt senter kan etableres, på kort

og lang sikt, innenfor rammene av en pilegrimsorganisasjon. Forprosjektet skal også avklare økonomiske bidrag fra Karmøy kommune og øvrige deltakerkommuner. Det ble lagt fram egen sak om status og veien videre for Kystpilegrimsleia, og fylkesutvalget gjorde 1.10.19 følgende vedtak i FU-sak 193/19:

Rogaland fylkeskommune er positive til videre deltakelse og økonomisk bidrag til Kystpilegrimsleia i tråd med de organisasjons- og driftsmodeller som skisseres i Langtidsplan for pilegrimsledene.

Fylkeskommunen vil bidra med inntil kr 400.000 årlig til drift av Kystpilegrimsleia, forutsatt statlig og kommunal medfinansiering i tråd med foreslått finansieringsmodell.

Midler til drift av Kystpilegrimsleia og regionalt senter vurderes i den ordinære budsjettprosessen for 2020.

I budsjettvedtaket for 2019 ble midler, kr 200.000, til forprosjekt og regionalt pilegrimssenter på Avaldsneslagt avsatt i budsjettet for 2019 og for resten av økonomiplanperioden. Dette innebærer at det kun er behov for en reell budsjettøkning på kr 200.000 for å finansiere det regionale bidraget på kr 400 000 til et slikt senter. Da prosjektet Kystpilegrimsleia ble opprettet, satte Rogaland fylkeskommune av midler basert på en forpliktende finansieringsmodell som inkluderte øvrige fylkeskommuner og stat. Det faktiske statlige bidraget ble betydelig mindre enn det som var forutsatt, noe som medførte usikkerhet og diskusjoner om fylkeskommunene skulle opprettholde sine bidrag eller redusere tilsvarende den statlige reduksjonen. Etter en lang prosess endte det med at fylkeskommunene reduserte sine bidrag tilsvarende, og Rogaland fylkeskommune har dermed et restbeløp på kr 200.000 bevilget kystpilegrimsprosjektet, stående på gjeldskonto i påvente av avklaringene med de øvrige fylkeskommunene. Fylkesrådmannen foreslår at dette beløpet nå omdisponeres til drift av regionalt pilegrimssenter i 2020. Siden dette vil være et engangsbeløp, vil det derfor være behov for en reell økning av budsjettet på kr 200.000 først fra 2021.

Skiltprosjektet/fornminneskjøtsel

I 2016 ble det vedtatt et 3-årig tverrfaglig regionalt prosjekt som omhandlet skilting og formidling av Rogalands kulturminner i landskap (RKU-sak 35/16, FU-sak 99/16, FT-sak 114/16). Satsingen har så langt vært vellykket, og det er gjennomført en rekke tiltak og inngått samarbeid med ulike aktører, både lokalt og nasjonalt. Det gjenstår arbeid med å igangsette enkelte tiltak og ferdigstille flere påbegynte. I løpet av 2020 forventes også viktige avklaringer på om og hvordan statlige tilskuddsordninger på feltet blir videreført. Arbeidet vil sluttføres første halvår 2020, og det vil bli lagt fram sak med sluttrapport og anbefalinger for satsingen videre i løpet av første halvår 2020.

4. Budsjettmessige konsekvenser

Ny hovedramme med disse justeringene innarbeidet blir i 2020 kr 178 755 000. Det er gjort lønns- og prisjustering av tilskudd til institusjoner med avtaler om samfinansiering, og av lønnsbudsjettet.

Budsjettendringer 2020 – kultur:

<i>Beløp i tusen kroner (endringer i forhold til 2019)</i>	2020	2021	2022	2023
Kulturinstitusjoner				
Indeksjustering kulturinstitusjoner (3,0 %)	2 756	2 756	2 756	2 756
Rogaland teater - Sceneskiftet	286	286	286	286
Must – økt driftstilskudd Grafisk museum	500	500	500	500
Jærmuseet – økt driftstilskudd Vitenfabrikken	500	500	500	500
Handlingsprogram kultur				
E-bøker	200	200	200	200
Økt tilskudd - Olympiatoppen	200	200	200	200
Annet				
Nye oppgaver idrett/spillemiddelordningen	1 000	1 000	1 000	1 000
Rikssamlingsjubileum (Hafrsfjord 2022)	500	500	2000	0
Kystpilegrim – regionalt senter	0	200	200	200
SUM	5 942	6 142	7 642	5 642

Andre reelle endringer i planperioden:

<i>Beløp i tusen kroner (endringer i forhold til 2019)</i>	2020	2021	2022	2023
Forprosjekt Rikssamlingsjubileum (Hafrsfjord 2022)	-250	-250	-250	-250
Sauda Folkets Hus (250' i 2017, 500' i 2018, 750' i 2019)	-750	-750	-750	-750
Skilting og formidling av Rogalands kulturminner (3-årig prosjekt: 815' per år 2017-2019)	-815	-815	-815	-815
NM-veka	-250	-250	-250	-250
Kortfilmfestivalen (nedlagt)	-200	-200	-200	-200
SUM	-2 265	-2 265	-2 265	-2 265

Det tas høyde for at innsats knyttet til arkeologiske utredninger i forbindelse med vegsaker, tilsvarende om lag 2 årsverk, dekkes av investeringsbudsjettet for fylkesveger. Kulturavdelingen har budsjettet en samlet lønnsrefusjon på 1,6 mill. kroner. Helårsvirkning av tidligere vedtak om oppbemanning innen kulturminnevern grunnet nye oppgaver gjennom regionreform er innarbeidet i lønnsbudsjettet.

6.8 OPPLÆRING

1. Innledning

Opplæringssektoren i Rogaland fylkeskommune utfører lovpålagte tjenester for befolkningen innenfor hovedområdene:

- Videregående opplæring i skole for ungdom mellom 16 og 24 år.
- Videregående opplæring i bedrift for lærlinger, lære kandidater og praksisbrevkandidater⁴.
- Videregående opplæring for voksne, herunder dokumentasjon av realkompetanse, praksiskandidatordning i arbeidslivet, vurdering av utenlandske vitnemål og manglende opplæring for godkjenning i Norge, eksamen for privatister samt karriereveiledning for unge og voksne.
- Fagskoleopplæring innenfor tekniske fag, maritime fag og helsefag.
- Opplæringstilbud for barn, unge og voksne i sosiale og medisinske institusjoner på grunnskolens område.

Rogaland fylkeskommune gir opplæring til 17.400 elever og fagskolestudenter ved 25 videregående skoler, fagskolen Rogaland, 2 skolesenter, samt 5.000 lærlinger i lærebedrifter. I tillegg er det ca.100 elever i Vg3 fagopplæring i skole (gjelder søkere med opplæringsrett til læreplass som ikke har fått læreplass). Det er 3.500 sysselsatte i Rogaland fylkeskommune som jobber innenfor videregående opplæring. I tillegg kommer faglige ledere og instruktører i 2.500 lærebedrifter.

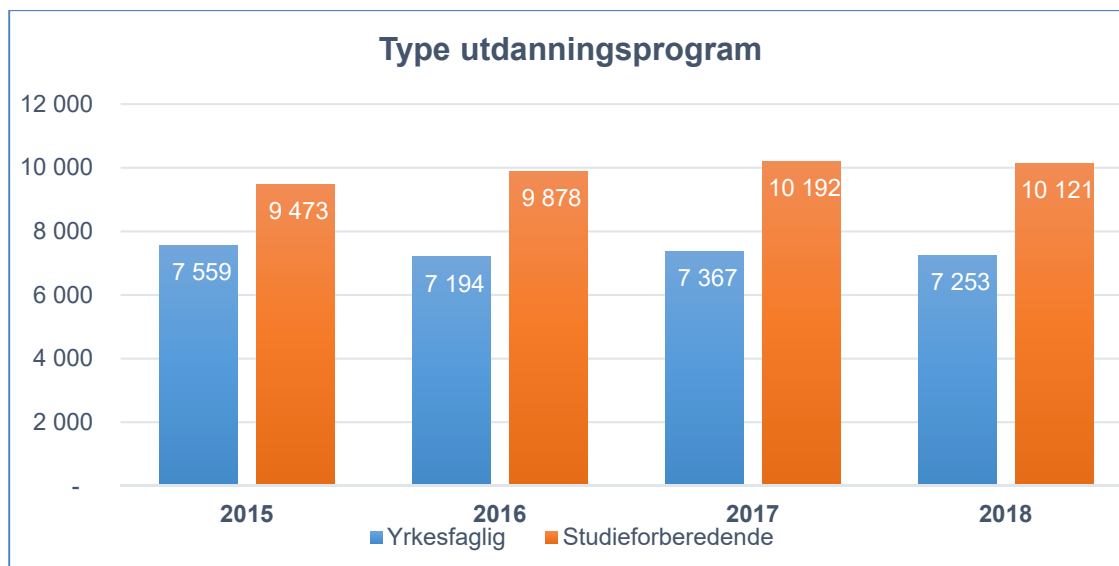
Indikatorer og nøkkeltall fra KOSTRA, utvikling fra 2015/2016 til 2018/2019. Kilde: SSB

Indikator og nøkkeltall	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Elever ved fylkeskommunale videregående skoler, skolefylke*	17 032	17 072	17 559	17 374
Elever i videregående skoler, skolefylke	18 837	18 858	19 358	19 147
Antall lærlinger i Rogaland	4 749	4 521	4 711	4 860
Sysselsatte i videregående opplæring (antall)	3 286	3 343	3 424	3 482
Lærerårsverk (avtalte)	2 127	2 176	2 202	2 204

I tallet på antall elever ligger også innføringsklasser for minoritetsspråklige elever, voksne og fagskolestudenter, (bare elever i videregående opplæring utgjør ca.16.600). Antallet elever i videregående opplæring i Rogaland har blitt redusert med 185 fra skoleåret 2017/2018 til 2018/2019.

Elever ved de videregående skolene i Rogaland er fordelt slik mellom yrkesfaglig- og studieforberedende utdanningsprogram:

⁴ Ref. Opplæringslova § 4-1 Kven som er lærling, praksisbrevkandidat, lære kandidat mv.

Skolenes virksomhet forholder seg til variabler som følger skoleåret. Forhold som er knyttet til demografi og elevenes valg kan dermed endre seg innenfor et budsjettår. Dette behandles av inntaksnemnda og meldes i revidert budsjett. Avvik fra prognoser justeres hovedsakelig gjennom budsjettendringer.

Under kommer en oversikt over antall årsverk som ligger inne i ressurstildelingsmodellen for videregående opplæring (budsjettmodellen) for skoleåret 2019/2020:

Budsjettmodellen, skolene pluss skolesentrene	Årsverk
Undervisningsstillinger pluss kontaktlærere	1 843
Tidsressurspott/reduert leseplikt/spesialundervisning	140
Ledelse	170
Renhold	156
Miljøpersonale	133
Kontor	94
Driftpersonale	53
Rådgivere	39
Elevrettet tjeneste (bibliotek, systemansvarlige)	59
Landslinjene Sauda, Sola og Øksnevad	36
OT på skolene	13
Hørselsavdeling på Hetland	14
Gårdsdrift på Øksnevad	7
Annet	15
	2 772

Fylkesrådmannen vil beskrive utfordringer i kommende budsjettår og i planperiodens tre siste år. Det redegjøres for hvilke aktivitetsendringer som er nødvendige i lys av den demografiske utviklingen. Videre gjennomgås aktuelle nye tiltak og forslag til styrking av tjenestetilbudet. Indeksjustering, sparetiltak og andre mer tekniske sider av budsjettforslaget blir også omtalt.

Fylkesrådmannen vil videre omtale de ulike seksjonene i opplæringsavdelingen, og hvilke oppgaver de utfører.

2. Dagens situasjon - hovedutfordringer 2020-2023

Demografiske endringer

Våren 2020 er det en liten økning i antallet avgangselever fra grunnskolen. Ifølge tall fra GSI (grunnskolens informasjonssystem) vil det være 6.006 elever som kommer ut av grunnskolen våren 2020 i Rogaland. I tillegg er det 137 elever fra kommunene Sirdal, Etne og Sveio inkludert i totaltallet 6.143 elever. I tillegg er det ca. 200 minoritetsspråklige elever i innføringsklassene. Det er usikkert hvor mange av disse som er «klar» for videregående opplæring høsten 2020, fordi noen må gå to år i innføringsklasse før de er klar for videregående opplæring. Fylkesrådmannen vil tro at ca. 100 av avgangselevene våren 2020 ikke er klare til å begynne i Vg1, men må tas inn i innføringsklasser. På samme måte vil ca. 100 av elevene som nå går i innføringsklasser være klare til å begynne i Vg1 skoleåret 2020/2021. Disse er ikke med i GSI-tellingen fordi de allerede er skrevet ut av grunnskolen (enten i Norge eller med vitnemål fra hjemlandet).

Fordelt per år:	høsten 2019	høsten 2020	høsten 2021	høsten 2022	høsten 2023	høsten 2024	høsten 2025
Sør fylket med Dalane:	-3	-3	13	15	-9	15	30
Indre Ryfylket:	13	-4	21	-16	8	7	0
Ytre Ryfylket:	-16	-1	-18	14	21	-20	33
Midt fylket, nord Jæren	118	107	-61	293	-82	223	19
Nord fylket	49	-94	70	58	-121	119	23
Sum	161	5	25	364	-183	344	105

Tallene viser at det er en liten økning i antallet elevplasser i Vg1 neste skoleår. Dette omtales i egen politisk sak om tilbudsstruktur.

Forventet elevtallsutvikling i Vg1 for de neste årene – bosatt i Rogaland:

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
* GSI (Grunnskolens informasjonssystem)	6001	6006	6010	6393	6224	6532	6634
SSB, lav nasjonal vekst	5813	6070	6026	6035	6438	6267	6513
SSB, høy nasjonal vekst	5825	6096	6059	6081	6497	6339	6597

*I tabellen over er ikke elever fra Sirdal, Etne og Sveio tatt med – disse har ikke opplæringsrett i Rogaland

Totalt er økningen i Vg1 på 633 ungdommer fra 2019 til 2025 (6634 – 6001).

Tallene fra GSI er basert på elever som nå går i grunnskolen i Rogaland og som skal begynne i videregående opplæring de aktuelle årene fra 2020 til 2025, mens de andre tallene viser framskrivninger fra SSB basert på lav og høy nettoinnvandring til fylket. Her knytter det seg stor grad av usikkerhet til hva som vil skje med arbeidsmarkedet og endring i antall flyktninger og asylsøkere de kommende årene.

Fylkesrådmannen forutsetter i realiteten at nettoflyttingen innenlands og netto innvandring ikke påvirker tallene fra grunnskolens informasjonssystem vesentlig.

For å danne seg et bilde av elevtallsutviklingen fra ett budsjettår til neste, må man se på elevtallsutviklingen på alle trinn. Tabellen under viser endringene fra ett gitt år til neste år (*elevplassene på Vg3 er ca. 60 % av elevplassene på Vg2 forrige skoleår*):

August	Skoleår	Vg1	Vg2	Vg3	Sum	endring i elevplasser Vg1	endring i elevplasser Vg2	endring i elevplasser Vg3	Sum endring elevplasser
2016	2016/17	6 236	6 385	3 702	16 323				
2017	2017/18	6 185	6 236	3 831	16 252	-51	-149	129	-71
2018	2018/19	5 972	6 185	3 742	15 899	-213	-51	-89	-353
2019	2019/20	6 138	5 972	3 711	15 821	166	-213	-31	-78
2020	2020/21	6 143	6 162	3 583	15 888	5	190	-128	67
2021	2021/22	6 168	6 110	3 697	15 975	25	-52	114	87
2022	2022/23	6 532	6 176	3 666	16 374	364	66	-31	399
2023	2023/24	6 349	6 534	3 706	16 589	-183	358	40	215
2024	2024/25	6 703	6 357	3 920	16 980	354	-177	215	392
2025	2025/26	6 808	6 697	3 814	17 319	105	340	-106	339
2026	2026/27	6 918	6 788	4 018	17 724	110	91	204	405
2027	2027/28	6 653	6 925	4 073	17 651	-265	137	55	-73

Oversikten over tar utgangspunkt i prognosetall fra GSI (inkl. Etne, Sveio og Sirdal), og viser en endring i antall elever for hvert trinn og samlet. Økningen er på 5 elever i forhold til 2019. De samlede endringene i neste skoleår for alle trinn innebærer 67 flere elevplasser.

Det er en liten endring i antall elevplasser i perioden 2019-2021, men fra 2022 får vi en ny økning i antall avgangselever fra grunnskolen, som markerer starten på en stigende trend. Økningen topper seg i 2026 og 2027, før en nedadgående trend innledes. Dette omtales i skolebruksplanen som legges fram for fylkestinget høsten 2019.

Tabellen under viser hvordan behovet for elevplasser endrer seg i forhold til skoleåret 2016/2017. Ved å se på summen ute til høyre viser den at det for skoleåret 2020/2021 er behov for 435 færre elevplasser enn hva tilfellet var i 2016/2017. Skoleåret 2016/2017 blir brukt som et referansepunkt i skolebruksplanen. På samme måte vil det være behov for 1.401 flere elevplasser i 2026/2027 enn i 2016/2017.

August	Skoleår	Vg1	Vg2	Vg3	Sum	Vg1	Vg2	Vg3	Sum
2016	2016/17	6 236	6 385	3 702	16 323				
2017	2017/18	6 185	6 236	3 831	16 252	-51	-149	129	-71
2018	2018/19	5 972	6 185	3 742	15 899	-264	-200	40	-424
2019	2019/20	6 138	5 972	3 711	15 821	-98	-413	9	-502
2020	2020/21	6 143	6 162	3 583	15 888	-93	-223	-119	-435
2021	2021/22	6 168	6 110	3 697	15 975	-68	-275	-5	-348
2022	2022/23	6 532	6 176	3 666	16 374	296	-209	-36	51
2023	2023/24	6 349	6 534	3 706	16 589	113	149	4	266
2024	2024/25	6 703	6 357	3 920	16 980	467	-28	218	657
2025	2025/26	6 808	6 697	3 814	17 319	572	312	112	996
2026	2026/27	6 918	6 788	4 018	17 724	682	403	316	1401
2027	2027/28	6 653	6 925	4 073	17 651	417	540	371	1328

Konjunkturutvikling

Elevenes valg påvirkes blant annet av konjunktursvingningene og deres betydning for framtidige lære- og arbeidsplasser. Usikkerheten de siste årene, spesielt knyttet til arbeidsplasser relatert til olje- og leverandørindustrien, har gjenspeilet seg i elevenes valg. Generelt har dekningsgrader i videregående opplæring økt de senere år som følge av konjunkturelle forhold og økt etterspørsel etter videregående opplæring.

Antall søkere som hadde læreplass som første ønske våren 2019, var høyere enn tallet i 2018 (fra 2.230 søkere til 2.300). Tilgangen på læreplasser har økt noe, særlig innenfor fag som rekrutterer fra utdanningsprogrammet teknologi og industriell produksjon. I 2018 stod om lag 290 uten læreplass 15. august. På tilsvarende tidspunkt i 2019, var antallet 312. Dette omfatter 15 stykker som kun hadde søkt Vg3 påbygg, men som hadde for lav poengsum til å bli tatt inn til det tilbudet.

De som stod uten læreplass 15. august fikk tilsendt tilbud om plass i Vg3, fagopplæring i skole.

Handlingsplaner og tiltak for bedre gjennomføring i videregående opplæring, «null-visjonen»:

Nasjonale og regionale satsingsområder for opplæringssektoren

Rogaland fylkeskommune presenterer gjennom den årlige kvalitetsmeldingen de overordnede resultatene knyttet til målsetningene for opplæringssektoren i Rogaland. Tallene for skoleåret 2018/2019 blir presentert i kvalitetsmeldingen 2019, som blir lagt frem i opplæringsutvalget i november, og behandles av fylkestinget i desember 2019.

Arbeidet med å øke gjennomføringsgraden for elever i videregående opplæring er en del av en nasjonal og regional satsing som det brukes betydelige midler for å følge opp.

Nullvisjonen

I økonomiplanen for 2019-2022 er det satt av midler til arbeidet mot frafall i videregående opplæring i økonomiplanperioden. Arbeidet med å nå visjonen er lagt inn i tre spor:

- Tiltak for å utvikle gode attraktive tilbud slik at alle elever som begynner en yrkesfaglig opplæring får fullføre utdanningen de begynner på.
- Tiltak for at elever og lærlinger som ikke fullfører og består skoleår eller læretid får hente inn det de mangler i løpet av opplæringstida (her inngår også kvalifiseringssenteret).
- Tiltak for å styrke elevers og lærlingers psykiske helse og heve kompetansen i sektoren.

Fylkesrådmannen legger årlig frem for opplæringsutvalget en statusrapport knyttet til nullvisjonen.

Skolebygg

I Rogaland fylkeskommune brukes store ressurser på nye skolebygg og større oppgraderinger av eksisterende skolebygg. Nybygg og totalrenoverte bygg som er nyere enn 10 år, utgjør ca. 60 % av bygningsmassen. Fylkeskommunen viser vilje til å satse på ungdom og utdanning på en måte som blir lagt merke til. Men et høyt

investeringsnivå reduserer det økonomiske handlingsrommet til drift, og det er nå viktigere enn noen gang å prioritere kun de helt nødvendige investeringene. Det er en utfordring å dimensjonere riktig (treffe godt i behovsvurderingene) de kommende årene, elevtallsutviklingen tatt i betraktning. Dette vil bli ytterligere kommentert i skolebruksplanen som legges fram høsten 2019. Her vil både nybygg og renovering av skolebygg bli kommentert grundig med tanke på elevtallsveksten.

Kostnadseffektiv drift

Tall fra KOSTRA-statistikken i 2018 viser at en elevplass i Rogaland er ca. kr 9.200 mindre kostnadskrevende enn landsgjennomsnitt. Hovedårsaken til noe lavere kostnader sammenlignet med andre fylker er effektiv skolestruktur i Rogaland. Med lavere frie inntekter enn landsgjennomsnitt, når regionalpolitiske tilskudd (skjønnsmidler) og Nord-Norgetilskudd mv. tas i betraktning, er dette også helt naturlig.

Figurene under viser utviklingen for Rogaland og hele landet over tid. Rogaland fylkeskommune har lavere netto driftsutgifter per elev for kostrafunksjonene (510-562) enn landsgjennomsnitt. Struktureffektiviteten kommer blant annet til uttrykk i lavere utgifter til skolelokaler (inkl. avskrivninger), skoleforvaltning og ledelse.

Økt satsing på tilskudd til lærebedrifter synes i kostnaden per lærling/lærekandidat, men flater ut de senere årene.

RFK bruker mindre enn landsgjennomsnitt per elev på yrkesfaglige utdanningsprogram, mens vi ligger på landsgjennomsnittet på studieforberedende utdanningsprogram. Oppfyltingsgraden er høyere i Rogaland enn for landet samlet. Det betyr at vi har færre ledige elevplasser.

Netto driftsutgifter ekskl. gjesteelevsutgifter per bruker	Rogaland	Landet
Utdanning i skole	150 170	159 370
Skolelokaler og internater (510)	25 987	29 618
Skoleforvaltning (515)	11 314	15 391
Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør (520)	15 910	16 589
Alle utdanningsprogram	77 232	78 848
Studieforberedende utdanningsprogram samlet	70 330	70 460
Yrkesfaglige utdanningsprogram samlet	95 980	99 094
Oppfølgingstjenesten og PPT (561) per elev	2 217	3 116
Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring (562) per elev	18 533	16 494
Fagopplæring i arbeidslivet (570)	79 928	81 149

Vi merker oss forskjellene innenfor skolelokaler og skoleforvaltning (kostrafunksjon 515), der RFK bruker mindre ressurser enn landsgjennomsnittet. Noe av grunnen til dette er effektiv skolestruktur og drift i Rogaland.

RFK bruker mindre enn landsgjennomsnittet til oppfølgingstjenesten (OT) og PPT, og mer enn landsgjennomsnittet til spesialundervisning. Dette merforbruket har økt de senere årene. For den aktuelle kostrafunksjonen (562) ligger RFK nå med 2.039 kroner pr elev over landsgjennomsnittet.

Fylkesrådmannen ser det som positivt at KOSTRA-tallene viser en kostnadseffektiv drift av de videregående skolene i fylket. Samtidig er det viktig å minne om de utfordringene og målsetningene som er formulert for en ytterligere kvalitetsheving av vårt opplæringstilbud til elevene i de videregående skolene.

Tabellen under viser en oversikt over innbyrdes prioriteringer i opplæringssektoren i Rogaland fylkeskommune. Den viser at en noe større andel av budsjettet går til spesialundervisning enn gjennomsnittet for landet.

Rogaland er det fylket i landet med størst andel lærlinger både målt etter bostedsfylke (finansieringsforpliktelse) og læreplassfylke. Dette bidrar til å forklare en høy andel av ressursinnsatsen på fagopplæring og at den har økt det siste året. Andelen som brukes på studieforberevende utdanningsprogram er likt sammenlignet med i fjor og ligger på landsgjennomsnittet.

2018 - Prioriteringer KOSTRA (Andel netto driftsutgifter)	Rogaland	Landet
Skolelokaler og internater (510)	14,6 %	15,7 %
Skoleforvaltning (515)	6,3 %	8,1 %
Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør (520)	7,5 %	8,8 %
Studieforberevende utdprogram	23,1 %	23,0 %
Yrkesfaglige utdprogram	19,3 %	18,2 %
Landslinjer (559)	0,3 %	0,2 %
Oppfølgingstjenesten og PPT (561)	1,2 %	1,7 %
Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring (562)	10,3 %	8,8 %
Fagopplæring (570)	13,0 %	11,1 %
Voksenopplæring etter opplæringsloven (581)	1,3 %	1,7 %
Fagskole (554)	0,0 %	0,4 %
Andre formål (590)	2,9 %	2,5 %
Totalt	100 %	100 %

Dimensjonering/elevplasser

Fylkesrådmannen legger til grunn at antallet elevplasser på Vg1 holdes uendret for skoleåret 2020/2021 sammenlignet med skoleåret 2019/2020. I tabellene under vises antallet klasser og plasser det legges opp til på de ulike nivåene neste skoleår. Fordelingen av klassene på utdanningsprogram kan bli endret etter innspill fra opplæringskontorene, og når søkertallene er klare i mars 2020.

Høsten 2020 innføres det tilbudsstruktur for yrkesfaglige utdanningsprogram på Vg1. Høsten 2021 innføres ny tilbudsstruktur på Vg2.

Samlet foreslås antallet klasser økt med 4 skoleåret 2020/2021, til en beregnet kostnad på kr 1.540.000. Avgangskullet våren 2020 er tilnærmet identiske med avgangskullet våren 2019. Det foreslås derfor ingen endring i kapasiteten på Vg1. Eventuelle endringer vil først kunne komme når søkingen er kjent våren 2020. På Vg2 må det opprettes 8,5 flere klasser enn klassetallet for inneværende skoleår. Begrunnelsen er antallet klasser på Vg1. På Vg3 foreslås klassetallet redusert med 4,5 klasse. 4 av disse er ekstra påbyggklasser som ble opprettet våren 2019.

Fylkesrådmannen vil foreslå å øke antallet klasser Vg3 påbygg dersom søkingen i mars 2020 tilsier at kapasiteten må økes utover «taket» på 12 klasser. I perioden

2015-2019 har antallet igangsatte klasser vært henholdsvis 14, 18, 18, 17 og 16 på Vg3 påbygg. I samme periode har søkingen økt med ca. 50 % sammenlignet med skoleåret 2014/2015. I sak om tilbudsstrukturen skoleåret 2020/2021 vil fylkesrådmannen beskrive hvilke skoler som blir berørt.

Under vises tabell for endring i klasser og elevplasser. Tekst med rød skrift i tabellen er nye yrkesfaglige utdanningsprogram hvor Vg1 har oppstart høsten 2020.

Endringer i klasser og elevplasser:

Klasser og elever - med ny (rødt) og gammel tilbudsstruktur for yrkesfaglige utdanningsprogram:								
Skoleåret 2020/2021	vg1 kl.	vg1 pl.	vg2 kl.	vg2 pl.	vg3 kl.	vg3. pl.	endring	plasser
Studiespesialisering	0	0	2,5	75	-6	-180	-3,5	-105
Kunst, design, arkitektur	0	0	0	0	0	0	0	0
Medier og kommunikasjon	0	0	-2	-60	0	0	-2	-60
Musikk dans og drama	0	0	0	0	0	0	0	0
Idrett	0	0	0,5	15	0	0	0,5	15
Service og samferdsel (gammel t.)	-23	-345	2	30	0	0	-21	-315
Salg, service og reiseliv (ny t.)	18	270					18	270
Helse og oppvekst	-1	-15	0	0	1	15	0	0
Naturbruk	0	0	1	12	0	0	1	12
Design og håndverk (gammel t.)	-11	-165	0,5	8	0	0	-10,5	-158
Design og tradisjonshåndverk (ny t.)	1	15					1	15
Frisør-, blomster- og interiørdesign (ny t.)	7	105					7	105
Informasjonsteknologi og medieproduksjon (ny t.)	6	90					6	90
Resaurant- og matfag	0	0	0	0	0	0	0	0
Bygg- og anleggsteknikk	0	0	1	15	0	0	1	15
Elektrofag	0	0	1	15	0	0	1	15
Teknikk og ind. Prod (gammel t.)	0	0	2	30	0,5	8	2,5	38
Teknikk og industriell produksjon (ny t.)	3	45					3	45
Tilrettelagte tilbud	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	8,5	140	-4,5	-157	4	-18

Netto blir økningen på 4 klasser i forhold til inneværende skoleår. For skoleåret 2019/2020 er det vedtatt 959 klasser (korrigert for vedtak gjort av inntaksnemnda). Det betyr at fylkesrådmannen i sak om neste års tilbudsstruktur vil legge opp til at det opprettes 963 klasseenheter inkludert 22 klasser innenfor fagskolen. Dersom man ser på klassetallet uten fagskoleklassene blir klassetallet 941 klasser.

Tilrettelagt opplæring

Andelen elever som søker et fjerde eller femte opplæringsår innenfor tilrettelagte opplæringstilbud er stor. Det dreier seg i hovedsak om spesialundervisning i liten gruppe, organiseringsform arbeidstrening og hverdagslivstrening. Disse elevene har behov for spesielt tilrettelagte undervisningslokaler, og får alltid fortsette på samme skole dersom de får innvilget utvidet opplæringsrett. Dimensjoneringen av tilrettelagte opplæringstilbud avhenger både av nye søkere fra grunnskolen, antall elever som søker seg videre – samt hvor mange som søker og får utvidet opplæringsretten med et fjerde eller femte år.

77 elever søkte om utvidet opplæringsrett innenfor tilrettelagte opplæringstilbud for skoleåret 2019/20, hvorav 5 fikk avslag og 4 klaget. Fylkesmannen gav medhold i alle klagene. Erfaring viser at nesten samtlige elever innenfor tilrettelagte opplæringstilbud søker om et fjerde år. Andelen som søker et femte år er lavere.

Prognosetall for 2021/2022 – endringer

I tabellen for 2021/2022 er det på Vg1 tatt høyde for at det kommer flere elever ut fra grunnskolen våren 2021. Økningen er på 25 ungdommer. Uavhengig av dette kan det være minoritetsspråklige elever i innføringsklassene som er klare for videregående opplæring. På den annen side vil noen av elevene som går ut av grunnskolen begynne i innføringsklasser. Fylkesrådmannen har derfor lagt inn 2 ekstra klasser med plass til 30 elever på Vg1.

På Vg2 mener fylkesrådmannen at det trolig ikke blir endringer fordi elevtallet på Vg1 er det samme som skoleåret 2020/2021. Elevene på Vg2 skoleåret 2020/2021 skal fortsette på Vg3 det påfølgende skoleår. Her må det legges inn en økning på netto 1 klasse slik det fremkommer i tabellen.

Prognosetall for skoleår 2021/2022 (grønn tabell)								
Klasser og elever - ny (rødt) og gammel tilbudsstruktur for yrkesfaglige utdanningsprogram:								
Skoleåret 2021/2022	vg1 kl.	vg1 pl.	vg2 kl.	vg2 pl.	vg3 kl.	vg3. pl.	endring	plasser
Studiespesialisering	0	0	0	0	2	60	2	60
Kunst, design, arkitektur	0	0	0	0	0	0	0	0
Medier og kommunikasjon	0	0	0	0	-2	-60	-2	-60
Musikk dans og drama	0	0	0	0	0	0	0	0
Idrett	0	0	0	0	1	30	1	30
Service og samferdsel (gammel t.)	0	0	-23	-345	0	0	-23	-345
Salg, service og reiseliv (ny t.)	1	15	18	270	0	0	19	285
Helse og oppvekst	0	0	-1	-15	0	0	-1	-15
Naturbruk	0	0	0	0	0	0	0	0
Design og håndverk (gammel t.)	0	0	-11	-165	0	0	-11	-165
Design og tradisjonshåndverk (ny t.)	0	0	1	15	0	0	1	15
Frisør-, blomster- og interiørdesign (ny t.)	0	0	7	105	0	0	7	105
Informasjonsteknologi og medieproduksjon (ny t.)	0	0	6	90	0	0	6	90
Resaurant- og matfag	0	0	0	0	0	0	0	0
Bygg- og anleggsteknikk	1	15	0	0	0	0	1	15
Elektrofag	0	0	0	0	0	0	0	0
Teknikk og ind. Prod (gammel t.)	0	0	0	0	0	0	0	0
Teknikk og industriell produksjon (ny t.)	0	0	3	45	0	0	3	45
Tilrettelagte tilbud	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	2	30	0	0	1	30	3	60

Totalt gir det en økning på 3 klasser skoleåret 2021/2022. Kostnaden for økningen høsten 2021 er beregnet til 2,4 millioner kroner. Totalkostnaden for 2021 med helårsvirkning av økning på 4 klasser høsten 2020 er på 5,2 millioner kroner.

«Overbooking» av klasser i yrkesfaglige utdanningsprogram

De senere årene har vi «overbooket» klasser ved flere skoler ved skolestart. Det betyr at det tas inn noen flere elever enn normalt i enkelte klasser. Dette skjer innenfor yrkesfaglige programområder. For skoleåret 2019/2020 har behovet vært litt mindre enn tidligere år ved at det er overbooket med drøyt 50 elever. Alternativet til overbooking kan være å opprette flere klasser/plasser, og kostnaden med å gjøre dette kan fort bli betydelig. I realiteten reduseres de fleste overbookede klassene til normal størrelse i løpet av de første ukene etter skolestart.

Lærlinger

Budsjettet til fagopplæring i arbeidslivet skal dekke det tilskuddet bedriftene får for å ta inn og gi opplæring til lærlinger/lærekandidater/praksisbrevkandidater. I tillegg skal det dekke utgiftene knyttet til avlegging av fag-/svenne-/praksisbrevprøver og til kompetanseutvikling for faglige ledere, instruktører og medlemmer av yrkesutvalg og prøvenemnder.

Fylkesrådmannen har lagt til grunn at antallet lærlinger/lærekandidater/praksisbrevkandidater økes for tredje året på rad etter at fylket hadde en nedgang der man nådde en bunn i 2016. Det er spesielt for basistilskudd 2⁵ at vi ser den største prosentvise økningen.

Vinteren 2019 ble ordningen "*Fagbrev på jobb*" innført i RFK. Fagbrev på jobb er en alternativ vei til fag- og svennebrev for voksne som er i arbeid. Disse kontraktene utløser Basistilskudd 2. Det er knyttet usikkerhet til hvor mange kontrakter denne ordningen vil utløse og dermed en ytterligere økning i utgifter til Basistilskudd 2.

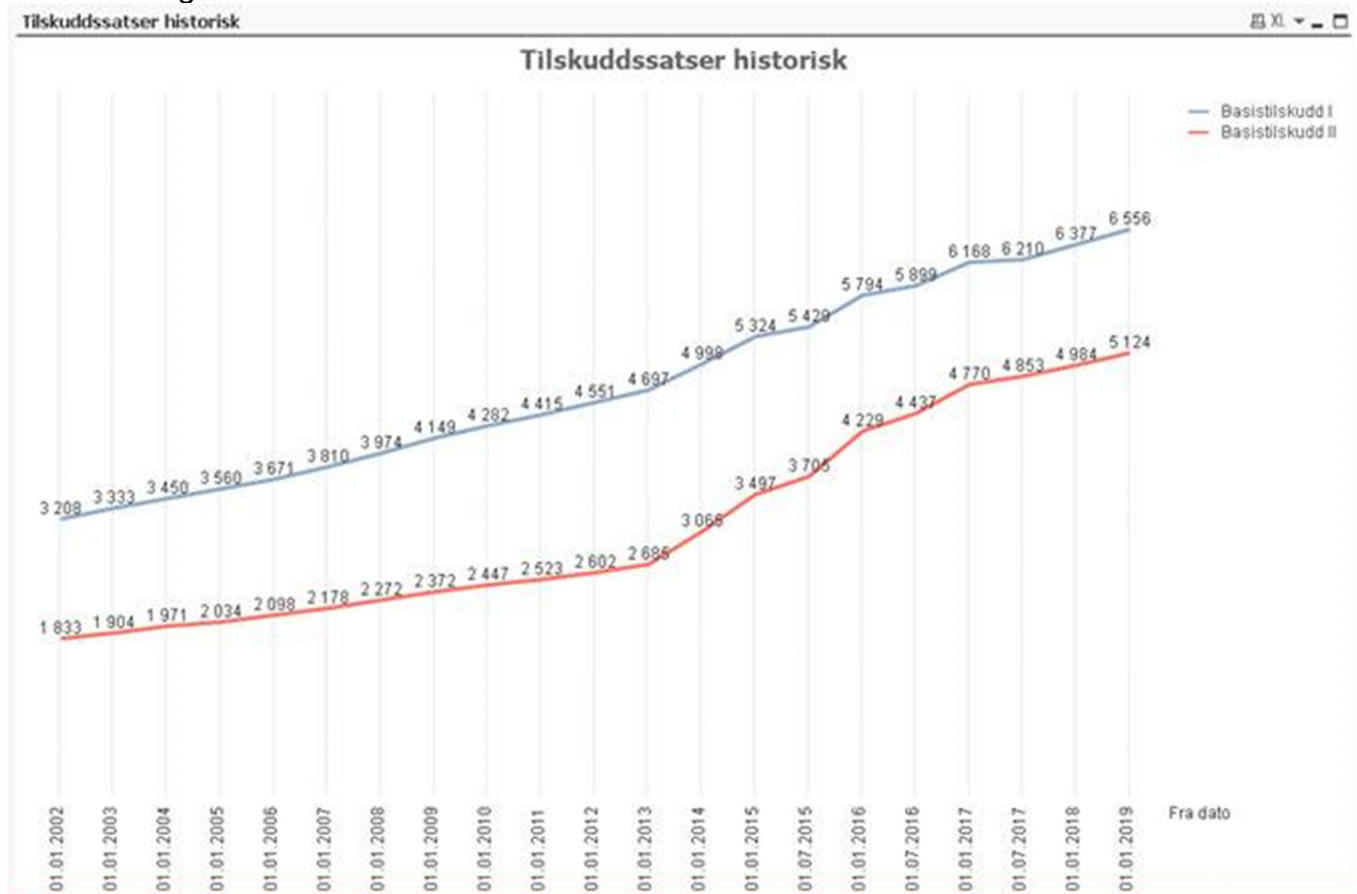
Vi har lagt inn en økning på 6,2 millioner for basistilskudd 1 og en økning på 6 millioner for basistilskudd 2. Vi bruker fremdeles 2,5 % som indeksregulering for 2020 selv om økningen per år overstiger dette (sist år økte satsen med 2,8 %). 2,5 % økning utgjør 9,5 mill. kroner i anslått pris- og kostnadsvekst for bedriftstilskudd og fagprøver. 15 mill. kroner er budsjettet til Vg3 fagopplæring i skole for elever som ikke får lære plass. Dette er en reduksjon fra 2019 på 7,4 millioner kroner.

Beregning av kostnader til bedriftstilskuddet og fagopplæring vg3 i skole for 2020:	Beregnet kostnad 2020		Antall lærlinger
Basistilskudd 1 (satser per 01.01.2019)	282 307 000		3673
Basistilskudd 2 (satser per 01.01.2019)	81 210 000		1328
Lærlinger som kun har verdiskapingsdelen			100
Indeksregulering Bedriftstilskuddet (2,5% av 349 mill.)	8 735 000		
Sum kostnad	372 252 000	Sum antall	5101
Fagopplæring Vg3 i skole	7 686 000		100
Tilskuddet utbetales over ett år og ikke to	7 686 000		
Overlapping	-		
sum kostnad	15 372 000	Sum antall	100
Budsjettet i opplæringsavdelingen	6 000 000		
Budsjettet på skolene	9 000 000		
Sum kostnad	15 000 000	Totalt	5201

En stadig større andel av budsjettet går til basistilskudd 2. Den ene grunnen er økningen i antallet lærlinger, og den andre grunnen er at kostnadsforskjellen mellom basistilskudd 1 og 2 reduseres. Grafen med kostnader fordelt månedvis for

⁵ Lærekontrakt eller opplæringskontrakt med full opplæring i bedrift (21 år eller eldre) mv., ref. Opplæringsloven § 4-5 tredje ledd.

basistilskudd 1 og 2 under viser at fra 2014 begynte basistilskudd1 og basistilskudd2 å nærme seg hverandre.

I fag der det er få gjenstående søkere til læreplass, opprettes det ikke klasser Vg3 fagopplæring i skole, men såkalt *skreddersøm*. For disse elevene vil oppfølgingen og tilretteleggingen av opplæringen finansieres med bedriftstilskudd (basistilskudd 1), altså tilskuddet følger eleven. Tilskuddet vil da brukes på ca. 12 måneder og ikke som normalt fordelt over 24 måneder.

Økningen i søkertallene til voksenopplæringen innebærer også økte kostnader. Det har vist seg vanskelig å formidle alle voksne søkere til læreplass og det vil være et behov for å opprette Vg3 fagopplæring i skole også for denne gruppen innen flere fagområder. Som for ungdom vil det i noen tilfeller opprettes klasser som finansieres av klasseressurser, men ved individuell oppfølging og skreddersøm vil bedriftstilskuddet finansiere opplæringen. Tilskuddet vil også her brukes over ca. 12 måneder, og ikke 24 måneder som ved et ordinært læreforhold. Pr august 2019 hadde ca. 30 % (34) av de voksne fått læreplass. Ved utgangen av oktober var det 66 personer som har fått tilbud om læreplass eller vg3 i skole.

Noe av grunnen at det er vanskelig å forutse kostnadene er at mange av lærlingene går mer enn to år i lære. Tilskuddet blir da fordelt på flere år. Det er 70,9 % som er i lære inntil 2 år. Her er en oversikt over fordelingen brukt i prognosen for 2020 (den prosentvise andelen er det faktiske tall som ligger til grunn).

Våren 2019			
Varighet på lærlingtilskuddet	Basistilskudd 1	Basistilskudd 2	Sum
Inntil 2 år	2767	780	3547
mellom 2 og 3 år	776	272	1048
mellom 3 og 4 år	128	275	403
mer enn 4 år	2	1	3
Sum	3673	1328	5001

Den samme tabellen vist i prosent:

Våren 2019			
Varighet på lærlingtilskuddet	Basistilskudd 1	Basistilskudd 2	Sum
Inntil 2 år	75,3 %	58,7 %	70,9 %
mellom 2 og 3 år	21,1 %	20,5 %	21,0 %
mellom 3 og 4 år	3,5 %	20,7 %	8,1 %
mer enn 4 år	0,1 %	0,1 %	0,1 %

Fylkesrådmannen foreslår ingen endring på inntekter fra gjestelærlinger (lærlinger med annet bostedsfylke). Totalt foreslås fagopplæringsbudsjettet styrket med 19,3 mill. kroner i 2020. I dette tallet ligger det 5 millioner kroner til opplæring av lærlinger med spesielle behov, som er en styrkning fylkene får i rammen fra 2020. Av demografiske årsaker er det anslått en reduksjon i utgiftsbehovet på 11 mill. kroner i 2021 for bedriftstilskudd i kategorien basistilskudd 1.

Oversikt over antall lærlinger per alderstrinn:

Antall lærlinger etter alder	2014	2015	2016	2017	2018
0-18 år	1 358	1 162	1 208	1 258	1 284
19 år	1 579	1 570	1 388	1 429	1 488
20 år	771	727	736	699	693
21 år	298	290	291	337	331
22 år	247	205	213	239	236
23-24 år	325	342	267	287	342
25 år eller eldre	444	453	428	462	486
	5 022	4 749	4 531	4 711	4 860

Det er vanskelig å beregne utgiftene for de tre siste årene i planperioden. Det er generelt vanskeligere å framskrive antallet lærlinger/lærekandidater/praksisbrevkandidater enn å lage prognoser for antall klasser. Vi kjenner elevgrunnlaget for opplæring i skole, men det er vanskeligere å forutse hvor mange som velger å gå ut i lære etter hovedmodellen 2+2, og hvor mange voksne som vil benytte seg av retten. Det er en åpenbar sammenheng mellom opplæring i skole og opplæring i bedrift, slik at økt antall læreforhold reduserer utgiftene knyttet til opplæring i skole og omvendt.

På grunn av plassmangel, mangel på utstyr og i noen tilfeller mangel på kompetanse, må fylkesrådmannen finne andre alternative opplæringsarenaer og samarbeidspartnere for å gi opplæring i Vg3 fagopplæring i skole. Tilbudet blir da levert i samarbeid med kommuner eller opplæringskontor. Med et slikt opplegg vil

elevene få en virkelighetsnær opplæring samt innsikt i arbeidslivets rettigheter og plikter. Men dette vil kunne medføre økte kostnader på grunn av kjøp av eksterne tjenester.

Voksenopplæring

Fylkeskommunen tilbyr voksne videregående opplæring etter opplæringslovens § 4A-3. Voksne som ikke har fullført videregående opplæring tidligere har etter søknad rett til slik opplæring. Fra 01.08.17 har en endring i lovens § 4A-3 gitt voksne som har fullført videregående opplæring i et annet land, men som ikke får godkjent opplæringen som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Norge, rett til videregående opplæring.

Voksne kan først gjennomgå en realkompetansevurdering dersom det er grunnlag for det. Når den voksnes realkompetanse er fastsatt, skal vedkommende få tilbud om opplæring fram til ønsket sluttkompetanse, det vil si enten studiekompetanse, fagbrev eller annen yrkeskompetanse. Opplæringen starter i hovedsak to ganger i året, januar og august. Det er ingen søknadsfrist for videregående opplæring for voksne. Budsjettmidlene går til saksbehandling, veiledning, realkompetansevurderinger og opplæring.

Tabellen nedenfor viser nøkkeltall som beskriver omfanget av aktiviteten innenfor voksenopplæring 2014-2018:

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-2018
Søkere med rett	473	556	689	870	738	
Søkere uten rett	389	519	609	559	503	
Søkere – rett ikke avgjort	100	66	43	113	230	
Søkere totalt	962	1 141	1 341	1 542	1 471	-4,60 %
Min.språklige søkere	365	410	466	664	729	9,80 %
Realkompetansevurdert	249	229	294	295	302	
Under opplæring	1 700	1 824	2 056	2 377	2 709	14 %

Av tabellen nedenfor ser vi at så langt i 2019 har søkerantallet gått ned med ca. 10 % fra 2018, mens antall under opplæring har økt med ca. 7 %.

	2018 (01.01.-31.08.)	2019 (01.01.-31.08.)	Endring 2018-2019
Søkere med rett	577	371	
Søkere uten rett	374	283	
Søkere - rett ikke avgjort	190	370	
Søkere totalt	1 141	1 024	-10 %
Under opplæring	2 615	2 806	7 %
Realkompetansevurdert	278	175	

Økningen i søkerantallene de senere årene har ført til økte kostnader, både til saksbehandling, veiledning, realkompetansevurdering og opplæring. En annen årsak til at kostnadene til opplæring har økt, er at den enkelte søker har behov for mer opplæring enn tidligere.

Selv om antallet søkere nå flater ut og ser ut til å gå tilbake, betyr ikke det at behovet for midler til opplæring reduseres. En økende andel, anslagsvis 50 %, av søkerne er

minoritetsspråklige, mens de utgjør ca. 60 % av de som er under opplæring. Minoritetsspråklige har behov for mye opplæring siden de har lite eller ingen relevant praksis, lite eller ingen videregående opplæring fra tidligere og har språklige utfordringer både når det gjelder norsk og engelsk. Sammen med lovendringen fra 01.08.17 har det fulgt en gradvis økning i rammetilskuddet over tre år (2017-2019) knyttet til økte utgifter som følge av utvidet rett til videregående opplæring for innvandrere. For Rogaland totalt ca. 20 mill. kroner, som gradvis har blitt fordelt til økning i voksenopplæringens budsjett fram til og med 2019. I tillegg til opplæring brukes midlene til styrket oppfølging gjennom å etablere ordning med deltakerkontakt (kontaktlærer for voksne), samt prøve ut KarriereVeiViseren.

Flere og flere av søkerne til voksenopplæringen ønsker omvalg. Dette medfører kostnader for fylkeskommunen og tid og frustrasjon for den enkelte. Ett av tiltakene for å få ned antall omvalg, er å bedre kunnskapen om yrkesvalgene i videregående opplæring. KarriereVeiViseren vil kunne bidra til dette. Deltakere i innføringsklasser, kombinasjonsklasser og i kommunal grunnskoleopplæring som ikke har faget utdanningsvalg, er aktuelle kandidater for KarriereVeiViseren. Vi ønsker i første omgang å tilby opplegget til minoritetsspråklige som skolene og utvalgte kommuner mener har behov for å bli kjent med videregående skole og yrkesmuligheter i Norge. De som deltar, må ha norskkunnskaper på B1 nivå/delta i grunnskoleopplæringen på modul 4 i norsk.

Etter toppåret 2015 har det kommet langt færre asylsøkere til Norge, noe som har stor betydning for hvor mange som trenger videregående opplæring for voksne. Dette kan få konsekvenser for behovet for midler til voksenopplæring på sikt.

Karrieresenter

Karrieresentrene ble opprettet i 2008 og har tre avdelingskontorer. Sentrenes oppgaver er individveiledning av unge og voksne, og systemarbeid rettet mot rådgivingsarbeidet i grunnopplæringen, NAV og bedrifter i omstilling.

Karrieresentrene er finansiert med statlige prosjektmidler og fylkeskommunale driftsmidler. Totalbudsjettet for 2020 er på ca. 8 mill. kroner der ca. 6,8 mill. er lønnsmidler. De resterende midlene går i hovedsak til husleie og drift av kontorene. Tilskuddet fra staten innarbeides fra 2020 i rammen til fylkeskommunene, slik det er varslet i oppgavemeldingen for regionreformen. Regjeringen har nå kommet med forslag om lovfesting av karriereveiledning som et fylkeskommunalt ansvar. Bakgrunnen er at når den statlige tilskuddsordningen legges inn i de statlige rammeoverføringene til fylkeskommunene, er det viktig å sikre at de etablerte tilbudene opprettholdes. Plikten skal ikke strekke seg lenger enn det som med rimelighet kan finansieres av midlene som legges inn i rammeoverføringene til fylkeskommunene fra 2020. Departementet legger imidlertid til grunn at fylkeskommunene, slik som i dag under tilskuddsordningen, også skal tilføre andre midler og samarbeide med andre interessenter i karriereveiledningsfeltet. For Rogaland fylkeskommunen innebærer dette at dagens rammer for karrieresentrene bør videreføres. I tillegg er det andre forslag til endringer som tilsier at aktiviteten ved karrieresentrene vil kunne øke ytterligere.

I høringsutkastet til ny integreringslov foreslås det at fylkeskommunen skal ha ansvar for karriereveiledning til nyankomne i kommunene. Kommunene skal

realkompetansevurdere, fylkeskommunen skal karriereveilede på bakgrunn av dette og komme med anbefaling/forslag til videre løp. Karrieresenteret vil sannsynlig også få nye oppgaver i forbindelse med regionsreformen. Selv om mye ikke er avklart er det i ekspertutvalgets rapport til regionreform sagt at oppgavene og virkemidlene knyttet til karriereveiledning som i dag ligger til Kompetanse Norge og NAV skal overføres.

Forsvaret la i 2017 ned sin karriereveiledning «Fokus», og kom i mai i år med en henstilling til alle fylkeskommuner om å «legge til rette slik at soldater som avtjener sin førstegangstjeneste, kan benytte seg av den lokale karriereveiledningstjenesten i det fylket de tjenestegjør.» Karrieresenteret har vært i kontakt med KNM HH, Madla, og det er ønskelig at Rogaland fylkeskommune inngår i en forsøksordning der karrieresenteret kan tilby karriereveiledning til fast mannskap (soldater til førstegangstjeneste) for å ivareta og videreutvikle tilbudet de har hatt tidligere. Dette kan konkret dreie seg om et behov på ca. 20 % økning i ressursbruk til individuell karriereveiledning for karrieresenterets del. I tillegg er det tenkt informasjon for oppstart av nye kontingenter fire ganger i året.

Fagskolen Rogaland

Fylkestinget vedtok i sak 64/17 at Fagskolen Rogaland skulle organiseres som én skole med én rektor f.o.m. 01.08.17. F.o.m. 01.08.18 ble fagskoletilbudet til RKK overført til Fagskolen Rogaland. Fylkeskommunen får overført øremerkede tilskudd fra staten til fagskoledrift, men som vist i FT-sak 55/19 *Fagskolen Rogaland – status* er ikke den fylkeskommunale fagskolesektoren fullfinansiert av staten. Dette gjelder særlige den maritime utdanningen, men også den tekniske utdanningen koster mer per studieplass enn det Kunnskapsdepartementet har lagt til grunn for finansiering over statsbudsjettet. Tilskuddet fra staten er delt i to; ett grunntilskudd (80 %) og ett resultattilskudd (20 %). Det sistnevnte vil svinge i takt med det totale antall produserte studiepoeng.

Som beskrevet i FT-sak 55/19 er det utarbeidet en egen budsjettmodell for Fagskolen Rogaland, og det er denne som er lagt til grunn for fylkesrådmannens anbefalinger i denne saken. Ut fra modellen vil det komme fram hvor mye midler fylkeskommunen bidrar med utover den statlige finansieringen basert på dagens aktivitet og organisering. I 2019 utgjør dette ca. 3 mill. kroner. Det blir i denne saken beskrevet behov for tilleggsbevilgninger utover det som gis ut fra budsjettmodellen. Oversikt over tiltak er basert på redegjørelse i FT-sak 55/19 og innspill fra styret i Fagskolen Rogaland. Fylkesrådmannen vil høsten 2019 legge fram egen sak om forvaltnings- og skoleeierrollen for fagskolen med forslag til framtidig finansieringsmodell som legger tallene i denne saken til grunn. Målet er å gi styret og skolen en ramme med større handlingsrom, fleksibilitet og forutsigbarhet i arbeidet med å sikre kvalitet, og videreutvikle tilbudet ved skolen.

Opplæring i kriminalomsorgen

Fylkeskommunen er ansvarlig for opplæringen av innsatte i fengslene, tilbakeføringstiltaket TAFU (tilbakeføring gjennom arbeid, fritid og utdanning) og tiltak for narkotikaprogram med domstolkontroll.

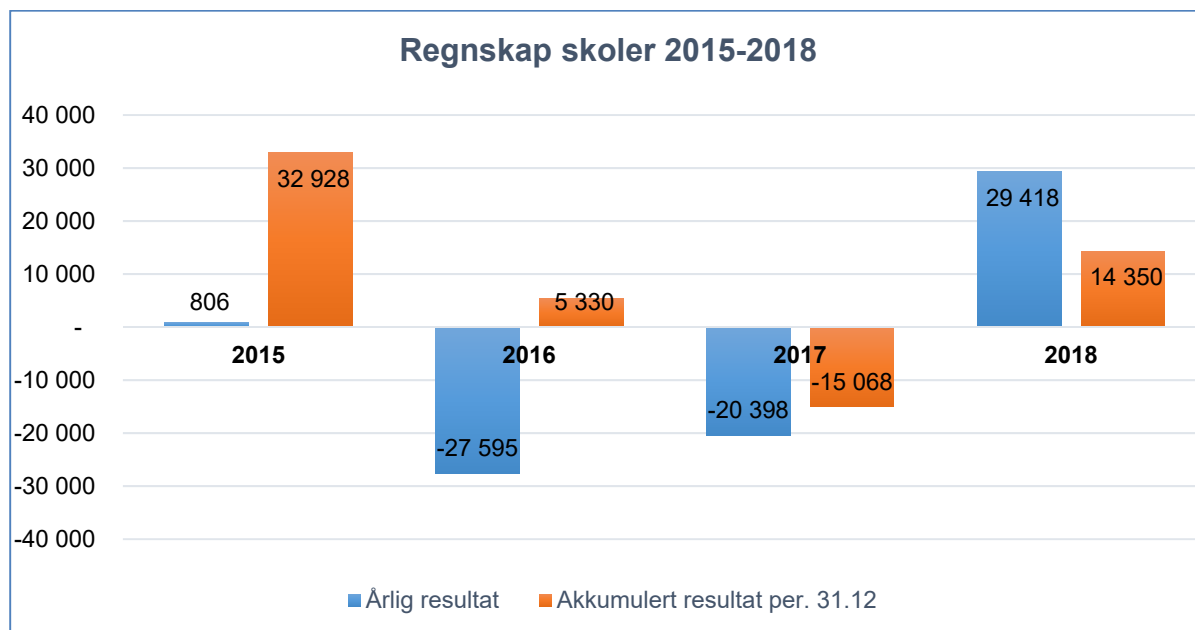
Målet for tilskuddsordningen er at innsette som ikke har fullført grunnskolen eller videregående opplæring og som har rett til og ønsker slik opplæring, skal få det. Det legges også til grunn at løslatte skal kunne fullføre opplæring som er påbegynt under soning.

Den økonomiske situasjonen ved de fylkeskommunale videregående skolene

De videregående skolenes budsjett tar utgangspunkt i antallet klasser. Hver klasse skal ha lærer i et gitt antall timer som er forskriftsfestet. Lærernes tariffavtale avgjør hvor mange timer hver enkelt lærer skal arbeide. På denne bakgrunn kan lønnsbudsjettet fastsettes med stor grad av nøyaktighet. En prosentandel av lønnsbudsjettet avsettes til annen lønn som f.eks. skal dekke alle vikarutgifter.

Skolenes øvrige budsjettmidler er knyttet til objektive kriterier; et beløp per lærer til kompetanseutvikling med mer, og et annet beløp per elev til undervisningsmateriell med mer. Hver skole har en godkjent ledelsesressurs som bygger på antallet elevplasser og antall ansatte (snitt av de to siste årenes beregninger).

De videregående skolene er økonomisk selvstyrte virksomheter som hvert år får sine økonomiske rammer fastsatt gjennom fylkestingets budsjettvedtak. Skolene får med seg sine eventuelle overskudd eller underskudd inn i påfølgende budsjettår. Ved årsoppgjøret for 2018 var det et akkumulert overskudd på til sammen 14,4 mill. kroner, som utgjør en svært liten andel av samlet driftsbudsjett. Her er en tabell for de siste tre årene for å illustrere hvordan resultatene har endret seg:

3. Prioriteringer - politiske vedtak og føringer for 2020

Revidert budsjett fra april og juni

Strand vgs.

I revidert budsjett april (FT-sak 24/19) ble det vedtatt å øke driftsbudsjettet til Strand vgs med 0,8 mill. kroner for å ivareta drift og vedlikehold av prosess- og akvaanlegget i nybygget ved skolen. Behovet er av varig karakter og det er lagt inn 0,8 mill. kroner årlig i økonomiplanen.

Hørselsavdelingen – økning i antall døve (revidert sak juni)

Det har vært behov for å øke ressursene på Hetland vgs. avd. for hørselsfag for å ivareta tolkevirksomheten. For skoleåret 2018/2019 var det 17 elever og for skoleåret 2019/2020 var det økt til 23 elever. Elevene går på forskjellige skoler, flere nivåer og på forskjellige utdanningsprogram. Det ble i revidert budsjett juni (FT-sak 83/19) vedtatt å øke bemanningen som følge av økt behov for tolker.

Totalt vil dette gi en økning på 3,3 mill. kroner for skoleåret 2019/2020 (lønns- og driftskostnader). Dette vil fortsette i budsjettåret 2020. I tillegg til dette er det en elev på en skole som trenger 1,5 årsverk tolketjeneste, noe som øker kostnadene med 1 mill. kroner. Totale kostnader er på 4,3 millioner kroner i 2020, dette er lagt under demografiske endringer og justerte anslagsposter. Det er lagt inn tilsvarende beløp i 2021 og 2,4 mill. kroner i 2022. Fra 2023 forventes det at en er tilbake på samme bemanning som i opprinnelig budsjettet for 2019.

Nye tiltak og styrking av budsjettet

Stilling overført fra administrasjonen RKK

Ved fylkeskommunens overtakelse av personell fra administrasjonen i Rogaland kurs- og kompetansesenter (RKK) ble det bestemt at ett årsverk skulle overføres til Fagskolen Rogaland. Kostnadene for denne stillingen ble innarbeidet i årsbudsjettet for 2019, men ikke i påfølgende år. Fylkesrådmannens innstilling er at dette innarbeides som en permanent ressurs fra 2020.

Fagskolen - Merkostnad maritim utdanning

Fagskoleutdanning innen maritime fag er dyrere enn andre fag. Dette skyldes blant annet nødvendig kjøp av tjenester som simulatortilgang og sikkerhetskurs, samt nødvendige delingstimer for studentene. De årlige ekstrakostnadene utover statstilskuddet er på ca. 2 mill. kroner. Det maritime utdanningstilbudet er viktig for Rogaland, og fylkesrådmannens innstilling er at skolens budsjett styrkes med tilsvarende beløp.

Fagskolen - Egenandel deltid-/fjernundervisningsklasser

Skolen har for enkelte deltidsutdanninger som er tilpasset studenter i inntektsbringende arbeid tatt en egenbetaling fra studenten eller dennes arbeidsgiver. En ordning med studentbetaling styrker inntektssiden i skolens budsjett og egenbetalingen bør komme studentene til gode. Skolene i fylkeskommunal regi er som hovedregel gratis for elever og studenter. Mange private fagskoler er i hovedsak finansiert med studentbetaling. Fylkesrådmannen mener at «skreddersøm» til bedrifter bør kunne utløse studentbetaling, men at en slik ordning bør unngås ved

tilbud til ordinære studenter. Fagskolen Rogaland må derfor vurdere om egenbetalingen skal fortsette i samme omfang som i dag, og om de vil bruke noe av det økte handlingsrommet (se ovenfor) til å redusere denne.

Fagskolen - Drift, IKT, merkantilt, renhold pga. flytting

Studietilbudet innen helsefag har til og med studieåret 2018/2019 hatt tilhold i leide lokaler ved Møllehagen skolesenter. Det nyetablerte Kvalifiseringssenteret har nå overtatt disse lokalene, og fagskolen har derfor midlertidig flyttet til leide lokaler i Tanke Svilandsgate (tidligere Bergeland vgs) før de fra studieåret 2020/2021 etablerer seg i lokalene til tidligere Hinna vgs. Dette medfører ekstra kostnader til teknisk drift, IKT, merkantilt og renhold. Fylkesrådmannen har ikke full oversikt over disse kostnadene nå, men vil eventuelt komme tilbake til dette i revidert budsjett.

Oppsummert for fagskolen:

Tiltak i prioritert rekkefølge	Helårsvirkning (mill. kroner)	Forslag Budsjett 2020 (mill. kroner)
Stilling overført fra administrasjonen RKK	1,0	1,0
Merkostnad maritim utdanning	2,0	2,0
Sum		3,0
Ikke funnet rom for:		
Fagområdeakkreditering (1,5 mill. over to år)	0,75	
Nye studietilbud	1,2	
Sammenslåtte klasser / øke handlingsrom	1,6	

I tillegg til tiltakene som er beskrevet ovenfor har Fagskolen Rogaland behov for å finansiere egenandel til utviklingsmidler. Det vises til omtale i investeringskapittelet 5.3.

Mobiltelefonordning for ansatte

Fylkesrådmannen viser til økonomiplan 2019-2022 hvor det står: «(..)Fylkesrådmannen har satt av 2 mill. kroner per år fra 2020 i påvente av en nærmere utredning.»

Opplæringsavdelingen har i samråd med en gruppe bestående av organisasjonene og representanter fra personal- og organisasjonsavdelingen, avdeling for digital utvikling, økonomiavdelingen og personvernombudet drøftet og utredet en mobiltelefonordning for alle ansatte, og kostnadene til dette. Gruppen foreslår at ordningen skal gjelde alle ansatte i fylkeskommunen. Forslaget begrunnes blant annet i økte krav og utfordringer knyttet til informasjonssikkerhet og behov for styring og kontroll av mobiltelefoner som skal brukes i fylkeskommunens nett, samt bruken av tofaktorpålogging som gjelder alle ansatte, ikke bare ansatte i skolene.

Ordningen som foreslås:

- Alle ansatte skal disponere en mobiltelefon.
- Valgfritt om den skal kun brukes på jobb eller om den også kan tas med hjem.
- Den ansatte kan velge en bedre telefon ved selv å dekke et mellomlegg.
- Fylkeskommunen eier enheten og dekker foruten enheten abonnement, deksel og evt. skjermbytte.

- Fylkeskommunen forutsetter at det installeres en sikkerhetsløsning, et verktøy for styring av mobile enheter.

Arbeidsgiverfinansiert elektronisk kommunikasjon utløser automatisk sjablongmessig fordelsbeskatning av en fordel på 4.400 kroner per år. Det påløper arbeidsgiveravgift av denne fordelten som altså innberettes som en årlig skattepliktig naturallytelse (lønn). Dersom den ansatte ikke bruker telefonen privat (ikke tar den med hjem) påløper ingen skatteplikt. Arbeidsgivers finansieringsbidrag må i praksis være av en viss størrelse for å forsvare fordelten som eventuelt innberettes, slik at ordningen framstår som attraktiv nok for arbeidstaker til at flest mulig lar seg utstyre med tjenestetelefon som også brukes privat.

Merutgiftene knyttet til ordningen vil i utgangspunktet være betydelige når det må kjøpes mobiltelefoner til de fleste ansatte ved oppstart av ordningen. Rent finansielt kan utfordringen bli større på kort sikt når anskaffelsene etter regnskapsreglene må dekkes innenfor driftsbudsjettet. Et alternativ som fylkesrådmannen har lagt til grunn at velges, er å inngå en leasingavtale slik at utgiftene til kjøp av mobiltelefoner fordeles jevnt.

Med stort volum av abonnement vil det kunne fremforhandles en gunstig avtale som reduserer abonnementskostnadene per enhet. Det vil også kunne oppnås sparte telefonutgifter knyttet til dagens relativt kostnadskrevenende telefoniløsninger/-sentraler på skolene, midler som etter hvert kan trekkes ut av budsjetttrammene. Også sentralt vil det kunne frigjøres budsjettmidler ved å avvikle fasttelefoni og bruk av Skype som telefonsystem. Fylkesrådmannen legger vekt på mulighetene for å innføre ett felles telefonsystem med automatisert sentralbord, og med dette standardisere og effektivisere løsningene i hele organisasjonen. Den økte sikkerheten har også en økonomisk verdi, fordi mulige konsekvenser og kostnader knyttet til hackerangrep og bøter ved brudd på personvernregler mv. forebygges.

I skoleverket vil ordningen eventuelt erstatte en ordning med telefongodtgjørelse (månedlig lønnsytelse) til kontaktlærere og miljøterapeuter mv., for deres bruk av privat mobiltelefon i tjenesten. Denne ordningen dekkes av skolene innenfor fastsatt nettoramme.

For at denne brede satsingen på arbeidsgiverfinansiert mobiltelefoni skal kunne forsvares rent økonomisk og dekkes inn uten vesentlige merutgifter, må redusert administrativ tidsbruk på skolene knyttet til bemanning av dagens telefonsentraler tas ut gjennom reduserte bevilgninger. Videre må det også forutsettes at generelle tidsbesparelser knyttet til mer effektiv skoleadministrasjon danner grunnlag for et uttrekk fra budsjettene. For pedagogisk personale er det først og fremst snakk om å realisere kvalitative gevinster. Ensartet bruk av smarttelefon i tilknytning til nytt skoleadministrativt system (Visma InSchool) vil innebære økt fleksibilitet og funksjonalitet for brukerne, og har et potensial for å frigjøre tid til kjerneoppgaver. Også denne økte kvaliteten har en verdi. Opprinnelig var det dette ønsket om å utnytte nye skoleadministrative løsninger på en best mulig måte som dannet grunnlag for fagorganisasjonenes forventninger om at mobiltelefoner ble stilt til disposisjon for ansatte.

Med en forventet levetid på mobiltelefoner på tre år, har fylkesrådmannen vurdert det som realistisk at arbeidsgiverfinansiert mobiltelefon til alle ansatte ikke nødvendigvis vil medføre varige merutgifter sammenlignet med dagens løsninger. Fylkesrådmannen har blant annet vurdert alternativkostnadene ved å videreføre mer sporadisk bruk av mobiltelefoni, tradisjonelle telefonsentraler og infrastruktur som er basert på fortsatt bruk av fasttelefoni og Skype mv. Telefoni via pc, for eksempel Skype for Business, har dessuten vist seg å være mindre egnet.

I en overgangsperiode må det settes av 7,5 mill. kroner i 2020 og 2,0 mill. kroner i 2021 ifølge fylkesrådmannens sjablongmessige beregninger. Det understrekes at forutsetningen om inndekning fra 2022 blant annet baserer seg på betydelig gevinstrealisering i form av skoleadministrative tidsressurser som tas bort. Av funksjonelle og sikkerhetsmessige hensyn er det ønskelig at fylkeskommunen prioriterer å gjennomføre omleggingen. Fylkesrådmannen vil legge fram en egen sak for administrasjonsutvalget og/eller fylkesutvalget hvor tiltaket beskrives nærmere før iverksettelse skjer. Fylkesrådmannen vil da også redegjøre nærmere for gevinstrealiseringen som forventes gjennomført.

Kompensasjon for nye oppgaver RFK

Tilskudd som overføres fra IMDi (Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet)

Tilskuddsordningen Jobbsjansen del B overføres fra 01.01.2020

Hovedmålet er å bidra til bedre gjennomføring i videregående opplæring. Ungdom som har rett til videregående opplæring, men som ikke har opparbeidet seg godt nok faglig grunnlag, herunder tilstrekkelige norskerfardigheter, skal kunne få bedre forutsetninger for å fullføre og bestå. Ordningen skal bidra til kunnskapsutvikling. Fylkeskommuner som etablerer et slikt tilbud, må ha et konkret samarbeid om dette med aktuelle kommuner.

Rogaland har fått økt rammen med 8,8 mill. kroner på grunn av overførte oppgaver fra staten. I denne overføringen vil statlige øremerkede tilskudd opphøre. I 2019 mottar Rogaland fra IMDi 2,4 millioner som har blitt brukt til kombinasjonsklasser.

Innføringsklasser og kombinasjonsklasser er forberedende tilbud for minoritetsspråklige elever. Innføringsklasser er primært et tilbud for de som trenger mer norskopplæring før de kan begynne på Vg1.

Satsing på miljøarbeiderressurs for minoritetsspråklige elever er en del av jobbsjansen. Målgruppen er elever i innføringsklasser, og målet er at disse skal fullføre og bestå videregående opplæring. Elevene har kort botid og krever en annen tilnærming til læring enn de som har gått norsk grunnskole.

Kombinasjonsklasser er tilbud for minoritetsspråklige elever med rett til videregående opplæring, men som har behov for mer grunnskoleopplæring (i tillegg til norskopplæring) før de kan begynne på Vg1. Fylkeskommunen samarbeider i dag med Stavanger og Sandnes kommune om kombinasjonsklasser, og kommunene bidrar med egne lærerkrefter i opplæringen. Tilbudet finnes inneværende skoleår ved

Gand vgs og Godalen vgs. Vi har også startet samarbeid med kommuner i nordfylket, og ønsker et tilsvarende tilbud ved Karmsund vgs. I utgangspunktet var kombinasjonsklasser et treårig prosjekt i perioden 2018-20. Erfaringene i Rogaland og i andre fylker er udelt positive. Kombinasjonsklasser har vært mulige grunnet finansiering fra IMDi v/ Jobbsjansen del B. Det planlegges å utvide tilbudet med kombinasjonsklasser også ved Sola vgs, Bryne vgs og Dalane vgs, og fylkeskommunen vil ta initiativ til dialog med aktuelle kommuner. Dette er mulig nå som fylkeskommunen får hånd om midlene fra Jobbsjansen del B. Ved å tilby forberedende opplæring av høy kvalitet, vil minoritetsspråklig ungdom ha større sjanse for å lykkes med å fullføre og bestå videregående opplæring (jfr. oppl.ova § 3-12).

De siste to årene har fylkesrådmannen samarbeidet med Stavanger kommune om kombinasjonsklasser ved Godalen vgs. Kombinasjonsklasser er et tilbud om mer grunnskoleopplæring til minoritetsspråklige elever med rett til videregående opplæring. Erfaringene viser at ressurser til miljøarbeid og utenomfaglig støtte er avgjørende for å beholde mest mulig faglig fokus i klasserommet. Prosjektet har noe mer ressurser enn en vanlig innføringsklasse som følge av at kommunen også bidrar med lærerkrefter. For skoleåret 2019/20 ble det i tillegg opprettet en kombinasjonsklasse ved Gand vgs i samarbeid med Sandnes kommune.

Miljøressurs/miljøveileder gir muligheter til å organisere grupper innenfor tema som kulturelle utfordringer og negativ sosial kontroll, samt interkulturelle aktiviteter som fremmer integrering etc. Dette er viktige nærværsfaktorer som ikke kan løses innenfor lærerne sin arbeidstidsavtale. Psykiske helseutfordringer som følge av traumer og krig fører naturligvis til at tid går med til ikke-pedagogiske samtaler. En miljøressurs kan aktivt være til stede og bidra til å hjelpe elevene med utfordringer i hverdagen.

Fylkesrådmannen tilrår at det settes av midler til en miljøarbeiderressurs i 89 prosent stilling ved skolene som har innføringsklasser, men ikke har kombinasjonsklasser (her gis det statlige midler). Kostnaden anslås til 2 mill. kroner pr. år. Dette vil være et viktig og målrettet bidrag til at flere fullfører og består.

Budsjettet økes med 8,8 mill. kroner som er tilsvarende kompensasjonen for nye oppgaver fra staten for jobbsjansen del B.

Tilskuddsordning mentor- og traineeordning overføres fra 01.01.2020

Delmål er at virksomheter i privat eller offentlig sektor ved å arrangere et mentor- eller traineeprogram styrker mangfoldet i bedriften, og at de blir tilført ny kompetanse og nye erfaringer. Målgruppen er innvandrere med fagutdanning/høyere utdanning fra universiteter eller høyskoler i Norge eller utlandet og som trenger innpass i arbeidslivet der de kan bruke sin kompetanse på rett plass.

Budsjettet økes med 0,86 mill. kroner som er tilsvarende kompensasjonen for nye oppgaver fra staten.

Tilskuddsordning etablereropplæring innvandrere overføres fra 01.01.2020

Målet er å styrke og utvikle det ordinære tilbudet om etablereropplæring slik at det bedre kan legges til rette for etablerervirksomhet for innvandrere og dermed skape

økt sysselsetting og vekst. Målgruppen er innvandre som ønsker å etablere seg som selvstendig næringsdrivende. Kvinner med innvandrerbakgrunn er en prioritert målgruppe.

Budsjettet økes med 0,56 mill. kroner som er tilsvarende kompensasjonen for nye oppgaver fra staten.

Oppgaver som overføres fra IMDi fra 01.01.2020

Budsjettet økes med 2,6 mill. kroner som er tilsvarende den kompensasjonen for nye oppgaver fra staten som tilfaller Rogaland fylkeskommune.

Bosetting:

Fylkeskommunen blir regional rådgiver for KS og Nasjonalt utvalg for bosetting.

Kompetanse og kvalifiseringsarbeid:

Fylkeskommunen skal følge opp og drive veiledning og kompetanseheving av kommunene i deres kvalifiseringsarbeid.

Forebygging av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse:

Fylkeskommunen skal følge opp arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Forebyggingsarbeidet har sitt mandat i «Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)» Minoritetsrådgiverordningen er en del av denne handlingsplanen og målgruppa for det forebyggende arbeidet er ungdom i ungdomsskole og videregående opplæring. Samarbeid med regionale sektormyndigheter og fylkeskommuner: Fylkeskommunen skal samarbeide med flere aktører om integreringsfeltet.

Karriereveiledning:

Karriereveiledning blir en sentral del av kvalifiseringen av innvandrere sammen med kvalifiseringsoppgaver som opplæring i norsk og samfunnskunnskap som fylkeskommunen allerede utfører eller overtar ifølge forslag til ny integreringslov.

Styrking av arbeid med karriereveiledning

Budsjettet i 2021 økes med 0,9 mill. kroner som tilsvarer en stilling.

PC ordningen

For skoleåret 2018-19 var totalkostnaden (for datamaskinsalg) på 12,9 mill. kroner. Etter momsrefusjon ble den totale kostnaden 9,8 mill. kroner. Hittil i 2019 er det en økning i salget på 25 %. Grunnmodellen, som har den høyeste kosten for RFK, har økt med 33 %.

Dersom en generell økning på 30 % i salget legges til grunn vil kostnadene for skoleåret 2019-20 bli 16,7 mill. kroner. Etter momsrefusjon blir da kostnaden 12,7 mill. kroner. Det er behov for å øke budsjettet med 4 mill. kroner til PC kjøp. For 2018 var underskuddet for PC ordningen på 1,8 mill. kroner.

For innføringsklasser, hvor skolen kjøper PC-ene og låner de ut til elevene, er kostnaden om lag 0,5 mill. kroner per år (5 klasser per år med estimert levetid på 3 år). Denne kostnaden kommer i tillegg.

Totalt utgjør forventet økning til PC kjøp 4,5 mill. kroner, hvorav 1 mill. kroner dekkes innenfor voksenopplæringsbudsjettet. En budsjettøkning på 3,5 mill. kroner er lagt inn i økonomiplanperioden.

Nettskolen

I dag benytter 18 skoler Nettskolen Rogaland sitt tilbud. Siden 2014 har antall elever økt fra 343 til over 800. Med nettundervisning til voksne fra og med inneværende skoleår kan elevtallet bli godt over 900.

Antall lærere som er engasjert i nettskolen med ett eller flere fag har økt fra 8 til 20 og antall fag fra 10 til 22. Budsjettet har siden 2014 vært uendret på 3,1 mill. kroner. Administrasjonsressursen er også den samme i dag på 170 % stillingsressurs som fordeles på leder 100 %, en pedagog 30 % og fire koordinatorene på totalt 40 %. Skal en kunne håndtere økningen som har vært i elevtall på en god og hensiktsmessig måte, må det bevilges en større administrativ ressurs. Det er foreslått at det fra neste budsjettår tilsettes en person i 100 % stilling som kan bistå leder administrativt og i det pedagogiske utviklingsarbeidet. I dag betaler nettskolen 30 % ressurs til en e-pedagog. Denne ressursen kan inngå i 100 % stillingen. Kostnadsøkningen vil da tilsvare en 70 % stilling estimert til 623.000 kroner kommende budsjettår.

Endrete rammer for undervisning i nettskolene har ført til et redusert antall elever i gruppene og med det flere klasser. Sammen med økte lærerkostnader medfører dette en økt kostnad på 800 000 kroner.

Det vises til FT-sak 107/18 – Strategisk plan – Nettskolen i Rogaland fylkeskommune.

En budsjettøkning på 1,4 mill. kroner foreslås.

Digitale og trykte læremidler på grunn av fagfornyelsen

I forbindelse med fagfornyelsen 2020-2021 vil det innføres nye læreplaner i alle fag for videregående opplæring. Hovedtyngden av nye læreplaner kommer høsten 2020, Dette medfører store kostnader knyttet til utvikling og anskaffelse av nye læremidler.

I Kommuneproposisjonen 2019 varslet regjeringen at den i samarbeid med KS ville innarbeide kompensasjon til skoleeierne for innkjøp av nye læremidler i forbindelsen med innføringen av Fagfornyelsen.

Det er nå vanskelig å fastslå omfanget av kompensasjonen basert på omtalen i statsbudsjettet for 2020, jf. St. prp. 1 (2019-2020) fra Kunnskapsdepartementet. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette.

Ved siden av dette må en styrke innkjøpet av trykte læremidler. Fylkesrådmannen foreslår et tillegg til trykte læremidler på 1000,- kr pr elev i Vg1, beregnet til 5,5 mill. kroner.

Det er grunn til å forvente statlige øremerkede midler til fagfornyelsen, og basert på det som har fremkommet i statsbudsjettet, er det ikke vurdert som forsvarlig å forutsette at mer enn halvparten av utgiftene blir dekket gjennom et tidsavgrenset øremerket tilskudd fra staten.

Det budsjetteres med en kostnad på 5,5 mill. kroner i 2020, 4,5 mill. kroner i 2021 og 2,4 mill. kroner i 2022, med en forutsetning om 50 % i øremerkede tilskudd.

Økning i NDLA på grunn av fagfornyelsen

Fylkesrådmannen viser til FT-sak 98/19 Tilleggsbevilgning NDLA – budsjett 2020 og langtidsbudsjett 2021-2023. Parallell sak blir lagt fram i alle fylkeskommuner.

Vedtaket i saken innebærer at RFK i utgangspunktet stiller seg bak NDLAs anbefalinger, med følgende ekstratilskudd i planperioden:

- 280,- per elev gir ekstraavgifter på 4,8 millioner kroner i 2020
- 230,- per elev gir ekstraavgifter på 4,0 millioner kroner i 2021
- 110,- per elev gir ekstraavgifter på 1,0 millioner kroner i 2022

Fylkeskommunen har hatt en sterk satsing på digitale læremidler i tillegg til trykte læremidler, og fordeler læremiddelpengene slik i 2020, med de realendringene som er omtalt over:

- trykte læremidler: 10,5 mill. kroner
- støtte til elev-pc ordningen: 13,2 mill. kroner
- innkjøp og produksjon av digitale læremidler gjennom samarbeidet NDLA: 13 mill. kroner

Det er grunn til å forvente statlige øremerkede midler til fagfornyelsen og også for økte anskaffelser gjennom NDLA er det lagt inn i budsjettforslaget en forutsetning om at halvparten av utgiftene til fagfornyelsen blir dekket av statlige overføringer.

Det budsjetteres med en kostnad på 4,5 mill. kroner i 2020, 3,6 mill. kroner i 2021 og 1,7 mill. kroner i 2022, med en forutsetning om 50 % i øremerkede tilskudd.

Idrett på Dalane vgs, toårig prosjekt

Idrettsmiljøet i Dalane har i flere år vært opptatt av at elever som ønsker idrett må ut av Dalane regionen. I et større møte i august 2019 ble det fra fylkespolitikere, fra alle partier, gitt klar beskjed om at dette måtte det gjøres noe med. Grunnlaget for å opprette en klasse med idrettsfag i Dalane er ikke til stede. For at elever fra regionen skal få et tilbud ser skolen etter andre løsninger. Skolen har ikke muligheter, innenfor dagens ressurs, til å gi elever i Vg1, Vg2 og Vg3 på Studiespesialiserende et tilbud i idrettsfag. De ønsker, gjennom et toårig prosjekt, å prøve ut om det er interesse for tilbudet. Skolen ser for seg at de vil kunne gi et tilbud til Vg1 og Vg2 høsten 2020. Tilbudet vil ha en årskostnad på 430.000 kroner og en kostnad høsten 2020 på 200.000.

Budsjettøkning på 0,2 mill. kroner i 2020, 0,4 mill. kroner i 2021 og 0,2 mill. kroner i 2022.

Demografiske endringer og justerte anslagsposter

Følgende forutsetninger er lagt inn i tråd med tidligere omtale:

Endringer i antall læringer

Følgende endringer er lagt til grunn i budsjettforslaget:

- Bedriftstilskudd, basistilskudd 1: økning på 6,2 million kroner
- Bedriftstilskudd, basistilskudd 2: økning på 6 million kroner

Totalt tar dette høyde for en økning på nærmere 200 læringer fra opprinnelig budsjett 2019 til budsjettet for 2020

- Vg3 i skole er redusert med 7,4 millioner kroner og ca. 50 personer.

Totalt gir endringene merutgifter på 4,8 millioner kroner.

Endringer i elevtallet

Fylkesrådmannen viser til vedtak i inntaksnemnda i 2019 om endringer i forhold til tidligere vedtatt tilbudsstruktur for skoleåret 2019/2020. Alle endringene i saken er innarbeidet i budsjettmodellen og gir en reduksjon i utgiftsbehovet med en helårsvirkning på 12,2 mill. kroner sammenlignet med opprinnelig budsjett 2019.

Prognose for endring i klassetall høsten 2020 har en anslått halvårsvirkning i 2020 på 0,9 mill. kroner i økte utgifter. Anslaget tar ikke opp i seg muligheten for ytterligere 6 klasser Vg3 påbygg. Utgiftene til ekstra påbyggklasser må meldes inn i revidert sak april 2020 dersom de blir opprettet igjen, og vil da kunne ses i sammenheng med reduserte utgifter knyttet til opplæring i bedrift.

Busstransport for elever ved Bergeland vgs

For Bergeland vgs er det mindre utgifter på grunn av at filialen i Tanke Sviland er lagt ned. Her er det en innsparing på 375 000 kroner, som er lagt inn.

Kostnadsendringer, herunder indeksjusteringer og lønnsvekst

Lønnsoppgjøret i opplæring

I kapittel 4 er det tatt ut ny snittlønn fra Agresso og utgiftene i budsjettmodellen er på 66,2 millioner kroner i 2020. Prognoser for kapittel 3 og 5 ligger sentralt i lønnsreserven.

Priskompensasjon – reelt uendrede rammer

For å opprettholde reell kjøpekraft, er det lagt inn en indeksjustering på knapt 2,6 mill. kroner knyttet til alle poster i opplæringsavdelingen. For skolene er det lagt inn en økning på om lag 2,3 mill. kroner. Samlet økning er på ca. 5 mill. kroner.

Statens pensjonskasse og sykkelønnsrefusjoner

Satsen i Statens pensjonskasse går fra 13,2 % til om lag 12,7 % og det er lagt inn en reduksjon på 7,7 mill. kroner. Det er også lagt inn en økning på 0,1 mill. kroner til tillegg for sosiale utgifter ved vikarlønn ved sykefravær.

Inntektsendringer, herunder inntektsjusteringer

Endringer i inntekter for opplæringsavdelingen

- Gjesteelever: 1 million i økte inntekter
- Landslinje: 0,3 millioner i økte inntekter

- Refusjon andre fylker for fagskoleinntak opphører fra 2020, som gir en mindreinntekt på 0,9 million kroner
- Mobbeombud: statlig finansiering opphører, mindreinntekt på 0,5 million kroner
- Inntekter fra Fylkesvise partnerskap for karriereveiledning (VOX) legges inn i rammen, gir en mindreinntekt på 1,8 million kroner
- Forventet økte inntekter til Fagskolen, foreløpig lagt inn 1,6 million kroner

Omprioritering, effektivisering og sparetiltak

Endring i renholdspersonale

Fylkesrådmannen foretar beregninger av ressursbehovet basert på renholdsplaner, blant annet som en konsekvens av endrede arbeidsmåter. For noen skoler fører det til økt behov for bemanning, mens for andre skoler blir det reduksjoner. Det har blitt arbeidet med effektivisering på området gjennom mange år, med en samlet dokumentert effekt på minst 6 mill. kroner.

Det har vært en gjennomgang for flere skoler der fylkesrådmannen nå foretar nye beregninger av ressursbehovet basert på nye renholdsplaner. Foreløpig er det fem skoler, Strand, Jåttå, Vågen, Kopervik og Gand. I tillegg kommer endringer på Bergeland på grunn av Tanke Sviland.

- Reduksjon på 0,9 årsverk på Strand vgs (gjelder fra 2020)
- Reduksjon på 1 årsverk på Jåttå vgs (gjelder fra 2020)
- Reduksjon på 0,9 årsverk på Kopervik vgs (gjelder fra august 2020)
- Reduksjon på 1,7 årsverk på Bergeland vgs (gjelder fra august 2019)
- Økning på 1 årsverk på Gand vgs (gjelder fra 2020 i budsjettet)
- Økning på 1 årsverk på Vågen vgs (gjelder fra høsten 2019, ref. revidert budsjett april)

Samlet endring er en nedgang på 2,5 årsverk, som gir en årlig besparelse på 1,4 millioner kroner.

Driftsleder

I gjeldende økonomiplan 2019-2022 ligger det inne en besparelse knyttet til faglig samordning av drift og vedlikehold mellom skolene og bygg og eiendomsavdelingen.

Økonomiplan 2019-2022 - mill. kroner	2019	2020	2021	2022
Eiendomsstrategi – faglig samordning av drift og vedlikehold	-1,0	-3,0	-5,0	-5,0

Foreløpig har en ikke klart å realisere besparelsen fullt ut i 2019. Det er foretatt reduksjoner i bemanningen ved Bryne vgs og Bergeland vgs, men også en økning ved Vågen vgs, ref. FT-sak 24/19. Besparelsen er videreført med 2,4 mill. kroner i 2020 og 4,4 mill. kroner fra 2021. Prosessen med faglig samordning av drift og vedlikehold mellom skolene og bygg og eiendomsavdelingen er startet opp.

For øvrig viser fylkesrådmannen til kapittel 3.6 om nye sparetiltak og krav til effektivisering, hvor også konkrete forslag i opplæringsavdelingen gjennomgås.

Politiske vedtak, vedtatte planer eller andre vesentlige forhold som ikke er innarbeidet i budsjettforslaget Digitale læremidler

Fylkeskommunen søkte sommeren 2019 om midler til kjøp av digitale læremidler fra Utdanningsdirektoratet (Udir). Utlysningen var en del av forberedelsen til de kommende nye læreplanene i 2020 (fagfornyelsen), og var en del av den statlige digitaliseringsstrategien for grunnsopplæringen. Målet er å bidra til at elever og lærere får tilgang til et mangfold av digitale læremidler av høy kvalitet. Dette er en ny fireårig satsning, hvor fylkeskommunen kan søke om midler hvert år. Det forutsettes en fylkeskommunal egenandel på 70 %.

I revidert budsjett juni (FT-sak 83/19) ble det vedtatt en styrking av budsjettet i 2019 til å dekke 50 % av fylkeskommunens egenandel i forbindelse med søknaden om Udir midler. Den resterende egenandelen ble dekket innenfor budsjetttrammen. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for å styrke budsjettet i økonomiplanen, og egenandelen må dekkes av midler som er satt av til kjøp av læremidler i planperioden.

Fagskolen Rogaland - Fagområdeakkreditering

Fagområdeakkreditering er et sentralt tiltak i strategiplanen for Fagskolen Rogaland. Fagskolen kan da selv opprette nye utdanninger, studiesteder og foreta endringer i eksisterende utdanninger innenfor det godkjente fagområdet. Fra regjeringens side er det ønskelig at flere fagskoler søker om dette, noe som tydeliggjøres i stortingsmeldingen hvor det legges opp til at fagskoler med fagområdegodkjenninger vil bli spesielt prioritert i søknadsbehandling av utviklingsmidler. Arbeidet med å oppnå akkreditering anslås å kreve om lag 1,5-2 årsverk over en toårsperiode fra 2020. Fylkesrådmannen støtter at Fagskolen Rogaland søker om akkreditering, men har ikke funnet dekning for å tilføre midler til en ytterligere økning i årsverk.

Fagskolen Rogaland - Nye studietilbud

Ved etablering av nye studietilbud må de kompenseres med en mellomfinansiering inntil statlig grunnfinansiering foreligger og resultatbasert tilskudd utbetales. Fagskolen Rogaland ønsker å starte opp nye tilbud innen Velferdsteknologi og Forpleiningsleder høsten 2020, og trenger oppstartsmidler fra fylkeskommunen for å dekke grunnfinansieringen på 80 % inntil statlig finansiering er på plass. Velferdsteknologi er 30 studiepoeng over ett år og Forpleiningsleder er 60 studiepoeng over to år. Summen av Velferdsteknologi + Forpleiningsleder over ett år er da 60 stp. Dette er i overkant av to årsverk. 80 % av dette utgjør omkring 1,2 mill. kroner pr år. Tildeling av budsjettmidler forutsetter at kursene startes opp som planlagt høsten 2020. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for tiltaket.

Fagskolen Rogaland - Sammenslåtte klasser

Sammenslåing av klasser er et av effektiviseringstiltakene som skolen har innført de siste årene. Ordningen kan i mange tilfeller være hensiktsmessig utfra både økonomiske, organisatoriske og pedagogiske forhold. I andre tilfeller kan ordningen være uheldig. Romsligere budsjetttrammer vil gi skolen mulighet til å sette i verk tiltak for å øke gjennomstrømmingen og redusere frafall. Årlig gir sammenslåtte klasser en besparelse på ca. 1,6 mill. kroner. Fylkesrådmann har i utgangspunktet ønsket å

styrke skolens handlingsrom, og foreslå en økning på fagskolens budsjett tilsvarende besparelsen. Styrkingen ville ikke vært øremerket til å redusere bruken av sammenslåtte klasser og må blant annet ses i sammenheng med egenandel for studentene (se nedenfor). Økt gjennomføring vil gi økt resultattilskudd fra staten. Det er ikke funnet dekning for en generell styrking som omtalt.

Sommerskolen

Fylkestinget vedtok i juni 2019 (FT-sak 54/19) en utvidelse av tilbudet ved sommerskolen til å gjelde alle fellesfag med lokalgitt skriftlig eller muntlig eksamen. Tilbudet skulle også utvides til å gjelde elever som hadde fått IV. I saken som ble lagt frem kalkulerte fylkesrådmannen med at dette ville føre til en kostnadsøkning på 1,5 mill. Det vises til FT-sak 99/19 Sommerskolen 2019 – orientering om gjennomføring. Her skriver fylkesrådmannen at Sommerskolen 2020 vil utvide tilbudet i tråd med vedtaket i juni og at organisering og kostnad vil bli drøftet i en egen politisk sak. I denne økonomiplanen er det ikke funnet dekning for å øke budsjettet for sommerskolen.

Kvalifiseringssenteret, en mulig utvidelse

Kvalifiseringssenteret skal være et fylkeskommunalt opplæringstilbud for ungdom i alderen 16-24 år som har rett til videregående opplæring. Tilbudet skal fange opp ungdom som trenger å fullføre, elever som har sluttet, som ikke har startet på vgs, eller som av ulike årsaker ikke får læreplass og som trenger ekstra oppfølging i læretida.

Fylkestinget vedtok i økonomiplanen for 2019-2022 opprettelsen av Kvalifiseringssenteret Rogaland, jf. også FT-sak 146/18. I første omgang ble senteret etablert som et 3-årig prosjekt med oppstart høsten 2019. Fullskala drift som beskrevet i saken, med avdelinger både i sør-fylket og i nord-fylket ville kreve ekstra ressurser. Dette vurderes i budsjettssammenheng. Senteret er nå opprettet i Stavanger med en årlig ramme på 6,5 mill. kroner (inntil 5 mill. kroner fra midler satt av til nullvisjonen, 1 mill. kroner i ekstramidler og 1,5 mill. kroner fra en konkret omdisponering). For gjennomføringen av en mulig utvidelse til nord-fylket, er utgiftsbehovet tidligere beregnet til 13 mill. kroner på årsbasis. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for en budsjettøkning på 6,5 mill. kroner for å dekke drift i full skala slik dette er beskrevet i FT-sak 146/18.

Utvidelse av oppfølgingstjenesten (OT) sitt mandat og innføring av økte rettigheter for ungdom 22-24 år

Fylkesrådmannen viser til FU-sak 194/19 "Organisering av tilbud for ungdom 22-24 år som ikke har bestått videregående opplæring". Endringer i opplæringsloven der ungdom mellom 22-24 år gis ungdomsrett + ønsker fra fylkesrådmannen om innføring av et tilbud til ungdom i denne aldersgruppen, som ikke har ungdomsrett, men vil få en voksenrett ved fylte 25 år. Vil kreve økt kapasitet hos OT som er de som skal følge opp denne aldersgruppen. Fylkesrådmannen har i saken kalkulert behovet til tre veilederstillinger. Tiltakene forutsetter merutgifter anslått til 2,5 mill. kroner i saken. Fylkesrådmannen har ikke funnet dekning for å innarbeide ressurser.

Felles digital løsning for renholdsplaner

RFK skal innføre en felles løsning for renholdsplaner, og ser i denne sammenheng blant annet på bruk av digitale arbeidsverktøy. Clean Pilot (for iPad) er et eksempel

på et program for renholdere og renholdsledere som gir oversikt over arbeidsoppgaver og generell drift. Renholdere får oversikt over sine renholdsoppgaver, tilleggsbestillinger og informasjon om oppdrag, som åpner for tilleggsfunksjonalitet som kan effektivisere også utarbeidelsen av renholdsplaner.

To skoler har prøvd ut iPad som arbeidsverktøy, Åkrehamn vgs og Sola vgs. Skoleåret 2019/2020 legges det opp til at ytterligere 3-4 skoler får prøve ut arbeidsverktøyet før endelig beslutning tas.

Fylkeskommunen ønsker å følge digitaliseringstrenden for å bli mer effektive og løfte kvaliteten på renholdet. Fylkesrådmannen har forutsatt at økte utgiftsbehov knyttet til nettbrett og programvare mv. dekkes innenfor rammen.

Nærmere omtale av opplæringsavdelingens budsjett

Oversikt over ikke-lovpålagte poster:

Ansvar	Budsjett	Beskrivelse av tilbudet
161000	1 970 000	Innovasjon - refusjoner og drift av ungt entrepenørskap (1.42 mill. kroner er drift)
161000	466 000	RUP midler
161000	750 000	Videreføre Uir (utdanning i regionene)
161000	1 250 000	Skoleskipet Gann
161000	-	Rekrutere lærere, vi dekker 20% lønn
161000	1 100 000	Sommerskolen
161000	2 000 000	Kvalitetsutvikling realfag
sum 161000	7 536 000	
161100	-	Stipend ansatte, kompetanse for kvalitet
161100	200 000	Internasjonalisering
161100	90 000	Elevorganisasjoner
161100	175 000	OT midler til tiltak på skolene
161100	3 100 000	Nettskolen Rogaland
sum 161100	3 565 000	
161200	-	Forskuttering av voksenretten
161200	200 000	Informasjonstiltak karriereveiledning
161200	2 600 000	Karriereveiledning
161200	725 000	Støtte studieforbundene
sum 161200	3 525 000	
161300	150 000	Utdeling fag og svenneprøve
sum 161*	14 776 000	Sum Opplæringsavdelingen utenom nullvisjonen
162360	6 500 000	Kvalifiseringssenter
161500	8 043 000	Nullvisjonen (Spor1, Spor2 og Spor3)
162*	2 350 000	Rådgivingsressurs skolene (spor 3)
Sum "Null-visjonen"	16 893 000	
162510	90 000	Den virtuelle matematikkskolen
162000	3 300 000	Englandsklassen på Bergeland
162*	3 200 000	Forskerlinjer og Topplinjer på flere skoler
162*	2 200 000	Latin, kinestisk, tysk III og fransk III flere skole
162630	6 200 000	IB linje St. Olav drift og lønn utover studiespesialisernende.
162930	3 100 000	IB linje Vardafjell studiespesialisernende.
162540	5 535 000	Topp Volley Sauta
162660	1 850 000	Toppidrett ved St. Svithun
162660	4 676 000	Talenter mot toppen på St. Svithun
163*	2 934 000	Fagskolen støtte utover statlig tilskudd i 2019
Sum 162* og 163*	33 085 000	
sum	64 754 000	

Fylkesrådmannen tar med denne oversikten for å illustrere omfanget av undervisningstilbud som er kategorisert som ikke-lovpålagte. Handlingsrommet for omprioritering er naturligvis større for oppgaver som ikke er lovpålagte.

Tilbudet innenfor IB (international baccalaureate):

Tilbudet finnes i dag ved to skoler (St. Olav vgs. har to paralleller og Vardafjell vgs. har én parallell). Dette er et ikke-lovpålagt tilbud, og ved å redusere med en parallell ved St. Olav vgs. og heller tilby studiespesialisering, vil det være mulig å frigjøre 3,1 mill. kroner etter 2 skoleår.

Utdanningsprogrammet musikk, dans og drama (MDD):

Rogaland er et av fylkene i landet som har flest elevplasser innenfor MDD sett i forhold til det totale elevtallet. Tilbudet innenfor musikk er svært kostbart. I Rogaland er det tre skoler som har tilbudet, Vågen vgs. som har 4 paralleller hvor to er innenfor musikk, en på dans og en på drama. Stavanger katedralskole har to paralleller hvor en er musikk og en er delt mellom dans og drama. Skeisvang vgs. har samme tilbud som katedralskolen. Ved å konvertere en parallell musikk til en parallell studiespesialisering er det for eksempel mulig å frigjøre 9,7 mill. kroner, med full virkning etter 3 skoleår.

Utdanningsprogrammet naturbruk:

Utdanningsprogrammet naturbruk er svært kostbart å tilby. Tilbudet finnes ved Øksnevad vgs (grønn variant) og Strand vgs (blå variant). Noen forklaringer til de høye kostnadene er kostbart inventar og utstyr pluss at gruppedelingen er på 12 elever (ikke 15 elever som i andre yrkesfaglige utdanningsprogram). Kostnadene kan reduseres ved at antallet skoleklasser innenfor utdanningsprogrammet blir redusert.

Toppvolley:

Dette er et ikke-lovpålagt tilbud hvor Sauda vgs har en parallell studiespesialisering med plass til 75 elever. Siden dette er et «toppvolley»-tilbud får skolen i tillegg tilført 5,5 mill. kroner som blant annet skal dekke utgifter til trenere med mer. Full effekt av en eventuell innsparing kan oppnås etter 3 skoleår.

Talenter mot toppen:

Tilbudet er ikke lovpålagt, men tilbys ved St. Svithun vgs. Skolen har en parallell studiespesialisering som benyttes til dette, men i tillegg kommer utgifter til trenere, delingstimer med mer. Ekstraavgiftene utgjør 4,7 mill. kroner for et skoleår. Full effekt av en eventuell innsparing kan oppnås etter 3 skoleår.

Halve klasser ved distriktskolene:

Ved flere av distriktskolene er det halve skoleklasser. Begrunnelsen for dette er at skolene skal ha et så bredt faglig tilbud som mulig, slik at elevene slipper å flytte. Flere av de halve klassene genererer nesten samme kostnad som om det hadde vært en hel klasse. Her er det mulig å redusere kostnadene ved at antallet utdanningsprogram (halve klasser) blir redusert.

Lavt antall påbyggklasser:

Fylkestinget har tidligere vedtatt et «tak» på antall påbyggklasser, hvor antallet skal være 12 klasser. Antallet klasser ble økt til 17 for inneværende år på grunn av søkingen. I praksis betydde det at elevene måtte ha karakteren 3,3 eller bedre for å komme inn. Andre søkere ble registrert som søkere til læreplass. Det var i år nok primærsøkere til 18 påbyggklasser og ca. 20 klasser dersom vi tar med sekundærsøkere. Påbyggklassene er et rimeligere alternativ enn lærlingtilskuddet. Isolert praksis vil det være mer kostnadseffektivt å opprette flere påbyggklasser. Det presiseres imidlertid at antallet ungdommer som søker om lærlingplass nå er et eget kriterium i inntektssystemet som utløser et økt tilskudd som per definisjon er egnet til å dekke merutgiftene sammenlignet med alternativene. På sikt ville et redusert omfang av opplæring i bedrift påvirke inntektene.

Oversikt over antall ansatte per august 2019

Ansvar	Arbsted	Ant. stillinger
61000	Opplæringsavdelingen	6
61100	Seksjon opplæring i skole	20
61200	Seksjon veiledning og livslang læring	28
61300	Seksjon fag- og yrkesopplæring	28
61400	Seksjon PPT	25
61600	Seksjon kvalitet, analyse og dimensjonering	15
	Sum	122

Oversikt over sentrale poster (ansvar 161*)

Ansvar	Sted	2020
161000 ¹⁾	Opplæringsavdelingen	20 118 000
161100	Seksjon for opplæring i skole	28 679 000
161200	Seksjon for veiledning og livslang læring	28 495 000
161300 ²⁾	Seksjon for fag- og yrkesopplæring	430 324 000
161400	Oppfølgingstjenesten og pedagogisk psykologisk tjeneste	23 456 000
161500	0-visjonen	8 043 000
161600	Seksjon for kvalitet, analyse og dimensjonering	10 427 000
	Sum	549 542 000
¹⁾ Salderingen for hele opplæring er inkludert i tallene		
²⁾ Herav går dette til bedriftstilskuddet og fagprøver		407 070 000

Samlet budsjettforslag for opplæringsavdelingen

Budsjettforslag opplæring oppsummert (mill. kroner)	2020
Opplæringsavdelingen (ansvar 161*)	549,5
Skolene (ansvar 162*)	2257,5
Fagskolen / fengselsundervisning / fagnettverk (163*-165*)	48,6
Voksenopplæring ved de tre voksenopplæringssentrene	37,5
SUM	2 893,1

6.9 TANNHELSE

ØKONOMIPLAN 2020-2023

Budsjettforslag (tusen kroner)	2019	2020	2021	2022	2023
Lønnsutgifter, herunder estimert årsvirkning av oppgjør i 2019	276 153	271 630	271 790	271 790	271 790
Kjøp av varer og tjenester ekskl. mva-kompensasjon	64 917	75 695	75 695	75 695	75 695
Budsjettert momskompensasjon	-9 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Husleie	19 100	20 500	20 500	20 500	20 500
Inntekter pasientbetaling	-103 350	-102 050	-102 050	-102 050	-102 050
Refusjoner fra staten	-25 000	-25 625	-25 625	-25 625	-25 625
Sykelønnsrefusjon	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Fødselspengerefusjoner	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
DELSUM (2020-kroner fra 2020)	212 820	220 150	220 310	220 310	220 310
Demografi (uendret dekningsgrad/standard)		2 000	2 000	2 000	2 000
SUM (2020-kroner fra 2020)	212 820	222 150	222 310	222 310	222 310
Nominell økning i prosent		4,4 %	4,5 %	4,5 %	4,5 %
Saldering, andel av finansiell tilpasning (om lag 3 pst)		-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
SUM ETTER SALDERING (2020-kroner fra 2020)	212 820	215 650	215 810	215 810	215 810
Nominell økning i prosent		1,3 %	1,4 %	1,4 %	1,4 %

Styret for Tannhelse Rogaland FKF har foreslått en nettoramme på 224,1 mill. kroner i 2020. Framskrivningen er senere nedjustert med om lag 1,9 mill. kroner til 222,2 mill. kroner. Merutgifter knyttet til tariffoppgjøret i 2019 er inkludert med om lag 7,0 mill. kroner. I tråd med tidligere praksis er lønnsmerutgifter knyttet til neste års hovedoppgjør ikke innarbeidet i foretakets forslag, men inngår i fylkeskommunens generelle lønnsreserve.

Foretaket har gått inn for en reell styrking av driftsbudsjettet på 2,5 mill. kroner i 2020, herunder nye stillinger knyttet til demografi (2,0 mill. kroner) og en nødvendig konsekvensjustering med 0,5 mill. kroner på grunn av økte driftsutgifter knyttet til full operativ drift av Tannhelsetjenestens Kompetansesenter – Rogaland (Tk-Rog). Nevnte forhold ble opprinnelig også foreslått som konsekvensjustering i 2019-budsjettet, men ble ikke vedtatt ved fylkestingets behandling av økonomiplan 2019-2022. Fylkesrådmannen har videreført en forutsetning om dekning av dokumenterte demografikostnader i form av ett nytt tannhelseteam i 2020. Dette skjer i tråd med tidligere anvendte metoder for å sikre uendret dekningsgrad/tjenestestandard når antall innbyggere i målgruppene endres. For å opprettholde et tjenestetilbud tilsvarende dagens tilbud, er det ikke vurdert som nødvendig med ytterligere styrking av tannhelsetjenesten i planperioden 2019-2022. Økningen for kompetansesenteret er ikke innarbeidet.

I fylkesrådmannens innstilling er det også lagt inn en forutsatt saldering på 6,5 mill. kroner som foretakets beregnede andel av en nødvendig finansiell tilpasning til et svekket handlingsrom i drift.

I foretakets økonomiske aktivitet bør takstene prinsipielt sett økes for å sikre om lag reelt uendrede egenandeler fra betalende pasienter. Dette er en premiss som legges til grunn for fylkesrådmannens innstilling. Utgangspunktet for økonomiplan 2020-2023 er indeksjustering, eventuelt basert på veiledende statlige satser for justering. Realismen i inntektsanslagene, og det tilhørende grunnlaget for utgiftsanslag i den økonomiske aktiviteten, må vurderes nærmere gjennom 2020 i tråd med

retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester og forskrift om krav til føring av atskilte regnskaper mv.

Forskriften skal bidra til å unngå at fylkeskommunen oppnår en konkurransemessig fordel i forhold til private tjenesteytere. Alle direkte og indirekte inntekter og utgifter skal fordeles mellom de forskjellige deler av virksomheten etter konsekvent anvendte og objektivt begrunnede prinsipper på en slik måte at den fylkeskommunale tannhelsetjenestens økonomiske og organisasjonsmessige struktur gjenspeiles korrekt i de atskilte regnskapene. Forskriften slår fast prinsippet om at det ikke må forekomme overkompensasjon fra betalende pasienter i den økonomiske delen av virksomheten. Videre må tjenesteytingen kunne gi en «rimelig fortjeneste» for fylkeskommunen.

Ved opphør av tidligere gjeldende bonusavtale i Tannhelse Rogaland, er det et positivt avvik mellom tidligere utbetalt bonus/provisjon og avtalt anvendelse av midlene. Dette gir et sannsynlig mindreforbruk i 2019, midler som kan settes av og eventuelt anvendes til investeringer i påfølgende år.

Fristilte midler er heller ikke disponert i vesentlig grad i kommende år. Den nye bonusavtalen legger ikke uten videre opp til at midlene skal trekkes inn og brukes til andre formål, men det framstår som naturlig at fylkestinget gjøres kjent med endringer i basisbudsjettet i form av fristilte midler som eventuelt kan omdisponeres helt eller delvis. Fristilte midler kan for eksempel anvendes til å dekke økte lønnsutgifter som er knyttet til demografiske endringer som har inntruffet over tid. Det er imidlertid knyttet en viss usikkerhet til konsekvenser av den vedtatte endringen i bonusavtalen. De seneste månedsrapporter fra foretaket indikerer at inntekter fra egenbetalende pasienter i 2019 kan bli noe redusert i forhold til tidligere år. Hvorvidt denne trenden fortsetter i kommende økonomiplanperiode, gjenstår å se.

En faktor i beskrivelsen av mulighetsrommet for innsparing innen tannhelsetjenesten, er å synliggjøre ressursinnsatsen knyttet til ikke-lovpålagte tjenester (gruppe E), som i dag inngår i det ordinære tjenestetilbudet. Som et ledd i en 4-årig plan for saldering bør dette og andre aktuelle sparetiltak, herunder muligheten for effektivisering av lovpålagte tjenester, utredes av foretaket etter at fylkestinget eventuelt har fattet vedtak om et generelt kutt i nettorammen for tannhelsetjenester. I fylkesrådmannens innstilling er det som nevnt lagt inn en forutsatt budsjettreduksjon på 6,5 mill. kroner.

Fylkesrådmannen tilrår en netto driftsramme for Tannhelse Rogaland FKF på kr 215.650.000. For nærmere detaljer vises til egen bestillingssak. Fylkesrådmannen viser også til investeringsbudsjettet (kapittel 5.3).

6.10 OPPSUMMERING ENDRINGER ØKONOMIPLAN 2020-2023

I dette avsnittet gis en oversikt over styrkinger og konsekvensjusteringer i økonomiplanen for 2020-2023 sett i forhold til opprinnelig budsjett 2019. Rent "tekniske" budsjettjusteringer hvor beløp er flyttet mellom ulike ansvar uten noen nettoeffekt, er ikke inkludert. Tabellene omfatter ikke endringer i frie inntekter, finansposter, lønnsvekst mv.

Det er to tabeller:

1. Oversikt nye tiltak og styrkinger som er lagt inn i økonomiplanen
2. Oversikt konsekvensjusteringer, som omfatter uttrekk budsjettmidler, demografiske endringer og justerte anslagsposter, kostnads- og inntektsendringer, indeksjusteringer og omdisponeringer/innsparinger

Oversikt nye tiltak og styrkinger av eksisterende tiltak i 2020-2023

Tabellen gir en oversikt over budsjettposter som er styrket i økonomiplan 2020-2023, og viser endringer i forhold til vedtatt budsjett for 2019. Dette omfatter både nye tiltak og styrkinger av eksisterende tiltak i tillegg til endringer som følge av regionreformen og nye oppgaver. Det er viktig å understreke at deler av finansieringen av nye tiltak eller styrking av eksisterende tiltak skjer gjennom uttrekk og omdisponering av bestående midler, jf. konsekvensjusteringene i neste oversikt. Tabellen under viser også nye salderinger som er lagt inn i økonomiplanen. Tabellen omfatter ikke endringer i frie inntekter og kapitalutgifter mv. Endringer som følge av overføring av fylkesvegadministrasjon vises ikke i tabellen, da finansieringen fortsatt ikke er endelig avklart.

Avdeling - tall i 1000 kroner		2020 budsjett	2021 budsjett	2022 budsjett	2023 budsjett
Folkevalgte styrer, utvalg og råd					
N	- Adm.utvalget - studietur	60	0	0	0
N	- Reg. og kulturutvalget - studietur	250	0	0	0
N	- Samferdselsutv. - studietur	250	0	0	0
N	- Yrkesoppl.nemnda - studietur	100	0	0	0
N	- Opplæringsutv. - studietur	0	250	0	0
SUM		660	250	0	0
Utvalgssekretariat					
N	- 1 årsverk (grunnet økt aktivitet, UFU/UFT)	687	687	687	687
SUM		687	687	687	687
Bygg og eiendom					
N	- Spesielt vedlikehold, foreslått opptrapping	0	5 000	10 000	10 000
SUM		0	5 000	10 000	10 000
Digital utvikling					
N	- Faste avgifter, lisenser, driftsavtaler - inkl. drift av Visma InSchool (VIS)	0	2 000	2 000	2 000
N	- Konsulenttenester/kjøp av kompetanse	1 253	1 253	1 253	1 253
N	- Prosjekt arkiv	850	0	0	0
S	- Saldering IKT/Opplæring - fase ut It's learning	0	-2 000	-4 000	-4 000
SUM		2 103	1 253	-747	-747

Avdeling - tall i 1000 kroner		2020	2021	2022	2023
		budsjett	budsjett	budsjett	budsjett
Kultur					
N	- Olympiatoppen	200	200	200	200
O	- 1 årsverk idrett (nye oppgaver)	1 000	1 000	1 000	1 000
N	- Jærmuseet	500	500	500	500
N	- Hafrsfjord-prosjekt	500	500	2 000	0
N	- Kystpilgrim-prosjekt	0	200	200	200
O	- 6 nye årsverk - kulturminnevern (nye oppgaver)	5 116	5 116	5 116	5 116
S	- Saldering - kultur, næring og regionalplan	0	-2 000	-2 000	-2 000
SUM		7 316	5 516	7 016	5 016
Næring					
O	- 0,5 årsverk landbruk (nye oppgaver)	640	640	640	640
O	- 1 årsverk sekretariat Regionalt forskningsfond (ny oppgave)	900	900	900	900
O	- 1 årsverk sekretariat Regionalt forskningsfond (ny oppgave) - finansieres med øremerkede midler	-900	-900	-900	-900
O	- Distrikts- og regionalpolitiske tilskudd (tidligere øremerket)	2 000	2 000	2 000	2 000
O	- BIO (Bedriftsintern opplæring), inkl. 0,5 årsverk	4 853	4 853	4 853	4 853
N	- Matsatsing i Rogaland (matmanifestet)	250	250	250	250
S	- Saldering - kultur, næring og regionalplan	0	-2 000	-2 000	-2 000
SUM		7 743	5 743	5 743	5 743
Regional planlegging					
N	- RP- Massehåndtering	625	625	200	200
N	- Frilager HaUgalandet	250	250	250	250
N	- RP vannforvaltning	400	0	0	0
N	- Tverrfaglig tettstedsprosjekt	2 500	2 500	2 500	2 500
N	- Miljøsertifisering (netto)	140	120	130	130
N	- Regional planstrategi (netto)	140	-100	-100	-100
N	- RP ATP- Ryfylke	150	150	150	150
N	- Igangsetting av planarbeid som resultat av ny planstrategi 2021-2024	0	500	1 000	1 000
O	- Tverrfaglig innsats på rusfeltet	282	282	282	282
O	- Statlig sikrede friluftsområder og skjærgårdstjenesten	238	238	238	238
S	- Saldering - kultur, næring og regionalplan	0	-2 000	-2 000	-2 000
SUM		4 725	2 565	2 650	2 650
Samferdsel					
N	- 1 årsverk - endring fra prosjektstilling til fast stilling	1 112	1 112	1 112	1 112
O	- Fiskerihavneanlegg	4 800	4 800	4 800	4 800
Samferdsel / fylkesveger					
S	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, reduksjon videreført fra ØP19-22	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
S	- Fylkesveger - saldering, red. dekkelegging, mer nøktern driftsstandard	-5 000	-10 000	-15 000	-20 000
Kolumbus					
N	- Takstsamarbeid GoAhead	4 100	4 100	4 100	4 100
N	- Båtbooking integrert i billettappen	2 000	2 000	2 000	2 000
N	- Stilling deltid ferje	450	450	450	450
N	- Borgøy tilskudd (opphør avtale fra 2021)	300	0	0	0
S	- Saldering som følge av underfinansiering av båtruter	-7 000	-7 000	-20 000	-20 000
S	- Saldering kollektivtransport - bidrag stat eller annet	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
S	- Saldering kollektivtransport - gen. eff.krav, red. tjenestetilbud etc.	-10 000	-20 000	-30 000	-40 000
SUM		-44 238	-59 538	-87 538	-102 538

Avdeling - tall i 1000 kroner		2020	2021	2022	2023
		budsjett	budsjett	budsjett	budsjett
Opplæring					
Opplæring - sentralt					
N	- PC-ordningen økte utgifter	3 500	3 500	3 500	3 500
N	- Økte utgifter for NDLA (fagfornyelsen)	4 500	3 636	1 724	0
N	- Forutsatt nivå av øremerket tilskudd (fagfornyelsen)	-2 250	-1 818	-862	0
N	- Fagfornyelsen, innkjøp av læremidler på skolene	5 500	4 500	2 362	0
N	- Forutsatt nivå av øremerket tilskudd (fagfornyelsen)	-2 750	-2 250	-1 181	0
O	- Jobbsjansen del B	8 794	8 794	8 794	8 794
O	- Opplæring lærlinger med spesielle behov	5 000	5 000	5 000	5 000
O	- Fylkesvise partnerskap for karriereveiledning	1 800	2 700	2 700	2 700
O	- Tilskuddsordning mentor- og traineeordning	860	860	860	860
O	- Tilskuddsordning etablereropplæring innvandrere	562	562	562	562
O	- Oppgaver fra IMDi 2 årsverk	2 565	2 565	2 565	2 565
N	- Nettskolen	1 400	1 400	1 400	1 400
N	- Ny mobiltelefonordning ansatte - utredes i egen sak i 2020	7 500	2 000	0	0
S	- Saldering opplæring	-15 000	-30 000	-45 000	-60 000
Videregående skoler					
N	- Akvashallen Strand vgs - økning driftskostnader	800	800	800	800
N	- Idrett på Dalane vgs	200	420	220	0
N	- Driftsleder (Vågen, Bergeland og felles opplæring)	316	316	316	316
Fagskole					
N	- Styrking av maritim utdanning	2 000	2 000	2 000	2 000
SUM		25 297	4 985	-14 240	-31 503
Tannhelse					
S	- Saldering tannhelse	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
SUM		-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
SUM TOTAL		-2 207	-40 039	-82 929	-117 192
N Nye tiltak / styrking av tiltak		37 783	37 051	39 161	34 898
O Nye oppgaver ifm. regionreformen		38 510	39 410	39 410	39 410
S Salderinger / effektivisering		-78 500	-116 500	-161 500	-191 500

Oversikt konsekvensjusteringer i 2020-2023

Tabellen gir en oversikt over konsekvensjusteringer, som omfatter uttrekk av budsjettmidler (U), demografiske endringer og justerte anslagsposter (D), kostnadsendringer knyttet til eksisterende drift (K), inntektsendringer (I), indeks/prisjusteringer (P) og annet/omdisponeringer/innsparinger (A) i økonomiplan 2020-2023. Endringene er i forhold til vedtatt budsjett 2019.

Avdeling - tall i 1000 kroner		2020	2021	2022	2023
		budsjett	budsjett	budsjett	budsjett
Politiske organer mv.					
Folkevalgte styrer, utvalg og råd					
P	- Generell prisjustering + økning godtgjørelse	928	928	928	928
Valg					
D	- Valgår 2019, 2021 og 2023	-1 631	355	-1 631	355
Kontroll og tilsyn					
P	- Generell prisjustering	10	10	10	10
K	- Ny oppgave - etterlevelseskontroll, jfr. Koml. § 24-9	212	212	212	212
SUM		-481	1 505	-481	1 505
Kommunikasjon					
P	- Generell prisjustering	58	58	58	58
SUM		58	58	58	58

Avdeling - tall i 1000 kroner		2020	2021	2022	2023
		budsjett	budsjett	budsjett	budsjett
Fylkesadvokat					
P	- Generell prisjustering	13	13	13	13
	SUM	13	13	13	13
Økonomi					
A	- Generell prisjustering	21	21	21	21
K	- 0,5 årsverk anskaffelser	492	492	492	492
K	- 0,5 årsverk anskaffelser - finansiering av inv.prosjekter	-492	-492	-492	-492
K	- Justering diverse poster	152	152	152	152
	SUM	173	173	173	173
Personal og organisasjon					
D	- Økte KS kontingenter	1 856	1 856	1 856	1 856
U	- Reduksjon av midler til overtallighet	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
D	- Lønnsrefusjon FHTV	273	273	273	273
D	- Lønnsrefusjon lærlinger (ikke økning i antall lærlinger)	357	357	357	357
D	- Økning annonser felles	400	400	400	400
K	- Overtid - hovedoppgjørsår	150	0	150	0
	SUM	1 036	886	1 036	886
Bygg og eiendom					
P	- Prisstigning spesielt vedlikehold	785	785	785	785
P	- Prisstigning ordinært vedlikehold fylkeshuset	37	37	37	37
P	- Prisjustering forsikringer (3,5 % jfr KLP)	175	175	175	175
Bygg og eiendom - ppt					
K	- Endring husleie PPT lokaler Haugesund	194	194	194	194
K	- Endring husleie PPT lokaler Stavanger	271	271	271	271
P	- Indeksjustering husleier	44	44	44	44
Bygg og eiendom - vgs					
I	- Sambruk idretthaller (bidrag fra kommunene)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
K	- Endringer leieforhold 2019 (sum alle skoler)	5 582	5 582	5 582	5 582
K	- Forventede endringer i leieforhold 2021-2023	0	-2 450	1 400	2 475
K	- Endringer energiutgifter skolene	2 779	2 779	2 779	2 779
P	- Prisstigning ordinært vedlikehold	327	327	327	327
P	- Prisjustering energiutgifter	886	886	886	886
P	- Prisstigning kommunale utgifter	101	101	101	101
P	- Indeksjustering husleier	994	994	994	994
	SUM	10 175	7 725	11 575	12 650
Digital utvikling					
K	- Økning i faste avgifter, lisenser, driftsavtaler osv.	1 897	1 897	1 699	1 699
K	- Oppjustering overtidsbruk	200	200	200	200
P	- Indeksjustering	538	538	538	538
U	- Uttrekk prosjekt (ferdig 2019)	-500	-500	-500	-500
K	- Oppfølging digitaliseringsstrategien (2019-2021)	0	0	-1 000	-1 000
I	- Bortfall av lønnsrefusjon FINT-prosjektet	750	750	750	750
K	- 1 årsverk - IT support (tidligere frikjøp)	678	678	678	678
K	- 1 årsverk - IT support (omdisp. av konsulentmidler)	-678	-678	-678	-678
A	- Gevinstrealisering optimalisering IKT-drift skolene	-2 000	-4 000	-4 000	-4 000
	SUM	885	-1 115	-2 313	-2 313
Kultur					
P	- Indeksjustering	2 756	2 756	2 756	2 756
U	- Uttrekk iht. øk.plan - Sauda Folkets hus	-750	-750	-750	-750
U	- Uttrekk iht. øk.plan - forprosjekt Rikssamlingsjubileum	-250	-250	-250	-250
U	- Uttrekk iht. øk.plan - NM-uken	-250	-250	-250	-250
U	- Uttrekk Kortfilm (nedlagt)	-200	-200	-200	-200
K	- Økning Rogaland teater - samfinansiering	286	286	286	286
K	- Økning E-bøker	200	200	200	200
K	- Økning MUST	500	500	500	500
U	- Uttrekk prosjekt fornminneskjøtsel	-815	-815	-815	-815
	SUM	1 477	1 477	1 477	1 477

Avdeling - tall i 1000 kroner		2020	2021	2022	2023
		budsjett	budsjett	budsjett	budsjett
Næring					
P	- Generell prisjustering	187	187	187	187
U	- Omstillingsmidler til Sauda kommune (av egne midler)	-500	-500	-500	-500
U	- Omstillingsmidler til Eigersund kommune (av egne midler)	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
U	- Oppfølging av planer	-200	-200	-200	-200
U	- Oppfølging av bioøkonomiplanen	-300	-300	-300	-300
U	- Regional utviklingsmidler HP næring (engangsbeløp i 2019)	-4 400	-4 400	-4 400	-4 400
U	- STIM Aqua Cluster	0	-600	-600	-600
U	- Ny strategi for flyruteutvikling - Greater Stavanger	0	-313	-313	-313
U	- Gründere i Rogaland	0	0	-150	-150
K	- RP sjøareal havbruk - marine grunnkart	1 000	0	0	0
U	- RP sjøareal havbruk - marine grunnkart	0	-500	-500	-500
U	- RP sjøareal havbruk - gjennomføring HP, fagsamlinger	0	0	-100	-100
U	- Ryfylke IKS - kraftkrevende industri	0	0	-1 500	-1 500
U	- Klimapartner	0	-950	-950	-950
SUM		-6 713	-10 076	-11 826	-11 826
Vestlandsrådet					
K	- Økt kontingent grunnet færre fylkeskommuner	100	100	100	100
SUM		100	100	100	100
Regional planlegging					
I	- Reduksjon statlig lønnstilskudd	0	900	900	900
U	- Opphør engasjement	0	-949	-949	-949
U	- RP ATP- Haugalandet (netto)	-200	-200	-200	-200
U	- RP ATP- Dalane (netto)	-50	-50	-50	-50
U	- Attraktive tettsteder (netto)	-30	-30	-30	-30
U	- Planportal og intern strategi for reg.plan	-100	0	0	0
U	- Tilskudd til helsefremmende VGS	-360	-360	-360	-360
U	- Regionalplan Jæren	-500	-500	-500	-500
U	- RP-Klimatilpasning	0	0	-600	-600
I	- Bortfall ekstern finansiering fra 2021 - (lønsrefusjon - andel av geolog/rådgiver stilling)	250	250	250	250
A	- Omprioritering - kons.tjenester tj. 71503	-275	-275	-275	-275
P	- Prisjustering	345	345	345	345
SUM		-920	-869	-1 469	-1 469
Samferdsel					
P	- Prisjustering	216	216	216	216
I	- Refusjon - internasjonalt arbeid	-200	-200	0	0
U	- Reduksjon 0,2 årsverk	-127	-127	-127	-127
U	- Bevilgning til utbyggingspakke Jæren	-300	-300	-300	-300
U	- Medlemskap Lyntogforum Øk.plan 2016-2019	-200	-200	-200	-200
K	- Økt kontingent som følge av reformen	140	140	140	140
P	- 2,5% økning TT	677	677	677	677
K	- Økning ferjeavløsningsmidler (FINNFAST)	323	323	323	323
P	- Prisstigning 2,5% på tilskudd kommunale veier	138	138	138	138
U	- Øk.plan 2019 - 2022 trafiksikker kommune	-450	-450	-450	-450
U	- Sykkelopplæring Nord-fylket (2017-2020)	0	-1 000	-1 000	-1 000
P	- Trafiksikkerhet - generell prisstigning	175	175	175	175
Samferdsel / fylkesveger					
P	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, indeksjustering (3,2 %)	14 190	14 190	14 190	14 190
	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, fag/funksjonskontrakter, justering utover indeks	27 468	27 468	27 468	27 468
D	- Fylkesveger - drift/vedlikehold, demografibasert vekst	0	5 000	10 000	15 000
K	- Fylkesvegferjer - overført til Kolumbus	-87 500	-87 500	-87 500	-87 500
K	- Fylkesvegferjer - opphør Tau-sambandet	-136 700	-136 700	-136 700	-136 700

Avdeling - tall i 1000 kroner		2020	2021	2022	2023
		budsjett	budsjett	budsjett	budsjett
Samferdsel - Kolumbus					
K	- Fylkesvegferjer - overført fra SVV	87 500	87 500	87 500	87 500
K	- Fylkesvegferjer - økte kostnader Mekjarvik-Kvitsøy	11 500	11 500	11 500	11 500
K	- Fylkesvegferjer - økte kostnader Finnøy-sambandet	3 200	19 400	19 400	19 400
K	- Fylkesvegferjer - økning antall ferjer Finnøy-sambandet	0	10 000	10 000	10 000
P	- Helårsvirkning av revidert sak 2019 - økning indekser	9 800	9 800	9 800	9 800
	- Helårsvirkning av revidert sak 2019 - endringer i takst- og				
I	rabattsystemet for buss	5 927	5 927	5 927	5 927
K	- Bussanlegg Raglamyr økte kostnader	6 900	6 900	6 900	6 900
I	- Bussanlegg Raglamyr økte inntekter	-6 900	-6 900	-6 900	-6 900
K	- Økt korrespondanse til Jærbanen fra Bryne og Egersund	1 500	1 500	1 500	1 500
K	- Nytt anbud Haugalandet fra juli 2020	17 500	35 000	35 000	35 000
K	- Nytt anbud Ryfylke Sør inkl. Ryfast	46 965	46 965	46 965	46 965
U	- Jørpelandsbåten utgår	-21 300	-21 300	-21 300	-21 300
	- Ny ruteproduksjon Jørpeland-Tau som følge av nedleggelse				
K	av Jørpelandsbåten	5 100	5 100	5 100	5 100
K	- Overgang fra netto til bruttokontrakt i Vassøy	4 000	4 000	4 000	4 000
U	- Taksttaler, Tauferja utgår	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
K	- Taksttale Jærbanen	25 549	25 549	25 549	25 549
	- Knutepunkt - nødvendig skilting og informasjon for forenkling				
K	av kundereisen	3 300	3 300	3 300	3 300
K	- Avskrivinger	1 055	1 055	1 055	1 055
U	- Destinasjon Haugalandet avtale utgår	-350	-350	-350	-350
P	- Generell indekser	48 261	48 261	48 261	48 261
I	- Takstøkning	-8 700	-8 700	-8 700	-8 700
I	- Ryfast nytt tilbud/Vassøy nytt anbud	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000
I	- Jærbanen - nytt anbud	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
I	- Fremskriving 2019 og ny vekst 2020	-19 190	-19 190	-19 190	-19 190
I	- Refusjon grunnskoleskyss	671	671	671	671
D	- Transporttjenester - demografibasert vekst	0	10 000	20 000	30 000
SUM		17 138	74 838	90 038	105 038
Opplæring					
Opplæring - sentralt					
U	- Nedtrapping av forskuttering av voksenopplæring	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
U	- Uttrekk Ungt entreprenørskap + RUP	-900	-900	-900	-900
P	- Indeksregulering elev-pc, lisenser og NDLA	936	936	936	936
P	- Indeksregulering andre utgifter	1 659	1 659	1 659	1 659
U	- Bortfall statlig finansiering mobbeombud	500	500	500	500
I	- Landslinje - økte inntekter	-290	-290	-290	-290
I	- Gjesteelever økte inntekter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
I	- Opphør refusjon fagskoleinntak	900	900	900	900
D	- Bedriftstilskuddet (økning antall lærlinger)	12 204	1 000	-4 000	1 000
P	- Indeksregulering av bedriftstilskudd og fagprøver	9 509	9 509	9 509	9 509
D	- Reduksjon i fagopplæring vg3 i skole	-5 201	-5 201	-5 201	-5 201
D	- Økte utgifter til voksenopplæring	5 000	3 250	2 500	2 500
I	- Økte statlige inntekter til Fagskole	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
K	- Økte kostnader til Fagskole	1 600	1 600	1 600	1 600
D	- Klasseendringer høsten 2020	-460	-460	-460	-460
K	- Kompetanse for Kvalitet	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000

Avdeling - tall i 1000 kroner	2020 budsjett	2021 budsjett	2022 budsjett	2023 budsjett
Videregående skoler				
P - Indeksjustering driftsmidler utdanningsprogram (sats per elevplass)	1 500	1 500	1 500	1 500
P - Indeksjustering sats per pedagog	137	137	137	137
P - Indeksjustering andre satser	381	381	381	381
P - Prisstigning landslinjene, gårdsdrift	250	250	250	250
P - Statens pensjonskasse er redusert fra 13,2 % til 12,7 %	-7 724	-7 724	-7 724	-7 724
K - Tillegg for sosiale utgifter for vikarbruk ved sykefravær	122	122	122	122
K - Redusert leseplikt og tidsressurs	-1 681	-1 681	-1 681	-1 681
D - Klasseendringer 2019 med helårsvirkning	-12 238	-12 238	-12 238	-12 238
D - Prognose for endringer i klasser	0	5 168	10 900	25 000
D - Redusert institusjonsopplæring Møllehagen	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
D - Redusert busstransport	-375	-375	-375	-375
D - Økt bemanning hørselsavdelinger	4 345	4 345	2 424	0
A - Endringer i stillinger på renhold	-1 368	-1 368	-1 368	-1 368
A - Faglig samordning av drift og vedlikehold - effektivisering	-1 400	-3 400	-3 400	-3 400
Fagskole				
P - Statens pensjonskasse er redusert fra 13,2 % til 12,7 %	-157	-157	-157	-157
P - Økning i kriterier på 2,5 %	118	118	118	118
I - Reduksjon/bortfall inntekter helse og sosial	3 000	3 000	3 000	3 000
SUM	1 067	-8 719	-10 658	6 018
Tannhelse				
D - Demografikostnader	2 000	2 000	2 000	2 000
P - Indeksjustering utgifter + endringer	665	665	665	665
I - Indeksjustering inntekter + endringer	-325	-325	-325	-325
SUM	2 340	2 340	2 340	2 340
SUM TOTAL	26 348	68 336	80 063	114 650
U Uttrekk i forhold til 2019-budsjettet	-46 532	-50 744	-53 094	-53 094
D Demografiske endringer og justerte anslagsposter	5 330	14 530	25 605	59 267
K Kostnadsendringer knyttet til eksisterende drift (K)	28 364	68 464	71 266	72 191
P Indeksendring (pris)	88 915	88 915	88 915	88 915
I Inntektsendringer	-44 707	-43 807	-43 607	-43 607
A Annet, omdisponering, innsparing	-5 022	-9 022	-9 022	-9 022

Økonomiplan 2020 - 2023

Økonomiplanen og disponeringen av frie inntekter kan illustreres som følger:

<i>Tall i millioner kroner</i>	2019 (oppr.)	2020	2021	2022	2023
Korrigerte netto driftsutgifter	5 334,2	5 439,4	5 439,2	5 412,9	5 413,7
Sum frie disponible inntekter inkl. konsesjonskraft	5 772,7	6 030,8	6 015,9	6 107,6	6 178,8
Korrigert brutto driftsresultat	438,5	591,4	576,6	694,7	765,2
Netto finansutgifter	323,2	339,0	350,3	366,2	380,6
Generell overføring til investeringer	121,1	322,0	292,0	337,0	397,0
Avsetning (+) / Bruk (-) disposisjonsfond	-5,8	-69,6	-65,7	-8,5	-12,5
UDEKKET	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Det framgår av tabellen at Rogaland fylkeskommune har en økonomiplan med balanse mellom utgifter og inntekter basert på de utgifts- og inntektsforutsetninger fylkesrådmannen har redegjort for. Det understrekes at de krav til sparetiltak og effektivisering som er innarbeidet i økonomiplanen, må realiseres for at denne fremstillingen skal være realistisk. Balansekravet i kommuneloven vil være oppfylt når renter og avdrag (netto finansutgifter) er dekket inn.

På grunn av økte utgifter og et svekket handlingsrom i drift, har fylkesrådmannen lagt fram en fireårig plan for saldering. Planen dreier seg i realiteten om å tilpasse aktivitetsnivået i drift til fylkeskommunens inntekter, og bør gjennomføres omtrent i det omfanget som er skissert for at fylkeskommunen skal ha et tilstrekkelig grunnlag for å opprettholde et akseptabelt investeringsnivå i framtiden.

Fylkesrådmannen viser også til behovet for nøkternhet i investeringsprogrammet for skolebygg og handlingsprogrammet for investeringer i fylkesveganlegg.

Det generelle bildet er at kostnadskontrollen i organisasjonen er god, også innenfor mer kapitalkrevende deler av RFKs kjernevirksomhet, som drift/vedlikehold av fylkesveger og kollektivtransport.

Med om lag 1,0 pst. årlig beregnet vekst i innbyggertallet, er det faglig sett riktig å innarbeide demografikostnader i avdelingenes budsjett. Dette er forsøkt gjennomført på en realistisk måte. Det bør konsekvent innarbeides en vekst i utgiftsrammene som tilsvarer det beregnede utgiftsbehovet gitt forutsetningen om uendret tjenestestandard, produktivitet og dekningsgrad i tjenesteproduksjonen.

Usikkerhetsmomenter framover

Fylkesrådmannen avslutter tekstdelen med en oppsummering av noen av de mest sentrale usikkerhetsmomentene som det er pekt på – formulert som spørsmål:

- **Renteutvikling (høy renterisiko mot midten av 20-tallet)**
  - Vil rentene stige mer enn forventet?
  - Vil rentene langt overstige inntektsveksten?
- **Generell økonomisk utvikling**
  - Hvordan blir konjunkturutviklingen i landet?
  - Hvordan blir konjunkturutviklingen i Rogaland?
  - Hva blir veksten i innbyggertallet i Rogaland?
  - Hvor tidlig må vi tilpasse oss en reell innstramning i kommuneopplegget som følge av et varslet redusert handlingsrom for den statlige finanspolitikken utover 20-tallet?
- **Inntektssystemet**
  - Skjer konkrete endringer til vår fordel i 2021 og 2022, som forutsatt?
- **Risiko for realøkning i driftsutgiftene på noen områder**
  - Greier vi å gjennomføre fremtidige anbudsprosesser på en slik måte at fylkeskommunen oppnår de innsparingene som er forutsatt i spareplanen?
  - Vil nye kontrakter innen kollektivtrafikk og for drift/vedlikehold av fylkesveger tvert imot bli mer kostnadskrevende som et resultat av nye anbudsprosesser, slik trenden har vært i senere år?
- **Miljøteknologi og andre satsingsområder**
  - Vil ønsket om å prioritere bestemte formål gi seg utslag i økte utgifter uten at dette dekkes inn eller kompenseres?
- **Drift av kollektivtransport i storbyområdet**
  - Innfris de konkrete forutsetningene om statlige finansieringsbidrag knyttet til allerede igangsatte tiltak?
  - Innfris forventningene om ytterligere finansielle bidrag fra staten til oppnåelse av hovedmålet i byvekstavtalen?
  - Kan drift av Bussveien dekkes inn uten vesentlig økte utgifter?

7 FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer følgende forslag til vedtak:

1. Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune for perioden 2020 - 2023 vedtas i samsvar med vedlagte hovedoversikter. Tallbudsjett for år 2020 (1. år i økonomiplanperioden) vedtas i samsvar med vedlegg.
2. Forslag til takstregulativ for kollektivtransport i 2020 vedtas i samsvar med vedlegg til egen sak om årsbudsjettet for 2020 for Kolumbus.
3. Den fylkeskommunale inntektsskattøren skal være lovens maksimalsats.
4. Det tas opp lån i 2020 til investeringer med til sammen **kr 368.152.000**.

Investeringer samt finansiering av disse foretas i henhold til vedlagte tabeller og tallbudsjett. Fylkesrådmannen får fullmakt til å innarbeide eksternt finansierte investeringer i fylkesveger forutsatt at dette ikke påvirker låneopptaket.

5. Årsbudsjett for 2020 baseres på følgende forutsetninger:
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele midler til inventar og utstyr i opplæringssektoren.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å fordele avsatt beløp til dekning av pensjonsutgifter.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å omdisponere budsjett mellom de enkelte skoler som følge av endret klasseordning fra og med høsten år 2020.
  - Fylkesrådmannen får fullmakt til å innvilge søknader om økonomisk støtte fra RFK begrenset opp til kr 100.000 pr. søknad. Det forutsettes dekning på ansvar 130300 Tilfeldige utgifter fylkesutvalget – tjeneste 48002 Tilfeldige utgifter etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse. Oversikt over innvilgede søknader gis i forbindelse med revidertsaker.
6. Et eventuelt overskudd i 2019 forutsettes primært benyttet til følgende formål:
  - styrket soliditet (frie fond).

VEDLEGG:

Hovedoversikter for økonomiplanperioden

Spesifisert tallbudsjett for år 2020

Skriv fra kontrollutvalget datert 13.09.19 om Budsjett for kontroll og tilsyn

ØKONOMIPLAN - 2020-2023						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Faste priser (mill. kroner)	regnskap	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett

Sentrale styringsorganer og fellesutgifter

Utgifter	391,6	493,4	502,5	504,5	507,5	510,7
Inntekter	-86,8	-59,0	-56,2	-56,6	-56,2	-56,6
Netto	304,8	434,4	446,3	447,8	451,3	454,1

Regional utvikling - 4 fagavdelinger

Vestlandsrådet, Skape	5,9	3,9	4,5	4,5	4,5	4,5
Næring	90,6	52,1	87,7	77,2	75,4	75,4
Plan	76,3	58,8	63,3	60,0	59,9	60,3
Samferdsel ¹⁾	1 117,4	1 137,9	213,6	206,1	207,5	211,0
Kollektivtransport ¹⁾	0,0	0,0	1 060,8	1 100,1	1 086,9	1 086,9
Fylkesveg/-ferjer ¹⁾	1 024,9	771,7	714,2	714,2	714,2	714,2
Kultur	513,0	350,0	366,1	364,2	365,6	364,1
Sum utgifter	2 828,0	2 374,3	2 510,3	2 526,4	2 514,2	2 516,5
Vestlandsrådet, Skape	-4,2	-2,2	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
Næring	-65,3	-17,7	-52,5	-46,7	-46,7	-46,7
Plan	-26,0	-2,0	-2,0	-0,8	-0,8	-0,8
Samferdsel ¹⁾	-204,2	-187,3	-154,4	-154,4	-154,4	-154,4
Kollektivtransport ¹⁾	0,0	0,0	-16,3	-16,9	-16,7	-16,7
Fylkesveg/-ferjer ¹⁾	-371,6	-104,0	-114,5	-114,5	-114,5	-114,5
Kultur	-349,9	-180,3	-187,0	-187,0	-187,0	-187,0
Sum inntekter	-1 021,2	-493,5	-529,4	-523,1	-522,9	-522,9
Netto	1 806,8	1 880,8	1 980,9	2 003,3	1 991,3	1 993,6

Opplæring

Utgifter	3 526,8	3 181,7	3 262,3	3 227,4	3 209,6	3 206,8
Inntekter	-746,5	-379,4	-371,5	-363,9	-361,9	-359,8
Netto	2 780,3	2 802,3	2 890,8	2 863,5	2 847,7	2 847,0

Tannhelse / Oppreisningsordning barnvern ²⁾

Utgifter	222,4	212,8	215,7	215,8	215,8	215,8
Inntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	222,4	212,8	215,7	215,8	215,8	215,8

Skatter, renter m.m.

Overf. investeringsregnskapet	240,6	121,1	322,0	292,0	337,0	397,0
Avdrag på lån	209,9	211,0	221,0	225,7	233,5	240,9
Mottatte avdrag på lån	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renteutgifter	154,6	161,1	172,6	177,6	182,4	186,4
Renteinntekter/rentekomp.	-51,2	-48,9	-54,7	-53,8	-51,2	-49,1
Avsetn. fond	20,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av fond	-122,8	-5,8	-64,5	-57,8	-6,9	-13,5
Bruk av overskudd	-20,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dekning underskudd	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Frie inntekter	-5 551,7	-5 699,3	-6 076,1	-6 064,2	-6 159,8	-6 231,4
Konsesjonskraft	-64,4	-73,4	-54,0	-50,9	-47,1	-46,7
Refusjoner og overføringer	-6,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre utg. (pensjon)	10,9	4,0	0,0	1,0	6,0	6,0
Saldering (frie inntekter/fond)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	66,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-5 114,3	-5 330,2	-5 533,7	-5 530,4	-5 506,1	-5 510,4

Driftsbudsjett etter skatter, renter, m.m.

Utgifter	7 671,7	6 759,3	7 206,4	7 170,4	7 205,9	7 280,1
Inntekter	-7 671,7	-6 759,3	-7 206,4	-7 170,4	-7 205,9	-7 280,1
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

ØKONOMIPLAN - 2020-2023						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Faste priser (mill. kroner)	regnskap	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett	budsjett

Investeringsbudsjett

Investeringsutgifter	1 970,4	1 679,9	1 995,1	3 552,3	2 809,6	2 797,7
Avsetninger	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salg av fast eiendom m.v.	-8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salg av aksjer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Låneopptak/Bruk av lån	-178,8	-427,1	-359,0	-450,0	-448,9	-312,3
Overf./refusjon	-1 513,4	-1 051,8	-1 314,2	-2 810,3	-2 023,7	-2 088,3
Intern overføring	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av avsetninger/likviditet	-31,2	-80,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overf. fra drift	-240,6	-121,1	-322,0	-292,0	-337,0	-397,0
Regn.mess. merforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Totalbudsjett - Rogaland fylkeskommune

Utgifter	9 644,1	8 439,2	9 201,5	10 722,6	10 015,6	10 077,8
Inntekter	-9 644,1	-8 439,2	-9 201,5	-10 722,6	-10 015,5	-10 077,8
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nøkkeltall - drift

Frie inntekter	-5 551,7	-5 699,3	-6 076,1	-6 064,2	-6 159,8	-6 231,4
Andre inntekter	-71,2	-73,4	-54,0	-50,9	-47,1	-46,7
Driftsinntekter	-1 854,6	-931,9	-957,1	-943,6	-941,0	-939,4
Brutto driftsinntekter	-7 477,5	-6 704,6	-7 087,2	-7 058,8	-7 147,8	-7 217,5
Andre utgifter	10,9	4,0	0,0	1,0	6,0	6,0
Driftsutgifter	6 968,9	6 262,2	6 490,8	6 474,1	6 447,0	6 449,8
Brutto driftsutgifter	6 979,8	6 266,2	6 490,8	6 475,1	6 453,0	6 455,8
Brutto driftsresultat	-497,7	-438,4	-596,4	-583,7	-694,8	-761,6
Netto renteutgifter	103,3	112,2	117,9	123,8	131,2	137,3
Netto avdrag på lån	209,9	211,0	221,0	225,7	233,5	240,9
Netto driftsresultat	-184,5	-115,2	-257,5	-234,2	-330,1	-383,4
Netto avsetninger	-102,2	-5,8	-64,5	-57,8	-6,9	-13,5
Overføring investeringsbud.	240,6	121,1	322,0	292,0	337,0	397,0
Tidl. overskudd/underskudd	-20,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	66,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Merforbruk/Mindreforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Note 1)

Fra 2020 vises kollektivtransport på egne linjer (inngår i samferdselspostene i 2018 og 2019).

Fra 2020 er fylkesvegferjer overført fra fylkesveg/-ferjer til kollektivtransport (fra SVV til Kolumbus).

Note 2)

Inkluderer oppreisningsordningen for barnevern i Regnskap 2018 (kr 0,6 mill.).

ØKONOMISK OVERSIKT DRIFT			
	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Rammetilskudd	-2 699 589 000	-2 434 800 000	-2 396 528 671
Inntekts- og formuesskatt	-3 376 507 000	-3 264 500 000	-3 132 141 939
Eiendomsskatt	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-202 181 000	-175 907 000	-331 942 999
Overføringer og tilskudd fra andre	-697 477 393	-686 368 640	-766 107 945
Brukerbetalinger	-4 183 000	-4 531 000	0
Salgs- og leieinntekter	-162 261 500	-201 119 255	-258 735 041
Sum driftsinntekter	-7 142 198 893	-6 767 225 895	-6 885 456 595
Lønnsutgifter	2 275 082 032	2 147 969 076	2 077 377 606
Sosiale utgifter	629 207 676	601 826 185	607 359 278
Kjøp av varer og tjenester	2 558 891 060	2 521 812 284	2 593 587 876
Overføringer og tilskudd til andre	1 063 998 125	1 034 630 350	1 077 683 652
Avskrivninger	0	0	482 191 373
Sum driftsutgifter	6 527 178 893	6 306 237 895	6 838 199 785
Brutto driftsresultat	-615 020 000	-460 988 000	-47 256 810
Renteinntekter	-30 500 000	-25 500 000	-32 852 792
Utbytter	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	1 179 414
Renteutgifter	172 630 000	161 130 000	154 591 616
Avdrag på lån	221 000 000	211 000 000	209 900 000
Netto finansutgifter	363 130 000	346 630 000	332 818 238
Motpost avskrivninger	0	0	-482 191 373
Netto driftsresultat	-251 890 000	-114 358 000	-196 629 945
Disponering eller dekning av netto driftsresultat			
Overføring til investering	322 000 000	121 090 000	240 558 511
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-5 573 000	-900 000	-17 731 492
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-64 537 000	-5 832 000	-72 350 992
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	-20 154 561
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	251 890 000	114 358 000	130 321 465
Fremført til inndekning i senere år (mindreforbruk/merforbruk)	0	0	-66 308 479

BEVILGNINGSOVERSIKT DRIFT			
	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Rammetilskudd 800	-2 699 589 000	-2 434 800 000	-2 396 528 671
Inntekts- og formuesskatt 870	-3 376 507 000	-3 264 500 000	-3 132 141 939
Eiendomsskatt	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	-202 181 000	-175 907 000	-331 942 999
Sum generelle driftsinntekter	-6 278 277 000	-5 875 207 000	-5 860 613 609
Sum bevilgninger drift, netto	5 663 257 000	5 414 219 000	5 331 165 426
Avskrivninger	0	0	482 191 373
Sum netto driftsutgifter	5 663 257 000	5 414 219 000	5 813 356 799
Brutto driftsresultat	-615 020 000	-460 988 000	-47 256 810
Renteinntekter	-30 500 000	-25 500 000	-32 852 792
Utbytter	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	1 179 414
Renteutgifter	172 630 000	161 130 000	154 591 616
Avdrag på lån	221 000 000	211 000 000	209 900 000
Netto finansutgifter	363 130 000	346 630 000	332 818 238
Motpost avskrivninger	0	0	-482 191 373
Netto driftsresultat	-251 890 000	-114 358 000	-196 629 945
Disponering eller dekning av netto driftsresultat			
Overføring til investering	322 000 000	121 090 000	240 558 511
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-5 573 000	-900 000	-17 731 492
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-64 537 000	-5 832 000	-72 350 992
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	-20 154 561
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	251 890 000	114 358 000	130 321 465
Fremført til inndeckning i senere år (merforbruk)	0	0	-66 308 479
SUM BEVILGNINGER DRIFT			
	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Styringsorganer, administrasjon og fellesutgifter	392 945 000	364 969 000	243 308 764
Samferdsel	1 703 406 000	1 618 164 000	1 566 556 586
Kultur og næring	215 535 000	205 787 000	189 974 163
Regionalplan	61 379 000	56 822 000	50 248 080
Opplæring	2 890 818 000	2 802 280 000	2 780 268 582
Tannhelse	215 650 000	212 820 000	221 823 616
Oppgjør institusjoner	0	0	603 811
Sum bevilgninger drift før korrigeringer	5 479 733 000	5 260 842 000	5 052 783 603
Korrigeringer ift. skjemaets første ledd			
Styringsorganer, administrasjon og fellesutgifter			
korr. renteutgifter	0	0	-3 128
korr. netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	55 040
Samferdsel			
korr. andre statlige overføringer	0	0	100 500 000
korr. netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	17 169 708
Kultur og næring			
korr. andre statlige overføringer	176 381 000	150 707 000	172 462 011
korr. renteinntekter	1 600 000	1 800 000	4 508 022
korr. netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	4 013 000	0	2 168 733
Regionalplan			
korr. andre statlige overføringer	0	0	10 183 576
korr. netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	900 000	900 000	4 120 061
Opplæring			
korr. overskudd/underskudd	0	0	-29 417 873
korr. andre statlige overføringer	0	0	2 860 973
korr. renteinntekter	0	0	10 593
korr. renteutgifter	-30 000	-30 000	-23 406
korr. netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	660 000	0	-6 212 487
Sum bevilgninger drift etter korrigeringer	5 663 257 000	5 414 219 000	5 331 165 426

Korrigeringer i tabellens andre ledd viser inntekter/utgifter under hvert område som også er inkludert i postene i tabellens først ledd.

For detaljer pr. virksomhet vises det til tabellen "Driftsbudsjettet"

BEVILGNINGSOVERSIKT INVESTERING			
	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Investeringer i varige driftsmidler	1 958 840 000	1 625 110 000	1 809 180 090
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	13 200 000	19 000 000	18 186 423
Utlån av egne midler	18 050 000	24 050 000	143 000 000
Avdrag på lån	0	7 200 000	0
Sum investeringsutgifter	1 990 090 000	1 675 360 000	1 970 366 513
Kompensasjon for merverdiavgift	-286 532 000	-305 211 000	-287 755 502
Tilskudd fra andre	-1 022 600 000	-742 000 000	-1 210 770 181
Salg av varige driftsmidler	0	0	-8 525 516
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	-14 861 482
Bruk av lån	-358 958 000	-427 059 000	-178 781 426
Sum investeringsinntekter	-1 668 090 000	-1 474 270 000	-1 700 694 107
Videreutlån	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0
Overføring fra drift	-322 000 000	-121 090 000	-240 558 511
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	-35 348
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	-80 000 000	-29 078 547
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-322 000 000	-201 090 000	-269 672 406
Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0	0	0
SUM INVESTERING I ANLEGGSMIDLER			
	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Styringsorganer, administrasjon og fellesutgifter	153 310 000	143 550 000	52 603 583
Samferdsel	1 607 100 000	1 236 000 000	1 646 609 282
Kultur og næring	0	0	1 027 623
Regionalplan	0	0	0
Opplæring	229 680 000	288 610 000	270 126 026
Sum investeringer i anleggsmidler	1 990 090 000	1 668 160 000	1 970 366 513

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
110000	PENSJONSINNSKUDD			
	Utgifter	16 000 000	14 000 000	0
	Inntekter	0	0	-46 653 863
110000	PENSJONSINNSKUDD	16 000 000	14 000 000	-46 653 863
110000	PREMIEAVVIK / PREMIEFOND			
	Utgifter	0	0	36 653 863
	Inntekter	-16 000 000	-10 000 000	0
110000	PREMIEAVVIK / PREMIEFOND	-16 000 000	-10 000 000	36 653 863
110000	FELLES OPPGJØR OG AVSETNINGER			
	Utgifter	0	0	-27 555 179
	Inntekter	0	0	-2 405 116
110000	FELLES OPPGJØR OG AVSETNINGER	0	0	-29 960 296
110000	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE			
	Inntekter	-3 376 507 000	-3 264 500 000	-3 132 141 939
110000	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 376 507 000	-3 264 500 000	-3 132 141 939
110000	KONSESJONSKRAFT			
	Utgifter	36 400 000	52 600 000	89 086 756
	Inntekter	-90 400 000	-126 000 000	-153 446 977
110000	KONSESJONSKRAFT	-54 000 000	-73 400 000	-64 360 221
110000	STATLIG RAMMETILSKUDD			
	Inntekter	-2 699 589 000	-2 434 800 000	-2 396 528 671
110000	STATLIG RAMMETILSKUDD	-2 699 589 000	-2 434 800 000	-2 396 528 671
110000	ØVR. GEN. STATSTILSKUDD			
	Utgifter	0	0	18
	Inntekter	0	0	-22 607 491
110000	ØVR. GEN. STATSTILSKUDD	0	0	-22 607 473
110000	RENTER M.V.			
	Utgifter	172 600 000	161 100 000	155 992 138
	Inntekter	-54 700 000	-48 900 000	-55 726 624
110000	RENTER M.V.	117 900 000	112 200 000	100 265 514
110000	AVDRAG PÅ LÅN			
	Utgifter	221 000 000	211 000 000	209 900 000
	Inntekter	0	0	0
110000	AVDRAG PÅ LÅN	221 000 000	211 000 000	209 900 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
110000	DISP./DEKN. AV TIDLIGERE ÅRS RESULTAT			
	Utgifter	0	0	0
	Inntekter	0	0	-20 154 561
110000	DISP./DEKN. AV TIDLIGERE ÅRS RESULTAT	0	0	-20 154 561
110000	DISP.FOND			
	Utgifter	0	0	20 584 998
	Inntekter	-64 537 000	-5 832 000	-75 700 000
110000	DISP.FOND	-64 537 000	-5 832 000	-55 115 002
110000	BUNDNE FOND			
	Utgifter	0	0	0
	Inntekter	0	0	-430 437
110000	DISP.FOND	0	0	-430 437
110000	OVERF. TIL INVESTERINGSREGNSKAPET			
	Utgifter	322 000 000	121 090 000	240 558 511
	Inntekter	0	0	0
110000	OVERF. TIL INVESTERINGSREGNSKAPET	322 000 000	121 090 000	240 558 511
110000	ÅRETS REGNSKAPSM. RESULTAT			
	Utgifter	0	0	66 308 479
110000	ÅRETS REGNSKAPSM. RESULTAT	0	0	66 308 479
130000	POLITISK STYRING			
	Utgifter	40 522 000	39 076 000	39 104 032
	Inntekter	0	0	-365 170
130000	POLITISK STYRING	40 522 000	39 076 000	38 738 862
130100	VALG			
	Utgifter	19 000	2 100 000	19 845
	Inntekter	0	-450 000	-930
130100	VALG	19 000	1 650 000	18 915
130200	KONTROLL OG TILSYN			
	Utgifter	6 085 000	5 782 000	4 853 660
	Inntekter	-785 000	-732 000	-676 525
130200	KONTROLL OG TILSYN	5 300 000	5 050 000	4 177 135

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
130300	TILFELDIGE UTGIFTER FYLKESUTVALGET			
	Etter fylkesutvalgets nærmere bestemmelse	1 000 000	1 000 000	180 000
	Reservert til tilleggsbevilgninger - FU	2 000 000	2 000 000	931 362
	Utgifter	3 000 000	3 000 000	1 111 362
	Inntekter	0	0	-3 172
130300	TILFELDIGE UTGIFTER FYLKESUTVALGET	3 000 000	3 000 000	1 108 190
110000	RES. TILLEGGSBEVILG.			
	Lønnsavsetning	87 300 000	81 300 000	0
	Økning plasstillitsvalgte skolene	0	1 500 000	0
	Inndekning underskudd skolene	0	10 000 000	0
	Midler til digitalisering	0	1 000 000	0
	Usaldert	-1 881 000	0	0
	Utgifter	85 419 000	93 800 000	0
	Nye stillinger	0	-6 189 000	0
	Inntekter	0	-6 189 000	0
110000	RES. TILLEGGSBEVILG.	85 419 000	87 611 000	0
131000	FYLKESRÅDMANNEN			
	Utgifter	8 110 000	8 748 000	6 484 574
	Inntekter	-100 000	-100 000	-210 984
131000	FYLKESRÅDMANNEN	8 010 000	8 648 000	6 273 590
131100	VESTLANDSRÅDET			
	Utgifter	600 000	500 000	500 000
	Inntekter	0	0	0
131100	VESTLANDSRÅDET	600 000	500 000	500 000
132000	KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN			
	Utgifter	7 346 000	6 355 000	5 296 261
	Inntekter	-400 000	-200 000	-354 088
132000	KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN	6 946 000	6 155 000	4 942 173
133000	FYLKESADVOKATEN			
	Utgifter	3 976 000	3 853 000	3 456 679
	Inntekter	-50 000	-50 000	-72 919
133000	FYLKESADVOKATEN	3 926 000	3 803 000	3 383 760
134000	UTVALGSSEKRETARIAT			
	Utgifter	4 156 000	3 287 000	3 531 890
	Inntekter	0	0	-238 766
134000	UTVALGSSEKRETARIAT	4 156 000	3 287 000	3 293 125

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
135000	ØKONOMIAVDELINGEN			
	Utgifter	19 869 000	19 692 000	20 315 256
	Inntekter	-906 000	-902 000	-1 247 326
135000	ØKONOMIAVDELINGEN	18 963 000	18 790 000	19 067 929
136000	PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELINGEN			
	Utgifter	58 036 000	56 651 000	41 034 535
	Inntekter	-7 331 000	-7 149 000	-16 549 569
136000	PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELING	50 705 000	49 502 000	24 484 966
137000	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN			
	Utgifter	81 784 500	81 902 000	91 550 291
	Inntekter	-15 082 500	-14 012 000	-34 369 596
137000	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN	66 702 000	67 890 000	57 180 695
1371*	BYGG- OG EIEND. - PPT			
	Utgifter	2 193 000	1 684 000	0
	Inntekter	-337 000	-337 000	0
1371*	BYGG- OG EIEND. - PPT	1 856 000	1 347 000	0
1372*	BYGG- OG EIEND. - SKOLELOKALER OG UTENDØRSANLEGG			
	Utgifter	116 208 000	105 539 000	110 448 063
	Inntekter	-21 940 000	-19 940 000	-21 639 225
1372*	BYGG- OG EIEND. - SKOLELOKALER OG UTE	94 268 000	85 599 000	88 808 838
138000	AVDELING FOR DIGITAL UTVIKLING			
	Utgifter	65 803 000	61 911 000	64 431 750
	Inntekter	-9 250 000	-8 950 000	-11 118 671
138000	AVDELING FOR DIGITAL UTVIKLING	56 553 000	52 961 000	53 313 079
-	REGIONAL/INTERREG			
	Utgifter	0	0	740
	Inntekter	0	0	-25
-	REGIONAL/INTERREG	0	0	715
140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN			
	Utgifter	22 720 500	25 697 000	31 274 795
	Inntekter	-253 500	-655 000	-4 985 460
140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	22 467 000	25 042 000	26 289 335

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
140100	SAMFERDSEL EGEN REGI			
	Utgifter	0	41 586 000	135 588 100
	Inntekter	0	-3 081 000	-109 813 707
140100	SAMFERDSEL EGEN REGI	0	38 505 000	25 774 393
140600	KOLUMBUS (BUSS, FERJER OG BÅT)			
	Utgifter	1 060 766 000	885 752 000	888 209 845
	Inntekter	-16 272 000	-12 296 000	-27 153 095
140600	KOLUMBUS (BUSS, FERJER OG BÅT)	1 044 494 000	873 456 000	861 056 750
140800	TRANSPORT OG MOBILITET			
	Utgifter	24 046 000	0	0
	Inntekter	-914 000	0	0
140800	TRANSPORT OG MOBILITET	23 132 000	0	0
140810	BELØNNINGSMIDLER BYMILJØPAKKEN			
	Utgifter	153 000 000	171 000 000	0
	Inntekter	-153 000 000	-171 000 000	0
140200	BELØNNINGSMIDLER BYMILJØPAKKEN	0	0	0
140820	INTERREG SAMFERDSEL			
	Utgifter	750 000	750 000	62 284 163
	Inntekter	-72 000	-122 000	-62 187 784
140300	INTERREG SAMFERDSEL	678 000	628 000	96 378
140830	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)			
	Utgifter	13 072 000	13 069 000	13 776 525
	Inntekter	-111 000	-108 000	-1 998 314
140400	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)	12 961 000	12 961 000	11 778 212
140500	FYLKESVEG OG -FERJER (TIDL. SVV)			
	Utgifter	0	771 650 000	1 011 128 230
	Inntekter	0	-104 078 000	-369 634 713
140500	FYLKESVEG OG -FERJER (TIDL. SVV)	0	667 572 000	641 493 518
141*	VEG OG FORVALTNING			
	Utgifter	714 189 000	0	0
	Inntekter	-114 515 000	0	0
141*	VEG OG FORVALTNING	599 674 000	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
-	RIKSVEGER			
	Utgifter	0	0	85 000
	Inntekter	0	0	-17 000
-	RIKSVEGER	0	0	68 000
150000	AVDELING FOR KULTUR OG NÆRING			
	Utgifter	2 775 000	2 994 000	1 953 464
	Inntekter	0	0	-213 545
150000	KULTURAVDELINGEN, STAB	2 775 000	2 994 000	1 739 919
151000	SEKSJON FOR ALLMENN KULTUR			
	Utgifter	267 225 000	261 622 000	418 756 251
	Inntekter	-164 033 000	-160 759 000	-321 724 135
151000	SEKSJON FOR ALLMENN KULTUR	103 192 000	100 863 000	97 032 116
152000	SEKSJON FOR KULTURARV			
	Utgifter	96 133 000	85 424 000	92 249 724
	Inntekter	-22 960 000	-19 540 000	-28 010 615
152000	SEKSJON FOR KULTURARV	73 173 000	65 884 000	64 239 109
153000	SEKSJON NÆRING			
	Utgifter	84 849 000	49 624 000	90 290 789
	Inntekter	-50 354 000	-16 228 000	-64 136 036
153000	SEKSJON NÆRING	34 495 000	33 396 000	26 154 753
153100	SKAPE.NO			
	Utgifter	3 945 000	3 415 000	5 362 259
	Inntekter	-2 745 000	-2 215 000	-4 163 259
153100	SKAPE.NO	1 200 000	1 200 000	1 199 000
153300	KLIMAPARTNER			
	Utgifter	1 386 500	950 000	0
	Inntekter	-686 500	0	0
153300	KLIMAPARTNER	700 000	950 000	0
153400	REGIONALT NÆRINGSFOND (TIDL. REGIONALUTVIKLINGSFONDET)			
	Utgifter	1 500 000	1 500 000	300 000
	Inntekter	-1 500 000	-1 500 000	-1 191 450
153400	REGIONALT NÆRINGSFOND (TIDL. REGIONA	0	0	-891 450

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
180000	REGIONALPLANAVIDELINGEN			
	Utgifter	63 340 000	58 783 000	76 251 726
	Inntekter	-1 961 000	-1 961 000	-26 003 646
180000	REGIONALPLANAVIDELINGEN	61 379 000	56 822 000	50 248 080
161000	OPPLÆRINGSVIDELINGEN (FELLES)			
	Utgifter	188 642 000	180 476 000	153 988 223
	Inntekter	-176 077 000	-170 130 000	-187 573 493
161000	OPPLÆRINGSVIDELINGEN (FELLES)	12 565 000	10 346 000	-33 585 270
161100	SEKSJON OPPLÆRING I SKOLE			
	Utgifter	30 577 000	30 158 000	49 742 775
	Inntekter	0	0	-73 799 489
161100	SEKSJON OPPLÆRING I SKOLE	30 577 000	30 158 000	-24 056 715
161200	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING			
	Utgifter	41 014 000	43 666 000	42 319 232
	Inntekter	-13 700 000	-15 100 000	-22 481 267
161200	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG L	27 314 000	28 566 000	19 837 965
161300	SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING			
	Utgifter	461 490 000	439 687 000	420 378 442
	Inntekter	-30 920 000	-30 920 000	-40 078 811
161300	SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING	430 570 000	408 767 000	380 299 631
161400	SEKSJON FOR PPT			
	Utgifter	24 414 000	23 409 000	24 609 855
	Inntekter	0	0	-1 475 636
161400	SEKSJON FOR PPT	24 414 000	23 409 000	23 134 219
161500	"0-VISJONEN"			
	Utgifter	8 543 000	13 375 000	2 256 375
	Inntekter	0	0	-180 947
161500	"0- VISJONEN" - BEDRE GJENNOMFØRING	8 543 000	13 375 000	2 075 429
161600	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING			
	Utgifter	10 372 000	10 447 000	10 249 419
	Inntekter	0	-960 000	-1 007 770
161600	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIM	10 372 000	9 487 000	9 241 648

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
161000	OVERSKUDD/UNDERSKUDD 62,63,65			
	Utgifter	0	0	29 417 873
	Inntekter	0	0	0
161000	OVERSKUDD/UNDERSKUDD 62,63,65	0	0	29 417 873
162000	BERGELAND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	84 768 000	97 767 000	123 638 031
	Inntekter	-4 944 000	-5 227 000	-13 632 612
162000	BERGELAND VIDEREGÅENDE SKOLE	79 824 000	92 540 000	110 005 419
162040	BRYNE VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	206 879 000	201 576 000	239 815 762
	Inntekter	-10 550 000	-13 085 000	-41 221 438
162040	BRYNE VIDEREGÅENDE SKOLE	196 329 000	188 491 000	198 594 324
162060	DALANE VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	91 240 661	87 484 570	100 409 373
	Inntekter	-3 020 661	-2 780 570	-10 378 299
162060	DALANE VIDEREGÅENDE SKOLE	88 220 000	84 704 000	90 031 075
162120	GAND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	143 966 862	137 927 000	159 239 675
	Inntekter	-6 992 862	-6 711 000	-29 384 136
162120	GAND VIDEREGÅENDE SKOLE	136 974 000	131 216 000	129 855 538
162150	GODALEN VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	120 916 000	113 838 000	137 652 319
	Inntekter	-5 132 000	-4 651 000	-16 832 531
162150	GODALEN VIDEREGÅENDE SKOLE	115 784 000	109 187 000	120 819 788
162180	HAUGALAND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	115 319 000	118 481 000	140 431 642
	Inntekter	-4 546 000	-8 273 000	-16 159 458
162180	HAUGALAND VIDEREGÅENDE SKOLE	110 773 000	110 208 000	124 272 184
162240	HETLAND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	68 152 000	62 815 000	77 245 735
	Inntekter	-1 824 000	-2 379 000	-11 429 292
162240	HETLAND VIDEREGÅENDE SKOLE	66 328 000	60 436 000	65 816 442

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
162280	HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER			
	Utgifter	19 121 000	18 367 000	19 135 271
	Inntekter	-163 000	-319 000	-614 730
162280	HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER	18 958 000	18 048 000	18 520 541
162300	KARMSUND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	103 282 200	102 691 750	134 110 829
	Inntekter	-7 648 200	-8 214 750	-20 940 990
162300	KARMSUND VIDEREGÅENDE SKOLE	95 634 000	94 477 000	113 169 839
162330	KOPERVIK VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	42 447 000	44 818 000	49 357 334
	Inntekter	-1 236 000	-831 000	-5 066 042
162330	KOPERVIK VIDEREGÅENDE SKOLE	41 211 000	43 987 000	44 291 293
162360	UNGINVEST ROGALAND			
	Utgifter	7 114 000	0	0
	Inntekter	-600 000	0	0
162360	UNGINVEST ROGALAND	6 514 000	0	0
162420	MØLLEHAGEN SKOLESENTER			
	Utgifter	47 193 000	47 876 000	47 688 795
	Inntekter	-2 227 000	-2 075 000	-4 770 264
162420	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	44 966 000	45 801 000	42 918 532
162450	RANDABERG VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	105 495 000	103 577 000	116 867 666
	Inntekter	-3 543 000	-4 575 000	-11 589 457
162450	RANDABERG VIDEREGÅENDE SKOLE	101 952 000	99 002 000	105 278 210
162510	SANDNES VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	85 738 000	85 526 000	98 334 933
	Inntekter	-2 261 000	-3 807 000	-11 675 649
162510	SANDNES VIDEREGÅENDE SKOLE	83 477 000	81 719 000	86 659 284
162540	SAUDA VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	79 549 970	73 963 131	84 260 828
	Inntekter	-9 474 970	-5 808 131	-13 172 343
162540	SAUDA VIDEREGÅENDE SKOLE	70 075 000	68 155 000	71 088 485

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
162570	SKEISVANG VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	69 645 000	68 931 000	71 321 287
	Inntekter	-1 504 000	-1 438 000	-4 114 087
162570	SKEISVANG VIDEREGÅENDE SKOLE	68 141 000	67 493 000	67 207 200
162600	SOLA VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	94 571 000	90 045 000	102 338 295
	Inntekter	-3 530 000	-3 985 000	-12 041 718
162600	SOLA VIDEREGÅENDE SKOLE	91 041 000	86 060 000	90 296 577
162630	ST.OLAV VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	85 032 875	81 995 144	88 550 419
	Inntekter	-5 915 875	-5 544 144	-11 171 551
162630	ST.OLAV VIDEREGÅENDE SKOLE	79 117 000	76 451 000	77 378 868
162660	ST. SVITHUN VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	81 314 000	81 088 100	86 103 146
	Inntekter	-3 285 000	-3 951 100	-9 546 430
162660	ST. SVITHUN VIDEREGÅENDE SKOLE	78 029 000	77 137 000	76 556 716
162690	STAVANGER KATEDRALSKOLE			
	Utgifter	68 877 000	65 964 000	75 875 462
	Inntekter	-1 970 000	-1 884 000	-10 898 368
162690	STAVANGER KATEDRALSKOLE	66 907 000	64 080 000	64 977 093
162720	STAV. OFFSHORE TEKN.SKOLE			
	Utgifter	19 015 000	17 981 000	32 543 925
	Inntekter	-744 000	-445 000	-3 386 664
162720	STAV. OFFSHORE TEKN.SKOLE	18 271 000	17 536 000	29 157 261
162740	JÅTTÅ VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	148 144 000	148 634 000	166 992 610
	Inntekter	-6 898 000	-8 500 000	-26 716 604
162740	JÅTTÅ VIDEREGÅENDE SKOLE	141 246 000	140 134 000	140 276 006
162810	STRAND VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	98 203 000	95 110 000	104 915 292
	Inntekter	-10 256 000	-8 541 000	-20 556 127
162810	STRAND VIDEREGÅENDE SKOLE	87 947 000	86 569 000	84 359 164

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
162930	VARDAFJELL VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	52 583 000	52 951 000	59 557 111
	Inntekter	-1 333 000	-1 882 000	-4 628 941
162930	VARDAFJELL VIDEREGÅENDE SKOLE	51 250 000	51 069 000	54 928 170
162940	VÅGEN VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	117 289 000	115 013 000	138 072 220
	Inntekter	-9 591 000	-8 108 000	-29 689 307
162940	VÅGEN VIDEREGÅENDE SKOLE	107 698 000	106 905 000	108 382 913
162960	ØKSNEVAD VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	94 370 700	89 950 200	102 805 790
	Inntekter	-8 322 700	-10 913 200	-20 513 468
162960	ØKSNEVAD VIDEREGÅENDE SKOLE	86 048 000	79 037 000	82 292 322
162970	ØLEN VIDAREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	52 371 000	52 031 000	53 720 259
	Inntekter	-2 352 000	-2 198 000	-5 432 710
162970	ØLEN VIDAREGÅENDE SKOLE	50 019 000	49 833 000	48 287 548
162990	ÅKREHAMN VIDEREGÅENDE SKOLE			
	Utgifter	80 077 500	83 362 000	95 835 272
	Inntekter	-4 317 500	-7 201 000	-13 940 022
162990	ÅKREHAMN VIDEREGÅENDE SKOLE	75 760 000	76 161 000	81 895 250
163000	FAGSKOLEN I ROGALAND			
	Utgifter	51 886 000	47 782 000	59 664 350
	Inntekter	-2 123 000	-5 100 000	-14 328 414
163000	FAGSKOLEN I ROGALAND	49 763 000	42 682 000	45 335 937
-	TEKNISK FAGSKOLE I HAUGESUND			
	Utgifter	0	0	21 213
	Inntekter	0	0	-21 213
-	TEKNISK FAGSKOLE I HAUGESUND	0	0	0
-	FAGSKOLE HELSE OG SOSIAL			
	Utgifter	0	0	10 576
	Inntekter	0	0	-10 576
-	FAGSKOLE HELSE OG SOSIAL	0	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE DRIFTSBUDSJETT				
Ansvar	Tekst	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
164000	FENGSELSUNDERVISNING			
	Utgifter	24 516 000	23 835 000	25 565 714
	Inntekter	-24 516 000	-23 835 000	-26 008 714
164000	FENGSELSUNDERVISNING	0	0	-443 000
165000	FYLKESNETTVERK OG FAGNETTVERK			
	Utgifter	0	0	1 749 643
	Inntekter	0	0	-54 819
165000	FYLKESNETTVERK OG FAGNETTVERK	0	0	1 694 824
166000	VOKSENOPPLÆRINGSENTER			
	Utgifter	38 207 000	29 054 000	0
	Inntekter	0	0	0
166000	VOKSENOPPLÆRINGSENTER	38 207 000	29 054 000	0
-	OPPGJØR INSTITUSJONER			
	Utgifter	0	0	603 811
	Inntekter	0	0	0
-	OPPGJØR INSTITUSJONER	0	0	603 811
178000	TANNHELSETJENESTEN			
	Utgifter	215 650 000	212 820 000	221 823 616
	Inntekter	0	0	0
178000	TANNHELSETJENESTEN	215 650 000	212 820 000	221 823 616

ROGALAND FYLKESKommUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ref. til kap. 5.3		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2020	2019	2018
11-13	IKT INVESTERINGER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	27 500 000	20 000 000	17 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f IKT INVESTERINGER		27 500 000	20 000 000	17 000 000
14	ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	8 210 000	10 000 000	10 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK		8 210 000	10 000 000	10 000 000
15	TEKN. FORSKIFTER/OFF. PÅ/EL. ANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	3 080 000	4 500 000	4 500 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f TEKN. FORSKIFTER/OFF. PÅ/EL. ANLEGG		3 080 000	4 500 000	4 500 000
16	MILJØTILTAK - SYKKELPARKERING			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	3 080 000	7 500 000	3 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f MILJØTILTAK - SYKKELPARKERING		3 080 000	7 500 000	3 000 000
17	MILJØTILTAK - MILJØSTASJON			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	3 080 000	3 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f MILJØTILTAK - MILJØSTASJON		3 080 000	3 000 000	0
18	FYLKESHUSET - OMBYGGING OG UTEAREAL			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	2 050 000	2 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f FYLKESHUSET - OMBYGGING OG UTEAREAL		2 050 000	2 000 000	0
19	FYLKESHUSET - UTSKIFTING TEKNISK ANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	2 050 000	2 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f FYLKESHUSET - UTSKIFTING TEKNISK ANLEGG		2 050 000	2 000 000	0
110	FYLKESHUSET - FASADEREHABILITERING			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	3 080 000	3 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f FYLKESHUSET - FASADEREHABILITERING		3 080 000	3 000 000	0
111	FYLKESHUSET - REHAB. TIDLIGERE LOKALER HELSE VEST			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN. EGEN PROD	10 260 000	15 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f FYLKESHUSET - REHAB. TIDLIGERE LOKALER		10 260 000	15 000 000	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE INVESTERINGSBUDSJETT				
Ref. til kap. 5.3		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2020	2019	2018
I12	FYLKESVEGER - FINANSIERT AV EGNE MIDLER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	350 000 000	312 000 000	305 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f FYLKESVEGER - FINANSIERT AV EGNE MIDL		350 000 000	312 000 000	305 000 000
I13	HELGØY BRO			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	89 100 000	0	0
07500	REFUSJON FRA KOMMUNER	-5 000 000	0	0
Bruttoutgifter f HELGØY BRO		84 100 000	0	0
I14	FYLKESVEGER - FINANSIERT AV EKSTERNE MIDLER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	1 142 200 000	904 000 000	673 000 000
07290	MVA KOMP (EKSTERN)	-134 600 000	-172 000 000	-88 500 000
07000	REFUSJON FRA STATEN	-186 000 000	0	0
07701	BOMPENGER/BELØNNINGSMIDLER	-821 600 000	-732 000 000	-584 500 000
Bruttoutgifter f FYLKESVEGER - FINANSIERT AV EKSTERNE		0	0	0
-	REFUSJONER (FYLKESVEGER)			
05100	AVDRAG PÅ UTLÅN	0	7 200 000	41 050 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f REFUSJONER (FYLKESVEGER)		0	7 200 000	41 050 000
I15	AKSJON SKOLEVEG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	17 000 000	20 000 000	19 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f AKSJON SKOLEVEG		17 000 000	20 000 000	19 000 000
I16	KOLUMBUS AS - KAPITALINNSKUDD INVESTERINGER			
05290	KJØP AV AKSJER OG ANDELER	8 800 000	14 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f KOLUMBUS AS - KAPITALINNSKUDD INVEST		8 800 000	14 000 000	0
I18	UTLÅN FORETAK			
05210	INTERNE UTLÅN	18 050 000	24 050 000	16 055 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f UTLÅN FORETAK		18 050 000	24 050 000	16 055 000
I19	KJØP AV AKSJER OG ANDELER			
05290	KJØP AV AKSJER OG ANDELER	4 400 000	5 000 000	7 500 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f KJØP AV AKSJER OG ANDELER		4 400 000	5 000 000	7 500 000
I20	INVENTAR OG UTSTYR FOR FAGSKOLE			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	1 500 000	500 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f INVENTAR OG UTSTYR FOR FAGSKOLE		1 500 000	500 000	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE				
INVESTERINGSBUDSJETT				
Ref. til kap. 5.3		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2020	2019	2018
I21	KVALITETSFORBEDRENDE TILTAK (OPPLÆRING)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	15 000 000	15 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f KVALITETSFORBEDRENDE TILTAK (OPPLÆRING)		15 000 000	15 000 000	0
I22	UNIVERSELL UTFORMING (OPPLÆRING)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	6 500 000	6 500 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f UNIVERSELL UTFORMING (OPPLÆRING)		6 500 000	6 500 000	0
I23	INVENTAR/UTSTYR (OPPLÆRING)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	14 500 000	24 500 000	50 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f INVENTAR/UTSTYR (OPPLÆRING)		14 500 000	24 500 000	50 000 000
I24	INVENTAR/UTSTYR (RENHOLDSMASKINER)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	2 000 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f INVENTAR/UTSTYR (RENHOLDSMASKINER)		2 000 000	0	0
-	NYE BRYNE VGS			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	1 000 000	8 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f NYE BRYNE VGS		0	1 000 000	8 000 000
-	GAND VGS - OMBYGG/NYBYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	3 000 000	37 800 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f GAND VGS - OMBYGG/NYBYGG		0	3 000 000	37 800 000
-	JÅTTÅ VGS - AVD. HINNA			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	3 100 000	59 100 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f JÅTTÅ VGS - AVD. HINNA		0	3 100 000	59 100 000
I25	SOLA VGS - ARB.PL, VENT. OG VARME			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	23 940 000	64 360 000	35 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f SOLA VGS - ARB.PL, VENT. OG VARME		23 940 000	64 360 000	35 000 000
-	GODALEN VGS - OMB. OG VENTILASJON			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	6 200 000	13 200 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f GODALEN VGS - OMB. OG VENTILASJON		0	6 200 000	13 200 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE				
INVESTERINGSBUDSJETT				
Ref. til kap. 5.3		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2020	2019	2018
I26	DALANE VGS - VENTILASJON / RENOVERING TEKNISK ANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	21 620 000	21 070 000	20 400 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f DALANE VGS - VENTILASJON / RENOVERING		21 620 000	21 070 000	20 400 000
I27	ØLEN VGS - RENOVERING OG TILBYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	17 060 000	46 490 000	25 500 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ØLEN VGS - RENOVERING OG TILBYGG		17 060 000	46 490 000	25 500 000
I28	VARDAFJELL VGS - NY IDRETTSHALL + ANNEKS FOR FORSKNINGSLÆRE			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	15 390 000	49 600 000	34 700 000
07000	REFUSJON FRA STATEN	-10 000 000	-10 000 000	0
Bruttoutgifter f VARDAFJELL VGS - NY IDRETTSHALL + ANN		5 390 000	39 600 000	34 700 000
-	ØKSNEVAD VGS - RENOVERE GAMLE BYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	9 500 000	10 200 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ØKSNEVAD VGS - RENOVERE GAMLE BYGG		0	9 500 000	10 200 000
I29	HAUGALAND VGS - REHABILITERING AV TAK			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	7 700 000	15 500 000	10 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f HAUGALAND VGS - REHABILITERING AV TAK		7 700 000	15 500 000	10 000 000
-	RANDABERG VGS - OMB. DIV. AREALER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	8 260 000	12 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f RANDABERG VGS - OMB. DIV. AREALER		0	8 260 000	12 000 000
I30	GODALEN VGS - PÅBYGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	32 830 000	5 000 000	5 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f GODALEN VGS - PÅBYGG		32 830 000	5 000 000	5 000 000
I31	DALANE VGS - RENOVERING GYMSAL			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	10 600 000	1 030 000	1 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f DALANE VGS - RENOVERING GYMSAL		10 600 000	1 030 000	1 000 000
I32	HAUGALAND VGS - REHABILITERING VERKSTED			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	25 650 000	3 000 000	1 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f HAUGALAND VGS - REHABILITERING VERKS		25 650 000	3 000 000	1 000 000

ROGALAND FYLKESKOMMUNE				
INVESTERINGSBUDSJETT				
Ref. til kap. 5.3		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2020	2019	2018
-	ØLEN VGS - OMBYGGING ADM. LOKALER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	10 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ØLEN VGS - OMBYGGING ADM. LOKALER		0	0	10 000 000
I33	ØLEN VGS - OMBYGGING AV ADM.LOKALER / REHABILITERING			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	10 260 000	5 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ØLEN VGS - OMBYGGING AV ADM.LOKALER		10 260 000	5 000 000	0
I34	ÅKREHAMN VGS - REHABILITERING AREALER BYGGFAG (F-BYGGET)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	20 000 000	15 000 000	25 500 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ÅKREHAMN VGS - REHABILITERING AREALE		20 000 000	15 000 000	25 500 000
I35	UTVIKLINGSPLAN - DIVERSE SKOLER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	1 000 000	1 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f UTVIKLINGSPLAN - DIVERSE SKOLER		1 000 000	1 000 000	0
I36	TILTAK LYDDEMPING I KROPPSØVINGSANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	4 100 000	6 000 000	3 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f TILTAK LYDDEMPING I KROPPSØVINGSANLI		4 100 000	6 000 000	3 000 000
I37	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK DIV. SKOLER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	7 180 000	5 000 000	5 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f TRAFIKKSIKRINGSTILTAK DIV. SKOLER		7 180 000	5 000 000	5 000 000
I38	HETLAND VGS - NYBYGG FOR ELEVVEKST			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	8 210 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f HETLAND VGS - NYBYGG FOR ELEVVEKST		8 210 000	0	0
-	KARMSUND VGS - OMB. FOR TILRETTELagt AVD			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	1 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f KARMSUND VGS - OMB. FOR TILRETTELagt		0	0	1 000 000
I39	ST. OLAV VGS - RIVING OG NYBYGG ØKT KPASITET			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	3 080 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ST. OLAV VGS - RIVING OG NYBYGG ØKT KP		3 080 000	0	0

ROGALAND FYLKESKOMMUNE				
INVESTERINGSBUDSJETT				
Ref. til kap. 5.3		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2020	2019	2018
-	STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - RENOVERING			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	1 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - REN		0	0	1 000 000
-	STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - RIVING AV BRAKKER			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	0	0	2 000 000
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f STAVANGER OFFSHORETEKN. SKOLE - RIVI		0	0	2 000 000
I42	MIDLERTIDIG BYGG FOR MIDLERTIDIG VEKST (HINNA)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	41 040 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f MIDLERTIDIG BYGG FOR MIDLERTIDIG VEKST		41 040 000	0	0
I43	SKEISVANG VGS - REHABILITERING OG NYBYGG + (KULTURSKOLEN)			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	3 080 000	5 000 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f SKEISVANG VGS - REHABILITERING OG NYB		3 080 000	5 000 000	0
I44	JÅTTÅ VGS - BYTTE AV VENTILASJONSANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	2 050 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f JÅTTÅ VGS - BYTTE AV VENTILASJONSANLEGG		2 050 000	0	0
I45	SOLA VGS - OPPGRADERE TEKNISKE ANLEGG			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	2 000 000	1 500 000	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f SOLA VGS - OPPGRADERE TEKNISKE ANLEGG		2 000 000	1 500 000	0
I46	DALANE VGS - NY RESEPSJON			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	8 210 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f DALANE VGS - NY RESEPSJON		8 210 000	0	0
I47	ANSLÅTT TILLEGG BREEAM VEDTAK			
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	5 000 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f ANSLÅTT TILLEGG BREEAM VEDTAK		5 000 000	0	0
FT-VEDTAK 5 % MINDREKOSTNAD NYBYGG SKOLEBYGG				
01000-02700	KJØP VARER/TJEN.EGEN PROD	-11 350 000	0	0
07*	ØREMERKET FINANSIERING	0	0	0
Bruttoutgifter f 5 % MINDREKOSTNAD NYBYGG SKOLEBYGG		-11 350 000	0	0

ROGALAND FYLKESKommUNE				
INVESTERINGSBUDSJETT				
Ref. til kap. 5.3		Budsjett	Budsjett	Budsjett
Art	Tekst	2020	2019	2018

FINANSIERINGSBEHOV	832 890 000	761 360 000	793 505 000

FINANSIERING				
729	KOMPENSASJON FOR MERVERDIAVGIFT	-151 932 000	-133 211 000	-134 881 000
Sum (700:780)	TILSKUDD FRA ANDRE	0	0	-6 000 000
660:670	SALG AV VARIGE DRIFTSMIDLER	0	0	0
929	SALG AV FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER	0	0	0
905	UTDELING FRA SELSKAPER	0	0	0
920:921	MOTTATTE AVDRAG PÅ UTLÅN AV EGNE MID	0	0	0
910:911	BRUK AV LÅN	-358 958 000	-427 059 000	-356 414 000
970	OVERF. FRA DR.REGNSKAPET	-322 000 000	-121 090 000	-246 210 000
	BRUK AV DISP.FOND	0	-80 000 000	-40 000 000
950-550	NETTO AVS./BRUK AV BUNDNE INV.FOND	0	0	0
940-540	NETTO AVS./BRUK AV UBUNDNE INV.FOND	0	0	-10 000 000
FINANSIERING		-832 890 000	-761 360 000	-793 505 000

Funksjon	Tekst	B 2019	B 2020
400	POLITISK STYRING	40 726 000	40 541 000
410	KONTROLL OG REVISJON	5 050 000	5 300 000
420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	153 390 000	160 721 000
421	FORVALTNINGSUTGIFTER I EIENDOMSFORVALTNINGEN	15 585 000	14 949 000
430	ADMNISTRASJONSLOKALER	15 482 000	16 238 000
460	TJENESTER UTENFOR ORD. F.KOMM ANSVARSOMRÅDE	7 509 000	13 371 000
470	ÅRETS PREMIEAVVIK	0	0
471	AMORTISERING AV TIDL. ÅRS PREMIEAVVIK	0	0
472	PENSJON	14 000 000	16 000 000
473	PREMIEFOND	-10 000 000	-16 000 000
480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	29 465 000	27 605 000
510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	250 640 957	267 280 218
515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	181 871 463	173 562 412
520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	364 563 803	358 698 996
521	STUDIESPESIALISERING	441 999 390	454 342 957
522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	58 877 725	61 568 204
523	ELEKTROFAG	82 157 132	80 636 384
524	DESIGN OG HÅNDVERK	29 588 737	26 933 477
525	RESTURANT- OG MATFAG	20 582 038	19 280 140
526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	155 827 228	158 161 515
527	IDRETTSFAG	84 700 721	86 566 258
528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	129 945 904	136 336 334
529	MUSIKK, DANS OG DRAMA	77 540 200	80 539 777
530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	44 486 100	42 248 219
531	NATURBRUK	35 147 550	38 211 900
532	SERVICE OG SAMFERDSEL	64 382 848	59 880 397
533	KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	25 353 830	26 707 092
534	DESIGN OG TRADISJONSHÅNDVERK	0	573 000
535	IKT OG MEDIEPRODUKSJON	0	2 473 516
536	SALG, SERVICE OG REISELIV	0	7 558 000
537	FRISØR, BLOMSTER- OG INTERIØRDESIGN	0	2 731 000
554	FAGSKOLE	2 934 000	5 761 000
559	LANDSLINJER	14 177 000	15 343 000
561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	37 857 766	39 296 780
562	SPELIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	323 992 428	341 985 701
570	FAGOPPLÆRING	414 888 600	436 819 060
581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL. LOVEN	44 427 000	48 519 000
590	ANDRE FORMÅL	102 945 580	113 045 663
660	TANNHELSE - FELLEFSUNKSJONER	212 820 000	214 200 000
701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSBISTAND FOR NÆRINGSLEVET	35 546 000	36 395 000
711	KONSESJONSKRAFT, KRAFTRETTIGHETER OG ANNEN KRAFT FOR VIDERESALG	-73 400 000	-54 000 000
715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	37 385 500	39 927 500
716	FRILUFTSLIV, VANNREGIONMYNDIGHET OG FORVALTNING AV VILT OG INNLANDSFISK	16 097 000	17 635 000
722	FYLKESVEGER	458 493 500	591 828 500
730	BUSS	646 368 000	689 699 000
731	FYLKESVEGFERJER	304 571 000	189 473 000
732	BÅTRUTER	167 875 000	185 555 000
733	TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE	27 639 000	28 325 000
734	T-BANE OG TRIKK/BYBANE	605 000	545 000
740	BIBLIOTEK	7 314 000	7 832 000
750	KULTURMINNEFORVALTNING	19 731 000	24 650 000
760	MUSEER	46 153 000	48 523 000
771	KUNSTFORMIDLING	14 814 000	14 777 000
772	KUNSTPRODUKSJON	52 265 000	52 756 000
775	IDRETT	16 548 000	17 583 000
790	ANDRE KULTURAKTIVITETER	9 922 000	10 244 000
800	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 264 500 000	-3 376 507 000
840	STATLIG RAMMETILSKUDD OG ØVRIGE GENERELLE STATSTILSKUDD	-2 434 800 000	-2 699 589 000
860	MOTPOST AVSKRIVINGER	0	0
870	RENTER/UTBYTTE OG LÅN (INNLAN OG UTLÅN)	323 200 000	338 900 000
880	INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	115 258 000	257 463 000
899	ÅRETS REGNSKAPSMESSIGE MERFORBRUK/MINDREFORBRUK	0	0
SUM		0	0

Tabellen viser en oppsplitting av budsjettet for 2019 og 2020 på funksjoner - samlet for hele fylkeskommunen.

På funksjonene 470 og 471 er det kun regnskapsføringer. Det er ikke foretatt budsjettavsetninger på disse funksjonene. Budsjettet til Kolumbus er i 2019 og 2020 sjablongmessig fordelt på funksjonene 730, 731 og 732 basert på tidligere års regnskapstall.

Avskrivninger er kun inkl. i regnskapstall, ikke i budsjettet for 2019 og 2020 (føres på relevante tjenestefunksjoner med motpost funksjon 860).

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
400	130000	POLITISK STYRING	39 076 000	40 522 000
400	130100	VALGUTGIFTER	1 650 000	19 000
400 POLITISK STYRING			40 726 000	40 541 000
410	130200	KONTROLL OG TILSYN	5 050 000	5 300 000
410 KONTROLL OG TILSYN			5 050 000	5 300 000
420	131000	FYLKESRÅDMANNEN	8 648 000	8 010 000
420	132000	KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN	6 155 000	6 946 000
420	133000	FYLKESADVOKATEN	3 803 000	3 926 000
420	134000	UTVALGSSEKRETARIAT	3 287 000	4 156 000
420	135000	ØKONOMIAVDELINGEN	18 790 000	19 713 000
420	136000	PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELINGEN	49 502 000	50 705 000
420	137000	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN	4 113 000	4 069 000
420	138000	IKT OG ARKIVAVDELINGEN	52 961 000	57 253 000
420	150000	KULTUR, ADMINISTRASJON	2 994 000	2 775 000
420	161000	OPPLÆRINGSAVDELINGEN	3 137 000	3 168 000
420 ADMINISTRASJON			153 390 000	160 721 000
421	137000	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN	15 585 000	14 949 000
421 FORVALTNINGSUTGIFTER I EIENDOMSFORVALTNINGEN			15 585 000	14 949 000
430	137000	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN	14 135 000	14 382 000
430	137100	BYGG- OG EIEND. - PPT LOKALER	1 347 000	1 856 000
430 ADMINISTRASJONSLOKALER			15 482 000	16 238 000
460	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	70 000	6 070 000
460	140400	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)	7 439 000	0
460	140830	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)	0	7 301 000
460 TJENESTER UTENFOR ORD. F.KOMM. ANSVARSOMRÅDE			7 509 000	13 371 000
472	110000	AVSETNING TIL PENSJONSFOND	14 000 000	16 000 000
472 PENSJON			14 000 000	16 000 000
473	110000	BRUK AV KLPS PREMIEFOND	-10 000 000	-16 000 000
473 PREMIEFOND			-10 000 000	-16 000 000
480	110000	RESERVERT TIL TILLEGGSBEVILGNINGER	17 522 000	15 579 000
480	130300	TILFELDIGE UTGIFTER ETTER FYLKETSUTVALGETS NÆRMERE	3 000 000	3 000 000
480	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	1 432 000	0
480	140100	SAMFERDSEL EGENREGI	-33 000	0
480	141000	FYLKESVEGADMINISTRASJON	0	1 310 000
480	180000	REGIONALPLANAVDELINGEN	7 544 000	7 716 000
480 DIVERSE FELLESGIFTER			29 465 000	27 605 000
510	137000	BYGG- OG EIENDOMSAVDELINGEN	34 057 000	33 302 000
510	137200	BYGG- OG EIEND. - SKOLELOKALER OG UTENDØRSANLEGG	85 599 000	94 268 000
510	161000	OPPLÆRINGSAVDELINGEN	0	-1 950 000
510	162000	BERGELAND VGS	5 567 000	5 409 120
510	162040	BRYNE VGS	10 808 000	9 828 000
510	162060	DALANE VGS	4 719 000	4 991 000
510	162120	GAND VGS	7 731 000	8 054 561
510	162150	GODALEN VGS	7 715 000	7 604 000
510	162180	HAUGALAND VGS	5 906 624	6 602 908
510	162240	HETLAND VGS	3 698 000	3 741 000
510	162280	HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER	222 000	145 000
510	162300	KARMSUND VGS	8 497 000	9 170 221
510	162330	KOPERVIK VGS	2 568 000	2 590 000
510	162420	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	3 239 000	4 458 000
510	162450	RANDABERG VGS	7 230 000	7 510 000
510	162510	SANDNES VGS	4 193 000	4 083 500
510	162540	SAUDA VGS	4 922 704	4 626 436
510	162570	SKEISVANG VGS	3 098 000	3 073 000
510	162600	SOLA VGS	5 482 000	5 881 000
510	162630	ST. OLAV VGS	4 603 764	4 759 916
510	162660	ST. SVITHUN VGS	3 077 200	2 767 932
510	162690	STAVANGER KATEDRALSKOLE	3 646 000	4 477 700
510	162720	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE.	3 667 000	3 936 000
510	162740	JÅTTÅ VGS	8 511 315	10 048 624
510	162810	STRAND VGS	486 000	6 079 000

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
510	162930	VARDAFJELL VGS	4 260 000	3 757 000
510	162940	VÅGEN VGS	9 221 250	7 971 200
510	162960	ØKSNEVAD VGS	4 811 100	4 620 100
510	162970	ØLEN VGS	2 270 000	2 243 000
510	162990	ÅKREHAMN VGS	835 000	2 978 000
510	163020	FAGSKOLEN ROGALAND HELSE- OG OPPVEKSTFAG	0	254 000
510 SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER			250 640 957	267 280 218
515	161000	OPPLÆRINGSKAVDELINGEN	27 193 000	18 544 000
515	161600	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING	3 925 000	4 075 000
515	162000	BERGELAND VGS	11 146 000	3 133 128
515	162040	BRYNE VGS	16 404 253	16 202 000
515	162060	DALANE VGS	4 881 000	4 698 000
515	162120	GAND VGS	14 439 000	11 860 584
515	162150	GODALEN VGS	3 192 481	2 887 889
515	162180	HAUGALAND VGS	5 846 095	6 959 447
515	162240	HETLAND VGS	4 101 600	4 138 000
515	162280	HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER	31 000	706 000
515	162300	KARMSUND VGS	6 458 000	6 692 570
515	162330	KOPERVIK VGS	3 007 000	3 038 903
515	162420	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	690 000	-1 434 000
515	162450	RANDABERG VGS	4 010 000	4 649 000
515	162510	SANDNES VGS	6 512 000	6 221 500
515	162540	SAUDA VGS	6 837 089	7 005 760
515	162570	SKEISVANG VGS	3 991 000	4 881 000
515	162600	SOLA VGS	3 660 000	3 212 000
515	162630	ST. OLAV VGS	5 553 470	6 076 036
515	162660	ST. SVITHUN VGS	5 104 000	6 436 655
515	162690	STAVANGER KATEDRALSKOLE	3 739 500	5 108 473
515	162720	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE	1 924 000	1 680 000
515	162740	JÅTTÅ VGS	9 630 675	8 948 620
515	162810	STRAND VGS	1 824 000	4 771 000
515	162930	VARDAFJELL VGS	3 984 000	4 157 000
515	162940	VÅGEN VGS	5 509 100	8 577 547
515	162960	ØKSNEVAD VGS	1 691 800	3 995 300
515	162970	ØLEN VGS	3 846 000	3 390 000
515	162990	ÅKREHAMN VGS	12 740 400	12 951 000
515 FELLESGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING			181 871 463	173 562 412
520	110000	RESERVERT TIL TILLEGGSBEVILGNINGER	70 089 000	69 840 000
520	161000	OPPLÆRINGSKAVDELINGEN	-13 366 000	-5 666 000
520	161100	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	23 634 000	22 798 000
520	161200	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	3 330 000	1 553 000
520	161600	SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING	5 562 000	6 297 000
520	162000	BERGELAND VGS	12 687 000	12 199 306
520	162040	BRYNE VGS	17 094 000	18 685 000
520	162060	DALANE VGS	10 405 000	10 715 760
520	162120	GAND VGS	11 726 000	12 204 428
520	162150	GODALEN VGS	16 796 000	17 081 000
520	162180	HAUGALAND VGS	18 699 669	13 235 327
520	162240	HETLAND VGS	7 106 000	7 245 800
520	162280	HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER	10 000	2 560 000
520	162300	KARMSUND VGS	14 303 000	14 441 372
520	162330	KOPERVIK VGS	6 591 000	6 692 697
520	162420	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	4 854 000	4 824 000
520	162450	RANDABERG VGS	14 323 000	14 646 000
520	162510	SANDNES VGS	9 594 000	9 170 000
520	162540	SAUDA VGS	7 438 596	6 671 590
520	162570	SKEISVANG VGS	5 973 000	6 451 000
520	162600	SOLA VGS	13 450 000	13 550 000
520	162630	ST. OLAV VGS	8 210 269	8 047 533
520	162660	ST. SVITHUN VGS	8 822 110	7 600 952
520	162690	STAVANGER KATEDRALSKOLE	16 182 500	7 657 500

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
520	162720	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE	1 435 000	2 614 000
520	162740	JÅTTÅ VGS	12 141 659	12 737 178
520	162810	STRAND VGS	21 188 000	12 192 600
520	162930	VARDAFJELL VGS	7 615 000	7 638 000
520	162940	VÅGEN VGS	14 713 000	12 846 753
520	162960	ØKSNEVAD VGS	8 092 000	8 026 200
520	162970	ØLEN VGS	5 536 000	6 681 000
520	162990	ÅKREHAMN VGS	329 000	7 462 000
520 PED.LED./PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR			364 563 803	358 698 996
521	161100	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	3 172 000	4 352 000
521	162000	BERGELAND VGS	9 190 000	25 000
521	162040	BRYNE VGS	31 834 000	33 380 000
521	162060	DALANE VGS	15 541 000	16 781 242
521	162120	GAND VGS	7 087 000	9 005 700
521	162150	GODALEN VGS	3 296 000	3 424 111
521	162180	HAUGALAND VGS	2 757 538	4 231 373
521	162240	HETLAND VGS	32 772 900	33 604 750
521	162300	KARMSUND VGS	2 019 000	2 089 290
521	162330	KOPERVIK VGS	15 189 000	14 939 000
521	162450	RANDABERG VGS	19 352 000	21 825 358
521	162510	SANDNES VGS	45 663 500	47 102 000
521	162540	SAUDA VGS	14 513 500	13 130 376
521	162570	SKEISVANG VGS	34 962 000	34 034 000
521	162600	SOLA VGS	21 534 000	22 170 000
521	162630	ST. OLAV VGS	58 083 497	60 233 515
521	162660	ST. SVITHUN VGS	41 788 690	45 339 444
521	162690	STAVANGER KATEDRALSKELE	22 972 500	28 783 800
521	162740	JÅTTÅ VGS	3 050 415	3 052 998
521	162810	STRAND VGS	14 373 000	15 105 000
521	162930	VARDAFJELL VGS	30 354 000	30 207 000
521	162960	ØKSNEVAD VGS	2 355 850	1 791 000
521	162970	ØLEN VGS	10 065 000	9 684 000
521	162990	ÅKREHAMN VGS	73 000	52 000
521 STUDIESPESIALISERING			441 999 390	454 342 957
522	162040	BRYNE VGS	9 378 500	10 370 000
522	162060	DALANE VGS	3 787 000	4 109 000
522	162120	GAND VGS	8 381 000	8 428 366
522	162150	GODALEN VGS	9 189 519	10 377 000
522	162180	HAUGALAND VGS	7 733 196	7 465 705
522	162540	SAUDA VGS	1 076 110	1 364 716
522	162740	JÅTTÅ VGS	10 420 406	11 201 205
522	162970	ØLEN VGS	2 520 000	2 644 000
522	162990	ÅKREHAMN VGS	6 391 994	5 608 212
522 BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK			58 877 725	61 568 204
523	162060	DALANE VGS	6 647 000	5 499 000
523	162120	GAND VGS	11 333 000	11 810 468
523	162150	GODALEN VGS	11 403 000	11 148 000
523	162300	KARMSUND VGS	9 179 000	9 428 028
523	162450	RANDABERG VGS	6 767 000	6 855 230
523	162540	SAUDA VGS	2 228 500	2 352 689
523	162600	SOLA VGS	6 860 000	7 075 000
523	162740	JÅTTÅ VGS	10 650 406	10 725 406
523	162810	STRAND VGS	3 876 000	4 065 400
523	162970	ØLEN VGS	3 050 000	2 749 000
523	162990	ÅKREHAMN VGS	10 163 226	8 928 163
523 ELEKTROFAG			82 157 132	80 636 384
524	162060	DALANE VGS	1 287 000	1 298 000
524	162150	GODALEN VGS	8 735 000	7 486 000
524	162180	HAUGALAND VGS	6 364 387	6 237 127
524	162940	VÅGEN VGS	11 577 350	11 322 350
524	162970	ØLEN VGS	1 625 000	590 000

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
524 DESIGN OG HÅNDVERK			29 588 737	26 933 477
525	162040	BRYNE VGS	5 850 247	6 246 000
525	162300	KARMSUND VGS	7 061 000	5 359 475
525	162740	JÅTTÅ VGS	7 670 791	7 674 665
525 RESTAURANT- OG MATFAG			20 582 038	19 280 140
526	162000	BERGELAND VGS	27 529 000	29 928 754
526	162040	BRYNE VGS	16 852 000	17 565 000
526	162060	DALANE VGS	10 340 000	10 766 000
526	162120	GAND VGS	15 896 000	16 564 026
526	162180	HAUGALAND VGS	10 355 111	11 226 621
526	162300	KARMSUND VGS	14 975 000	15 238 365
526	162450	RANDABERG VGS	13 075 000	13 265 040
526	162540	SAUDA VGS	3 786 900	3 702 549
526	162740	JÅTTÅ VGS	19 300 758	19 653 341
526	162810	STRAND VGS	6 159 000	5 040 000
526	162970	ØLEN VGS	4 659 000	5 194 000
526	162990	ÅKREHAMN VGS	12 899 459	10 017 819
526 HELSE- OG OPPVEKSTFAG			155 827 228	158 161 515
527	162040	BRYNE VGS	11 036 000	12 066 000
527	162330	KOPERVIK VGS	11 171 000	9 008 600
527	162510	SANDNES VGS	14 507 000	15 671 000
527	162540	SAUDA VGS	3 174 700	4 191 737
527	162600	SOLA VGS	8 759 000	11 132 000
527	162660	ST. SVITHUN VGS	13 805 000	11 112 025
527	162740	JÅTTÅ VGS	12 500 021	12 303 896
527	162810	STRAND VGS	5 028 000	5 543 000
527	162970	ØLEN VGS	4 720 000	5 538 000
527 IDRETTSFAG			84 700 721	86 566 258
528	162040	BRYNE VGS	15 497 000	16 225 000
528	162060	DALANE VGS	7 599 000	7 998 000
528	162120	GAND VGS	13 955 000	14 543 238
528	162150	GODALEN VGS	8 218 000	11 755 000
528	162180	HAUGALAND VGS	17 029 804	16 674 263
528	162300	KARMSUND VGS	9 964 000	11 545 015
528	162450	RANDABERG VGS	10 911 000	11 775 614
528	162540	SAUDA VGS	4 175 400	4 313 950
528	162600	SOLA VGS	4 262 000	6 251 000
528	162720	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE	10 140 000	10 041 000
528	162810	STRAND VGS	5 932 000	5 865 000
528	162960	ØKSNEVAD VGS	3 277 700	3 680 400
528	162970	ØLEN VGS	5 970 000	5 789 000
528	162990	ÅKREHAMN VGS	13 015 000	9 879 854
528 TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON			129 945 904	136 336 334
529	162570	SKEISVANG VGS	19 469 000	19 702 000
529	162690	STAVANGER KATEDRALSKELE	17 378 500	20 490 027
529	162940	VÅGEN VGS	40 692 700	40 347 750
529 MUSIKK, DANS OG DRAMA			77 540 200	80 539 777
530	162000	BERGELAND VGS	4 114 000	7 123 034
530	162040	BRYNE VGS	5 425 000	5 422 000
530	162240	HETLAND VGS	6 474 500	6 803 450
530	162330	KOPERVIK VGS	5 461 000	4 941 800
530	162450	RANDABERG VGS	6 535 000	3 644 135
530	162930	VARDAFJELL VGS	4 563 000	4 573 000
530	162940	VÅGEN VGS	11 913 600	9 740 800
530 MEDIER OG KOMMUNIKASJON			44 486 100	42 248 219
531	162810	STRAND VGS	10 747 000	10 212 000
531	162960	ØKSNEVAD VGS	24 400 550	27 999 900
531 NATURBRUK			35 147 550	38 211 900
532	162040	BRYNE VGS	9 628 000	8 743 000
532	162060	DALANE VGS	2 756 000	2 902 000
532	162120	GAND VGS	16 028 000	14 189 393

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
532	162150	GODALEN VGS	12 553 000	10 870 000
532	162180	HAUGALAND VGS	14 006 684	13 614 941
532	162540	SAUDA VGS	1 206 121	1 253 411
532	162810	STRAND VGS	3 154 000	3 854 000
532	162990	ÅKREHAMN VGS	5 051 043	4 453 652
532 SERVICE OG SAMFERDSEL			64 382 848	59 880 397
533	162000	BERGELAND VGS	7 075 000	7 429 898
533	162180	HAUGALAND VGS	6 381 830	6 425 994
533	162940	VÅGEN VGS	11 897 000	12 851 200
533 KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR			25 353 830	26 707 092
534	162150	GODALEN VGS	0	573 000
534 DESIGN OG TRADISJONSHÅNDVERK			0	573 000
535	162120	GAND VGS	0	1 236 516
535	162940	VÅGEN VGS	0	1 237 000
535 IKT OG MEDIEPRODUKSJON			0	2 473 516
536	162040	BRYNE VGS	0	2 036 000
536	162120	GAND VGS	0	2 474 000
536	162150	GODALEN VGS	0	3 048 000
536 SALG, SERVICE OG REISELIV			0	7 558 000
537	162150	GODALEN VGS	0	1 144 000
537	162940	VÅGEN VGS	0	1 587 000
537 FRISØR, BLOMSTER- OG INTERIØRDESIGN			0	2 731 000
554	161000	OPPLÆRINGSAVDELINGEN	-39 748 000	-43 748 000
554	163010	FAGSKOLEN ROGALAND KALHAMMEREN	30 050 000	30 670 000
554	163020	FAGSKOLEN ROGALAND MØLLEHAGEN	1 916 000	5 363 000
554	163030	FAGSKOLEN ROGALAND KARMSUND	10 716 000	13 476 000
554 FAGSKOLE			2 934 000	5 761 000
559	161000	OPPLÆRINGSAVDELINGEN	-19 800 000	-20 090 000
559	162540	SAUDA VGS	8 294 000	8 720 000
559	162600	SOLA VGS	12 506 000	12 863 000
559	162960	ØKSNEVAD VGS	13 177 000	13 850 000
559 LANDSLINJER			14 177 000	15 343 000
561	161100	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	3 262 000	3 337 000
561	161400	SEKSJON FOR PPT	23 409 000	24 414 000
561	162000	BERGELAND VGS	712 000	736 219
561	162040	BRYNE VGS	909 000	931 000
561	162060	DALANE VGS	820 000	846 000
561	162120	GAND VGS	2 286 000	2 380 852
561	162180	HAUGALAND VGS	1 645 766	938 948
561	162300	KARMSUND VGS	456 000	477 000
561	162450	RANDABERG VGS	898 000	991 461
561	162600	SOLA VGS	1 494 000	1 494 000
561	162740	JÅTTÅ VGS	75 000	75 000
561	162810	STRAND VGS	462 000	462 000
561	162960	ØKSNEVAD VGS	846 000	896 300
561	162970	ØLEN VGS	483 000	493 000
561	162990	ÅKREHAMN VGS	100 000	824 000
561 OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE			37 857 766	39 296 780
562	161000	OPPLÆRINGSAVDELINGEN	41 787 000	42 830 000
562	161500	0-VISJONEN	6 875 000	8 043 000
562	162000	BERGELAND VGS	14 620 000	13 739 541
562	162040	BRYNE VGS	33 938 000	35 629 000
562	162060	DALANE VGS	13 984 000	15 615 000
562	162120	GAND VGS	15 356 000	16 248 375
562	162150	GODALEN VGS	19 884 000	21 097 000
562	162180	HAUGALAND VGS	13 623 296	15 322 959
562	162240	HETLAND VGS	6 283 000	10 795 000
562	162280	HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER	0	2 564 000
562	162300	KARMSUND VGS	19 137 000	19 813 998
562	162420	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	10 752 000	11 161 000
562	162450	RANDABERG VGS	17 136 000	17 988 050

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
562	162510	SANDNES VGS	1 249 500	1 229 000
562	162540	SAUDA VGS	4 508 400	6 280 936
562	162600	SOLA VGS	5 610 000	4 256 000
562	162690	STAVANGER KATEDRALSKOLE	161 000	389 500
562	162720	STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE	370 000	0
562	162740	JÅTTÅ VGS	45 187 954	44 785 842
562	162810	STRAND VGS	14 723 000	14 673 000
562	162930	VARDAFJELL VGS	293 000	353 000
562	162940	VÅGEN VGS	1 381 000	1 216 400
562	162960	ØKSNEVAD VGS	19 455 000	20 453 800
562	162970	ØLEN VGS	2 607 000	4 224 000
562	162990	ÅKREHAMN VGS	15 071 278	13 277 300
562 SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING			323 992 428	341 985 701
570	161300	SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING	408 767 000	430 570 000
570	162120	GAND VGS	2 834 000	1 733 564
570	162150	GODALEN VGS	2 487 000	2 608 000
570	162180	HAUGALAND VGS	0	1 971 271
570	162300	KARMSUND VGS	0	-800 000
570	162740	JÅTTÅ VGS	800 600	731 225
570	162960	ØKSNEVAD VGS	0	5 000
570 FAGOPPLÆRING			414 888 600	436 819 060
581	161200	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	15 473 000	10 412 000
581	162000	BERGELAND VGS	-100 000	-100 000
581	166040	VOKSENOPPLÆRINGSENTER BRYNE	8 702 000	11 738 000
581	166300	VOKSENOPPLÆRINGSENTER KARMSUND	5 720 000	8 669 000
581	166720	VOKSENOPPLÆRINGSENTER SOTS	14 632 000	10 909 000
581	166721	VO SOTS HELSE- OG OPPVEKSTFAG	0	6 891 000
581 VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL. LOVEN			44 427 000	48 519 000
590	161000	OPPLÆRINGSAVDELINGEN	11 143 000	19 477 000
590	161100	SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE	90 000	90 000
590	161200	SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING	9 763 000	15 349 000
590	161500	0-VISJONEN	6 500 000	500 000
590	162000	BERGELAND VGS	0	200 000
590	162040	BRYNE VGS	3 837 000	3 001 000
590	162060	DALANE VGS	1 938 000	2 000 998
590	162120	GAND VGS	4 164 000	6 239 929
590	162150	GODALEN VGS	5 718 000	4 681 000
590	162180	HAUGALAND VGS	-142 000	-133 884
590	162280	HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER	17 785 000	12 983 000
590	162300	KARMSUND VGS	2 428 000	2 178 666
590	162360	KVALIFISERINGSENTER	0	6 514 000
590	162420	MØLLEHAGEN SKOLESENTER	26 266 000	25 957 000
590	162450	RANDABERG VGS	-1 235 000	-1 197 888
590	162540	SAUDA VGS	5 992 980	6 460 850
590	162600	SOLA VGS	2 443 000	3 157 000
590	162660	ST. SVITHUN VGS	4 540 000	4 771 992
590	162740	JÅTTÅ VGS	194 000	-692 000
590	162810	STRAND VGS	-1 383 000	85 000
590	162930	VARDAFJELL VGS	0	565 000
590	162960	ØKSNEVAD VGS	930 000	730 000
590	162970	ØLEN VGS	2 482 000	800 000
590	162990	ÅKREHAMN VGS	-508 400	-672 000
590 ANDRE FORMÅL			102 945 580	113 045 663
660	135000	ØKONOMIAVDELINGEN	0	-750 000
660	138000	IKT OG ARKIVAVDELINGEN	0	-700 000
660	178000	TANNHELSETJENESTEN	212 820 000	215 650 000
660 TANNHELSE - FELLESFUNKSJONER			212 820 000	214 200 000
701	153000	NÆRINGS- OG FISKERISAVDELINGEN	33 396 000	34 495 000
701	153100	SKAPE.NO	1 200 000	1 200 000
701	153300	KLIMAPARTNER	950 000	700 000
701 TILRETTELÆGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSBISTAND FOR NÆRINGSLIVET			35 546 000	36 395 000

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
711	110000	KONSESJONSKRAFT	-73 400 000	-54 000 000
711 KONSESJONSKRAFT, KRAFTRETTIGHETER OG ANNEN KRAFT FOR VIDERESALG			-73 400 000	-54 000 000
715	131100	VESTLANDSRÅDET	500 000	600 000
715	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	2 776 500	371 000
715	140100	SAMFERDSEL EGENREGI	300 000	0
715	140300	INTERREG SAMFERDSEL	628 000	0
715	140800	TRANSPORT OG MOBILITET	0	2 250 500
715	140820	INTERREG SAMFERDSEL	0	678 000
715	180000	REGIONALPLANAVDELINGEN	33 181 000	36 028 000
715 LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING			37 385 500	39 927 500
716	180000	REGIONALPLANAVDELINGEN	16 097 000	17 635 000
716 FRILUFTSLIV, VANNREGIONMYNDIGHET OG FORVALTNING AV VILT OG INNLANDSFISK			16 097 000	17 635 000
722	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	9 599 500	2 450 500
722	140400	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)	5 522 000	0
722	140500	STATENS VEGVESEN (FYLKESVEG OG -FERGER)	443 372 000	0
722	140800	TRANSPORT OG MOBILITET	0	13 679 000
722	140830	TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)	0	5 660 000
722	141000	FYLKESVEGADMINISTRASJON	0	570 039 000
722 FYLKESVEGER			458 493 500	591 828 500
730	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	10 389 000	2 623 500
730	140100	SAMFERDSEL EGENREGI	450 000	0
730	140200	BELØNNINGSMIDLER BYMILJØPAKKEN	0	0
730	140600	KOLUMBUS (BUSS, FERGER OG BÅT)	635 529 000	680 008 000
730	140800	TRANSPORT OG MOBILITET	0	7 067 500
730	140810	BELØNNINGSMIDLER	0	0
730 BUSS			646 368 000	689 699 000
731	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	235 000	10 407 000
731	140100	SAMFERDSEL EGENREGI	10 084 000	0
731	140500	STATENS VEGVESEN (FYLKESVEG OG -FERGER)	224 200 000	0
731	140600	KOLUMBUS (BUSS, FERGER OG BÅT)	70 052 000	178 931 000
731	140800	TRANSPORT OG MOBILITET	0	135 000
731 FYLKESVEGFERJER			304 571 000	189 473 000
732	140600	KOLUMBUS (BUSS, FERGER OG BÅT)	167 875 000	185 555 000
732 BÅTRUTER			167 875 000	185 555 000
733	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	540 000	0
733	140100	SAMFERDSEL EGENREGI	27 099 000	0
733	141000	FYLKESVEGADMINISTRASJON	0	28 325 000
733 TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE			27 639 000	28 325 000
734	140000	SAMFERDSELSAVDELINGEN	0	545 000
734	140100	SAMFERDSEL EGENREGI	605 000	0
734 T-BANE OG TRIKK/BYBANE			605 000	545 000
740	151000	SEKSJON ALLMENN KULTUR	7 314 000	7 832 000
740 BIBLIOTEK			7 314 000	7 832 000
750	152000	SEKSJON KULTURARV	19 731 000	24 650 000
750 KULTURMINNEFORVALTNING			19 731 000	24 650 000
760	152000	SEKSJON KULTURARV	46 153 000	48 523 000
760 MUSEER			46 153 000	48 523 000
771	151000	SEKSJON ALLMENN KULTUR	14 814 000	14 777 000
771 KUNSTFORMIDLING			14 814 000	14 777 000
772	151000	SEKSJON ALLMENN KULTUR	52 265 000	52 756 000
772 KUNSTPRODUKSJON			52 265 000	52 756 000
775	151000	SEKSJON ALLMENN KULTUR	16 548 000	17 583 000
775 IDRETT			16 548 000	17 583 000
790	151000	SEKSJON ALLMENN KULTUR	9 922 000	10 244 000
790 ANDRE KULTURAKTIVITETER			9 922 000	10 244 000
800	110000	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 264 500 000	-3 376 507 000
800 SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE			-3 264 500 000	-3 376 507 000
840	110000	STATLIG RAMMETILSKUDD	-2 434 800 000	-2 699 589 000
840 STATLIG RAMMETILSKUDD OG ØVRIGE GENERELLE STATSTILSKUDD			-2 434 800 000	-2 699 589 000
870	110000	RENTER M.V.	112 200 000	117 900 000
870	110000	AVDRAG PÅ LÅN	211 000 000	221 000 000

Funksjon	Ansvar	Tekst	B 2019	B 2020
870 RENTER/UTBYTTE OG LÅN (INNLÅN OG UTLÅN)			323 200 000	338 900 000
880	110000	DISP. FOND	-5 832 000	-64 537 000
880	110000	OVERFØRING TIL INVESTERINGSREGNSKAPET	121 090 000	322 000 000
880 INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER			115 258 000	257 463 000
Totalsum			0	0

Ansvar	Funksjon	Funksjon	B 2019	B 2020
110000	472	PENSJON	14 000 000	16 000 000
110000	473	PREMIEFOND	-10 000 000	-16 000 000
110000	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	17 522 000	15 579 000
110000	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	70 089 000	69 840 000
110000	711	KONSESJONSKRAFT, KRAFTRETTIGHETER OG ANNEN KRAFT FOR VIDERESALG	-73 400 000	-54 000 000
110000	800	SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-3 264 500 000	-3 376 507 000
110000	840	STATLIG RAMMETILSKUDD OG ØVRIGE GENERELLE STATSTILSKUDD	-2 434 800 000	-2 699 589 000
110000	870	RENTER/UTBYTTE OG LÅN (INNLÅN OG UTLÅN)	112 200 000	117 900 000
110000	870	RENTER/UTBYTTE OG LÅN (INNLÅN OG UTLÅN)	211 000 000	221 000 000
110000	880	INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (disp.fond)	-5 832 000	-64 537 000
110000	880	INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (overf. til inv.regnskapet)	121 090 000	322 000 000
110000 SENTRALE INNTEKTER OG UTGIFTER			-5 242 631 000	-5 448 314 000
130000	400	POLITISK STYRING	39 076 000	40 522 000
130000 POLTISK STYRING			39 076 000	40 522 000
130100	400	POLITISK STYRING	1 650 000	19 000
130100 VALG			1 650 000	19 000
130200	410	KONTROLL OG REVISJON	5 050 000	5 300 000
130200 KONTROLL OG TILSYN			5 050 000	5 300 000
130300	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	3 000 000	3 000 000
130300 TILFELDIGE UTGIFTER FYLKESUTVALGET			3 000 000	3 000 000
131000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	8 648 000	8 010 000
131000 FYLKESRÅDMANNEN			8 648 000	8 010 000
131100	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	500 000	600 000
131100 VESTLANDSRÅDET			500 000	600 000
132000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	6 155 000	6 946 000
132000 KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN			6 155 000	6 946 000
133000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	3 803 000	3 926 000
133000 FYLKESADVOKATEN			3 803 000	3 926 000
134000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	3 287 000	4 156 000
134000 UTVALGSSEKRETARIAT			3 287 000	4 156 000
135000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	18 790 000	19 713 000
135000	660	TANNHELSE - FELLESFUNKSJONER	0	-750 000
135000 ØKONOMIAVDELINGEN			18 790 000	18 963 000
136000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	49 502 000	50 705 000
136000 PERSONAL- OG ORGANISASJONSAVDELINGEN			49 502 000	50 705 000
137000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	4 113 000	4 069 000
137000	421	FORVALTNINGSUTGIFTER I EIENDOMSFORVALTNINGEN	15 585 000	14 949 000
137000	430	ADMNISTRASJONSLOKALER	14 135 000	14 382 000
137000	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	34 057 000	33 302 000
137000 BYGG OG EIENDOMSAVDELINGEN			67 890 000	66 702 000
137100	430	ADMNISTRASJONSLOKALER	1 347 000	1 856 000
137100 BYGG OG EIEND. - PPT LOKALER			1 347 000	1 856 000
137200	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	85 599 000	94 268 000
137200 BYGG OG EIEND. - SKOLELOKALER OG UTENDØRSANLEGG			85 599 000	94 268 000
138000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	52 961 000	57 253 000
138000	660	TANNHELSE - FELLESFUNKSJONER	0	-700 000
138000 IKT OG ARKIVAVDELINGEN			52 961 000	56 553 000
140000	460	TJENESTER UTENFOR ORD. F.KOMM ANSVARSOMRÅDE	70 000	6 070 000
140000	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	1 432 000	0
140000	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	2 776 500	371 000
140000	722	FYLKESVEGER	9 599 500	2 450 500
140000	730	BUSS	10 389 000	2 623 500
140000	731	FYLKESVEGFERJER	235 000	10 407 000
140000	733	TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE	540 000	0
140000	734	T-BANE OG TRIKK/BYBANE	0	545 000
140000 SAMFERDSELSAVDELINGEN			25 042 000	22 467 000
140100	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	-33 000	0
140100	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	300 000	0
140100	730	BUSS	450 000	0
140100	731	FYLKESVEGFERJER	10 084 000	0
140100	733	TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE	27 099 000	0
140100	734	T-BANE OG TRIKK/BYBANE	605 000	0
140100 SAMFERDSEL EGENREGI			38 505 000	0
140200	730	BUSS	0	0
140200 BELØNNINGSMIDLER BYMILJØPAKKEN			0	0
140300	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	628 000	0
140300 INTERREG SAMFERDSEL			628 000	0
140400	460	TJENESTER UTENFOR ORD. F.KOMM ANSVARSOMRÅDE	7 439 000	0

Ansvar	Funksjon	Funksjon	B 2019	B 2020
140400	722	FYLKESVEGER	5 522 000	0
140400 TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)			12 961 000	0
140500	722	FYLKESVEGER	443 372 000	0
140500	731	FYLKESVEGFERJER	224 200 000	0
140500 STATENS VEGVESEN (FYLKESVEG OG -FERGER)			667 572 000	0
140600	730	BUSS	635 529 000	680 008 000
140600	731	FYLKESVEGFERJER	70 052 000	178 931 000
140600	732	BÅTRUTER	167 875 000	185 555 000
140600 KOLUMBUS (BUSS, FERGER OG BÅT)			873 456 000	1 044 494 000
140800	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	0	2 250 500
140800	722	FYLKESVEGER	0	13 679 000
140800	730	BUSS	0	7 067 500
140800	731	FYLKESVEGFERJER	0	135 000
140800 TRANSPORT OG MOBILITET			0	23 132 000
140810	730	BUSS	0	0
140810 BELØNNINGSMIDLER			0	0
140820	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	0	678 000
140820 INTERREG SAMFERDSEL			0	678 000
140830	460	TJENESTER UTENFOR ORD. F.KOMM ANSVARSOMRÅDE	0	7 301 000
140830	722	FYLKESVEGER	0	5 660 000
140830 TRAFIKKSIKRINGSTILTAK (FTU)			0	12 961 000
141000	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	0	1 310 000
141000	722	FYLKESVEGER	0	570 039 000
141000	733	TRANSPORT (ORDNINGER) FOR FUNKSJONSHEMMEDE	0	28 325 000
141000 FYLKESVEGADMINISTRASJON			0	599 674 000
150000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	2 994 000	2 775 000
150000 KULTUR, ADMINISTRASJON			2 994 000	2 775 000
151000	740	BIBLIOTEK	7 314 000	7 832 000
151000	771	KUNSTFORMIDLING	14 814 000	14 777 000
151000	772	KUNSTPRODUKSJON	52 265 000	52 756 000
151000	775	IDRETT	16 548 000	17 583 000
151000	790	ANDRE KULTURAKTIVITETER	9 922 000	10 244 000
151000 SEKSJON ALLMENN KULTUR			100 863 000	103 192 000
152000	750	KULTURMINNEFORVALTNING	19 731 000	24 650 000
152000	760	MUSEER	46 153 000	48 523 000
152000 SEKSJON KULTURARV			65 884 000	73 173 000
153000	701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSBISTAND FOR NÆRINGSLIVET	33 396 000	34 495 000
153000 SEKSJON NÆRING			33 396 000	34 495 000
153100	701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSBISTAND FOR NÆRINGSLIVET	1 200 000	1 200 000
153100 SKAPE.NO			1 200 000	1 200 000
153300	701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSBISTAND FOR NÆRINGSLIVET	950 000	700 000
153300 KLIMAPARTNER			950 000	700 000
153400	701	TILRETTELEGING, STØTTEFUNKSJONER OG FINANSIERINGSBISTAND FOR NÆRINGSLIVET	0	0
153400 REGIONALT NÆRINGSFOND			0	0
161000	420	ADMINISTRASJON (administrativ styring og ledelse)	3 137 000	3 168 000
161000	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	0	-1 950 000
161000	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREĞÅENDE OPPLÆRING	27 193 000	18 544 000
161000	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	-13 366 000	-5 666 000
161000	554	FAGSKOLE	-39 748 000	-43 748 000
161000	559	LANDSLINJER	-19 800 000	-20 090 000
161000	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	41 787 000	42 830 000
161000	590	ANDRE FORMÅL	11 143 000	19 477 000
161000 OPPLÆRINGSAVDELINGEN			10 346 000	12 565 000
161100	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	23 634 000	22 798 000
161100	521	STUDIESPESIALISERING	3 172 000	4 352 000
161100	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	3 262 000	3 337 000
161100	590	ANDRE FORMÅL	90 000	90 000
161100 SEKSJON FOR OPPLÆRING I SKOLE			30 158 000	30 577 000
161200	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	3 330 000	1 553 000
161200	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL.LOVEN	15 473 000	10 412 000
161200	590	ANDRE FORMÅL	9 763 000	15 349 000
161200 SEKSJON FOR VEILEDNING OG LIVSLANG LÆRING			28 566 000	27 314 000
161300	570	FAGOPPLÆRING	408 767 000	430 570 000
161300 SEKSJON FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRING			408 767 000	430 570 000
161400	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	23 409 000	24 414 000
161400 SEKSJON FOR PPT			23 409 000	24 414 000
161500	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	6 875 000	8 043 000
161500	590	ANDRE FORMÅL	6 500 000	500 000

Ansvar	Funksjon	Funksjon	B 2019	B 2020
161500 0-VISJONEN			13 375 000	8 543 000
161600	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDERE GÅENDE OPPLÆRING	3 925 000	4 075 000
161600	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	5 562 000	6 297 000
161600 SEKSJON FOR KVALITET, ANALYSE OG DIMENSJONERING			9 487 000	10 372 000
162000	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	5 567 000	5 409 120
162000	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDERE GÅENDE OPPLÆRING	11 146 000	3 133 128
162000	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	12 687 000	12 199 306
162000	521	STUDIESPESIALISERING	9 190 000	25 000
162000	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	27 529 000	29 928 754
162000	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	4 114 000	7 123 034
162000	533	KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	7 075 000	7 429 898
162000	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	712 000	736 219
162000	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	14 620 000	13 739 541
162000	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL. LOVEN	-100 000	-100 000
162000	590	ANDRE FORMÅL	0	200 000
162000 BERGELAND VGS			92 540 000	79 824 000
162040	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	10 808 000	9 828 000
162040	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDERE GÅENDE OPPLÆRING	16 404 253	16 202 000
162040	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	17 094 000	18 685 000
162040	521	STUDIESPESIALISERING	31 834 000	33 380 000
162040	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	9 378 500	10 370 000
162040	525	RESTURANT- OG MATFAG	5 850 247	6 246 000
162040	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	16 852 000	17 565 000
162040	527	IDRETTSFAG	11 036 000	12 066 000
162040	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	15 497 000	16 225 000
162040	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	5 425 000	5 422 000
162040	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	9 628 000	8 743 000
162040	536	SALG, SERVICE OG REISELIV	0	2 036 000
162040	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	909 000	931 000
162040	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	33 938 000	35 629 000
162040	590	ANDRE FORMÅL	3 837 000	3 001 000
162040 BRYNE VGS			188 491 000	196 329 000
162060	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 719 000	4 991 000
162060	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDERE GÅENDE OPPLÆRING	4 881 000	4 698 000
162060	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	10 405 000	10 715 760
162060	521	STUDIESPESIALISERING	15 541 000	16 781 242
162060	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	3 787 000	4 109 000
162060	523	ELEKTROFAG	6 647 000	5 499 000
162060	524	DESIGN OG HÅNDVERK	1 287 000	1 298 000
162060	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	10 340 000	10 766 000
162060	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	7 599 000	7 998 000
162060	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	2 756 000	2 902 000
162060	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	820 000	846 000
162060	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	13 984 000	15 615 000
162060	590	ANDRE FORMÅL	1 938 000	2 000 998
162060 DALANE VGS			84 704 000	88 220 000
162120	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	7 731 000	8 054 561
162120	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDERE GÅENDE OPPLÆRING	14 439 000	11 860 584
162120	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	11 726 000	12 204 428
162120	521	STUDIESPESIALISERING	7 087 000	9 005 700
162120	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	8 381 000	8 428 366
162120	523	ELEKTROFAG	11 333 000	11 810 468
162120	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	15 896 000	16 564 026
162120	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	13 955 000	14 543 238
162120	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	16 028 000	14 189 393
162120	535	IKT OG MEDIEPRODUKSJON	0	1 236 516
162120	536	SALG, SERVICE OG REISELIV	0	2 474 000
162120	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	2 286 000	2 380 852
162120	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	15 356 000	16 248 375
162120	570	FAGOPPLÆRING	2 834 000	1 733 564
162120	590	ANDRE FORMÅL	4 164 000	6 239 929
162120 GAND VGS			131 216 000	136 974 000
162150	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	7 715 000	7 604 000
162150	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDERE GÅENDE OPPLÆRING	3 192 481	2 887 889
162150	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	16 796 000	17 081 000
162150	521	STUDIESPESIALISERING	3 296 000	3 424 111
162150	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	9 189 519	10 377 000
162150	523	ELEKTROFAG	11 403 000	11 148 000

Ansvar	Funksjon	Funksjon	B 2019	B 2020
162150	524	DESIGN OG HÅNDVERK	8 735 000	7 486 000
162150	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	8 218 000	11 755 000
162150	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	12 553 000	10 870 000
162150	534	DESIGN OG TRADISJONSHÅNDVERK	0	573 000
162150	536	SALG, SERVICE OG REISELIV	0	3 048 000
162150	537	FRISØR, BLOMSTER- OG INTERIØRDESIGN	0	1 144 000
162150	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	19 884 000	21 097 000
162150	570	FAGOPPLÆRING	2 487 000	2 608 000
162150	590	ANDRE FORMÅL	5 718 000	4 681 000
162150 GODALEN VGS			109 187 000	115 784 000
162180	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	5 906 624	6 602 908
162180	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	5 846 095	6 959 447
162180	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	18 699 669	13 235 327
162180	521	STUDIESPESIALISERING	2 757 538	4 231 373
162180	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	7 733 196	7 465 705
162180	524	DESIGN OG HÅNDVERK	6 364 387	6 237 127
162180	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	10 355 111	11 226 621
162180	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	17 029 804	16 674 263
162180	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	14 006 684	13 614 941
162180	533	KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	6 381 830	6 425 994
162180	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	1 645 766	938 948
162180	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	13 623 296	15 322 959
162180	570	FAGOPPLÆRING	0	1 971 271
162180	590	ANDRE FORMÅL	-142 000	-133 884
162180 HAUGALAND VGS			110 208 000	110 773 000
162240	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 698 000	3 741 000
162240	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	4 101 600	4 138 000
162240	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	7 106 000	7 245 800
162240	521	STUDIESPESIALISERING	32 772 900	33 604 750
162240	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	6 474 500	6 803 450
162240	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	6 283 000	10 795 000
162240 HETLAND VGS			60 436 000	66 328 000
162280	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	222 000	145 000
162280	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	31 000	706 000
162280	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	10 000	2 560 000
162280	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	0	2 564 000
162280	590	ANDRE FORMÅL	17 785 000	12 983 000
162280 HOLLENDERHAUGEN SKOLESENTER			18 048 000	18 958 000
162300	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	8 497 000	9 170 221
162300	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	6 458 000	6 692 570
162300	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	14 303 000	14 441 372
162300	521	STUDIESPESIALISERING	2 019 000	2 089 290
162300	523	ELEKTROFAG	9 179 000	9 428 028
162300	525	RESTURANT- OG MATFAG	7 061 000	5 359 475
162300	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	14 975 000	15 238 365
162300	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	9 964 000	11 545 015
162300	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	456 000	477 000
162300	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	19 137 000	19 813 998
162300	570	FAGOPPLÆRING	0	-800 000
162300	590	ANDRE FORMÅL	2 428 000	2 178 666
162300 KARMSUND VGS			94 477 000	95 634 000
162330	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	2 568 000	2 590 000
162330	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	3 007 000	3 038 903
162330	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	6 591 000	6 692 697
162330	521	STUDIESPESIALISERING	15 189 000	14 939 000
162330	527	IDRETTSFAG	11 171 000	9 008 600
162330	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	5 461 000	4 941 800
162330 KOPERVIK VGS			43 987 000	41 211 000
162360	590	ANDRE FORMÅL	0	6 514 000
162360 UNGINVEST ROGALAND			0	6 514 000
162420	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 239 000	4 458 000
162420	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	690 000	-1 434 000
162420	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	4 854 000	4 824 000
162420	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	10 752 000	11 161 000
162420	590	ANDRE FORMÅL	26 266 000	25 957 000
162420 MØLLEHAGEN SKOLESENTER			45 801 000	44 966 000
162450	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	7 230 000	7 510 000
162450	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	4 010 000	4 649 000

Ansvar	Funksjon	Funksjon	B 2019	B 2020
162450	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	14 323 000	14 646 000
162450	521	STUDIESPESIALISERING	19 352 000	21 825 358
162450	523	ELEKTROFAG	6 767 000	6 855 230
162450	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	13 075 000	13 265 040
162450	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	10 911 000	11 775 614
162450	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	6 535 000	3 644 135
162450	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	898 000	991 461
162450	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	17 136 000	17 988 050
162450	590	ANDRE FORMÅL	-1 235 000	-1 197 888
162450 RANDABERG VGS			99 002 000	101 952 000
162510	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 193 000	4 083 500
162510	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	6 512 000	6 221 500
162510	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	9 594 000	9 170 000
162510	521	STUDIESPESIALISERING	45 663 500	47 102 000
162510	527	IDRETTSFAG	14 507 000	15 671 000
162510	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	1 249 500	1 229 000
162510 SANDNES VGS			81 719 000	83 477 000
162540	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 922 704	4 626 436
162540	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	6 837 089	7 005 760
162540	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	7 438 596	6 671 590
162540	521	STUDIESPESIALISERING	14 513 500	13 130 376
162540	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	1 076 110	1 364 716
162540	523	ELEKTROFAG	2 228 500	2 352 689
162540	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	3 786 900	3 702 549
162540	527	IDRETTSFAG	3 174 700	4 191 737
162540	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	4 175 400	4 313 950
162540	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	1 206 121	1 253 411
162540	559	LANDSLINJER	8 294 000	8 720 000
162540	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	4 508 400	6 280 936
162540	590	ANDRE FORMÅL	5 992 980	6 460 850
162540 SAUDA VGS			68 155 000	70 075 000
162570	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 098 000	3 073 000
162570	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	3 991 000	4 881 000
162570	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	5 973 000	6 451 000
162570	521	STUDIESPESIALISERING	34 962 000	34 034 000
162570	529	MUSIKK, DANS OG DRAMA	19 469 000	19 702 000
162570 SKEISVANG VGS			67 493 000	68 141 000
162600	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	5 482 000	5 881 000
162600	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	3 660 000	3 212 000
162600	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	13 450 000	13 550 000
162600	521	STUDIESPESIALISERING	21 534 000	22 170 000
162600	523	ELEKTROFAG	6 860 000	7 075 000
162600	527	IDRETTSFAG	8 759 000	11 132 000
162600	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	4 262 000	6 251 000
162600	559	LANDSLINJER	12 506 000	12 863 000
162600	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	1 494 000	1 494 000
162600	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	5 610 000	4 256 000
162600	590	ANDRE FORMÅL	2 443 000	3 157 000
162600 SOLA VGS			86 060 000	91 041 000
162630	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 603 764	4 759 916
162630	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	5 553 470	6 076 036
162630	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	8 210 269	8 047 533
162630	521	STUDIESPESIALISERING	58 083 497	60 233 515
162630 ST. OLAV VGS			76 451 000	79 117 000
162660	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 077 200	2 767 932
162660	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	5 104 000	6 436 655
162660	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	8 822 110	7 600 952
162660	521	STUDIESPESIALISERING	41 788 690	45 339 444
162660	527	IDRETTSFAG	13 805 000	11 112 025
162660	590	ANDRE FORMÅL	4 540 000	4 771 992
162660 ST. SVITHUN VGS			77 137 000	78 029 000
162690	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 646 000	4 477 700
162690	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	3 739 500	5 108 473
162690	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	16 182 500	7 657 500
162690	521	STUDIESPESIALISERING	22 972 500	28 783 800
162690	529	MUSIKK, DANS OG DRAMA	17 378 500	20 490 027
162690	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	161 000	389 500
162690 STAVANGER KATEDRALSKOLE			64 080 000	66 907 000

Ansvar	Funksjon	Funksjon	B 2019	B 2020
162720	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	3 667 000	3 936 000
162720	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	1 924 000	1 680 000
162720	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	1 435 000	2 614 000
162720	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	10 140 000	10 041 000
162720	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	370 000	0
162720 STAVANGER OFF./TEKN. SKOLE			17 536 000	18 271 000
162740	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	8 511 315	10 048 624
162740	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	9 630 675	8 948 620
162740	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	12 141 659	12 737 178
162740	521	STUDIESPESIALISERING	3 050 415	3 052 998
162740	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	10 420 406	11 201 205
162740	523	ELEKTROFAG	10 650 406	10 725 406
162740	525	RESTURANT- OG MATFAG	7 670 791	7 674 665
162740	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	19 300 758	19 653 341
162740	527	IDRETTSFAG	12 500 021	12 303 896
162740	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	75 000	75 000
162740	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	45 187 954	44 785 842
162740	570	FAGOPPLÆRING	800 600	731 225
162740	590	ANDRE FORMÅL	194 000	-692 000
162740 JÅTTÅ VGS			140 134 000	141 246 000
162810	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	486 000	6 079 000
162810	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	1 824 000	4 771 000
162810	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	21 188 000	12 192 600
162810	521	STUDIESPESIALISERING	14 373 000	15 105 000
162810	523	ELEKTROFAG	3 876 000	4 065 400
162810	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	6 159 000	5 040 000
162810	527	IDRETTSFAG	5 028 000	5 543 000
162810	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	5 932 000	5 865 000
162810	531	NATURBRUK	10 747 000	10 212 000
162810	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	3 154 000	3 854 000
162810	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	462 000	462 000
162810	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	14 723 000	14 673 000
162810	590	ANDRE FORMÅL	-1 383 000	85 000
162810 STRAND VGS			86 569 000	87 947 000
162930	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 260 000	3 757 000
162930	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	3 984 000	4 157 000
162930	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	7 615 000	7 638 000
162930	521	STUDIESPESIALISERING	30 354 000	30 207 000
162930	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	4 563 000	4 573 000
162930	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	293 000	353 000
162930	590	ANDRE FORMÅL	0	565 000
162930 VARDALFJELL VGS			51 069 000	51 250 000
162940	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	9 221 250	7 971 200
162940	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	5 509 100	8 577 547
162940	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	14 713 000	12 846 753
162940	524	DESIGN OG HÅNDVERK	11 577 350	11 322 350
162940	529	MUSIKK, DANS OG DRAMA	40 692 700	40 347 750
162940	530	MEDIER OG KOMMUNIKASJON	11 913 600	9 740 800
162940	533	KUNST, DESIGN OG ARKITEKTUR	11 897 000	12 851 200
162940	535	IKT OG MEDIEPRODUKSJON	0	1 237 000
162940	537	FRISØR, BLOMSTER- OG INTERIØRDESIGN	0	1 587 000
162940	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	1 381 000	1 216 400
162940 VÅGEN VGS			106 905 000	107 698 000
162960	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	4 811 100	4 620 100
162960	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	1 691 800	3 995 300
162960	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	8 092 000	8 026 200
162960	521	STUDIESPESIALISERING	2 355 850	1 791 000
162960	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	3 277 700	3 680 400
162960	531	NATURBRUK	24 400 550	27 999 900
162960	559	LANDSLINJER	13 177 000	13 850 000
162960	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	846 000	896 300
162960	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	19 455 000	20 453 800
162960	570	FAGOPPLÆRING	0	5 000
162960	590	ANDRE FORMÅL	930 000	730 000
162960 ØKSNEVAD VGS			79 037 000	86 048 000
162970	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	2 270 000	2 243 000
162970	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDEREgåENDE OPPLÆRING	3 846 000	3 390 000
162970	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	5 536 000	6 681 000

Ansvar	Funksjon	Funksjon	B 2019	B 2020
162970	521	STUDIESPESIALISERING	10 065 000	9 684 000
162970	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	2 520 000	2 644 000
162970	523	ELEKTROFAG	3 050 000	2 749 000
162970	524	DESIGN OG HÅNDVERK	1 625 000	590 000
162970	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	4 659 000	5 194 000
162970	527	IDRETTSFAG	4 720 000	5 538 000
162970	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	5 970 000	5 789 000
162970	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	483 000	493 000
162970	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	2 607 000	4 224 000
162970	590	ANDRE FORMÅL	2 482 000	800 000
162970 ØLEN VGS			49 833 000	50 019 000
162990	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	835 000	2 978 000
162990	515	FELLESUTGIFTER OG STØTTEFUNKSJONER KNYTTET TIL VIDeregående OPPLÆRING	12 740 400	12 951 000
162990	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	329 000	7 462 000
162990	521	STUDIESPESIALISERING	73 000	52 000
162990	522	BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK	6 391 994	5 608 212
162990	523	ELEKTROFAG	10 163 226	8 928 163
162990	526	HELSE- OG OPPVEKSTFAG	12 899 459	10 017 819
162990	528	TEKNIKK OG INDUSTRIELL PRODUKSJON	13 015 000	9 879 854
162990	532	SERVICE OG SAMFERDSEL	5 051 043	4 453 652
162990	561	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	100 000	824 000
162990	562	SPESIALUNDERVISNING OG SÆRSKILT TILPASSET OPPLÆRING	15 071 278	13 277 300
162990	590	ANDRE FORMÅL	-508 400	-672 000
162990 ÅKREHAMN VGS			76 161 000	75 760 000
163000	554	FAGSKOLE	0	0
163000 FAGSKOLEN ROGALAND			0	0
163010	554	FAGSKOLE	30 050 000	30 670 000
163010 FAGSKOLEN ROGALAND KALHAMMEREN			30 050 000	30 670 000
163020	510	SKOLELOKALER OG INTERNATBYGNINGER	0	254 000
163020	554	FAGSKOLE	1 916 000	5 363 000
163020 FAGSKOLEN ROGALAND HELSE- OG OPPVEKSTFAG			1 916 000	5 617 000
163030	554	FAGSKOLE	10 716 000	13 476 000
163030 FAGSKOLEN ROGALAND KARMSUND			10 716 000	13 476 000
164000	590	ANDRE FORMÅL	0	0
164000 OPPLÆRING I KRIMINALOMSORGEN			0	0
165000	520	PED. LED./ PED.FELLESUTG. OG GJESTEELEVOPPGJØR	0	0
165000 FYLKESNETTVERK OG FAGNETTVERK			0	0
166040	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL.LOVEN	8 702 000	11 738 000
166040 VOKSENOPPLÆRINGSENTER BRYNE			8 702 000	11 738 000
166300	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL.LOVEN	5 720 000	8 669 000
166300 VOKSENOPPLÆRINGSENTER KARMSUND			5 720 000	8 669 000
166720	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL.LOVEN	14 632 000	10 909 000
166720 VOKSENOPPLÆRINGSENTER SOTS			14 632 000	10 909 000
166721	581	VOKSENOPPLÆRING ETTER OPPL.LOVEN	0	6 891 000
166721 VO SOTS HELSE- OG OPPVEKSTFAG			0	6 891 000
178000	660	TANNHELSE - FELLESEFUNKSJONER	212 820 000	215 650 000
178000 TANNHELSETJENESTEN			212 820 000	215 650 000
180000	480	DIVERSE FELLESUTGIFTER	7 544 000	7 716 000
180000	715	LOKAL OG REGIONAL UTVIKLING	33 181 000	36 028 000
180000	716	FRILUFTSLIV, VANNREGIONMYNDIGHET OG FORVALTNING AV VILT OG INNLANDSFISK	16 097 000	17 635 000
180000 REGIONALPLANAVDELINGEN			56 822 000	61 379 000
Totalsum			0	0

Rogaland fylkeskommune

Postboks 130 sentrum
4001 Stavanger

Besøksadresse

Arkitekt Eckhoffs gate 1
4010 Stavanger

Telefon

51 51 66 00

E-post

firmapost@rogfk.no

www.rogfk.no

Rogaland
fylkeskommune

Lydbølger fra mangfoldige Rogaland – vårt vitale fylke.
Disse grafiske bølgene gjengir lyden av Månafossen, Gjesdal.